
Reconstructieplan/Milieueffectrapport Boven-Dommel

Deel B

Reconstructiegebied Boven-Dommel

Datum:
22 april 2005

Leeswijzer

Voor u ligt het reconstructieplan Boven-Dommel, inclusief het milieueffectrapport (MER). Dit plan bevat veel informatie. Misschien wilt u alles lezen of misschien bent u alleen geïnteresseerd in enkele onderdelen van het plan. Om u de weg te wijzen, vindt u hier enkele leessuggesties.

Algemeen

Het plan is geschreven vanuit de visie zoals die in de reconstructiecommissie tot stand is gekomen. Dit betekent dat daar, waar gesproken wordt over “we” en “wij”, tot en met het advies aan Gedeputeerde Staten (het “tweede concept”) in alle gevallen de commissie werd bedoeld. Nu Provinciale Staten het plan hebben vastgesteld is het formeel een plan van Provinciale Staten. Echter, vooral op die plaatsen in de plannen waar gesproken wordt over advisering, maatwerk leveren, uitvoeringsgerichte maatregelen, projecten en dergelijke wordt nog steeds de reconstructiecommissie bedoeld. Dit betreft vooral de hoofdstukken 5 (Visie en doelen) en 6 (Voorkeursalternatief). Het in detail splitsen van het gebruik van iwij naar hetzij Provinciale Staten, hetzij Gedeputeerde Staten, danwel de reconstructiecommissie is, gelet op het gevoerde proces, niet mogelijk en ook niet wenselijk.

Deel A bevat de informatie op hoofdlijnen en is ook zonder deel B te lezen. Wilt u snel een indruk krijgen van de inhoud van dit plan dan kunt u volstaan met het lezen van de samenvatting, hoofdstuk 3 en §4.1. In deel A wordt ingegaan op de structuur en het karakter van het gebied, op de gebiedsvisie en de beoogde reconstructiedoelen. U kunt lezen wat het voorkeursalternatief voor Boven-Dommel is en wat mogelijke planalternatieven en varianten zijn. Van de verschillende alternatieven worden de effecten op de omgevingskwaliteit en de sociale en economische vitaliteit beschreven. Op basis van een vergelijking van de alternatieven wordt de keuze voor het Voorkeursalternatief onderbouwd. Vervolgens is beschreven hoe wij het voorkeursalternatief willen realiseren. Deel A is verder voorzien van diverse bijlagen, waaronder een begrippenlijst.

Deel B is met name bedoeld voor lezers die behoefte hebben aan meer diepgang en achtergrondinformatie over deel A. Het geeft daarmee een onderbouwing van de teksten in deel A en is niet zonder deel A leesbaar. In deel B komen (tenminste) dezelfde onderwerpen aan de orde als in deel A, maar dan uitgebreider.

Kaarten. In de delen A en B zijn verscheidene kaarten opgenomen. In deel A zijn drie kaarten opgenomen: Een topografische kaart van het plangebied, een kaart Omgevingskwaliteit (Plankaart 1) en een kaart Sociale en economische vitaliteit (Plankaart 2). Op de plankaarten 1 en 2 zijn onder andere de gebieden begrensd waarvoor op grond van § 11.6 van deel B een regeling voor doorwerking naar het bestemmingsplan is opgenomen (integrale zonering intensieve veehouderij, in te richten waterbergingsgebieden, bestaand inundatiegebied en de natte natuurplek inclusief de 500 meter zones daar omheen). Alleen voor die onderwerpen hebben de plankaarten 1 en 2 een directe juridische betekenis. Op de betreffende kaarten is in de legenda aangegeven voor welke onderwerpen de juridische doorwerking van toepassing is. Een

aantal onderwerpen op de kaarten betekent een wijziging van het Streekplan. Deze onderwerpen zijn genoemd in § 11.5 van deel B. De overige onderwerpen op plankaart 1 en 2 en de kaarten behorende bij deel B hebben een toelichtende en ondersteunende functie of bevatten een vertaling van bestaand beleid. Ten aanzien van deze onderwerpen hebben de kaarten daarom geen juridische status.

Hoofdstuk 1, inleiding, gaat uitgebreid in op de totstandkoming van dit reconstructieplan. Onze visie op Boven-Dommel en ons voorkeursalternatief zijn in de hoofdstukken 5 en 6 van deel B thematisch beschreven. Deze hoofdstukken zijn in deel A meer gebiedsgericht en integraal van aard.

In hoofdstuk 10 is beschreven hoe wij het voorkeursalternatief uit willen voeren. De hoofdstukken 11 en 12 gaan in op de juridische aspecten en het flankerend beleid.

Deel B bevat alle onderdelen die noodzakelijk zijn voor het MER. Dit zijn het beleidskader (hoofdstuk 2), de huidige situatie (hoofdstuk 3), de autonome ontwikkelingen (hoofdstuk 4), de alternatieven (hoofdstuk 7), de effecten (hoofdstuk 8) en het meest milieuvriendelijke alternatief (hoofdstuk 9). In deel B zijn verder een literatuurlijst en diverse bijlagen opgenomen, waaronder een lijst met afkortingen, de waterparagraaf en een samenvatting van het milieu effect rapport.

Het regionaal uitvoeringsprogramma is geen onderdeel van het reconstructieplan, en doorloopt derhalve niet dezelfde procedure. Het regionaal uitvoeringsprogramma vloeit voort uit het reconstructieplan en bevat de ambities die de reconstructiecommissie in de periode 2005 - 2008 wil realiseren. Met het regionaal uitvoeringsprogramma worden onze plannen werkelijkheid. Het programma dient als toetsingskader voor projectaanvragen. Het regionaal uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd en vastgesteld door Gedeputeerde Staten.

In onderstaand schema is de samenhang tussen de delen A en B weergegeven. Daarnaast is in het plan per hoofdstuk en/of paragraaf aangegeven met welk hoofdstuk of paragraaf van deel A dit samenhangt.

DEEL A	DEEL B
1. Inleiding	1. Inleiding 11. Juridische aspecten
	2. Beleidskader en wettelijk kader
2. De streek in beeld	3. Huidige situatie 4. Autonome ontwikkeling
3. Waar willen we naar toe?	5. Visie en doelen
4. Plan en alternatieven	6. Voorkeursalternatief 7. Alternatieven
5. Effecten	8. Effecten 9. Vergelijking van de alternatieven
6. Uitvoering	10. Uitvoering 12. Flankerend beleid

Inhoud

1	Inleiding	15
1.1	Organisatie en werkwijze	15
1.2	Planvormingsproces tot ontwerp	19
1.2.1	Fasen totstandkoming ontwerp	19
1.2.2	Afstemming	20
1.2.3	Watertoets en natuurtoets	20
2	Beleidskader en wettelijk kader	25
2.1	Kaderstellende besluiten	25
2.2	Besluiten per thema	26
2.2.1	Water en bodem	26
2.2.2	Milieu	30
2.2.3	Natuur	33
2.2.4	Landschap en cultuurhistorie	37
2.2.5	Landbouw	39
2.2.6	Recreatie en toerisme	43
2.2.7	Wonen, werken en leefbaarheid	43
2.3	Gebiedsspecifieke besluiten	45
3	Huidige situatie	47
3.1	Water en bodem	47
3.2	Milieu	51
3.3	Natuur	54
3.4	Landschap en cultuurhistorie	57
3.5	Landbouw	58
3.6	Recreatie en toerisme	61
3.7	Wonen, werken en leefbaarheid	62
4	Autonome ontwikkelingen	65
4.1	Water en bodem	65
4.2	Milieu	67
4.3	Natuur	70
4.4	Landschap en cultuurhistorie	71
4.5	Landbouw	72
4.6	Recreatie en toerisme	74
4.7	Wonen, werken en leefbaarheid	75

5	Visie en doelen	77
5.1	Visie	77
5.1.1	Hoe is de visie tot stand gekomen?	77
5.1.2	Boven-Dommel in 2016	77
5.2	Bepalen reconstructiedoelen	80
5.3	Reconstructiedoelen Boven-Dommel	80
5.3.1	Wat is fasering?	80
5.3.2	Methodiek fasering	81
5.3.3	Fasering in Boven-Dommel	81
5.3.4	Algemene randvoorwaarden	83
6	Voorkeursalternatief	85
6.1	Totstandkoming voorkeursalternatief	85
6.2	Water en bodem	85
6.2.1	Waterberging	85
6.2.2	Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR)	88
6.2.3	Water- en bodemkwaliteit	90
6.2.4	Beekherstel	94
6.2.5	Bodembeheer	96
6.3	Milieu	96
6.3.1	Ammoniak	96
6.3.2	Stank	98
6.3.3	Mestver- en bewerking en duurzame energie	99
6.3.4	Geluid en licht	100
6.4	Natuur	101
6.4.1	Ecologische hoofdstructuur (EHS)	101
6.4.2	Verbindingszones	102
6.4.3	Regionale natuur- en landschapseenheden	104
6.4.4	Soortenbescherming	108
6.4.5	Agrarisch natuur- en landschapsbeheer	109
6.5	Landschap en cultuurhistorie	110
6.5.1	Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie	110
6.5.2	Beeldkwaliteit landelijk gebied	112
6.5.3	Ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's	113
6.6	Landbouw	113
6.6.1	Veterinaire kwetsbaarheid	113
6.6.2	Ruimtelijke structuur landbouw	114
6.6.3	Verbrede landbouw	121
6.6.4	Duurzame productie	122
6.7	Recreatie en toerisme	123
6.7.1	Inleiding	123
6.7.2	Strategie	123
6.7.3	Toeristisch-recreatieve ontwikkelingskaart	127
6.8	Wonen, werken en leefbaarheid	130
6.8.1	Sociale aspecten in de landbouw	133
6.8.2	Nieuwe economische activiteiten	133
6.8.3	Leefbaarheid	139
6.8.4	Kaart Wonen, werken en leefbaarheid	140

6.8.5	Verkeer en vervoer	141
6.9	Integrale zonering intensieve veehouderij	141
6.9.1	Uitgangspunten begrenzing integrale zonering	142
6.9.2	Begrenzing extensiveringsgebied	143
6.9.3	Begrenzing verwevingsgebied	144
6.9.4	Begrenzing landbouwontwikkelingsgebied	145
7	Alternatieven	149
7.1	Methodiek alternatiefontwikkeling	150
7.2	Alternatieven	150
7.2.1	Overwegingen bij de alternatiefontwikkeling	150
7.2.2	Alternatieven integrale zonering intensieve veehouderij	151
7.2.3	Alternatieven voor de waterthema's	154
7.2.4	Overzicht van de alternatieven	154
7.3	Gebiedsspecifieke varianten	156
7.3.1	Overwegingen bij gebiedsspecifieke varianten	156
7.3.2	Gebiedsspecifieke varianten in Boven-Dommel	156
8	Effecten	159
8.1	Overzicht effecten	160
8.2	Effecten van het VKA en de alternatieven	162
8.2.1	Water en bodem	162
8.2.2	Milieu	167
8.2.3	Natuur	171
8.2.4	Landschap en cultuurhistorie	174
8.2.5	Landbouw	176
8.2.6	Recreatie en toerisme	179
8.2.7	Wonen, werken en leefbaarheid	180
8.2.8	Resumé belangrijkste effecten	181
8.3	Effecten van de varianten	183
8.4	Leemten in kennis en informatie	186
9	Vergelijking van de alternatieven	187
9.1	Meest milieuvriendelijke alternatief	188
9.1.1	Beschrijving meest milieuvriendelijke alternatief	188
9.1.2	Kosten van het meest milieuvriendelijke alternatief	191
9.2	Vergelijking tussen concept-VKA, alternatieven en het MMA	192
9.3	Gemaakte keuzes voor het VKA	193
10	Uitvoering	199
10.1	Uitvoeringsstrategie	199
10.1.1	Programmering op doelen	199
10.1.2	Gefaseerde aanpak in de uitvoering	200
10.1.3	Van doelen naar projecten	200
10.2	Uitvoeringsorganisatie	202
10.3	Indicatieve kosten	202

10.4	Samenhang in regelingen en instrumenten	204
10.4.1	Instrumentenpakketten	204
10.4.2	Nieuwe instrumenten	208
10.5	Bestuursovereenkomsten	208
10.6	Communicatie	208
10.7	Monitoring	209
11	Juridische aspecten	211
11.1	Procedure van het reconstructieplan en MER	211
11.2	Wijziging van het reconstructieplan	212
11.3	Uitwerking van het reconstructieplan	212
11.3.1	Lopende landinrichtingsprojecten	212
11.3.2	Planuitwerking en herverkaveling	213
11.4	Juridische aspecten van de uitvoering	215
11.4.1	Planologische doorwerking	215
11.4.2	Verbod artikel 36; handelingen strijdig met reconstructie	215
11.4.3	Coördinatie van besluitvorming artikel 39 e.v.	215
11.4.4	Relatie reconstructieplan en het waterschapsinstrumentarium	216
11.4.5	Relatie reconstructieplan met Streekplan en Uitwerkingsplannen	216
11.5	Doorwerking naar het Streekplan	217
11.6	Doorwerking naar bestemmingsplannen	218
11.6.1	Integrale zonering intensieve veehouderij	219
11.6.2	Waterberging in concreet begrensde gebieden	226
11.6.3	500 meter zones rondom natte natuurplek	228
11.7	Uitvoering en handhaving	230
12	Flankerend beleid	231
12.1	Wat is flankerend beleid?	231
12.2	Wanneer kunnen flankerende maatregelen ingezet worden?	232
12.3	Flankerend beleid: een instrument van de overheid	232
12.4	Flankerend beleid en Water	232
12.5	Praktische invulling	233
12.6	Verzoek om schadevergoeding	233
	Literatuurlijst	235
	Bijlage 1 Verklaring afkortingen	241
	Bijlage 2 Waterparagraaf	245
	Bijlage 3 Fasering reconstructiedoelen Brabant	249
	Bijlage 4 Samenvatting van het MER	255
4.1	Aanleiding en doel	255
4.2	Procedure	255
4.3	Plaats van het MER in het plan	256
4.4	Wat beschrijft deze samenvatting verder	256

4.5	De voorgenomen activiteit	256
4.6	Alternatieven	258
4.7	Beoordelingskader (milieu-) effecten	260
4.8	Effecten per aspect	262
4.9	Leemten in kennis en informatie	271
4.10	Het Meest milieuvriendelijke alternatief	271
4.11	Vergelijking	274

Bijlage 5 Vestigingsbeleid Integrale Zonering 277

5.1	Handleiding Duurzame Locaties en Duurzame Projectlocaties voor de intensieve veehouderij (2003)
5.2	Werkwijze toekenning en vergroting bouwblokken van bestaande intensieve veehouderijen

Bijlage 6 Balans in en uitplaatsing intensieve veehouderij 309

Bijlage 7 Toelichting op plankaart recreatie en toerisme 313

Kaarten bij Deel B

Kaarten t.b.v. huidige situatie en autonome ontwikkeling (MER), opgenomen achter hoofdstuk 4:

- 1 Geomorfologie
- 2 Grondwatersysteem en grondwaterbeschermingsgebieden
- 3 Uitspoelingsgevoeligheid nitraat en fosfaat
- 4 Oppervlaktewatersysteem
- 5 Verdroogde natuur en droge/natte gebieden landbouw
- 6 Natte natuurparels en stroomgebieden natuurbeken
- 7 Voor verzuring gevoelige en wettelijk beschermde gebieden
- 8 Stikstofdepositie in GHS natuur
- 9 Stankproductie uit stallen
- 10 Groene Hoofdstructuur (GHS) + stiltegebieden
- 11 Cultuurhistorie en archeologische waarden
- 12 Structuurkaart landschap
- 13 Ligging veehouderijbedrijven

Plan- en ontwikkelingskaarten, opgenomen achter hoofdstuk 6:

- 14 Water
- 15a Natuur 1
- 15b Natuur 2
- 17 Melkveehouderij, extensivering
- 18 Plantaardige teelten
- 19 Intensieve veehouderij: integrale zonering
- 20 Recreatie
- 21 Wonen, werken en leefbaarheid

Kaarten alternatieven (MER), opgenomen achter hoofdstuk 7

22 Voorkeursalternatief (Basis voor effectbepaling in het MER)

23a Alternatief 1a en 1b

23b Alternatief 2

24 Meest milieuvriendelijke alternatief

1 Inleiding



Dit hoofdstuk gaat in op de wijze waarop de reconstructie in Boven-Dommel is georganiseerd en de plaats die de reconstructiecommissie daarin heeft (§1.1). Deze paragraaf is gebaseerd op het werkplan reconstructie Boven-Dommel dat in december 2000 door de reconstructiecommissie is vastgesteld. Paragraaf 1.2 beschrijft welke stappen zijn gezet om te komen tot voorliggend plan.

1.1 Organisatie en werkwijze



In Noord-Brabant is gekozen voor een organisatiestructuur waarbij het interactieve planproces met de streek centraal staat. Er ligt een zwaar accent op de zeven regionale reconstructiecommissies. De verschillende rollen zijn hieronder toegelicht.

Regionale Reconstructiecommissie (RRC)

Provinciale Staten (PS) hebben op 17 januari 2003 het besluit genomen tot instelling van de Reconstructiecommissie (conform artikel 6 van de Reconstructiewet). Vooruitlopend hierop is de reconstructiecommissie bij GS-besluit van 5 september 2000 al van start gegaan. In het besluit van 17 januari zijn ook taken en bevoegdheden vastgelegd. De reconstructiecommissie heeft als taak Gedeputeerde Staten (GS) te adviseren over de reconstructie in Boven-Dommel en de uitvoering van het reconstructieplan te bevorderen. Om te zorgen voor een goede inbedding van deze advisering in de streek zijn een actieve inbreng in het planvormingsproces en een zorgvuldige communicatie met de betrokken achterban essentieel. Meer specifiek zijn de taken van de reconstructiecommissie:

- Advies uitbrengen over het voor haar gebied op te stellen reconstructieplan.
- Advies uitbrengen over het voor haar gebied op te stellen Startnotitie en concept-MER).
- Advies uitbrengen over het voor haar gebied op te stellen uitvoeringsprogramma dat dient als document voor de werkprogrammering en als document voor een financiële claim.
- Verslag uitbrengen aan GS over de voortgang van de uitvoering van de reconstructie.
- Adviseren van GS over de gewenste bestuurlijke organisatie voor de uitvoering en de nadere planvorming.
- Vestigen van de aandacht van GS op al hetgeen de reconstructiecommissie ter zake van bovengenoemde onderwerpen gewenst voorkomt.
- Voortzetten van projecten die door de betreffende landinrichtingscommissies worden overgedragen dan wel daarvoor in aanmerking komende projecten.

De reconstructiecommissie heeft geen formele rol in de beschikking van financiële middelen voor projecten. De provincie, gemeenten, waterschappen en particuliere partijen beschikken over de financiële middelen. De reconstructiecommissie wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter.

Provinciale Staten

Provinciale Staten zijn politiek-bestuurlijk eindverantwoordelijk voor het gehele proces van

reconstructie van het landelijk gebied. Zij stellen zowel de reconstructie- en gebiedsplannen als de eventuele uitwerkingen van de reconstructieplannen vast.

Provinciale Commissie Landelijk Gebied

De Provinciale Commissie Landelijk Gebied (PCLG) is door GS ingesteld (bij besluit van 5 september 2000) om GS te adviseren over integrale gebiedsoverschrijdende zaken in verband met de revitalisering. In dit kader brengt zij onder meer advies uit over het totaal van de op te stellen reconstructieplannen, de op te stellen uitvoeringsprogramma's en de daarop te baseren financiële aanspraken. De PCLG kent een brede samenstelling van maatschappelijke organisaties, die is vastgelegd in het instellingsbesluit.

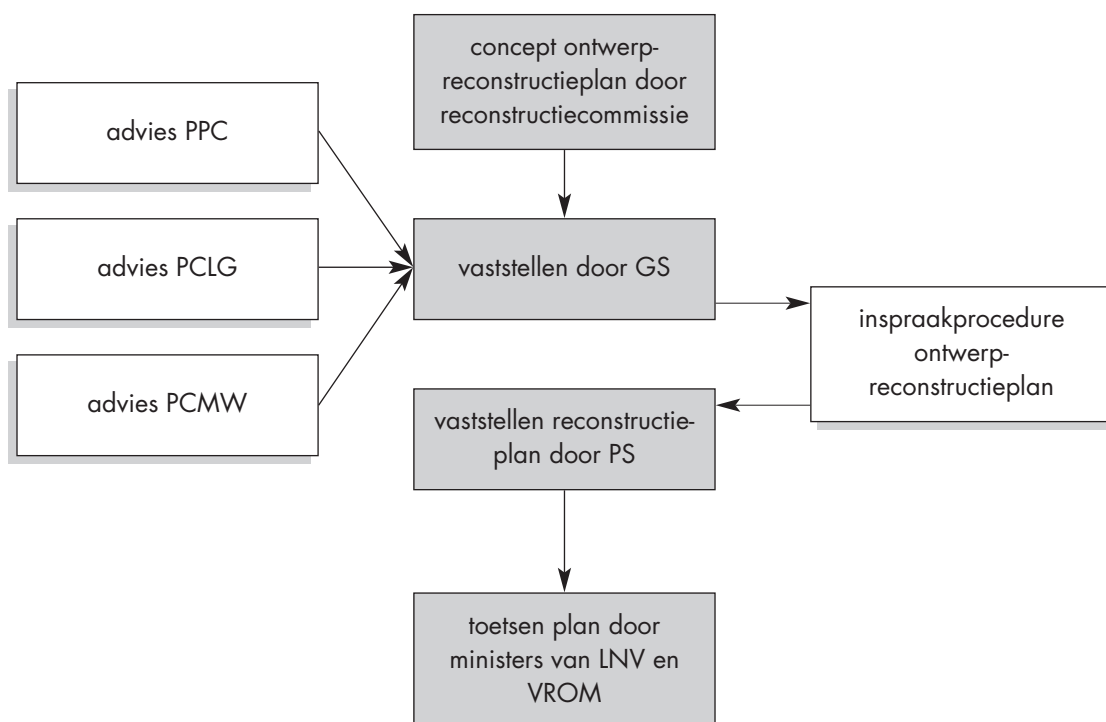
Overige provinciale commissies

Naast de PCLG zijn ook de Provinciale Commissie voor Milieu en Water (PCMW) en de Provinciale Planologische Commissie (PPC) gevraagd advies uit te brengen over de reconstructieplannen. De PCMW, ingesteld op 17 december 1993, is van gelijk statuut als de PCLG, en heeft eveneens een brede samenstelling. Zij adviseert GS inzake alle onderwerpen die (ook) betrekking hebben op milieu- en waterbeheer.

De PPC is ingesteld bij de Wet op de Ruimtelijke Ordening, in de provincie Noord-Brabant op 9 maart 1966, als overleg- en adviesorgaan van GS inzake alle zaken betreffende de ruimtelijke ordening. Ook de brede samenstelling van de PPC is krachtens de wet vastgelegd.

Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde Staten stellen het reconstructieplan in ontwerp op (artikel 14, lid 1 van de Reconstructiewet). Daarnaast stellen GS het regionaal uitvoeringsprogramma vast (artikel 31, lid 1 Reconstructiewet) en zijn zij belast met de uitvoering (artikel 37, lid 2 Reconstructiewet).



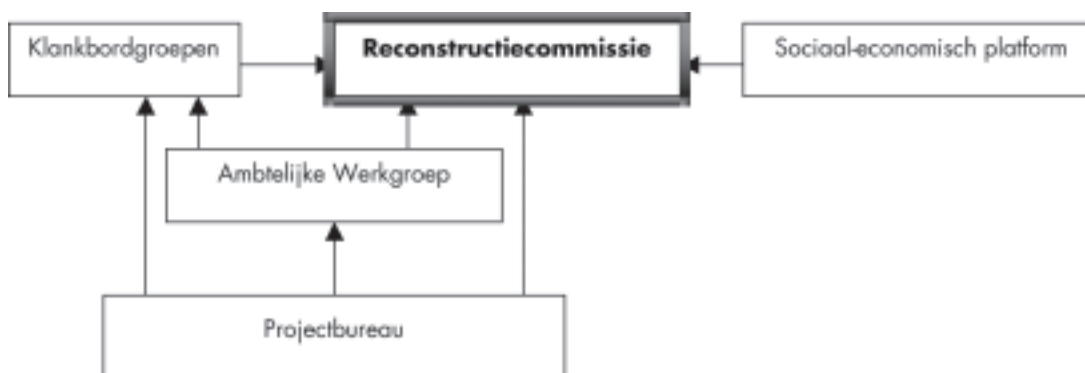
Figuur 1.1 Bevoegdheden in de procedure tot en met bekendmaking van het reconstructieplan

Ministeries

Het reconstructieplan moet door de ministers van LNV en VROM worden goedgekeurd. Ook co-financieren zij de uitvoering van het plan op basis van de trits bestuursovereenkomst - regionaal uitvoeringsprogramma - provinciaal uitvoeringsprogramma - uitvoeringscontract. Binnen de reconstructiecommissies hebben zij een adviserende rol.

Bovenstaande is schematisch weergegeven in figuur 1.1.

De reconstructiecommissie is door verschillende gremia ondersteund bij de uitvoering van haar taken in de periode tot aan vaststelling van het reconstructieplan. Dit staat in figuur 1.2 schematisch weergegeven. Vervolgens worden de verschillende rollen toegelicht. De organisatie van de uitvoering is toegelicht in hoofdstuk 10.



Figuur 1.2 Ondersteuning van de reconstructiecommissie bij de uitvoering van haar taken tot aan vaststelling van het reconstructieplan

Het projectbureau

Het projectbureau ondersteunt de reconstructiecommissie bij haar taken. Het projectbureau draagt zorg voor het opstellen van het reconstructieplan en het regionaal uitvoeringsprogramma, het rapporteren over de voortgang, het continueren van lopende projecten enzovoort. De gebiedscoördinator is de ambtelijk secretaris van de reconstructiecommissie, de voorzitter van de ambtelijke werkgroep en hoofd van het projectbureau.

Ambtelijke werkgroep

De voorbereiding van de vergaderstukken van de reconstructiecommissie vindt plaats in de ambtelijke werkgroep. Haar taak is onder meer:

- Het voorbereiden van discussies/notities voor de reconstructiecommissie, met name gericht op het reconstructieplan/MER en het regionaal uitvoeringsprogramma;
- Het adviseren van de leden van de reconstructiecommissie over voorliggende notities;
- Het fysiek en inhoudelijk uitwerken van besluiten van de reconstructiecommissie;
- Informatie-uitwisseling.

Klankbordgroepen

De reconstructiecommissie heeft op basis van artikel 8, lid 4 van haar instellingsbesluit, vijf gemeentelijke klankbordgroepen ingesteld (Bergeijk, Cranendonck, Heeze-Leende, Veldhoven en Valkenswaard/Waalre). Het reconstructieplan is tot stand gekomen met de onmisbare inschakeling van lokale kennis en inzet van deze klankbordgroepen. De klankbordgroepen heb-

ben de reconstructiecommissie geholpen met gedetailleerde lokale informatie. Naast de voorzitter (vertegenwoordigende wethouder in reconstructiecommissie) en de secretaris (ambtenaar van de betrokken gemeente) zijn over het algemeen de volgende groepen vertegenwoordigd: Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO), lokale milieugroepen/Brabantse Milieu Federatie (BMF) en terreinbeherende instanties, de toeristisch-recreatieve sector dan wel het overige bedrijfsleven, waterschappen of Rijkswaterstaat, verenigingen op het gebied van cultuurhistorie en de sector van particuliere grondbezitters.

Platform Streekontwikkeling de Kempen

Het Platform Streekontwikkeling is aangewezen om lokale initiatieven ter verbetering van de sociale en economische structuur te initiëren, stimuleren en begeleiden. Het Platform heeft twee hoofdtaken:

- Beleidsmatige inbreng in het planvormingsproces. Het platform adviseert de reconstructiecommissie gevraagd en ongevraagd over sociale- en economische aspecten van de reconstructie. Als resultaat van dit interactieve proces heeft het Platform een belangrijke bijdrage geleverd aan de sociale- en economische onderdelen van het reconstructieplan;
- Het initiëren, stimuleren en begeleiden van projecten in de beleidsuitvoering en daarbij het opsporen van projecten en projectideeën waarin de deelnemende organisaties in het platform een belangrijke rol vervullen. Daarna zorgt het Platform voor de eventuele begeleiding van de initiatiefnemers.

Met de afronding van het reconstructieplan in zicht zit de taak van het streekplatform er op. Voor de uitvoering overweegt het platform om toch actief door te gaan. In ieder geval is er een Streekmanager aangesteld om de uitvoering te ondersteunen.

Het Platform is in haar advisering naar de Reconstructiecommissie actief geweest vanaf de vaststelling van het werplan van de commissie (eind 2000) tot eind 2003. Daarna zijn de activiteiten van het Platform vervlochten in het Werkprogramma van de Streekmanager van De Kempen.

In het Platform wordt de regionale kennis op het gebied van sociale en economische thema's gebundeld. De leden van het platform waren onder meer vertegenwoordigers van gemeenten, ZLTO, kamer van koophandel, kennisinstellingen, recreatie-ondernemers en werkgelegenheidsorganisaties. Het Platform heeft samengewerkt met andere partijen en overlegorganen in Boven-Dommel die actief zijn op het sociaal en economisch terrein in het gebied. Het Platform gebruikte haar netwerk in de streek voor de uitvoering van de opdracht van de reconstructiecommissie.

Eén van de partijen in dit netwerk is de Stuurgroep Dynamisch Platteland waarin alle landelijke gemeenten van Brabant vertegenwoordigd zijn. In deze stuurgroep participeren de bestuurlijke trekkers van de verschillende reconstructiegebieden, burgemeesters of wethouders van de landelijke gemeenten en andere sociale- en economische partijen. In de stuurgroep worden de ervaringen van de verschillende reconstructiegebieden onderling uitgewisseld en worden bovenregionale ontwikkelingen gestimuleerd.

Het streekplatform heeft de fasen als volgt ingevuld:

1. In de verkenningfase heeft het platform de problematiek in haar gebied bestudeerd en vervolgens vastgelegd in een verkenningennotitie sociaal en economisch beleid.
2. Aanvullend op het streefbeeld heeft het sociaal-economisch platform een sociale- en economische visie opgesteld.
3. De invulling van (zowel tekst als kaart van) de paragraaf 'wonen, werken en leefbaarheid' van het voorkeursalternatief is voor een belangrijk deel gebaseerd op het advies van het streekplatform.

1.2 Planvormingsproces

Het reconstructieplan/MER is in drie fasen tot stand gekomen. Deze zijn beschreven in §1.2.1. Hierbij heeft diverse malen afstemming plaatsgevonden met de aangrenzende gebieden. Dit is beschreven in §1.2.2. Daarnaast zijn een water- en natuurtoets uitgevoerd (§1.2.3)

1.2.1 Fasen totstandkoming reconstructieplan/milieueffectrapport

1. Oriëntatiefase. In oktober 2000 is de reconstructiecommissie gestart met haar werkzaamheden. De eerste maanden heeft zij zich georiënteerd op haar opdracht en een werkplan opgesteld. Daarnaast is een Streek Centraal bijeenkomst georganiseerd, waarbij de streek over het reconstructieproces is geïnformeerd.

2. Verkenningfase. In die fase heeft de reconstructiecommissie de problematiek in haar plangebied bestudeerd. Deze fase bestond uit twee onderdelen:

1. Opstellen en bespreken van verkenningennotities in onder andere de klankbordgroepen en de reconstructiecommissie. Deze notities bevatten per thema de belangrijkste informatie die de reconstructiecommissie als achtergrondinformatie heeft gebruikt bij het verdere proces;
2. Een eerste workshop in de eerste helft van 2001, waarin de leden van de reconstructiecommissie hun ambities naar voren hebben gebracht. De verkenningfase heeft geresulteerd in een beeld van de bestaande situatie, de autonome ontwikkelingen, de knelpunten, kansen en de wensen voor het gebied.

3. Ontwerpfase. Deze fase heeft geleid tot het tweede ontwerpreconstructieplan/ MER. In deze fase heeft de reconstructiecommissie stapsgewijs toegewerkt naar het tweede concept. Via diverse tussenstappen, zoals workshops, is zij halverwege 2002 gekomen tot een gezamenlijk streefbeeld. Het streefbeeld bevat een visiedeel (hoe ziet Boven-Dommel er in 2016 uit?) en doelen voor het gebied. Op basis van de algemene (provinciale en rijks-) reconstructiedoelen en de doelen voor het gebied is de reconstructiecommissie gekomen tot regionale reconstructiedoelen voor 2016 en een fasering in de tijd (wat pakt de reconstructiecommissie als eerste op?). Het streefbeeld is in het najaar van 2002 tijdens een Streek Centraal bijeenkomst gepresenteerd. In juli 2003 hebben de reconstructiepartners afspraken gemaakt over het vervolg van de reconstructie. Dit is het zogenaamde akkoord van Cork. Dit akkoord bevat afspraken over het bouwblok van intensieve veehouderij in de extensiveringsgebieden, de wijze waarop de Wet ammoniak en veehouderij wordt meegenomen, en de wijze waarop stank en de waterthema's worden ingevuld. De afspraken uit het akkoord van Cork zijn verwerkt in het voorkeursalternatief van dit reconstructieplan.

Het streefbeeld en het akkoord van Cork hebben de basis gevormd voor het invullen van het voorkeursalternatief en het regionaal uitvoeringsprogramma. Tegelijkertijd zijn, in het kader van de m.e.r., alternatieven ontwikkeld. In januari 2004 is het eerste concept reconstructieplan/MER door de reconstructiecommissie vastgesteld en vrijgegeven voor discussie met de streek. Op grond van de resultaten van de achterbanconsultatie, het GS-standpunt en de uitkomsten van de effectenbepaling en de alternatiefvergelijking uit de m.e.r. is het eerste concept aangescherpt tot het tweede concept reconstructieplan/MER dat op 8 juli 2004 door de reconstructiecommissie is vastgesteld en is aangeboden aan GS. GS hebben het tweede concept op een aantal punten aangepast tot dit ontwerpreconstructieplan/MER, dat zij op 20 juli 2004 hebben vastgesteld en vrijgegeven voor inspraak. Na aanleiding van de inspraak is het plan op enkele onderdelen gewijzigd en op 22 april 2005 vastgesteld door Provinciale Staten.

1.2.2 Afstemming

Tijdens alle drie de hiervoor genoemde fasen heeft afstemming plaatsgevonden met de aangrenzende reconstructiegebieden en provincies.

Met de reconstructie- en revitaliseringsgebieden

Aan de reconstructieplannen liggen de lagenbenadering en diverse andere uitgangspunten uit het Streekplan en de beide Koepelplannen (“Reconstructie aan zet” en “Hand aan de Ploeg”) ten grondslag. De provincie heeft met toepassing van de lagenbenadering een Duurzaam Ruimtelijke Structuurbeeld gemaakt die als uitgangspunt dient voor de verdere ontwikkeling van Brabant. Deze kaart is gebruikt bij de verdere planvorming en dient ook als basis voor de uitwerkingsplannen van het Streekplan. Hierdoor is in grote lijnen al gewaarborgd dat een gebiedstype - bijvoorbeeld een beekdal - dat zowel ligt in Boven-Dommel als in een aangrenzend gebied, in beide gebieden een zelfde soort inrichting krijgt.

Daarnaast is er in de diverse stadia via workshops en werkateliers nauw samengewerkt met de andere gebieden. Daarbij is aandacht gegeven aan de juiste aansluiting van ontwikkelingen op de grensvlakken van Boven-Dommel met andere gebieden.

De betrokkenheid van de in de vorige paragraaf genoemde partners, die vaak een organisatie hebben die breder werkt dan het betreffende plangebied, draagt ook bij aan een goede afstemming op de grensvlakken van de gebieden.

Tenslotte heeft er op ambtelijk niveau veel overleg plaatsgevonden om de plannen, de kaarten en de projecten gedetailleerd op elkaar aan te laten sluiten.

Met Limburg en Gelderland

Voor de afstemming van dit plan met het plan van Limburg is op ambtelijk niveau regelmatig overleg gevoerd.

Met België

De afstemming met België heeft plaatsgevonden door bij de planvorming rekening te houden met de in België gelegen gebieden die onder de Vogel- en Habitatrichtlijn vallen. Verder is er ten aanzien van landsgrensoverschrijdende waterthema's (onder andere waterberging en waterkwaliteit) door het Waterschap overleg met België gevoerd.

1.2.3 Watertoets en natuurtoets

Naast de milieueffectrapportage is ook nog een tweetal specifieke toetsingsprocedures aan de orde; de watertoets en de “natuurtoets”. Bij de vaststelling van het reconstructieplan door GS moeten deze toetsen zijn doorlopen. Op het abstractieniveau van het reconstructieplan is qua natuurtoetsing met name de zogenaamde “habitattoets” van belang.

De verantwoordelijke instanties voor deze beide toetsen, de waterbeheerders voor de watertoets en de Provincie als bevoegd gezag voor de habitattoets, moeten beoordelen of voldaan is aan de (wettelijke) eisen. In deze paragraaf wordt hierop ingegaan.

Bij de opzet en uitwerking van de MER-criteria voor de effectbepaling is vooraf rekening gehouden met de inhoudelijke eisen van de watertoets en natuurtoets. De drie toetsen zijn daarmee inhoudelijk geïntegreerd.

Het reconstructieplan beperkt zich veelal tot het op hoofdlijnen beschrijven van gewenste nieuwe ontwikkelingen waarbij de gewenste ontwikkeling van de natuurgebieden als randvoorwaarde is meegenomen. Een gedetailleerde bepaling van de effecten, inclusief eventuele mitigerende en compenserende maatregelen, is in dit stadium daarom nog niet te maken.

Bij verdere uitwerkingen of concrete projecten zal om deze reden opnieuw, maar dan op een meer gedetailleerd niveau, de wettelijke toetsing (watertoets en natuurtoets en afhankelijk van de aard en omvang van de uitwerking of het project, mogelijk ook een m.e.r.-procedure) moeten worden doorlopen.

Watertoets

Het kabinetsstandpunt “Anders omgaan met water: waterbeleid in de 21e eeuw” stelt dat het toekomstige waterbeleid sterker moet anticiperen op toekomstige ontwikkelingen in plaats van te reageren op incidenten. De veiligheid moet gewaarborgd blijven, de kans op overstromingen mag niet toenemen en wateroverlast moet worden teruggedrongen. Het parool is: meer ruimte voor water, naast allerlei technische maatregelen. Het beleid gaat uit van een drietrapsstrategie: vasthouden, bergen en afvoeren.

Vastgelegd is daarom dat op alle nieuwe ruimtelijke plannen een watertoets moet worden toegepast, als dat vanuit waterhuishoudkundig oogpunt relevant is. De watertoets moet waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen in deze plannen.

Het reconstructieplan is een plan waarop de watertoets van toepassing is. De watertoets bestaat uit een procedureel en een inhoudelijk deel.

De procedure vereist betrokkenheid van de waterbeheerders, dit is in het reconstructieproces ondermeer geregeld via de participatie van de waterbeheerders in reconstructiecommissies en provinciale commissies, en een formele toetsing op basis van de inhoudelijke resultaten.

De betrokken waterbeheerders zijn waterschap de Dommel, Rijkswaterstaat en de Provincie als grondwaterbeheerder.

Binnen het werkproces van de revitalisering zijn de waterbeheerders intensief betrokken geweest bij het planvormingsproces. Daarnaast heeft het door de waterbeheerders opgestelde Integraal Hydrologisch Streefbeeld (IHS) als kader gediend voor de uitwerking van het reconstructieplan. De procesmatige en inhoudelijke inbreng is daarmee gewaarborgd.

De formele toetsing door de waterbeheerders heeft plaatsgevonden nadat het eerste concept-reconstructieplan/MER is verschenen. In het MER zijn onder andere gegevens opgenomen, waarin de gevolgen voor veiligheid en wateroverlast in samenhang met gevolgen voor waterkwaliteit en verdroging in beeld zijn gebracht.

De waterbeheerders hebben een integraal wateradvies gegeven dat door de initiatiefnemer gebruikt is bij opstellen van het reconstructieplan. Het advies van de waterbeheerders en onze reactie hierop is verwerkt in bijlage 2.

De uiteindelijke reconstructieplannen zijn van een zodanig abstractieniveau dat het vaak moeilijk is te toetsen op het concrete niveau zoals de procedure van de watertoets dat voor ogen heeft. Daarom blijft het noodzakelijk om een watertoets uit te voeren op het niveau van concrete plannen en projecten, als deze nader worden uitgewerkt. Bij de uitwerking van zoekgebieden voor regionale waterberging en de uitbreiding van bouwblokken boven de 2,5 hectare in zoekgebieden voor rivierverruiming en noodoverloopgebieden zal opnieuw een watertoets nodig zijn. Indien sprake is van mitigatie en compensatie dan zal dat op projectniveau zijn. Op het niveau van dit plan is het niet aan de orde.

Om dit plan uit te voeren wordt een uitvoeringsorganisatie opgezet, die tezamen met andere belanghebbenden belast is met de realisatie van de doelstellingen. Voor wat betreft de financiering van de waterprojecten is door ons en de waterschappen in totaal 60 miljoen euro gereserveerd voor de eerste planperiode. Dit is een totaalbedrag voor de hele provincie Noord-Brabant. Wij hebben met de waterschappen een bestuurovereenkomst afgesloten waarin onder andere is vastgelegd op welke wijze projecten zo efficiënt mogelijk uitgevoerd worden.

Natuurtoets

In het kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn, de Natuurbeschermingswet en de Flora- en Faunawet dient expliciet onderzocht te worden welke effecten plannen en bijbehorende ingrepen hebben op de aangewezen beschermde natuurwaarden.

Bij het beoordelen van plannen en projecten dienen de (mogelijke) effecten onderzocht te worden die deze plannen en projecten kunnen hebben op internationaal beschermde Habitat- en

Vogelrichtlijngebieden. Hierbij gaat het met name om gebiedsbescherming. Indien sprake is van mogelijk significante gevolgen is een zogenaamde passende beoordeling vereist.

Op nationaal niveau is de Natuurbeschermingswet van toepassing. De Habitatrictlijn is op dit moment nog niet in de Natuurbeschermingswet geïmplementeerd. Daarom gelden - totdat de nieuwe Natuurbeschermingswet in werking is - rechtstreeks de bepalingen uit de Vogel- en Habitatrictlijn.

Relevant is de zogenaamde “Habitattoets” op grond van artikel 6 van de Habitatrictlijn. Deze is gericht op de vraag of het voortbestaan van de aanwezige soorten en biotopen uit de Vogel- en Habitatrictlijngebieden voldoende gegarandeerd wordt en welke waarden negatief beïnvloed worden door het plan.

De natuurtoetsing gericht op soortbescherming, zoals voortvloeiend uit de werking van de Flora- en Faunawet (van kracht sinds 1 april 2002), is pas aan de orde bij de maatregelen en projecten die volgen uit het reconstructieplan. In dit stadium van het reconstructieplan is er geen verplichting tot toetsing aan deze wet. In dit plan zijn overigens wel de effecten op de belangrijkste soorten aangegeven. Bij de uitwerking zal steeds bekeken moeten worden of ont-heffingen in het kader van de Flora- en Faunawet mogelijk dan wel noodzakelijk zijn.

De toets in het kader van de Vogel- en Habitatrictlijn (de Habitattoets) dient te worden uitgevoerd voor alle plannen of projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor de “speciale beschermingszones” die zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied dan wel aangemeld als Habitatrictlijngebied. Voor Vogelrichtlijngebieden zijn bij de aanwijzing zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Voor Habitatrictlijngebieden zijn tot op heden nog slechts de soorten en habitats bekend waarop de nog te formuleren instandhoudingsdoelstellingen zich moeten richten. De habitattoets dient zich formeel uitsluitend op de instandhoudingsdoelstelling (en de samenhang tussen de Vogel- en Habitatrictlijngebieden) te richten.

Bij het onderzoek naar mogelijk significante gevolgen moet op grond van de Habitatrictlijn (artikel 6) de volgende gang van zaken gevolgd worden:

Indien het plan significante gevolgen kan hebben voor een Vogel- of Habitatrictlijngebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen.

Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het Vogel- of Habitatrictlijngebied wordt slechts toestemming gegeven voor het plan nadat de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszone niet zal aantasten.

Indien het plan, ondanks negatieve conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor de speciale beschermingszone, bij ontstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende reden van groot openbaar belang, toch moet worden gerealiseerd, worden alle nodige compenserende maatregelen genomen om te waarborgen dat de algehele samenhang van het Europees ecologische netwerk (Natura 2000) bewaard blijft.

Interpretatie van artikel 6 van de Habitatrictlijn geeft aan dat de reconstructieplannen beoordeeld moeten worden op de volgende aspecten:

- Of ze voldoen aan de verplichting om de speciale beschermingszones de nodige bescherming te bieden;
- Of de activiteiten die voorzien zijn in de plannen al of niet kunnen leiden tot significante effecten.

Ten aanzien van het eerste punt kan geconstateerd worden dat in de Vogel- en Habitatrictlijngebieden zelf geen ingrepen gepland zijn die de natuurlijke kenmerken van de gebieden direct aantasten. Uit de beschrijving van de autonome ontwikkeling (hoofdstuk 4) en de effectbeschrijving (hoofdstuk 8) blijkt dat als gevolg van het plan de natuurlijke kenmerken van de gebieden veelal in stand blijven dan wel versterkt worden door bijvoorbeeld verdere realisatie van de ecologische hoofdstructuur, afname van de ammoniakemissie en verhoging

van de grondwaterstand in natte natuurgebieden.

Ondanks deze trend blijkt uit de beschreven effecten voor natuur (zie de effectbepaling in hoofdstuk 8 en de factsheets op de CD-ROM) dat naast veel positieve effecten, er op sommige planonderdelen ook significant negatieve gevolgen kunnen optreden op de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden bijvoorbeeld via externe werking (ingrepen elders die van invloed zijn op de waarden in de speciale beschermingszones).

De potentieel negatieve effecten als gevolg van het reconstructieplan zijn: plaatselijke toename van ammoniakemissie als gevolg van groei, verplaatsing en nieuwvestiging van intensieve veehouderijen, de toenemende druk op natuurgebieden als gevolg van extra recreatief en toeristisch gebruik en de verslechtering van de waterkwaliteit door bestrijdingsmiddelen bij intensivering van het landbouwkundig gebruik.

In de MER-alternatieven en het meest milieuvriendelijke alternatief is (op hoofdlijnen) nagegaan op welke wijze, middels plaanpassing of via compensatie of mitigatie, negatieve effecten voorkomen kunnen worden. Hierbij is ondermeer een plaanpassing naar voren gekomen waarin, om significante gevolgen uit te sluiten, landbouwontwikkelingsgebieden die binnen 1000 meter van Vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden en

Natuurbeschermingswetgebieden waren voorzien, te laten vervallen waardoor nieuwvestiging wordt uitgesloten. In landbouwontwikkelingsgebieden die binnen 1500 meter van Habitat- en Natuurbeschermingswetgebieden zijn gelegen, is nieuwvestiging niet direct mogelijk.

De exacte locaties waar de genoemde effecten kunnen optreden blijken niet uit dit reconstructieplan. Daarom wordt aanbevolen bij de nadere uitwerking van dit plan de beoogde ingrepen opnieuw te toetsen via het uitvoeren van een passende beoordeling van de effecten. Bij mogelijk significante negatieve gevolgen zal dan nagegaan moeten worden of er dwingende redenen van groot openbaar belang aanwezig zijn, of er alternatieven aanwezig zijn en op welke wijze verdere compensatie of mitigatie mogelijk is. Via het monitoringsprogramma kan gevolgd worden of de beoogde positieve effecten optreden en hoe deze zich verhouden tot de mogelijke significante negatieve effecten.

2 Beleidskader en wettelijk kader

Het reconstructieplan/MER moet passen binnen vigerend beleid en moet anticiperen op beleid in ontwikkeling. In dit hoofdstuk is per thema een korte toelichting gegeven op het relevante beleids- en wettelijk kader en het beleid in ontwikkeling. Tevens is waar mogelijk, aangegeven op welke wijze genoemde uitgangspunten in het plan terugkomen.

Het beleid is voortdurend in beweging. Dit geldt bijvoorbeeld voor de stank- en ammoniakreggeving en het mineralenaangiftesysteem (MINAS) in relatie tot de nitraatrichtlijn. In het reconstructieplan is het beleid opgenomen zoals dat gold in **het voorjaar van 2004**.

Na een beschrijving van specifiek voor de reconstructie geldende beleidsdocumenten en wetten in §2.1, worden thematisch de betreffende beleidsdocumenten en wetten beschreven in §2.2 en §2.3. Voor deze paragrafen is een zelfde opbouw gehanteerd als in latere hoofdstukken, zoals bij de beschrijving van de huidige situatie (hoofdstuk 3) en de beschrijving van de effecten van de alternatieven (hoofdstuk 8). In §2.4 zijn de gebiedsspecifieke besluiten opgenomen.

In §2.2 is een overzicht opgenomen met per thema alle relevante besluiten/beleid. Alleen de besluiten/beleid die kaderstellend zijn voor het reconstructieplan zijn hieronder verder uitgewerkt.

2.1 Kaderstellende besluiten

Reconstructiewet Concentratiegebieden (2002) + Rijkskader reconstructieplannen (2002)

De Reconstructiewet Concentratiegebieden en de hierbij behorende Rijksuitgangspuntennotitie bieden het wettelijk kader voor de planvorming en uitvoering van de reconstructieplannen. De Reconstructiewet is sinds 1 april 2002 in werking. In de Reconstructiewet is vastgelegd waar het reconstructieplan aan moet voldoen. Het Rijkskader reconstructieplannen wordt door het Rijk gebruikt bij de toetsing van de reconstructieplannen en is gebruikt bij het opstellen van de reconstructieplannen.

Provinciale Uitgangspunten Notitie (1999) + Reconstructie aan zet, Koepelplan Reconstructie Concentratiegebieden (juni 2001)

De provincie Noord-Brabant heeft een Provinciale Uitgangspunten Nota (PUN, 1999) opgesteld. Het Koepelplan is het directe resultaat van afspraken uit de PUN. In het Koepelplan zijn specifiek voor Noord-Brabant eisen opgenomen waar de reconstructieplannen aan moeten voldoen. Het Koepelplan heeft twee primaire functies. Het is

1. richtinggevend kader voor de Reconstructiecommissies. Het Koepelplan bevat opdrachten voor de reconstructiecommissies. De opdrachten hebben betrekking op verschillende beleidsterreinen. Het Koepelplan is daarmee het kader waaraan de provincie de reconstructieplannen toetst. Het Koepelplan moet inspireren tot een adequate invulling van het beleid voor het landelijk gebied.
2. integrerend kader voor het provinciale beleid voor het landelijk gebied. Het Koepelplan

presenteert het provinciale en rijksbeleid, gericht op het landelijk gebied, zoveel mogelijk in onderlinge samenhang. Het gaat daarbij om beleidsthema's variërend van water, natuur, milieu en ruimtelijke ordening tot sociale en economische vitaliteit, landbouw en recreatie.

Het Koepelplan vormt een handreiking voor de reconstructiecommissies door op een rij te zetten wat er in de reconstructieplannen aan de orde zal/moet komen. Het Koepelplan geeft aan wat de provincie van de reconstructiecommissies verwacht, welke doelen ze met de reconstructie wil realiseren. De taakstelling (zoveel mogelijk geformuleerd als doelstelling) voor de reconstructiecommissie bevat resultaat- en inspanningsverplichtingen.

Daarnaast zijn er facultatieve onderdelen die de reconstructiecommissie naar eigen inzicht kan invullen. De verplichtingen hebben betrekking op de via uitvoering van het reconstructieplan te realiseren eindsituatie, die uiterlijk 12 jaar na vaststelling van het reconstructieplan moet zijn bereikt. Het Koepelplan geeft aan dat alle doelen niet zonder meer naast elkaar mogelijk zijn met het oog op de beperkte ruimte. De reconstructiecommissies worden gevraagd met optimale oplossingen, passend bij het gebied, te komen.

De reconstructie is gericht op duurzame ontwikkeling van het landelijk gebied. Maatregelen en activiteiten in de bebouwde kom vallen in principe buiten de Reconstructie, met uitzondering van de activiteiten die betrekking hebben op leefbaarheidsaspecten.

2.2 Besluiten per thema

2.2.1 Water en bodem

EU-Kaderrichtlijn Water (2000)

Dit is een Europese richtlijn op het gebied van oppervlakte- en grondwater. Het doel van de richtlijn is het beschermen van aquatische ecosystemen, het bevorderen van duurzaam watergebruik, het verbeteren van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit en, als neven doel, het harmoniseren van de bestaande Europese regelgeving op het gebied van water. De implementatie van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in Nederland valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. De uitvoering ervan ligt in handen van de regionale waterbeheerders. In Nederland wordt op dit moment gewerkt aan de aanpassing van wet- en regelgeving. Het kabinet pleit in de zogenaamde “ambitienota” voor een zo pragmatisch mogelijke implementatie van de KRW in Nederland: de milieukwaliteit mag in ieder geval niet verslechteren, ook niet als de economie groeit en de bevolking toeneemt. Zelfs met deze pragmatische uitvoering is er sprake van een forse extra opgave ten opzichte van de bestaande beleidspraktijk.

De KRW geeft aan dat de gestelde waterkwaliteits- en ecologische doelstellingen in beginsel binnen 15 jaar, dus in december 2015, moeten zijn bereikt. Ook is aangegeven dat het programma van maatregelen dat hiervoor nodig is, in 2009 onder de naam stroomgebiedsbeheersplan bestuurlijk moet zijn vastgesteld en uiterlijk in 2012 operationeel moet zijn. In deze plannen worden waterkwaliteitsdoelstellingen en doelstellingen betreffende de ecologische kwaliteit van de waterlichamen opgenomen. De KRW eist dat in 2015 minimaal een goede ecologische toestand voor natuurlijke wateren of een goed ecologisch potentieel voor sterke veranderde en kunstmatige wateren is gerealiseerd. Als doelen in 2015 niet haalbaar zijn, en dus fasering noodzakelijk is, moet dit in de stroomgebiedbeheersplannen zijn aangegeven.

In een landelijke studie van Alterra naar de mogelijke gevolgen van de implementatie van de KRW voor de landbouw is geconcludeerd dat de gevolgen voor de landbouw van de KRW aanzienlijk (kunnen) zijn. Vaak blijkt fosfaat en in mindere mate nitraat maatgevend om de ecologische doelstellingen in het oppervlaktewater te realiseren. Om de uit ecologische doelstel-

lingen voortvloeiende waterkwaliteitsdoelstellingen te kunnen realiseren moet zeer forse ingrepen worden gepleegd om de uitspoeling van stikstof en de afspoeling van fosfaat te reduceren. Daarnaast moet ook de belasting door bestrijdingsmiddelen en zware metalen (diervoeding en kunstmest) afnemen.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het reconstructieplan/MER kunnen de effecten van de in het plan opgenomen maatregelen voor (oppervlakte)water- en bodemkwaliteit nog niet getoetst worden aan de doelstellingen uit de KRW, omdat de ecologische doelstellingen voor de verschillende waterlichamen nog moeten worden vastgesteld. De te nemen maatregelen worden opgenomen in het tweede generatie reconstructieplan.

In de effectbeschrijving wordt wel ingegaan op de effecten van dit (eerste generatie) reconstructieplan en van alternatieve oplossingen op de waterkwaliteit. Het betreft effecten die zijn gebaseerd op kwantitatieve veranderingen in de grondwaterstand. Het gaat dus om een inschatting van de indirecte effecten die optreden door maatregelen die zijn gericht op het vernatten van natuurgebieden en waterconservering door de landbouw, en dus niet de effectbepaling van de (nog vast te stellen) maatregelen die zijn gericht op het realiseren van doelen in het kader van de KRW.

Kabinetsstandpunt Waterbeleid in de 21ste eeuw (2000)

(waaronder 'Anders omgaan met water' en 'Ruimte voor de rivier')

Dit Kabinetsstandpunt geeft de overkoepelende visie van het Rijk weer op de aanpak van veiligheid en wateroverlast. De veiligheid moet gewaarborgd blijven, de kans op overstromingen mag niet toenemen. Wateroverlast moet teruggedrongen worden.

Méér ruimte voor water, naast technische maatregelen en taakstellende afspraken tussen verschillende overheden, zijn essentieel voor het slagen van dit beleid. Voor de aanpak van veiligheid en wateroverlast is uiteindelijk een goede mix van ruimtelijke- en technische maatregelen noodzakelijk. Onder technische maatregelen worden maatregelen zoals dijkverhogingen en -versterkingen, bemaling en stuwen verstaan. Onder ruimtelijke maatregelen verstaat het kabinet onder meer het verbreden of verlagen van uiterwaarden en de inzet van waterbergings- en retentiegebieden.

In het Streekplan zijn zoekgebieden voor regionale waterberging en zoekgebieden voor rivierverruiming aangegeven.

In de Startovereenkomst "Waterbeleid 21ste eeuw" (op 14-2-2001 ondertekend door het Rijk, het Interprovinciaal Overlegorgaan, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen) is vastgelegd dat bij ruimtelijke plannen de Watertoets toegepast moet worden. De Watertoets is het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten (veiligheid, wateroverlast, waterkwaliteit, verdroging) in ruimtelijke plannen en besluiten.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER wordt rekening gehouden met het beleid dat geldt voor zoekgebieden voor rivierverruiming en potentiële noodoverloopgebieden. Het streven is deze gebieden te vrijwaren van kapitaalintensieve ontwikkelingen. Dit zijn ontwikkelingen waarvoor grote investeringen worden gedaan en die een concentratie van kapitaal (mensen, bedrijvigheid) tot gevolg hebben, zoals woongebied, bedrijventerrein, intensieve veehouderij of glastuinbouw.

In dit reconstructieplan/MER zijn de zoekgebieden overstromings- en retentiegebieden voor regionale waterberging nader begrensd. Voor een deel zijn de gebieden concreet begrensd en voor een deel zijn ze nader begrensd als voorlopig reserveringsgebied. Het streven is deze

gebieden te vrijwaren van kapitaalintensieve ontwikkelingen. Dit zijn ontwikkelingen waarvoor grote investeringen worden gedaan en die een concentratie van kapitaal (mensen, bedrijvigheid) tot gevolg hebben. Voorbeelden zijn: woongebied, bedrijventerrein, intensieve veehouderij of glastuinbouw. Voor de concreet begrensde gebieden worden ook minder groot-schalige ontwikkelingen gereguleerd via een aanlegvergunningstelsel.

Water is een belangrijk punt van discussie in de reconstructie, waarbij alle verantwoordelijke partijen vertegenwoordigd zijn (provincie, waterschappen, gemeenten). De Watertoets is toegepast op dit reconstructieplan. In dit reconstructieplan/MER is specifiek op de Watertoets ingegaan in de zogenaamde waterparagraaf.

Vierde Nota Waterhuishouding (1998)

Deze nota geeft het rijksbeleid op het gebied van waterhuishouding weer.

De hoofddoelstelling van deze nota is: “Het hebben en houden van een veilig en bewoonbaar land en het instandhouden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen, waarmee een duurzaam gebruik blijft gegarandeerd”.

In deze nota zijn MTR-normen (MTR=maximaal toelaatbaar risico) opgenomen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn de effecten van de in het plan opgenomen maatregelen globaal getoetst aan de MTR-normen voor het oppervlaktewater.

Provinciaal Waterhuishoudingsplan (1998) en

Partiële herziening Waterhuishoudingsplan 2003-2006 (2003)

Het provinciaal Waterhuishoudingsplan is partieel herzien en de volledige tekst is opgenomen in de Partiële herziening. De volgende onderdelen zijn relevant voor de reconstructie:

- *Verbetering van de waterhuishoudkundige voorwaarden voor de functies*
Zie onder het onderstaande kopje ‘Gewenst grond- en oppervlaktewater regime (GGOR)’.
- *Het verbeteren van de waterkwaliteit*
Het beleid is gericht op het realiseren van een zodanige milieukwaliteit dat er geen risico’s optreden voor de volksgezondheid en dat het grondwater in de hele provincie met aanvaardbare inspanningen geschikt te maken is voor de bereiding van drinkwater. Daarnaast is het beleid gericht op het in stand houden of tot stand brengen van een evenwichtige opbouw van het ecosysteem, zowel binnen als buiten natuurgebieden zoals aangegeven op de provinciale natuurdoelenkaart.
- *De inrichting van waterlopen in het buitengebied*
Hierbij gaat het om behoud, herstel en ontwikkeling van de landschappelijke en natuurwaarden voor waterlopen met een waterhuishoudkundige functie.

Gewenst grond- en oppervlaktewater regime (GGOR)

In de Vierde Nota Waterhuishouding vraagt het Rijk de provincies om het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR) provinciedekkend vast te stellen. Inmiddels zijn de opvattingen over de taakverdeling en tijdsplanning veranderd. In 2003 zijn in het Nationaal Bestuursakkoord Water nieuwe afspraken over het GGOR vastgelegd: ‘De provincies stellen uiterlijk 2005 de kaders voor het gewenst grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR) op. Het waterschap stelt in de periode 2005-2010 het GGOR op en neemt deze op in het waterbeheersplan.’

Over de kaders voor het GGOR vindt op dit moment nog overleg plaats tussen provincie en waterschappen. De provinciale kaders voor het GGOR bestaan uit de provinciale beleidsuitgangspunten, afspraken in de reconstructieplannen en richtlijnen voor de uitwerking door de

waterschappen. De in het reconstructieplan opgenomen afspraken over prioritering, ambitieniveau en maatregelen worden ongewijzigd overgenomen in het eigenstandig document ‘Kaders voor het GGOR’.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn maatregelen opgenomen die leiden tot een afgewogen GGOR en tot de realisatie van waterdoelen in hydrologisch te herstellen natuurgebieden (onder meer natte natuurepaleis). Tevens is aangegeven waar waterconserveringsprojecten (onder andere voor de landbouw) gewenst zijn. De maatregelen en bijbehorende doelrealisatie (berekend in de m.e.r.) maken deel uit van het kader voor het door de waterschappen uit te werken GGOR.

In dit reconstructieplan/MER is een aantal alternatieven opgesteld die betrekking hebben op de vernatting van natuurgebieden en waterconservering in landbouwgebieden.

In dit reconstructieplan/MER is een deel van de overstromings- en retentiegebieden voor regionale waterberging nader begrensd. Ook hier is het streven de gebieden te vrijwaren van kapitaalintensieve ontwikkelingen.

Ten behoeve van verbetering van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit zijn er maatregelen opgenomen in het plan, waaronder het saneren van puntbronnen.

Verder bevat het plan maatregelen voor beekherstel.

Waterbeleid in België

In de wet betreffende onbevaarbare waterlopen (28 december 1967) wordt een hiërarchische indeling gemaakt van de onbevaarbare waterlopen. De bevoegdheid voor het uitvoeren van werken en beheer is hierop gebaseerd; 1e categorie: het Gewest, 2e categorie: de Provincie, 3e categorie: de Gemeente.

De kwaliteitsdoelstellingen voor waterlopen zijn vastgelegd in het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998. In het Besluit van de Vlaamse Regering houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne van 1 juni 1995 en gewijzigd door het besluit van 19 januari 1999 worden de milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewater gegeven.

Wat betreft de waterkwaliteit is het beleid van de afgelopen jaren sterk infrastructureel gericht geweest, d.w.z. end-of-pipe-benadering met de nadruk op het (gemengd) opvangen en vervolgens zuiveren van huishoudelijk en industrieel afvalwater en regenwater. A.g.v. voortzetting van het gewestelijke en gemeentelijk investeringsbeleid zal in 2002 ca. 70% van het stedelijk afvalwater effectief gezuiverd worden in een RWZI. Vergeleken met de Nederlandse bodems zijn de waterbodems van de meeste Vlaamse rivieren “zwaar verontreinigd” door zware metalen en organische microverbindingen.

Men kent inmiddels op stroomgebiedsniveau waterkwaliteitsplannen. In tegenstelling tot de vroegere benadering, waarbij het accent lag op de uitbouw van de zuiveringsinfrastructuur, wordt uitgegaan van de kwaliteitstoestand van het oppervlaktewater. Momenteel zijn waterkwaliteitsplannen voor de bekkens van de Dender, IJzer, Nete, Demer en Brugse Polders opgesteld.

Ook de waterkwantiteit wil men op stroomgebiedsniveau aanpakken. Het ondiepe grondwater raakt steeds meer verontreinigd, o.m. door nitraten. Hierdoor wordt steeds meer gebruik gemaakt van het diepe grondwater, waardoor bepaalde diepe lagen met uitputting bedreigd worden. Overschakeling naar oppervlaktewater is veelal niet mogelijk vanwege de slechte kwaliteit van het oppervlaktewater.

Door groeiende verstedelijking en het kanaliseren van beken zijn de pieken in de afvoer van oppervlaktewater stelselmatig toegenomen. De ecologische waarde van de waterlopen in Vlaanderen is de laatste decennia drastisch gedaald.

2.2.2 Milieu

Integrated Pollution Prevention Control (IPPC) (1996)

Dit is een Europese richtlijn inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging. Bij oprichting en/of uitbreiding van onder andere installaties voor intensieve pluimvee- of varkenshouderij boven een bepaalde omvang moet worden getoetst of de voorgenomen activiteit een 'belangrijke verontreiniging' of 'belangrijke toename van verontreiniging' veroorzaakt. Er zijn emissiegrenswaarden vastgesteld voor deze installaties. De richtlijn bevat eisen ter voorkoming en, wanneer dat niet mogelijk is, beperking van emissies in lucht, water en bodem.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Voor de reconstructie is de IPPC vooral van belang voor het aspect ammoniak. In dit reconstructieplan/MER zijn verwachtingen ten aanzien van groei en krimp van bedrijven en veranderingen in de ruimtelijke verdeling van bedrijven vertaald in verwachtingen ten aanzien van emissie en depositie van ammoniak, maar zijn geen uitspraken gedaan over individuele bedrijven en het voldoen aan de IPPC-richtlijn.

Europese Nitraatrichtlijn (1991)

In deze Europese richtlijn is opgenomen dat de concentratie van nitraat in het grondwater de norm van 50 mg/l niet mag overschrijden. Het mestbeleid, alsmede de daarbij behorende aanwijzing van droge zandgronden door de minister van LNV, heeft mede tot doel te voldoen aan de Europese Nitraatrichtlijn.

Om de nitraatverliezen door landbouwkundige activiteiten te beperken noemt de Nitraatrichtlijn de volgende typen acties:

- Wisselbouw, het afdekken van de grond in de winter en het verbouwen van tussengewassen om doorlekken naar het grondwater tijdens de natte seizoenen te beperken.
- Het gebruik van (kunst)mest in balans met de gewasbehoeften, stikstof inputs en bodemvolume. Regelmatige mest- en bodemanalyse, verplichte plannen voor kunstmestgebruik en algemene beperkingen per gewas ten aanzien van minerale- en organische stikstof bemesting.
- Het goed bijhouden van de stikstofverspreiding en voldoende opslag van natuurlijke mest die alleen beschikbaar is voor gewassen die voedingsstoffen nodig hebben. Als de mest wordt verspreid, moet dat op een verantwoorde manier via de juiste technieken gebeuren.
- Het zorgen voor een buffer van niet-bemeste grasstroken en heggen langs waterlopen en sloten.
- Goede, strikte regelingen (beperking) ten aanzien van het bewerken van steile gronden en irrigatie.

Beleid in ontwikkeling

Nederland moet zijn mestbeleid aanpassen omdat het op een aantal punten niet voldoet aan de Europese eisen van onder de Nitraatrichtlijn. Dit is verder uitgelegd in §2.2.5 (landbouw).

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn de verwachtingen ten aanzien van het veranderen van mestbeleid (evenwichtbemesting) vertaald in de inschatting van de ammoniakemissie in 2016.

Richtlijn Veehouderij en Stankhinder 1996

Voor de beoordeling van stankoverlast afkomstig van veehouderijen is de Richtlijn Veehouderij

en Stankhinder in oktober 1996 in werking getreden. In 1998 is door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een aantal uitspraken gedaan over deze Richtlijn. Hieruit bleek dat:

- de afstandmeting en de omrekeningsfactoren voor Groen-Labelstallen zijn aanvaard;
- de aanbeveling om uit te gaan van het aantal dierplaatsen in plaats van het aantal dieren, voorlopig is afgewezen, en
- de verschuiving in de indeling in omgevingscategorieën voor stankgevoelige objecten en de beoordelingsmethode voor cumulatie van stankhinder onvoldoende gemotiveerd zijn bevonden.

Voor een beoordeling van de effecten op omgevingscategorieën voor stankgevoelige objecten kan - behoudens een aantal uitzonderingen - over het algemeen worden teruggevallen op de brochure Veehouderij en Hinderwet (uitgave 1985). Voor de beoordeling van cumulatie van stank moet op dit moment het toetsingskader, zoals is aangegeven in het rapport “Beoordeling cumulatie stankhinder door intensieve veehouderij” (publicatiereeks Lucht no. 46, uitgave 1985), nog steeds aangehouden worden. De regelgeving verandert wel op korte termijn (zie hierna).

Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden (2002)

In deze wet, die op 14 mei 2002 door de Eerste Kamer is aangenomen, zijn de afstandseisen overgenomen uit de hiervoor beschreven Richtlijn Veehouderij en Stankhinder (1996). Ook is de zogeheten cumulatieregeling uit het wetsvoorstel geschrapt. Daardoor wordt bij de beoordeling van stankhinder alleen gekeken naar het individuele effect van een veehouderij op een voor stank gevoelig object.

Vertaling in reconstructieplan/MER

De toepassing van deze wet is gekoppeld aan het reconstructieplan. Na vaststelling van dit reconstructieplan/MER geldt het in deze wet genoemde aparte (soepeler) regime voor stank voor de landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden en de extensiveringsgebieden met het primaat natuur. Door de zonering van de reconstructiegebieden in extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden, geldt de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder alleen nog in de overige extensiveringsgebieden en de niet-reconstructiegebieden.

Het aantal mensen dat werkelijk stankhinder ondervindt daalt niet door een versoepeling van de stankregelgeving. Het daadwerkelijk ervaren van stankhinder is namelijk niet volledig gelijk aan het aantal mensen dat binnen een stankcirkel van een veehouderijbedrijf woont. Dit reconstructieplan/MER geeft inzicht in het huidig en toekomstig aantal stankgehinderden en in de maatregelen die worden genomen om het aantal stankgehinderden te verminderen.

Beleid in ontwikkeling

(ontwerp)Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (2003)

Dit besluit stelt veehouderijen verplicht om bij nieuwbouw emissiearme stallen te bouwen. Van dit besluit is in mei 2001 een ontwerp in de Staatscourant gepubliceerd.

Wetsvoorstel Stank en veehouderij (2003)

Door het ministerie van VROM wordt een wetsvoorstel voorbereid dat het nieuwe beoordelingskader voor stank uit de veehouderij zal gaan vormen. Deze wet komt in de plaats van de Richtlijn veehouderij en stankhinder 1996. Het is de bedoeling dat de specifieke wetgeving voor de reconstructiegebieden (de Wet stankemissie veehouderijen in land-

bouwontwikkelings- en verwevingsgebieden) in de nieuwe wet zal opgaan. Er wordt bij deze wet geen onderscheid meer gemaakt tussen de verschillende typen zoneringsgebieden. Dit wetsvoorstel 'Stank en veehouderij' ligt nu voor advies bij de Raad van State.

Wet ammoniak en veehouderij (Wav) (2002)

Op 8 mei 2002 is de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) in werking getreden. De Wav vormt een onderdeel van de nieuwe ammoniakregelgeving voor dierenverblijven van veehouderijen. Deze nieuwe regelgeving kent een emissiegerichte benadering voor heel Nederland met daarnaast aanvullend beleid ter bescherming van de kwetsbare gebieden.

De emissiegerichte benadering zal gestalte krijgen in het "Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij". Het aanvullend beleid ter bescherming van de kwetsbare gebieden is geregeld in de Wav en heeft betrekking op zones rondom voor verzuring gevoelige gebieden, gelegen in de EHS. In de Wav is bepaald dat in een zone van 250 meter rond kwetsbare bos- en natuurgebieden (groter dan 5 hectare) een oprichtingsverbod geldt voor (nieuwe) intensieve veehouderijen en dat de uitstoot van ammoniak door bestaande bedrijven in deze zone binnen het zogeheten bedrijfsemissieplafond moet blijven.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn de kwetsbare gebieden en de 250 meter zones eromheen, in beginsel als extensiveringsgebied aangewezen.

Beleid in ontwikkeling

In het Hoofdlijnenakkoord (regeerakkoord) is opgenomen dat de werkingssfeer van de Wet ammoniak en veehouderij beperkt wordt tot de zeer kwetsbare natuur.

In maart 2004 heeft het IPO een voorstel gedaan wat inhoudt dat provincies ruimte krijgen voor een eigen afweging bij de keuze van kwetsbare natuurgebieden die onder de bescherming van de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) zullen vallen. Hierdoor ontstaan betere mogelijkheden voor aansluiting op het proces van de ruimtelijke ordening en de reconstructie. De Minister van LNV is van mening dat dit voorstel in principe mogelijkheden biedt om de gewenste aanpassing van de Wav vorm te geven. Bovendien past dit voorstel in het streven van het kabinet meer ruimte en verantwoordelijkheid te geven aan provincies en gemeenten bij de ruimtelijke inrichting van ons land. De Minister ziet een goed perspectief om op basis van dit voorstel verder te gaan.

Zowel de Minister van LNV als de staatssecretaris van VROM nemen grotendeels het voorstel van het IPO over voor de nieuwe Wet ammoniak en veehouderij (Wav) (brief van 3 juni 2004).

Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) (2002)

De Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) is een op de Wet ammoniak en veehouderij gebaseerde ministeriële regeling die de emissiefactoren bevat die nodig zijn om in de vergunde en in de aangevraagde situatie de ammoniakemissie van een veehouderij te kunnen berekenen. De Rav bevat een lijst met de verschillende stalsystemen per diercategorie en de daarbij behorende emissiefactoren. Tevens zijn hierin de maximale emissiewaarden opgenomen voor de berekening van de emissieplafonds op grond van de Wav.

Vertaling in reconstructieplan/MER

De informatie uit deze regeling is in dit reconstructieplan/MER gebruikt om de effecten van zonering op emissie en depositie van ammoniak te kunnen bepalen. De regeling treedt binnenkort in werking. Enkele factoren wijken af van de nu vigerende regeling.

Provinciaal Milieubeleidsplan (2000) + Provinciale milieuverordening (2002)

In dit plan is het provinciale milieubeleid per milieuthema en per doelgroep opgenomen. Voor de reconstructie zijn vermindering van de verzuring en vermindering van geurhinder de meest belangrijke milieudoelen uit het milieubeleidsplan. De landbouw is de meest relevante doelgroep voor de reconstructie.

In de provinciale milieuverordening zijn twee hoofdcategorieën van specifieke gebieden onderscheiden, te weten grondwaterbeschermingsgebieden met als functie bescherming van grondwaterwinning voor de openbare drinkwatervoorziening en milieustimuleringsgebieden. De gebiedsbescherming in de milieustimuleringsgebieden vindt vanuit diverse invalshoeken plaats en is niet voor ieder gebied dat onderdeel uitmaakt van deze hoofdcategorie hetzelfde. Bij de aanwijzing van specifieke gebieden speelt met name:

- het belang van de bescherming van de bodem (bodembeschermingsgebieden);
- het belang van het beperken en voorkomen van geluidhinder (stiltegebieden);
- het belang van de bescherming van natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarden.

Een gebied kan om een of meer redenen als bijzonder gebied worden aangewezen, waardoor deze gebieden elkaar deels overlappen. De gebieden zijn aangewezen in de provinciale milieuverordening. In de provinciale milieuverordening zijn verder regels opgenomen betreffende afvalstoffen, inclusief lozingen van afvalwater.

Hieronder is kort iets opgenomen over grondwaterbeschermingsgebieden en stiltegebieden, omdat deze met name relevant zijn voor de reconstructie. Deze gebieden zijn weergegeven op kaarten 2 en 9.

- *Grondwaterbeschermingsgebieden*

In de provinciale milieuverordening zijn beschermingszones en boringsvrije zones aangewezen rond waterwingebieden en regels gesteld voor activiteiten in deze zones die de kwaliteit van het grondwater kunnen bedreigen. Rond kwetsbare en zeer kwetsbare winningen zijn 25-jaarszones (regenwater dat binnen deze zone inzijgt, doet er ten hoogste 25 jaar over om de winningsputten te bereiken) aangewezen als beschermingszones. Daarnaast zijn rond enkele zeer kwetsbare winningen 100-jaarszones aangewezen.

In de laatste herziening van de provinciale milieuverordening zijn de begrenzingen van enkele grondwaterbeschermingsgebieden aangepast.

- *Stiltegebieden*

Ter bescherming van relatief onverstoord gebieden zijn in de Provinciale milieuverordening stiltegebieden aangewezen en regels opgesteld ter voorkoming van geluidsoverlast.

Ter ondersteuning van deze regelgeving is het ruimtelijk beleid erop gericht functies die tot extra geluidsverstoring leiden, uit deze gebieden te weren. Het gaat er hierbij om dat het heersende geluidsniveau niet wordt verhoogd. Activiteiten die in dit verband geweerd moeten worden, zijn met name niet-agrarische bedrijvigheid, intensieve toeristisch-recreatieve voorzieningen en militaire activiteiten.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn de effecten op grondwaterbeschermingsgebieden en stiltegebieden bepaald.

2.2.3 Natuur

Vogelrichtlijn (1979) + Habitatrichtlijn (1992)

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn die als doel heeft een Europese bescherming van vogels te garanderen in een Europees netwerk van natuurgebieden. De Habitatrichtlijn is eveneens een Europese richtlijn. Deze richtlijn heeft als doel het

beschermen van typen natuurlijke habitats (leefgebieden) en soorten (planten en dieren) in een Europees netwerk van natuurgebieden. De bescherming van vogels, andere dieren, planten en habitats gebeurt door de aanwijzing van gebieden (Speciale Beschermingszones). Voor de Vogelrichtlijn op grond van de aanwezigheid van bepaalde aantallen van de kwalificerende vogelsoorten (bijlage I van de Vogelrichtlijn). Voor de Habitatrichtlijn op basis van de bijlagen I (gebieden) en II (soorten) van deze richtlijn. De Speciale Beschermingszones vormen samen het netwerk van natuurgebieden. Dit netwerk heet 'Natura 2000'.

De Habitatrichtlijn kent, in tegenstelling tot de Vogelrichtlijn, ook nog een soortbescherming (die ook geldt buiten de aangewezen gebieden). Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geeft een lijst van soorten die strikt beschermd moeten worden.

De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn worden in de nieuwe Natuurbeschermingswet geïmplementeerd.

Nieuwe plannen of projecten in en in de nabijheid van de Speciale Beschermingszones dienen conform de richtlijn te worden getoetst. Voor plannen of projecten die significante gevolgen hebben op soorten of habitats waarvoor de Speciale Beschermingszone is aangewezen geldt het 'nee-tenzij-principe'.

Wanneer het betrokken gebied een gebied is met een prioritair type natuurlijke habitat en/of een prioritaire soort, kunnen alleen argumenten die verband houden met:

- de menselijke gezondheid;
- de openbare veiligheid;
- voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- dan wel, na advies van de Europese Commissie, andere dwingende redenen van openbaar belang worden aangevoerd om ingrepen te mogen plegen in het gebied.

De Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn weergegeven op kaart 7.

Vertaling in reconstructieplan/MER

De Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn in dit reconstructieplan/MER veelal gezoneerd als extensiveringsgebied, inclusief een zone eromheen. In de effectbeschrijving van dit plan is getoetst of het plan strijdig is met de instandhoudingsdoelstellingen van de gebieden.

Natuurbeschermingswet (1998)

De Natuurbeschermingswet (Nb-wet) stelt gebieden veilig die vanwege hun bijzondere natuur of hun natuurwetenschappelijke betekenis van algemeen belang zijn. Zowel gebieden die eigendom zijn van de staat als gebieden in handen van particulieren kunnen aangewezen worden als respectievelijk staatsnatuurmonument of beschermd natuurmonument.

De beschermde natuurmonumenten zijn aangewezen op kaart 7.

Beleid in ontwikkeling: Wijziging Natuurbeschermingswet 2002

Het wetsvoorstel bestaat uit drie onderdelen:

1. de aanwijzing van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden
2. het beheer van deze gebieden
3. het toetsen van plannen, projecten en andere handelingen in of nabij deze gebieden

Er worden nieuwe Natuurbeschermingswetgebieden vastgesteld, waarin de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn opgenomen.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Bij de zonering is rekening gehouden met de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en de Natuurbeschermingswetgebieden.

Flora- en Faunawet (2002)

De Nederlandse Flora- en Faunawet regelt de wettelijke bescherming van in het wild levende planten en dieren. Deze bescherming houdt onder meer in dat handelingen waarmee beschermde dieren worden verontrust, verjaagd, gevangen of gedood zijn verboden. Ook het verontrusten en beschadigen van rust- en voortplantingsplaatsen van beschermde dieren is verboden. Een tweede uitgangspunt is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat ieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of het nalaten daarvan nadelige gevolgen voor planten of dieren kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel zich in te spannen om de nadelige gevolgen daarvan te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.

De Flora- en Faunawet gaat uit van het ‘nee, tenzij’-beginsel. Dit betekent dat bepaalde handelingen ten aanzien van dieren en planten slechts onder strikte voorwaarden mogelijk zijn. Er moet daarbij gekeken worden naar alternatieven, naar dwingende redenen van groot openbaar belang en naar mogelijkheden voor compensatie.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Bij het opstellen van dit reconstructieplan/MER is waar mogelijk rekening gehouden met het soortenbeleid. Bij uitvoering van het reconstructieplan kan het aanvragen van ontheffing van de Flora- en Faunawet aan de orde zijn.

Structuurschema Groene Ruimte I (1995)

Het ruimtelijke beleid voor de ecologische hoofdstructuur (EHS) is gericht op het instandhouden van de natuur door behoud, herstel en ontwikkeling wezenlijke kenmerken en waarden. In het SGR is ook het zogenoemde compensatiebeginsel beschreven.

In de aanvulling op het SGR I is het robuuster maken van de EHS opgenomen om zo een verhoging van de biodiversiteit mogelijk te maken. Dit kan door het realiseren van robuuste verbindingen op “zwakke plekken” in de EHS (robuuste ecologische verbindingen). Het beleid uit het Structuurschema Groene Ruimte is vertaald in provinciaal natuurbeleid.

Gebieden waarvoor het compensatiebeginsel van toepassing is:

- kerngebieden van de ecologische hoofdstructuur;
- gerealiseerde natuurontwikkelingsgebieden;
- kleinere natuurgebieden buiten de ecologische hoofdstructuur die zijn aangewezen in streek- of bestemmingsplannen of onder de Natuurbeschermingswet vallen;
- biotopen van aandachtsoorten die op indicatie van de soortenbeschermingsplannen van het Rijk in Streekplannen en/of bestemmingsplannen zijn opgenomen;
- bossen en landschappelijke beplantingen, vallend onder de Boswet;
- grootschalige openbare recreatievoorzieningen.

Beleid in ontwikkeling: Nota Ruimte

De Nota Ruimte is een nota van het Rijk, waarin de principes voor de ruimtelijke inrichting van Nederland vastgelegd worden. Het gaat daarbij om inrichtingsvraagstukken die spelen tussen nu en 2020, met een doorkijk naar 2030. In

de nota worden de hoofdlijnen van beleid aangegeven, waarbij de ruimtelijke hoofdstructuur van Nederland (RHS) een belangrijke rol zal spelen.

De opdracht uit het Hoofdlijnenakkoord (regeerakkoord) is om de afzonderlijke nota's op de desbetreffende onderdelen van ruimtelijk beleid samen te voegen tot één Nota Ruimte. De nota bevat daarmee niet alleen de ruimtelijke uitspraken zoals die eerder in de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening waren opgenomen, maar ook die uit het Tweede Structuurschema Groene Ruimte (SGR2) en uit het Nationaal Verkeers- en Vervoersplan (NVVP), voor zover het kabinet daaraan vasthoudt. Daarnaast worden in de Nota Ruimte ook de Gebiedsgerichte Economische Perspectieven (GEP) opgenomen. De Nota Ruimte zal zo hét ruimtelijke beleid van het kabinet gaan bevatten en wordt zo een veel meer integraal product. Het kabinet heeft deel 3 van de PKB Nota Ruimte (het kabinetsstandpunt) - na overleg met de mede-overheden en andere relevante partijen - op 27 april 2004 aan de Tweede Kamer aangeboden.

Alle niet-ruimtelijke facetten van het mobiliteitsbeleid en het verbrede landbouwbeleid zullen in de nieuwe Nota Mobiliteit worden vastgelegd of zijn reeds in de Agenda voor een Vitaal Platteland vastgelegd.

Brabant in Balans, Streekplan Noord-Brabant (2002) (natuur)

Het gehele buitengebied is onderverdeeld in 2 typen structuren; de groene hoofdstructuur (GHS) en de agrarische hoofdstructuur (AHS). De GHS is een samenhangend netwerk van alle natuur- en bosgebieden, landbouwgebieden en andere gebieden met bijzondere natuurwaarden, en landbouwgebieden die bijzondere potenties hebben voor de ontwikkeling van natuurwaarden. De AHS omvat het gebied buiten de GHS en de bebouwde kernen en infrastructuur. In de AHS staan de instandhouding en de versterking van de landbouw voorop.

Beide hoofdstructuren zijn onderverdeeld in twee hoofdzones, namelijk GHS-natuur (met hoofdfunctie natuur), GHS-landbouw (landbouwgebieden met hoge natuurwaarden), AHS-landschap (landbouwgebieden met overige bijzondere natuur- en landschapswaarden) en AHS-landbouw (landbouwproductiegebieden).

De hoofdzones zijn vervolgens onderverdeeld in een aantal subzones in volgorde van kwetsbaarheid (zie onderstaande tabel).

Hoofdzone	Subzone
GHS-natuur	1. Natuurparel
	2. Overig bos- en natuurgebied
	3. Ecologische verbindingszone
GHS-landbouw	4. Leefgebied kwetsbare soorten
	5. Leefgebied struweelvogels
	6. Natuurontwikkelingsgebied
AHS-landschap	7. Leefgebied dassen
	8. Waterpotentiegebied
	9. RNLE-landschapsdeel
AHS-landbouw	10. Zoekgebied veeverdichtingsgebieden
	11. Vestigingsgebied glastuinbouw
	12. Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw
	13. Glasboomteeltgebied
	14. AHS-overig

Bron: Streekplan 2002

Natuurgebiedsplannen en Beheersgebiedsplan (2002)

In deze plannen zijn de streefdoelen voor de natuur in Brabant (natuurdoeltypen) vastgelegd. De plannen geven op perceelsniveau aan waar en welke subsidies voor aanleg en beheer van natuur verkregen kunnen worden op grond van de subsidieregeling natuurbeheer (natuurgebiedsplan) en de subsidieregeling agrarisch natuurbeheer (beheersgebiedsplan). Daarnaast vormen deze plannen de provinciale begrenzing van de ecologische hoofdstuctuur van het Rijk op perceelsniveau en daarmee de EHS zoals deze wordt gehanteerd in de Wet ammoniak en veehouderij.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het kader van de reconstructie wordt geprobeerd de natuurdoeltypen te behalen door verhoging van de grondwaterstand en vermindering van de ammoniakdepositie en de belasting van het grond- en oppervlaktewater met bestrijdingsmiddelen en meststoffen.

In dit reconstructieplan/MER is getoetst in hoeverre de randvoorwaarden voor de natuurdoeltypen op het gebied van grondwaterstand en stikstofdepositie door het plan worden gerealiseerd.

Natuur- en Landschapsoffensief Brabant, beleidsnota natuur en landschap in Noord-Brabant 2002-2012 (2002)

Deze nota geeft het sectorale natuur- en landschapsbeleid weer van de provincie. In het Streekplan heeft (gedeeltelijk) een afweging van dit beleid plaatsgevonden. In deze nota is een onderscheid gemaakt in gebiedsbescherming en in soortenbescherming.

De gebiedsbescherming is vertaald in het Streekplan. In deze beleidsnota zijn verschillende instrumenten opgesomd voor realisatie van het beleid, zoals de EHS, ecologische verbindingsszones, robuuste ecologische verbindingen, regionale natuur- en landschapseenheden (RNLE'n) en agrarisch natuurbeheer. Daarnaast wordt ingegaan op de bescherming van leefgebieden van kwetsbare soorten, dassen en struweelvogels en op de bescherming van de soorten zelf.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het kader van de reconstructie worden verschillende van bovengenoemde instrumenten ingezet. Enkele voorbeelden zijn het streven om de EHS versneld te realiseren, het begrenzen van de RNLE'n en het stimuleren van agrarisch natuurbeheer.

2.2.4 Landschap en cultuurhistorie

Verdrag van Valetta/Malta (1992)

Dit Europese Verdrag heeft tot doel het archeologische erfgoed te beschermen als bron van het Europese gemeenschappelijke geheugen en als middel voor geschiedkundige en wetenschappelijke studie.

Hiertoe worden als bestanddelen van het archeologische erfgoed beschouwd alle overblijfselen, voorwerpen en andere sporen van de mens uit het verleden:

- waarvan het behoud en de bestudering bijdragen tot het reconstrueren van de bestaansgeschiedenis van de mensheid en haar relatie tot de natuurlijke omgeving;
- ten aanzien waarvan opgravingen of ontdekkingen en andere methoden van onderzoek betreffende de mensheid en haar omgeving de voornaamste bronnen van informatie zijn.

Tot het archeologische erfgoed behoren bouwwerken, gebouwen, complexen, aangelegde terreinen, roerende zaken, monumenten van andere aard, alsmede hun context, ongeacht of zij op het land of onder water zijn gelegen.

Het verdrag van Valetta schrijft voor dat bij plannen voor ruimtelijke ontwikkelingen het

behoud van het archeologisch erfgoed meegewogen moet worden. Dit verdrag is vertaald in het Streekplan en in de cultuurhistorische- en archeologische waardenkaarten.

Architectuurnota (2000)

Dit is een nota van de ministeries van OCW, VROM, VenW en LNV met negen Grote Projecten op het gebied van architectuur en ruimtelijke ordening om het architectuurbeleid concreet vorm te geven. De reconstructie is één van de negen Grote Projecten die zijn opgenomen in de Architectuurnota. Bij deze negen Grote Projecten moeten ontwerpers in een vroeg-tijdig stadium worden ingeschakeld, moet er een integrale aanpak komen en moet er een goede, bestuurlijke afstemming en een duidelijke regie zijn. Ook wordt het publiek betrokken bij een aantal van deze projecten.

De Grote Projecten bestrijken het hele scala aan bouwopgaven voor de nabije toekomst, waarbij naast nieuwbouw en monumenten ook grote opgaven in het landelijk gebied, infrastructuur en de ruimtelijke ordening aan de orde zijn. Op deze manier kunnen zij een voorbeeldwerking hebben voor heel opdrachtgevend Nederland, waaronder provincies, gemeentes, ontwikkelaars, stichtingen en particulieren.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Bij het opstellen van dit reconstructieplan zijn ontwerpers betrokken. Zij hebben hun inbreng geleverd tijdens ontwerpatelier en via ontwerpopdrachten.

Nota Belvédère (1999)

De Nota Belvédère is een beleidsnota van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. De hoofddoelstelling van de nota luidt: De cultuurhistorische identiteit wordt sterker richtinggevend voor de inrichting van de ruimte en het rijksbeleid zal daarvoor goede voorwaarden scheppen. In het kader van Belvédère is een landsdekkend overzicht vervaardigd van de cultuurhistorisch meest waardevol geachte steden en gebieden; de Cultuurhistorische Waardenkaart van Nederland. Deze kaart bevat onder andere de Belvédèregebieden. Dit zijn gebieden met een hoge concentratie van cultuurhistorische waarden. In het reconstructiegebied van Noord-Brabant liggen enkele Belvédèregebieden zoals het Dommeldal, de Maasvallei, een gebied bij Griendtsveen-Helenaveen en de Langstraat (deels). Buiten de Belvédèregebieden zijn er ook cultuurhistorische waarden aanwezig. Vaak zijn dat waarden die vanuit een van de drie sectorale invalshoeken binnen de cultuurhistorie (archeologie, bouwkunde, historisch landschap) als van bijzonder hoge waarde worden geacht. De cultuurhistorische waarden zijn doorvertaald in de provinciale cultuurhistorische waardenkaart (zie hieronder). Een belangrijk deel van de cultuurhistorische waarden is aangegeven op kaart 11.

Kookboek Cultuurhistorie, Cultuurhistorische waardenkaart (2000, 2002)

De provincie heeft de cultuurhistorische (landschaps)waarden van bovenlokaal belang aangegeven op de (provinciale) Cultuurhistorische waardenkaart. Deze is door GS vastgesteld. Bij de opstelling en uitvoering van ruimtelijke plannen moet met deze waarden rekening worden gehouden. Dit geldt in het bijzonder voor de historisch-landschappelijke vlakken met hoge en zeer hoge waarde. In beginsel zijn in deze vlakken alleen ruimtelijke ingrepen toelaatbaar die gericht zijn op de voortzetting of het herstel van de historische functie en die leiden tot behoud of versterking van cultuurhistorische (landschaps)waarden.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het kader van de reconstructie is onder andere bij de integrale zonering rekening gehouden met de cultuurhistorische (landschaps)waarden.

Archeologische Monumentenkaart en de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (2000)

Bij de opstelling en de uitvoering van ruimtelijke plannen moet rekening worden gehouden met (bekende) archeologische waarden, zoals aangegeven op de Archeologische Monumentenkaart, en de te verwachten archeologische waarden, zoals aangegeven op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden. Het uitgangspunt hierbij is dat het archeologisch erfgoed moet worden beschermd op de plaats waar het wordt aangetroffen. Gezien dit uitgangspunt moeten in geval van voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen in gebieden met een hoge of een middelhoge verwachtingswaarde voor archeologisch erfgoed, de archeologische waarden door middel van een vooronderzoek in kaart worden gebracht.

De archeologische waarden zijn deels opgenomen in de provinciale cultuurhistorische waardenkaart.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Bij de uitvoering van projecten in het kader van de reconstructie moet rekening worden gehouden met archeologische waarden. Bij de effectbepaling van dit plan is een inschatting gemaakt van de kans op aantasting van archeologische waarden.

Brabant in Balans, Streekplan Noord-Brabant (2002) (landschap en cultuurhistorie)

De verscheidenheid aan landschapstypen en cultuurhistorische (landschaps)waarden is een belangrijk element van de identiteit van Noord-Brabant.

In het Streekplan wordt naast de onderwerpen cultuurhistorie en archeologie ook aandacht besteed aan aardkundige waarden, landschapsvisies en beeldkwaliteitsplannen. De kern van een landschapsvisie is een duurzaam integraal landschapsontwerp dat gebaseerd is op de aanwezige landschappelijke kwaliteiten. Landschapsvisies kunnen een bouwsteen zijn voor of een onderdeel van een reconstructieplan.

Tevens kunnen bij verschillende ruimtelijke ontwikkelingen in het kader van de reconstructie beeldkwaliteitsplannen worden opgesteld. In dergelijke plannen moet de na te streven beeldkwaliteit worden beschreven, onder meer door aan te geven op welke ruimtelijke kenmerken van landschap en bebouwing en op welke landschappelijke structuren en elementen moet worden ingespeeld en welke streefbeelden daarbij gelden.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In §2.3 is aangegeven welke landschapsvisies zijn gebruikt. In §6.5.2 wordt aandacht besteed aan de beeldkwaliteitsplannen. Bij de effectbepaling van dit reconstructieplan is een inschatting gemaakt van de kans op aantasting van aardkundige waarden.

2.2.5 Landbouw

Meststoffenwet, Mineralen Aangifte Systeem (MINAS) (2001)

In 1998 trad het MINeralen AangifteSysteem (MINAS) in werking. Het doel ervan is het terugdringen van milieuverontreiniging door meststoffen. De regelgeving is er onder andere op gericht om de uitspoeling van nitraat en fosfaat naar het grondwater en oppervlaktewater zodanig te verlagen dat de milieurisico's worden beperkt. MINAS is een mineralenboekhouding waarmee de mineralenstromen op een bedrijf in beeld kunnen worden gebracht. Hierbij gaat het om fosfaat en stikstof. Wie meer mineralen heeft aangevoerd dan afgevoerd, moet een heffing betalen over de te veel aangevoerde mineralen. Het doel is dat agrariërs hun bedrijf zo

inrichten dat geen heffing hoeft te worden betaald. Vanaf 2001 zijn alle land- en tuinbouwbedrijven aangifteplichtig voor MINAS.

Leidraad Mest (2001)

De Leidraad Mest is een product van het provinciaal bestuurlijk Platform Mest met een beleidskader voor mestbewerkingsinitiatieven. Dit Platform bestaat uit vertegenwoordigers van de landbouworganisaties (Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO), Zuidelijk Platform, Mestac, Nevedi), maatschappelijke organisaties (Brabantse Milieufederatie (BMF), Rabobank) en overheden (ministeries, provincie, gemeenten, waterschappen, regionale milieudiensten). Na opstelling van de Leidraad door het Platform Mest hebben de provincie en alle Brabantse gemeenten en waterschappen de Leidraad vastgesteld.

Alle in het Brabantse Platform Mest betrokken partijen zijn het erover eens dat binnen een duurzame landbouw gebruik van onbewerkte (drijf)mest niet past. Gestreefd wordt naar verdringing van kunstmest en onbewerkte mest door kwalitatief hoogwaardige dierlijke meststoffen. Als verdringing van kunstmest wordt gerealiseerd, zal daardoor tegelijkertijd het mineralenoverschot verminderen. Mestbewerking kan een dergelijke kwaliteitsslag tot stand brengen. Daarom dient mestbewerking een belangrijke rol te spelen bij het realiseren van een milieuverantwoorde afzet van (alle) mest, zonder daarmee overigens te rechtvaardigen dat er meer dieren gehouden kunnen worden. De planologische randvoorwaarden voor mestbewerkingslocaties zijn in deze Leidraad opgenomen. Bij de realisatie van mestverwerkingsinstallaties moet de Leidraad Mest toegepast worden.

Beleid in ontwikkeling

Nederland moet zijn mestbeleid aanpassen omdat het op een aantal punten niet voldoet aan de Europese eisen. Dat blijkt uit de uitspraak van 2 oktober 2003 van het Europese Hof van Justitie. Het Hof vindt onder meer dat het Nederlandse mineralen aangiftesysteem (MINAS) ontoereikend is om aan de eisen van de Nitraatrichtlijn te voldoen. De invulling van het nieuwe beleid is verwoord in het Derde Actieprogramma Nitraatrichtlijn, het Interimprogramma en de beleidsbrief aan de Tweede Kamer van 19 mei 2004.

De veehouderij in Nederland krijgt te maken met fors stijgende mestafzetkosten door aanpassingen van het mestbeleid. Het kabinet kiest bewust niet voor krimpmaatregelen. Er komt een systeem van normen voor de aanwending van stikstof en fosfaat op landbouwgrond (gebruiksnormen) dat het huidige mineralenaangiftesysteem (verliesnormen) zal vervangen. Dit betekent dat landbouwbedrijven niet meer worden afgerekend op de hoeveelheid stikstof en fosfaat die in het milieu verdwijnt, maar op de hoeveelheid stikstof en fosfaat die zij gebruiken voor de groei van gewassen. In het Actieprogramma wordt vooral ingegaan op het nieuwe systeem van gebruiksnormen voor stikstof en fosfaat.

Er komen drie gebruiksnormen:

- gebruiksnorm voor de stikstof uit dierlijke mest
- gebruiksnorm totale stikstofbemesting
- gebruiksnorm totale fosfaatbemesting.

Bij de laatste twee gebruiksnormen moeten ook kunstmest en andere meststoffen (zoals compost) worden meegenomen. Het streven is om de nieuwe regels uiterlijk 1 januari 2006 in werking te laten treden. Tot die tijd blijft de bestaande wetgeving volledig van kracht, inclusief MINAS.

Met het nieuwe beleid zal Nederland in 2006 voldoen aan de eisen van de Europese nitraatrichtlijn. In 2015 is voor fosfaat evenwicht bereikt tussen bemesting en de onttrekking van mest door het gewas. Het kabinet overlegt nog met de Europese Commissie over de voorgestelde invulling van het mestbeleid. Dat moet in de zomer van 2004 tot een akkoord leiden.

Het voorstel tot wijziging van de meststoffenwet wordt nu voor advies aan maatschappelijke organisaties aangeboden (zie ook Dossier Mest). In juni zal het voor advies worden aangeboden aan de Raad van State en vervolgens aan de Tweede Kamer

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het reconstructieplan/MER kunnen mestverwerkingslocaties aangewezen worden of zoekgebieden voor mestverwerkingslocaties. Daarmee wordt de Leidraad geconcretiseerd. Tevens kan er (eventueel) een nieuwe opkoopregeling van bedrijven worden aangegeven in het plan. Dit kan leiden tot een lagere mestproductie (minder vee). Daarnaast kan er in het reconstructieplan/MER aanvullend provinciaal milieubeleid ten aanzien van mestverwerking worden opgenomen.

Kabinetsstandpunt inzake toekomst intensieve veehouderij in Nederland

Dit kabinetsstandpunt bevat de conclusies die het kabinet trekt uit het brede debat dat in het najaar van 2003 is gevoerd over de intensieve veehouderij. Volgens het kabinet heeft intensieve veehouderij toekomst in Nederland. Dat kan in een 'veehouderijkolom' (producenten, slachters, verwerkers, detailhandel, etcetera) die kwaliteit produceert en die met service en uitstekende logistiek opereert op de Noordwest-Europese vers- en gemaksvaedselmarkt. Een intensieve veehouderij die in zijn ondernemen duurzaamheid en dierenwelzijn centraal stelt, die de consument een steeds ruimere keuze biedt en die maatschappelijk verantwoord ondernemen invult zó dat de burger er trots op kan zijn. Dit toekomstperspectief wordt in grote lijnen ook gedragen door een belangrijk deel van de betrokken partijen in de kolom en door maatschappelijke organisaties en daardoor wint het aan kracht, constateert het kabinet. Het kabinet meent dat voorkomen moet worden dat de intensieve veehouderij in zijn huidige vorm naar elders gaat. Dat zou slechts het probleem verplaatsen naar andere landen. Geen blijvende toekomst ziet het kabinet voor bedrijven die weigeren de ernst van de situatie op langere termijn in te zien.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER wordt de ruimtelijke spreiding van de intensieve veehouderij meer afgestemd op waarden van natuur, landschap en wonen middels de integrale zonering. Daarnaast worden maatregelen voorgesteld om de milieubelasting verder te beperken, de landenschappelijke inpassing te vergroten, de veterinaire veiligheid te verbeteren en/of de veehouderijkolom te versterken. Ook zijn de effecten van voorgestelde maatregelen inzichtelijk gemaakt.

Kabinetsstandpunt (2001) en advies Herstructurering melkveehouderij (Commissie Koopmans) (2000)

Dit is een advies van de Commissie Koopmans aan de regering met betrekking tot een herstructurering van de melkveehouderij. De commissie adviseert om de precieze problematiek van de melkveehouderij in de reconstructiegebieden in kaart te brengen en gebieden voor te dragen voor herinrichting. Om tot een duurzame melkveehouderij en structuurverbetering van de melkveehouderij te komen, wordt in een aantal gebieden extensivering nagestreefd. Daarbij dient in kwetsbare gebieden grondgebondenheid te worden nagestreefd, onder meer door verplaatsing van melkveehouderijbedrijven.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn gebieden aangewezen waar met prioriteit herstructurering van de melkveehouderij plaats zal vinden (kwetsbare natuurgebieden en drinkwaterwinningen) en waarbij Koopmangelden ingezet kunnen worden.

Buitengebied in ontwikkeling (2004)

Deze provinciale beleidsnota draagt bij aan een vitaal platteland en geeft ruimte aan daarbij passende economische dragers voor het buitengebied. Het is daarbij belangrijk dat de sociale aspecten van veranderingen in de landbouwsector, waaronder de krimp in de intensieve veehouderijsector, worden opgevangen. Naast het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden aan

bestaande economische dragers, zullen tevens alternatieve economische functies voor het platteland moeten worden gevonden en gestimuleerd.

Deze kunnen eveneens zorgen voor een duurzaam beheer en behoud van gebiedseigen kwaliteiten en functies van het landelijke gebied. Het beleid beoogt voorts behoud en versterking van de leefbaarheid van het platteland/kleine kernen alsmede het behoud van het landelijk karakter en de ruimtelijke kwaliteit van het platteland.

In de nota is een verruimd beleid ontwikkeld voor bebouwingsconcentraties en daarnaast is het beleid inzake hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijfslocaties op onderdelen aangepast waarbij mede een koppeling is gelegd met specifieke gebiedsdoelen die in de reconstructie- en gebiedsplannen zijn opgenomen.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/Mer is in hoofdstuk 6.8 van deel B de beleidsnota Buitengebied in Ontwikkeling als kader gehanteerd voor het gewenste beleid. “

Handleiding duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij (2003)

Deze provinciale beleidsnota vormt het toetsingskader voor de beoordeling van duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij. De Handleiding geeft een nadere invulling en verduidelijking van het Streekplan en het Koepelplan.

Vertaling in reconstructieplan/Mer

In dit reconstructieplan/Mer is in paragraaf 11.6.1 van deel B de Handleiding als toetsingskader voorgeschreven. De handleiding is als bijlage in het plan opgenomen (Bijlage 5.1).

Nota Glastuinbouw (1999)

Dit is een provinciale beleidsnota op het gebied van glastuinbouw. Doel van de Nota Glastuinbouw is te komen tot een duurzame glastuinbouwsector die op termijn (2010) voor ongeveer 75 procent is geconcentreerd in vestigingsgebieden, doorgroeigebieden of in gebieden met bijzondere status. Dit wordt bereikt door verplaatsing van solitaire bedrijven uit (in eerste instantie) kwetsbare gebieden, verduurzaming op de minder kwetsbare locaties en projectmatige, duurzame concentratie in hiervoor optimale gebieden.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het reconstructieplan/MER kunnen projectvestigingen (zoekgebieden voor grootschalige glastuinbouwvestiging), vestigingsgebieden (ruime mogelijkheden voor bestaande bedrijven en mogelijkheid voor nieuwvestiging) en mogelijke doorgroeigebieden (voor bestaande bedrijven) worden begrensd.

Beleidsnota Teelt Ondersteunende Voorzieningen in de land- en tuinbouw (2003)

Deze provinciale beleidsnotitie vormt het toetsingskader van Gedeputeerde Staten voor het gebruik van ondersteunende voorzieningen bij plantaardige teelten. Ondersteunende voorzieningen kunnen onderverdeeld worden in lage en hoge voorzieningen. Enkele voorbeelden zijn; insectengaas, afdekfolies, containerteelt, schaduwhallen, hagelnetten en bakken in stellingen. In deze notitie zijn voorwaarden opgenomen voor de toepassing van ondersteunende voorzieningen. Ook zijn verschillende typen gebieden aangeduid waar ondersteunende voorzieningen niet of maar beperkt zijn toegestaan. De notitie is een nadere invulling van het in het Streekplan geformuleerde beleid met betrekking tot teeltondersteunende voorzieningen.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In het reconstructieplan/MER kunnen gebieden worden aangewezen waar meer mogelijkheden zijn voor ondersteunende voorzieningen dan tot nu toe mogelijk was.

2.2.6 Recreatie en toerisme**Ontspannend Brabant, Beleidskader Toerisme en Recreatie (2001)**

Deze nota bevat het provinciale beleid op het gebied van toerisme en recreatie. De provincie wil binnen het kader van de reconstructie ontwikkelingskansen bieden aan de sector. Belangrijk uitgangspunt is het aanscherpen van de contrasten tussen regio's. In plaats van 'meer van hetzelfde' wil de provincie de kwaliteit van het bestaande aanbod verbeteren en differentiëren. Bij de verder te ontwikkelen gebiedsdifferentiatie zal aangesloten worden bij herkenbare, zogeheten recreatiemilieus.

Er zijn drie typen recreatiemilieus genoemd in de notitie:

- 'doen'; waaronder buitenrecreatie, bewegingsrecreatie, natuurgerichte recreatie;
- 'vermaak'; stedelijke en dorpse gezelligheid, vertier en verwennerij;
- 'verblijf'; waaronder 'onze buurt buiten' (bijvoorbeeld bungalowparken en campings), 'einde van de wereld' (bijvoorbeeld losse verhuureenheden en kamperen bij de boer) en groepsverblijf.

Het provinciale beleid is er op gericht dat in Brabant alle recreatiemilieus voorhanden moeten zijn.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Het onderdeel recreatie en toerisme is in dit reconstructieplan/MER zodanig uitgewerkt, dat het kan fungeren als een regionaal ontwikkelingsplan binnen het beleidskader Toerisme en Recreatie ((Ont)spannend Brabant). In het plan is door middel van het aanwijzen van gebieden aangegeven waar welke ontwikkelingen van de toeristisch-recreatieve sector gewenst zijn.

2.2.7 Wonen, werken en leefbaarheid**Werken aan sociale kwaliteit (1999)**

Het welzijnsbeleid van de rijksoverheid is vastgelegd in de nota Werken aan sociale kwaliteit uit 1999. De centrale doelstelling van het welzijnsbeleid is bijdragen aan de sociale kwaliteit in de samenleving. Het beleid is gericht op het bevorderen van de maatschappelijke participatie, het verbeteren van de toegankelijkheid van voorzieningen en diensten, het voorkomen en bestrijden van sociale uitsluiting en het ondersteunen van lokaal sociaal beleid. De vergroting van de leefbaarheid op het platteland is hierbij een van de aandachtspunten.

Bovengenoemde wil het Rijk bereiken door een programmatische aanpak, waarin het Rijk, samen met andere overheden en organisaties, de rol heeft van regisseur/programmamaker. Expliciet wordt hierbij aangegeven dat welzijnswerk flankerend beleid is dat alleen in samenwerking met andere sectoren vorm gegeven kan worden.

Vertaling in reconstructieplan/MER

In dit reconstructieplan/MER zijn gebieden aangegeven waar een leefbaarheidproblematiek is geconstateerd en waar een speciale ontwikkelingsopgave is geformuleerd. Hiervoor worden dorpsontwikkelingsplannen opgesteld.

Beleid in ontwikkeling: Nota Ruimte

Van de Vijfde nota Ruimtelijke Ordening is PKB deel 1 (beleidsvoornemen van het kabinet) en deel 3 verschenen. Hierin is de doelstelling van het ruimtelijk beleid tot 2020 verwoord en is een doorkijk gegeven naar het jaar 2030.

De nota geeft aan dat op een inspirerende manier sturing moet worden gegeven aan de inrichting van de ruimte om sociaal culturele en economische ontwikkelingen ruimtelijk te accommoderen. Om de ruimtevraag te kunnen accommoderen wordt ingezet op de strategieën “intensiveren”, “combineren” en “transformeren”. De nadruk ligt op de versterking van de Randstad als centrum binnen de nationale ruimtelijk-economische hoofdstructuur.

In Zuid-Nederland worden drie stedelijke netwerken onderscheiden waar de verstedelijkingsopgave zich zal concentreren. Een daarvan is Brabantstad: Breda (Baronie), Tilburg (Meierij), 's-Hertogenbosch (Maas en Meierij), Helmond (De Peel) en Eindhoven (Boven-Dommel). Brabantstad is naast Maastricht-Heerlen aangeduid als nationaal stedelijk netwerk. Brabantstad is via snelwegen verbonden met de Randstad, het Ruhrgebied en de Vlaamse Ruit.

Natuur en landschap in het zuiden worden versterkt door een gebiedgerichte benadering, uitgaande van de bodem en de watersystemen. Robuuste ecologische verbindingen worden nagestreefd. In de reconstructiegebieden is het beleid gericht op het geven van een nieuwe impuls aan de ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied. In de landelijke gebieden is ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit het principe ruimte voor ruimte ingevoerd. Voor Noord-Brabant gaat het om 3.000 woningen, bij voorkeur te vestigen in en aansluitend op bestaande kernen.

Brabant in balans, Streekplan Noord-Brabant 2002

In het Streekplan zijn vijf leidende principes voor het provinciaal ruimtelijk beleid voor de komende tien jaar opgenomen om het hoofddoel ‘zorgvuldiger ruimtegebruik’ te realiseren:

1. Meer aandacht voor de onderste lagen;
2. Zuinig ruimtegebruik;
3. Concentratie van verstedelijking;
4. Zonering van het buitengebied;
5. Grensoverschrijdend denken en handelen.

Ad 1. Bij de beoordeling, initiëring en ondersteuning van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wordt de zogenoemde lagenbenadering gehanteerd. De onderste laag wordt gevormd door het watersysteem, de bodemtypologie en de geomorfologie en de hiermee samenhangende natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische (landschaps-) waarden. De tussenlaag omvat de infrastructuur; hierbij is het streven de gebruiksmogelijkheden te intensiveren. Deze twee lagen moeten meer sturend worden voor ruimtelijke ontwikkelingen dan nu het geval is. Het ruimtegebruik voor de functies wonen, werken, landbouw en recreatie (de bovenste laag) moet meer afgestemd worden op deze onderste twee lagen.

Ad. 2. Zuinig ruimtegebruik betekent dat economische groei gepaard gaat met een minder dan evenredige groei van het ruimtebeslag. In deze lijn is het van groot belang optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden de bestaande bebouwde ruimte (opnieuw en) beter te benutten. Daarnaast wil de provincie een sterk accent leggen op het meervoudig gebruik van de ruimte, dat betekent dat meer functies op één en dezelfde locatie gecombineerd worden.

In het beleid ten aanzien van vrijkomende agrarische bedrijfslocaties speelt zuinig ruimtegebruik eveneens een belangrijke rol. Centraal staat het agrarisch hergebruik van vrijkomende bouwblokken boven het toestaan van nieuwe bouwblokken.

De uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag ten koste van het buitengebied moet zoveel mogelijk worden voorkómen. Wanneer uitbreiding onontkoombaar is, moet deze gepaard gaan met een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit elders in het buitengebied (rood-met-groen). In de uitwerkingsplannen voor de stedelijke en de landelijke regio's moet hieraan concreet invulling worden gegeven.

Ad. 3. Een ander leidend principe is concentratie van verstedelijking. Enerzijds om de steden

voldoende draagvlak te geven voor hun functie als economische en culturele motor, anderzijds om het dichtstlibben van het landelijk gebied tegen te gaan. Op provinciale schaal betekent dit dat het leeuwendeel van de woningbouw en de aanleg van bedrijventerreinen en infrastructuur moet plaatsvinden in vijf stedelijke regio's. In de landelijke regio's staat het voorkómen van verdere aantasting van het buitengebied centraal. Dit betekent dat het accent op inbreiden en herstructureren ligt.

Ad. 4. Het buitengebied blijft in hoofdzaak bestemd voor landbouw, natuur en recreatie. De onderlinge verhouding tussen deze drie hoofdfuncties verandert echter. Dit komt onder meer door de toenemende waardering voor natuur, landschap, rust en ruimte en door de ingrijpende veranderingen in de landbouw. Daarnaast wordt recreatie een steeds belangrijkere activiteit. Om de drie hoofdfuncties maximaal tot hun recht te laten komen, is het buitengebied gezoneerd in een groene hoofdstructuur (GHS) en een agrarische hoofdstructuur (AHS). Samen omvatten ze het gehele buitengebied van de provincie Noord-Brabant (zie ook onder het thema 'Natuur').

Ad. 5. In het ruimtelijk beleid wil de provincie meer inhoud geven aan grensoverschrijdende aspecten, zowel internationaal als interprovinciaal. Hierbij liggen de accenten op het gebied van de waterhuishouding, natuur, infrastructuur, verkeer en vervoer en bedrijvigheid.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Dit reconstructieplan/MER past in beginsel binnen de kaders van het Streekplan. Indien dit plan op onderdelen afwijkt van het Streekplan, geldt de vaststelling van het reconstructieplan door PS tevens als besluit tot herziening van het Streekplan op deze onderdelen.

Kadernota Sociaal-Economisch Beleid 2002-2006

Het provinciale sociaal en economisch beleid is opgenomen in deze nota. De Kadernota Sociaal-Economisch Beleid sluit nadrukkelijk aan bij het reconstructieproces in het landelijk gebied, door daar waar mogelijk en wenselijk de sociale- en economische platforms te ondersteunen. Met de uitwerkingsplannen van het Streekplan wordt gezocht naar een meer regionale benadering van de economische ontwikkelingen en vraag en aanbod van bedrijventerreinen. Maatwerk in de kleinere kernen op basis van ruimtelijke kwalitatieve overwegingen staat daarbij voorop.

In samenhang met de reconstructie van het landelijk gebied en de uitwerking van het Streekplan zullen de mogelijkheden worden onderzocht van het economische (her)gebruik van de vrijkomende agrarische bebouwing (VAB).

2.3 Gebiedsspecifieke besluiten

Hieronder worden de gebiedsspecifieke besluiten opgesomd.

Op (inter-)gemeentelijk en regionaal niveau zijn/worden op basis van het Streekplan structuurvisies opgesteld. Programmatisch geven de visies invulling aan de behoefte aan woon- en werkmilieus in de regionale context. Uit de confrontatie van structuurbeeld en programma worden ontwikkelkansen en variaties in ruimte en tijd van bestaande en nieuwe functies afgeleid.

Vertaling in reconstructieplan/MER

De structuurvisies zijn belangrijke bouwstenen voor de uitwerkingsplannen van het Streekplan in stedelijke en landelijke regio's, als ook voor de reconstructieplannen. Punt van aandacht is

dat het plangebied met de zonering buitengebied van de reconstructie deels binnen de begrenzing valt van stedelijke uitbreidingsgebieden in de structuurvisies.

(Integrale) Waterbeheersplannen, Stroomgebiedvisies

- Waterbeheersplan Waterschap de Dommel 2001-2004;
- Deelstroomgebiedsvisies Brabant Oost en Brabant West (2002).

Uitwerkingsplannen

De uitwerkingsplannen van het Streekplan zijn vastgesteld. In deze plannen worden onder andere de transformatiegebieden aangewezen waar verstedelijking afweegbaar is. De transformatiegebieden zijn begrensd door het landschappelijk raamwerk waarbinnen verstedelijking in principe niet wordt toegestaan. Punt van aandacht is dat de uitwerkingsplannen en het reconstructieplan elkaar op onderdelen overlappen.

Vertaling in reconstructieplan/MER

Het reconstructieplan en de uitwerkingsplannen zijn op elkaar afgestemd en waar mogelijk zijn win-win situaties benut (bijvoorbeeld door het gemeenschappelijk opstarten van projecten). De verhouding tussen reconstructieplan en uitwerkingsplan is nader verduidelijkt in hoofdstuk 11 van deel B van dit reconstructieplan.

Structuurvisies (Plus)

In het gebied Boven-Dommel betreft het de volgende Structuurvisies:

- Structuurvisie-Plus Cranendonck, gemeente Cranendonck, juni 1999;
- Structuurvisie-Plus Heeze-Leende, motto “Groeï voor bloei”, gemeente Heeze-Leende
- Structuurvisie-plus Valkenswaard, gemeente Valkenswaard, januari 2003.
- Structuurplan Waalre, gemeente Waalre
- Regionaal Structuurplan regio Eindhoven (1997);

Landschapsvisies

- Hoofdrapport Groenbeleidsplan, gemeente Eindhoven, oktober 2000;
- Strategienota Dommelzone binnen de Ring, november 1999.

Landinrichtingsprojecten

Reconstructiegebied	Landinrichtingsproject	Geldende wetgeving
Boven-Dommel	Bergeijk-Keersop RAK Wintelre-Oerle	Reconstructiewet

3 Huidige situatie



Dit hoofdstuk beschrijft in zeven paragrafen de huidige situatie. In de volgorde van de beschrijving is uitgegaan van de lagenbenadering. Gestart wordt met een beschrijving van de omgevingskwaliteit beschreven in vier aspecten; water en bodem, milieu (waaronder ammoniak, stank, licht en geluid), natuur en landschap en cultuurhistorie. Vervolgens wordt ingegaan op de sociale- en economische vitaliteit, beschreven in drie aspecten: landbouw, recreatie en toerisme en wonen, werken en leefbaarheid.

De beschrijving van de huidige situatie vormt het referentiekader voor de beoordeling van de effecten van het reconstructieplan. Elk aspect is onderverdeeld in een aantal deelaspecten. Elk deelaspect correspondeert met één of meerdere beoordelingscriteria die zijn opgenomen in het m.e.r.-beoordelingskader (zie hoofdstuk 8 Effecten). Via een code (afkorting) is aangegeven met welke beoordelingscriteria de beschrijving correspondeert. In hoofdstuk 4 wordt de autonome ontwikkeling beschreven. Hierbij wordt dezelfde volgorde en codering gehanteerd.

De beschrijving van de huidige situatie sluit qua abstractieniveau waar mogelijk aan bij de maatregelen en ingrepen die in het reconstructieplan zijn voorzien. Het abstractieniveau kan dus voor de diverse onderwerpen uiteenlopen.

3.1 Water en bodem



Grondwatersysteem op hoofdlijnen

Boven-Dommel ligt zowel op het Kempisch Plateau als in de Centrale Slenk. De Feldbissbreuk vormt de overgang tussen de Centrale Slenk en het Kempisch Plateau. Op kaart 1 is de geomorfologie van het gebied aangegeven.

Het grondwatersysteem kan onderscheiden worden in kwel-, infiltratie en intermediaire gebieden (zie kaart 2). In een (kern)infiltratiegebied wordt de overtollige neerslag niet afgevoerd naar het oppervlaktewater, maar voedt de overtollige neerslag het diepere grondwater.

Infiltratiegebieden liggen vaak ter plaatse van dekzandruggen. In Boven-Dommel liggen de infiltratiegebieden tussen de beekdalen en ten westen van Eindhoven. In een kwelgebied stroomt het grondwater, dat ter plaatse van een infiltratiegebied het diepere grondwater gevoed heeft, vanuit de diepere pakketten omhoog. Het opstijgende grondwater kan tot aan het maaiveld reiken, in diepe greppels uittreden of alleen de beken, waterlopen of kanalen bereiken. De wijze waarop het grondwater het oppervlak bereikt, kan per seizoen verschillen. In het reconstructiegebied bevinden de kwelgebieden zich in de beekdalen. De intermediaire gebieden bevinden zich voornamelijk ten zuiden van de lijn Heeze - Valkenswaard. In het verleden bestond veel van het intermediair gebied uit (natte) heide. In deze gebieden zakke het neerslagoverschot langzaam de bodem in en stroomde het 'ondiep' (via de bodem) af naar een beekstelsel (ondiepe kwel). Tijdens de ontginning van de (natte) heide is een stelsel van sloten en greppels aangelegd dat als taak had de overtollige neerslag versneld af te voeren.

Oppervlaktewatersysteem op hoofdlijnen

Boven-Dommel is opgebouwd uit delen van de stroomgebieden van de waterschappen Boven

Dommel, de Aa en Maas, Beneden Dommel en de Beerze. De omvang van de stroomgebieden van de beken beperkt zich niet tot het reconstructiegebied van Boven-Dommel. De begrenzingen van de reconstructiegebieden zijn gebaseerd op gemeentegrenzen en niet op watersystemen. Hierdoor liggen delen van de stroomgebieden binnen de grenzen van Boven-Dommel en delen daar buiten.

De stroomgebieden zijn opgebouwd uit deelstroomgebieden. Een deelstroomgebied bestaat uit een beek of waterloop met het achterliggende gebied dat de beek of waterloop van water voorziet. Kaart 4 biedt inzicht in de ruimtelijke samenhang van het oppervlaktewatersysteem.

Ruimte voor de rivier (Wb-1)

Dit is niet van toepassing op reconstructiegebied Boven-Dommel.

Regionale waterberging (Wb-2, Wb-3)

In Boven-Dommel speelt van oudsher het probleem van wateroverlast, met name in de beekdalen en op de overgangsgonden. Ten behoeve van afvoer van water zijn veel van de beken rechtgetrokken, vergroot en zelfs verlengd. Daarnaast hebben mechanisatie en intensivering van de landbouw geleid tot het op grote schaal bestrijden van wateroverlast door het aanleggen van intensieve ontwateringssystemen en verdieping van watergangen. De sloten, greppels en genormaliseerde beken voeren het overtollige regenwater versneld af. Hierdoor wordt het water in een korte tijd afgevoerd (piekafvoeren) en neemt de kans op overstromingen toe. Om piekafvoeren op te vangen zijn langs de ‘hoofdbeken’ in de afgelopen jaren overstromingsgebieden ingericht.

Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR) (Wb-4, Wb-5, Wb-6)

In grote delen van het reconstructiegebied Boven-Dommel is het grondwaterregime niet meer in overeenstemming met het ‘natuurlijke’ regime. Op kaart 5 zijn gebieden weergegeven die ‘van nature’ te droog zijn voor de huidige vorm van agrarisch grondgebruik. In deze gebieden is wateraanvoer en beregening noodzakelijk. Ook geeft deze kaart de gebieden weer die ‘van nature’ te nat zijn voor de huidige vorm van agrarisch grondgebruik. In deze gebieden is het grondwaterpeil door technische maatregelen verlaagd.

Op veel plaatsen in Boven-Dommel voldoen de grond- en oppervlaktewaterstanden niet aan de wensen vanuit het huidige of toekomstige grondgebruik. Er is met name sprake van verdroging, wat zich veelal manifesteert in de natuurgebieden. Ook landbouwgebieden hebben te maken met droogteschade, vooral in de gebieden die van nature droger zijn dan gewenst op basis van het huidige agrarisch grondgebruik (zie kaart 5). Droogteschade is vaak het gevolg van het streven naar maximalisatie van de agrarische productie en ontkoppeling van teelten van de natuurlijke bodemcondities. De vochtvoorziening is nog verder afgenomen doordat het water in het voorjaar snel wordt afgevoerd om zo vroeg mogelijk het land te kunnen bewerken.

Kaart 5 geeft de natte delen van de EHS aan. Eveneens is aangegeven welke delen hiervan momenteel verdroogd zijn. In Boven-Dommel zijn dit 31 natuurgebieden, waarvan diverse natte natuurgebieden.

Tabel 3.1 geeft een overzicht van oppervlaktes en percentages voor Boven-Dommel.

Tabel 3.1 Oppervlakte natte natuur en het percentage dat hiervan verdroogd is

Totale oppervlakte natte natuur in EHS	% verdroogde natte natuur in 2003
5367	49%

Oorzaken van verdroging zijn in het algemeen dat grond- en oppervlaktewaterstanden meestal zijn afgestemd op eisen vanuit de functies wonen en landbouw. Ook grondwateronttrekkingen hebben een verdrogend effect. In Boven-Dommel werd ten behoeve van drinkwaterbereiding in 1999 circa 28,4 miljoen m³ grondwater onttrokken. In Boven-Dommel bevinden zich 26 geregistreerde industriële grondwateronttrekkingen. In 1999 werd circa 9,6 miljoen m³ grondwater voor industrieel gebruik onttrokken. Tenslotte zijn er in het gebied enige honderden onttrekkingen voor beregening. De hoeveelheid onttrokken grondwater voor beregening verschilt per seizoen. Verdroging betreft niet alleen de grond- en oppervlaktewaterstand, maar heeft ook gevolgen voor de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. Door verlaging van de waterstanden worden grote hoeveelheden kwelwater afgevoerd. Bepaalde vegetatietypen zijn hiervan afhankelijk. Daarnaast leidt verdroging tot mineralisatie van de bodem, waarbij voedingsstoffen beschikbaar komen voor planten. Hierdoor treedt verruiging en een afname van het aantal plantensoorten op.

Door middel van waterconserveringsprojecten en het project agrarisch grondwaterbeheer realiseert de agrarische sector besparingen op grondwateronttrekkingen. Op de meeste verdroogde natuurgebieden in Boven-Dommel worden voorbereidingen getroffen om verdroging enigszins tegen te gaan, of is reeds een aantal maatregelen uitgevoerd.

Water- en bodemkwaliteit

Algehele waterkwaliteit (Wb-7, Wb-8)

In Boven-Dommel overschrijden de concentraties nitraat in het grond- en oppervlaktewater de basishnorm (MTR) van respectievelijk 50 NO₃ per liter en 2,2 mg per liter. Dit geldt ook voor de concentratie fosfaat in het oppervlaktewater (0,15 mg P per liter).

In vrijwel het hele gebied Boven-Dommel worden zowel in het grond- als oppervlaktewater de MTR-normen voor koper, nikkel, zink en cadmium overschreden.

In het buitengebied bevinden zich nog ruim 1100 ongezuiverde lozingen van huishoudens en bedrijven (situatie 2001). De lozingen hebben een negatieve invloed op de waterkwaliteit.

Naast lozingen van huishoudens en bedrijven is het effluent (gereinigde water) van rioolwaterzuiveringen (RWZI) en riooloverstorten eveneens van belang voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. In Boven-Dommel liggen de RWZI's Soerendonk en Eindhoven. Het effluent van de RWZI's voldoet vaak niet aan de gewenste kwaliteitseisen en heeft daarmee een negatieve invloed op de waterkwaliteit. Ook riooloverstorten en effluentlozingen van de RWZI's en ongezuiverde lozingen in België beïnvloeden de waterkwaliteit, met name van de Dommel. De andere beken ontstaan in Nederland.

Natuurparels en stroomgebieden natuurbeken (Wb-9)

Kaart 6 geeft de natte natuurparels en de stroomgebieden natuurbeken voor oppervlaktewaterkwaliteit aan. In het algemeen is de waterkwaliteit onvoldoende om de gewenste natuurdoeltypen in de natte natuurparels te halen. Aandachtspunt voor de oppervlaktewaterkwaliteit in natuurgebieden is ook de uitspoeling van zware metalen. Verzuring van de bodem bij omvorming van landbouwgronden in natuur kan ertoe leiden dat uitspoeling van zware metalen en aluminium zodanig toeneemt dat de concentraties in het grond- en oppervlaktewater te hoog worden voor het realiseren van de gewenste natuurdoeltypen. Grote delen van Boven-Dommel zijn gevoelig tot zeer gevoelig voor uitspoeling van zware metalen door verzuring.

Uitzondering hierop vormen de beekdalen. Tevens speelt de zink- en cadmiumproblematiek in de Kempen een rol in Boven-Dommel.

In de stroomgebieden natuurbeken moeten de MTR-normen voor meststoffen en bestrijdingsmiddelen in 2022 zijn gehaald. In de meeste stroomgebieden natuurbeken treden nu nog forse overschrijdingen van deze normen op. Op kaart 6 zijn de gebieden aangegeven waar buffer-

stroken langs waterlopen zinvol kunnen zijn voor zover ze in de prioritaire stroomgebieden liggen. Het betreft gebieden met een ondiepe afvoer van het grondwater naar de ernaast gelegen waterlopen en/ of in natte perioden een rechtstreekse bovengrondse afvoer naar de waterlopen (run off). Kaart 6 schetst een globaal beeld. Bij de verdere uitwerking hiervan dient nader maatwerk geleverd te worden op basis van de lokale situatie.

Voor wat betreft de gewenste bodemkwaliteit in natuurplek en stroomgebieden natuurbeken is fosfaat een knelpunt, met name wanneer landbouwgronden worden ingericht als natuurgebied.

Grondwaterbeschermingsgebieden (Wb-11)

Kaart 2 geeft de waterwingebieden met hun 25- en 100-jaarszone aan.

In Boven-Dommel bevinden zich de drinkwaterwinningen van Welschap, Aalsterweg, Klokkputten, Grote Heide, Luyksgestel en Budel. De winning van Budel is zeer kwetsbaar voor grondwaterverontreinigingen, omdat de winning plaatsvindt vanuit een ondiep pakket. De 100-jaarszone van de zeer kwetsbare winning Vessem ligt eveneens voor een deel in Boven-Dommel. De overige winlocaties zijn minder kwetsbaar omdat zich boven de winning een afdekkende kleilaag bevindt. Deze kleilaag biedt bescherming tegen verontreinigd grondwater. Risicostoffen voor waterwingebieden zijn met name nitraat en bestrijdingsmiddelen.

Uitspoelingsgevoelige gronden (Wb-10)

Kaart 3 geeft de uitspoelingsgevoeligheid voor nitraat en fosfaat weer. De relatief droge(re), van oorsprong schrale zandgronden zijn in het algemeen gevoelig voor uitspoeling van nitraat. Dit geldt met name voor de gronden met een laag gehalte aan organische stof. Deze gronden liggen in de hogere delen van het landschap (jonge heideontginningen). Hier kan het grondwater tot op grote diepte verontreinigd raken met nitraat. Nitraat wordt in grofzandige gronden slecht afgebroken. Boven-Dommel kent in beperkte mate gronden die zéér gevoelig zijn voor de uitspoeling van nitraat.

Uit onderzoek blijkt dat veel landbouwgronden grote hoeveelheden fosfaat bevatten vanwege een jarenlange ophoping in de bovengrond. Ophoping ontstaat wanneer er langdurig méér fosfaat (in de vorm van mest) aan de bodem wordt toegediend dan nodig is voor de gewasbehoefte. De bodem slaat deze ‘overdosis’ op.

De lager gelegen landbouwgronden zijn -vanwege hun hogere grondwaterstand- gevoelig voor fosfaatuitspoeling. Verhoging van de grondwaterstand leidt tot zuurstofarme omstandigheden waardoor gebonden fosfaat in oplossing gaat. Gronden die zeer gevoelig zijn voor de uitspoeling van fosfaat vindt men vooral in het zuidoostelijk- en zuidelijk deel van Boven-Dommel.

Een aantal teelten is sterk afhankelijk van bestrijdingsmiddelen. Vooral in de intensieve sectoren van de tuinbouw zoals de boomkwekerij, bloembollenteelt en de vollegronds-aardbeienteelt, als ook in de aardappelteelt, worden bestrijdingsmiddelen gebruikt. Gronden met een laag gehalte aan organische stof en lutum zijn gevoelig voor de uitspoeling van bestrijdingsmiddelen.

In toenemende mate worden bestrijdingsmiddelen in het grondwater aangetroffen. Uitspoeling van deze schadelijke stoffen tast de multifunctionaliteit van bodem en water aan. Dit heeft op korte én lange termijn gevolgen voor alle vormen van grondgebruik. Met name natuur en de drinkwatervoorziening ondervinden hiervan nadelige gevolgen.

Beekherstel (Wb-12)

In Boven-Dommel ligt 162 kilometer beek met de functie waternatuur. Mede door ‘beeknormalisatie’ zijn de kenmerkende ecologische en landschappelijke eigenschappen van veel beken verloren gegaan. In Boven-Dommel betreft dit onder andere de Dommel, de Bulder Aa, de Goorloop en de Strijper Aa. In totaal voldoet circa 130 kilometer beek niet aan het streefbeeld.

De reeds gerealiseerde verbeteringen aan beeksystemen betreffen tot op heden vaak één of

twee aspecten zoals morfologie, meandering of waterkwaliteit. Voor het verbeteren van de waterkwaliteit moeten ook maatregelen worden genomen in de deelstroomgebieden van waaruit de beek gevoed wordt. De tot nu toe genomen maatregelen zijn kleinschalig en hebben een beperkt effect. Hierdoor is een verbetering van de waterkwaliteit tot het gewenste niveau nog niet in zicht.

Bodembeheer (Wb-13)

In de verkenningnotitie water en bodem zijn de bodembelasting met zware metalen en de risicolocaties verontreinigingen land- en waterbodem. Deze kaarten geven samen een beeld van de huidige bodemkwaliteit.

Door de voormalige zinkfabrieken zijn grote hoeveelheden zink en cadmium in de vorm van zinkassen (onder meer gebruikt voor de aanleg van paden), lozingen op het oppervlaktewater én emissie naar de lucht in het milieu terechtgekomen. Gevolg hiervan is dat in delen van Boven-Dommel ernstige, en deels urgente verontreinigingen, met cadmium en zink aangetroffen worden. Deze komen met name in het zuidoostelijke en zuidwestelijke deel van het gebied voor. Het project 'Actief Bodembeheer de Kempen' beschrijft onder meer de verontreinigings-situatie in de Kempen.

In de landbouwgebieden zijn dierlijke mest, kunstmest en kalkmeststoffen belangrijke aanvoerposten van zware metalen. Daarnaast speelt depositie vanuit de lucht een rol. Uit meetgegevens blijkt dat de hoogste gehalten aan zware metalen in de bovengrond zich voordoen in bos. Dit heeft te maken met een hoge mate van invang van atmosferische depositie en de mogelijkheid voor ophoping (omdat menging door bodembewerking achterwege blijft).

3.2 Milieu

3.2 ↔ 2.2

Ammoniak (Mi-1, Mi-2)

De landbouw levert verreweg de grootste bijdrage aan de emissie van ammoniak. Andere bronnen van ammoniakemissie zijn verkeer en industrie. De emissie uit de landbouw kan worden onderverdeeld naar emissie uit puntbronnen (stallen en opslag) en emissie uit oppervlaktebronnen (beweiding, toediening van dierlijke mest en toediening van kunstmest).

De ammoniakemissie in Boven-Dommel bedraagt in totaliteit 1,9 kiloton in 2004. Tabel 3.2 geeft een beeld van de ammoniakemissies uit de landbouw in Boven-Dommel in 2003.

Tabel 3.2 Overzicht ammoniakemissies

Gebied	Emissies uit puntbronnen	Emissies uit oppervlakte- bronnen landbouw	Totale emissies uit de landbouw
Boven-Dommel	1,1 kton/jr	0,8 kton/jr	1,9 kton/jr
% van emissie in Noord-Brabant	5,9%	6,4%	6,1%

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB (1 jan. 2004) en CBS (metellingen2002).

Ruim 54% van de totale ammoniakemissie in Boven-Dommel komt vrij vanuit stallen. Binnen Boven-Dommel levert de rundveehouderij, samen met de varkenssector (vleesvarkens en zeugen) de grootste bijdrage aan de ammoniakemissie. De ammoniakemissie in Boven-Dommel is (plaatselijk) zeer hoog, met name in het zuidoosten (gemeente Cranendonck). De depositie van ammoniak en stikstofoxiden vanuit de lucht (samen stikstofdepositie) draagt bij aan verzuring en vermesting van het milieu. Een groot deel van de ammoniakemissie slaat op relatief korte afstand weer neer. Het overige deel levert een bijdrage aan de zogenoemde

achtergronddepositie. Deze depositie, afkomstig van vooral landbouw, industrie, energiebedrijven en verkeer en vervoer, is in Brabant voor het merendeel afkomstig uit het buitenland en omliggende provincies.

De stikstofdepositie is dermate hoog dat in nagenoeg alle natuurgebieden de maximale hoeveelheid stikstof wordt overschreden die deze gebieden zonder schade kunnen verdragen (de kritische depositiewaarde). In Boven-Dommel valt op dat met name de diverse bos- en natuurgebieden rond Leende ('t Leenderbos), de Strabrechtse Heide, de Grote Heide en de zuidoostpunt van Boven-Dommel te maken hebben met een zeer ruime overschrijding (meer dan 3000 mol stikstof per hectare per jaar). Op kaart 7 staan de voor verzuring gevoelige gebieden en kaart 8 geeft de stikstofdepositie in Boven-Dommel in klassen weer.

Tabel 3.3 geeft de gemiddelde stikstofdepositie én de herkomst van de depositie voor zeer kwetsbare en kwetsbare gebieden en voor overige voor verzuring gevoelige EHS.

Tabel 3.3 Gemiddelde stikstofdepositie in Boven-Dommel en herkomst hiervan

Type natuur	Gemiddelde depositie Totaal	Depositie vanuit landbouw binnen Boven-Dommel	Depositie uit overige bronnen
A-gebieden (zeer kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	2543	850	1651
B-gebieden (kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	2786	1062	1687
Zeer kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	2883	1170	1672
Kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	3001	1282	1680

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB en CBS.

Tabel 3.4 Ligging vergunde stalemissie in Boven-Dommel ten opzichte van kwetsbare natuurgebieden in 2003

Afstand tot kwetsbaar natuurgebied (A- en B-gebieden)	Emissies uit stallen		Aantal depositiepieken > 600 mol/ha/jaar		Aantal veehouderijlocaties	
	kton/jr (%)	% afkomstig van gespecialiseerde IV-locaties	% afkomstig van gespecialiseerde IV-locaties		waarvan % gespecialiseerde IV-locaties	
0 - 250 meter	0,65 (44%)	54%	203	38%	359	27%
250 - 500 meter	0,39 (26%)	52%	3	67%	258	32%
> 500 meter	0,45 (30%)	56%	0	0%	278	33%
Totaal	1,49 (100%)	54%	206	38%	895	31%

Bron: BVB mei 2003

Met algemeen emissiebeleid kan de achtergronddepositie worden verminderd. Lokale ammoniakmaatregelen (gebiedsgericht beleid) kunnen zorgdragen voor de gewenste aanvullende vermindering van deposities op de meest gevoelige ecosystemen en voorkomen dat er sprake is van een toename van depositie. Maatregelen zoals in het kader van de reconstructie zoals de integrale zonering intensieve veehouderij en de verplaatsing van bedrijven hebben vooral betrekking op de spreiding van stalemissies. Daarom geeft tabel 3.4 voor Boven-Dommel de ruimtelijke spreiding van de (vergunde) stalemissie in 2003 ten opzichte van de kwetsbare natuurgebieden weer. Hierbij is onderscheid gemaakt in de totale stalemissie en het aandeel van de gespecialiseerde intensieve veehouderijbedrijven in deze stalemissie.

Stank (Mi-3)

Verkeer, industrie, huishoudens en landbouw zijn de belangrijkste bronnen van geuroverlast. De landbouw zorgt voor het grootste percentage geurgehinderden. Het betreft stankemissie uit stallen (zie kaart 9) en uit opslag en aanwending van mest. De regelgeving ten aanzien van agrarische stankhinder richt zich vooral op stallen via de vergunningverlening (voor veehouderijen) en procedures in het kader van de ruimtelijke ordening (bijvoorbeeld in verband met de bouw mogelijkheden van woningen in relatie tot stankcirkels). Deze problematiek vindt zijn oorsprong in de intensivering en schaalvergroting van de veehouderij en de vaak grote verwevenheid tussen agrarische en niet-agrarische bebouwing. Door het omzetten van agrarische bedrijven in burgerwoningen is die problematiek alleen maar nijpender geworden. Deze verweving heeft tevens tot gevolg dat veel bedrijven geen of weinig ontwikkelingsmogelijkheden meer hebben omdat ze op grond van de stankregelgeving al zoveel hinder veroorzaken dat ze niet mogen uitbreiden.

De overlap van woonkernen met stankcirkels is over het algemeen beperkt tot een aantal middelgrote woonkernen (Bergeijk, Luijksgestel, Budel, Leende en Sterksel).

Het aantal stankgehinderden in de kernrandzones is groter dan daarbuiten, door het grote aantal inwoners in de kernen. Voor hoeveel objecten er sprake is van overlast en voor hoeveel bedrijven er daardoor sprake is van een 'stankplafond' is niet exact aan te geven, door het ontbreken van gedetailleerde informatie over de ligging van stankgevoelige objecten in het hele reconstructiegebied.

Ten aanzien van stank kan onderscheid gemaakt worden tussen:

1. het aandeel bewoners van een gebied dat in een stankcirkel woont (overlast volgens de wettelijke normen) en
2. het aandeel bewoners dat stank als hinderlijk ervaart (feitelijk ervaren overlast).

Tabel 3.5 geeft voor Boven-Dommel een beeld van de oppervlakte kernen die binnen stankcirkels ligt en het aantal locaties van landbouwbedrijven dat deze overlap veroorzaakt. Daarnaast zijn deze getallen voor de intensieve veehouderijlocaties opgenomen.

Tabel 3.5 Aantal hectare woongebied binnen stankcirkel en aantal locaties dat deze stankcirkels veroorzaakt

	Aantal hectare woongebied binnen stankcirkel categorie 1	Aantal locaties dat leidt tot overlap stankcirkels categorie 1 en woongebied
Veehouderijlocaties	341	184
IV-locaties	155	95

Bron: BVB mei 2003

Ruim 16% van alle Nederlanders zegt regelmatig hinder te ondervinden van stank. Dit percentage ligt in Noord-Brabant enigszins hoger dan landelijk (17%, CBS 1999). Specifieke informatie uit enquêtes over de mate van beleving in Boven-Dommel is niet beschikbaar.

Met behulp van een provinciaal rekenmodel, gegevens uit het BVB-bestand, een inschatting van geurhinder uit mestaanwending en gegevens over het aantal woningen en inwoners per postcodegebied is een inschatting gemaakt van het aantal gehinderde woningen en personen in Boven-Dommel. Op basis van deze modelmatige inschatting bedraagt het percentage geurgehinderden door stank uit de stallen in de huidige situatie in Boven-Dommel 2%. Het totale percentage geurgehinderden (stank uit de stallen en stank uit mestaanwending) bedraagt 9%.

Mestver- en bewerking

In 1999 produceerde de veestapel in Boven-Dommel 3,3 miljoen kilo fosfaat en 9,1 miljoen kilo stikstof. Van alle reconstructiegebieden op de zandgronden is Boven-Dommel de regio met de kleinste fosfaat- en stikstofproductie. In Boven-Dommel wordt 42% van de hoeveelheid fosfaat en 51% van de hoeveelheid stikstof op het eigen bedrijf gebruikt. Deze percentages liggen beduidend hoger dan in de andere regio's. Voor wat betreft de afzet op het eigen bedrijf is er een verschil tussen de rundveesector en de overige sectoren. Van de rundveemest kan ruim 90% van de hoeveelheid fosfaat en stikstof op het eigen bedrijf worden afgezet, terwijl het bedrijfsoverschot geheel binnen Boven-Dommel kan worden geplaatst. Voor vleesvarkens- en met name pluimveemest is de plaatsingsruimte op het eigen bedrijf veel geringer (variërend van 0 tot 20%), waarbij het merendeel van het overschot buiten Boven-Dommel wordt afgezet (LEI-DLO, 2000). Het mestoverschot in Boven-Dommel is aanzienlijk lager dan in andere regio's. Toch is er voor wat betreft vleesvarkens- en pluimveemest sprake van een aanzienlijke overschotsituatie, zowel op bedrijfs- als gebiedsniveau.

Geluid en licht (Mi-4)

Verkeer, bedrijfsmatige activiteiten en intensieve recreatie (bijvoorbeeld crossmotoren) zijn de belangrijkste veroorzakers van geluid in het buitengebied. De vijf stiltegebieden in Boven-Dommel zijn weergegeven op kaart 10.

In het buitengebied zijn assimilatiebelichting in de glastuinbouw, verlichting langs infrastructuur en uitstraling vanuit het stedelijk gebied (onder andere sportvelden) belangrijke bronnen van lichtverstorend. Voor assimilatiebelichting in de glastuinbouw is het verplicht om de gevel af te schermen en een 'donkere' periode in te stellen.

3.3 Natuur



Markant in Boven-Dommel zijn de beekdalen die in de richting van Eindhoven lopen. De beken de Tongelreep, de Kleine Dommel en de Dommel met aangrenzende stromen, stromen door dit gebied. Deze beken, in de van nature natte gebieden, bezitten door hun ligging (hydrologisch en ruimtelijk als verbindend element) hoge potenties voor de natuur (waternaar). In beekdallandschappen komt (of kwam) een schakeling aan landschapstypen voor met (schrale) graslanden, moerassen en bossen. In het reconstructiegebied Boven-Dommel liggen tevens grote gebieden hogere zandgronden, doorsneden door beken.

De grotere natuurkerngebieden in Boven-Dommel zijn:

- De Strabrechtse Heide vormt samen met de Lieropse Heide het grootste aaneengesloten heidegebied van Noord-Brabant. Het is een zeer afwisselend reservaat met stuifzand, struik- en dopheidevelden en natte stukken met vennen. In het westen gaat dit over in het vochtige dal van de Kleine Dommel.
- De Weerter- en Budelerbergen is een gebied met onder andere naaldbossen, natte heidevelden en 'levend' stuifzand.

- Het Leenderbos bestaat uit naaldbos, heide, vennen, akkers en graslanden op de overgang van de hogere zandgronden naar het natte en voedselrijke dal van de Tongelreep in het westen.
- De Grote Heide ligt onder Eindhoven en is een uitgestrekt heidegebied met vennen en gedeeltelijk begroeid met bos.

Naast deze grote natuurkerngebieden liggen in Boven-Dommel vele andere natuurgebieden. Een paar grotere zijn: Malpie, Plateaux, de gemeentebossen van Waalre en de Grote Heide (ten zuiden van het Leenderbos). Ieder gebied bezit zijn eigen waarde: van kwelverschijnselen tot vochtige en droge heide en graslanden en van droge voedselarme tot natte voedselrijke bossen en moerasbossen, met voor elk een eigen functie voor flora en fauna. Kaart 10 geeft de ligging van de GHS weer.

Ecologische hoofdstructuur (EHS) (Na-1, Na-2, Na-7)

De ruggengraat van de het Brabantse natuurbeleid is vastgelegd in het Streekplan (2002) en wordt gevormd door de groene hoofdstructuur (GHS). Deze valt voor een belangrijk deel samen met de meer concreet begrensde ecologische hoofdstructuur (EHS). De EHS bestaat uit bestaande natuurgebieden, concreet begrensde nieuwe natuurgebieden (reservaats- en natuurontwikkelingsgebieden) en gronden die zijn begrensd voor agrarisch natuurbeheer (beheersgebieden). De EHS is op perceelsniveau begrensd in de natuurgebiedsplannen die in 2002 zijn vastgesteld.

Het reconstructiegebied Boven-Dommel bevat 18.835 hectare EHS-gebied. Naar verwachting moet nog maximaal 1.744 hectare nieuwe natuur (reservaats- en natuurontwikkelingsgebied) worden verworven.

Tabel 3.6 Realisatie EHS in Boven-Dommel

Onderdeel EHS (Na-1 en Na-3)	Begrensd (ha)	Verworven (ha en %)*	
Bestaand bos- en natuurgebied	15356,6	6255,7	41%
Reservaatgebied	1374,7	372,6	27%
Natuurontwikkelingsgebied	882,3	140	16%
Beheersgebied**	1222,2	2,6	0%
Totaal EHS	18835,7	6771,1	36%

Peildatum: 1 januari 2002

* Een deel van de oppervlakte bos- en natuurgebied is in eigendom en beheer van particulieren en/of gemeenten. Verwerving is niet noodzakelijk om de EHS (of de gestelde natuurdoelen op deze oppervlakte) te kunnen realiseren. Uit de, in de tabel aangegeven, oppervlakteverschillen, kan dus niet worden afgeleid in welke mate de EHS is/wordt gerealiseerd.

** Beheersgebied wordt in principe niet verworven. Het aantal hectares waarover reeds beheersovereenkomsten zijn afgesloten, is niet beschikbaar en derhalve niet in de tabel opgenomen.

De natuur in Boven-Dommel staat onder grote druk. Landbouw, natuur, stad en infrastructuur komen in elkaars nabijheid voor en zijn sterk met elkaar verweven. Het gebied kent een hoge milieubelasting van water, lucht en bodem en is sterk versnipperd. Een probleem is de voortgaande versnippering en verstoring van het landelijk gebied door uitbreiding van stedelijk gebied en aanleg van infrastructuur. Bestaande wegen die knelpunten vormen zijn onder andere de A2 en provinciale wegen zoals de N634 (Valkenswaard-Leende) en de N69

(Valkenswaard-Lommel). Verder zijn er nog tal van primaire, secundaire en tertiaire wegen die voor versnippering zorgen. Van grote invloed zijn ook verdroging en beekdegeneraties, veroorzaakt door sectorale ingrepen in de waterhuishouding.

Samenvattend zijn name versnippering, verdroging, vermesting (onder meer ammoniakdepositie), verstoring en matige waterkwaliteit problemen voor het bereiken van de natuurdoelen. De mate waarin deze afzonderlijke problemen parten spelen bij de realisatie van natuurdoelen komt terug bij de aspecten Milieu en Water & Bodem.

Verbindingszones (Na-3)

Ecologische verbindingzones (EVZ's) verbinden de natuurgebieden van de EHS met elkaar. Er zijn zowel droge als natte verbindingzones. Daarnaast zijn er robuuste verbindingen. Deze zijn veel breder dan de EVZ's en verbinden de grote, meest waardevolle natuurgebieden met elkaar.

In de afgelopen jaren is hiervan reeds 52 kilometer aangelegd (zie tabel 3.7). Een deel van de verbindingzones is (gemiddeld) tien meter breed, de rest is 25 meter breed.

Een deel van de EVZ's zijn begrensd als onderdeel van de EHS. Tabel 3.7 geeft een overzicht van de oppervlakte en mate van realisatie van dit deel van de EVZ's.

Tabel 3.7 Realisatie ecologische verbindingzones (voor zover onderdeel van de EHS) in Boven-Dommel

	Begrensd (ha)	Gerealiseerd	
Ecologische verbindingzone	192	24	13%

Peildatum: 1 januari 2000

Een onderdeel van het rijksbeleid voor natuur zijn de zogenoemde 'robuuste verbindingen'. In het reconstructiegebied Boven-Dommel gaat het om de robuuste verbindingen in het Beerze-Dommelgebied. De totale lengte is ongeveer vier kilometer. Deze robuuste ecologische verbindingen (REV) zijn nog niet op perceelsniveau begrensd. Op kaart 10 is de globale ligging van de REV weergegeven.

Regionale natuur- en landschapseenheden (Na-4)

Een onderdeel in het provinciaal beleid zijn de regionale natuur- en landschapseenheden (RLNE'n). Dit zijn grote eenheden, bestaande uit natuurgebieden, landschappelijk waardevolle gebieden en landbouwgebieden die door hun omvang goede mogelijkheden bieden voor behoud, herstel en ontwikkeling van soorten. Ook hebben RLNE'n tot doel landschapswaarden en cultuurhistorische waarden te behouden en te versterken en soms om hydrologische waarden te beschermen. In Boven-Dommel bevinden zich drie regionale natuur- en landschapseenheden, namelijk de Kempische beken, de Kempische grensbossen en de Kempische landgoederen.

Beschermde soorten en beschermde gebieden (Na-5, Na-6)

De soortbeschermende werking van de Vogel- en Habitatrichtlijn is opgenomen in de nieuwe Flora- en faunawet. Verder schenkt het provinciale beleid aandacht aan specifieke soorten. In Boven-Dommel gaat het dan onder andere om de Boomkikker, Steenuil, Korhoen, Kerkuil, Das, moerasvogels, vlinders en akkerplanten (voor deze soorten zijn (concept-)beschermingsplannen opgesteld).

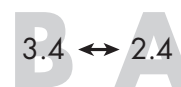
In Boven-Dommel heeft een aantal gebieden een bijzondere beschermingsstatus gekregen op basis van het belang voor zeldzame soorten of habitats. Tabel 3.8 geeft de wettelijk bescherm-

de natuurgebieden weer met de belangrijkste typen natuur die in deze gebieden voorkomen. Alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden in Boven-Dommel zijn gevoelig voor verzuring, vermesting, verdroging en verstoring.

Tabel 3.8 Natuurtypen en gevoeligheid van het Habitatrichtlijngebied in Boven-Dommel

Gebied	Beschermingsstatus	Habitattypen
Leenderbos en Grote Heide	Deels Vogelrichtlijngebied tevens Habitatrichtlijngebied	Droge heide, bos van hoge zandgronden
Weerter en Budelerbergen	Vogelrichtlijngebied deels Habitatrichtlijngebied, zie Ringselven en Kruispeel, en Weerterbos)	Droge heide, bos van hoge zandgronden
Grote Heide en De Plateaux	Deels Vogelrichtlijngebied tevens Habitatrichtlijngebied	Droge en vochtige heide, moerasvegetaties, veenbos
Strabrechtse Heide en Beuven	Habitatrichtlijngebied Beuven tevens Staatsnatuurmonument of Beschermd Natuurmonument	Droge en vochtige heide, voedselarme wateren, droog schraal grasland, elzenbroekbos
Ringselven en Kruispeel	Habitatrichtlijngebied	Moerasvegetaties, voedselarme tot matig voedselrijke wateren
Weerterbos	Habitatrichtlijngebied	Veenbos, moerasvegetatie, voedselarme tot matig voedselrijke wateren
Malpiebeemden	Habitatrichtlijngebied	Droge en vochtige heide, moerasvegetatie, veenbos

3.4 Landschap en cultuurhistorie



De ondergrond (geologie) van Boven-Dommel is gevormd onder invloed van bewegingen in de aardkorst. In de IJstijden is over de ondergrond een dikke laag zand afgezet. Plaatselijk zijn in het terrein hoger gelegen dekzandruggen en lager gelegen dekzandvlakten ontstaan. Door het verdwijnen van vegetatie als gevolg van overbeweiding, ontbossing en afplaggen van heiden is het zand plaatselijk weer bloot komen te liggen en gaan verstuiven. Daardoor zijn stuifzanden gevormd.

Het verschil in ondergrond komt duidelijk tot uiting in de ontginningsgeschiedenis van het gebied. Van oudsher hebben mensen zich gevestigd op de overgang van hogere, drogere delen (dekzandruggen) naar lagere, nattere gronden (beekdalen). Op de flanken van de hoge delen werden de gewassen verbouwd, op de lagere delen weidde het vee en oogste men hooi. Op de overgangengebieden van hoog (dekzandruggen) naar laag (beekdalen) zijn nog veel cultuurhistorische en archeologische waarden te vinden (zie kaart 11).

Aan het eind van de 19e en begin 20ste eeuw is een belangrijk deel van de woeste gronden (destijds grote heidevelden) rond Luijksgestel, Budel, Maarheeze en bij De Plateaux ontgonnen (onder meer Strabrechtse Heide, Grote Heide en Malpiebergsche heide). Op deze wijze is een grillig patroon van oude en jonge ontginningen ontstaan. De oude ontginningslandschappen

zijn vaak kleinschalig, onregelmatig en besloten, terwijl de jonge heideontginningen meer open van karakter zijn met een rationele, rechtlijnige verkaveling.

Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie (Lc-1, Lc-2, Lc-3, Lc-6)

Boven-Dommel kenmerkt zich door een groot contrast tussen het noordelijke en zuidelijke gedeelte. Het verschil tussen het stedelijk gebied in het noorden en de grote natuurgebieden in het zuiden is erg opvallend. Er is sprake van een wijdvertakt netwerk van beken en riviertjes, met een divers uiterlijk die het kleinschalige zandgebied doorsnijden.

De landgoederen in het gebied zijn veelal besloten van karakter door de aanwezige bossen. Typische elementen zoals landhuizen, vijvers en tuinen geven de landgoederen een geheel eigen karakter. Het grote aantal natuurgebieden in Boven-Dommel is zeer kenmerkend (óók wat oppervlak betreft). Het natuurreservaat de Malpie grenst aan een heel bijzonder stuk van het Dommeldal; de combinatie van beide gebieden heeft hoge landschappelijke waarde. Er is echter wel sprake van een sterke versnippering in Boven-Dommel, veroorzaakt door het grote aantal infrastructurele elementen (A2, A67, N69, N634).

De structuurkaart landschap (kaart 12) schetst de landschapseenheden.

In Boven-Dommel zijn aardkundige, archeologische, cultuurhistorische en architectonische waarden aanwezig. Wat betreft aardkundige waarden zijn de gebieden Malpie, Leenderbos-Tongelreep-Grote Heide-Het Goor, Weeter- en Budelerbergen, Sterkselsche Aa, Strabrechtse Heide-Kleine Dommel, Dommel op provinciale of nationale schaal van belang. Deze gebieden zijn weergegeven op kaart 11. In een aantal gebieden zijn de cultuurhistorische relictten nog duidelijk herkenbaar in het landschap. De oude cultuurlandschappen liggen in Gijzenrooi (Geldrop), rondom Oerle en Zandoerle (Veldhoven), rondom Riethoven en Westerhoven (Bergeijk) en Bokt (Eindhoven). Verder bevatten de gebieden tussen de Malpie en de Plateaux (Valkenswaard) en tussen Heeze en Leende belangrijke waarden. Veel van de gebieden met hoge waarden zijn in agrarisch gebruik.

Het hele beekdal van de Dommel in Boven-Dommel maakt onderdeel uit van het Belvédèregebied Dommeldal, zoals vastgelegd is in de Nota Belvédère (1999).

Belvédèregebieden zijn (uit cultuurhistorisch oogpunt) de meest waardevolle gebieden van Nederland.

Beeldkwaliteit landelijk gebied (Lc-4, Lc-5)

Doordat veel agrarische ondernemers hun bedrijf beëindigen, komen veel agrarische bedrijfsgebouwen in het buitengebied leeg te staan. Het landschapbeeld verbetert door enerzijds het afbreken van voormalige stallen in het kader van de Regeling Beëindiging Veehouderij (RBV) en Ruimte voor Ruimte, en anderzijds door hergebruik van een (beperkt) deel van de voormalige stallen mits ze passen in het landschap.

Ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's (Lc-7)

Een groot deel van de stedelijke regio Eindhoven-Helmond ligt in het reconstructiegebied Boven-Dommel. Binnen die regio liggen, rondom Eindhoven, nog open landelijke gebieden.

3.5 Landbouw

3.5 ↔ 2.5

Veterinaire kwetsbaarheid (La-1, La-2)

Door de uitbraak van varkenspest in 1997 en diverse andere dierziekten in de jaren daarna, is de behoefte ontstaan om de veterinaire veiligheid te vergroten. Dat kan door het nemen van ruimtelijke maatregelen en het meer sluiten van productieketens. Er zijn nog geen ruimtelijke

maatregelen genomen om de veterinaire veiligheid te vergroten. Wel zijn er al maatregelen genomen op bedrijfs- en ketenniveau.

Ruimtelijke structuur landbouw (La-4, La-6, La-7)

De landbouw in Boven-Dommel is met een aandeel van 36% in het totale grondgebruik een relatief kleine grondgebruiker.

Tabel 3.9 geeft een overzicht van het aantal bedrijven naar grootte voor de diverse vormen van landbouw.

Tabel 3.9 A Aantal bedrijven, per bedrijfstype, hoofd- en nevenactiviteit

	Totaal	Akkerbouw	Tuinbouw en blijvende teelt	Graasdieren	Hokdieren	Combinatie
Boven-Dommel	960	148	111	416	134	151

Bron: CBS, 2002

Tabel 3.9 B Aantal bedrijven naar economische omvang

	Totaal	<70 NGE	70-150 NGE	>150 NGE
Boven-Dommel	960	572	285	103

Bron: CBS, 2002

De veehouderij is de grootste sector. Hierbinnen is de graasdierenhouderij het grootst. Opvallend is het relatief lage percentage hokdierbedrijven. Het tegengestelde geldt voor het percentage combibedrijven, dat boven het Noord-Brabants gemiddelde ligt. De gemiddelde omvang van de veehouderijbedrijven is in Boven-Dommel weliswaar relatief gering, maar ligt boven het gemiddelde voor de zandgronden in Noord-Brabant.

Tabel 3.10 geeft een beeld van de vergunde omvang van bedrijfslocaties in de intensieve veehouderij in Boven-Dommel. Het aantal bedrijfslocaties kan afwijken van het aantal ondernemers; één ondernemer kan meerdere locaties in gebruik hebben.

Tabel 3.10 Vergunde omvang van bedrijfslocaties intensieve veehouderij

Vergunde grootteklasse IV-tak Aantal NGE uit vergunning	Aantal bedrijfslocaties in Boven-Dommel
0 - 70 NGE	718
70 - 140 NGE	100
> 140 NGE	77
Totaal	895

Bron: BVB mei 2003

Een groot deel van de bedrijfslocaties heeft te maken met randvoorwaarden ten aanzien van milieu, ruimtelijke ordening en dierwelzijn. Vooral regelgeving ten aanzien van agrarische stankhinder, ammoniakuitstoot en grootte van de agrarische bouwkavels beperken de ontwikke-

lingsmogelijkheden. In onderstaande tabel is aangegeven hoeveel intensieve veehouderijlocaties liggen in gebieden waar zij te maken hebben met randvoorwaarden (en daarmee veelal beperkingen) voor de uitbreiding.

Tabel 3.11 Aantal intensieve veehouderijlocaties dat te maken heeft met beperkingen in de uitbreidingsmogelijkheden ingedeeld naar type beperking

Type beperking	Aantal IV-locaties	
Streekplan locatie ligt in categorie natuurparel of overig bos- en natuurgebied	26	
Streekplan/ natuur GHS kwetsbare soorten excl. Weidevogels	20	
Streekplan/Ammoniak A-gebied en zone 250 meter	97	
Ammoniak Ligging in Wav-zone	214	
Afstand tot kwetsbaar gebied, tevens VHR-gebied of Nb-wet 0 - 500 meter	112	
Stank Individuele cirkel cat1 overlapt woonkern of ligging in stankobject (indeling provincie, indicatief)	150	
Stank Individuele cirkel cat2 overlapt stankobject cat 2 (indicatief)	130	
Totaal aantal (en percentage) IV-locaties met 1 of meer beperkingen zoals hiervoor genoemd	411	(75%)
Totaal aantal IV-locaties (vergund)	550	

Bron: BVB December 2003, RLG atlas 2 en 2a

De melkveehouderijen in Boven-Dommel zijn wat betreft oppervlakte relatief groot ten opzichte van het gemiddelde voor de zandgronden in Noord-Brabant. Dit resulteert in een relatief lage veedichtheid. Gemiddeld genomen is de veedichtheid in Boven-Dommel 2,2 grootvee-eenheden per hectare. In de varkenshouderij is het aandeel grote bedrijven relatief gering. De akkerbouw is wat betreft het aantal bedrijven een grote sector in Boven-Dommel. Maar in het algemeen gaat het om zeer kleine bedrijven met een beperkte economische betekenis.

Verbrede landbouw (La-3)

Het aandeel bedrijven met verbrede landbouw (neveninkomsten uit andere dan primaire agrarische productie, bijvoorbeeld uit zorg, natuur- en landschapsbeheer, recreatie of streekproducten) in Boven-Dommel ligt boven het Brabantse gemiddelde. Met name agrotourisme en huisverkoop komen veel voor in het gebied. Het hoge percentage bedrijven met verbrede activiteiten hangt waarschijnlijk nauw samen met de recreatieve kwaliteiten van het gebied en de func-

tie van Boven-Dommel als stedelijk uitlooptgebied voor Eindhoven. In de gemeenten Eindhoven, Geldrop en Waalre komen ook de grootste concentraties aan verbrede landbouw voor. In deze gemeenten doen ook veel bedrijven (ongeveer 7%) aan agrarisch natuurbeheer.

Duurzame productie (La-5)

Deze paragraaf gaat specifiek in op de biologische landbouw. Andere onderdelen van duurzame productie komen aan de orde bij veterinaire kwetsbaarheid en bij milieu. In Boven-Dommel waren in oktober 2000 in totaal acht biologische bedrijven, inclusief omschakelaars. Het aandeel biologische bedrijven komt hiermee ongeveer overeen met het Brabantse gemiddelde.

3.6 Recreatie en toerisme



Perspectief toeristisch-recreatieve sector (Rt-1)

In Boven-Dommel is de verblijfsrecreatieve sector van groot belang. Het aanbod aan verblijfsrecreatie in Boven-Dommel is relatief pluriform. Het aantal verblijfsaccommodaties in Boven-Dommel is aanzienlijk. Zestien procent van alle Brabantse accommodaties bevinden zich in het gebied. Hotels zijn sterk vertegenwoordigd, met name in en om Eindhoven. Deze hotels hebben vooral een zakelijke doelgroep. In de regio zijn er relatief iets minder kampeer- en bungalowbedrijven.

De capaciteit van accommodaties is relatief groot. Desondanks hebben bestaande toeristische bedrijven, vanwege de toenemende individualisering, extra behoefte aan ruimte om dezelfde hoeveelheid mensen onderdak te kunnen bieden. Bovendien stelt de toerist steeds hogere eisen aan de accommodatie.

In Boven-Dommel is veel horeca te vinden in het buitengebied. Deze zijn vaak gekoppeld aan doorgaande wegen en verbindingswegen tussen kernen. Ook liggen ze aan randen van natuur- en bosgebieden. Er is een concentratie van voorzieningen in de zone tussen Eindhoven en de Belgische grens (as Eindhoven-Valkenswaard-Borkel-Hasselt). In het agrarisch buitengebied van Bergeijk, Budel, Leende en Maarheeze zijn geen horecavoorzieningen.

Naast horeca heeft Boven-Dommel een gevarieerd aanbod aan dagrecreatie zoals het subtropisch zwemparadijs Tongelreep, bungalowpark de Kempervennen, een sterrenwacht, achttien musea, zes golfbanen en vijftien maneges. Ook voor waterrecreatie zijn er voorzieningen.

Ruimtelijke structuur (Rt-2)

Het gebied Boven-Dommel is een toeristisch bijzonder gebied. De combinatie van een sterke stedelijke regio met de kwaliteiten die daarbij passen en een aantrekkelijk buitengebied met afwisselend natuur en agrarisch landschap maken het gebied compleet voor recreatie. In de stadsrand van Eindhoven komen deze kwaliteiten met name aan de zuidzijde sterk tot uitdrukking. In dit gebied ligt een concentratie van leisure- en sportvoorzieningen, in een landschappelijk aantrekkelijke omgeving.

Opkomende verstedelijking bepaalt sterk het beeld van de regio. De kernen rond Eindhoven zijn inmiddels geheel of gedeeltelijk tegen de stad aangegroeid en er is sprake van een grote druk op het buitengebied. Verder weg van de stad Eindhoven vormen de Kempische dorpen een bevestiging van het Brabant zoals velen het voor recreatie en toerisme willen profileren. Mooie boerderijen, een afwisselend landschap, dorpen met authentieke bebouwing, 'aangehakte' tuintjes en aantrekkelijke en gezellige dorpspleinen.

Belevingswaarde landelijk gebied (Rt-3)

In 1999 introduceerde de provincie Noord-Brabant het fietsknooppuntensysteem. In het gebied ten zuiden van Geldrop-Eindhoven-Veldhoven is dit knooppuntennetwerk gerealiseerd. Het

netwerk loopt door tot in België en sluit daar aan op een bestaand systeem.

In Boven-Dommel zijn ook zes rondgaande fietsroutes uitgezet. Deze bevinden zich ter hoogte en ten noorden van Eindhoven en zijn goed verdeeld over het gebied. Naast de regionale fietsroutes doen nog drie bewegwijzerde Landelijke Fietsroutes Boven-Dommel aan: de LF7 (Oeverlandroute), LF 13 (Schelde-Rheinroute) en LF51 (Kempenroute). De laatste twee routes lopen respectievelijk door tot in Duitsland en België. In Boven-Dommel is één route voor mountainbikers uitgezet (de Boscheindroute nabij Luijksgestel).

Boven-Dommel kent een relatief groot aantal Middellange Afstand Wandelroutes (MLAW's). Tien routes doorkruisen het gebied. Deze zijn vooral te vinden ten zuiden van Eindhoven.

Aan de westzijde van het gebied lopen de routes veelal over in het reconstructiegebied Beerze Reusel. Daarnaast doorkruisen enkele Lange Afstand Wandelroutes (LAW's) Boven-Dommel. Het Vennekespad (streekpad) loopt bijna door het gehele gebied vanuit het noordoosten naar het zuidwesten. Het Pelgrimspad deel II loopt van zuidoost naar noordwest. Daarnaast loopt ook het Grenslandpad door het gebied.

Het ruiterroutenetwerk in de Boven-Dommel is goed ontwikkeld. Ten zuiden van Eindhoven loopt een uitgebreid netwerk met diverse knoop- en startpunten. Het netwerk is deels gekoppeld aan maneges. Tot slot zijn in Boven-Dommel twee skate-routes uitgezet.

3.7 Wonen, werken en leefbaarheid



Het gebied Boven Dommel bestaat uit acht gemeenten. Qua bevolkingsaantal verschillen deze gemeenten veel van elkaar: Bergeijk, Cranendonck, Heeze-Leende en Waalre zijn de kleinere; Eindhoven springt er als grootste uit met ruim de helft van het aantal inwoners van het gebied. Over het hele gebied genomen is de bevolkingsgroei lager dan het nationale gemiddelde. Veldhoven groeit de laatste jaren sterk in inwonertal. De gemeenten Bergeijk, Cranendonck en Heeze-Leende kennen de laagste bevolkingsdichtheid in het gebied, Eindhoven en Geldrop de grootste. De variatie in bevolkingsdichtheid in het gebied is groot.

Sociale en economische structuur (Slv-1, Slv-2)

Sociale gevolgen bedrijfsbeëindiging landbouwbedrijven

De sectoren zakelijke dienstverlening, industrie en handel en reparatie zijn met afstand de grootste werkgevers in het gebied met ieder zo'n 16-20% aan werkgelegenheid. De sector gezondheidszorg volgt met een arbeidsaandeel van zo'n 12%. Heeze-Leende, Bergeijk en Cranendonck zijn nog aan te merken als agrarisch getinte gemeenten. Het aantal personen werkzaam in de agrarische sector in het gebied bedraagt zo'n 3.500 (full- en parttimers) ofwel 2% van de beroepsbevolking.

De industrie is nog altijd een van de belangrijkste werkgevers met een belangrijke spin-off naar andere sectoren. Binnen de industrie is een ontwikkeling gaande van productie naar diensten. De hoge werkloosheid onder laaggeschoolden wordt veroorzaakt doordat het bedrijfsleven met name behoefte heeft aan goed opgeleid personeel om de concurrentie een slag voor te blijven. Ondanks het feit dat de teruggang in arbeidsplaatsen in de agrarische sector gecompenseerd wordt door economische groei in andere sectoren, doet zich een mismatch voor. Een mismatch tussen enerzijds het gevraagde en aangeboden opleidingsniveau en anderzijds het gevraagde werknemerschap en het aangeboden ondernemerschap. Het agrarisch ondernemerschap als basis voor de plattelandseconomie valt voor een groot deel weg. De werkloosheid in het gebied daalde sterk tussen 1990 en 2000, maar ligt gemiddeld boven het provinciale en nationale niveau. De verschillen per gemeente zijn echter groot. De gemeente Eindhoven kent een grote werkloosheid, op afstand gevolgd door Geldrop en Valkenswaard. De kleinere gemeenten kennen een werkloosheid die op het landelijke gemiddelde ligt.

Nieuwe economische dragers

Het project Streekontwikkeling De Kempen is opgezet door het Streekplatform De Kempen voor de periode van 2000 tot 2003. Het Streekplatform zoekt, helpt, stimuleert en begeleidt initiatieven op het gebied van nieuwe economische dragers. Ook is het platform betrokken bij de ontwikkeling van nieuwe rendabele projecten om werkgelegenheid te creëren. Nieuwe economische dragers zijn bijvoorbeeld toerisme en recreatie, zakelijke dienstverlening zoals ICT, telewerkcentra en zorgboerderijen (onder andere voor kinderopvang). Hierbij kan, afhankelijk van de wettelijke mogelijkheden, gebruik gemaakt worden van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen (VAB's).

Voorzieningen in de kernen

Belangrijk voor de leefbaarheid van landelijke gebieden is de beschikbaarheid en bereikbaarheid van maatschappelijke voorzieningen zoals werk, scholen, gezondheidszorg, sportaccommodaties, openbaar vervoer en openbare diensten. Het voorzieningenniveau is vooral in de landelijke gebieden niet overal even goed. De oorzaak ligt in de toegenomen mobiliteit (door auto-gebruik) en individualisering van plattelandbewoners. Bovendien kunnen voorzieningen niet meer worden gehandhaafd bij een kleine afzetmarkt. Dit heeft een directe relatie met de beperkte mogelijkheden voor woningbouw in de kleine kernen (onder andere door beperkingen op het gebied van stankhinder). Het gebrek aan voorzieningen leidt tot schaalvergroting in het ruimtelijk gedrag van individuen.

Verkeer en vervoer (Slw-3, Slw-4)

De (problematische) doorstroming op de snelwegen rondom Eindhoven bepaalt in hoge mate de bereikbaarheid van de plattelandskernen. In 2001 is een bereikbaarheidsoffensief gestart. Het busvervoer naar het platteland staat uit rentabiliteitsoverwegingen onder druk. Daarnaast is de bereikbaarheid van bedrijven niet optimaal. Een ander probleem als gevolg van de filevorming op de snelwegen vormt het sluipverkeer in de dorpen. Dit tast de leefbaarheid in de kernen aan.

4 Autonome ontwikkelingen



De autonome ontwikkeling wordt weliswaar zoveel mogelijk beschreven, maar wordt niet gebruikt als referentie voor de effectbepaling voor het MER. De informatie over de autonome ontwikkeling zal worden ingezet om na te gaan in hoeverre de verwachte effecten daadwerkelijk zijn toe te schrijven aan de impact van het reconstructieplan of wellicht autonoom toch al zouden plaatsvinden.

Dit hoofdstuk beschrijft de autonome ontwikkeling per aspect en is in volgorde en opbouw gelijk aan de beschrijving van de huidige situatie (hoofdstuk 2).

4.1 Water en bodem



Regionale waterberging (Wb-2, Wb-3)

Doordat regenval grotere extremen gaat vertonen vanwege klimatologische veranderingen, zullen ook beken grotere hoeveelheden water moeten afvoeren terwijl de afvoer stagneert door stijging van de zeespiegel. De schade door wateroverlast neemt toe, óók omdat de getroffen economische waarden groter van omvang zijn. Door verdergaande verstedelijking en het toenemende gebruik van teeltondersteunende voorzieningen en glas neemt het verhard oppervlak toe. Volgens het huidige beleid mag hierdoor het aantal knelpunten waar wateroverlast optreedt én de frequentie waarmee wateroverlast optreedt niet toenemen.

Volgens WB21 moet de noodzakelijk waterberging in 2050 gerealiseerd zijn. De waterbergingsgebieden tot 2015 worden in de eerste planperiode begrensd door de waterschappen (in samenwerking met gemeenten en maatschappelijke organisaties), zodat uitvoering in de reconstructie kan plaatsvinden. Zonder reconstructie zou de begrenzing langer op zich laten wachten. De realisatie van waterberging zal in de autonome ontwikkeling de eerste jaren langzaam op gang komen, omdat wordt geprobeerd waterberging als eerste in de EHS te realiseren en pas daarna in het agrarisch gebied. Deze is volgend op de aankoop van gronden voor de realisatie van de EHS.

Momenteel berekenen de waterschappen hoeveel van de 3400 hectare zoekgebied regionale waterberging in Boven-Dommel gerealiseerd moet worden. De gebieden voor regionale waterberging staan op kaart 14.

Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR) (Wb-4, Wb-5, Wb-6)

Door de klimaatverandering wordt het warmer in Nederland. Als gevolg van de toegenomen verdamping en langere periodes zonder neerslag, verdroogt er in de zomer en herfst méér natuur. Ook stijgt de behoefte aan grond- en oppervlaktewater voor beregening van landbouwgronden. De hoeveelheid onttrokken grondwater voor industrieel gebruik en drinkwaterbereiding daalt. Dit is niet voldoende om het negatieve effect van winningen op grondwater en kwel op te heffen. Daarnaast wordt in de toekomst weer een toenemende vraag naar grondwater verwacht door economische groei en bevolkingsaanwas.

Er zijn en worden projecten opgestart om verdroging in natuurgebieden te bestrijden. Meestal gaat het dan om maatregelen in het natuurgebied zelf. Om de grondwaterstand te verhogen, zijn echter ook externe maatregelen nodig. Maar dat ligt soms moeilijk omdat maatregelen buiten het natuurgebied tot gevolg hebben dat het landgebruik deels moet worden afgestemd

op een afnemende ontwateringsdiepte. En omdat schade soms gecompenseerd moet worden. De verdrogingsdoelstelling (40% van de verdroogde natuurgebieden hersteld in 2010) wordt niet gehaald, onder meer omdat de grondverwerving stagneert. In 2000 was slechts drie procent van de Brabantse natuurgebieden hersteld die in 1994 was verdroogd. In dit tempo zal in 2016 ruim tien procent van de verdroogde natuur hersteld zijn. Tabel 4.1 geeft aan wat dit betekent voor het bereiken van de natuurdoelen in de EHS in Boven-Dommel.

Tabel 4.1 Verwachte percentage van de natte natuur dat nog verdroogd is in 2016 en bij herstelmaatregelen zonder uitstralingseffecten

Totale oppervlakte natte natuur	% verdroogde natte natuur in 2016 bij maatregelen zonder uitstralingseffecten*
5367	45%

* Geen uitstralingseffecten op het omliggend landbouwgebied (scenario 2 effectenonderzoek water)

Met waterconserveringsprojecten probeert men droogte van landbouwgebieden op te lossen. Dit gebeurt echter nog niet in het gehele reconstructiegebied. Veel landbouwgebieden zijn en blijven afhankelijk van wateraanvoer of beregening uit grondwater.

Water- en bodemkwaliteit (Wb-7, Wb-8, Wb-9, Wb-10, Wb-13)

Er ligt een wetsvoorstel in de eerste kamer om de mestwet te wijzigen, waardoor het interessanter wordt voor veehouders om voor MINAS op de eenvoudige wijze (forfaitair) aangifte te doen. De gunstigere standaardhoeveelheden (forfaits) zullen in de praktijk een zekere verhoging van de hoeveelheid mineralen die op de bodem gebracht worden, tot gevolg hebben. Daar staat tegenover dat de verliesnormen voor stikstof en fosfaat in 2003 en 2004 worden aangescherpt, waardoor minder mineralen op de bodem gebracht mogen worden. Netto is er in de komende jaren waarschijnlijk sprake van een afnemende belasting van de bodem met mineralen uit de landbouw.

Het Europese Hof van Justitie vindt MINAS ontoereikend om aan de Europese Nitraatrichtlijn te voldoen. De verwachting is dat in 2006 nieuwe Nederlandse wet- en regelgeving op dit gebied in werking treedt. Deze nieuwe regelgeving dringt waarschijnlijk de belasting van de bodem met meststoffen verder terug. Aangezien er nog geen wetsvoorstel beschikbaar is, is bij de inschatting van de autonome ontwikkeling verder uitgegaan van MINAS.

Ook met de introductie van de MINAS-eindnorm in 2003, vindt op het gebied van fosfaat nog een geringe overdosering plaats. De fosfaatophoping zal ook na invoering van de MINAS-eindnorm verder toenemen. In grote delen van Boven-Dommel worden circa dertig jaar na invoering van de MINAS-eindnorm (2003) en de EU Nitraatrichtlijn de basishoudingen voor nitraat- en fosfaatconcentraties in het grond- en oppervlaktewater nog steeds overschreden.

De sanering van rioolwaterzuiveringen en riooloverstorten loopt. Van de ongezuiverde lozingen wordt ongeveer de helft aangesloten op het riool, de andere helft op een IBA (Individuele systeem voor Behandeling van Afvalwater). Het beleidsdoel om alle ongezuiverde lozingen in 2005 gesaneerd te hebben, wordt echter niet gehaald.

Grondwaterbeschermingsgebieden (Wb-11)

Behalve in het oppervlaktewater worden bestrijdingsmiddelen in toenemende mate in het grondwater aangetroffen. Daarnaast dringen de bestrijdingsmiddelen door naar het diepere grondwater. Hierdoor worden de drinkwatervoorraden bedreigd. Enerzijds wordt het gewasbeschermingsbeleid steeds strenger. Anderzijds treedt er een verschuiving op naar

intensieve teelten, waarin meer bestrijdingsmiddelen worden gebruikt dan in de oorspronkelijke, extensievere teelten.

Beekherstel (Wb-12)

De maatregelen die genomen worden om beken te herstellen, zijn vaak kleinschalig en hebben een beperkt effect. Teneinde de beek te laten meanderen dient aan beide zijden van de beek grond aangekocht te worden. In veel gevallen is dit een struikelblok. Om een beekstelsysteem goed te herstellen (voldoende stromend, schoon water en ruimte voor morfologische processen) dient een groter deel van het stroomgebied bij het herstel betrokken te worden en ook gecombineerd te worden met andere doelen als waterberging, realisatie van nieuwe natuur en dergelijke. Herstel op deze schaal gebeurt nog niet in de mate en het tempo waar naar wordt gestreefd. Voor een aantal beken in Boven-Dommel zijn inmiddels projecten gestart.

4.2 Milieu

4.2 ↔ 2.2

Ammoniak (Mi-1, Mi-2)

Het Rijk verwacht door invoering van de AMvB Huisvesting, MINAS en door de opkoopregelingen landelijk een ammoniakemissie van 106 kiloton uit de landbouw in 2010 te kunnen bereiken (milieubalans 2003). Hiermee wordt voldaan aan de Europees afgesproken resultaatsverplichting uit de NEC-richtlijn. Indien de voorgenomen aanvullende maatregelen worden genomen (aanscherpen van de uitrijregels voor drijfnest en het toepassen van veevoermaatregelen in de melkveehouderij) zou de totale emissie uit de landbouw in Nederland in 2010 uitkomen op 95,5 kton per jaar (Kamerstukken, 24 445 nr. 65, 11 september 2003).

Voor Brabant is gerekend met een emissie van 18 kiloton ammoniak. Dit komt overeen met de afspraken in het Pakt van Brakkenstein en het Nationaal Milieubeleidsplan 4 (NMP4). De verdeling van de emissies is daarbij gebaseerd op de huidige verdeling van vee over de provincie. De 18 kiloton voor Brabant is gebaseerd op de nationale inspanningsverplichting voor 2010 (NMP4) van 100 kiloton. Voor Boven-Dommel betekent dit verhoudingsgewijs een indicatief emissiedoel van 1,3 kiloton. Indien de emissieverdeling ruimtelijk wordt geoptimaliseerd voor de natuur is het indicatieve emissiedoel voor Boven-Dommel 1,1 kiloton. Deze indicatieve emissiedoelen zullen met behulp van monitoring worden gevolgd.

Bij het in werking treden van de AMvB Huisvesting moeten nieuwe stallen aan de eisen voldoen. Voor bestaande stallen geldt een overgangstermijn (2008 of 2010). Uitgaande van dezelfde (vergunde) veestapel maar op basis van de vereiste stalsystemen uit de ontwerp AMvB Huisvesting, zal de vergunde stalemissie met circa veertig procent dalen ten opzichte van de huidige emissie uit stallen.

De emissie uit aanwending van mest wordt in de autonome ontwikkeling vooral bepaald door de normen ten aanzien van mestgebruik. De inschatting van de emissie uit aanwending is gebaseerd op de aanname dat in de autonome ontwikkeling het systeem van mestafzetcontracten volledig is ingevoerd (=evenwichtsbemesting). In Noord-Brabant is er sprake van een aanzienlijk mestoverschot. Ook bij een daling van de veestapel zal er nog sprake zijn van een mestoverschot en is de verwachting dat de ruimte die de bemestingsnormen bieden volledig benut zullen worden. De emissie uit aanwending zal maximaal 38% dalen bij evenwichtsbemesting.

Tabel 4.2 geeft de verwachte ammoniakemissie vanuit de landbouw in Boven-Dommel in de autonome ontwikkeling (2016) aan.

Tabel 4.2 Verwachte ammoniakemissies in Boven-Dommel in 2016

Gebied	Emissies uit puntbronnen	Emissies uit oppervlaktebronnen landbouw	Totale emissies uit de landbouw
Boven-Dommel	0,7 kton/jr	0,5 kton/jr	1,2 kton/jr
% van emissie in Noord-Brabant	4,7%	6,8%	5,4%

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB en CBS.

In de autonome ontwikkeling is voor wat betreft de spreiding van stalemissies rondom natuurgebieden vooral de regelgeving uit de Wet ammoniak en veehouderij, de Natuurbeschermingswet en de vertaling van de Europese regels (Vogel- en Habitatrichtlijn, IPPC) in landelijke wetgeving van belang.

De blijvende bronnen (stal- en opslagemissies) kunnen in de zogenaamde Wav-zones (250 meter rondom kwetsbare gebieden) gemiddeld genomen niet of slechts beperkt groeien. Daardoor zal in deze zones naar verwachting sprake zijn van een netto afname van de emissie. Buiten de Wav-zones kunnen bedrijven vanuit het ammoniakbeleid gezien sterker groeien. Door strengere emissie-eisen zal ook hier naar verwachting gemiddeld genomen een netto afname van de emissie optreden. Maar deze is minder sterk dan in de Wav-zones. De voorgenomen aanpassing van de Wav zal dit algemene beeld niet veranderen, maar heeft wel invloed op de ligging en omvang van de Wav-zones (Kamerstukken, 24 445 nr. 65, 11 september 2003).

Tabel 4.3 geeft de verwachte stikstofdepositie in de autonome ontwikkeling (2016) in zeer kwetsbare en kwetsbare gebieden en in overige voor verzuring gevoelige EHS in Boven-Dommel weer op basis van de invoering van de AMvB huisvesting, mestafzetcontracten en de daling van de veestapel (deelnemers en aanmelders RBV1 en RBV2 regeling).

Tabel 4.3 Verwachte stikstofdepositie in 2016 op basis van AMvB huisvesting, mestafzetcontracten en daling veestapel (in mol/ha)

Type natuur	Gemiddelde depositie Totaal (mol/ha/jr)	Depositie vanuit landbouw binnen Boven-Dommel (mol/ha/jr)	Depositie uit overige bronnen (mol/ha/jr)
A-gebieden (zeer kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	1717	480	1195
B-gebieden (kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	1882	633	1212
Zeet kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	1914	669	1204
Kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	1995	745	1211

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB en CBS.

De stikstofdepositie in 2016 zal bijna overal hoger zijn dan de kritische depositiewaarde van de zeer kwetsbare gebieden. Tabel 4.4 geeft een overzicht van de gemiddelde stikstofdepositie in zeer kwetsbare, kwetsbare en overige voor verzuring gevoelige EHS weer in 2016.

Tabel 4.4 Verwachte overschrijding van de kritische depositiewaarden voor stikstof in 2016

Type natuur	Aantal ha en % waar de kritische depositiewaarde voor totale stikstof depositie niet wordt overschreden	
A-gebieden (zeer kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	0 ha	(0 %)
B-gebieden (kwetsbare gebieden vallend onder de Wav)	2613 ha	(72,3 %)
Zeer kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	0 ha	(0 %)
Kwetsbare gebieden niet vallend onder de Wav	296 ha	(13,7 %)

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB en CBS.

Stank (Mi-3)

Op grond van de gegevens uit het Bestand Veehouderijbedrijven kan worden afgeleid dat nog een reductie van stank (uitgedrukt in mestvarkeneenheden (mve)) van 26 procent kan plaatsvinden door omschakeling naar emissiearme stallen. Dit betekent dat er in theorie nog een redelijke reductie van de stankemissie kan worden bereikt door het nemen van technische maatregelen. In de praktijk wordt deze 'winst' vaak tenietgedaan door het 'opvullen' van de stankcirkel door het houden van meer dieren.

De geuroverlast kan met een hoger percentage afnemen als bij de bedrijfsontwikkeling (bijvoorbeeld de ontwikkeling naar een emissiearme stal) sterk rekening wordt gehouden met de locatie ten opzichte van stankgevoelige objecten. Dit betekent dat niet altijd op de locatie van de bestaande stal gebouwd zou moeten worden, maar dat nieuwe stallen zo ver mogelijk van geurgevoelige objecten gerealiseerd moeten worden.

Naar verwachting zullen ondanks de technische maatregelen (de ontwikkeling van emissiearme stallen) nog forse knelpunten blijven bestaan ten opzichte van woonkernen en verspreide burgerwoningen. Het risico van 'normopvulling' bij het toepassen van emissiearme stallen en daarmee het laten voortduren van knelsituaties blijft een belangrijk aandachtspunt.

Door de begrenzing van de integrale zonering in het reconstructieplan Boven-Dommel, zal de Wet stankemissie veehouderijen (Wsv) van toepassing zijn in de landbouwon ontwikkelings- en verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden met het primaat natuur. Daarmee vervalt voor deze locaties de cumulatieve beoordeling van stankhinder uit de huidige regelgeving. Mogelijk vervalt die cumulatieve beoordeling op termijn voor heel Nederland, maar tot op heden is dit alleen geconcretiseerd in een wet voor bovengenoemde gebieden.

Tabel 4.5 Verwachte aantal hectare woongebied binnen stankcirkel en aantal locaties dat deze stankcirkels veroorzaakt in 2016

	Aantal hectare woongebied binnen stankcirkel categorie 1	Aantal locaties dat leidt tot overlap stankcirkels categorie 1 en woongebied
Veehouderijlocaties	341	184
IV-locaties	155	95

Bron: modellen van TNO en RIVM met gebruik van gegevens BVB en CBS

Tabel 4.5 geeft het aantal hectare woongebied binnen stankcirkels en het aantal bedrijven dat deze stankcirkels veroorzaakt weer voor Boven-Dommel in 2016, indien de stalsystemen uit de ontwerp AMvB Huisvesting worden toegepast én er géén sprake zou zijn van normopvulling.

Omdat het vervallen van de cumulatie in de Wsv meer mogelijkheden voor woningbouw en voor uitbreidingen van veehouderijen biedt kan bij aanwijzing van landbouwonontwikkelings- en verwevingsgebieden de kans op feitelijke overlast op sommige plaatsen waarschijnlijk toenemen.

Uitgaande van de toepassing van de vereiste stalsystemen uit de ontwerp AMvB Huisvesting zal het percentage geurgehinderden door stank uit stallen afnemen tot 2%. Het totaal aantal geurgehinderden (stank uit stallen en mestaanwending) zal in 2016 4% bedragen. (bron: provinciaal model agrarische stankhinder).

Mestver- en bewerking en duurzame energie

Om de milieukwaliteit te verbeteren zijn de afgelopen jaren de normen voor mestaanwending aangescherpt. Dit heeft tot gevolg dat de benutting van mineralen uit meststoffen is verbeterd. Ook heeft dit geresulteerd in een kleinere mestafzetruimte. Daardoor is in gebieden met veel intensieve veehouderij het mestoverschot toegenomen. De geringe werkzaamheid van onbewerkte mest (en de verliezen naar het milieu die hiermee gepaard gaan) kan verbeteren door de toepassing van mestbewerking. In Noord-Brabant zit een beperkt aantal initiatieven op het gebied van mestbewerking in de aanloopfase. Daarnaast is er een veertigtal initiatieven om met mestbewerking aan de slag te gaan bij de provincie bekend. Bij deze initiatieven is sprake van een behoorlijke diversiteit in technieken en schaalgrootte. Voor deze initiatieven geeft de Leidraad Mest aan welke kansrijk kunnen zijn.

Nederland moet zijn mestbeleid aanpassen omdat het op een aantal punten niet voldoet aan de Europese eisen. Dat blijkt uit de uitspraak van 2 oktober 2003 van het Europese Hof van Justitie. De invulling van het nieuwe beleid is verwoord in het Derde Actieprogramma Nitraatrichtlijn, het Interimprogramma en de beleidsbrief aan de Tweede Kamer van 19 mei 2004.

De veehouderij in Nederland krijgt te maken met fors stijgende mestafzetkosten door aanpassingen van het mestbeleid. Er komt een systeem van normen voor de aanwending van stikstof en fosfaat op landbouwgrond (gebruiksnormen) dat het huidige mineralenaangiftesysteem (verliesnormen) zal vervangen. Dit betekent dat landbouwbedrijven niet meer worden afgerekend op de hoeveelheid stikstof en fosfaat die in het milieu verdwijnt, maar op de hoeveelheid stikstof en fosfaat die zij gebruiken voor de groei van gewassen.

Geluid en licht (Mi-4)

De behoefte aan rust en stilte in Boven-Dommel blijft waarschijnlijk toenemen. Daar tegenover staat dat de aantasting van stilte waarschijnlijk voortschrijdt, onder andere vanwege toenemende infrastructuur en de groeiende populariteit van lawaaisporten.

Economische groei zal waarschijnlijk samengaan met een verder aantasting van de duisternis door een toenemende mobiliteit en groei van het wegennet en industrieterreinen.

4.3 Natuur



Ecologische hoofdstructuur (EHS) (Na-1, Na-2, Na-7)

In de periode 2004-2007 gaat het Rijk meer investeren in realisatie van de EHS, in totaal 413 miljoen euro voor heel Nederland. Voor de periode daarna is ook structureel geld beschikbaar. Aanvullend is voor de kwaliteitsverbetering van water- en milieuecondities en ontsnippering van de EHS in de reconstructiegebieden in komende jaren 82 miljoen euro beschikbaar. Met deze

gelden ligt de realisatie van de EHS in 2018 binnen bereik. Naast een impuls aan agrarisch en particulier natuurbeheer worden de extra middelen ingezet op verwerving en inrichting. Het streven is veertig procent van de EHS te realiseren door middel van beheer en zestig procent met verwerving van gronden. De aankoop van gronden is uiterlijk in 2016 afgerond. Dit zijn gronden buiten de bestaande natuurgebieden (LNV, persbericht 16 september 2003). Het is echter de vraag of met agrarisch natuurbeheer alle natuurdoelen bereikt kunnen worden. Agrariërs willen in de nabije toekomst een steeds actievere rol vervullen als het gaat om agrarisch natuurbeheer in het landelijk gebied. De samenwerking met andere partijen, zoals gemeenten en Brabants Landschap, zal toenemen. Er komen ook meer middelen beschikbaar. De verwachting is dan ook dat er meer agrariërs aan agrarisch natuurbeheer mee zullen doen. Een groot aantal ontsnipperingsprojecten wordt uitgevoerd.

Verbindingszones (Na-3)

Gezien de snelheid waarmee projecten worden uitgevoerd, is de verwachting dat de verbindingzones niet gerealiseerd zijn in 2012, en mogelijk ook niet in 2018. De waterschappen liggen op schema met het aanleggen van verbindingzones met een breedte van tien meter. De gemeenten liggen achter op schema. Rijkswaterstaat ligt op schema.

De realisatie van de robuuste verbindingen start in Nederland in 2004. In de periode tot 2007 (eerste tranche) is voorzien in 13.500 hectare robuuste verbinding voor Nederland. De resterende 13.500 hectare worden in de periode daarna (tweede tranche) gerealiseerd. Net als bij de EHS zet het Rijk in op veertig procent particulier en agrarisch natuurbeheer en zestig procent verwerving en beheer door terreinbeherende organisaties. In overleg met de provincies worden prioriteiten en tracés van de robuuste verbindingen bepaald (LNV, persbericht 16 september 2003). Het IPO zal voorstellen het traject Beerze van de REV Beerze - Dommel in de eerste tranche te realiseren en het traject Dommel van deze REV in de tweede tranche te verwezenlijken.

Regionale natuur- en landschapseenheden (Na-4)

In het Streekplan van de provincie Noord-Brabant is een beschermingsregime vastgelegd voor de Regionale natuur- en landschapseenheden. In deze gebieden geldt het 'nee-principe' ten aanzien van stadsuitbreiding en het 'nee, tenzij-principe' ten aanzien van een groot aantal andere vormen van ruimtegebruik. Regionale natuur- en landschapseenheden zullen hierdoor gevrijwaard blijven van 'rode ontwikkelingen' voor zover het niet gaat om grote infrastructurele projecten.

Beschermde soorten en beschermde gebieden (Na-5, Na-6)

De betere planologische bescherming van natuurgebieden, de realisatie van de EHS en soortbescherming door de Flora- en faunawet leiden tot een vermindering van de achteruitgang van beschermde en zeldzame soorten, voor zover deze achteruitgang niet te wijten is aan de milieumomstandigheden. De provincie heeft een eigen subsidieregeling voor agrarisch natuurbeheer in ontwikkeling. Inmiddels zijn pilots gestart in de RNLE'n de Maashorst en Brabantse Delta. Afhankelijk van de resultaten wordt een definitieve regeling gemaakt. Uitbreiding van deze subsidieregeling naar gebieden in Boven-Dommel kan een positief effect hebben op beschermde soorten.

De provincie Noord-Brabant is bezig met het opstellen van soortbeschermingsplannen die waarschijnlijk eind 2003 gereed zullen zijn.

4.4 Landschap en cultuurhistorie



Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie (Lc-1, Lc-2, Lc-3, Lc-6)

De kwaliteit van het landschap staat onder druk van sluipende nivellering en vervlakking. Dit

betekent dat verschillende landschappen en gebiedsdelen steeds meer op elkaar gaan lijken als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen zoals verstedelijking en schaalvergroting in de landbouw. De aanwezigheid van dynamiek vanuit verschillende intensieve grondgebruikvormen leidt zowel tot nivellering van bestaande waardevolle landschappen als tot mogelijkheden om nieuwe landschappen te creëren. Sommige functies eisen meer ruimte, bijvoorbeeld door toegenomen welvaart en mobiliteit: verstedelijking, infrastructuur, recreatie, natuur. Maar ook de oude functies, zoals waterbeheer en landbouw, veranderen.

Voor de toekomst ligt er een 'ontwerpopgave': een opgave om bij het bieden van ontwikkelingsruimte aan nieuwe en bestaande functies het landschap zó vorm te geven dat identiteit en variatie versterkt worden.

Omdat het Dommeldal Belvédèregebied is, wordt in dit gebied de cultuurhistorische identiteit sterker richtinggevend voor de inrichting en ruimte. Het rijksbeleid zal daar goede voorwaarden voor scheppen.

Het Rijk geeft extra aandacht en extra geld voor versterking van de 'groenblauwe dooradering'. Deze moet zowel natuur, recreatie, cultuurhistorie als waterbeheer dienen en tegelijk de beeldkwaliteit van het landschap verhogen. Er komt een groene impuls voor de grote steden door het project 'Groen in en om de stad' (GIOS). In Boven-Dommel gaat het om Eindhoven en Helmond. Er zal een uitbreiding plaatsvinden van het groenbeleid tot in de stad en een intensivering van het stedelijk recreatiebeleid waardoor de recreatieve druk op de kwetsbare natuurgebieden kan worden verkleind.

Beeldkwaliteit landelijk gebied (Lc-4, Lc-5)

Doordat agrariërs hun bedrijf beëindigen, komen gebouwen in het buitengebied leeg te staan. Tegelijkertijd worden in het kader van de uitplaatsing naar verwachting nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen opgericht. Landschappelijke kwaliteiten worden versterkt. Enerzijds door het afbreken van voormalige stallen of door het op een andere wijze in het landschap inpassen van deze stallen door een andere functie. Anderzijds door het waarborgen van goede landschappelijke en architectonisch verantwoorde inpassing van de nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen. In de stadsrandzones en landelijke kernranden wordt sloop niet per definitie voorgestaan omdat vrijkomende gebouwen ook dienst kunnen doen als vestiging van nieuwe economische dragers die passen bij het karakter van de kernrand.

Een belangrijk probleem dat zich bij stallen voordoet is de aanwezigheid van asbest, met name in de daken. Dit brengt zeer hoge verwijderingskosten met zich mee. Het gevolg hiervan is dat ingrijpende verbouwingen, die vaak nodig zijn bij functiewijziging, niet rendabel uitgevoerd kunnen worden. Het risico bestaat dat vrijkomende locaties ongewenst worden hergebruikt of leeg blijven staan. Dat leidt tot verrommeling van het landschap.

Ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's (Lc-7)

Binnen de stedelijke regio ligt er een opgave om een groot aantal nieuwe woningen en bedrijventerreinen te realiseren. Steden en kernen dreigen aan elkaar groeien, waarmee belangrijke groene en open ruimten met een functie voor landschap, recreatie en ecologie dreigen te verdwijnen. Voorbeelden zijn het Dommeldal en Gijzenrooi. Vanuit het stedelijk gebied zijn diverse plannen recent verschenen of in ontwikkeling, die ook betrekking hebben op het aangrenzend buitengebied. Hieronder vallen onder meer het GIOS-convenant en hieruit voortvloeiende projecten en uitwerkingsplannen voor de stedelijke regio's.

4.5 Landbouw



Veterinaire kwetsbaarheid (La-1, La-2)

In de komende jaren zullen maatregelen op bedrijfs- en ketenniveau worden genomen ter ver-

betering van de veterinaire veiligheid zoals dat in de afgelopen jaren ook al is gebeurd. In de autonome ontwikkeling worden geen ruimtelijke maatregelen genomen om de veterinaire kwetsbaarheid te beperken.

Ruimtelijke structuur landbouw (La-4, La-6, La-7)

Door ruimteclaims vanuit stedelijke, infrastructurele en landschappelijke functies zal het areaal landbouwgrond verder teruglopen. Voor 2005 is een afname van het landbouwareaal in Boven-Dommel van 1,5 procent voorzien ten opzichte van 1999 (LEI). Toenemende globalisering en geleidelijke afschaffing van landbouwsubsidies leiden tot dalende prijzen. Hierdoor zal er een toenemende druk op de agrarische sector zijn om kostenbesparende maatregelen te nemen. Daarnaast nemen de eisen toe om schoon en duurzaam te produceren. Dit zal het proces van schaalvergroting (aanzienlijk minder bedrijven, maar wel grotere bedrijven) in de landbouw versnellen. In de melkveehouderij zal dit leiden tot een verdere loskoppeling van grond en productie, waardoor een aantal bedrijven de veedichtheid toeneemt. Waarschijnlijk neemt deze sector in omvang af.

De productieomvang van de intensieve veehouderij blijft waarschijnlijk gelijk ten opzichte van de omvang na uitvoering van Regeling Beëindiging Veehouderijbedrijven (RBV1 en RBV2). Tegelijkertijd zal het aantal ondernemers sterk dalen en het aantal locaties zelfs nog sterker. De gemiddelde bedrijfsgrootte neemt daardoor sterk toe. Vooral grote, kapitaal- en kennisintensieve bedrijven hebben goede overlevingskansen.

Het LEI schat in dat in 2005 ongeveer 200 van de 716 onderzochte gespecialiseerde veehouderij- en akkerbouwbedrijven in Boven-Dommel gestopt zullen zijn (ten opzichte van 1999). Dit is ongeveer dertig procent van de onderzochte bedrijven. Van de resterende bedrijven heeft in 2005 bijna tien procent een slecht bedrijfsprospectief.

De voorziene afname van varkensbedrijven is groter dan de voorziene afname van melkveebedrijven. Kleine melkveebedrijven kunnen langer overleven door het relatief hoge eigen vermogen. De verwachting is dat in 2005 van de bestaande gespecialiseerde melkveebedrijven in Boven-Dommel twintig procent gestopt is en van de bestaande gespecialiseerde varkensbedrijven veertig procent (ten opzichte van 1999). Als deze lijn doorgetrokken wordt naar 2016 is de verwachting dat het aantal veehouderijbedrijven nog verder zal afnemen; tot minder dan de helft van het huidige aantal bedrijven.

In de glastuinbouw zet de trend naar schaalvergroting door. Glastuinbouw zal in toenemende mate ruimtelijk geconcentreerd worden om schaal- en milieuvoordelen maximaal te benutten. Verspreide glastuinbouweenheden verdwijnen of richten zich op niches in de markt. Ook worden bestaande eenheden hergebruikt voor bijvoorbeeld aardbeien, champignons en boomteelt of door zaadfirma's.

In de akker- en tuinbouw is er een trend naar intensievere teelten. Waarschijnlijk neemt de akker- en tuinbouw in omvang af. Gezien de geringe omvang van de akkerbouwbedrijven in Boven-Dommel en de positie ten opzichte van de echte akkerbouwgebieden, is het twijfelachtig of veel bedrijven de sprong naar een toekomstgericht gespecialiseerd akkerbouwbedrijf kunnen maken. De verwachting is dat van de gespecialiseerde akkerbouwondernemingen in Boven-Dommel in de periode 1999-2005 ongeveer veertig procent het bedrijf zal beëindigen.

Verbrede landbouw (La-3)

De betekenis van verbrede landbouw neemt toe. Voor bedrijven die niet mee kunnen gaan met de trend naar schaalvergroting kan verbreding een strategie zijn om aanvullende inkomsten te genereren. Doordat er al een aanzienlijk aanbod is op het gebied van agrotoerisme, zal er ingezet worden op kwaliteitsverbetering, het bieden van nieuwe producten en meer samenhang in bestaande producten. Toch lijkt een verdere groei van aanbod mogelijk, aangezien de markt voor agrotoeristische overnachtingen aanzienlijk groter is dan het huidige aantal over-

nachtingen (Agrotoerisme, z'n investering waard?, 2003). Voor dagrecreatie en verkoopactiviteiten wordt ook een verdere groei verwacht. Deze groei is met name kansrijk in de buurt van bevolkingsconcentraties.

Ook zorgboerderijen zullen nog een lichte groei laten zien. Voor veel vormen van verbrede landbouw geldt dat verbrede bedrijven zich steeds meer op de niet-primair agrarische activiteiten gaan richten en hun primair agrarische activiteiten langzaam afbouwen, mits dit past binnen het ruimtelijk beleid.

De belangstelling voor agrarisch natuurbeheer neemt toe door de aandacht vanuit zowel overheid, agrarische sector als maatschappelijke organisaties. Recentelijk heeft LNV bekend gemaakt voor veertig procent van de nog te realiseren EHS in te zetten op agrarisch natuurbeheer in plaats van op aankoop (LNV persbericht 16 september 2003). Dit stimuleert agrarisch natuurbeheer. Ook in de zogenaamde tweede pijler van het Europees landbouwbeleid speelt beheer van natuur en landschap door agrariërs een belangrijke rol. Met name voor melkveehouders biedt dit nieuwe Europese beleid perspectief, mits de vergoedingen hoog genoeg zijn.

Duurzame productie (La-5)

De biologische productie in Brabant blijft achter ten opzichte van het landelijk gemiddelde, hoewel de achterstand van Noord-Brabant de laatste jaren terugloopt. In het afgelopen jaar was de groei van het areaal biologische landbouw en aantal biologische bedrijven in Nederland respectievelijk vijftien en zes procent, in Brabant was dit respectievelijk 34 en 16 procent. Naar verwachting neemt de groei van het aantal biologische bedrijven in de akkerbouw en melkveehouderij verder toe. De stijging van het aantal bedrijven is in belangrijke mate afhankelijk van de ontwikkeling van de vraag naar biologische producten en zal een golfbeweging vertonen als gevolg van de conjunctuur van de economie. Indien de groei van de afgelopen twee jaar voor Brabant (53 procent groei van het areaal) wordt doorgetrokken naar 2010, zal in 2010 op 5,6 procent van de landbouwgrond biologisch geteeld worden. Hiermee wordt het rijksdoel van tien procent in 2010 dus niet gehaald. De biologische varkenshouderij kampt na een onstuimige groei met een overaanbod maar kan op termijn verder groeien.

4.6 Recreatie en toerisme



Perspectief toeristisch-recreatieve sector (Rt-1)

Door de vergrijzing neemt het aantal korte vakanties toe. De groep ouderen is niet gebonden aan het hoogseizoen, gaat relatief veel in eigen land op vakantie, vraagt een goede kwaliteit van voorzieningen en heeft redelijk veel geld te besteden. Er is dan ook een trend tot algehele kwaliteitsverbetering van verblijfsrecreatie. Mensen willen bijvoorbeeld ruimere standplaatsen, grotere bungalows en meer ruimte om de bungalow heen. Dit betekent dat er meer oppervlakte nodig is. De verblijfsrecreatie wil bedrijfsnatuurplannen opstellen. Hierin zijn plannen opgenomen voor meer natuur om de verblijfsobjecten heen en is aandacht voor het beter scheiden van afvalstromen.

De recreant heeft meer interesse in het landschap. Deze interesse voor het platteland uit zich onder andere in de behoefte aan meer ruimte en een mooi landschap op en rond de campings en de behoefte aan hoogwaardige kleinschalige accommodatie (zoals een overnachting in een voormalig klooster of een oude boerderij). Bij de recreant en toerist komt meer interesse voor cultuurhistorie. De kleine dorpen worden aantrekkelijk in relatie tot het landschap. Er is ook meer interesse voor de streek, hetgeen leidt tot meer agrotoerisme en dagattracties. Door het groter aantal korte vakanties neemt het aantal recreatiebewegingen toe.

Belevingswaarde landelijk gebied (Rt-3)

De recreant heeft meer interesse in het landschap en wil het platteland op. Daarom wordt het

platteland meer opengelegd door middel van netwerkstructuren voor wandelen, fietsen en paardrijden. Het is de bedoeling om heel Brabant aan te sluiten op het fietsknooppuntensysteem. Er worden fietspaden aangelegd en er wordt een ruiterroutenetwerk met overnachtingsmogelijkheden opgezet. Ook vindt de ontwikkeling van nieuwe skateroutes plaats. Bovendien worden voorzieningen ten behoeve van de kanovaart aangebracht op een aantal waterlopen.

4.7 Wonen, werken en leefbaarheid



Sociale en economische structuur (Slv-1, Slv-2)

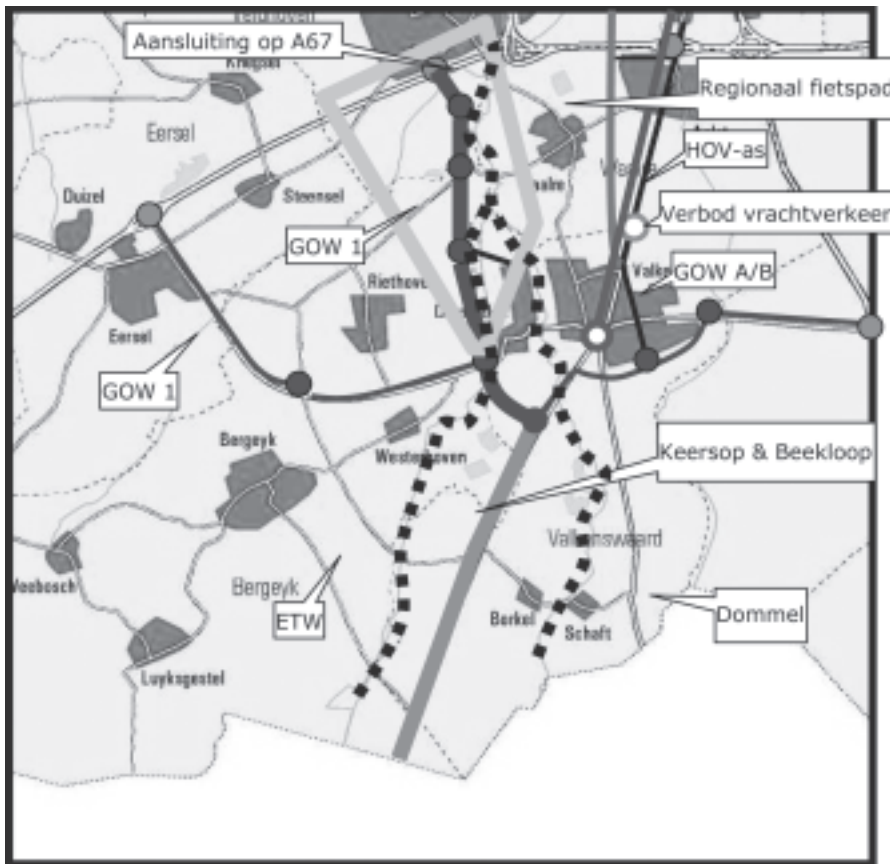
Het aantal agrarische bedrijven neemt al jaren gestaag af. De productieomvang (de economische grootte) van de overgebleven bedrijven groeit echter ook steeds. Samengevat betekent dit dat er steeds minder agrarische bedrijven zijn, maar dat de overblijvende bedrijven wel steeds groter worden. De afname van de werkgelegenheid in de intensieve veehouderij en de agribusiness zullen op termijn leiden tot veranderingen in de werkgelegenheidsstructuur van het landelijk gebied.

Omdat er steeds meer stedelingen zonder lokale binding in het buitengebied wonen, komt de culturele identiteit nog meer onder druk te staan. Gezien de ontgroening en vergrijzing zal de werkgelegenheid in de gezondheids- en welzijnszorg de komende jaren sterk toenemen. Ook zal er meer én een bredere behoefte bestaan aan vrije tijdsbesteding. In de kleine kernen neemt de behoefte aan combinaties van wonen, zorg en dienstverlening toe. De overheden stimuleren het opzetten van multifunctionele voorzieningen zoals centra voor ouderen die een combinatie bieden van mogelijkheden voor zorg en ontmoeting, zodat ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen. Daarnaast wordt het opzetten van woon-zorgprojecten en levensbestendige woningen gestimuleerd. Op het gebied van onderwijsvoorzieningen worden brede-schoolprojecten gestimuleerd, die onderwijs, kinderopvang en vrijetijdsvoorzieningen op één locatie combineren. Zo'n multifunctioneel gebouw kan ook buurthuis,- sport- en zorgfuncties integreren.

Verkeer en vervoer (Slv-3, Slv-4)

De veranderingen in werkgelegenheidsstructuur zullen per saldo een toename van woon-werkverkeer betekenen. Verwacht mag worden dat de nu al ontoereikende infrastructuur zijn weerslag heeft op de bereikbaarheid van de kernen in Boven-Dommel en dat het daarmee gepaard gaande sluipverkeer zal toenemen. In dat kader wordt momenteel nagedacht over de aanleg en het mogelijke traject van de provinciale weg N69. Op het moment van vaststelling van onder-

havig reconstructieplan was het traject nog niet bekend. Op onderstaand kaartbeeld is het zoekgebied van de weg aangegeven. Bij de uitvoering van het reconstructieplan dient rekening te worden gehouden met het (besluitvormings)traject van deze toekomstige provinciale weg.



Figuur 4.1 Zoekgebied Tracé N69

5 Visie en doelen



In dit hoofdstuk wordt toegelicht hoe de visie tot stand is gekomen (§5.1.1) en wordt uitgebreider ingegaan op de inhoud van de visie (§5.1.2). In §5.2 wordt beschreven hoe de reconstructiedoelen voor Boven-Dommel zijn bepaald, waarna deze in §5.3 worden toegelicht. In deze paragraaf wordt ook een toelichting op de fasering gegeven.

5.1 Visie



5.1.1 Hoe is de visie tot stand gekomen?

In onze visie geven wij aan wat in grote lijnen het beoogde resultaat is van de reconstructie in Boven-Dommel. Het Koepelplan en het Streekplan vormen een belangrijke basis voor deze visie. Als eerste stap hebben wij in oktober 2002 een streefbeeld voor Boven-Dommel opgesteld met daarin onze ambities voor Boven-Dommel in 2016. Dit streefbeeld bevat zowel een visie op de omgevingskwaliteit als op de sociale- en economische vitaliteit in het gebied.

5.1.2 Boven-Dommel in 2016

Hieronder is per thema de gewenste omgevingskwaliteit van het landelijk gebied van Boven-Dommel in 2016 beschreven. Onder omgevingskwaliteit vallen de thema's water en bodem, milieu, natuur en landschap en cultuurhistorie. Onder sociale- en economische vitaliteit vallen de thema's landbouw, recreatie en wonen, werken en leefbaarheid. Per thema wordt de visie voor Boven-Dommel voor 2016 beschreven.

Water en bodem

Door bij inrichtingsvraagstukken in het gebied water als uitgangspunt te nemen is een natuurlijker watersysteem ontstaan. Hierdoor is er meer ruimte voor water ontstaan en wordt wateroverlast voorkomen. Door verhoging van de grondwaterstanden en andere maatregelen is verdroging van natuur en landbouw fors verminderd en wordt gebiedseigen water langer vastgehouden. Het watersysteem heeft hierdoor haar veerkracht weer terug.

Het watersysteem heeft zijn natuurlijke karakter voor een deel weer terug. De waardevolle beeksystemen functioneren als belangrijke ecologische dragers. De robuustheid van de beeksystemen in Boven-Dommel is opvallend. De beken meanderen weer en zijn duidelijk zichtbaar in het landschap.

Ter voorkoming van wateroverlast zijn in het bovenstrooms gelegen gebied van Boven-Dommel maatregelen getroffen om water langer vast te houden. De bergingsfunctie zal richtinggevend zijn voor het overige gebruik. Verder zijn retentiegebieden ingericht waarin, bij hele hoge afvoeren op de beken het water tijdelijk wordt 'geparkeerd'. Tegelijkertijd is de verdroging van natuurgebieden bestreden.

De kwaliteit van water en bodem is sterk verbeterd. De belangrijkste milieuproblemen zijn opgelost. Enkele problemen, zoals fosfaatdoorslag, stikstofbelasting en grensoverschrijdende vervuilingbronnen (zwarte metalen) zijn nog niet volledig verdwenen maar wel beheersbaar.

Enerzijds door het saneren van overstorten en puntlozingen, anderzijds door inspanningen van de landbouw, is de waterkwaliteit verbeterd. Het grondwater in het grondwaterbeschermingsgebieden blijft van goede kwaliteit.

Verontreinigde locaties zijn gesaneerd of verontreinigingen zijn onder controle en in overeenstemming met de functie van het gebied.

Milieu

De stankhinder is tot een aanvaardbaar niveau teruggebracht. Er zijn geen ernstig stankgehinderten meer. De uitstoot van ammoniak en andere verzurende stoffen door landbouw (maar ook door verkeer, industrie en huishoudens) is drastisch teruggebracht. De achtergronddepositie van verzurende stoffen is voor de meest kritische natuurgebieden echter nog steeds te hoog. Door het zoneren van de gebieden in de directe omgeving van kernen en kwetsbare natuurgebieden als extensiveringsgebied en aanvullende maatregelen is een geleidelijke afwaartse beweging van bedrijven met intensieve veehouderij tot stand gekomen. Dit in combinatie met emissiereducerende maatregelen heeft de hoge lokale emissiepieken en depositie van ammoniak aanzienlijk teruggebracht.

Woonconcentraties en kwetsbare natuurgebieden ondervinden geen wezenlijke hinder meer van geluid en licht.

Natuur

De kwaliteit van natuur is sterk verbeterd als gevolg van de verbetering van de kwaliteit van water, bodem, lucht en een betere inrichting en beheer. Grotere en waardevolle eenheden, vooral in de beekdalen, zijn geheel gerealiseerd en hebben een inrichting die is afgestemd op de gewenste natuurwaarden. Alle verbindingzones zijn in goed overleg met eigenaren op vrijwillige basis gerealiseerd en ingericht. In enkele gevallen is in goed overleg een alternatieve oplossing gevonden. Door al deze factoren, inclusief het treffen van een groot aantal ontsnipperingsmaatregelen, is de biodiversiteit sterk toegenomen. De ecologische hoofdstructuur (EHS) is geheel gerealiseerd, deels door aankoop deels door particulier (inclusief agrarisch) natuurbeheer.

Landschap en cultuurhistorie

Ook buiten de ecologische hoofdstructuur ontwikkelen natuur en landschap zich positief. De toegenomen belangstelling voor aanleg, beheer en onderhoud van kleine landschapselementen draagt daartoe in belangrijke mate bij. Bij het beheer werken particulieren, agrariërs en terreinbeherende instanties op goede en zakelijke wijze samen. De vergoedingen voor het beheer en onderhoud staan in juiste verhouding tot de kosten.

De kenmerkende landschappen van Boven-Dommel, zoals de beekdalen contrasterend met het zandgrondenlandschap, de landschappelijke diversiteit en afwisseling tussen de vele dorpen met cultuurhistorische waarden, zijn behouden en waar nodig hersteld. Ontwikkeling van nieuwe functies is gepaard gegaan met behoud en herstel en beheer van de waardevolle landschappelijke karakteristiek. De verwevenheid van functies in Boven-Dommel, eveneens kenmerkend voor grote delen van de Kempen, is behouden omdat traditionele en nieuwe gebruiksvormen goed met elkaar worden gecombineerd.

Op veel plekken zijn de lagen van de verschillende tijdspannen nog duidelijk zichtbaar in het landschap. In 2016 is de afleesbaarheid van deze historische gelaagdheid verder versterkt en is het culturele erfgoed duidelijk herkenbaar. Het dient als inspiratiebron voor diverse ruimtelijke ontwikkelingen.

Landbouw

De landbouw is economisch rendabel en duurzaam. De verscheidenheid binnen de landbouw is gegroeid, terwijl het aantal landbouwbedrijven meer dan gehalveerd is ten opzichte van het jaar 2000. De resterende bedrijven zijn gemiddeld groter geworden. De functie van de land-

bouw is, naast voedselproducent, steeds meer beheerder van het landelijk gebied. De landbouw voorziet de samenleving niet alleen van voedsel maar ook van andere producten en diensten. Een deel van de bedrijven is verder gegaan op de weg van schaalvergroting en kwaliteitsproductie voor de wereldmarkt. Voor de intensieve veehouderij is de veterinaire kwetsbaarheid hierbij een belangrijk aandachtspunt. De groei van de bedrijven heeft door een goede inpassing en locatiekeuze geen grote negatieve effecten op de omgeving.

Een ander deel van de bedrijven richt zich op de kleinschaliger kwaliteitsproductie voor de regionale - en nichemarkten, zoals biologische landbouw. Veel agrarische bedrijven produceren ook niet-agrarische producten, vooral op het terrein van natuur en landschap, recreatie en toerisme, zorg. Ze verdienen op hun 'plattelandsbedrijf' een goede boterham.

Door omschakeling, overnames en verplaatsing is het grondgebruik steeds beter afgestemd op de eisen en mogelijkheden die de omgeving biedt.

In kwetsbare gebieden is de landbouw grondgebonden en extensief. De veedichtheid per hectare is in overeenstemming met de eisen die de ondergrond stelt. Er lopen nog steeds koeien in de wei.

De positie van de intensieve veehouderij op de langere termijn is tweeledig. In een aantal grootschalige landbouwgebieden heeft de intensieve veehouderij een krachtige ontwikkeling doorgemaakt: deze grote bedrijven produceren voor de wereldmarkt. Er is een groot vertrouwen in het ondernemerschap en technische oplossingen. Echter, voor een relatief kleinschalig en kwetsbaar gebied als Boven-Dommel is het nog de vraag of het de toenemende concurrentie met de wereldmarkt aankan. Wij gaan er vooralsnog vanuit dat Boven-Dommel voldoende groot en divers is om ook voor de intensieve veehouderij perspectief te blijven bieden.

Kwaliteitsproductie en technologische kennis en innovaties zijn immers de basis voor een gezonde, intensieve veehouderijtak. De intensieve veehouderij ontwikkelt zich binnen de randvoorwaarden die het beleid stelt. Een deel van de bedrijven in kwetsbare gebieden is verplaatst naar zogenoemde duurzame locaties of landbouwontwikkelingsgebieden. De ontwikkeling van intensieve veehouderij in (grootschalige) landbouwgebieden is gepaard gegaan met een vergelijkbare vermindering van de intensieve veehouderij in de buurt van kwetsbare gebieden en woonkernen.

Recreatie en toerisme

Het gebied heeft zich ontwikkeld tot een recreatieplek van zeer hoge kwaliteit voor mensen van binnen en buiten het gebied. De bewoners van Boven-Dommel profiteren hier optimaal van de ontwikkelde (nieuwe) producten en diensten. Natuur, beken, cultuurhistorie, de steden en dorpen en de kleinschalige Kempische landschappen met een afwisseling tussen openheid en beslotenheid maken het gebied aantrekkelijk voor vakanties en dagtripjes.

Door verbreding en een grotere variatie in de kwaliteit van het aanbod is een geleidelijke, maar gestage groei van recreatie en toerisme in het gebied bereikt; een groei die past bij de draagkracht van het gebied. In het segment van de verblijfsrecreatie neemt het aantal overnachtingen toe, vooral door de toegenomen kwaliteit en diversiteit van het aanbod. De groei van bedrijven staat primair ten dienste van een betere kwaliteit, de benodigde uitbreidingsruimte is gevonden in samenhang met een goede inpassing in de omgeving.

Het aanbod is niet gepaard gegaan met een verstedelijking op het platteland. Er wordt gebruik gemaakt van vrijgekomen agrarische bebouwing en andere bestaande complexen. Het potentieel aan recreatief-toeristische kansen op het platteland is benut. Ontspanning, recreatie en horeca hebben in toenemende mate de groene ruimte gevuld.

Wonen, werken en leefbaarheid

Boven-Dommel is een gebied waar het goed wonen is. De eerder beschreven kwaliteiten van het gebied en de verdere ontwikkeling daarvan dragen hiertoe bij. De leefbaarheid in de kleine

kernen is verbeterd. Met behulp van dorpsontwikkelingsplannen is een goede balans gevonden tussen de behoefte aan voorzieningen en de mogelijkheden die er vanuit economisch oogpunt zijn. In enkele dorpen zijn multifunctionele gebouwen met diverse sociale- en maatschappelijke voorzieningen aanwezig.

5.2 Bepalen reconstructiedoelen

5.2 ↔ 3.2

De visie geeft een globaal wensbeeld voor het landelijk gebied van Boven-Dommel in 2016. Reconstructiedoelen maken de visie concreter en meer hanteerbaar voor daadwerkelijke verwezenlijking. Via de reconstructiedoelen wordt duidelijk wat wij willen doen aan bijvoorbeeld de wateroverlast of het beschermen van natuur. De reconstructiedoelen geven daarmee een basis voor de invulling van het voorkeursalternatief en de andere MER-alternatieven (hoofdstukken 6 en 7 van deel B).

De reconstructiedoelen zijn daarom zodanig verwoord dat ze ruimte bieden aan verschillende alternatieven. Met andere woorden: er zit nog speelruimte in de ambitie van de reconstructiedoelen en de reconstructiedoelen bevatten nog nauwelijks gebiedsgerichte keuzes. De reconstructiedoelen richten zich op een tijdshorizon van 12 jaar. Dat betekent dat wij uiterlijk in 2016 de beschreven doelen bereikt willen hebben. In sommige gevallen kan het dan gaan om een ‘tussendoel’. Een voorbeeld is het behalen van de waterkwaliteitsnormen. Deze normen kunnen, ook met de grootste inspanningen, niet worden gehaald in 2016, maar bijvoorbeeld wel in 2050. Voor 2016 is dan een tussendoel geformuleerd. De reconstructiedoelen zijn geordend naar thema (bijvoorbeeld water).

De reconstructiedoelen zijn gebaseerd op de Rijksuitgangspuntennota, het Rijkskader, het Koepelplan van de Provincie Noord-Brabant en, uiteraard, onze visie op het gebied. De bepaling van de doelen is in twee stappen verlopen. Op basis van de Rijksuitgangspuntennota, het Rijkskader en het Koepelplan is eerst een algemene lijst met doelen gemaakt voor Brabantse reconstructiegebieden. Doordat deze reconstructiedoelen gebaseerd zijn op de Rijksuitgangspunten, het Rijkskader en het Koepelplan, geven ze een totaalbeeld van de opdrachten voor de reconstructie. Aan deze volledige lijst van reconstructiedoelen hebben wij vervolgens een regionale invulling gegeven voor Boven-Dommel (de tweede stap). De regionale reconstructiedoelen voor Boven-Dommel zijn beschreven in de volgende paragraaf.

5.3 Reconstructiedoelen Boven-Dommel

5.3 ↔ 3.3

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de reconstructiedoelen voor Boven-Dommel. In §5.3.1 en §5.3.2 leggen we eerst de fasering uit en komen dan via deze fasering van de reconstructiedoelen uit bij de doelen die in de eerste fase worden opgepakt (§5.3.2). Tenslotte worden in §5.3.4 enkele randvoorwaarden genoemd waarbinnen het reconstructieplan is opgesteld en waarbinnen de uitvoering dient plaats te vinden.

5.3.1 Wat is fasering?

Als we alle doelen die genoemd zijn op een rij zetten dan is dat een fors pakket. In deel A zijn ze al beschreven. Een opsomming van al deze doelen is te vinden in bijlage 3, fasering. Het zijn dusdanig veel reconstructiedoelen dat het niet mogelijk is aan al deze doelen (tegelijk) te werken of deze allemaal volledig te bereiken gedurende de reconstructie. Daarom zijn de reconstructiedoelen ingedeeld in drie groepen in volgorde van urgentie in de uitvoering: Fase 1 (2005 - 2008), Fase 2 (2009-2012) en Fase 3 (2013 - 2016).

Doelen uit de eerste fase zijn altijd concreet uitgewerkt in dit reconstructieplan. Maatregelen

om deze doelen te bereiken, zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma en uitvoering start derhalve in de eerste planperiode van de reconstructie.

Doelen uit de tweede fase zijn minder concreet uitgewerkt in het reconstructieplan. Er zijn minder of geen maatregelen opgenomen in het uitvoeringsprogramma en uitvoering kan ook in de tweede planperiode van de reconstructie starten. Daarom zullen wij in de meeste gevallen pas in de tweede planperiode de uitvoering actief oppakken.

Doelen uit de derde fase zijn nauwelijks uitgewerkt in het reconstructieplan en wij zullen vaak pas in de tweede of derde planperiode de uitvoering actief op ons nemen.

Echter, voor veel doelen die onder fase 2 of 3 staan, loopt de uitvoering reeds via het huidige beleid en wordt deze getrokken door (veelal) individuele partijen zoals de provincie, waterschappen of gemeenten. Deze uitvoering loopt nu natuurlijk gewoon door gedurende de eerste fase van het reconstructieplan, alleen zullen wij in de eerste fase geen specifieke inspanningen doen die erop gericht zijn de uitvoering van doelen uit fase 2 of 3 te ondersteunen. Kansen voor koppeling met doelen uit fase 1 worden uiteraard wel benut.

5.3.2 Methodiek fasering

Voor de indeling in drie fasen zijn twee stappen gezet. Eerst is voor alle reconstructiedoelen een algemene indeling gemaakt in de drie fasen. Deze indeling is voor alle reconstructiegebieden in Brabant gelijk (fasering reconstructiedoelen Brabant). Vervolgens hebben wij voor Boven-Dommel gekozen om een aantal reconstructiedoelen die in fase 2 of 3 stonden, op te nemen in fase 1, omdat wij het voor het gebied belangrijk vinden om deze doelen direct op te pakken.

Fasering reconstructiedoelen Brabant

De algemene indeling van doelen in de drie fasen is gebaseerd op prioriteiten van Rijk en provincie. Hiervoor is gebruikgemaakt van de Rijks Uitgangspunten Notitie (RUN), het Rijkskader, het Koepelplan en Brabantbrede prioriteiten van provinciale afdelingen en betrokken partijen. Doelen zijn in fase 1 gezet, indien concrete uitwerking in het reconstructieplan en start van de uitvoering in de eerste fase noodzakelijk zijn om goedkeuring te krijgen voor het plan van provincie en Rijk. De doelen waarvan concrete uitwerking zeer belangrijk is, maar waarvoor uitvoering ook in de tweede fase mag starten, zijn in fase 2 gezet. De doelen waarvan concrete uitwerking in het reconstructieplan niet nodig is om goedkeuring te krijgen, zijn in fase 3 gezet. Een overzicht van de fasering van de reconstructiedoelen voor Brabant is opgenomen in bijlage 3.

5.3.3 Fasering in Boven-Dommel

In deze paragraaf staan de reconstructiedoelen genoemd die wij in Boven-Dommel in de eerste fase hebben opgenomen en waarmee wij dus de komende vier jaar aan de slag gaan. In de vorige paragraaf is aangegeven dat een aantal reconstructiedoelen voor alle Brabantse reconstructiegebieden in de eerste fase zijn opgenomen. Daarnaast hebben wij zelf een aantal reconstructiedoelen in de eerste fase opgenomen.

De reconstructiedoelen die wij in de eerste fase oppakken zijn:

Water en bodem

- Het uitwerken en realiseren van waterbergingscapaciteit om wateroverlast te voorkomen.
- In hydrologisch kwetsbare delen van de EHS worden sectorale waterdoelen voor natuur gerealiseerd.
- In bestaande en nieuwe natuurgebieden wordt de waterhuishouding geoptimaliseerd.
- De vochtvoorziening voor landbouwgebieden wordt geoptimaliseerd.

- In prioritaire natuurgebieden worden de ecologische kwaliteitsnormen voor water- en bodemkwaliteit behaald.
- In uitspoelingsgevoelige gebieden wordt een vermindering van de kans op uitspoeling van nitraat, fosfaat en bestrijdingsmiddelen behaald.
- Ter verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit worden ongezuiverde lozingen op het oppervlaktewater en riooloverstorten gesaneerd, conform het provinciale rioleringsbeleid.
- De ecologische en landschappelijke kwaliteit van de beken en beekdalen, inclusief bijbehorende brongebieden, wordt hersteld.
- In zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden met een 25 jaarszone, wordt de grondwaterkwaliteit verbeterd.

Milieu

- Verminderen van belasting met ammoniak van kwetsbare en zeer kwetsbare gebieden
- Verminderen van het percentage stankgehinderden tot 12% van de bevolking in 2003 en het percentage ernstig stankgehinderden tot 0% van de bevolking in 2010.

Natuur

- Realisatie EHS in 2011
- Voor het beschermen en versterken van natuur- en landschapswaarden in de GHS en in de AHS-landschap worden RNLE's nader begrensd.
- Bescherming van de EHS tegen ongewenste invloeden (eventueel verdroging en vermesing) en het scheppen van randvoorwaarden voor de realisatie van natuurdoelen.
- Ter verbetering van de ruimtelijke en intrinsieke kwaliteit van natuurgebieden wordt de versnippering van natuurgebieden teruggebracht of voorkomen.

Landschap en cultuurhistorie

- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie- en belevingswaarde) wordt intensieve veehouderij groen en architectonisch ingepast in het landschap.
- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie- en belevingswaarde) wordt het landschapsbeeld verbeterd door sloop van oude, leegstaande elementen.
- Optimale inzet van agrarisch natuurbeheer in de GHS, EHS, RNLE's, EVZ's, REV's en Landschapsecologische zones, bijvoorbeeld door versterking en vergroting van samenwerkingsverbanden tussen agrariërs voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer.
- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) blijven groene en open gebieden tussen de steden in de stedelijke regio's (de zogenaamde landschapsecologische zones) behouden en/of versterkt.

Landbouw

- Ter realisatie van bodem- en waterkwaliteitsdoelen wordt de melkveehouderij plaatselijk geëxtensiverd (Commissie Koopmans).
- Ter verbetering van de ruimtelijke structuur van de niet-grondgebonden landbouw krijgen sterke intensieve veehouderijbedrijven die als gevolg van reconstructie in hun ontwikkelingen worden belemmerd de mogelijkheid tot voortzetting op een andere, wel geschikte locatie.
- Ten behoeve van de economische basis voor agrariërs en voor de versterking van recreatie en landschap wordt verbrede landbouw gestimuleerd. Vormen van verbrede landbouw waar aan gedacht wordt zijn landbouw en zorg, agrotouristische diensten, streekproducten, agrarisch natuurbeheer en overige nieuwe nevenactiviteiten

Wonen, werken en leefbaarheid

- Ter verbetering van de sociale- en economische structuur op het platteland worden sociale aspecten van veranderingen binnen de landbouwsector, in het bijzonder van de krimp in de intensieve veehouderij, opgevangen.
- Ter verbetering van de sociale- en economische structuur op het platteland worden sociale- en economische mogelijkheden voor het platteland, onder andere nieuwe economische dragers, gestimuleerd.
- Behoud en versterking van leefbaarheid op het platteland.
- Stimuleren van een sociaal-economisch platform dat lokale initiatieven op dit gebied initieert, stimuleert en begeleidt.

Om een aantal van bovenstaande doelstellingen te kunnen realiseren, is door alle reconstructiecommissie een integrale zonering voor de intensieve veehouderij gemaakt.

5.3.4 Algemene randvoorwaarden

Onderstaande randvoorwaarden komen voort uit specifieke thema's (zoals bodem en water, natuur). Bij elke ingreep in de reconstructie moet aan deze randvoorwaarden worden voldaan, dus ook indien de ingreep voortkomt uit een ander thema dan de randvoorwaarde.

Bodem en water: Bodembeheer

- Behoud van relatief schone bodems.
- Vraag en aanbod van bij de reconstructie omgaande grondstoffen zijn in balans.
- Hoogwaardige be- en verwerking en hergebruik van bij reconstructie vrijkomende afvalstoffen.
- Saneren van asbestvervuilingen als op de betreffende locaties in het kader van de reconstructie maatregelen worden getroffen.

Natuur: verstoring

- Bij realisatie van reconstructiedoelen wordt verstoring (door recreatie en andere functies) in natuurgebieden gereduceerd of voorkomen.

Natuur: soortenbescherming

- Reconstructieplannen passen binnen de kaders van het soortenbeschermingsbeleid, waaronder de Habitat- en Vogelrichtlijn.

Landschap en cultuurhistorie

- Behouden van (gebieden met):
 - bekende archeologische waarden volgens de Archeologische Monumentenkaart van het ROB;
 - aardkundige waarden;
 - architectonische waarden.

6 Voorkeursalternatief



Dit hoofdstuk bevat een uitgebreide beschrijving van het voorkeursalternatief. Paragraaf 6.1 geeft een korte toelichting op de totstandkoming van het voorkeursalternatief (VKA).. Daarna wordt het voorkeursalternatief uitgebreid beschreven aangaande omgevingskwaliteit (§6.2 t/m §6.5) en sociale en economische vitaliteit (§6.6 t/m 6.8).

In deel A is de beschrijving gebiedsgericht en integraal. Voorliggend hoofdstuk is echter thematisch ingestoken en beschrijft per thema uitgebreid welk pakket aan maatregelen wij gewenst en geschikt achten. Het geeft daarmee een nadere toelichting op deel A en beschrijft ook de achtergrond van de gemaakte keuzes. De tekst wordt ondersteund aan de hand van een aantal thematische kaarten. Een belangrijk onderdeel van het voorkeursalternatief is de integrale zonering voor de intensieve veehouderij. Deze komt aan bod in §6.9.

Het voorkeursalternatief is feitelijk de kern van het plan en vormt straks de basis voor de uitvoering.

6.1 Totstandkoming voorkeursalternatief

Het fundament voor het voorkeursalternatief is onze visie voor Boven-Dommel zoals beschreven in §5.1 en de (mede daarop gebaseerde) reconstructiedoelen voor Boven-Dommel (§5.3). Deze doelstellingen hebben we in het voorkeursalternatief nader uitgewerkt. Hierbij hebben we bepaalde doelstellingen gedetailleerd uitgewerkt, omdat we reeds in de eerste fase van de reconstructie met de uitvoering van deze doelen willen beginnen (zie §5.3 over fasering).

Naast het voorkeursalternatief is een aantal andere alternatieven in beschouwing genomen (zie hoofdstuk 7). Door het vergelijken van verschillende alternatieven en het doorrekenen van de effecten van de verschillende alternatieven, inclusief het voorkeursalternatief, is het voorkeursalternatief bijgeslepen en aangescherpt. De rol van de andere alternatieven in de totstandkoming van ons voorkeursalternatief voor Boven-Dommel is beschreven in §9.3.

Tijdens het opstellen van het VKA zijn wij tot de conclusie gekomen dat het essentieel is dat er voldoende grond beschikbaar is om alle gewenste functieveranderingen in het gebied te realiseren. De voornaamste grondclaims liggen er voor de realisatie van de EHS, maar ook ten behoeve van waterberging, beekherstel en landschapsherstel liggen er aanzienlijke grondclaims.

6.2 Water en bodem

6.2.1 Waterberging

Wij willen in de reconstructie via twee sporen regionale wateroverlast voorkomen, namelijk door het vasthouden van water in de haarvaten en door het realiseren van waterbergingsgebieden.

Een derde spoor, namelijk het afvoeren van water, blijft hard nodig. Dit wordt echter niet expliciet in het reconstructieplan geregeld, maar blijft een autonoom proces dat door het Waterschap de Dommel is georganiseerd.

Wij achten het van belang dat aan het bergen van water in natuurgebieden een zorgvuldige afweging voorafgaat. In 'Bergen met beleid' (Raad voor het Landelijk Gebied 2001) en meer specifiek voor Brabant in 'Ecologische aspecten van overstroming en inundatie' (Dienst

Landelijk Gebied, 2002) is onderzoek gedaan naar waterberging in natuurgebieden. De conclusie van deze onderzoeken is dat waterberging en natuur niet in alle gevallen samen gaan, en waterberging in gebieden in specifieke kwetsbare natuur tot grote schade kan leiden. Wij vinden mede om die reden dat in eerste instantie de mogelijkheden voor het vasthouden van water ten volle benut dienen te worden. Pas daarna is waterberging aan de orde.

Vasthouden in de haarvaten

Water vasthouden in de haarvaten heeft niet alleen een relatie met waterberging, maar evenzeer met het bereiken van de waterdoelen, zowel voor landbouw als natuur.

Wij staan achter het principe van bergen in de haarvaten ter voorkoming van wateroverlast.

In de meeste beekdalen in Boven-Dommel zal het water langer worden vastgehouden. In bepaalde situaties kan het realiseren van waterdoelen averechts werken op de reductie van piekafvoeren. Wij streven naar een goede mix van maatregelen die ervoor zorgt dat het water zo lang mogelijk in het gebied wordt vastgehouden, maar waarbij wordt uitgegaan van de benodigde afvoercapaciteit bij piekbelastingen. In het kader van het Interreg-project Duurzame Watersystemen (looptijd begin 2004 tot eind 2006) wordt onderzocht wat de bijdragen zijn van kleinschalige maatregelen in de haarvaten aan het verminderen van piekafvoeren. De resultaten van dit onderzoek worden mede gebruikt ten behoeve van de uitvoering. Voorbeelden van maatregelen zijn het plaatsen van stuwijtjes, dammetjes, ophogen slootbodems en duikers en herprofilering sloten, het opstellen van bedrijfswaterplannen en het uitvoeren van het project 'LOP's en watermanagement'.

Daarnaast verrichten de waterschappen een waterbergingsstudie. In deze studie zullen onder meer de mogelijkheden tot berging in de haarvaten meegenomen worden. Deze studie is in de loop van de eerste planperiode gereed. Ook de resultaten van de waterbergingsstudie zullen in het proces van reconstructie meegenomen worden en projecten op het vlak van vasthouden in de haarvaten zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

Wat gaan we doen?

- Het waterschap stelt een waterbergingsstudie op waarin ook het principe van 'Vasthouden in de haarvaten' wordt meegenomen. Deze studie is in de loop van de eerste planperiode gereed. De resultaten van de waterbergingsstudie zullen in het proces van reconstructie meegenomen worden en projecten op het vlak van vasthouden in de haarvaten worden opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Daarnaast betrekken we de resultaten van het onderzoek van Interreg III bij de uitvoering.
- Uitwerking van bedrijfswaterplannen of watermanagementsystemen voor agrarische bedrijven en toepassing ervan op een groot deel van de grondgebonden bedrijven.

Waterbergingsgebieden

In het reconstructieplan hebben wij 'concrete waterbergingsgebieden' en 'voorlopige reserveringsgebieden 2050' opgenomen.

De concrete waterbergingsgebieden worden in het kader van de reconstructie in de eerste planperiode ingericht. Deze gebieden vallen uiteen in twee categorieën: de 'in te richten waterbergingsgebieden' en de 'bestaande inundatiegebieden'.

Voor realisatie en bescherming van concrete waterbergingsgebieden, dat wil zeggen de 'in te richten waterbergingsgebieden' en de 'bestaande inundatiegebieden' zetten wij het instrument van planologische doorwerking in (zie verder §11.6.2 van deel B). Deze waterbergingsgebieden zijn weergegeven op plankaart 1 en werken door in het bestemmingsplan. De concrete begrenzing van 'in te richten waterbergingsgebied' en 'bestaand inundatiegebied' zoals opgenomen op plankaart 1 geldt als definitieve aanwijzing van regionaal waterbergingsgebied. Hieruit volgt dat voor die gebieden de verplichting vervalt om deze in een uitwerkingsplan aan te wijzen. De concreet in te richten waterbergingsgebieden bevinden zich langs de Tongelreep in de

voormalige visvijvers, in de Dommel, ten zuiden van Valkenswaard en in de Beekloop. De inundatiegebieden betreffen ondermeer gebieden langs de Keersop, de Tongelreep, de Sterkselse Aa, de Dommel, de Kleine Dommel en rond het Ringselven.

De ‘voorlopige reserveringsgebieden 2050’ zijn de gebieden die - met de huidige kennis en vooruitlopend op het definitieve waterbergingsplan van de waterschappen (gereed in eerste planperiode) - gezien worden als de benodigde oppervlakte voor de wateropgave van WB21 (Rijkswaterstaat, 2000) tot 2050.

Waterschap de Dommel zal in de eerste planperiode de definitieve omvang en locatie van alle waterbergingsgebieden op perceelsniveau vastleggen. Dit is de uitwerking van de ‘zoekgebieden waterberging’ die in het Streekplan is aangekondigd. Hiermee worden zowel de in het kader van de reconstructie, als na de reconstructie in te richten waterbergingsgebieden bedoeld.

Dit betekent dat de ‘voorlopige reserveringsgebieden 2050’, zoals opgenomen in dit reconstructieplan, op termijn vervangen worden door de gebieden die in de loop van de eerste planperiode beschikbaar komen.

In de voorlopige reserveringsgebieden 2050 wordt alleen ingestemd met de ontwikkeling van (grootschalige) kapitaalintensieve functies, zoals woonwijken, bedrijventerreinen, projectlocaties voor de intensieve veehouderij en grote recreatiecomplexen, als uit een watertoets is gebleken dat de geschiktheid van het gebied voor waterberging niet verloren gaat en de investering vanuit het oogpunt van veiligheid en schaderisico’s verantwoord is.

Een aantal gebieden binnen het voorlopige reserveringsgebied 2050 is vanwege actuele natuurwaarden dan wel de hoge natuurpotenties niet of minder geschikt als waterbergingsgebied: zeer kwetsbare natuurgebieden worden aangetast als deze gebieden overstroomd met verontreinigd of voedselrijk water. Bij concrete begrenzing van de waterbergingsgebieden zal in eerste instantie gezocht worden naar alternatieve locaties. Mochten deze niet voorhanden zijn wordt in overleg tussen waterschap, provincie en terreinbeheerder bezien of met aangepaste inrichting de waterberging alsnog in het beoogde gebied gerealiseerd kan worden. Overigens zijn de huidige overstromingsgebieden in veel gevallen ook EHS-gebied, met bijbehorende natuurwaarden.

Bij de concrete begrenzing van waterbergingsgebieden wordt ook gehouden met de garanties die de zuivelindustrie ten aanzien van voedselveiligheid van melkproducten stelt. Hier betreft het graslandgebieden die bij veehouderijbedrijven in gebruik zijn en die kunnen inunderen met water mede afkomstig van ongezuiverde lozingen of het effluent van rioolwaterzuiveringsinstallaties. Bescherming van stedelijk gebied tegen wateroverlast is voor ons de belangrijkste reden om waterberging te realiseren; dit aspect is dan ook nadrukkelijk in onze afweging meegenomen. Bij de realisatie van regionale waterberging proberen we zoveel andere reconstructiedoelen mee te koppelen; bijvoorbeeld beekherstel, agrarisch natuurbeheer en extensivering van de melkveehouderij.

In een Plan van Aanpak waterberging worden wordt bekeken of er gronden aangekocht dienen te worden, eventueel in combinatie met verwerving voor de EHS, of dat afspraken gemaakt kunnen worden met agrariërs over een schadevergoeding. Indien waterberging in de EHS plaatsvindt, wordt in het plan onderzocht hoe rekening gehouden kan worden met de natuurdoelen.

Voorts zullen wij regionale waterberging combineren met andere vormen van landgebruik. De mogelijkheden voor landbouwkundig gebruik zijn echter afhankelijk van de frequentie van overstromingen. In gebieden die jaarlijks meerdere malen overstroomd, zal het landbouwkundig gebruik beperkt zijn. Mogelijk worden deze gebieden onttrokken aan de landbouw. Over het algemeen is multifunctioneel landgebruik aan de orde omdat berging van water

alleen in uitzonderlijke situaties (enkele dagen of weken per jaar) nodig is. In inundatiegebieden zijn de dieptes meestal gering. Wij zoeken naar een combinatie met vormen van gebruik die te verenigen zijn met regionale waterberging, mogelijk ondersteund door de zogenaamde blauwe diensten. Indien waterberging in een grondwaterbeschermingsgebied plaatsvindt, wordt rekening gehouden met de risico's voor de grondwaterkwaliteit. Het waterleidingbedrijf wordt bij deze analyse betrokken. De watertoets kan een hulpmiddel zijn om geschikte combinaties in beeld te brengen.

Wat gaan we doen?

- Aan de hand van het Plan van Aanpak Waterbergingsgebieden worden de aan te pakken waterbergingsgebieden nader geformuleerd. De waterschappen (in overleg met provincie, gemeenten, ZLTO en BMF) komen in 2005 met een begrenzingenvoorstel voor de definitieve waterbergingsgebieden. In de eerste herziening van de reconstructieplannen wordt de definitieve begrenzing vastgesteld. In het voorliggende reconstructieplan gaat het vooralsnog veelal om zoekgebieden. De realisatie van de waterberging bij de voormalige visvijvers bij Valkenswaard is voorzien rond 2007 en tevens worden in de eerste fase de gebieden die bij hoogwater regelmatig overstromen als waterbergingsgebieden gerealiseerd.

6.2.2 Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR)

Grote delen van de natte EHS zijn verdroogd. In deze gebieden worden de waterwensen van de in het natuurbeleidsplan vastgestelde natuurdoeltypen (de sectorale waterdoelen) niet gehaald. Om aan deze situatie een einde te maken, is op rijksniveau vastgelegd dat in 2010 in 40 % van deze verdroogde gebieden de verdroging opgeheven dient te zijn (referentiejaar 1994).

Wij geven in de eerste en tweede planperiode voor wat betreft de verdrogingsaanpak prioriteit aan de natte natuurparels. In de eerste planperiode nemen wij maatregelen om de verdroging te bestrijden in de helft van de zogenaamde 'natte natuurparels'. Hierdoor zal de verdroging van circa 20% van de verdroogde natuur opgeheven worden. In de tweede planperiode herstellen wij de overige 20% van de verdroogde natuur door de rest van de natte natuurparels aan te pakken. Dit conform de afspraken van Cork. In de overige verdroogde gebieden zullen wij in ieder geval lopende projecten en initiatieven stimuleren en doorzetten. Voorts zullen wij kansen in deze gebieden voor de aanpak van de verdroging, bijvoorbeeld in de grondverwerking dan wel in meekoppeling met andere projecten, ten volle benutten. In de derde planperiode zal de aanpak van de verdroogde gebieden buiten de natte natuurparels meer planmatig opgepakt worden.

In het Streekplan, Koepelplan en de partiële herziening van het Waterhuishoudingsplan zijn gebieden opgenomen met de aanduiding 'natuurparels'. Het gaat om de zogenaamde 'begeleid-natuurlijke eenheden' en om daarbuiten gelegen bos- en natuurgebieden met bijzondere natuurwaarden vanwege specifieke omstandigheden. Een aantal van deze natuurparels is ook voor het waterbeleid van groot belang. Dit zijn de zogenaamde 'natte natuurparels'. Deze maken onderdeel uit van de zogenaamde 'natte EHS'. In Boven-Dommel betreft het de volgende natte natuurparels: delen van het Leenderbos, de Strabrechtse Heide, bossen tussen Waalre en Valkenswaard, de Grote Heide, Gijzenrooi, Ringselven, Buulder Broek, De Plateaux, De Malpie, Hugterheide, delen van de beekdalen van de Dommel, en Keersop, Beekloop, Run, Tongelreep, Kleine Dommel, Sterkselse Aa, de Buulder Aa en de Strijper Aa. Deze gebieden staan weergegeven op kaart 14.

In de eerste uitvoeringsperiode (2004 - 2007) worden in 50% van het areaal van de natte natuurparels, vernatingsmaatregelen tot aan de rand van de natuurparels genomen. Wij heb-

ben een selectie gemaakt van de natte natuurparels die prioritair, in de eerste planperiode worden aangepakt. Daarbij geldt bijzondere aandacht voor maatregelen die eveneens leiden tot verbetering van vochtvoorziening in landbouwgebieden. Ook is er aandacht voor de reeds bestaande plannen. De prioritair aan te pakken gebieden zijn te vinden op kaart 14.

In de overige verdroogde delen van de ‘natte EHS’ willen wij eveneens vernattingsmaatregelen nemen. In deze gebieden wordt gewerkt met een zogenaamde interne buffer. Dit betekent dat de grondwaterstand in het landbouwgebied niet beïnvloed wordt.

Om te voorkomen dat de natte natuurparels verder verdrogen, wordt er een beschermingsbeleid gevoerd. Dit beschermingsbeleid geldt voor de natte natuurparels, inclusief een zone van gemiddeld 500 meter daaromheen, de zogenaamde ‘beschermingszone natte natuurparel’. Wij zetten het instrument van planologische doorwerking in voor het beschermingsbeleid (zie verder §11.6.3 van deel B). De natte natuurparels, inclusief de beschermingszone zoals weergegeven op plankaart 1 werken door in het bestemmingsplan.

Tenslotte zullen wij er op toezien dat de waterhuishoudkundige omstandigheden in de GHS en AHS-landschap niet negatief beïnvloed worden. Dit ten behoeve van het behoud en bescherming van de specifieke natuurwaarden in deze gebieden. Aanvullend zullen wij in de eerste planperiode bezien waar en in welke mate maatregelen genomen kunnen worden om de functies in deze gebieden beter op elkaar af te stemmen. Vervolgens nemen wij deze maatregelen op in het uitvoeringsprogramma. Daarnaast willen wij ook toezien op een verbetering van de waterhuishoudkundige omstandigheden van de landbouwgronden. Wij zullen initiatieven ter verbetering van de waterhuishoudkundige omstandigheden in de GHS, de AHS-landschap en de AHS ondersteunen.

Vernattingsmaatregelen in het aangrenzende landbouwgebied zijn, uitzonderingen daargelaten, niet aan de orde. In het landbouwgebied, grenzend aan een natte natuurparel, zal de grondwaterstand wel stijgen. Bij herstel van natte natuurparels kan in het aangrenzende landbouwgebied schade ontstaan door te natte omstandigheden. Verwacht wordt dat groenblauwe diensten een bijdrage kunnen leveren in het vinden van oplossingen. In een proefgebied zal ervaring worden opgedaan met het beschrijven- en uitwerken van groenblauwe diensten. Het gebied Buulder Aa/Buulder Broek zal onder meer fungeren als pilot voor groenblauwe diensten.

Over mogelijke nadelige effecten voor de landbouw is op voorhand geen uitspraak te doen. Een grondwaterstandsverhoging in het landbouwgebied zal, afhankelijk van waar deze zich voordoet, een verslechtering, maar ook een verbetering van de productieomstandigheden kunnen betekenen. Vooral voor de landbouw is het van belang dat in een vroeg stadium bekend is hoe een nadeel wordt gecompenseerd. Met betrokkenen worden afspraken gemaakt over de te nemen maatregelen en de wijze waarop nadelige effecten gecompenseerd worden. Waarbij als uitgangspunt geldt dat er een evenwicht dient te zijn tussen de beschikbare middelen en eventueel optredend nadeel. Als uitgangspunt hanteren wij het principe ‘Teelt volgt peil’ en de huidige stand van de waterpeilen. Indien de uitstraling van vernatting naar landbouwgebieden zodanig is dat er problemen optreden voor de landbouw die verder gaan dan het generieke beleid, dient het flankerend beleid voor de agrariërs geregeld te zijn. Voor meer details hierover wordt verwezen naar het ‘flankerend beleid’ zoals opgenomen in hoofdstuk 12. Dit alles wordt verder vormgegeven door middel van uitvoeringsprojecten.

Op kaart 5 staat globaal weergegeven welke landbouwgronden te droog zijn. Dit betreft bijna alle landbouwgebieden in Boven-Dommel. Als gevolg van de peilverhoging in de natte natuurgebieden en beekdalen en het herstel van kwel wordt het in veel verdroogde landbouwgebieden natter. Het gaat vaak om enkele tot een tiental centimeters ten opzichte van het huidige freatisch vlak. Dit betekent voor het landbouwkundig gebruik in de meeste gevallen een verbetering omdat de verdroging hiermee wordt teruggedrongen. Waar het ondanks de vernatting van het gebied toch nog nodig is, worden waterconserveringsprojecten uitgevoerd. Het betreft maatregelen zoals het plaatsen van stuwtjes, het opstellen van bedrijfswaterplannen en het uit-

voeren van het project ‘LOP’s en watermanagement’. Hiervoor is het nodig om afspraken te maken met de betreffende grondeigenaren. Per natuurgebied wordt een project in het uitvoeringsprogramma opgenomen, waarin de maatregelen voor het herstel verder worden uitgewerkt.

Wat gaan we doen?

- Wij hanteren een prioritering voor de aanpak van het herstel van de natte natuurgebieden, conform afspraken van Cork. De prioriteit aan te pakken natte natuurgebieden betreffen Kleine Dommel, Tongelreep, de Malpie, Beekloop/Keersop, Leenderbos, Sterkselse Aa, Buulder Aa/Buulderbroek.
- In het gebied Buulder Aa/Buulder Broek starten wij een pilot.
- Het opstellen van een uitvoeringsprogramma voor het areaal prioriteit aan te pakken natuurgebieden, met daarin een uitwerking van de schaderegeling voor eventueel te vernat-ten landbouwgronden.
- Het uitvoeren van plannen om verdroogde landbouwgebieden qua vochtvoorziening te optimaliseren en zo nodig waterconserveringsprojecten op te zetten.
- Opnemen van zone van 500 meter rondom natte natuurgebieden, waar een aanlegvergunningstelsel van kracht zal zijn (zie verder: 6.9.3).

6.2.3 Water- en bodemkwaliteit

Algehele waterkwaliteit

Wij leggen prioriteit bij het verbeteren van de bodem, grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. Een belangrijke reden hiervoor is dat Boven-Dommel een bovenstrooms gebied is en waterkwaliteit één van de randvoorwaarden is voor het behalen van andere reconstructiedoelen, zoals het behouden en/of ontwikkelen van kwetsbare natuurwaarden, het beschermen van grondwaterwinningen en diergezondheid, niet alleen in ons gebied maar ook in lager gelegen reconstructiegebieden. Daarnaast kan het verbeteren van de waterkwaliteit vaak in samenhang met andere reconstructiedoelen worden opgepakt. Hierbij denken wij met name aan beekherstel, regionale waterberging, extensivering van de melkveehouderij en agrarisch natuurbeheer. Er zijn diverse maatregelen die hieraan voor het hele reconstructiegebied bijdragen. Voor een deel betreft het hier lopend beleid voor diffuse bronnen uit de landbouw, waaronder bijvoorbeeld de toepassing van het Mineralen Afgifte Systeem (MinAS) en de Nitraatrichtlijn. Aan de andere kant gaat het om het terugdringen van puntlozingen vanuit burgerwoningen en riooloverstorten.

Verhoging van de grondwaterstand kan op fosfaatverzadigde gronden leiden tot een toename van de fosfaatuitspoeling. Wij zijn ons van dit gevaar bewust en zullen bij de uitwerking van de plannen de risico's in beeld brengen. Bij het definiëren van grondwaterstandverhogende maatregelen zal het effect op de waterkwaliteit in ogenschouw genomen worden. Indien dit leidt tot onacceptabele effecten voor de betreffende natuurgebied en/of voor het watersysteem waarop het betreffende gebied afwatert zal gekeken worden welke compenserende dan wel mitigerende getroffen kunnen worden.

Kaderrichtlijn Water

De Kaderrichtlijn Water is in december 2000 van kracht geworden. Samengevat is het doel van deze richtlijn het beschermen van aquatische ecosystemen, het bevorderen van duurzaam watergebruik, het verbeteren van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit en, als neven doel, het harmoniseren van de bestaande Europese regelgeving op het gebied van water. De Kaderrichtlijn gaat er daarbij van uit dat water een erfgoed is dat moet worden beschermd en verdedigd. De Kaderrichtlijn geeft aan dat de gestelde waterkwaliteits- en ecologische doelstellingen in beginsel bin-

nen 15 jaar, dus in december 2015, moeten zijn bereikt. Tevens is aangegeven dat het programma van maatregelen dat hiervoor nodig is, in 2009 onder de naam 'stroomgebiedsbeheersplan' bestuurlijk moet zijn vastgesteld en uiterlijk in 2012 operationeel moet zijn.

Voor het reconstructieproces is van belang dat het stroomgebiedsbeheersplan in 2008 gereed is ten behoeve van de formele procedure voor de vaststelling. In de eerste planperiode van het reconstructieplan (2004-2007) zullen wij onze medewerking verlenen aan het opstellen van de concept-stroomgebiedsbeheersplannen, inclusief het vanuit de Kaderrichtlijn vereiste programma van maatregelen. Wij streven er daarbij naar om deze maatregelen zoveel mogelijk een plaats te geven in het tweede generatie plan (2008-2012) voor zover het valt binnen de kaders van de reconstructie. Tot het moment dat deze stroomgebiedsbeheersplannen worden vastgesteld, gaan wij aan de slag met het in dit plan opgenomen uitvoeringsprogramma voor waterkwaliteit.

Pilots waterkwaliteit

Provincie Provincie en waterschappen zullen in de eerste planperiode samen met ZLTO en de gemeenten een vijftal regionale pilotprojecten uitvoeren om systematisch ervaring op te doen met maatregelen voor het verbeteren van de waterkwaliteit van beken en kreken. Maatregelen waaraan wordt gedacht zijn onder andere het saneren van overstorten en ongezuiverde lozingen, het samen met de landbouw zoeken naar mogelijkheden om de uit- en afspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te verminderen, het verminderen van het gebruik van koper en zink in het stroomgebied en het beter afstemmen van de mestgift op de behoefte van de gewassen die in het stroomgebied worden geteeld. Deze pilots zijn voorzien in de stroomgebieden van de Hooge Raam, de noordelijke Chaamse beken, de Kleine Beerze en de Peelrijt. Tevens is een pilot voorzien in het bemalingsgebied van de Rietkreek. De ervaringen uit deze pilots zullen worden gebruikt om te komen tot een grootschalige aanpak van de diffuse bronnen in de tweede en derde planperiode, waarbij nauw zal worden aangesloten bij het uitvoeringsprogramma voor de Kaderrichtlijn Water.

De ervaring die wordt opgedaan in de pilot-projecten zal worden toegepast bij de stroomgebiedsbeheersplannen en maatregelenpakketten die het kader van de Kaderrichtlijn Water zullen worden uitgewerkt.

Wat gaan we doen?

- Wij willen dat er in 2005 geen ongezuiverde lozingen en riooloverstorten meer plaatsvinden op de beken. Voor de meeste puntbronnen, namelijk alle ongezuiverde lozingen en riooloverstorten, ligt de primaire verantwoordelijkheid voor sanering bij gemeenten, conform het provinciale rioleringsbeleid. Wij stimuleren de sanering door deze tevens op te nemen in het uitvoeringsprogramma. Voor de aanpak van de rioolwaterzuiveringsinstallaties zien wij met name een taak weggelegd voor Waterschap de Dommel.

Naast verbetering van de algehele waterkwaliteit onderscheiden wij drie typen gebieden die om specifieke maatregelen vragen, namelijk specifieke gebieden binnen natuurgebieden, prioritaire gebieden, waaronder uitspoelingsgevoelige gronden, en grondwaterbeschermingsgebieden.

Specifieke gebieden: natuurparels

De waterkwaliteit in de natuurparels dient te voldoen aan de ecologische kwaliteitsnorm. Een belangrijke reden hiervoor is het feit dat waterkwaliteit één van de randvoorwaarden is voor het behouden en/of ontwikkelen van kwetsbare natuurwaarden, conform de natuurdoeltypen.

Natuurparels zijn grotendeels gelegen binnen de grotere natuurgebieden, maar ook een aantal beekdalen behoren tot deze categorie. In het kader van de regionale waterberging kan de vaak huidige slechte waterkwaliteit een probleem vormen voor de (gewenste) natuur. Met name overstroming met vervuild water kan leiden tot vernietiging of verhindering van natuurdoelen. In de beken waar natte natuurparels zijn aangeduid, zijn wij extra alert (zie verder § 6.2.1 waterberging).

In onder meer de natuurparel Strabrechtse Heide liggen grote delen met natte, kwetsbare natuur. Een deel van deze natte natuurgebieden vangt ondiep grondwater op vanuit aangrenzende agrarische gebieden. Voor de natuurgebieden is het nodig om de grondwaterkwaliteit te verbeteren. Bufferzones zijn een instrument om de waterkwaliteit van natuurgebieden te beschermen. Welke maatregel in welke bufferzone het meest effectief is, moet nog nader worden onderzocht. De te nemen maatregelen, de locaties waar de maatregelen getroffen worden en de breedte van de zones rondom natte natuur vergen maatwerk. In het uitvoeringsprogramma zijn enkele projecten opgenomen om deze maatregelen op perceelsniveau uit te werken. In de natte natuurparels worden maatregelen genomen om vernatting te realiseren. Dit is alleen zinvol als er in de zone rondom de natte natuurparel geen ingrepen in de waterhuishouding plaatsvinden die verdere verdroging ten gevolg hebben. Daarom wordt een beschermingsbeleid gevoegd. Dit beschermingsbeleid heeft betrekking op de natte natuurparel, inclusief de zone van gemiddeld 500 meter daaromheen. Om de doelstellingen van het beschermingsbeleid te bereiken is een aanlegvergunningstelsel opgenomen waarmee activiteiten, die nadelige effecten op de waterhuishoudkundige situatie kunnen hebben, gereguleerd. Besloten is om de natte natuurparels en de 500 meter zones en het bijbehorende aanlegvergunningstelsel aan te wijzen voor planologische doorwerking in de zin van artikel 27 van de Reconstructiewet. Zie voor het aanlegvergunningstelsel paragraaf 11.6.3 van deel B.”

Prioritaire gebieden voor oppervlaktewaterkwaliteit

Voor de beekdalen wordt gestreefd om zo dicht mogelijk te komen bij de MTR-normen voor meststoffen en bestrijdingsmiddelen. Deze normen dienen behaald te zijn in 2022. Het generieke beleid (bijvoorbeeld het saneren van ongezuiverde lozingen op oppervlaktewater) is echter niet voldoende om de kwaliteitsnormen op tijd te behalen. Aanvullende maatregelen zijn nodig. De benodigde maatregelen strekken zich in principe uit over het gehele gebied van Boven-Dommel omdat de beeksystemen, op een enkeling na, allemaal behoren tot de zogenaamde prioritaire stroomgebieden van Brabant (meest kwetsbaar en waardevol). Wij willen niet prioriteren in ambitie, echter wel in tijd. Omdat aanvullende maatregelen zich veelal op bedrijfsniveau afspelen willen wij alleen op basis van vrijwilligheid pakketten van maatregelen inzetten.

Voor een deelstroomgebied kunnen pakketten van maatregelen worden ingezet. Deze pakketten kunnen bestaan uit het aanleggen van bufferstroken langs waterlopen, maar ook uit het opstellen van bedrijfswaterplannen, gezamenlijke spoelplaatsen, het minder diep draineren en in sommige gevallen het aanleggen van helofytenfilters. De maatregelen ten behoeve van de oppervlaktewaterkwaliteit worden onder andere meegenomen in het uitvoeringsprogramma bij beekherstelprojecten.

Om de effectiviteit van verschillende maatregelen in bepaalde gebieden te kunnen beoordelen, zijn aanvullende lokale gegevens nodig. Dit wordt uitgewerkt in een (onderzoeks)project. De gebieden waar maatregelen ten behoeve van de oppervlaktewaterkwaliteit het meest urgent zijn, liggen globaal ten zuiden van de Keersop, tussen de Dommel en de Tongelreep ten zuiden van Valkenswaard en rond het beekstelsel van de Bulder Aa, Strijper Aa en Groote Aa. De prioritaire te herstellen beken behoren dan ook tot deze beeksystemen (zie §6.2.4 beekherstel).

Om de waterkwaliteit doelgericht te kunnen verbeteren en de waterkwantiteit beter te kunnen

sturen, richten wij blauwe knooppunten in (zie kaart 14). Deze punten kunnen worden beschouwd als meet- en afrekenpunten voor de waterkwaliteit en -kwantiteit van instromende watergangen. Aangezien de waterkwaliteit en de hoeveelheid water die hier binnenstroomt op deze punten gezien kan worden als een optelsom van bovenstroomse activiteiten die invloed hebben op de waterkwaliteit en -kwantiteit, worden deze knooppunten steeds meer beschouwd als afrekenpunten. Bovenstrooms van een blauw knooppunt worden maatregelen uitgevoerd (bijvoorbeeld een zuiveringsmoeras) om het water dat hier een natuurgebied of beek binnenstroomt te laten voldoen aan de specifieke kwaliteitseisen. Afspraken met de bovenstroomse gebieden over te nemen maatregelen, vertalen zich op de knooppunten in een verandering van de waterkwaliteit en de hoeveelheid water die er op een bepaald moment doorheen stroomt. De blauwe knooppunten zijn gesitueerd in beken op de Belgisch-Nederlandse grens en op plekken waar een waterloop vanuit agrarische gebied uitstroomt in een waterloop waaraan hoge ecologische kwaliteiten zijn toegekend. Welke maatregelen in een blauw knooppunt het effectiefst zijn voor de specifieke situatie, wordt nader onderzocht. De problematiek van (water)bodemverontreiniging in de Kempen is uitgewerkt in §6.2.5. Bodembeheer.

Wat gaan we doen?

- Opstarten van een project waarbij de effectiviteit beoordeeld wordt van te nemen maatregelen in de prioritaire gebieden (zoals bufferstroken, bedrijfswaterplannen, aanleggen spoelplaatsen en aanpassen van drainage). Prioritaire gebieden zijn: ten zuiden van de Keersop, tussen de Dommel en de Tongelreep ten zuiden van Valkenswaard en rond het beeksysteem van de Buulder Aa, Strijper Aa en Groote Aa. Op kaart 14 zijn de prioritaire gebieden aangegeven samen met de knooppunten, waarop de genoemde gebieden op afwateren.
- Inrichten van een tiental blauwe knooppunten op basis van een nadere studie in combinatie met maatregelen in de prioritaire gebieden. De Pielis is door het Waterschap aangegeven als prioritair gebied voor blauwe knooppunten. Op kaart 14 zijn de prioritaire knooppunten aangegeven, waarop de genoemde gebieden op afwateren.

Grondwaterbeschermingsgebieden

Ten behoeve van drinkwatervoorziening wordt hoge prioriteit gegeven aan de kwaliteit van grondwater in kwetsbare en zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden. Budel en Vessem zijn de twee zeer kwetsbare winningen waarbij bij Budel naast een 25 jaarszone ook een 100 jaarszone is vastgesteld (er zijn ook nog twee minder kwetsbare gebieden rond Luyksgestel en ten zuiden van Eindhoven). Het grondwaterbeschermingsgebied Vessem ligt niet in Boven-Dommel, maar de 100-jaarsbeschermingszone strekt zich uit tot in de gemeente Veldhoven.

Om de grondwaterkwaliteit in de grondwaterbeschermingsgebieden te behouden en te verbeteren, zijn in de Provinciale Milieuverordening (PMV) diverse maatregelen opgenomen. Zo mogen binnen de 25- en 100-jaarszones geen nieuwe agrarische bedrijven gevestigd worden. De gebieden zijn dan ook begrensd als verwevingsgebied of extensiveringsgebied. Bij nieuwbouw en/of vervangende nieuwbouw en aanleg van infrastructuur dient de watertoets te worden uitgevoerd.

Verder wordt richting de landbouw een stimuleringsbeleid ingezet om de emissie van nitraat en bestrijdingsmiddelen naar het grondwater te beperken. In de nu lopende projecten wordt concreet nagedacht over mogelijkheden voor vergoeding van groenblauwe diensten en uitvoering via gebiedscontracten. Wij willen in de beschermingsgebieden tevens Koopmansgelden inzetten om de aanwezige melkveehouderijbedrijven duurzaam te extensiveren, om daarmee de milieukwaliteit op gebiedsniveau te verbeteren.

Budel en Vessem betreffen zeer kwetsbare winningen doordat de waterwinning hier in de ondiepe grondwaterlagen plaatsvindt. Hierdoor is de kans op uitspoeling van bestrijdingsmiddelen en nutriënten naar het grondwater groter dan in andere beschermingsgebieden. In het project ‘water op maat’ wordt onderzocht of verplaatsing van de winningen in Budel en Vessem gewenst is in relatie tot de kwetsbaarheid van de winningen voor eventuele grondwaterverontreinigingen. Waarbij de relatie met andere winningen niet uit het oog verloren mag worden.

In de gebieden Budel en Vessem neemt een aantal ondernemers sinds 2003 deel aan het project ‘Schoon water, Brabantse telers laten zien dat ‘t kan’, waarin gewerkt wordt aan het terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Wij willen deze inzet van de ondernemers continueren.

Wat gaan we doen?

- Momenteel loopt het project ‘Schoon water’ met agrariërs in de grondwaterbeschermingsgebieden Budel en Vessem. Wij willen deze projecten voortzetten in de eerste fase van de reconstructie. In deze gebieden kunnen ook gelden gereserveerd worden voor de extensivering van de melkveehouderij.
- In het project ‘water op maat’ wordt onderzocht of vermindering/verplaatsing van de winningen in Budel en Vessem gewenst is in relatie tot de kwetsbaarheid van de winningen voor eventuele grondwaterverontreinigingen.

Uitspoelingsgevoelige gronden

Voor uitspoelingsgevoelige gronden en beekdalen die niet liggen in specifieke prioritaire gebieden of grondwaterbeschermingsgebieden, ondersteunen wij het generieke beleid (onder andere Nitraatrichtlijn, MINAS).

6.2.4 Beekherstel

De beken vormen een belangrijk kenmerk van het gebied. Daarom kennen hoge prioriteit toe aan het herstel van beken. Ook de bovenstroomse ligging van Boven-Dommel en de daarmee samengaande verantwoordelijkheid voor lager gelegen (reconstructie)gebieden is een reden om beekherstel grondig aan te pakken. Wij willen het belang van een integrale aanpak van de verschillende waterthema's benadrukken. Met name voor beekherstel geldt dit meer specifiek omdat in een beekdal dan wel in een kreekgebied veel waterthema's fysiek samenkomen: herstel van de morfologie van de beek, waterkwaliteitsverbetering, verdrogingsbestrijding in het beekdal en regionale waterberging (zie ook de betreffende paragrafen). Bij uitvoering van plannen in het beekdal zullen wij zorgdragen voor een voldoende afgestemde en waar mogelijk integrale aanpak van de diverse thema's.

Het herstel heeft betrekking op de Run, (bovenloopje laaglandbeek) Keersop en de Beekloop, de Strijper Aa, Bulder Aa en Sterkselse Aa (snelstromende laaglandbeken) en de Dommel, Tongelreep en Groote Aa en de Kleine Dommel of Rul (middenloop van de laaglandbeek)¹. Op grond van bestaande kwaliteiten, een inventarisatie van de relatie met ecologische verbindingzones, de te verwerven EHS en de prioritaire stroomgebieden is een prioritering in de te herstellen beek(trajecten) aangebracht.

¹ De beektyperingen zijn afkomstig uit het rapport: ‘Streefbeeld voor beken en krekens in Noord-Brabant’, opgesteld door provincie en de waterschappen van Noord-Brabant, april 2002. Het gaat om streefbeeld voor de beken. Bij het toekennen van de streefbeeld aan de beken is onder meer gelet op de abiotische omstandigheden zoals geomorfologie, bodemtype en samenstelling van het water en natuurdoeltypen.

Beekherstel

De maatregelen die genomen worden om beken te herstellen, zijn vaak kleinschalig en hebben een beperkt effect. Teneinde de beek te laten meanderen dient aan beide zijden van de beek grond aangekocht te worden. In veel gevallen is dit een struikelblok. Om een beeksysteem goed te herstellen (voldoende stromend, schoon water en ruimte voor morfologische processen) dient een groter deel van het stroomgebied bij het herstel betrokken te worden en ook gecombineerd te worden met andere doelen als waterberging, realisatie van nieuwe natuur en dergelijke. Herstel op deze schaal gebeurt nog niet in de mate en het tempo waar naar wordt gestreefd. Voor een aantal beken in Boven-Dommel zijn inmiddels projecten gestart.

Het aantal te herstellen kilometers beek is in tabel 6.1 weergegeven. Dit is de lengte van de beken zoals opgenomen in het Integraal Hydrologisch Streefbeeld (IHS).

Tabel 6.1 Lengte te herstellen beek

Reconstructiegebied	Lengte kreek- en beektracés [km] binnen EHS	Lengte beektracés [km] buiten EHS (landbouw- en overig gebied)
Boven-Dommel	140	22

bron: Effectenonderzoek water, 2003

Beken in de prioritaire stroomgebieden, waar ook maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit worden voorzien, hebben de hoogste prioriteit en vervolgens de beken die, door ligging in de natuurgebieden en/of te verwerven EHS, relatief eenvoudig zijn te herstellen. Vervolgens is het criterium dat een middenloop van een beek pas kan worden hersteld als de bovenloop van de beek is hersteld.

De volgende beektrajecten hebben de hoogste prioriteit en wel in de aangegeven volgorde:

- 1) Keersop
- 2) Tongelreep
- 3) Sterkselse Aa
- 4) Kleine Dommel
- 5) gedeelten van de Beekloop
- 6) de Dommel (zandvang de Klotputten wordt natuurlijk ingericht);
- 7) de Run

Herstelwerkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in de periode 2004-2007. Derhalve zijn voor deze beken herstelprojecten opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Beschrijving van de aard van de werkzaamheden vindt plaats via het Uitvoeringsprogramma.

Over het beekherstel van de Dommel tussen Eindhoven en Nuenen heeft een afstemming met de reconstructiecommissie De Peel plaatsgevonden.

Om het beekherstel te realiseren zal de betreffende ruimte (een strook van 25 meter bij de bovenloop en 50 meter bij de middenloop) moeten worden ingericht voor de beek. Overigens kan een groot gedeelte van deze ruimte tevens benut worden voor regionale waterberging. Waterberging vindt voor een deel immers plaats in de natuurlijke overstromingsgebieden van een beek (de inundatiegebieden). Herstelmaatregelen hebben betrekking op zowel de waterkwaliteit (zie §6.2.3 waterkwaliteit), de kwantiteit (zie §6.2.1 waterberging en §6.2.2 waterdoelen) en de ecologie. Herstelmaatregelen in de beek zijn bijvoorbeeld hermeandering, inrichting oevers, aanleg vispassages en herstel van brongebieden. In genoemde beken is reeds een aantal

van dit soort maatregelen gerealiseerd.

Ten slotte willen wij ondersteunen dat de kanovaart op de Dommel tussen de Malpie en De Plateaux teruggedrongen wordt tot de ecologische draagkracht van de beek. In dit kader zal het waterschap een 'beleidsplan nautisch beheer' opstellen. (zie ook §6.7 Recreatie en toerisme). In het uitvoeringsprogramma zijn projecten opgenomen waarin de exacte omvang en maatregelen van de te herstellen beek nader worden uitgewerkt.

Wat gaan we doen?

- Realiseren van beekherstel langs zeven beektrajecten: Keersop, Tongelreep, Sterkselse Aa, Kleine Dommel, de Dommel (zandvang de Klotputten) en de Run in de eerste uitvoeringsfase. De overige beken worden aangepakt in de tweede en derde fase van de reconstructieperiode (zie voor de trajecten kaart 14).

6.2.5 Bodembeheer

Het behoud van relatief schone bodems is een randvoorwaarde bij de uitvoering van dit reconstructieplan. Wij hanteren als uitgangspunt dat de bodem beschermd dient te worden tegen verontreiniging en fysische aantasting zoals in de Wet bodembescherming is aangegeven. Op dit moment wordt mede onder invloed van Europese richtlijnen het nationale bodembeleid vernieuwd. Hierin blijft het standstill-principe vertrekpunt. Om toekomstig gebruik van de bodem voor andere functies mogelijk te maken, mag geen onherstelbare schade aan de bodem worden toegebracht.

Op het moment dat daadwerkelijk wordt ingegrepen in het gebied, wordt gestreefd naar het verhogen van de kwaliteit en de gebruikswaarde van de bodem. Dit is onder meer aan de orde bij de ontwikkeling van duurzame (project)locaties intensieve veehouderij, herverkaveling, realiseren van gebieden voor regionale waterberging, bos, natuur, landschap en landgoederen en bij beekherstel. Bij de activiteiten die gerelateerd zijn aan water en bodem, zal zowel tijdens de plan- als de uitvoeringsfase afstemming plaatsvinden met de oplossingsrichtingen van het projectbureau Actief Bodembeheer de Kempen. De integrale systeem- en gebiedsgerichte aanpak van de zink- en cadmiumproblematiek in de Kempen door het Projectbureau Actief Bodembeheer de Kempen vormt een extra kans voor de realisatie van de reconstructiedoelen. Daarnaast hebben wij bij het opstellen van het reconstructieplan rekening gehouden met de doelstellingen van het project 'Hergebruik en Eindbestemming Gesloten Stortplaatsen'.

Wat gaan we doen?

- Opzetten van projecten, samen met Actief Bodembeheer De Kempen.
- Inpassen of saneren van stortplaatsen (bijvoorbeeld relevant bij beekherstel of realiseren van waterberging).

6.3 Milieu

6.3.1 Ammoniak

Wij constateren dat de ammoniakproblematiek in het gebied van Boven-Dommel vooral groot is rond Bergeijk en Cranendonck. Wij willen ons dan ook extra inspannen om de ammoniakemissie en -depositie in het gebied terug te dringen. De ammoniakdepositie op voor verzuring gevoelige natuurgebieden in de EHS wordt verder dan het generieke beleid gereduceerd door deze gebieden en zones daaromheen zoveel mogelijk aan te wijzen als extensiveringsgebieden met beperkingen voor uitbreiding van intensieve veehouderijbedrijven (zie §6.9.1.). Rond de belangrijkste, voor verzuringgevoelige natuurgebieden in Boven-Dommel (Strabrechtse Heide, Grote Heide bij Heeze, bossen bij Luyksgestel, De Malpie en omstreken, 't Leenderbos inclusief Grote Heide en de Weerter- en Budelerbergen) is de extensiveringszone minimaal 250 meter of groter. Rond andere, voor verzuringgevoelige natuurgebieden hebben wij maatwerk

geleverd. De gehanteerde extensiveringgebieden zijn echter nooit kleiner dan 220 meter. De meeste natuurgebieden in Boven-Dommel zijn net als in geheel Midden- en Oost-Brabant voor verzuring gevoelig.

In de extensiveringsgebieden natuur worden (vrijwillige) bedrijfsverplaatsingen en -beëindigingen van de betrokken intensieve veehouderijbedrijven, evenals stimulering van grondgebonden veehouderij (via Koopmangelden), met reconstructiemiddelen ondersteund (zie de maatregelen voor de landbouw §6.6.).

Daarnaast is bij het aanwijzen van de landbouwontwikkelingsgebieden voor de intensieve veehouderij zoveel mogelijk rekening gehouden met de optimale herverdeling van ammoniakemissies ten behoeve van de natuur (zie kaart 8 over ammoniakdepositie).

Naast deze bescherming van de meest kwetsbare natuurgebieden, willen wij de huidige totale ammoniakemissie (circa 1,9 kton ammoniak) van Boven-Dommel aanzienlijk terugdringen.

Voor Boven-Dommel streven we naar een ammoniakemissie van 1,1-1,3 kton in 2010. Dit regionale cijfer heeft uitsluitend de functie van referentiewaarde. Deze referentiewaarde heeft niet als doel bedrijfsontwikkelingen of verplaatsingen te sturen. Via de referentiewaarde wordt inzichtelijk in welke mate het totaal aan reconstructieplannen bij zal dragen aan het behalen van het Brabantse emissiedoel van 18 kiloton in 2010.

Gezien de vele inspanningen die de veehouderijsector reeds heeft ingezet om de emissie te verminderen, wordt de genoemde hoeveelheid reductie als haalbaar ingeschat. Het gaat om maatregelen als het reduceren van het aantal stuks vee (vooral in de varkens- en melkveehouderij), het emissie-arm toedienen van mest en het toepassen van emissie-arme stalsystemen. Op lange termijn is een emissiereductie tot maximaal 0,8 kton noodzakelijk, om daarmee ook de meest kwetsbare natuur te beschermen. De genoemde niveaus voor 2010 (1,1 tot 1,3 kton) en voor een later tijdstip (0,8 kton) zijn voor ons een richtsnoer om te bepalen of extra projecten opgezet moeten worden om tot extra emissiereductie te komen. Via monitoring zal de voortgang van de emissiereductie intensief gevolgd worden. De provincie beschikt reeds over een monitoringssysteem om de ammoniakemissie te monitoren, waarbij de gemeenten informatie over de veehouderijen aanleveren: het Bestand Veehouderijbedrijven (BVB). We vragen de gemeenten voor een goede monitoring het BVB actueel te houden.

Inplaatsing van intensieve veehouderijen in landbouwontwikkelingsgebieden zal bij voorkeur plaatsvinden voor “knelgevallen” uit Boven-Dommel, zodat de totale emissie van ammoniak in het gebied niet toe zal nemen en lokaal een vermindering optreedt van de ammoniakemissie.

Ook willen wij een pilot opstarten ten behoeve van emissiereductie op veehouderijbedrijven starten om de toepassing van de meest kostenefficiënte managementmaatregelen (zoals betere stalsystemen, efficiëntere mestaanwending, beperking van kunstmestgebruik en voermaatregelen) te stimuleren. Met behulp van een bedrijfsanalyse per deelnemer zal worden onderzocht op welke wijze de bedrijfsemissie kan worden gereduceerd. Deze maatregelen worden deels al toegepast in het kader van reeds verplicht toe te passen technieken en systemen, zoals het verplicht onderwerken en afdekken van mest, toepassing van MINAS en het bieden van uitbreidingsmogelijkheden voor bedrijven, gekoppeld aan het verplicht toepassen van emissiearme staltechnieken (ALARA), conform de AMvB-Huisvesting. Daarnaast kan de kennis die uit het provinciaal project ‘Transitie duurzame landbouw’ naar voren komt, in dit verband worden ingezet. Mogelijk zullen wij in een herzien uitvoeringsprogramma of in het tweede generatie plan (2008-2012) provinciale pilots opnemen in het uitvoeringsprogramma.

In dit plan is de gecombineerde inzet van de generieke wet- en regelgeving (nationaal en Europees) en de zoneringscruciaal voor het realiseren van de doelstellingen ten aanzien van de natuur en- en milieukwaliteit. De provincie gaat de ontwikkelingen van de intensieve veehouderij en de milieueffecten monitoren. Indien de situatie ontstaat dat (bijvoorbeeld door veran-

deringen in Europees of nationale wetgeving of ontwikkelingen in de sector), het doelbereik ten aanzien van natuur, milieu, water en leefbaarheid verslechtert dan zullen wij ons beleid heroverwegen.

Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Natuurbeschermingswet

Vooralsnog hanteren wij een minimale afstand van 1500 meter tussen Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingswetgebieden (VHR/NB-wet gebieden) en een landbouwontwikkelingsgebied, in verband met de gevoeligheid voor ammoniak. Voor secundaire landbouwontwikkelingsgebieden houden wij een minimale afstand van 1000 meter aan. Indien de Nederlandse wetgeving, waarin de Europese richtlijnen worden vertaald, nieuwvestiging binnen de zone van 1000-1500 meter rondom VHR/NB-wet gebieden mogelijk maakt, kan het verbod op nieuwvestiging in secundaire landbouwontwikkelingsgebieden worden opgeheven.

Wat gaan we doen?

- Beëindiging en eventueel verplaatsing van toekomstgerichte intensieve veehouderijbedrijven in de extensiveringsgebieden natuur, met het oog op terugdringing van de ammoniakdepositie op zeer kwetsbare natuur.
- Intrekken van niet-gebruikte vergunningen van intensieve veehouderij en rundveebedrijven, conform afspraken in Cork.
- Starten van een pilot, gericht op de mogelijkheden van emissiereductie op veehouderijbedrijven, waarbij de ammoniakproblematiek als onderdeel van de totale stikstofproblematiek op de bedrijven wordt aangepakt.

6.3.2 Stank

In vergelijking met andere reconstructiegebieden is de stankproblematiek vooral in het zuidwesten en zuidoosten van het gebied (kernranden in de gemeenten Bergeijk en Cranendonck) relatief omvangrijk. In deze gemeenten liggen totaal 115 bedrijven met intensieve veehouderijvergunning in een van de kernrandzones. Dit is ongeveer 80% van alle bedrijven met intensieve veehouderij die in een kernrandzone in Boven-Dommel gelegen zijn. In hoofdstuk 3 (huidige situatie) wordt een nadere analyse van de stankhinder gegeven. Het verminderen van het aantal stankgehinderden is het meest effectief door het nemen van maatregelen in zones rond kernen en daarom is oplossing vooral mogelijk als wij samen met de gemeenten deze problematiek aanpakken. De gemeenten kunnen (project)voorstellen doen voor het oplossen van knelgevallen. Ook het bieden van mogelijkheden voor (niet-agrarisch) hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijfslocaties levert een bijdrage aan het verminderen van de stankhinder.

Wij leveren een belangrijke bijdrage aan de vermindering van het aantal stankgehinderden door het beperken van uitbreidingsmogelijkheden van intensieve veehouderijbedrijven rond de kernen. Deze gebieden krijgen meer bescherming voor stankhinder doordat een zone rondom woonkernen als extensiveringsgebied wordt begrensd, zie §6.9.1. De stankhinder neemt af door het beëindigen of verplaatsen van intensieve veehouderijbedrijven in deze zone. Ook de meeste niet-agrarische lintbebouwingen, bebouwingsclusters en objecten met maatschappelijke functies zijn gezoned als extensiveringsgebied. In deze gebieden worden beëindigingsregelingen en omschakelingsregelingen voor intensieve veehouderijbedrijven ingezet. In principe is deze zone minimaal 250 meter breed, maar hierbij is lokaal maatwerk geleverd. Rond de grotere kernen is de extensiveringszone voor de intensieve veehouderij in het algemeen minimaal 250 meter breed. Rondom een aantal kleine kernen hebben wij een kleinere extensiveringszone gehanteerd. Een aantal bebouwingsconcentraties (ten oosten van Budel, rond, Schaft, ten zuiden van Bergeijk en Westerhoven) hebben wij begrensd als ver-

weavingsgebied (zie ook §6.9.1). In deze gebieden zijn verhoudingsgewijs nog veel agrarische bedrijven ten opzichte van burgerwoningen aanwezig. Op de langere termijn is er weinig toekomst voor intensieve veehouderij weggelegd in de gebieden dicht rond de kleine kernen. Echter, op deze manier hebben bedrijven een grotere kans om de bedrijfscyclus volwaardig af te ronden. Uiteraard gelden er milieuvergunningen voor de zittende bedrijven. Deze zijn naast het ruimtelijke spoor bepalend voor de ruimte die een bedrijf heeft. Welke ruimte een intensieve veehouderij in de praktijk nog heeft zal dan ook van geval tot geval verschillen. Eventueel zijn knelpunten op te lossen met technische voorzieningen.

Met alleen verplaatsing van veehouderijbedrijven en emissiereductie (ammoniak én stank) uit stallen is de stankdoelstelling niet te halen. Vandaar dat wij voorstellen om ten behoeve van het terugdringen van stankhinder aan te sluiten bij de reductiemaatregelen die genomen worden in het pilotproject voor de realisatie van het emissieplafond voor ammoniak (zie §6.3.1, ammoniak). Meestal zal een reductie van de stikstof- en ammoniakemissie ook leiden tot emissiereductie van stankveroorzakende stoffen. Veldemissies als gevolg van mestaanwending blijken een aanzienlijk aandeel te hebben in de oorzaak van stankhinder. Aanpak hiervan achten wij daarom zeer wenselijk; daarbij kan gedacht worden aan verdergaande emissiereducerende manieren en tijdstippen van aanwenden, bewerking van meststoffen (onder andere mestvergisting leidt tot minder stank) en de soort mest die wordt aangewend. Evenals voor afname van de ammoniakemissie, houden wij de mogelijkheid open om provinciale pilots in het uitvoeringsprogramma op te nemen, teneinde een extra afname van de stankemissie te bereiken.

Wat gaan we doen?

- Beëindiging en eventueel verplaatsing van maximaal 18 intensieve veehouderijbedrijven² in de overige extensiveringsgebieden, met het oog op terugdringing van het aantal stankgehinderden.
- Intrekken van niet-gebruikte vergunningen van intensieve veehouderij en rundveebedrijven, conform Cork-afspraken.
- Het aanhaken bij de pilot ammoniakreductie, met het oog op stankreductie vanuit veehouderijbedrijven door aanpassing van technieken en bedrijfssystemen.
- Stimuleren reductie van veldemissies.
- Daar waar verplaatsing of beëindiging niet kan worden gerealiseerd, zullen we technische maatregelen inzetten om het aantal stankgehinderden terug te dringen.
- Verruimde mogelijkheden voor hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijfslocaties inzetten.

6.3.3 Mestver- en bewerking en duurzame energie

Wij willen de provinciale doelstelling van 5% duurzame energie in 2010 ook realiseren in Boven-Dommel. Daarom zullen we initiatieven ondersteunen die gericht zijn op energiebesparing en productie van zonne- en windenergie, de productie van energie uit biomassa, warmte en koudeopslag en mestvergisting.

Met het oog op de mogelijke overschotten van rundveemest op intensieve melkveebedrijven als gevolg van de uitspraak van het Europese Hof inzake het Derogatieverzoek van de Nederlandse overheid, willen wij de mogelijkheid openhouden voor mestverwerking op buurt- of regionaal niveau. Mestverwerking en -bewerking levert namelijk een bijdrage aan een vermindering van de mineralenverliezen naar grond- en oppervlaktewater en de lucht. Wij willen activiteiten en projecten die passen binnen de Leidraad Mest ondersteunen en stimuleren.

² Dit cijfer is gebaseerd op het aantal afgegeven vergunningen. Het daadwerkelijk aantal bedrijven ligt lager.

Voor meer informatie zie paragraaf 6.6.2 en de balans inplaatsing en uitplaatsing intensieve veehouderij (bijlage 6)

Daarbij willen wij actief meewerken om geschikte locaties beschikbaar te krijgen. De eerste voorkeur gaat uit naar bedrijventerreinen, waterzuiveringen en stortplaatsen. Een tweede voorkeur ligt binnen de landbouwontwikkelingsgebieden en de derde voorkeur is voor duurzame locaties in verwevingsgebieden. Ook bieden wij procesondersteuning van mestverwerkingsinitiatieven (zoals buurtmestverwerking of regionale mestverwerking). Er zijn op dit moment geen mestverwerkingsinitiatieven in Boven-Dommel. Ten aanzien van subsidies wordt er aangesloten bij het bestaande beleid.

Wat gaan we doen?

- Het ondersteunen van drie initiatieven op het gebied van duurzame energie in het landelijk gebied, waarbij projecten, gericht op de teelt van biomassa, de voorkeur genieten.
- Het ondersteunen van mestverwerkingsinitiatieven in Boven-Dommel.

6.3.4 Geluid en licht

Er zijn vijf stiltegebieden in Boven-Dommel (Witrijt, De Malpie, 't Leenderbos, Strabrechtse Heide en De Pan, zie kaart 10). Daarnaast zijn er ook nog andere gebieden die wel als stil te typeren zijn, maar die geen specifieke bescherming hebben.

We zijn van mening dat zowel de stiltegebieden als de stille gebieden zoveel mogelijk moeten worden beschermd tegen geluidsbronnen.

Daar waar zich bij projecten in het kader van dit plan kansen voordoen om de geluidsbelasting op stiltegebieden te verminderen, zullen wij dit ondersteunen/stimuleren. Het afsluiten van wegen kan een bijdrage leveren aan het creëren van stiltegebieden. Voorwaarde bij deze maatregel is dat het gebied wel toegankelijk moet blijven voor de bewoners, zoals bij het Leenderbos het geval moet zijn. Een punt van zorg is de regulering van vliegtuiglawaai (boven de 150 meter is dit niet geregeld).

De geluidsbelasting op stiltegebieden mag door uitvoering van de reconstructie niet toenemen.

De donkere gebieden hebben (nog) geen formele status. In Boven-Dommel zijn de grote natuurgebieden, maar ook bijvoorbeeld de Pielis als donker te typeren.

Deze donkere gebieden moeten zoveel mogelijk beschermd worden tegen lichtbronnen. De maatregelen uit de AMvB Glastuinbouw (tussen 20:00 en 24:00 uur lampen volledig uit) zou voldoende moeten zijn om verstoring van de ecologie (nachtdieren) te voorkomen en kan alleen via regelgeving worden aangepakt. De lichtuitstraling vanuit het stedelijk gebied, door wegverlichting, buitenverlichting en recreatieve voorzieningen kan op gemeentelijk of lokaal niveau aangepakt worden.

Wij ondersteunen de beleidsmatige verankering van de nog resterende donkere gebieden die in de reconstructieperiode plaats zal vinden. Wij streven ernaar dat deze donkere gebieden behouden blijven. Daar waar zich bij projecten in het kader van dit plan kansen voordoen om donkere gebieden te herstellen, zullen wij dit ondersteunen.

Daarnaast zullen wij, vooruitlopend op de beleidsmatige verankering, projecten ondersteunen die bijdragen aan het bewustzijn van en de verantwoordelijkheid voor de waarden van donkere gebieden bij overheden, organisaties en individuele burgers.

Wat gaan we doen?

- Wij voeren slechts beperkt projecten uit op dit terrein (voorgesteld wordt op 600 hectare), maar we zorgen ervoor dat de bescherming tegen geluid wordt gerespecteerd bij uitvoering van de maatregelen (bijvoorbeeld voorkomen van aanwijzing van landbouwontwikkelingsgebieden en recreatieve poorten nabij stiltegebieden).
- Daar waar er zich kansen voordoen, zal aangesloten worden bij plaatselijke initiatieven, zoals het afsluiten van wegen.

6.4 Natuur

6.4.1 Ecologische hoofdstructuur (EHS)

Het Rijksbeleid is er op gericht dat de EHS in 2016 is verworven en in 2018 de inrichting ten behoeve van de natuurontwikkeling is afgerond.

Wij zijn van mening dat de ecologische hoofdstructuur versneld moet worden gerealiseerd (2011). De mogelijkheden om de EHS versneld te kunnen realiseren worden door middel van het op te stellen gronddocument onderzocht. Via aankoopplannen zullen wij deze mogelijkheden vervolgens benutten.

Kansen om de EHS versneld te realiseren zien wij vooral:

- In samenhang met waterberging. Waterbergen op nog niet verworven reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden kan ertoe leiden dat de EHS hier versneld kan worden gerealiseerd.
- In samenhang met beekherstelmaatregelen.
- In samenhang met de aanleg van recreatieve infrastructuur.
- In samenhang met uitplaatsing van agrarische- en (mogelijk) recreatieve bedrijven.
- Te bevorderen (voorlichting, samenwerking stimuleren) dat meer particuliere grondeigenaren gebruik maken van de daarvoor bestemde middelen.

Er moet nog circa 1744 hectare verworven worden (gegevens 1-1-2002); het betreft de reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden.

In de eerste vier jaar van het reconstructieplan moet er een aankoopstrategieplan (ASP) worden opgesteld; hierbij betrekken wij nadrukkelijk de binnen het gebied opererende landinrichtingscommissies. (zie uitvoeringsprogramma). In dat ASP is onder meer aangegeven welke knelpunten worden aangepakt, in welke planperiode dat gaat gebeuren en op welke wijze dat plaats zal gaan vinden. Daarnaast zal in het aankoopstrategieplan worden ingegaan op de wijze waarop de gemeentelijke gronden kunnen worden ingezet.

In grote delen van de EHS wordt de realisatie van gestelde natuurdoelen bemoeilijkt door externe factoren. In dit verband kunnen verdroging, vermesting, versnippering, verontreiniging, verstoring etcetera worden genoemd. Herstel van de milieuvoorwaarden ten behoeve van de te realiseren natuurdoelen kan alleen plaatsvinden als dat op een integrale wijze gebeurt.

Wij vinden het gewenst dat Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) alle kansen benut om gronden aan te kopen die van belang kunnen zijn voor de realisatie van de EHS (en andere reconstructiedoelen). Het gaat daarbij zowel om gronden binnen de EHS als gronden daarbuiten. Deze zijn van belang voor de gewenste grondmobiliteit, bijvoorbeeld bij kavelruilprojecten.

Om alle kansen voor de realisatie van de natuurdoelstellingen te benutten, geven wij geen prioritering aan voor de inzet van (rijks)middelen. Bij de aankoop van gronden is een regionale afweging van de reconstructiedoelen noodzakelijk. Wij willen dan ook een grondaankoopcommissie instellen (die onder de reconstructiecommissie valt) die bij het beschikbaar komen van grond beslist of deze wordt aangekocht. Het kan bijvoorbeeld zijn dat bepaalde gronden vanuit andere doelstellingen een grotere betekenis hebben (denk aan regionale waterberging). Dit is echter niet generiek te bepalen.

Wanneer gronden zijn verworven voor de realisatie van de EHS, zijn vaak ook inrichtings- en beheersmaatregelen nodig om de grond geschikt te maken voor de gewenste natuurdoelen. Zodra duidelijk is dat voldoende grond beschikbaar is om een functioneel inrichtingsplan te maken en uit te voeren, zullen wij dit initiëren en ondersteunen. In het uitvoeringsprogramma houden wij rekening met een nog nader te bepalen aantal inrichtingsplannen.

Wanneer gronden binnen de EHS in particulier natuurbeheer worden genomen, zullen wij erop toezien dat een inrichtings- en beheersplan wordt opgesteld en uitgevoerd om de gewenste natuurdoelen te realiseren.

Middels de realisatie van andere doelen (waterdoelen, bodem- en waterkwaliteit, vermindering ammoniakdepositie, etcetera) en de wijze waarop ontwikkelingen zullen worden getoetst of juist worden gestimuleerd, wordt ook de kwaliteit van de EHS versterkt (zie betreffende paragrafen van dit hoofdstuk). Wij nemen geen aanvullende acties om de gewenste natuurdoelen in de EHS te realiseren of te behouden.

Wat gaan we doen?

- Verwerving of particulier natuurbeheer van maximaal 1744 hectare EHS (reservaats- en natuurontwikkelingsgebieden).
- Inrichten van 1744 hectare verworven EHS (reservaats- en natuurontwikkelingsgebieden).
- Opstellen van een aankoopstrategieplan.
- gemeenten stimuleren om hun gronden voor de EHS beschikbaar te stellen (eventueel door kavelruil).
- Actief bijdragen aan grondverwerving, kavelruil en verplaatsingen, onder andere door voorlichting te geven binnen onze netwerken over de mogelijkheden, door signalen en wensen uit de streek op te vangen en door te geven aan de bevoegde instanties.
- Actief bijdragen aan de inzet van het Programma Beheer, onder andere door voorlichting te geven binnen onze netwerken over de mogelijkheden, door signalen en wensen uit de streek op te vangen en door te geven aan de bevoegde instanties.
- Waar mogelijk stimuleren we functiecombinaties.

6.4.2 Verbindingszones

Ecologische verbindingszones

Wij willen de werking van de ecologische verbindingszones versterken door gemeenten en waterschappen in het reconstructieplan te ondersteunen bij het realiseren van deze verbindingszones. Gedeputeerde Staten stellen daarvoor jaarlijks middelen ter beschikking. Tevens zetten wij in op de mogelijkheden van het rijksbeleid met betrekking tot ‘groenblauwe doordering’ en het door de provincie ontwikkelde instrumentarium voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Met behulp van de hieraan verbonden stimuleringsregeling willen wij bevorderen dat de buiten de EHS gelegen landschapselementen hersteld worden en bereikbaar zijn voor planten en dieren. Kansen doen zich voor bij bermbeheer (bijvoorbeeld kruidenrijke bermen langs wegen, fiets- en wandelroutes en waterlopen), (teeltvrije) zones ter verbetering van de waterkwaliteit en de inzet van stimuleringsmaatregelen voor agrarisch landschapsbeheer. Op kaart 15a is aangegeven waar de ecologische verbindingszones liggen en welke reeds gerealiseerd zijn.

In Boven-Dommel betreft het hoofdzakelijk natte ecologische verbindingszones (gebonden aan waterlopen en beken). In dit kader kan hier de natte verbindingszone tussen Gijzenrooi en de Urkhovense Zeggen genoemd worden. Daarnaast hebben belanghebbenden in de Pielis met elkaar afgesproken dat zij een forse ecologische verbindingszone langs de Goorloop willen realiseren. Wij zien een voorstel van de bewoners dan ook gaarne te gemoed. Wij vragen de initiatiefnemers wel om aansluiting te zoeken bij het traject van de uitwerking van de Robuuste ecologische verbindingszone Beerze-Dommel, waarvan het zoekgebied ook de Goorloop beslaat. Ten behoeve van de inrichting van de ecologische verbindingszones is een voorbeeldenboek ‘Groene Schakels inrichting EVZ’s’ (Provincie Noord-Brabant, 2003) beschikbaar. In de Nota Ruimte, waarin het ruimtelijke Rijksbeleid is vastgelegd, is de Beerze opgenomen als één van de zogenaamde Robuuste Ecologische Verbindingszones. De nota Ruimte eist voor

deze robuuste verbindingen een planologische basisbescherming om grootschalige en onomkeerbare ingrepen tegen te gaan. Het zoekgebied voor de robuuste verbinding heeft in het Streekplan de status van GHS-natuur en GHS-landbouw. Dit biedt op dit moment voldoende basisbescherming tegen grootschalige ontwikkelingen. We zullen er naar streven om bij de eerstvolgende planherziening van dit reconstructieplan de detailbegrenzing van de robuuste verbinding in het plan op te nemen.

De realisering van ecologische verbindingzones gebeurt altijd op basis van vrijwilligheid. Er liggen ook droge verbindingzones in Boven-Dommel die van belang zijn voor bijvoorbeeld reptielen en struweelvogels. Wij zullen bevorderen dat de kansen die zich voordoen om de droge EVZ's te realiseren, zoveel mogelijk worden benut.

De verbindingzones functioneren alleen goed wanneer er geen barrières (met name in de infrastructuur) voorkomen.

Ontsnippering

De ruimtelijke samenhang binnen een natuurgebied kan versterkt worden door geïsoleerde delen van het gebied op te heffen. Verspreid in het gebied komen knelpunten voor als gevolg van versnippering. Wij ondersteunen projecten om deze knelpunten op te lossen en daar waar nieuwe projecten worden uitgevoerd, voorkomen we dat er knelpunten ontstaan. Aanpak van de knelpunten kan plaatsvinden bij de reconstructie van wegen en waterlopen, in samenhang met de realisatie van een ecologische verbindingzone. Daarnaast is het van groot belang dat er afstemming plaatsvindt met grensoverschrijdende plannen aan de Belgische kant.

Ontsnipperingsmaatregelen kunnen sterk verschillen qua aard en omvang. Zowel relatief kleine ingrepen, zoals het plaatsen van wildspiegels, als grote ingrepen, zoals het aanleggen van ecoducten en kleinwildtunnels, vallen onder de term ontsnippering. Wij vinden het belangrijk om lopende ontsnipperingsprojecten te ondersteunen en nieuwe initiatieven te stimuleren, omdat daarmee de migratie en uitwisseling van soorten in stand blijft en populaties zich weer kunnen herstellen. Dit is van belang voor de realisatie van de natuurdoelen in de ecologische hoofdstructuur en voor het behoud van soorten.

Het beleid voor ontsnippering wordt door Rijk en provincie opgepakt via verschillende ontsnipperingsprogramma's. Deze programma's beschrijven knelpunten die middels ontsnipperingsmaatregelen worden aangepakt.

In bijzondere aandachtsgebieden streven wij naar een gebiedsgerichte aanpak. De intentie is om het ontsnipperingsvraagstuk op rijks-, provinciaal en lokaal niveau integraal aan te pakken. De provincie heeft sinds 1999 een subsidieregeling ten behoeve van ontsnippering van gemeentewegen. Deze regeling biedt gemeenten de mogelijkheid van medefinanciering voor bepaalde ontsnipperingsprojecten. Wij ondersteunen gemeentelijke ontsnipperingsprojecten en stimuleren initiatieven stimuleren.

Bij de realisatie van nieuwe infrastructuur vragen wij nadrukkelijk om een verdere versnippering van natuurgebieden te voorkomen.

In Boven-Dommel liggen de aandachtsgebieden voor ontsnippering bij:

- De rijksweg A67 die de Strabrechtse Heide doorsnijdt;
- De rijksweg A2 die enerzijds de Grote Heide en het Leenderbos en meer ten oosten de Hugterheide en de Weerter- en Budelerbergen doorsnijdt;
- in de landschapsecologische zone in het Dommeldal.

Wat gaan we doen?

- Aanleg van faunavoorzieningen om kleinschalige ontsnipperingsknelpunten op te lossen.
- Grootschalige ontsnipperingsknelpunten worden aangepakt, bijvoorbeeld door middel van aanleg van een ecoduct.

Robuuste ecologische verbindingen

In Boven-Dommel ligt een robuuste ecologische verbinding (REV) langs de bovenloop van de Beerze, namelijk in en rond de Goorloop. Deze waterloop ontstaat in de Pielis. Het gedeelte dat in Boven-Dommel ligt, is het begin van een grotere REV door het gebied Beerze Reusel en de Meierij. In de REV vindt een verbinding plaats voor soorten als Beekprik, Bermpje, Grote weerschijnvlieders en Waterspitsmuis. Deze behoren tot het ecosysteemtype van beek en beekdal. Het leefgebied bestaat uit beken, bos van bron en beek, natte ruigte en moeras. Het ecosysteemtype met grasland en klein water is de verbindingssbaan en het leefgebied voor Kamsalamander, Poelkikker, Bittervoorn, Bruine vuurvlieders en Donker pimperlblaauwtje. Het leefgebied bestaat uit natte schraalgraslanden, nat matig voedselrijk grasland en droog schraalgrasland van de hogere gronden. Deze beide ecosysteemtipes zijn goed te realiseren in de beekdalen.

Het landschappelijke karakter van de zandgronden wordt door het realiseren van de robuuste verbinding versterkt. De robuuste verbinding zal bovendien een belangrijke toegevoegde waarde hebben voor bepaalde recreatievormen in het landelijk gebied, zoals natuurgerichte recreatie, bewegingsrecreatie etcetera. De doelstelling van de robuuste ecologische verbinding overlapt dus voor een deel andere doelstellingen.

De robuustheid van de verbinding hangt af van de mogelijkheden voor aankoop en de bereidheid om beheersovereenkomsten af te sluiten. We kiezen voor een praktische aanpak, samen met de agrarische ondernemers in het gebied. In de Pielis hebben de bewoners en belanghebbenden reeds een voorstel gedaan voor de begrenzing van de robuuste verbindingsszone. Dit hebben zij gedaan in relatie met andere belangen die in het gebied aanwezig zijn.

We nemen in eerste instantie geen vaste begrenzing van de verbindingsszone in ons plan. Een ruim zoekgebied met aankooptitel biedt betere mogelijkheden om op korte termijn resultaat te boeken. De mogelijkheden om de verbinding op korte termijn te realiseren hangen af van de mogelijkheden voor aankoop en de bereidheid om beheersovereenkomsten af te sluiten. We streven daarom ook niet naar een rigide verdeling tussen aankoop en beheer. Begin 2004 wordt gestart met de aankoop van grond, om een goede grondpositie op te bouwen. Het project wordt uitgevoerd door de terreinbeheerders en wordt samen met Beerze Reusel opgepakt.

Wat gaan we doen?

- We zetten een project op om de robuuste verbinding te realiseren door verwerving of particulier beheer van naar schatting 110 hectare.

6.4.3 Regionale natuur- en landschapseenheden

Wij hebben de Natuur- en Landschapseenheden de Kempische Beken, de Kempische Grensbossen en van de Kempische landgoederen uit het Streekplan op perceelsniveau begrensd. Het toetsingskader voor de RNLE-begrenzing wordt nu gevormd door dit reconstructieplan. Bij de begrenzing is zoveel mogelijk uitgegaan van wegen en waterlopen. Het resultaat daarvan is aangegeven op plankaart 1. Het Streekplanbeleid voor de GHS blijft in stand, ook voor die delen die nu buiten de RNLE zijn komen te liggen. Indien delen van de AHS-landschap subzone RNLE-landschapsdeel door de perceelsbegrenzing buiten de RNLE zijn komen te liggen, krijgen zij de status van AHS-landbouw. Mochten zich hier bijzondere landschappelijke of natuurlijke waarden bevinden, dan nemen de gemeenten hiervoor beschermend en/of ontwikkelingsgericht beleid op in hun bestemmingsplannen.

Visie op de ontwikkeling van de RNLE'n

Binnen de RNLE'n staan de bescherming en ontwikkeling van natuur-, landschap- en cultuur-

historische waarden centraal. Hierbij passen schone, extensieve vormen van landbouw en recreatie. De landschapseenheid vormt een bescherming tegen verstedelijking en aanverwante grootschalige versterkingen zoals kassencomplexen, nieuwe grootschalige vormen van verblijfsrecreatie en andere grootschalige functieveranderingen die niet bij het gebied passen. In het algemeen kunnen bestaande agrarische bedrijven zich ontwikkelen, binnen de bestaande voorwaarden. De planologische randvoorwaarden zijn vastgelegd in het Streekplan. Deze zijn veelal niet gekoppeld aan de RNLE op zich, maar aan de Streekplancategorie die ter plekke van toepassing is (de RNLE is opgebouwd uit GHS-natuur, GHS-landbouw en AHS-landschap).

Om de (eerder geformuleerde) doelstellingen van de RNLE'n te realiseren, willen wij de uitvoering van projecten die hierop zijn gericht initiëren en stimuleren (eventueel agrarisch natuurbeheer, realiseren van randvoorwaarden voor natuurparels).

De begrenzing van de RNLE'n

Bij het begrenzen van de RNLE'n is als uitgangspunt genomen de globale begrenzing van de RNLE'n uit het Streekplan 2002. In een aantal gevallen wijkt de begrenzing van de RNLE af van de kadres die het Streekplan. In deze gevallen is er sprake van een streekplanherziening door dit reconstructieplan (zie hoofdstuk 11). Verder geldt de begrenzing in dit plan als toetsingskader bij de goedkeuring van nieuwe bestemmingsplannen.

Een overzicht van de belangrijkste aanpassingen per RNLE is hieronder weergegeven.

Kempische beken

In onderstaande tabel is het verschil in oppervlakte tussen de globale Streekplan- en de gedetailleerde begrenzing van de RNLE in het reconstructieplan weergegeven.

Tabel 6.2 RNLE 'Kempische beken'

	Begrenzing Boven-Dommel Opp (ha)	Globale RNLE-grens Streekplan Opp (ha)
GHS natuur	13398	13005
- Natuurparel	9162	9003
- Overig bos- en natuurgebied	4236	4002
GHS landbouw	2190	2411
- Leefgebied kwetsbare soorten	1337	1436
- Leefgebied struweelvogels	573	698
- Natuurontwikkelingsgebied	280	277
AHS landschap	2818	4111,67
- RNLE-landschapsdeel	2818	4111
Geen GHS/ wel binnen RNLE	217	0
TOTAAL:	18406	19528
	18623	19528

GHS-Natuur

Er is 374 hectare GHS-Natuur meer binnen de RNLE begrens. Ter compensatie van het

verlies aan areaal GHS-landbouw en AHS-landschap is besloten het bosgebied De Vrolijke Jager toe te voegen aan de RNLE.

GHS-Landbouw

Er is circa 220 hectare GHS-landbouw minder binnen de RNLE begremsd. Hiervan is circa 110 hectare kwetsbare soorten en circa 110 hectare leefgebied struweelvogels.

Motivatie:

Ten westen van de kern Heeze is het gebied Heezerenbosch en beekdal Bulder Aa bij Gastel en Soerendonk buiten de RNLE (GHS kwetsbare soorten) gehouden. In het gebied Heezerenbosch is een camping gevestigd welke uitbreidingsplannen heeft, dit om een kwaliteitsslag te kunnen maken waarbij vaste standplaatsen worden omgezet naar vakantiehuisjes. Dit gaat gepaard met een extra ruimteclaim en versterking. Ligging buiten de RNLE vergroot de mogelijkheden voor deze ontwikkeling.

Rondom het beekdal van de Bulder Aa nabij Gastel en Soerendonk bevinden zich een groot aantal agrarische bedrijven, waaronder tuinders. Aangezien de RNLE beperkend werkt voor deze tuinders en het beekdal van de Bulder Aa reeds beschermd wordt door de status van de GHS-categorie, is het beekdal buiten de RNLE begremsd.

De afname van het areaal GHS struweelvogels is te herleiden op het naar het zuiden verleggen van de RNLE-grens ter hoogte van de Luiker- en Maastrichterweg in Valkenswaard. Het genoemde gebied heeft met name een functie als stedelijk uitloophed. Daarnaast valt dit gebied in het zoekgebied van de toekomstige weg N69.

AHS-Landschap

Er is 1275 hectare AHS-landschap, RNLE-landschapsdeel, minder binnen de RNLE begremsd en er is circa 770 hectare toegevoegd.

Motivatie:

De grote afname van het areaal RNLE-Landschapsdeel is het gevolg van het uitsnijden van de kernen Borkel en Schaft uit de RNLE. Dit is gedaan om de mogelijkheden om de sociale- en economische problematiek in deze kernen en de directe omgeving aan te pakken.

In het proces rond de begrenzing van de RNLE zijn, ter compensatie, gebieden binnen de RNLE gelegd, welke in het Streekplan de aanduiding AHS-landbouw hebben. Het gaat om het gebied Kerkhof, nabij Heeze, gezien de aanwezige landschappelijke- en cultuurhistorische waarden. Hiermee is tevens een verbinding gemaakt met het beekdal van de Groote Aa. Daarnaast is het gebied Euvelwegen aangeduid als RNLE, de aanwezige natuur en landschapswaarden en de mogelijkheden voor het creëren van een ecologische verbindingzone langs de Strijper Aa hebben tot dit besluit geleid.

Kempische landgoederen

Het deel van deze RNLE binnen Boven-Dommel is gering. Bovendien omvat het gedeelte slechts GHS-natuur. Dit deel hebben wij niet kleiner gemaakt ten opzichte van het Streekplan. Zodoende zijn er geen oppervlaktewijzigingen in Boven-Dommel opgetreden. Voor de begrenzing van deze RNLE verwijzen wij naar het reconstructieplan Beerze Reusel.

Kempische grensbossen

In onderstaande tabel is het verschil in oppervlakte tussen de globale Streekplan- en de gedetailleerde begrenzing van de RNLE in het reconstructieplan weergegeven.

Tabel 6.3 RNLE 'Kempische grensbossen'

	Begrenzing Boven-Dommel Opp (ha)	Globale RNLE-grens Streekplan Opp (ha)
GHS natuur	4286	4280
- Natuurparel	3067	3064
- Overig bos- en natuurgebied	1219	1216
GHS landbouw	1221	1247
- Leefgebied kwetsbare soorten	527	531
- Leefgebied struweelvogels	678	685
- Natuurontwikkelingsgebied	16	29
AHS landschap	1100.10	1237,19
- RNLE-landschapsdeel	1100	1237
Geen GHS/ wel binnen RNLE	72	0
TOTAAL:	6607.73	6764
	6721	6764

Voor het grootste deel is de globale begrenzing van de RNLE uit het Streekplan aangehouden. Deze is via perceelsgrenzen concreet gemaakt. Het gebied rond Boscheind, ten zuidwesten van Luyksgestel, is buiten de RNLE begrensd in verband met de ligging van twee recreatiebedrijven welke uitbreidingsplannen hebben. De PPC heeft hiervoor reeds een positief advies afgegeven. Ligging binnen de RNLE zal een belemmering zijn voor het toekomstperspectief van de bedrijven.

Wat gaan we doen?

We realiseren van de doelstellingen voor de RNLE met behulp van maatregelen op de volgende onderdelen:

- verbetering van milieufactoren (bodem, water, lucht);
- bescherming en ontwikkeling van landschap en cultuurhistorie;
- koppelingen van landbouw, extensieve recreatie, agrarisch natuurbeheer en strategisch waterbeheer (multifunctioneel grondgebruik).

In het uitvoeringsprogramma zijn onder andere natuur, milieu en ruimtelijke structuur voor de landbouw diverse projecten opgenomen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van de RNLE-en:

- De integrale zonering voor de intensieve veehouderij leidt ertoe dat de ammoniakemissie rond alle genoemde RNLE-en afneemt.
- Aangepakt wordt de waterkwaliteit in het stroomgebied van de Dommel, dat aangeduid is als prioritair stroomgebied ten behoeve van de Kempische grensbeken.
- In de RNLE Kempische Grensbossen zijn er al concrete initiatieven genomen door de inwoners en betrokkenen van de Pielis. Hun plannen zijn voorlopig neergelegd in het Streefbeeld 'Pielis in Balans'.

Gezien het grensoverschrijdende karakter van zowel de RNLE Kempische Beken, de RNLE Kempische Grensbossen en de RNLE Kempische landgoederen is het van belang tot uitvoeringsafspraken met de Belgische overheid te komen.

6.4.4 Soortenbescherming

Verspreid over het gebied Boven-Dommel, maar vooral in de beekdalen, komen natuur- en landschapswaarden die beschermd en versterkt moeten worden ten behoeve van het behoud en bescherming van soorten. Bedoelde waarden zijn op de Streekplankaart aangegeven (GHS en AHS-landschap).

Bescherming en versterking van natuur- en landschapswaarden vindt op dit moment reeds plaats door ontwikkelingen in deze gebieden te toetsen aan de beschermingsformules, zoals aangegeven in het streek- en bestemmingsplan, en door het stimuleren van maatregelen, gericht op behoud en ontwikkeling van natuur-, landschaps- en cultuurhistorische waarden. De maatregelen die gestimuleerd worden, passen binnen de subsidievoorwaarden van de Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer en de Subsidieregeling natuurbeheer (rijksmiddelen). Daarnaast betreft het de (toekomstige) provinciale subsidieregeling agrarisch natuur- en landschapsbeheer, waarvan de maatregelen gericht zijn op de versterking van de leefgebieden voor kwetsbare soorten maar ook voor de struweelvogelgebieden en het RNLE-landschapsdeel. Wij willen kwetsbare soorten zoveel mogelijk beschermen. Kwetsbare plantensoorten zijn vrijwel geheel gebonden aan de natuurterreinen binnen de EHS. Kwetsbare diersoorten komen ook voor binnen de GHS, niet zijnde EHS. De GHS-begrenzing is te vinden op kaart 10. In Boven-Dommel gaat het vooral om reptielen, amfibieën, vlinders, kleine zoogdieren en kwetsbare plantensoorten.

Door de bescherming van het leefgebied of door het versterken van de voor de levenscyclus van de soort noodzakelijke landschapselementen, willen wij bijdragen aan instandhouding, herstel en ontwikkeling van een zo natuurlijk mogelijke verscheidenheid aan dier- en plantensoorten. Wij willen de navolgende maatregelen bevorderen:

Een detaillering van deze categorieën is opgenomen in de provinciale Soortenbeleidsnota, die in maart 2004 door GS is vastgesteld.

Aanvullend op het bestaand beleid voor soortenbescherming, stimuleren wij maatregelen gericht op behoud en ontwikkeling van natuur-, landschaps- en cultuurhistorische waarden. Dit doen wij door het aanwijzen van gebieden waar landschapsecologische waarden behouden, dan wel hersteld dienen te worden (zie 15b, kansenkaart kwetsbare soorten) én het opstellen van gebiedscontracten, in samenwerking met de partners in het landelijk gebied.

Niet alle agrarische functies zijn te combineren met behoud en versterking van natuur- en landschapswaarden. Daarom hebben wij keuzes gemaakt en waken wij op bepaalde plaatsen functies, indien die strijdig zijn met de te realiseren doelstellingen voor natuur en/of landschap. Dit is onder meer gedaan met behulp van een ontwikkelingsstrategie voor plantaardige teelten waarbij wij het gebied hebben verdeeld over een viertal categorieën (zie kaart 18 en §6.6.2). Ook hebben wij een kansenkaart voor kwetsbare soorten opgesteld (zie kaart 15b). Op deze kaart staan alle gebieden buiten de EHS weergegeven waar kwetsbare soorten voorkomen. Bij projecten en concrete ingrepen in het gebied liggen vaak kansen om gelijktijdig iets te doen voor het behoud van een bepaalde soort. In ieder geval kan er bij de uitvoering rekening worden gehouden met het voorkomen van bepaalde soorten. De kaart is dan ook met dit doel opgenomen in het plan. Niet als toetsingskader maar als informatiebron.

Wat gaan we doen?

- Binnen GHS-landbouw 3000 hectare inrichten met het oog op bescherming van aantal kwetsbare soorten en aanleggen van voorzieningen (zie ook ontsnippering).
- Bij het uitvoeren van concrete ingrepen benutten wij tevens kansen voor behoud en ontwikkeling van aanwezige kwetsbare soorten (zie kaart 15b).

Tabel 6.4 Overzicht van de belangrijkste kwetsbare soorten en gewenste maatregelen in de GHS

Soort/soorten-groep	Habitat-eisen van de soort	Soort (soortengroep) komt voor in:	Te nemen/te bevorderen maatregelen
Amfibieën en reptielen	De aanwezigheid van zomer-, winter- en voortplantings-biotopen.	Verspreid in het gebied, met name in kleinschalig graslandgebied en in randzones bos- en natuur.	De aanleg van poelen. Aanwezigheid van kwalitatief goede zomer- en winterbiotoop.
Vlinders	Kruidenrijke ruigten en perceelsranden.	Hoofdzakelijk voorkomend in beekdal van Buulder Aa en ten zuidoosten van Soerendonk.	Door het stimuleren van randen-beheer kunnen de biotopen van vlinders worden versterkt: vlindergebieden kunnen op deze wijze met elkaar worden verbonden.
Weidevogels	Natte open grasland-gebieden.	Verspreid voorkomende natte graslandgebieden.	Koppeling met waterbergings-gebieden. Stimuleren agrarisch natuurbeheer. Extensivering veehouderij (Koopmansgelden).
Kleine zoogdieren	Ruigten en landschapselementen.	Verspreid in het hele gebied.	Aanleg landschapselementen en het instandhouden van ruigten. Het 'landschappelijk raamwerk' geeft aan waar kansen benut kunnen worden. (Zie ook natuur/groenblauwe dooradering.) Het opheffen van de versnippering. Knelpunten in de infrastructuur (zowel binnen de EVZ als ten aanzien van wegen en waterlopen) zullen worden teruggedrongen. Prioriteiten liggen binnen de EVZ's.

6.4.5 Agrarisch natuur- en landschapsbeheer

In Boven-Dommel liggen veel kansen voor agrarisch natuurbeheer; alle typen gebieden waar agrarisch natuur- en landschapsbeheer kan worden ingezet zijn in ruime mate aanwezig (zowel vanuit natuur-, landschappelijk als cultuurhistorisch oogpunt). Voorbeelden van deze gebieden zijn: AHS-landschap, de beheersgebieden van de EHS, RNLE-en, EVZ's en Landschapsecologische zones. In deze gebieden is er veelal een noodzaak voor verbreding van de inkomensbasis van agrarische bedrijven om ook in de toekomst als economische drager van het gebied te kunnen fungeren. Anderzijds geldt voor een deel van bovengenoemde gebieden dat het risico van vervlakking, verstening en verrommeling van het landschap nog steeds bestaat. Via het instrument van agrarisch natuurbeheer kan deze ontwikkeling worden omgebogen. De toekomstige Stimuleringsregeling van de provincie zal met prioriteit ingezet worden in de GHS-landbouw, AHS-landschap en de RLNE'n, In de §6.5.(Landschap en cultuurhistorie) hebben wij

nader uitgewerkt in welke gebieden wij de subsidieregelingen van Rijk en provincie met prioriteit willen inzetten. Voorts willen wij actief bijdragen aan de inzet van de subsidieregelingen door:

1. Het opstellen van een regionale landschapsvisie inclusief uitvoeringsprogramma;
2. Combinaties met water- en milieubeheer (onder andere groenblauwe diensten zoals bufferzones uit de EHS waar geen mest en bestrijdingsmiddelen worden toegepast);
3. Ondersteunen van initiatieven voor samenwerkingsverbanden ten behoeve van agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Wij zullen ondernemers stimuleren om maximaal gebruik te maken van de mogelijkheden van deze regelingen. In de praktijk blijkt dat er maar zeer beperkt gebruikgemaakt wordt van de SAN. Wij pleiten ervoor dat de oorzaken hiervan worden onderzocht en dat de conclusies worden meegenomen bij het ontwerp van de nieuwe provinciale regeling.

Meerdere subsidieregelingen

Via verschillende regelingen bestaan mogelijkheden voor vergoeding van inspanningen op het gebied van agrarisch natuurbeheer.

- In beheersgebieden en in de zogenaamde 'Ruime Jas zoekgebieden' (ongeveer 2200 hectare) bestaan mogelijkheden voor vergoedingen op basis van de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN).
 - Er is een provinciale regeling voor de aanleg van landschapselementen (wordt uitgevoerd door het Brabants Landschap).
 - Er is een provinciale Stimuleringsregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANL) voor agrarisch natuurbeheer in ontwikkeling (openstelling naar verwachting in 2004). Deze regeling kent een gebiedsgerichte benadering (ondernemers zullen gemeenschappelijk aanvragen moeten doen).
-

Behalve het Rijk en de provincie, hebben in Brabant ook enkele gemeenten regelingen voor met name landschapsbeheer, bijvoorbeeld voor de aanleg van landschapselementen. In Boven-Dommel bestaan dergelijke gemeentelijke initiatieven nog niet. Gemeenten zullen worden aangespoord te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor regelingen op het gebied van agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Wat gaan we doen?

- Stimuleren van deelname aan beheersregelingen op aangewezen beheersgebieden binnen EHS.
- Stimuleren totstandkoming van gemeentelijke stimuleringsregelingen natuur- en landschap.
- Stimuleren van samenwerkingsverbanden ten behoeve van particulier natuur- en landschapsbeheer.

6.5 Landschap en cultuurhistorie

6.5.1 Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie

In Boven-Dommel zijn verspreid over het gebied aardkundige waarden (zie Streekplan 2002 en kaart 11) en archeologische, cultuurhistorische waarden aanwezig.

Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit worden bestaande landschappelijke en cultuurhistorische waarden behouden en beheerd. Daarnaast wordt het landschapsbeeld verbeterd door de aanleg en bescherming van een lokaal en regionaal landschappelijk raamwerk, groen rondom de dorpen en steden, aanleg van nieuwe landgoederen en inpassing van agrarische bebouwing. Om al deze ontwikkelingen in samenhang te bezien, zal in de eerste planperiode een regionale landschapsvisie worden opgesteld, waarin ruimtelijke, (landschaps-)ecologische en cultuurhistorische landschapswaarden zijn geïntegreerd.

Daarnaast zijn wij van mening dat de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van het buitengebied (onder andere in relatie tot de kernen) nadrukkelijk in de gemeentelijke welstandsnota's, landschapsbeleidsplannen en bestemmingsplannen aandacht verdienen. Wij gaan ervan uit dat bij de ontwikkeling van plannen en de landschappelijke inpassing daarvan aansluiting wordt gezocht bij bestaande en/of in ontwikkeling zijnde landschapsplannen, compensatieplannen, etc.. Ten slotte zullen wij voor projecten die in het kader van de reconstructie uitgevoerd worden, beeldkwaliteitplannen opstellen. Voor de landbouwontwikkelingsgebieden in Boven-Dommel zijn reeds beeldkwaliteitplannen opgesteld.

Wij willen graag dat de aanwezige waarden behouden blijven omdat deze een belangrijke rol spelen voor de ruimtelijke kwaliteit, de (recreatieve) aantrekkelijkheid en de herkenbaarheid van het gebied en tevens een historisch en landschapsecologisch belang vertegenwoordigen. Dit hebben wij op verschillende manieren uitgewerkt. Zo zijn ten behoeve van de begrenzing van de integrale zonering voor de intensieve veehouderij, de landschappelijk meest waardevolle gebieden begrensd als extensiverings- of verwevingsgebied. Deze zonering doet recht aan het behoud van de aanwezige waarden. Bij de overige keuzes in dit reconstructieplan is het behoud van aanwezige waarden steeds het uitgangspunt geweest. Het gaat hier met name om keuzes waar daadwerkelijk wordt ingegrepen in het gebied. Daadwerkelijk ingrijpen is bijvoorbeeld: oprichten of verwijderen van bebouwing, aanleggen of verwijderen van beplanting, graven in de bodem en aanpassen van de waterhuishouding. Dit is onder andere aan de orde bij de ontwikkeling van duurzame locaties intensieve veehouderij, herverkaveling, projectlocaties recreatie, bos, natuur, landschap en landgoederen en bij de aanleg van teeltondersteunende voorzieningen. Nieuwe ontwikkelingen gaan gepaard met een landschappelijke verandering en zijn ook een kans om het landschap te versterken en meer differentiatie in landschappen te krijgen. Om deze kansen te benutten, willen we dat plannen voor grotere ingrepen voorzien worden van een landschapsvisie of beeldkwaliteitplan, waarin aandacht wordt besteed aan versterking van het landschap ter plaatse en waarin wordt uitgewerkt hoe het nieuwe landschap wordt vormgegeven. Hierbij zoeken wij samenwerking met landschapswerkgroepen en andere instanties die zich met nieuw landschap bezighouden. Per project wordt bekeken of aanvullend onderzoek nodig is naar de landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden.

Naast behoud en ontwikkeling willen wij ook aandacht besteden aan het herstel van beschadigde landschappen en het weer herkenbaar maken van 'verdwenen' landschappen. Het gaat om gebieden die wij vanuit (landschaps-)ecologisch, cultuurhistorisch of ruimtelijk visueel oogpunt willen behouden en herstellen. Als te behouden en herstellen gebieden waar we met voorrang maatregelen willen doorvoeren, noemen we: Strabrechtse Heide, bolle akkers Kerkhof bij Heeze, Beekdal Rul bij Heeze, Gijzenrooi bij Geldrop, Oerle/Zandoerle bij Veldhoven, Walik bij Riethoven, Dommeldal bij Bokt, Dommeldal met bolle akkers Loon bij Waalre en Valkenswaard, Malpie/ De Plateaux bij Valkenswaard. Daarnaast overlapt het gebied grotendeels het Belvédèregebied Dommeldal.

Een deel van de gebieden met hoge cultuurhistorische waarden, met name de bolle akkers, zijn in agrarisch gebruik. Wij vinden het belangrijk dat agrariërs ook in de toekomst een inkomen halen uit het bedrijven van landbouw. In de gebieden met belangrijke waarden wordt daarom agrarisch natuurbeheer gestimuleerd ten behoeve van het behoud van landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Wij maken hierbij zoveel mogelijk gebruik van stimuleringsregelingen voor agrarisch natuurbeheer. In een nader te bepalen gebied willen wij een samenwerkingsverband opstarten ten behoeve van het behoud en eventueel herstel van aanwezige waarden in het gebied. In andere reconstructiegebieden zijn dergelijke initiatieven reeds genomen. Wij stimuleren projecten in het kader van de zogenaamde 'groenblauwe dooradering'.

Tot slot kan worden opgemerkt dat dit onderwerp grote samenhang heeft met een aantal onderwerpen die bij de thema's natuur en landbouw aan de orde zijn, met name het bescher-

men van waarden in de GHS, AHS-landschap en dergelijke, de realisatie van Regionale Natuur- en Landschapseenheden, het beschermen van kwetsbare soorten, de verbreding van de landbouw, de extensivering van de melkveehouderij en recreatie en toerisme.

Wat gaan we doen?

- In elk van de aandachtsgebieden, zoals hierboven genoemd, zullen projecten en maatregelen opgestart worden op het gebied van het behoud, versterken en herstel van landschappelijke en cultuurhistorische structuur. Dit betekent niet dat daarbuiten geen landschappelijke projecten opgestart zullen worden, maar de genoemde gebieden hebben de voorkeur.
- Bij nieuwe ontwikkelingen (niet-zijnde nieuwe stallen in landbouwonwikkelingsgebieden) wordt ingestoken op het realiseren van passende nieuwe landschappelijke concepten door middel van een landschapsvisie of een beeldkwaliteitplan.
- We gaan projecten opzetten in het kader van ‘groenblauwe dooradering’, waarbij integrale aanpak van een aantal thema’s uitmondt in verbetering van de landschappelijke aantrekkelijkheid.
- We stimuleren de realisatie van nieuwe landgoederen, onder meer een landgoederenzone ten zuiden van Valkenswaard, door middel van proces- en personele ondersteuning.

6.5.2 Beeldkwaliteit landelijk gebied

In het kader van de reconstructie worden in zowel landbouwonwikkelingsgebieden als verwevingsgebieden nieuwe agrarische bedrijfsgebouwen opgericht. Om een goede landschappelijke en architectonische inpassing van deze gebouwen te waarborgen, zal voor deze gebieden een beeldkwaliteitplan worden opgesteld. Dit beeldkwaliteitsplan vormt een richtinggevende inspiratiebron voor de nieuwe agrarische bebouwing in de betreffende gebieden.

De landbouwonwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden in Boven-Dommel liggen grofweg in, landschappelijk gezien, drie verschillende landschapstypen:

- Modern agrarische gebieden, vaak recente ruilverkavelingsgebieden.
- Oude cultuurlandschappen, onder andere met oude akkercomplexen.
- Overige zandgebieden.

Omdat veel agrarische bedrijven hun bedrijf beëindigen, komen veel gebouwen in het buitengebied leeg te staan. Het landschapbeeld wordt verbeterd door het afbreken van voormalige stallen in het kader van de Regeling Beëindiging Veehouderij (RBV) en ‘Ruimte voor Ruimte’. In de stadsrandzones en kernrandzones van de kleinere kernen wordt sloop niet per definitie voorgestaan omdat de vrijgekomen bebouwing ook dienst kan doen voor het vestigen van nieuwe economische dragers, die passen bij het karakter van de kernrand. Eventueel kunnen gebouwen worden aangepast aan de nieuwe (publieke) functie.

Nieuwe landgoederen

Nieuwe landgoederen kunnen, evenals bossen, het huidige landschap versterken en een deel van de recreatieve druk op de kwetsbare natuurgebieden opvangen. Wij ondersteunen dan ook initiatieven op het gebied van realisatie van nieuwe landgoederen. Initiatieven liggen er voor het gebied ten zuiden van Valkenswaard en in Heeze-Leende.

Wat gaan we doen?

- Met het oog op een optimale landschappelijke inpassing van agrarische bedrijven, wordt er per landbouwonwikkelingsgebied een beeldkwaliteitplan opgesteld.
- We stimuleren de realisatie van nieuwe landgoederen, onder meer een landgoederenzone ten zuiden van Valkenswaard, door middel van proces- en personele ondersteuning.

6.5.3 Ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's

Nieuwe bossen in de stedelijke regio dragen bij aan de verbetering van woon-, werk- en leefklimaat, de geleiding van stedelijke ontwikkelingen en ontlasting van de recreatieve druk op bestaande bos- en natuurgebieden. Wij zullen eventueel te ontwikkelen boslocaties op grond van het uitwerkingsplan voor de stedelijke regio Eindhoven-Helmond (RSP) ook in de reconstructie oppakken om gezamenlijk tot uitvoering te komen. Het ontwerp- regionaal Structuurplan (RSP) is momenteel gereed. Hierin zijn binnen Boven-Dommel geen nieuwe boslocaties opgenomen. Wel zijn er onder meer groene programma's opgenomen, te weten Groen in en om de Stad (GIOS) en landschapsontwikkelingszones. Deze landschapsontwikkelingszone wordt in ons reconstructieplan Landschapsecologische zone (LEZ) genoemd. Begrenzing en doelstellingen komen overeen. Wij dragen zorg voor afstemming tussen ons reconstructieplan en het RSP met betrekking tot deze programma's.

Wij willen bestaande bossen die gelegen zijn rondom Eindhoven en grotere kernen in het gebied, benutten voor de functie van stedelijk uitloopgebied. Wij noemen deze bossen 'stedelijke- en recreatieve bossen' (zie ook hoofdstuk 4, Visie). In de §6.7 toerisme en recreatie en in het RSP is dit nader uitgewerkt.

Wat gaan we doen?

- Uitwerken van de 'groene programma's' uit het RSP Zuidoost-Brabant.

Een groot deel van de Stedelijke regio Eindhoven-Helmond is gelegen in het reconstructiegebied Boven-Dommel. Binnen de stedelijke regio ligt er een opgave om een groot aantal nieuwe woningen en bedrijventerreinen te realiseren. Deze opgave zal zijn beslag voor een deel krijgen in het huidige landelijke gebied dat valt onder de stedelijke regio (een ander deel vindt plaats via 'inbreiding'). Steden en kernen dreigen aan elkaar te groeien, waarmee belangrijke groene en open ruimten met een functie voor landschap, recreatie en ecologie verdwijnen. Vanuit ecologisch, landschappelijk en recreatief oogpunt alsmede om de leefbaarheid van Eindhoven te bevorderen, vinden wij het belangrijk dat de open, landelijke gebieden rondom Eindhoven niet allemaal bebouwd worden.

Tot deze zone behoren in ieder geval de gebieden 'Bokt oost, het Dommeldal en het gebied Gijzenrooi. Binnen deze zogenaamde landschapsecologische zones staan landschap en natuurontwikkeling voorop. In Boven-Dommel is het huidige agrarisch gebruik binnen deze open ruimte zeer beperkt. De agrarische- en recreatieve functie de de gebieden hebben, blijft gehandhaafd. Wij stimuleren het verbreden van de landbouw met landschapsbeheer en recreatief medegebruik, zoals reeds in desbetreffende paragrafen verwoord is.

Wat gaan we doen?

Opzetten van (drie) projectplannen in de landschapsecologische zones Bokt oost, het Dommeldal en het gebied Gijzenrooi. Het gaat om zaken als stimulering van grondgebonden landbouw, het terugdringen van intensieve ontwikkelingen die gepaard gaan met versterking (nieuwe burgerwoningen en bedrijfsgebouwen) en het versterken van de landschappelijke waarden.

6.6 Landbouw

6.6.1 Veterinaire kwetsbaarheid Ketenbenadering

We vinden het van belang om de veterinaire kwetsbaarheid te verminderen. Wij stimuleren initiatieven van bedrijven die willen samenwerken binnen een keten. Doel is om het aantal contacten tussen bedrijven zo beperkt mogelijk te houden en de transportstromen te beperken, teneinde

dierziektierisico's te verminderen. Daarnaast kunnen samenvoeging van- of intensieve samenwerking tussen bedrijven bijdragen aan verhoging van de efficiëntie, schaalvergroting met bijbehorende kostenvoordelen, voldoen aan hogere milieu-, welzijns- en bouwkundige eisen, en wellicht verbetering van de sociale omstandigheden. Wij zullen de mogelijkheden om duurzaamheid te verhogen, zowel op bedrijfsniveau als op bij de ontwikkeling van een landbouwonwikkelingsgebied op gebiedsniveau, waar mogelijk stimuleren en bevorderen.

Wat gaan we doen?

- Stimuleren ketensamenwerking in de intensieve veehouderij door middel van verticale (naar toeleverende en afnemende partijen) en horizontale (tussen varkenshouders onderling) samenwerking.

6.6.2 Ruimtelijke structuur landbouw Grondgebonden veehouderij

De centrale doelstelling van de herstructurering en structuurverbetering van de melkveehouderij is de milieukwaliteit op gebiedsniveau te verbeteren, in combinatie met een duurzame extensivering van betrokken melkveebedrijven.

Het reconstructiegebied Boven-Dommel heeft verschillende kwetsbare en waardevolle gebieden waar sprake is van meerdere, met elkaar samenhangende milieuproblemen die om een integrale aanpak vragen en waarbij grondgebonden melkveehouderij kan bijdragen aan de oplossing. In deze gebieden is het bereiken en behouden van grondgebondenheid van een sterke melkveehouderij op gebiedsniveau ons doel teneinde in deze gebieden de gebiedsspecifieke milieukwaliteit te kunnen realiseren.

Gebiedsspecifieke milieuproblemen willen wij aanpakken door extensivering van de melkveehouderij, vermindering van de nitraatuitspoeling, vermindering van fosfaatdoorslag en fosfaatuit- en afspoeling en vermindering van de ammoniakuitstoot. In concrete situaties moet gebiedsgericht naar oplossingen worden gezocht, maar de primaire verantwoordelijkheid blijft bij de ondernemer. Verder speelt verbetering van de landschapskwaliteit een rol.

Het bereiken en behouden van grondgebondenheid van de melkveehouderij op gebiedsniveau, dient deel uit te maken van een integrale gebiedsgerichte aanpak. Een geïsoleerde aanpak van de melkveehouderij alleen zal onvoldoende leiden tot een verbetering van de omgevingskwaliteit.

Ons uiteindelijke doel is ook in de genoemde kwetsbare en waardevolle gebieden een levensvatbare, maatschappelijk gewenste melkveehouderij te behouden die in staat is naast zuivelproducten ook andere diensten te produceren. Daarnaast zal rekening gehouden moeten worden met de gevolgen van het veranderende EU-beleid ten aanzien van productie-ondersteuning. Dit kan grote gevolgen hebben voor grondgebruik, gewaskeuze en grondgebondenheid.

Bij de kwetsbare en waardevolle gebieden denken wij met name aan:

- gronden met op de EHS afgestemde waterhuishouding en waardevolle beeksystemen;
- Wav-zones rondom A-gebieden.

Toepassing van de Koopmansgelden willen wij zoveel mogelijk toepassen in grotere eenheden, omdat zich daar de beste mogelijkheden voordoen voor de aanpak van meerdere melkveebedrijven tegelijk. Daarom stellen wij voor om uit praktische overwegingen de toepassing van Koopmansgelden zoveel mogelijk te realiseren in robuuste eenheden zoals de Regionale Natuur en Landschapseenheden. Beïnvloedingsgebieden ten aanzien van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater en verzuring (ammoniak) behoren tevens nadrukkelijk tot de zoekgebieden. Daarom willen wij de versterking grondgebondenheid en structuurverbetering van de melkveehouderij met name stimuleren in de volgende gebieden:

- RNLE-en;
- beschermingszones van waterwingebieden;
- beekdalen.

Wat gaan we doen?

- In de RNLE'n en beekdalen zullen vijf projecten worden gestart, gericht op extensivering van het grondgebruik door de inzet van Koopmansgelden onder de daarbij behorende voorwaarden. Naast de Koopmansgelden kunnen ook financiële middelen voor biologische landbouw en groenblauwe diensten (vergoedingen regionale waterberging en agrarisch natuurbeheer) worden gebruikt om extensivering van de grondgebonden melkveehouderij te bereiken.
- Verder zullen ter stimulering van de grondgebonden veehouderij, de instrumenten kavelruil en integrale gebiedsplannen ingezet worden.

Grondgebonden plantaardige teelten

Ook voor de andere grondgebonden landbouwsectoren is de ruimtelijke structuur niet altijd optimaal. Wij ondersteunen initiatieven om de ruimtelijke structuur voor deze landbouwsectoren te optimaliseren. Verbetering van de ruimtelijke structuur van de landbouw kan goed meeliftten met inrichtingsprojecten die zich richten op andere te realiseren doelen in een gebied, bijvoorbeeld beekherstel. Door een gebiedsgerichte integrale aanpak ontstaat er draagvlak onder de belanghebbenden in een gebied. Als de belanghebbenden zien dat voor alle partijen voordeel te behalen is, zal de animo om gronden te verkopen en te ruilen toenemen. Dit betekent ook dat in een gebied mogelijkheden moeten zijn om kavels bij elkaar te voegen en kavelaanvaardingswerken uit te voeren.

In de Reconstructiewet is herverkaveling als instrument opgenomen. Herverkaveling is een wettelijk instrument om tot herinrichting van een gebied te komen. In eerste instantie gaan wij uit van vrijwilligheid en wijzen wij geen gebieden aan voor herverkaveling. Wel hebben we gebieden aangewezen waar we aan de slag gaan met integrale gebiedsplannen (vrijwillige basis, zie verder §11.2).

Wat gaan we doen?

- Wij ondersteunen initiatieven voor vrijwillige kavelruil.
- We stellen integrale gebiedsplannen op.

Boomteelt en intensieve teelten

De economische ontwikkelingen in de boomteelt en de tuinbouw duiden erop dat deze sector een belangrijke plaats in gaat nemen in de totale landbouw. De tuinbouw, waaronder boomteelt en intensieve groenteteelt, is de enige sector in de landbouw die de laatste tien jaar een groei heeft doorgemaakt.

Wij zijn uitgegaan van een ontwikkelingsgerichte benadering zonder directe planologische doorwerking van de strategie voor plantaardige teelten. Wat wel of niet kan in de gebieden is geregeld via de nota Teeltondersteunende Voorzieningen (2003) en gemeentelijke bestemmingsplannen. Het principe van keuzevrijheid voor teelten overeind, maar in een aantal gebieden kunnen de fysieke randvoorwaarden dermate knellend zijn dat de mogelijkheden voor intensieve teelten beperkt zijn. De strategie en de bijbehorende kaart waarop Boven-Dommel in vier categorieën verdeeld is vormen een handvat voor ondernemers en overheidspartijen om via stimulerend beleid de intensievere teelten op de goede plek te krijgen. De kaart laat zien welke gebieden geschikt zijn voor intensieve teelten en in welke gebieden er minder perspectief is.

Hieronder wordt nader ingegaan op de strategie voor plantaardige teelten.

Wij hebben Boven-Dommel ingedeeld in een viertal categorieën: In gebieden die binnen categorie 1 vallen zijn geen mogelijkheden zijn voor teelten en in gebieden die binnen categorie 4 liggen bestaat veel ontwikkelingsruimte. Categorie 2 en 3 zitten hier tussenin.

De categorie-indeling hebben wij gebaseerd op beleidsmatige kwalificaties en kwalitatieve waarden die in de gebieden voorkomen.

Categorie 1: Gebieden waar TOV/intensieve teelten worden afgebouwd of worden voorkomen

In de volgende gebieden is de ontwikkeling van boom- en sierteelt en intensieve teelten strijdig met de aanwezige kwaliteiten. Het gaat om de volgende gebieden:

- Bestaande bos- en natuurgebieden;
- Bestaand stedelijk gebied;
- Beekdalen;
- Concreet begrensde waterbergingsgebieden;
- Archeologische monumenten
- Eventuele gebieden met specifieke (lokale) natuur-, hydrologische en landschappelijke waarden

Categorie 2: Gebieden waar ten aanzien van TOV/ intensieve teelten een maatschappelijke afweging door de overheid moet plaatsvinden

- Kwetsbare soorten;
- Reservaats- en natuurontwikkelingsgebieden van de EHS;
- Struweelvogels;
- Natuurontwikkelingsgebied van de Groene Hoofdstructuur
- Landschappelijke en hydrologische waarden
- Openheid
- Aardkundig waardevol gebied;
- 500 meter rondom natte natuurparels
- Belvédèregebied 'Dommeldal';
- Oude bolle akkercomplexen;
- Openheid;
- Eventueel andere lokaal voorkomende landschaps of-natuurwaarden.

Categorie 3: Gebieden waar voor TOV/teelten nu of in de toekomst randvoorwaarden gelden en waar de ondernemer zelf de afweging moet maken of zijn bedrijfsvoering past binnen deze randvoorwaarden

- Gebieden die op termijn mogelijk natter worden en waar nadrukkelijk geldt: teelt volgt peil.
- Zoekgebieden regionale waterberging³;
- Waterkwaliteitsbuffers waar prioriteit wordt gegeven aan waterkwaliteit;
- Brongebieden voor de natuurgebieden waar prioriteit wordt gegeven aan waterkwaliteit;
- De grondwaterbeschermingsgebieden.

Categorie 4: Gebieden waar ruime mogelijkheden zijn voor TOV/intensieve teelten

In de gebieden die niet tot de bovenstaande categorieën behoren, zijn ruime mogelijkheden voor boomteelt, tuinbouw en TOV.

Op kaart 18 zijn de vier verschillende categorieën op kaart weergegeven. Hierbij overlappen de categorieën elkaar soms. Als dit het geval is, wordt er uitgegaan van een getrapte opbouw (categorie 1 gaat boven categorie 2, categorie 2 boven categorie 3, etcetera).

Uit een inventarisatie van de ZLTO blijkt dat er 7 bedrijven met teeltondersteunende voorzieningen in categorie 1 of 2 zijn gelegen en 28 bedrijven met teeltondersteunende voorzieningen in categorie 3. In totaal zijn er in Boven-Dommel 123 bedrijven met plantaardige teelten (akker- en tuinbouwbedrijven).

³ Bij de afweging dient gebruik te worden gemaakt van de meest recente gegevens van het waterschap de Dommel.

Wat gaan we doen?

- Het bieden van mogelijkheden van verplaatsing/optimalisatie van de ligging van bedrijven met plantaardige teelten uit categorie 1 en 2 (en eventueel uit 3) door middel van kavelruil.
- De gemeenten geven aan ondernemers die willen omschakelen of starten met tak intensieve teelten aan of de beoogde locatie gezien de omgevingsrandvoorwaarden voldoende perspectief biedt om economisch duurzaam te kunnen produceren.

Intensieve veehouderij

Naar aanleiding van een eerste aanzet voor een integrale zonering voor de intensieve veehouderij is onderzocht hoeveel sterke bedrijven (mede) als gevolg van de reconstructie geen uitbreidingsmogelijkheden hebben op de huidige locatie. (Onderzoek Inplaatsingsbehoefte intensieve veehouderij, ZLTO⁴ en werkgroep inplaatsing Boven-Dommel.) Na de vaststelling van het eerste conceptreconstructieplan Boven-Dommel (januari 2004) is de integrale zonering uit dit plan gebruikt voor een actualisatie van de in- en uitplaatsingsbehoefte. Voor een uitgebreide toelichting op de berekening van de in- en uitplaatsingsbehoefte wordt verwezen naar bijlage 6. Op basis van de zonering, zoals die in het eerste concept-reconstructieplan is opgenomen, is het werkelijke aantal bedrijven in extensiveringsgebieden bekend. In Boven-Dommel zijn er 95 bedrijven met een hoofdtak intensieve veehouderij of overige veehouderij (Bron: GIAB-bestand (op basis van metellingen)). Wanneer hiervan conform het percentage uit het ZLTO-onderzoek 30% verplaatst zijn dit **29** bedrijven.

Het MMA van de MER gaat ervan uit dat er 2 of meer knelpunten moeten zijn voor een bedrijf om voor verplaatsing in aanmerking te komen. In Boven-Dommel gaat het dan om 14 bedrijven. Het MMA gaat ervan uit dat 35% van dit aantal verplaatst, dit is dus 5 bedrijven. In beginsel kunnen alle bedrijven in extensiveringsgebieden in aanmerking komen om te verplaatsen. Wanneer 35% van alle bedrijven in extensiveringsgebieden verplaatst wordt is dit op basis van de MER-getallen 35% maal 35 is **12**.

Voor de landbouwontwikkelingsgebieden zijn beeldkwaliteitsplannen opgesteld waarin een studie is gemaakt van de mogelijkheden voor nieuwvestiging. Als er echter rekening wordt gehouden met een zone van 1500 m rondom wettelijk beschermde natuurgebieden dan volgt het minimum aantal mogelijke nieuwvestigingslocaties: dit wordt ingeschat op **11**.

In de MER is ingeschat hoeveel duurzame locaties er in de landbouwontwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden in Boven-Dommel vrijkomen. Uit het onderzoek, in combinatie met de steekproef waaruit blijkt dat dit aantal naar schatting met 30% verminderd moet worden door bijvoorbeeld bestaande burgerwoningen in het buitengebied, blijkt dat de volgende aantallen overblijven:

- Er zijn 15-29 duurzame locaties voorhanden, waarvan er nu op 8-15 locaties al sprake is van intensieve veehouderij.
- Naar schatting zal 22 % van de bestaande intensieve veehouderijbedrijven op een duurzame locatie hun bedrijf in de reconstructieperiode te koop aanbieden.
- Er zullen in de reconstructieperiode daardoor zo'n 3-6 duurzame locaties (22% van 15-29) op de markt voor inplaatsing vrijkomen, waarvan nu op 2-3 locaties (22% van 8-15) reeds sprake is van een intensieve veehouderijtak.

De groei van nieuwe agrarische ontwikkelingen in landbouwontwikkelingsgebieden kan op twee manieren gestalte krijgen:

- ontwikkeling van agrarische bouwblokken
- benutten van niet-agrarische bouwblokken

⁴ Onderzoek naar de inplaatsingsbehoefte van de IV in Noord-Brabant; ZLTO, september 2002

De landbouwontwikkelingsgebieden liggen in de Oosterikse Heide (ten oosten van Leende) en in het Chijnsgoed (ten noorden van Maarheeze). In de Maaijerheide (Bergeijk) ligt een secundair landbouwontwikkelingsgebied (geen nieuwvestiging, tenzij de Brabantbrede balans de noodzaak hiertoe aantoont).

In het MER zijn twee alternatieve landbouwontwikkelingsgebieden onderzocht (zie §7.3 en 8.3). Worden deze betrokken in de balans dan levert dat wat extra ruimte op voor nieuwvestiging: minimaal 1 en maximaal 4. Nemen we tenslotte ook de eventuele nieuwvestiging in het verwevingsgebied Groote Aard (Veldhoven) mee in de balans, dan krijgen we het volgende totaalbeeld:

Op basis van de bovengenoemde cijfers kan de inplaatsingsbalans worden geschetst:

Inplaatsingsbehoefte:		Aantal mogelijkheden voor nieuwvestiging			
			minimaal		maximaal
		Chijnsgoed	5		5
		Oosterikse Heide	3		3
		Maaijerheide	1		3
		Groote Aard	1		1
		Klein Schoot	0		1
		Peelven	1		3
TOTAAL	12-29		11		16

Inplaatsingsbalans							
	Behoefte Uitplaatsing		hervestiging		Nieuwvestigings		Balans locaties
Boven-Dommel	Min 12	Max 29	Min 2	Max 6	Min 11	Max 16	2+11-29 = -16 16+6-12= 10

Zoals al blijkt uit de diverse getallen die naar voren komen wordt opgemerkt dat de behoefte aan inplaatsing, de mogelijkheden voor nieuwvestiging en vrijkomende geschikte locaties altijd schattingen blijven. De getallen geven echter wel een orde van grootte aan.

In de praktijk zal blijken dat de behoefte aan het aantal inplaatsingslocaties kleiner is dan het aantal verplaatsers. Hiervoor worden de volgende redenen aangevoerd.

Een aantal bedrijven heeft meerdere locaties en zal verplaatsen naar een bestaande eigen locatie. Ook zal een aantal bedrijven zich verplaatsen buiten Boven-Dommel. Daarnaast worden in eerste instantie zoveel mogelijk bestaande bouwblokken benut.

Gelet op het bovenstaande concluderen wij dat er sprake is van een negatieve balans. In de praktijk betekent dit dat er op de lange termijn sprake kan zijn van een tekort aan goede inplaatsingslocaties is om de inplaatsingsbehoefte op te vangen.

Ontwikkelingsplan

In het plan wordt voorzien in twee mogelijkheden voor de nieuwvestiging van een intensieve veehouderij, namelijk in het kader van een ontwikkelingsplan voor een landbouwontwikkelings-

gebied en los daarvan. Op deze manier wordt de beweging afwaarts van extensiveringsgebieden bevorderd.

In beide situaties moet elke nieuwvestiging voldoen aan de vereisten zoals geformuleerd in par. 11.6.1 ad c, algemeen sub a.

Om een optimale inrichting van de landbouwontwikkelingsgebieden te bereiken, streven wij naar de opstelling van ontwikkelingsplannen voor de landbouwontwikkelingsgebieden.

Doelstelling van de ontwikkelingsplannen is het optimaal benutten van landbouwontwikkelingsgebieden voor de accommodatie van de ruimtelijke herstructurering van de intensieve veehouderij in combinatie met het realiseren van een hogere mate van duurzaamheid in deze agrarische sector. De plannen werken dat op gebiedsniveau uit.

Om dat optimaal te kunnen doen zijn de plannen uitvoeringsgericht en kunnen ze desgewenst een (aanvullend) beleidskader bieden. Ze beschrijven een uitvoeringsstrategie (bij voorkeur in de vorm van een concreet plan van aanpak met begroting) om te komen tot de optimale benutting en inrichting van het desbetreffende LOG met een beschrijving van de benodigde (beschikbare) instrumenten, regelingen en budgetten.

Het ontwikkelingsplan voldoet (in ieder geval) aan de volgende vereisten:

1. Efficiënt ruimtegebruik:

Het plan leidt tot een optimale benutting en inrichting van het LOG voor de intensieve veehouderij. Het ontwikkelingsplan beschrijft de optimale rangschikking van bouwblokken voor de intensieve veehouderij in het gebied (bestaand en nieuw) en geeft aan hoe de benutting van die locaties vorm krijgt. Dit laatste bijvoorbeeld door een actieve benadering van eigenaren van bestaande (niet-agrarische) locaties om de locaties ter beschikking te krijgen voor inplaatsende veehouders, het actief veiligstellen van vrijkomende locaties voor inplaatsers, etc.

Bij de optimale rangschikking wordt gekeken naar ruimtelijke- (beeldkwaliteit), milieukundige- (zie ook vereiste 5 en 6) veterinaire aspecten (o.a. minimaal vereiste onderlinge afstand, clustervorming). De handleiding duurzame locaties is hierbij een belangrijk hulpmiddel.

2. Het aantal nieuwvestigingen staat in een redelijke verhouding tot het aantal (her)vestigingen van intensieve veehouderijen op een agrarische bedrijfslocatie, of op een niet-agrarische locatie binnen het landbouwontwikkelingsgebied

Dit onderdeel beoogt recht te doen aan het uitgangspunt dat gebruikmaking van een bestaande locatie de voorkeur verdient boven nieuwvestiging. De ‘redelijke verhouding’ tussen nieuwe en bestaande vestigingslocaties ligt niet vooraf vast. De gemeente bepaalt de mogelijkheden op basis van de omstandigheden van het landbouwontwikkelingsgebied: hoeveel geschikte bestaande locaties zijn er en hoeveel daarvan komen er binnen afzienbare tijd werkelijk beschikbaar, hoeveel belangstelling is er voor (her)vestiging in dit landbouwontwikkelingsgebied (zowel vanuit extensiveringsgebieden, als vanuit elders, als vanwege ondernemers binnen het landbouwontwikkelingsgebied), en hoe pakt e.e.a. financieel uit. Onder de bestaande locaties kunnen ook RBV-locaties vallen.

In het plan wordt als eerste uitgewerkt wat de maximale benuttings-mogelijkheden van bestaande locaties zijn en hoe deze vorm kunnen krijgen (overlap met uitwerking vereiste 1). Vervolgens wordt uitgewerkt hoe de resterende ruimte van het LOG optimaal kan worden benut voor nieuwvestiging. Het is daarbij niet nodig (en vaak ook niet wenselijk met het oog op de prijsstelling) al concrete exacte nieuwvestigingslocaties aan te geven

3. Het plan biedt inzicht in hoe de sloop en verwijdering van niet meer in gebruik zijnde gebouwen en bouwwerken wordt nagestreefd

Het is de bedoeling dat bedrijfsgebouwen, die buiten gebruik worden gesteld, worden gesloopt, ook wanneer deze in een verwevingsgebied of in een landbouwontwikkelingsgebied liggen. Bebouwing kan vrijkomen als gevolg van herbenutting van bestaande locaties of het wegnemen van belemmering voor ontwikkeling op andere locaties binnen het LOG. Op basis van de uitwerking van de vereisten 1 en 2 wordt duidelijk of en waar dit aan de orde is/kan zijn. Daarnaast komt bebouwing vrij op uitplaatsingslocaties. Naast de sloop die verplicht is bij nieuwvestiging, moet ook bij hervestiging op bestaande locaties de sloop worden geregeld. Bij deelname aan de VIV is dit automatisch verzekerd. Het ontwikkelingsplan geeft aan hoe dit alles wordt gerealiseerd (uitvoeringstechnisch en financieel). Overigens hoeft dit niet te betekenen dat alle vrijkomende gebouwen moeten worden gesloopt. Sloop is immers niet altijd doelmatig, omdat bijvoorbeeld de stallen (gedeeltelijk) kunnen worden gebruikt voor een andere passende functie.

4. Het plan leidt tot een goede beeldkwaliteit van het landbouwontwikkelingsgebied

Voor de meeste LOG'en is al een beeldkwaliteitsplan opgesteld. In samenhang met de uitwerking van vereiste 1 vormt dit de basis voor de inrichting van het LOG. Is er nog geen beeldkwaliteitsplan, dan moet dit alsnog worden opgesteld.

5. Het plan voldoet aan het relevante milieu- en waterbeleid (watertoets/natuurtoets/Mer/Smb)

In samenhang met de uitwerking van vereiste 1 brengt het plan in beeld welke randvoorwaarden er, gelet op de geldende wet- en regelgeving, gelden voor de benutting van locaties. Dit kan betrekking hebben op de plaats en omvang van emissies, op de fysieke inrichting (water, landschap), etc. De provincie beschikt over het beslisondersteunende systeem DIAS (Distributie Ammoniak en Stank) waarmee effecten ten aanzien van ammoniak en stank kunnen worden bepaald. In overleg kan dit systeem worden ingezet.

De provincie heeft momenteel een handreiking implementatie IPPC en Vogel- en Habitatrichtlijn in voorbereiding. De watertoets, natuurtoets, Milieueffectrapportage en Strategische milieubeoordeling worden opgesteld in het kader van de besluitvorming over het bestemmingsplan of de aanpassing daarvan. Het is aanbevelingswaardig het ontwikkelingsplan zo op te stellen dat het al zoveel mogelijk elementen van de verschillende toetsen bevat. Een Mer kan wellicht procedureel gekoppeld worden aan een vergunningen- Mer

6. Het plan draagt duidelijk bij aan het verdergaand dan wettelijk vereist duurzamer maken van de bedrijfsvoering van de intensieve veehouderij bedrijven in het landbouwontwikkelingsgebied

De ontwikkeling, inrichting en gebruik van de landbouwontwikkelingsgebieden is dusdanig dat de intensieve veehouderij verdergaand verduurzaamt. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld realisatie van gesloten bedrijven, samenwerking in de productieketen, minimalisering van reststoffen etcetera. Het is gewenst om in het ontwikkelingsplan hiervoor (innovatieve) voorstellen op te nemen.

Het ontwikkelingsplan richt zich op zaken die het niveau van het individuele bedrijf te boven gaan, dus op gebiedsniveau. Overigens kunnen dit wel voorwaardenschepende onderdelen zijn, die dus verdergaande maatregelen op bedrijfsniveau eenvoudiger en / of goedkoper maken. Het gaat daarbij zowel om inrichting als om organisatie (samenwerking tussen bedrijven, tussen ketenschakels).

Verdergaande verduurzaming op het niveau van het individuele bedrijf behoeft dus niet persé

onderdeel uit te maken van het ontwikkelingsplan. Dit is immers primair de verantwoordelijkheid van de desbetreffende ondernemer, die daarvoor overigens wel gebruik kan maken van diverse stimulerende instrumenten en budgetten.

De invulling zal van gebied tot gebied verschillen en mede afhankelijk zijn van de initiatieven van de zittende en inplaatsende ondernemers. Het in samenspraak met hen invullen van dit onderdeel is dan ook cruciaal, het plan moet aansluiten bij hetgeen de bedrijven willen en kunnen. Indien er weinig of geen bereidheid bij ondernemers is tot verdergaande verduurzaming dient minimaal de inrichting op gebiedsniveau verdergaande duurzaamheidselementen te bevatten (bijvoorbeeld vergroten infiltratie water, of ruimte reserveren voor gemeenschappelijke infrastructuur).

Wat gaan we doen?

- Aanwijzen van landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden middels de “integrale zonering intensieve veehouderij”. (Reeds gebeurd.)
- Operationaliseren van de aangewezen landbouwontwikkelingsgebieden door middel van het aanleggen van de benodigde infrastructuur.
- Verplaatsing van 12 tot 29 intensieve veehouderijbedrijven uit extensiveringsgebieden naar landbouwontwikkelingsgebieden of duurzame locaties in verwevingsgebieden.
- Wij gaan uit van de Handreiking duurzame (project)locaties voor de beoordeling van het al dan niet duurzaam zijn van een locatie in het verwevingsgebied.

6.6.3 Verbrede landbouw

Boven-Dommel heeft grotendeels een kleinschalig verweven karakter met een gevarieerd aanbod van agrarische en natuurgebieden. Wij willen dit voor Brabant typerende landschap ook voor de toekomst bewaren en versterken. Dit betekent enerzijds dat er maar in beperkte mate ruimte is voor grootschalige ontwikkelingen in de landbouw. Anderzijds bestaat er een grote behoefte aan mogelijkheden om de inkomensbasis van agrariërs te verbreden en daarmee deze bedrijven ook in de toekomst als economische drager in het landelijk gebied te behouden.

Wij willen met name aan deze doelstellingen werken in gebieden waar de meeste beperkingen worden opgelegd aan de gangbare landbouw (extensiverings- en in mindere mate verwevingsgebieden). In een aantal gebieden zoals de Kempische Beemden (De Plateaux, Malpie en tussenliggend agrarisch gebied) past verbrede landbouw heel goed in het karakter en de doelstellingen van het gebied. Vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing in deze gebieden biedt kansen voor

het verwezenlijken van nieuwe activiteiten. In kernranden van de grotere kernen zien wij kansen voor nieuwe economische dragers, ook in de vorm van verbrede landbouw. Bijvoorbeeld agro-toeristische attracties of de verkoop van streekproducten. Voor het ruimtelijk kader sluiten wij aan bij de beleidsnota ‘Buitengebied in ontwikkeling’.

Ten slotte wordt opgemerkt dat de potentie voor verbreding met name wordt bepaald door de markt voor de geleverde producten en diensten. Vandaar dat wij ons vooral willen richten op kennisvergroting, samenwerkingsverbanden en marktverbreding.

Wij zien goede mogelijkheden voor de volgende verbredingsactiviteiten:

- landbouw en zorg: gezien de ligging van Boven-Dommel tussen grote bevolkingsconcentraties met een bijbehorende behoefte aan zorgvoorzieningen lijken er goede mogelijkheden voor een toename van het aantal bedrijven met zorg als nevenactiviteit;
- agrotoerisme: het agrotoeristische aanbod in de Boven-Dommel is al redelijk groot, maar redelijk eenzijdig in de vorm van minicampings. Er blijkt echter uit een onderzoek van ZLTO, KvK en provincie dat er nog ruimte is op de markt van agro-verblijfsrecreatie, mits van een goed kwalitatief niveau. Wij willen bereiken dat initiatiefnemers ten behoeve van de diversiteit meer mogelijkheden krijgen voor detailhandelsactiviteiten van bedrijfs-

- eigen en aanverwante producten, horecavoorzieningen, etcetera;
- streekproducten: er liggen kansen voor een verdere groei en ontwikkeling van het aanbod aan streekproducten, bijvoorbeeld in combinatie met agrotouristische activiteiten. Knelpunten hierbij zijn kleinschaligheid van het bedrijf en ruimtelijke ordening.

Wat gaan we doen?

- Bevorderen van verbrede landbouw door het opzetten van samenwerkingsverbanden tussen agrarische ondernemers onderling en met andere partijen, door middel van procesondersteuning en ondersteuning van initiatieven.
- Procesondersteuning voor het ontwikkelen van verbredings- en vernieuwingsconcepten.
- Procesondersteuning voor het opzetten van nieuwe Product-Markt-Combinaties.

6.6.4 Duurzame productie

Wij willen in het gehele reconstructiegebied milieuvriendelijke landbouwproductie stimuleren, omdat dit bijdraagt aan diverse doelstellingen, zoals verbetering van de waterkwaliteit, reductie van de ammoniakemissie en energiebesparing. Biologische landbouw beschouwen wij als een bijzondere vorm van duurzame productie. Wij willen de biologische landbouw laten groeien, omdat het door haar weinig milieubelastende karakter een belangrijke bijdrage kan leveren aan het realiseren van natuur- en milieudoelstellingen. Daarom hebben wij in het uitvoeringsprogramma projecten opgenomen gericht op bevordering van afzet, kennisuitwisseling en omschakeling naar biologische landbouw.

Het terugdringen van emissies is met name van belang in kwetsbare gebieden, zoals brongebieden en beekdalen, grondwaterbeschermingsgebieden, leefgebieden voor kwetsbare soorten en RNLE'n, landschapsecologische zones en gebieden met landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Initiatieven om meer duurzame productie, bijvoorbeeld biologische melkveehouderij, in deze gebieden te ontwikkelen, zullen worden ondersteund. Dit kan enerzijds met 'Koopmansgelden' en anderzijds met reguliere middelen ter stimulering van biologische landbouw. De ontwikkeling van biologische landbouw dient vraaggericht plaats te vinden. Dit kan gebeuren op grootschalige manier met geringe marges, of kleinschalig met een 'breed' inkomen en nadruk op kwaliteitsproductie, regionale ketens en streekproducten. Stimulering van afzetstructuren voor biologische landbouwproducten (bijvoorbeeld in bedrijfskantines, restaurants en verkooppunten streekproducten) kan de vraag naar biologische landbouw vergroten. Wij zullen initiatieven op dit gebied dan ook ondersteunen.

Naast biologische landbouw hechten wij aan verduurzaming van de gangbare landbouw. Om duurzame productie verder te stimuleren, zullen wij initiatieven ondersteunen die gericht zijn op energiebesparing en het verkrijgen van gesloten, schone productiesystemen op bedrijfs-, keten- en gebiedsniveau. Ten aanzien van subsidies wordt er aangesloten bij het bestaande beleid.

Wat gaan we doen?

- Bevorderen van samenwerkingsverbanden van duurzaam producerende (waaronder biologische) agrarische bedrijven onderling en met andere partijen, door middel van procesondersteuning en personele ondersteuning van initiatieven.
- Procesondersteuning voor het ontwikkelen van verbredings- en vernieuwingsconcepten duurzame productie.
- Procesondersteuning voor het opzetten van nieuwe Product-Markt-Combinaties duurzame productie.

6.7 Recreatie en toerisme

6.7.1 Inleiding

Er zijn een toeristisch-recreatieve visie en een plankaart opgesteld voor het gebied en daarmee is voldaan aan de eerste doelstelling van de Reconstructie. De volledige toeristisch-recreatieve visie is als achtergronddocument bij het reconstructieplan gevoegd. In het reconstructieplan zijn de hoofdpunten uit de visie en de plankaart overgenomen⁵.

Boven-Dommel kan (samen met Beerze Reusel) zonder meer als één van de sterke toeristisch-recreatieve regio's in Brabant en Nederland worden beschouwd. Dit heeft te maken met twee belangrijke basiskwaliteiten. Ten eerste zijn er in Boven-Dommel uitstekende omgevingskwaliteiten aanwezig: uitgebreide natuurgebieden, het afwisselende kleinschalige landschap, de Kempische dorpen en de ligging ten opzichte van België en de grotere dagattracties in Brabant. Ten tweede is het aanbod vanuit de recreatiebedrijven relatief goed: een gevarieerd aanbod van dag- en verblijfsrecreatie is van een kwalitatief goed niveau en van een goede omvang. In economische zin is sprake van een belangrijke bedrijfstak. De werkgelegenheid van de dag- en verblijfsrecreatie wordt ingeschat op ongeveer 2.650 directe en 850 indirecte arbeidsplaatsen (fte's) (peildatum 2000). De visie beoogt de bedrijfskwaliteiten en omgevingskwaliteiten op peil te houden en bij te dragen aan de leefbaarheid en economische ontwikkeling van het reconstructiegebied. De belangrijkste elementen uit deze visie zijn hierna weergegeven.

Wij willen kansen bieden aan een gezonde toeristisch-recreatieve sector. Een goed functionerende toeristisch-recreatieve sector kan namelijk een positieve bijdrage leveren aan andere sectoren, zoals natuur, landschap en cultuurhistorie, biedt verbredingsmogelijkheden voor de landbouw en zorgt voor differentiatie van de regionale economie.

Het is onze ambitie te investeren in de verdere promotie van het sterke product en daarnaast zowel de omgevingskwaliteiten als de bedrijfskwaliteiten op een hoog niveau te handhaven.

De uitgangspunten die wij hanteren zijn:

- kwaliteit boven kwantiteit;
- voldoende ontwikkelingsruimte voor de bestaande bedrijven;
- diversiteit en verrijking van het toeristisch-recreatief product;
- kleinschaligheid in nieuwe bedrijvigheid, maar wel met voldoende economisch perspectief.

6.7.2 Strategie

Voor het realiseren van onze ambitie en doelstellingen zullen verschillende ontwikkelingsrichtingen gevolgd moeten worden. Hieronder volgen zes ontwikkelingsrichtingen, waarbij inzet van de nieuw op te richten Regio VVV Kempen, Peel en Eindhoven, het Brabants Bureau voor Toerisme/Routebureau en het toeristisch bedrijfsleven van groot belang zal zijn.

Optimaliseren van de toeristisch-recreatieve infrastructuur

Boven-Dommel beschikt (evenals De Kempen als geheel) reeds over een uitgebreid netwerk van allerlei vormen van recreatieve routes, met het fietsknooppuntensysteem als belangrijkste pijler. Niettemin kan dit aanbod nog verder verbeterd worden.

Verbeterpunten zijn:

- verhoging attractiewaarden van routes;

⁵ De basis voor de toeristisch-recreatieve visie is gelegd in de rapporten 'Verkenning en notitie Toerisme en Recreatie Boven-Dommel' van DLG, 'Toeristisch-recreatieve visie Boven-Dommel' van het Platform Brabants Toeristisch Bedrijfsleven, 'Toeristisch-recreatieve ontwikkelingsvisie De Kempen' van het SRE en het 'Toeristisch-recreatief potentieplan De Kempen' opgesteld door DLV in opdracht van het SRE en het 'Streefbeeld Boven-Dommel' van de reconstructiecommissie.

- verbetering van de fysieke kwaliteiten;
- aanbrengen van eenduidige bewegwijzering;
- inrichten van Park & Bike-voorzieningen/opstapplaatsen die voldoende aantrekkelijk zijn qua ligging en voorzieningenniveau, zodat recreanten en toeristen zich laten 'geleiden';
- meer aandacht voor recreatieve mogelijkheden bij aanleg van nieuwe fietspaden (nog te vaak staat de utiliteit voorop en wordt gekozen voor een snelle en veilige route van dorp naar dorp);
- aandacht voor nieuwe en bestaande horecavoorzieningen in het buitengebied. Zij ontbreken of er is behoefte aan kwalitatieve verbetering zoals bijvoorbeeld het oplossen van parkeerproblemen (te weinig ruimte).
- We hebben aandacht voor het oplossen van knelpunten bij het oversteken van snelwegen en spoorlijnen van fietsers en wandelaars.

Wat gaan we doen?

- Ondersteunen van 12 initiatieven die zich richten op het verbeteren van routestructuren. Vaak betreft het hier het uitvoeren van reguliere activiteiten en het bieden van planologische ruimte.
- Meer concreet is het opzetten van de Park&Bike-voorzieningen. Voorgesteld wordt om 6 P&B-voorzieningen gedurende de reconstructieperiode op te zetten. Voorstel is om deze voorzieningen zoveel mogelijk te koppelen aan de recreatieve poorten.

Ontwikkelen van nieuwe mogelijkheden voor buitenrecreatie met routes en pleisterplaatsen ter ontlasting van de gebieden met overdruk

Een aantal natuurgebieden heeft te maken met overdruk ten aanzien van het recreatieve gebruik (zij het dat deze overdruk niet structureel is). Voorbeelden hiervan zijn De Malpie, in mindere mate Strabrechtse Heide, de Dommel en de andere kleinere stroompjes in de regio (gebruikt door kanoërs). Doel is om op sommige plaatsen te komen tot een betere regulering van de bezoekersstromen door het in samenwerking met natuurbeherende organisaties ontwikkelen van aantrekkelijke alternatieve routes en pleisterplaatsen in minder kwetsbare gebieden. Discussies zijn er over het maximaal toe te laten aantal vaarbewegingen met kano's op de riviertjes in het gebied. Voorstellen vanuit het waterschap sluiten niet aan bij het huidige aantal vaarbewegingen. Wij stellen voor dat er door het waterschap een beleidsplan nautisch beheer wordt opgesteld om optimalisatie van de diverse belangen te bewerkstelligen.

Een belangrijk instrument voor beheersing van recreatieve druk is de 'recreatieve poort'. Zo'n locatie vormt een toegang tot aantrekkelijke natuurgebieden. Bij deze toegang is voldoende informatie over het betreffende natuurgebied aanwezig (bezoekerscentrum, infopanelen). Er zijn voldoende parkeermogelijkheden en wellicht is fietsverhuur aanwezig (koppeling aan Park&Bike-voorzieningen). De 'poorten' zijn zodanig gelegen ten opzichte van natuurgebieden dat van hieruit direct gewandeld kan worden.

Ook dienen er mogelijkheden te zijn voor eenvoudige en kleinschalige horecavoorzieningen (of in de directe nabijheid), gericht op ontvangst van dagrecreanten in een groene omgeving. Goede aantrekkelijke poorten zorgen voor ontlasting van de recreatieve druk elders.

Als er direct aantoonbare substantiële natuur- en landschappelijke doelen kunnen worden bereikt, moet ook uitplaatsing van een recreatiebedrijf bespreekbaar zijn. Voorwaarden daarbij zijn de vrijwilligheid voor de ondernemer en de beschikbaarheid van alternatieven (geen uitplaatsing zonder inplaatsing elders).

Wat gaan we doen?

- Het opstellen van een beleidsplan nautisch beheer voor de kanovaart in Boven-Dommel door het waterschap, waarin criteria als overdruk door dagrecreatie en kwetsbaarheid van

natuur meegewogen worden.

- Het opzetten van vijf recreatieve poorten in het gebied (De Plaetse, het Leenderbos, de Venbergse Watermolen, omgeving Achelse Kluis en Grote Heide).
- Het faciliteren en begeleiden van uitplaatsing van twee recreatiebedrijven als daarmee natuur- en landschapsdoelen mede worden gediend.

Versterken van de relatie met het stedelijk gebied en zodoende beter profiteren van de daar aanwezige voorzieningen op het gebied van intensieve recreatie en 'leisure'

Het toeristisch-recreatieve aanbod in Boven-Dommel is grotendeels een typisch aanbod van een landelijke regio. De versterking van de relatie met Eindhoven is een essentiële stap om als 'volwaardig' recreatieve regio te functioneren. Aan de ene kant is Boven-Dommel van belang om in de grote behoefte aan wandelen, fietsen, skaten en dergelijke van de stedelijke inwoners te voorzien. Aan de andere kant is Eindhoven van belang voor de regionale inwoners en verblijfs-toeristen voor wat betreft het aanbod aan sport- en leisure-activiteiten dat nog steeds groeiend is. Ook het winkelaanbod is uitstekend.

Wat gaan we doen?

- Het ondersteunen van initiatieven die de interacties tussen 'stad en land'- voorzieningen op recreatief gebied versterken. Te denken valt aan vervoer naar sport- en leisurecentra vanuit verblijfsrecreatieve objecten.
- Opzetten van samenwerkingsverbanden met VVV en SRE.

Bieden van voldoende ontwikkelingskansen aan de bestaande vrijetijdsvoorzieningen (ook die gelegen zijn in of nabij natuurgebieden)

Een gezonde bedrijfstak moet zich kunnen blijven ontwikkelen, bijvoorbeeld om in te kunnen spelen op veranderende behoeften van de consument. Veelal vertaalt zich kwaliteitsverbetering ook in een stuk extra ruimtebehoefte. Bijvoorbeeld om ruimere kampeerplaatsen te creëren of om extra voorzieningen aan te brengen.

Met het uitgangspunt dat ontwikkelingen de draagkracht van natuur en landschap in het gebied niet te boven mogen gaan, zullen er in Boven-Dommel mogelijkheden moeten komen om op een acceptabele wijze bedrijven ontwikkelingskansen te blijven bieden. Een recente inventarisatie onder de bedrijven geeft een uitbreidingsbehoefte weer van circa 50 ha.

Voor behoud van de sterke positie van Boven-Dommel zijn met name behoud en uitbouw van de draagkracht van de grotere bedrijven van belang. Er zijn maatregelen nodig om de economische basis van veel recreatiebedrijven (ook de minder grote) gezond te houden. Indien de bestaande kaders (Streekplan, afsprakenkader) hiervoor onvoldoende ruimte bieden, zullen wij ons actief opstellen. Hierbij mag niet verwacht worden dat alle uitbreidingsplannen zonder meer kunnen worden gerealiseerd. De aanwezige landschappelijke waarden zijn omvangrijk en daarbij tevens van belang voor de aantrekkingskracht van het gebied. Bedrijven zullen bij hun planvorming nadrukkelijk mee moeten nemen de versterking van de landschappelijke waarden op en rond de eigen bedrijven (natuurlijke bufferzones, bijdrage aan versterking landschapselementen, nieuwe uit te graven natuurplassen).

Initiatieven op het gebied van toerisme en recreatie in de GHS en AHS-landschap zullen ter advisering worden voorgelegd aan de onafhankelijke provinciale adviescommissie toerisme en recreatie. Deze commissie toetst de initiatieven integraal aan economische, ruimtelijke orderings- en milieubelangen.

Wat gaan we doen?

- Behoeft en noodzaak van de geschatte uitbreiding voor bestaande recreatieve bedrijven

zal worden onderzocht (onderzoek begin 2004 afgerond), waarbij de versterking van natuur, landschap en milieu één van de randvoorwaarden is.

- Ondersteunen van initiatieven van ondernemers die bijdragen aan versterking van natuur en landschap.

Nieuwe elementen in het dag- en verblijfsrecreatieve aanbod

Voor de concurrentiepositie van Boven-Dommel zijn ook nieuwe vormen van dagrecreatie en verblijf gewenst.

Voorbeelden zijn: kleinschalig bijzonder verblijf, enkele kleinschalige hotels en enkele groepsaccommodaties, één of enkele landschapscampings, dagrecreatieve trekker van enige omvang, aanbod gericht op luxe persoonlijke verzorging. Er is een duidelijke lacune in het aanbod van (luxe) persoonlijke verzorging zoals sauna's, beautyfarms, etcetera. Verder liggen er kansen op het gebied van cultuur(historie). Boven-Dommel beschikt over een cultuurhistorisch aanbod van talrijke monumenten en historische marktplaatsen, maar heeft ook vele kapellen, kerken, torens, (water)molens, grafheuvels, etcetera. Verder zijn mogelijk versterking van golfsport met de aanleg van één of enkele volwaardige golfbanen, meer horeca in het buitengebied - eventueel in combinatie met poorten -, kleinschalige 'snelle' recreatievormen (survivalachtige activiteiten), diverse kano-activiteiten zodat concentratie tegengegaan wordt (onder andere lange afstand kano-route België-Maas), recreatieve activiteiten gekoppeld aan de paardensector en ontwikkeling van agro-toerisme gekoppeld aan routes (zowel kleinschalige dag- als verblijfsrecreatie). Boven-Dommel scoort op dit laatste punt al goed. Veel agrariërs hebben een minicamping. Er is geen behoefte aan nog meer van hetzelfde, maar juist ook de andere activiteiten maken agro-toerisme kansrijk en voegen iets toe aan het toeristisch-recreatieve product in Boven-Dommel. Zo blijkt uit een onderzoek van ZLTO, Kamer van Koophandel en provincie dat de markt voor agro-verblijfsrecreatie, mits van een goed kwalitatief niveau, nog kan verdubbelen.

Bij de realisatie van bovengenoemde voorbeelden is de rol van de betrokken overheden vooral voorwaardenscheppend.

Wat gaan we doen?

- Het ondersteunen van initiatieven (in de vorm van procesbegeleiding en personele ondersteuning) die bijdragen aan de vergroting van de diversiteit van het toeristische en recreatieve aanbod.

Promotie en productontwikkeling

Voor de promotie van Boven-Dommel (in bredere zin de gehele Kempen) als potentiële vakantieregio zou nog verbeterd kunnen worden. Een belangrijke taak kan weggelegd zijn voor de Regio VVV Kempen & Peel.

Daarnaast ligt er een duidelijke wens tot een betere toeristisch-recreatieve profilering van de regio en de individuele kernen door middel van welkomstborden bij invalswegen.

Een vorm van productontwikkeling is het stimuleren van toeristisch-recreatieve ketensamenwerking. Geconstateerd wordt dat het toeristisch-recreatieve aanbod in Boven-Dommel (en de Kempen) feitelijk een optelsom is van het individuele aanbod. Een meer intensieve samenwerking tussen de diverse aanbieders van de toeristisch-recreatieve voorzieningen is dan ook noodzakelijk. De samenwerking tussen ondernemers in Content Kempenland is een goede aanzet.

In Actieplan Kompas is aangegeven dat moet worden gestreefd naar een professionele samenwerkingsvorm waarin alle huidige beleidsmatige, beheersmatige, promotionele en productontwikkelingstaken samenkomen (Toeristisch Huis).

Sinds enige jaren profileren de grote verblijfsrecreatieve parken zich als Kempische bedrijven. De samenhang tussen verblijfsrecreatie en dagrecreatie is evenwel mager. Er is nog steeds behoefte aan een Kempenbreed Platform, waaraan menskracht en middelen worden gekoppeld. Het is

zaak ketenvorming niet als 'kreet' te blijven hanteren, maar het ook inhoud te geven. Menskracht (capaciteit én kwaliteit) is nodig om het huidige product en veel van bovengenoemde versterkingen samenhangend onder de aandacht van de lokale bevolking, stedelingen in Zuidoost-Brabant en van dag- en verblijfstoeristen elders in Nederland te brengen. Hier is een belangrijke rol weggelegd voor de Regio VVV nieuwe stijl. In feite gaat het om de invulling van een 'bezoekersmanagement' in de Kempen.

Er dient een plan van aanpak te worden opgesteld met een organisatiestructuur, gedragen door bedrijfsleven, gemeenten, landbouw en natuurbeschermingsorganisaties samen. Veel gemeenten hebben een toeristisch plan op laten stellen, dat doorvertaald is naar onderliggende R&T-visie. Gemeenten dienen als vervolg hierop ook daadwerkelijk hun verantwoordelijkheid te nemen. Hiervoor moeten ook financiële middelen worden vrijgemaakt. Ketens zijn er op diverse terreinen denkbaar:

- agrotouristisch netwerk;
- cultuurhistorisch netwerk;
- versterking relatie dag- en verblijfsrecreatie. Een goed voorbeeld zijn de 'Doedagen' in de Peelregio;
- relatie Kempen met stedelijk gebied Eindhoven;
- combinaties van recreatie, natuur en cultuurhistorie;
- netwerk van park- en bike-voorzieningen en recreatieve poorten.

Wat gaan we doen?

- Ondersteuning van initiatieven om te komen tot een Kempen-brede promotie van recreatie en toerisme en T&R-productontwikkeling in het reconstructiegebied met behulp van procesondersteuning en personele middelen.

6.7.3 Toeristisch-recreatieve ontwikkelingskaart

De visie op de gewenste toeristisch-recreatieve ontwikkelingen van Boven-Dommel is vertaald in een plankaart (zie kaart 20). Op deze kaart zijn vijf typen gebieden onderscheiden, variërend van projectlocaties tot extensieve recreatiegebieden. Verder zijn op de kaart de gewenste recreatieve poorten aangegeven. Wij hanteren deze kaart vooral bij de afweging of de aangedragen projectvoorstellen, waarvoor in het kader van de reconstructie een bijdrage voor uitvoering gevraagd wordt, wel passen in de ruimtelijke visie die op deze kaart te vinden is.

Bij de ontwikkeling van recreatieve poorten en projectlocaties gaan wij daarnaast uit van het Streekplanbeleid op grond waarvan de desbetreffende ontwikkelingen de draagkracht van het gebied niet mogen overstijgen en een verrijking met zich meebrengen van het toeristisch recreatieve product van de streek. Initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme in de GHS en AHS-landschap moeten ter advisering worden voorgelegd aan de onafhankelijke Adviescommissie voor recreatie en toerisme. Daarbij zal aansluiting worden gezocht bij het Streekplanbeleid.

De kaart Recreatie (kaart 20) heeft geen planologische doorwerking. Een uitgebreide toelichting op de kaart is te vinden in de bijlage 7. De complete Visie is opgenomen in de CD-ROM bij dit plan.

De onderscheiden categorieën zijn:

- Projectlocaties
- Intensief recreatieve gebieden
- Stedelijk uitlooph gebied
- Kansrijk extensief recreatief landelijk gebied
- Recreatieve poorten
- Kwaliteitsversterking bestaande intensieve recreatiebedrijven.

Projectlocatie

In Boven-Dommel geldt dat projectlocaties gebieden zijn waar sprake is van een clustering van grootschalige en/of kleinschalige verblijfsrecreatieve bedrijven, dagattracties, intensieve watersportlocaties, intensieve toeristisch-recreatieve voorzieningen en openluchtrecreatiegebieden. In deze gebieden is, onder voorwaarden dat de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van het gebied worden gehandhaafd en waar mogelijk worden versterkt, ruimte voor kwaliteitsverbetering, product vernieuwing en kwaliteitsuitbreiding van de bestaande bedrijven.

Daarnaast is in een aantal van de projectlocaties ruimte voor (incidentele) nieuwvestiging van bijvoorbeeld (grootschalige) verblijfsaccommodaties en/of dagattracties.

In Boven-Dommel liggen de volgende projectlocaties: Strijp (Eindhoven), Cranendonck en Heeze-erendbosch. Strijp is een (boven)stedelijke en/of (boven)regionale trekker op het gebied van 'leisure', terwijl Cranendonck gezien wordt als vestigingslocatie voor een grootschalige dagattractie en als zoekgebied voor hervestiging van mogelijk uit te plaatsen recreatiebedrijven. Heeze-erendbosch, ten slotte, wordt gezien als locatie voor verbreding van bestaande verblijfsrecreatie met dagrecreatieve voorzieningen, met name aan de oostzijde van het gebied. Voor dit gebied willen wij de landschappelijke waarden versterken als onderdeel van de gewenste ontwikkelingen.

Intensief recreatief gebied

Deze gebieden bestaan uit een clustering van intensieve toeristisch-recreatieve bedrijven en voorzieningen of kunnen uitgroeien tot een dergelijk cluster. In deze gebieden is ruimte voor kwaliteitsverbetering, product vernieuwing en uitbreiding van de bestaande bedrijven (buiten de kwetsbare gebieden). De recreatieve routestructuren, de informatievoorziening, verbetering van landschappelijke kwaliteit en verbetering van het routenetwerk zijn belangrijke aandachtspunten. Vestiging van nieuwe grootschalige voorzieningen is in deze gebieden niet gewenst.

De intensief recreatieve gebieden zijn:

- De Landsard als concentratiegebied voor lawaaisporten;
- Veldhoven (Koningshof - Buiten Jan - Witven), ten behoeve van de versterking van bestaande verblijfsaccommodaties en ontwikkeling van ondersteunende activiteiten;
- Sportpark Noord Eindhoven, ten behoeve van de ontwikkeling tot multifunctioneel sport- en cultuurcomplex (onder andere skiën, klimmen, karten);
- Jachthaven Beatrixkanaal, ter ontwikkeling van intensieve waterrecreatie;
- Eindhoven Centrum, gericht op de uitbouw van de positie van Eindhoven als interessant dagrecreatief bezoekersdoel voor de (regio)bevolking;
- Genneper Parken: deel Sportpark-intensieve recreatie, gericht op het versterken van het recreatiegebied voor intensieve recreatie, gericht op sport (overeenkomstig de Structuurvisie Genneper Parken 2003);
- Achtereind, gericht op het versterken van de huidige situatie door het realiseren van een duurzame ruimtelijke invulling van het gebied met een passende activiteit.
- Gebied Heeze - Leende, gericht op de ontwikkeling van nieuwe kleinschalige dag- en verblijfsrecreatie met name in de overgangszones, ontwikkeling van kwaliteiten van de kernen en het beter benutten van landschap voor toerisme en recreatie. Daarnaast gericht op verbreding van bestaande verblijfsaccommodatie met dagrecreatieve voorzieningen, mede gericht op de regiobevolking;
- Kempervennen en Eurocircuit, een ontwikkelingsgebied voor intensieve dag- en verblijfsrecreatie;
- Brugse Heide, gericht op ontwikkeling van het recreatiespoor met diverse activiteiten en evenementen, ruimte voor kwaliteitsversterking van bestaande verblijfsaccommodaties en ruimte voor recreatieve stadsrandfuncties in het noordelijk deel van het gebied.

Stedelijk uitloopegebied

Stedelijke uitloopegebieden zijn multifunctionele gebruiksgebieden in de stadsrandzones van de grotere kernen. In deze gebieden is sprake van een gevarieerde ruimtelijke structuur en een eveneens gevarieerd (extensief en intensief) recreatief gebruik van de ruimte. Stedelijke uitloopegebieden kunnen bestaan uit parken, bos- en natuurgebieden, landbouwgebieden, gebieden met struinnatuur en openluchtrecreatiegebieden.

In deze gebieden kunnen uiteenlopende voorzieningen komen, afgestemd op het karakter en de stedelijke druk van het gebied.

De volgende stedelijke uitloopegebieden vinden we in Boven-Dommel:

- De Wielewaal en omgeving als uitloopegebied en stedelijk bos voor Noordwest-Eindhoven, gericht op fietsen en wandelen;
- Het dal van de Kleine Dommel als uitloopegebied voor fietsen en wandelen met een extensief karakter. Geen intensivering van het huidige gebruik gewenst;
- Genneperparken, een landschappelijk stadspark waarin behoud en ontwikkeling van natuur en landschap voorop staan. Primair een rustgebied voor de Eindhovense bevolking; accent ligt op extensieve recreatie (overeenkomstig de Structuurvisie Genneper Parken 2003);
- Zesgehuchten, een stedelijk uitloopegebied voor Eindhoven en Geldrop met een accent op extensieve recreatieve routestructuren;
- Veldhoven, een stedelijk uitloopegebied voor Veldhoven. Afstemming van het recreatief medegebruik op het karakter van het gebied;
- Stadsbos Valkenswaard-Waalre-Aalst, een stedelijk bosgebied en recreatieve uitloop met ruimte voor ondersteunende, intensieve dagrecreatieve voorzieningen.

Kansrijk extensief recreatief landelijk gebied

Dit is een aantrekkelijk en interessant landelijk gebied vanwege landschap en cultuurhistorie of door de nabijheid van aantrekkelijke natuurgebieden. Belangrijk is dat de samenhang in dit gebied versterkt kan worden. Er is aandacht voor versterking van de omgevingskwaliteiten (landschap). In recreatief opzicht zijn dit kansrijke gebieden voor kleinschalige extensieve en kleinschalige intensieve bedrijven, zoals kleinschalige horeca en speelboerderijen. Verder zijn dit kansrijke gebieden voor recreatief medegebruik, extensieve waterrecreatie en voor verschillende routestructuren. Het gaat daarbij om voorzieningen als fiets- en wandelpaden, rust- en picknickbanken, informatiepanelen, overstapjes, klaphekjes, knuppelpaden, aanlegplaatsen, vissteigers en kano-uitstapplaatsen. De gebieden waarop een en ander van toepassing is, zijn: het gebied tussen Veldhoven en Oerle /Zandoerle, het Dommeldal Zuidwest, het gat van Waalre, de Zevenhuizense Heide, Providentia, Landschapspark Baronie Cranendonck, de Burgemeester Aartslaan, het gebied ten westen van Luyksgestel, Witrijt, de Bergerheide, Borkel en Schaft, De Dommel, het Beatrixkanaal, het Afwateringskanaal en ten slotte het Eindhovens Kanaal.

Recreatieve poort

Een recreatieve poort vormt de ingang van een natuur- en bosgebied waar de bezoeker de auto kan parkeren en vervolgens te voet, per fiets of per paard het gebied kan gaan verkennen. Bij een poort zijn dan ook startplaatsen van diverse typen routes, met de nadruk op een volwaardig wandelproduct, en bevindt zich een knooppunt van het fietsknooppuntensysteem. Een recreatieve poort is gevestigd op een plaats waar de natuur en/of het landschap een grotere recreatiedruk aan kunnen, terwijl tegelijkertijd de meer kwetsbare delen van het gebied of aangrenzende gebieden worden ontlast van de recreatieve druk. Bij een poort zijn altijd een horecavoorziening en ruime parkeermogelijkheden en is informatie over het gebied te verkrijgen (zoals routefolders). In Boven-Dommel worden de volgende recreatieve poorten voorzien: De Plaetse, als opvang en vertrekpunt voor wandelaars voor de Strabrechtse Heide, Het Leenderbos, als opvang en geleiding van recreanten voor het Leenderbos, De Venbergse Watermolen, als opvang en geleiding

van recreanten voor natuurgebied De Malpie, de Grote Heide en ten slotte de omgeving van de Achelse Kluis, als opvang en geleiding van recreanten voor het zuidelijk deel van het Leenderbos en de Beverbeekse Heide (België).

Kwaliteitsversterking bestaande intensieve recreatiebedrijven

Dit zijn bestaande intensieve recreatiebedrijven (verblijfsaccommodaties en dagattracties) die in principe ruimte moeten krijgen voor kwaliteitsverbetering en -versterking en product vernieuwing van het aanbod. Het mogelijk maken van een kwaliteitsverbetering is belangrijk omdat het beter is bedrijfseconomisch gezonde, kwalitatief volwaardige bedrijven te hebben dan bedrijven die 'op slot' zitten. Voor alle bedrijven gaat deze kwaliteitsslag gepaard met de behoefte aan meer ruimte rondom het bedrijf.

Niet alle plannen zullen zonder meer kunnen worden gerealiseerd. Daarvoor zijn de aanwezige landschappelijke waarden omvangrijk en belangrijk voor de aantrekkingskracht van het gebied. Bij de planvorming door bedrijven vormt de versterking van de landschappelijke waarden op en rond het eigen bedrijf een belangrijk onderdeel (natuurlijke bufferzones, bijdrage aan versterking landschapselementen). Bij plannen van bedrijven waar in belangrijke mate sprake is van permanente bewoning van stacaravans en recreatiewoningen, verdient oplossing van dit vraagstuk aandacht.

Bestaande intensieve recreatiebedrijven die op hun huidige locatie geheel klem zitten en bedrijven in kwetsbare natuur- en landschapsgebieden waarvoor bedrijfsverplaatsing zeer gewenst is, zijn mogelijkheden voor nieuwvestiging in een projectlocatiegebied aanwezig mits wordt voldaan aan de voorwaarden in het Streekplan. Inmiddels wordt onderzoek verricht naar eventueel te verplaatsen recreatiebedrijven in de zeer kwetsbare gebieden. Bij de invulling van concrete nieuwe recreatieve voorzieningen in de projectlocaties recreatie zullen de resultaten van dit onderzoek worden betrokken, waarbij nieuwe locaties bij voorkeur worden benut voor hervestiging van te verplaatsen bedrijven.

De kleinere verblijfsaccommodaties en dagrecreatieve voorzieningen hebben in principe ook mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering. Daarbij geldt eveneens dat bij de planvorming de versterking van de landschappelijke waarden op en rond het eigen bedrijf een belangrijk onderdeel vormt (natuurlijke bufferzones, bijdrage aan versterking landschapselementen).

6.8 Wonen, werken en leefbaarheid

Het landelijk gebied van Boven-Dommel kan nog steeds gekarakteriseerd worden als een sterk landbouwgebied. Echter, net als op veel andere plaatsen, is ook hier een geleidelijke, maar ingrijpende omwenteling gaande. Het relatieve belang van de landbouw neemt af en er is meer ruimte nodig voor andere functies als wonen, werken, natuur en recreatie.

Het agrarische ondernemerschap als basis voor de plattelandseconomie valt voor een aanzienlijk gedeelte weg, waardoor woon-, werk- en leefklimaat negatief beïnvloed kunnen worden.

Ondernemerstalent dreigt uit de streek weg te vallen of niet benut te worden.

Om de negatieve effecten van het wegvallen van een deel van de landbouw als inkomstenbron op te vangen, willen wij een bijdrage leveren aan versterking van nieuwe ontwikkelingskansen voor het platteland (landelijke kernen en buitengebied).

Ambitie

Wij hebben hierbij de ambitie dat in 2016 op basis van een integraal gebiedsgericht beleid een krachtig en duurzaam vitaal landelijk gebied is gerealiseerd. Hierbij maken het stedelijk gebied en het landelijk gebied - elk gebruik makend van de eigen specifieke kwaliteiten en ter versterking van elkaar en van de hele regio - optimaal gebruik van elkaar. De omvang en dynamiek van de economie op het platteland is minstens gelijkwaardig aan de stedelijke economie.

In 2016 is de leefbaarheid van de kleinere kernen in het landelijk gebied - extra onder druk gezet vanwege de terugloop in de landbouw en aanverwante bedrijvigheid - hersteld en op een aanvaardbaar niveau gebracht.

Dit vraagt om een integrale invulling, zowel in maatschappelijke, economische als in ruimtelijke zin⁶. Onderstaande figuur maakt duidelijk dat op alledrie deze aandachtsvelden zowel sociale als fysieke instrumenten ingezet kunnen worden.



Figuur 6.1 Piljers van integrale ontwikkeling ((c) KDS)

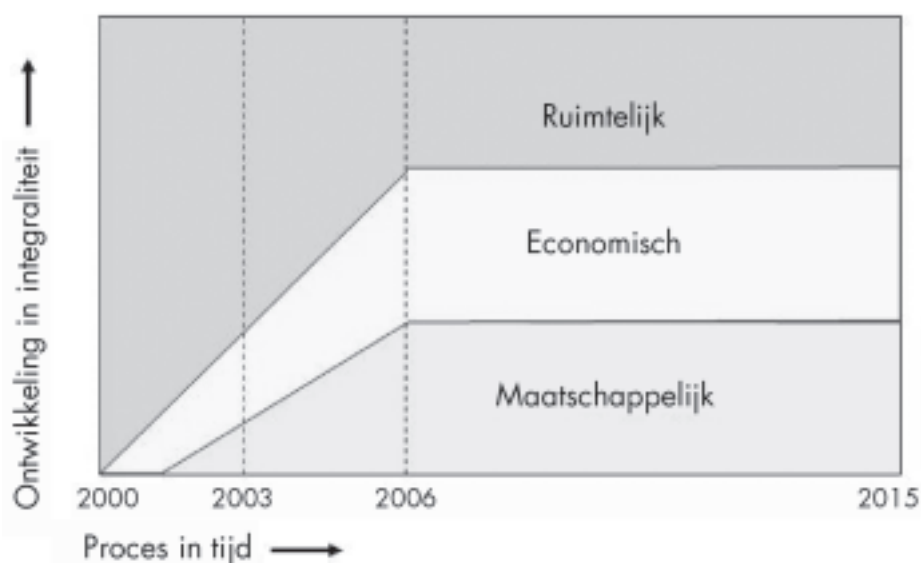
Toelichting op figuur 6.1:

- Maatschappelijk; de maatschappelijke pijler is gericht op het verbeteren van de leefbaarheid en de betrokkenheid van de burgers bij maatschappelijke activiteiten en het vergroten van de sociale cohesie.
- Economisch; de economische pijler bevat de acties die gericht zijn op het stimuleren van nieuwe en het versterken van bestaande economische bedrijvigheid.
- Ruimtelijk; de ruimtelijke pijler bevat acties gericht op de kwaliteit van de openbare ruimte.
- Fysieke instrumenten: hiermee wordt bedoeld het realiseren van voorzieningen als zorginstellingen, bedrijventerreinen, de inrichting van natuurgebieden.
- Sociale instrumenten: hiermee worden activiteiten gericht op vergroting van kennis en competentie bedoeld.
- Organiserend vermogen; de ervaring binnen de pilots van de reconstructie⁷ geeft aan dat vanuit de reconstructie al veel draagvlak is ontstaan voor de ontwikkeling van het platteland. Een belangrijke belemmerende factor voor het mobiliseren en faciliteren van dit draagvlak is het gesegmenteerde en beheersmatige denken en werken binnen de overheden en instellingen c.q. organisaties. Dit vraagt om een daadkrachtige, neutraal gepositioneerde aanpak van waaruit geïntegreerd aan ontwikkelingsbeleid gewerkt kan worden.
- Duurzaamheid; de basis van het figuur wordt gevormd door duurzaamheid. Duurzaamheid wil zeggen dat bij alle besluiten, projecten en activiteiten uitgangspunt dient te zijn dat er een evenwicht bestaat tussen ruimtelijke (ecologische), economische en maatschappelijke aspecten. Op provinciaal niveau is met name het instituut voor duurzaamheidsvraagstukken TELOS promotor van deze gedachte.

⁶ Deze begrippen komt men in de literatuur ook tegen onder de benaming 'people, profit, planet' of 'sociaal-cultureel, economisch en ecologisch kapitaal'.

⁷ Dit is gebaseerd op de ervaringen in de nationale BANS-pilots, waaronder die in De Hilver en Gemert-Bakel.

Om te komen tot integraal gebiedsgericht beleid is op dit moment nog een groot aantal stappen nodig. Dit heeft te maken met het feit dat tot nu toe in het reconstructieproces, maar ook in het overheidsbeleid in algemene zin, het ruimtelijke aspect de boventoon heeft gevoerd. Er is vooral nagedacht over hoe natuur-, water- en bodemsystemen weer kunnen worden hersteld, hoe de juiste functie op de juiste plek kan worden gerealiseerd en hoe bestaande bedrijvigheid zich kan aanpassen aan de omgeving. Dit is begrijpelijk gezien het feit dat er een ommekeer nodig wordt geacht van de in de afgelopen decennia ontstane situatie. In deze periode heeft de landbouwproductie een ongekennde groei doorgemaakt, vaak ten koste van natuur en milieu. Nu bestaat echter het risico dat de balans doorslaat naar de andere kant. Een landelijk gebied zonder economische dragers is zijn basis kwijt. Kortom, er dient gezocht te worden naar een nieuw evenwicht tussen ruimtelijk, economisch en maatschappelijk kapitaal. Dit is vergelijkbaar met het proces zoals zich dat in eerste instantie in de pilotgebieden heeft voltrokken. Bij de start van de uitvoeringsfase is daar gebleken dat de problematiek niet alleen met ruimtelijke instrumenten kan worden opgelost. Juist de inbreng van economische en maatschappelijke aspecten en betrokkenheid van partijen op deze vlakken zorgt voor draagvlak, organiserend vermogen en duurzame resultaten. Deze constatering worden bevestigd door ervaringen uit het Grote Steden Beleid en de visie van de huidige minister van LNV op plattelandsontwikkeling. Ook andere partijen, waaronder het SRE, komen inmiddels met programmalijnen waarbij een integrale aanpak van projecten gestimuleerd wordt.



Figuur 6.2 Ontwikkeling integraal gebiedsgericht beleid

Aanpak

Wij hebben het Streekplatform De Kempen aangewezen om lokale initiatieven ter verbetering van de sociale- en economische structuur te initiëren, stimuleren en begeleiden. Het Streekplatform heeft de volgende missie geformuleerd: Het Platform Streekontwikkeling De Kempen zoekt, helpt, stimuleert en begeleidt initiatiefnemers tot ontwikkeling van economische dragers en bij de ontwikkeling van nieuwe rendabele initiatieven om werkgelegenheid te creëren en sociale ontwikkeling te bevorderen.

Door het Streekplatform zijn een sociale- en economische visie met bijbehorende ruimtelijke

uitwerking en doelentabel opgesteld. Deze zijn als basis gebruikt voor deze paragraaf. De genoemde documenten zijn in hun geheel als achtergronddocumenten op CD-ROM bij het reconstructieplan gevoegd.

Een krachtig en vitaal landelijk gebied vraagt om een integrale invulling, zowel in ruimtelijke, economische, ecologische als in sociaal-culturele zin. Er zijn drie zaken die op sociaal-economisch vlak, met name op microniveau, om aandacht vragen :

1. het opvangen van de sociale aspecten van veranderingen binnen de landbouw;
2. het stimuleren van economische mogelijkheden voor het platteland;
3. behoud en versterken van de leefbaarheid.

6.8.1 Sociale aspecten in de landbouw

Veehouders en hun gezinsleden krijgen, als gevolg van de ontwikkelingen in de landbouw, te maken met vragen ten aanzien van de continuïteit van hun bedrijf. Wij willen daarbij ondersteuning bieden aan diegenen die daaraan behoefte hebben. Ondernemers en medeondernemende gezinsleden moeten op verzoek zo begeleid kunnen worden, dat zij een geaccepteerde en bewuste keuze kunnen maken voor de ontwikkeling van hun bedrijf, al of niet op de huidige locatie of stopzetting van hun bedrijf, al dan niet met een overschakeling naar een nieuwe vorm van ondernemerschap of arbeid in loondienst. Vooral bij het niet voortzetten van het bedrijf spelen acceptatie en verwerking een grote rol.

De landbouw is als sector uitstekend georganiseerd. Er bestaat een structuur voor het opvangen van sociale problematiek in de landbouw. Daarin participeren de landbouworganisaties en andere organisaties, verbonden aan de landbouw. Juist het gesloten karakter van de landbouwsector maakt het moeilijk voor de reguliere diensten vanuit de gemeenten en sociale organisaties om adequaat te reageren.

Vanwege het feit dat de bedrijfsbeëindiging niet in een korte, begrensde periode plaatsheeft, maar verspreid over de komende jaren, is het niet reëel een opvangloket voor stoppende agrarische ondernemers in te richten. De gangbare loketten moeten voldoende beschikbaar en geëquipeerd zijn.

Wat gaan we doen?

Wij willen hieraan invulling geven door partijen te stimuleren en te faciliteren op het gebied van :

- het informeren en ondersteunen door gemeenten en het informeren door niet-agrarische organisaties en instanties ten behoeve van het opvangen van stoppende bedrijven, waarbij vooral geanticipeerd moet worden op ontwikkelingen in de landbouw. Dit doen we in geheel Boven-Dommel;
- begeleiding van bedrijfsbeëindigers door:
- hulp bij de emotionele verwerking van het beëindigen van het bedrijf;
- hulp bij het vinden en realiseren van een nieuwe 'bestemming', door onder andere een optimale toegang tot de kennisinfrastructuur. Bij de begeleiding maken we gebruik van de ervaring van het SEP Veehouderij; zo mogelijk wordt het SEP Veehouderij voortgezet.

6.8.2 Nieuwe economische activiteiten

In grote delen van het Boven-Dommelse platteland zijn andere economische activiteiten, zoals dienstverlening, in economisch opzicht belangrijker dan de landbouw. Gezien de huidige en voorziene achteruitgang van de agrarische economie, is er ook voor de voorheen echte landbouwgebieden aanleiding tot bezorgdheid over de economische vitaliteit in het landelijk gebied. Er is behoefte aan nieuwe economische dragers (NED's): zowel gekoppeld aan primaire agrarische bedrijven (verbrede landbouw) als nieuwe agrarische- en niet-agrarische bedrijvigheid.

Bij het ontwikkelen van alternatieve economische mogelijkheden zijn de volgende drie factoren van belang die wij kunnen beïnvloeden:

1. het vinden van nieuwe alternatieven
2. het vinden van ruimte, niet alleen fysiek maar ook juridisch, voor het uitoefenen van economische activiteiten
3. het versterken van de ondernemerskwaliteiten in de gewenste richting

Deze drie factoren komen hieronder aan de orde.

Wij constateren dat, mede naar aanleiding van de voorstellen voor functieverruiming in het buitengebied (vrijkomende agrarische bedrijfslocaties, NED's en bebouwingsconcentraties) nieuw beleid in ontwikkeling is dat gestalte krijgt in een beleidsnotitie van GS "buitengebied in ontwikkeling" en de eerste herziening van het Streekplan. Wij nemen dit beleid als uitgangspunt.

Nieuwe economische alternatieven voor de landbouw

Vanuit het besef dat de werkgelegenheid landbouw in belangrijkheid afneemt, redeneren wij dat daarmee het regionale inkomen achteruit gaat. Daarom moet er gezocht worden naar nieuwe economische dragers. Daarmee wordt bedoeld: sectoren die het economische gat dat door de landbouw achtergelaten wordt op kunnen vullen. Volledige opvulling van het zogenaamde gat is niet reëel. Wij gaan er namelijk vanuit dat er geen enkele sector is die de teruggang van de agrarische sector in die mate kan compenseren. Wel zijn vernieuwingen denkbaar die in individuele gevallen tot een extra inkomen kunnen leiden. Samen kunnen die leiden tot de gewenste economische ontwikkeling van Boven-Dommel.

Voor alternatieve economische mogelijkheden willen wij aansluiten bij de kwaliteiten en potenties van Boven-Dommel. We zoeken het niet in spectaculaire nieuwe zaken; wel willen wij mogelijkheden geven aan nieuwe activiteiten en initiatieven die voor economische ontwikkeling in het landelijke gebied kunnen zorgen. Hierbij constateren we een verschuiving in het belang van de economische dragers. Naast ruimte voor de meer traditionele economische dragers (productielandbouw en recreatie en toerisme) zien wij kansen voor de volgende ontwikkelingen:

- wonen
- natuur en landschap
- verbrede landbouw
- de sociale- en economische potentie van kernen en dorpen als onderdeel van een landelijke regio
- de bewoners en ondernemers in het gebied die een economische factor van betekenis zijn
- kleine bedrijfslocaties

Kansen voor landbouw en recreatie

De landbouw zelf verandert ingrijpend. Een deel van de agrarische bedrijven zal kiezen voor grootschaligheid. Hiervoor willen wij ruimte bieden, onder meer in de vorm van landbouwonwikkelingsgebieden. Echter, dergelijke ontwikkelingen zijn niet overal gewenst, er moeten dus duidelijke keuzes gemaakt worden en er moet sturing plaatsvinden. In §6.6 is onze visie op de landbouw reeds beschreven.

Een deel van de agrarische bedrijven zal kleinschalig blijven en door middel van verbreding voldoende inkomen verwerven. Een steeds groter deel van deze bedrijven zal als nevenactiviteit gerund worden. Deze ontwikkelingen zijn met name van belang in gebieden waar de landbouw te maken heeft of krijgt met beperkingen voor de bedrijfsvoering vanuit andere functies (wonen, natuur, water, etcetera).

Daarnaast vinden wij het belangrijk dat de toeristisch-recreatieve sector in Boven-Dommel een bijdrage kan leveren aan de economische ontwikkeling van het gebied. Hierbij gaan wij ervan uit dat de vernieuwing plaatsvindt in de gehele toeristisch-recreatieve keten. In §6.7 is reeds ingegaan op onze visie ten aanzien van recreatie en toerisme.

Wij zijn van mening dat om vernieuwing en verbreding mogelijk te maken ook een versterking van het ondernemerschap met kennis en financiële ondersteuning noodzakelijk is. Partijen als de streekmanager, de Rabobank en de recent opgerichte ontwikkelingsmaatschappij Agro & Co kunnen daarin een belangrijke rol spelen.

Wat gaan we doen?

Ter stimulering van nieuwe werkgelegenheid in de agrarische en recreatieve sector zullen projecten gesteund worden op het vlak van:

- recreatie en toerisme (zie §6.7);
- verdieping landbouw (zie §6.6);
- versterken agrarische natuurverenigingen (samenwerkingsverbanden) (zie paragraaf landschap);
- werkgelegenheid ontwikkelen in aansluiting en anticiperend op de demografische ontwikkeling in het landelijk gebied (zie paragraaf Landbouw, met name gericht op landbouw en zorg en beheer natuur en landschap (ruraal ondernemerschap));
- kennisontwikkeling en versterken ondernemerschap in het landelijk gebied: ondersteunen starters, zelforganiserend vermogen en ketenvorming in het bedrijfsleven versterken: bedrijven met elkaar in contact brengen, met name tussen landbouw en het overig bedrijfsleven. Kennisoverdracht stimuleren via bestaande organisaties als Kamer van Koophandel, landbouworganisaties en -onderwijs.

Kansen voor nieuwe economische ontwikkelingen

In het algemeen speelt de vraag naar (alternatieve) werkgelegenheid in de hele regio. Nieuwe economische dragers vragen fysieke ruimte. Waar mogelijk willen wij deze ruimte bieden. Als uitgangspunt hanteren het beleid dat geformuleerd is in de Beleidsnotitie Buitengebied in Ontwikkeling.

Daarbij willen wij bij de beoordeling van nieuwe economische dragers expliciet rekening houden met de integrale zonering veehouderij. Elke zone heeft zijn eigen mogelijkheden.

- Voor *Extensiveringsgebieden* rond kernen zien wij vooral mogelijkheden voor verbreding van de landbouw en voor niet-agrarische bedrijvigheid.
- In het *verweavingsgebied*, zullen de ontwikkelingsmogelijkheden afgewogen worden ten opzichte van de meerwaarde die deze ontwikkeling voor het gebied oplevert.
- *Landbouwontwikkelingsgebieden* hebben mogelijkheden voor de cluster- en ketenbenadering in de agrarische sector en andere sectoren dienen ondergeschikt te zijn aan de agrarische hoofd-functie.

In Boven-Dommel zien wij goede mogelijkheden voor het creëren van win-win situaties.

Daar waar verschillende partijen (agrariërs, recreatie-ondernemers, dorpsraden, etcetera) in verenigingsverband actief zijn, liggen er goede mogelijkheden voor *verbrede plattelandontwikkeling*. Voorbeelden van kansrijke gebieden zijn daarbij:

- De RNLE'n Kempische beken, Kempische grensbossen en Kempische landgoederen.
- De Robuuste Ecologische Verbindingszone Beerze-Dommel
- Vlaamse weg e.o. (Hei, Heg en Hoogendboeren).

Randvoorwaarde bij ontwikkelingen is dat zij passen binnen de geformuleerde gebiedsdoelstellingen. In de eerste fase zullen wij samen met lokale organisaties zoals de ZLTO, natuurorganisaties en andere georganiseerde verbanden, nagaan welke mogelijkheden er in bovenstaande gebieden liggen en die tot ontwikkeling brengen.

Kleinschalige niet-agrarische bedrijven willen wij onder voorwaarden ontwikkelingsmogelijkheden bieden. Het gaat daarbij om kleinschalige activiteiten die niet hinderlijk zijn voor de primaire functies in het landelijk gebied en die passen bij de draagkracht van het gebied. Hierbij zullen de

gemeenten -vanuit een ruimtelijke visie- voor de stadsranden, kernranden, bebouwingslinten en bebouwingsclusters een visie ontwikkelen waar en in welke mate we dergelijke kleinschalige bedrijfslocaties toestaan. Bij het opstellen van een dergelijke visie kunnen alternatieve locaties worden gevonden voor bedrijven die overlast veroorzaken in de kernen. Daarnaast kan een bijdrage worden geleverd aan de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied (verplaatsing van bedrijven naar de kernrandzone) en/of kansen worden geboden aan nieuwe startende ondernemers.

Wonen moet naar onze mening gezien worden als een (sociaal-)economische kans. Kansen liggen er ons inziens bij woningsplitsing in het geval van voormalige agrarische bedrijfslocaties, herbouw van woningen voor sloop van stallen en het bouwen voor (groepen) ouderen (wat ook een antwoord is op de vergrote vraag naar zorg).

In de eerste fase zullen de gemeenten, samen met burgers en het bedrijfsleven (agrarisch en niet-agrarisch) nagaan welke mogelijkheden er zijn om alternatieve economische dragers tot ontwikkeling te brengen. Daarbij worden onder andere de op de ontwikkelingskaart aangegeven aandachtsgebieden en -kernen verder uitgewerkt. De stappen die daarbij gebiedsgericht worden doorlopen zijn:

1. De verschillende partijen (overheid, bedrijfsleven en bewoners) bepalen wat er bereikt moet worden in het gebied. Hierbij wordt dit reconstructieplan als kader gehanteerd.
2. De verschillende partijen gaan na welke sociale- en economische vernieuwingen relevant zijn.
3. De verschillende partijen gaan na welke ruimte (fysiek, beleidsmatig en juridisch) er beschikbaar is.
4. De verschillende partijen maken afspraken over de start van concrete projecten om de doelstellingen te realiseren.

Ruimte voor (nieuwe) bedrijvigheid

Nieuwe economische activiteiten die niet aan het buitengebied gebonden zijn horen in principe op bedrijventerreinen in de kernen en het stedelijk gebied thuis. Wij zijn daarbij van mening dat er kritisch gekeken moet worden naar de bestaande lokale bedrijventerreinen; in een aantal gevallen lijken er goede mogelijkheden te zijn om kleine startende ondernemers op deze bedrijventerreinen een plaats te geven. Dit aspect is verder uitgewerkt in de uitwerkingsplannen wonen en werken voor het landelijk gebied en het uitwerkingsplan stedelijke regio Eindhoven-Helmond (RSP).

Detailhandel vinden wij in principe wel mogelijk in kernrandzones en andere bebouwingsconcentraties.

Als er redelijkerwijs geen ruimtelijke mogelijkheden zijn voor een startende ondernemer op een bedrijventerrein, bieden voormalige agrarische bedrijfslocaties (VAB's) mogelijk uitkomst. Daarbij realiseren we ons dat het aantal VAB's dat in aanmerking komt voor hergebruik uiteindelijk om verschillende redenen, beperkt zal zijn. Het gaat in de praktijk naar schatting om een aantal van 80 - 160 VAB's die voor een nieuwe niet-agrarische functie op de markt kan komen. Toch kunnen VAB's een belangrijke bijdrage leveren aan de economische vitaliteit van het landelijk gebied. Het dilemma daarbij blijft het terugdringen van de verstening versus het behouden van de sociaal economische vitaliteit.

Beleid ten aanzien van Voormalige Agrarische Bedrijfslocaties (VAB's)

Het VAB-beleid kan een rol spelen bij de ontwikkeling van Nieuwe Economische Draggers (NED's) in het buitengebied. Hiervoor is functieverruiming wel wenselijk. Het VAB-beleid, beschreven in de beleidsnotitie "buitengebied in ontwikkeling", geeft hier dan ook de mogelijkheden voor.

In deze notitie worden er ruimere mogelijkheden geboden dan in het nu vigerende Streekplan

2002.

Kort samengevat worden in de beleidsnotitie op de volgende punten ruimere mogelijkheden geboden; hierbij is er onderscheid gemaakt tussen VAB's in bebouwingsconcentraties en VAB's in het buitengebied.

Bebouwingsconcentraties:

In bebouwingsconcentraties (dit zijn kernrandzones, bebouwingslinten en -clusters) is hergebruik van VAB's voor diverse functies mogelijk. Naast de mogelijkheden die hieronder bij het buitengebied genoemd worden zijn er onder voorwaarden ook mogelijkheden voor niet-agrarische bedrijven. Wij sluiten daarbij aan bij de beleidsnota 'Buitengebied in ontwikkeling'. Indien er sprake is van verbetering van de ruimtelijke kwaliteit is een (beperkte) toevoeging van nieuw bouwvolume mogelijk. Voor de toepassing van deze beleidslijn is het noodzakelijk dat de gemeente vooraf een integrale visie voor het gebied met zijn omgeving opstelt.

Buitengebied

- Recreatie en toerisme: Naast de ontwikkeling van aan het buitengebied gebonden toerisme en recreatie, is hergebruik van VAB's toegestaan voor overige recreatieve voorzieningen. Ten aanzien van de concrete inpasbaarheid van deze ontwikkelingen in de GHS, AHS-landschap en AHS-landbouw geldt het beleid zoals verwoord in het Streekplan.
- Cultuurhistorisch waardevolle bebouwing: Het is toegestaan cultuurhistorisch waardevolle bedrijfsbebouwing voor wonen te benutten. Uitgangspunt hierbij is dat er slechts één woonfunctie binnen de bebouwing mogelijk is.
- Opslag: Hergebruik van VAB's in het buitengebied ten behoeve van statische opslag is toegestaan onder een aantal randvoorwaarden.
- Paardenhouderijen: Voor paardenhouderijen kan de vestiging op een VAB in het buitengebied worden overwogen maar niet op locaties waarvan de agrarische bestemming kan worden gehandhaafd voor de opvang van te verplaatsen agrarische bedrijven en niet op locaties waar sloop van bedrijfsbebouwing heeft plaatsgevonden met gebruikmaking van de regeling ruimte-voor-ruimte. Bij de vestiging gelden een aantal specifieke randvoorwaarden.
- Nevenactiviteiten: Vervolgactiviteiten die ingevolge het Streekplan 2002 worden toegelaten kunnen als nevenactiviteit ontplooid worden.
- Verbrede landbouw: De ontwikkeling van verbrede landbouwactiviteiten is als specifieke nevenactiviteit in beginsel op alle bestaande agrarische bouwblokken toegestaan. Aan de verbrede landbouwactiviteiten op het bouwblok moet wel een passende maximale maatvoering worden gesteld.

De visie die door de gemeenten ontwikkeld zal worden voor bebouwingsconcentratie is voor ons van belang om op deze manier duurzame ontwikkeling van de dorpen en bebouwingsclusters en -linten mogelijk te maken.

Maatwerk staat centraal

In de beleidsnotitie is ruimte voor het leveren van maatwerk in specifieke situaties. Overwegingen die tot maatwerk kunnen leiden zijn:

- Het moet mogelijk zijn een integrale belangenafweging te maken tussen het belang om de locatie van de VAB te verbeteren en het "overtreden" van een ander belang.
- Maatwerk betekent oog hebben voor alternatieven. Het kan hierbij gaan om:
 - het reserveren van de locatie ten behoeve van agrarisch hergebruik
 - een sloopregeling als ter plaatse niets anders wordt toegestaan (financiën)
 - het bieden van ruimte voor een andere economische activiteit (beleidsruimte)
 - het bieden van mogelijkheid voor de bouw van een of meerdere woningen, als dit ruimtelijk aanvaardbaar is op de locatie zelf en anders wellicht in of aansluitend aan

de kernen (beleidsruimte)

- Het invullen van VAB's is niet hetzelfde als invulling geven aan het begrip Nieuwe Economische Dragere (NED's). Toch kan wel gedacht worden aan het bieden van een startpositie voor (kleine) bedrijven in deze opstellen. De gemeenten stellen na aanleiding van de nieuwe beleidsnotitie "Buitengebied in ontwikkeling" een integrale visie op voor bebouwingsconcentraties. De uitdaging is wel om een goede doorstroming te regelen op grond van een inzicht in de bedrijfsontwikkeling en de reële plannen voor de toekomst. Het moet namelijk duidelijk zijn dat de locatie tot een bepaald niveau ontwikkeld kan worden. Verdere groei ter plaatse is niet toegestaan, zodat doorstroom naar een middelgroot of groot bedrijventerrein goed afgestemd moet worden. Het vormgeven van een ketenbenadering hiervoor is derhalve wenselijk.
- In alle gevallen moet ervoor worden gewaakt om in een situatie te belanden waarin er problemen ontstaan ten aanzien van de handhaving. Desgewenst kunnen er afspraken worden gemaakt en vastgelegd in een concrete overeenkomst. De volgende aspecten kunnen daar onder andere bij aan de orde zijn:
 - geen verdere doorgroei ter plaatse
 - een actieve informatieplicht van de initiatiefnemer richting de gemeente als een grotere bedrijfsomvang op kortere termijn wenselijk gaat worden. Hierdoor kan tijdig worden gezocht naar doorgroeimogelijkheden elders.

Juridische regeling

Een goede juridische regeling die past bij maatwerk is noodzakelijk.

- De gemeenten zullen een (ruimtelijke) visie voor de vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen opstellen. Hierbij worden de kernrandzones en bebouwingslinten en -clusters onderscheiden. In deze gebieden kunnen, conform het algemene kader, meer mogelijkheden worden geboden voor het hergebruik van VAB's. Basis voor het aanwijzen van de kernrandzones en bebouwingslinten en -clusters is een duidelijke ruimtelijk sociale- en economische visie.
- De gemeenten kunnen -als uitvloeisel van de (publiekrechtelijke) mogelijkheid om maatwerk te leveren- afspraken maken met de initiatiefnemers en deze vastleggen in een (privaatrechtelijke) overeenkomst. Hierin worden onder andere zaken vastgelegd als sloopafspraken, toekomstperspectief, boetebeding en rood-voor-groen.

Ondernemerskwaliteiten

Ten slotte willen wij aandacht besteden aan de ondernemerskwaliteiten waar nodig en wenselijk. Vooral bij verbrede landbouw zijn om- en bijscholing vaak wenselijk. De relatie tussen de landbouw en het overige bedrijfsleven (MKB, Kamer van Koophandel) krijgt in de komende jaren meer aandacht. De agrarische sector kan namelijk gebaat zijn bij de grotere marktgerichtheid van het MKB. Verder nopen de ketenverbindingen, ook buiten de agrarische sector, tot een betere relatie.

Wij willen deze ontwikkelingsmogelijkheden in gezamenlijk overleg met de gemeenten en de betrokken economische en maatschappelijke partijen uitwerken. Samen met de betrokken gemeenten hebben we een eerste aanzet daarvoor gegeven in de vorm van de sociaal economische plankaartkaart (21).

Stimuleren van de ontwikkeling van een evenwichtige plattelandseconomie

De economische positie van de landbouw is van oudsher sterk. Weliswaar is de procentuele omvang van de werkgelegenheid in de primaire en aanverwante agrarische sectoren in de laatste decennia aanzienlijk afgenomen, maar de toegevoegde waarde is nog steeds hoog (multipliereffect). Dat vertaalt zich veelal ook in een gevarieerd sociaal-maatschappelijk leven in kleine

kernen. Om onder andere de leefbaarheid te behouden, is het niet alleen zaak om plaatselijk wegvallende agrarische bedrijvigheid te vervangen door alternatieve economische activiteiten, maar ook om de overblijvende agrarische bedrijvigheid te versterken.

De kraamkamerfunctie van het buitengebied als voedingsbodem voor allerlei niet-agrarische activiteiten is de afgelopen jaren sterk toegenomen en dreigt zelfs te ontspreiden. Het sturen van ontwikkelingen is noodzakelijk. Niet alles kan overal, er zal rekening gehouden moeten worden met bestaande functies en het gewenste duurzame ontwikkelingsperspectief van bepaalde gebieden. Hierbij moet aandacht zijn voor alle soorten ondernemers, waarbij thematisch ingestoken collectieve projecten de voorkeur verdienen.

Mogelijke acties om tot een zich evenwichtig ontwikkelende plattelandseconomie te komen, zijn:

- stimuleren en begeleiden initiatiefnemers;
- plattelandseconomie als speerpunt in beleid (REAP / PROGRESS);
- financiële programma's ter ondersteuning van initiatieven op het platteland;
- gestructureerd benoemen lokale randvoorwaardelijke projecten;
- faciliteren van ondernemend vermogen door begeleiding bij thematische collectieve projecten.

Wij verzoeken het Streekplatform om een Streekmanager aan te stellen die projecten in dit kader kan initiëren en begeleiden.

Verbetering van de kwaliteit van het woon- en leefmilieu

De wens om de fysieke kwaliteit van het platteland te behouden en te versterken wordt breed gedragen. Bij fysieke kwaliteit valt te denken aan natuur en landschap, inrichting kernrandzones en woongebieden, verkeersveiligheid, etcetera. Wij willen hieraan bijdragen door:

- het inrichten van kernranden voor het invullen van nieuwe functies en een goede overgang naar het landelijk gebied te ondersteunen;
- strategieën voor behoud van het landschap samen met grondeigenaren te ontwikkelen (onderhoudsplicht gekoppeld aan woonfunctie of bedrijfsmatige activiteit); met beeldkwaliteitsplannen het platteland te verfraaien.

6.8.3 Leefbaarheid

Leefbaarheid is een sterk lokaal gebonden begrip. Het is dus zaak om op dat lokale niveau de beleving van leefbaarheid te onderzoeken via monitoring en door gerichte plannen uit te werken om de leefbaarheid te versterken via dorpsontwikkelingsplannen. Bij het nemen van maatregelen moet vooral gedacht worden aan de voorzieningenstructuur (onder andere aangepast openbaar vervoerssysteem), de stimulering van woningbouw voor de eigen (jonge) bevolking, de sociale leefbaarheidsaspecten en de ruimtelijke eisen vanuit leefbaarheid. Bij dit laatste kan gedacht worden aan het inrichten van kernranden voor het invullen van nieuwe functies en een goede overgang naar het landelijk gebied. Voor de grotere kernen en de steden geldt weer een andere problematiek: hier geven de overgangszones tussen kern en landelijk gebied een dermate rommelig beeld te zien dat een aantal functies in het gedrang komt. Deze zones kunnen aangepakt worden via specifieke 'Stad-land-programma's'.

In het algemeen spelen deze vraagstukken in het hele gebied. De kleine kernen waarin de agrarische sector een afnemende rol heeft, zullen extra aandacht krijgen. Dit zal vooral gebeuren in de vorm van het uitwerken van een dorpsontwikkelingsplan per kern. Op de plankaart 'Wonen, werken en leefbaarheid' (kaart 21) is aangegeven welke kernen extra aandacht krijgen.

Het gaat om de volgende kernen:

- Luyksgestel
- Weebosch
- Westerhoven

- Riethoven
- Walik
- Schaft
- Borkel
- Leenderstrijp
- Soerendonk
- Gastel
- Budel-Schoot
- Budel-Dorplein
- Sterksel

Wat gaan we doen?

Ondersteunen van initiatieven gericht op:

- uitwerken dorpsontwikkelingsplannen: de bevolking betrekken, eventueel via dorpsraden, door het samen opstellen van leefbaarheidsplannen per aandachtskern (13 stuks);
- behoud van voorzieningen, onder andere door combinatie van functies in servicecentra;
- vaststellen leefbaarheidindicatoren: zicht krijgen op de huidige leefbaarheidssituatie en de monitoring van de ontwikkeling op het gebied van leefbaarheid (methodiek ECORYS-NEI);
- uitwerking van ‘Stad-land-programma’s’ voor de grotere kernen, zoals Bergeijk, Valkenswaard, Budel en Leende;
- Inzet van ICT in lokale ontwikkelingen.

6.8.4 Kaart Wonen, werken en leefbaarheid

De sociale- en economische ontwikkelingskaart 21 geeft voor een aantal thema’s aan waar - in welke gebieden en op welke locaties - ontwikkelingsruimte kan worden geboden voor een aantal thema’s, uiteraard onder de geldende voorwaarden als landschappelijke en ecologische inpasbaarheid. De aanduidingen zijn in sommige gevallen vrij exact, soms ook nog globaal of indicatief. In tabel 6.4 wordt de legenda beknopt toegelicht.

Tabel 6.4 Toelichting legenda sociale- en economische plankaart

Aanduiding legenda	Toelichting	Aard aanduiding
Ontwikkelingszones nieuwe economische dragers	Zoekruimte voor kleinschalige bedrijvigheid (starters, eenmans- en kleinschalige bedrijven) in VAB’s conform de uitgangspunten van de VAB-notitie, in (gedeelten van) extensiveringzones rondom de bestaande woonkernen. In principe zijn deze zones 250 meter breed.	Globale situering, lokaal maatwerk.
Ontwikkelingslinten nieuwe economische dragers	Zoekruimte voor kleinschalige bedrijvigheid (starters, eenmans- en kleinschalige bedrijven) in VAB’s conform de uitgangspunten van de VAB-notitie, rondom (gedeelten van) linten die uitlopers zijn van bestaande woonkernen en die al een behoorlijke concentratie aan bebouwing hebben.	Globale situering, lokaal maatwerk.
Aandachtskernen leefbaarheid	In het buitengebied gelegen kleine kernen, waar behoud van de leefbaarheid voor de komende jaren aandacht krijgt. Voor deze kernen zal het instrument van Dorpsontwikkelingsplannen ingezet worden.	Exact

Aandachtsgebieden thema's	In deze gebieden kan ruimte worden geboden aan ontwikkelingen, zoals hippische sportvoorzieningen, ketenontwikkelingen in de foodsector (zogenaamde foodregio's) en ontwikkelingen van verbredingsactiviteiten in het kader van zorg. Recreatie en toerisme is aangeduid op kaart 20.	Globale indicatie
zoekruimte voor nieuwe ontwikkelingen (wonen, werken)	Indicatieve zoekruimte voor woningbouw en bedrijventerreinen. In beginsel wordt er aangegeven dat er plannen tot ontwikkeling zijn, zonder deze in dit kader op perceelsniveau te begrenzen.	Globale indicatie (dit komt niet terug in de tekst en valt buiten de reconstructie)

6.8.5 Verkeer en vervoer

Wij streven ter bevordering van de verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid van het landelijke en stedelijke gebied naar een duurzaam veilig wegennet. Hiertoe zijn binnen Boven-Dommel, met name op gemeentelijk niveau, al veel initiatieven genomen. Vooral het terugdringen van sluipverkeer heeft onze grote aandacht. De beoogde aanleg van de N69 levert een belangrijke bijdrage aan het terugdringen hiervan en de verbetering van de leefbaarheid en de toeristische aantrekkelijkheid van het gebied. Indien de aanleg plaatsvindt binnen de planperiode van de reconstructie zullen de gevolgen middels een herverkaveling dan wel uitwerkingsplan worden geminimaliseerd. Indien in het kader van de reconstructie aanpassingen aan het wegennet plaatsvinden, wordt dit principe gehanteerd.

Daarnaast is bij de begrenzing van landbouwonwikkelingsgebieden voor de intensieve veehouderij rekening gehouden met de verkeersaantrekkende werking. Een belangrijk uitgangspunt is dat de verkeershinder bij nieuwe activiteiten zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Ten slotte onderschrijven we dat ontbrekende schakels in het recreatieve en utilitaire fietspadennetwerk worden tussengevoegd en dat de verkeersdruk op de kwetsbare gebieden afneemt.

Nieuwe ontwikkelingen zoals de inrichting van een landbouwonwikkelingsgebied en de uitwerking en inrichting van recreatieve activiteiten, kunnen plaatselijk tot een beperkte toename van verkeersstromen gaan leiden. Daar waar bij de verdere uitwerking substantiële verkeerstoename te verwachten is, zal in bijvoorbeeld planuitwerkingen en vergunningaanvragen (eventueel via IPPC en MER) aandacht besteed worden aan de verkeerstoename en de eventueel daaruit volgende milieuhinder.

6.9 Integrale zonering intensieve veehouderij

De integrale zonering voor de intensieve veehouderij is een verplicht onderdeel van het reconstructieplan (Reconstructiewet, artikel 11). De Reconstructiewet bepaalt dat het reconstructiegebied moet worden ingedeeld in drie typen gebieden met ieder een eigen regime wat betreft de ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij: landbouwonwikkelingsgebieden, extensiveringsgebieden en verwevingsgebieden. Deze gebiedsindeling wordt de integrale zonering genoemd.

De keuzes die wij hebben gemaakt bij de begrenzing van deze gebieden zijn beschreven in §6.9.1. De bedoeling van de integrale zonering, zoals deze in dit reconstructieplan is opgenomen is het planologisch reguleren van de intensieve veehouderij. Dit betekent het terugdringen van deze bedrijfstak in kwetsbare gebieden maar ook het bieden van mogelijkheden voor de bedrijfstak in gebieden die ruimtelijk en milieutechnisch hiervoor geschikt zijn. Wij hebben de integrale zonering dan ook alleen uitgewerkt voor de intensieve veehouderij.

Met de in het reconstructieplan voorgestelde omvang van de bouwblokken in de landbouwonwikkelingsgebieden en op duurzame locaties worden op dit moment voldoende ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden geboden. Een nader instrument voor sturing van omvang en ruimtelijke structuur van de intensieve veehouderij wordt nog ontwikkeld.

In §6.6 is toegelicht hoe wij met de overige vormen van landbouw om willen gaan. Ook biedt het vigerende streekplan een kader voor de overige landbouw.

Het uiteindelijke doel van de integrale zonering is het bereiken van een afwaartse beweging van de intensieve veehouderij uit de extensiveringsgebieden en het bieden van ruimte aan verplaatsers in de daarvoor geschikte gebieden. Door een zorgvuldige gebiedszonering in combinatie met flankerend beleid worden zoveel mogelijk de nadelige gevolgen voor individuele belanghebbenden voorkomen. Het hierna beschreven beleid voor de intensieve veehouderij waarbij bestaande bouwrechten in bestaande bestemmingsplannen in beginsel worden gerespecteerd voorkomt verder dat er een basis is voor planschadeclaims. Op deze manier wordt voldaan aan het uitgangspunt dat het betalen van schade geen doel van de reconstructie is. Uiteraard laat dit onverlet dat in incidentele gevallen er wel sprake kan zijn van planschade. Dit geldt dan overigens niet alleen voor het onderdeel integrale zonering maar geldt ook voor de andere onderdelen uit het reconstructieplan. Verwezen wordt naar hetgeen hierover is opgenomen in hoofdstuk 12.

De integrale zonering is op perceelsniveau begrensd, waarbij zoveel mogelijk gebruik is gemaakt van logische, bestaande grenzen en gestreefd is naar grotere eenheden (geen kleine snippers). De integrale zonering voor de intensieve veehouderij is weergegeven op plankaart 2. Het begrenzen op perceelsniveau betekent, dat aan de hand van de kaart, in het terrein kan worden nagegaan waar de begrenzing loopt.

Besloten is om voor de integrale zonering het instrument planologische doorwerking, artikel 27 Reconstructiewet, in te zetten. Dit betekent dat de integrale zonering geldt als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 21, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (art. 27 Reconstructiewet). De werking van het instrument planologische doorwerking wordt nader toegelicht in hoofdstuk 11.

De ontwikkelingsmogelijkheden voor intensieve veehouderij in de extensiverings-, verwevings- en landbouwonwikkelingsgebieden zijn beschreven in §11.6.1. Zoals hierboven aangegeven blijft voor de ontwikkeling van de overige landbouw het Streekplan mede het kader.

6.9.1 Uitgangspunten begrenzing integrale zonering

Voor de integrale zonering voor de intensieve veehouderij zijn een methodiek en spelregels opgesteld. Deze zijn gebaseerd op de Reconstructiewet, het Streekplan en het Koepelplan. Hieronder staan de belangrijkste uitgangspunten.

Lagenbenadering

Centraal in de systematiek van integrale zonering staat het idee dat de ligging van (nieuwe) intensieve veehouderij meer dan nu het geval is, moet worden afgestemd op de natuurlijke randvoorwaarden en op andere functies. Hiervoor wordt de lagenbenadering gebruikt. Deze is reeds geïntroduceerd in het Streekplan 2002. De lagenbenadering gaat uit van drie lagen:

1. De onderste laag wordt gevormd door de geomorfologie en het bodem- en watersysteem, en door de natuurwaarden en de landschappelijke en cultuurhistorische waarden die hiermee samenhangen. Deze onderste laag is van groot belang omdat ze feitelijk onvervangbaar is.
2. Boven op de onderste laag ligt de laag van de infrastructuur met belangrijke weg-, spoor- en waterverbindingen;
3. De bovenste laag bestaat uit de occupatiepatronen, ofwel het ruimtegebruik van de functies wonen, werken, landbouw en recreatie.

Voor het bepalen van de grenzen van landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden heeft een integrale afweging plaatsgevonden met genoemde waarden en functies: juist om deze reden kan gesproken worden over een integrale zonering. Deze integrale afweging is in twee stappen uitgevoerd.

De afstemming op de natuurlijke randvoorwaarden en andere functies is de basis geweest voor een aantal algemene uitgangspunten die alle reconstructiecommissies in Noord-Brabant hebben gehanteerd voor de begrenzing.

Daarna hebben wij een nadere invulling gegeven aan deze begrenzing, onder meer op basis van onze visie. Deze nadere invulling is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de verschillende partijen in de streek, waarbij vooral klankbordgroepen een belangrijke rol hebben gespeeld.

Hieronder is beschreven hoe we de verschillende gebieden hebben begrensd. Omdat met de keuzes in het Streekplan (2002) ook sterk rekening is gehouden met de ‘onderliggende waarden’ konden de gegevens die voor de opstelling van het Streekplan zijn gebruikt, ook bij de zonering worden benut. Daarnaast is de zonering afgestemd met de andere keuzes die wij in dit plan hebben gemaakt (§6.2 t/m §6.8).

Begrenzing op de overgangen van de Reconstructiegebieden

De begrenzing van de verschillende gebieden is mede bepaald door de buiten Boven-Dommel gelegen kwetsbare bos- en natuurgebieden en stankgevoelige objecten. Als voorbeeld kunnen de in België gelegen Habiatrixgebieden genoemd worden. Bij de begrenzing van de Landbouwontwikkelingsgebieden is hier rekening mee gehouden.

Ook hebben wij rekening gehouden met een besluit van de Reconstructiecommissies van de aanliggende gebieden Beerze Reusel, de Meierij en De Peel. De afronding van verwevingsgebied ten zuiden van Vessem (Beerze Reusel) ligt nu voor een deel binnen Boven-Dommel.

6.9.2 Begrenzing extensiveringsgebied

Alle bestaande en nieuwe natuur (reeds begrensde EHS), waterwingebieden, kernrandgebieden, GHS landbouw subzone kwetsbare soorten (minus weidevogels) en, conform het Streekplan, 250 meter zones rondom zeer kwetsbare natuurgebieden (A-gebieden) zijn begrensd als extensiveringsgebied. Daarnaast zijn rondom steden en dorpen, niet-agrarische lintbebouwing, bebouwingsclusters en andere grote stankgevoelige objecten, (stank)zones gezoned als extensiveringsgebied. Hierbij hebben wij steeds maatwerk verricht.

Binnen de extensiveringsgebieden hebben wij onderscheid gemaakt in extensiveringsgebieden met het primaat natuur en overige extensiveringsgebieden. Dit onderscheid is van belang vanwege de stankregelgeving zoals in §2.2.2 onder het kopje Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden is beschreven. Volgens deze stankregelgeving geldt voor gebieden waar de stankgevoeligheid al groot is geen verruiming op dit gebied. Een versoepeling zou immers leiden tot extra stankhinder. Dit heeft ertoe geleid dat gebieden die als gevolg van de stankgevoeligheid zijn begrensd als extensiveringsgebied het primaat ‘overig’ hebben gekregen. Ook als in principe sprake is van een extensiveringsgebied ‘natuur’ is vanwege de stankproblematiek gekozen voor het primaat ‘overig’. Overigens heeft het primaat op zichzelf geen gevolgen voor het agrarisch vestigingsbeleid wat beschreven staat in paragraaf 11.6.1 van deel B.

Rondom A-gebieden hebben wij een extensiveringszone van 250 meter of meer gehanteerd. In een aantal gevallen hebben wij de zone teruggebracht tot 220 meter (zie verder onder ‘verwevingsgebieden’). Extensiveringsgebied rondom A-gebieden terugbrengen tot minder dan 220 meter is niet mogelijk. In Boven-Dommel zijn meerdere bedrijven gelegen op een kortere

afstand dan 220 meter ten opzichte van een A-gebied. Deze bedrijven liggen allemaal binnen een extensiveringsgebied. Voor bedrijven binnen 250 meter ten opzichte van een A-gebied geldt altijd een emissieplafond (Wav). Ruimtelijk zouden deze bedrijven in voorkomende gevallen kunnen groeien; dit kan noodzakelijk zijn om milieumaatregelen uit te kunnen voeren en deze rendabel te maken.

Rondom B-gebieden hebben wij geen rekening gehouden met extensiveringsdoelstelling omdat in de discussie rond de herziening van de Wet Ammoniak en Veehouderij de mogelijkheid aanwezig is dat de B-gebieden komen te vervallen als zijnde verzuringsgevoelig. Ten tijde van het vaststellen van het tweede concept reconstructieplan was deze discussie nog niet afgerond. De 250 meter zones rondom B-gebieden hebben wij echter aangewezen als verwevingsgebied (conform afspraken Cork). Ten opzichte van habitat- en vogelrichtlijngebieden én ten opzichte van NB-wetgebieden hebben wij een minimale zone van 1000 meter van extensiveringsgebied of verwevingsgebied gehanteerd.

Rondom een aantal kleine kernen hebben wij een kleine extensiveringszone gehanteerd (minder dan 250 meter). Rondom grotere dorpen hanteren wij een zone van 250 meter extensivering of meer. De reden hiervoor is dat wij agrarische bedrijvigheid vinden passen bij het karakter van kleine kernen. Op de lange termijn zal echter ook geen toekomst voor agrarische bedrijven zijn weggelegd rond de kleine kernen; echter op deze manier hebben ze de kans om de bedrijfscyclus volwaardig af te ronden.

6.9.3 Begrenzing verwevingsgebied

Voor zover de gebieden nog niet begrensd zijn als extensiveringsgebied, zijn de volgende gebieden begrensd als verwevingsgebied: zoekgebieden waterberging, gebieden met landschapelijke en cultuurhistorisch waardevolle gebieden, GHS-landbouw subzone natuurontwikkelingsgebieden, GHS-landbouw subzone struweelvogelgebieden, aardkundig waardevolle gebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, RNLE'n, subzone AHS-landschap.

Bij het begrenzen van de verwevingsgebieden is rekening gehouden met de mogelijke ligging van duurzame locaties.

In de spelregels integrale zonering (25 juli 2003) is aangegeven dat de zone rondom zeer kwetsbare natuurgebieden (A-gebieden) teruggebracht mag worden tot 220 meter. Wij hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt en hebben in een aantal gevallen het extensiveringsgebied rondom de zeer kwetsbare natuurgebieden teruggebracht van 250 tot 220 meter. Dit betekent dat in deze gebieden op dit onderdeel het Streekplan wordt herzien door dit reconstructieplan.

In het verwevingsgebied ten westen van Zandoerle, gemeente Veldhoven, zien wij mogelijkheden voor een nieuwvestiging van intensieve veehouderij. Bij een concreet initiatief voert de gemeente Veldhoven een artikel 19 procedure en kunnen GS een afwijking van het Streekplan toepassen. De procedure rondom nieuwvestiging blijft hierbij van kracht (zie §11.6). Het gebied is plaatselijk namelijk geschikt voor nieuwvestiging. Gezien de geringe omvang en het karakter van het omliggende gebied hebben wij het echter begrensd als verwevingsgebied.

In het verwevingsgebied ten zuiden Riethoven sluiten wij aan bij eerder gemaakte afspraken in het kavelruilproject Bergeijk-Keersop. Hier is ruimte voor nieuwvestiging van een specifiek (grondgebonden veehouderij)bedrijf dat nu gelegen is in de EHS. Als de verplaatsing concreet wordt voert de gemeente Bergeijk een artikel 19 lid 1 procedure en zullen GS zonodig medewerking verlenen middels een afwijking van het Streekplan. Overigens staat dit geval los van de integrale zonering omdat het niet gaat om een intensieve veehouderij.

In drie gevallen wijzigen wij een A-status van een natuurgebied in een B-status. Het gaat om een bosgebied in de Pielis (Bergeijk) en om een bosgebied aan de Vlaamse weg (nabij Sterksel). In de Pielis gaat het om het bosgebied op de hoek van de Kapelweg met de Postelse

Heideweg. Gezien de geringe actuele natuurwaarden en de aanwezigheid van een zeer grote intensieve veehouderij is wijziging in B-gebied te verantwoorden. Zodoende is het mogelijk om het bedrijf in een verwevingsgebied te leggen. In het tweede geval gaat het om een bosgebied ten noord-oosten van de Vlaamseweg. Dit bos ligt binnen afstand van 220 meter ten opzichte van een proefstation varkenshouderij. Daarbij komt dat een naast gelegen bosgebied reeds de B-status kent. Het proefstation varkenshouderij is nu in een verwevingsgebied gelegd. Het derde geval speelt in het zuiden van de gemeente Bergeijk. Het A-gebied, een bosje tussen de Achterste Aa en De Horsten, haaks staand op de Schatersdijk (gemeente Bergeijk), wordt gewijzigd in een B-gebied.

Binnen Boven-Dommel zal conform de spelregels elders een omgekeerde statusverandering worden doorgevoerd. De statuswijzigingen zullen worden opgenomen in de Natuurgebiedsplannen. Omzetting naar een B-gebied betekent niet dat het gebied niet meer onder de werking van de Wav valt. Alle intensieve veehouderijen binnen 250 meter ten opzichte van een Wav-A of een Wav-begied hebben te maken met een emissieplafond. Op grond van het Streekplan is uitbreiding van bouwblokken voor intensieve veehouderijen in de kernrandzone uitgesloten. Bij het leveren van maatwerk hebben wij besloten om bij de kleinere kernen (onder andere Soerendonk, Gastel, Schaft) binnen 250 meter van de kernen verwevingsgebied te leggen. In Walik ligt het verwevingsgebied tegen de bebouwde kom aan. Dat geldt ook voor het verwevingsgebied ten zuiden van Sterksel. Voor een uitputtend overzicht wordt verwezen naar het achtergronddocument (CD-ROM). Dit betekent dat op deze plaatsen voor het onderwerp uitbreidingsmogelijkheden voor intensieve veehouderij het Streekplan wordt herzien door dit reconstructieplan.

Een aantal bebouwingsconcentraties (ten oosten van Budel, ten zuiden van Bergeijk en Westerhoven) hebben wij begrensd als verwevingsgebied. Voor deze gebieden is op dit onderdeel is het Streekplan hiermee herzien. De reden hiervoor is dat agrarische bedrijvigheid meestal nauw vergroeid is met de kleine kernen. Op de langere termijn is er weinig toekomst voor intensieve veehouderij weggelegd rond de kleine kernen; echter op deze manier hebben bedrijven een grotere kans om de bedrijfscyclus volwaardig af te ronden. Uiteraard gelden er milieuvergunningen voor de zittende bedrijven. Deze zijn naast het ruimtelijke spoor bepalend voor de ruimte die een bedrijf heeft. Welke ruimte een intensieve veehouderij in de praktijk nog heeft zal dan ook van geval tot geval verschillen. Eventueel zijn knelpunten op te lossen met technische voorzieningen.

6.9.4 Begrenzing landbouwontwikkelingsgebied

De gebieden die op bovenstaande wijze niet begrensd zijn als extensiveringsgebied of verwevingsgebied, hebben wij nader beschouwd. We hebben daarbij afgewogen welke van deze (responderende) gebieden geschikt zijn om te begrenzen als landbouwontwikkelingsgebied. We hebben daarbij in eerste instantie onze visie voor Boven-Dommel als uitgangspunt genomen.

Daarnaast hebben we met name gekeken naar de aanwezige intensieve veehouderijen in de gebieden, de afwezigheid van stankgevoelige objecten, de afstand ten opzichte van natuur en kernen, de Natuurbeschermingswet gebieden (natuurmonumenten) en Habitatrichtlijngebieden. Een landbouwontwikkelingsgebied binnen de 1000 meter van een Vogel- en Habitatrichtlijngebied en Natuurbeschermingswet gebied is niet mogelijk. Daarnaast hebben wij de VIP-studie (Arcadis, IWACO, 2001) en het Streekplan gebruikt.

Wij hebben de landbouwontwikkelingsgebieden ingedeeld in primaire en secundaire gebieden. Binnen de primaire gebieden dient in eerste instantie de ontwikkeling van nieuwe intensieve veehouderijen plaats te vinden. Binnen de primaire landbouwontwikkelingsgebieden waar sprake is van een overlap met het leefgebied struweelvogels en/of dassen, is de aanduiding “aandachtsgebied struweelvogels/dassen” op de plankaart opgenomen. In dergelijke landbouwontwikkelingsgebieden is inplaatsing IVH mogelijk, mits dit geen afbreuk doet aan de in het

gebied voorkomende soorten en waarden en waarbij versterking van de landschapsstructuur wordt nagestreefd.

Hiervoor dient door de regionale reconstructiecommissie een plan van aanpak aan GS te worden voorgelegd, waarin in ieder geval de onderstaande randvoorwaarden zijn opgenomen:

- het maximale aantal inplaatsende bedrijven, gelet op de aanwezige waarden en draagkracht van het gebied;
- in de leefgebieden struweelvogels wordt specifiek aandacht geschonken aan:
 - per bedrijf moet minimaal 0.5 hectare nieuwe landschapselementen worden aangelegd;
 - herstellen en/of verbeteren van bestaande landschapselementen rond zandwegen en dergelijke t.b.v. struweelvogels;
- in de leefgebieden dassen wordt specifiek aandacht geschonken aan:
 - de vestigingen mogen de aanwezige burchten en specifieke foerageergebieden (bijvoorbeeld een boomgaard of een vochtig grasland) in het gebied niet nadelig beïnvloeden;
 - herstel en/of verbeteren van de migratieroutes, groenstructuren en landschapselementen;
- aanleg van erfbeplanting bij nieuwvestiging;
- er dient aandacht te zijn voor de verankering van de maatregelen in het planologische kader en beleid, de financiën, het instrumentarium de organisatie en communicatie.

Daarnaast zijn er gebieden aangeduid als secundair landbouwontwikkelingsgebied als er sprake is van een overlap met de volgende functies: 1000-1500 meter rondom Vogel- en Habitatrichtlijn gebieden, 1000-1500 rondom Natuurbeschermingswetgebieden, zoekgebied rivierverruiming, leefgebied weidevogels en waterpotentiegebieden. Binnen deze gebieden geldt een verbod op nieuwvestiging.

Het verbod op nieuwvestiging in een secundair landbouwontwikkelingsgebied vervalt indien:

- GS hebben besloten dat de brabantbrede balans van in- en uitplaatsing zulks vereist;
- uit recent onderzoek is gebleken dat het betreffende gebied niet als GHS en/of AHS-landschap (waterpotentiegebied) wordt begreep;
- de Nederlandse wetgeving, waarin de Europese richtlijnen zijn vertaald, nieuwvestiging binnen de zone van 1000-1500 meter rondom Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingswetgebieden, mogelijk maakt;

Een en ander onder de voorwaarde dat er geen overige redenen aanwezig zijn tot handhaving van het verbod tot nieuwvestiging én mits wordt voldaan aan de in het reconstructieplan opgenomen voorwaarden voor nieuwvestiging (zie paragraaf 11.6.1 van deel B.).

Gezien de grote hoeveelheid natuurgebieden, dorpen en stankgevoelige objecten zijn de mogelijkheden voor landbouwontwikkelingsgebieden in Boven-Dommel schaars.

Het Chijnsgoed, en de Oosterikse Heide zijn primaire landbouwontwikkelingsgebieden. De Maaijerheide is secundair landbouwontwikkelingsgebied. Alle landbouwontwikkelingsgebieden in Boven-Dommel liggen buiten het veeverdichtingsgebied uit het Streekplan. Omdat in landbouwontwikkelingsgebieden nieuwvestiging mogelijk is leidt dit tot een herziening van het streekplan op dit onderdeel (zie verder hoofdstuk 11).

Voor het landbouwontwikkelingsgebied Chijnsgoed, gelegen ten noorden van de kern Maarheeze, worden aanvullende maatregelen genomen om de kans op stankhinder en andere vormen van milieuoverlast zodanig te beperken, dat stankhinder binnen de waarden blijft die vergelijkbaar is met die in de overige reconstructiegebieden opgenomen landbouwontwikkelingsgebieden.

Tussen de noordgrens van de bebouwde kom van Maarheeze en de zuidgrens van het landbouwontwikkelingsgebied Chijnsgoed wordt gemiddeld een afstand van een kilometer aange-

houden. Bovendien wordt in het geval van nieuwvestiging zoveel mogelijk voorzien in extra inspanningen ten aanzien van technische voorzieningen ter reductie van de geuremissie. De overige maatregelen zijn opgenomen in hoofdstuk 11.6.1, ad. c. landbouwontwikkelingsgebieden, onder algemeen, punt b. van dit plan.

7 Alternatieven



In een milieueffectrapport (MER) moet een aantal alternatieven verplicht worden beschreven en onderling worden vergeleken. Het betreft de voorgenomen activiteit (het voorkeursalternatief of VKA) en het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA). Daarnaast dienen in het MER ook de huidige situatie en de autonome ontwikkeling beschreven te worden. De huidige situatie is de referentie voor het beoordelen van de effecten van het VKA en het MMA. Ook kunnen deze twee verplichte alternatieven worden vergeleken met de autonome ontwikkeling.

Wanneer sprake is van een activiteit waarbij belangrijke ruimtelijke keuzes worden gemaakt, is het gebruikelijk om, naast de verplichte alternatieven, één of meerdere alternatieven uit te werken en door te rekenen. Dit werd gedaan om de gemaakte keuzes goed te kunnen onderbouwen. Ook deze alternatieven moeten, net als het VKA en MMA, voldoen aan de basisvereisten: ze moeten realistisch, herkenbaar en onderling voldoende onderscheidend zijn. Elk alternatief moet in ieder geval voldoen aan de uitgangspunten van de Reconstructiewet.

Het reconstructieplan heeft betrekking op veel beleidsterreinen. Het varieert van verschillende milieu- en omgevingsaspecten tot diverse sociale en economische elementen. Dit maakte theoretisch het aantal variatiemogelijkheden erg groot. Om een helder proces te kunnen waarborgen was het wenselijk het aantal (studie)alternatieven overzichtelijk en beheersbaar te houden en de variatie te richten op de meest cruciale onderdelen uit de planvorming ('kernvariabelen'). Een alternatief heeft daarom betrekking op meerdere thema's en betreft het hele reconstructiegebied. De alternatieven worden per reconstructiegebied doorgerekend. In een aparte notitie wordt de balans opgemaakt voor heel Brabant.

Om ook aandacht te kunnen geven aan gebiedsspecifieke vragen waarvoor meerdere reële oplossingen zijn, is gebruik gemaakt van varianten. Deze zijn in tegenstelling tot de alternatieven gericht op één concreet thema of één specifiek deelgebied.

In dit hoofdstuk wordt als eerste ingegaan op de wijze waarop de alternatieven tot stand zijn gekomen (paragraaf 7.1). Paragrafen 7.2 en 7.3 beschrijven de alternatieven en varianten.

Het VKA dat in dit MER is beoordeeld is, is afkomstig uit het eerste concept reconstructieplan Boven-Dommel, zoals dat door de Regionale Reconstructiecommissie Boven-Dommel in januari 2004 is vastgesteld. Van het VKA en van elk in beschouwing genomen alternatief en varianten worden de effecten beschreven ten opzichte van de huidige situatie (zie hoofdstuk 8). Hierbij wordt ook de autonome ontwikkeling (zie hoofdstuk 4) in beschouwing genomen.

Het MMA is ontwikkeld door op basis van de effectbeschrijving van het VKA te zoeken naar manieren om het VKA milieuvriendelijker te maken. Hierbij is gebruik gemaakt van de resultaten van de effectbeschrijving en -vergelijking van de alternatieven. Het MMA is beschreven in hoofdstuk 9.

De (tussen)resultaten van de effectbepaling zijn in de maand april 2004 gepresenteerd aan de leden van de reconstructiecommissie en de ambtelijke werkgroep.

Naar aanleiding van de consultatie in de streek, het standpunt van Gedeputeerde Staten ten aanzien van het eerste concept reconstructieplan en naar aanleiding van de effectbepaling van het VKA en de alternatieven, is het VKA bijgesteld tot het reconstructieplan (hoofdstuk 6). De belangrijkste verschillen tussen het eerste concept en het reconstructieplan zijn samengevat in §9.3.

7.1 Methodiek alternatiefontwikkeling

Voortraject

In de Startnotitie-MER (oktober 2002) is op hoofdlijnen voorgesteld hoe in het reconstructieplan omgegaan kan worden met de alternatiefontwikkeling.

Gedurende het opstellen van het MER is stapsgewijs toegewerkt naar een aantal helder afgebakende en realistische alternatieven met variatie op enkele cruciale hoofduitgangspunten. Nadere planvorming, beter zicht op doelstellingen, instrumenten en financiële middelen maakte dit mogelijk.

Quick scan

Nadat grotendeels duidelijk was hoe het VKA was opgebouwd, is een globale effectbepaling uitgevoerd, een zogenaamde “quick scan”.

Deze quick scan bestond uit een tussentijdse (eenvoudige) effectbepaling waarmee inzicht is ontstaan in het doelbereik van en de eventuele tegenstrijdigheden (robuustheid) binnen het concept VKA. Bovendien ontstonden hierdoor ideeën over de inhoud van de MER-alternatieven.

In de quick scan zijn diverse analyses uitgevoerd en gepresenteerd (kaartbeelden en effecttabellen). In veel gevallen konden de in het concept VKA gemaakte keuzes worden onderbouwd. Het concept VKA bleek meestal robuust van karakter; het aantal vreemde of onlogische overlappingen van planelementen bleek beperkt te zijn. Soms is op basis van de globale effectbepaling de keuze in het concept VKA op onderdelen ter discussie gesteld en aangepast.

In de quick-scan bijeenkomst zijn de betrokken partijen op basis van kaartanalyses, concrete voorzetten en stellingen uitgedaagd om mee te denken over mogelijke alternatieve oplossingsrichtingen, mede op basis van de uitkomsten van de globale effectmeting. Op basis van de discussies in Boven-Dommel en de andere reconstructiegebieden is een voorstel gemaakt voor de invulling van de alternatieven en varianten. De overwegingen bij de keuzen voor de alternatieven zijn beschreven in §7.2. In §7.3 zijn de regiospecifieke discussiepunten weergegeven en is beschreven welke onderdelen daarvan uitgewerkt zijn in varianten.

7.2 Alternatieven

In deze paragraaf wordt eerst beschreven waarom gekozen is voor bepaalde alternatieven.

Vervolgens worden de alternatieven voor een aantal planonderdelen afzonderlijk besproken. Dit resulteert in een overzicht van de alternatieven.

7.2.1 Overwegingen bij de alternatiefontwikkeling

Het reconstructieplan is een strategisch plan. De alternatieven en de effectbepaling moeten aansluiten bij het beoogde abstractieniveau. Gedetailleerde invullingen en specifieke keuzes vinden plaats via uitwerkingen van het reconstructieplan of andere besluitvormingstrajecten. In een monitoringsprogramma wordt later gemeten welke effecten daadwerkelijk bereikt worden.

Alleen die onderwerpen waarover met het vaststellen van het reconstructieplan een concreet besluit wordt genomen, komen voor variatie in aanmerking. Onderwerpen waarover later (in een uitwerking) of via een ander traject besluiten worden genomen, lenen zich niet voor uitwerking in alternatieven of -varianten.

De volgende planonderdelen uit het VKA zijn relatief het meest concreet, vernieuwend en ingrijpend, zodat het goed mogelijk is hierop te variëren:

- Het regulerend voor de uitbreiding en nieuwvestiging van intensieve veehouderijen (integrale zonering) en het daaraan gekoppelde flankerend beleid;
- De bescherming en realisatie van natuurdoeltypen in de natte natuurgebieden (natuurparels) door het nemen van hydrologische maatregelen;
- Waterconservering voor de landbouw.

Voor een groot aantal overige onderwerpen is het VKA vooral richtinggevend. De uit te voeren maatregelen zijn vaak wel begrensd of gelokaliseerd maar nog niet, of in beperkte mate, concreet uitgewerkt. Daarom is het minder nuttig op deze punten te variëren.

Dit geldt voor de doelen ten aanzien van:

- regionale waterberging (deels);
- verbetering van de kwaliteit van water en bodem;
- het bereiken van milieunormen (nitraat, fosfaat, stilte, duisternis);
- mate van realisatie en kwaliteit van de EHS, EVZ's en RNLE'n;
- beïnvloeding landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden;
- perspectief voor de verschillende landbouwsectoren, anders dan de intensieve veehouderij;
- recreatie en toerisme;
- wonen, werken en leefbaarheid.

Voor deze onderwerpen geldt dat op basis van het huidige beleid van de provincie en het rijk in het VKA is aangegeven welke doelen worden aangepakt. Voor deze onderwerpen zijn het beleidsdoel en het voornemen aangegeven. Er is veelal globaal aangegeven op welke wijze aan deze doelen en voornemens vorm wordt gegeven, welke instrumenten en projecten worden ingezet en welke middelen worden vrijgemaakt. Daarom is het minder goed mogelijk op deze punten te variëren.

Samengevat zijn de alternatieven gericht zijn op de meest cruciale onderdelen uit de planvorming:

- de integrale zonering voor de intensieve veehouderij en het daaraan gekoppelde flankerend beleid;
- het treffen van anti-verdrogingsmaatregelen om de gewenste natuurdoeltypen van de natte natuurgebieden te realiseren, in relatie tot de waterwensen van de landbouw.

In de volgende paragraaf wordt hier verder op ingegaan.

7.2.2 Alternatieven integrale zonering intensieve veehouderij

In de quick-scan bijeenkomsten, in de inspraak op basis van de Startnotitie en in de richtlijnen is regelmatig de optie genoemd om via de integrale zonering de intensieve veehouderij meer of juist minder te sturen.

Samengevat zijn er vijf elementen waarop gevarieerd kan worden:

- de begrenzing en grootte van de verschillende gebieden uit de integrale zonering;
- de regels die gelden ten aanzien van bouwblok-grootte in de verschillende gebieden;
- de mate van uitplaatsing van bedrijven uit extensiveringsgebieden;
- de mate waarin gebruik wordt gemaakt van bestaande bedrijfslocaties;
- de mate waarin nieuwvestiging van intensieve veehouderijen is toegestaan.

De variatie-elementen hebben betrekking op de mate van sturing en de mate van regulering. Beide hebben sterk met elkaar te maken. Op basis van deze uitgangspunten zijn naast het VKA de volgende alternatieven vastgesteld:

-
1. Alternatief 1: een alternatief met sterkere ruimtelijke sturing en strengere regels in combinatie met een verzwaaarde inzet op verplaatsingen van bedrijven.
 2. Alternatief 2: een alternatief met beperktere ruimtelijke sturing en meer inzet op technische oplossingen.
-

Deze alternatieven zijn weergegeven op kaarten 23a en 23b van deel B.

De uitgangspunten voor beide alternatieven zijn als volgt:

Ad.1. Alternatief 1 ‘(Ruimtelijke) sturing’

Dit alternatief is gebaseerd op de veronderstelling dat de doelstellingen t.a.v. ammoniak, stank, natuur en landschap het beste gehaald kunnen worden door een zo groot mogelijke ruimtelijke scheiding tussen de intensieve veehouderij en de kwetsbare waarden.

In dit alternatief met sterke sturing zijn onderstaande uitgangspunten gehanteerd.

Omvang van de zones van de integrale zonerings

- De omvang van de extensiveringsgebieden wordt ten opzichte van het VKA groter, zowel in oppervlakte als in het aantal bedrijven in de gebieden.
- De volgende gebieden zijn als extensiveringsgebied aangemerkt:
 - Alle extensiveringsgebieden uit het VKA;
 - Een zone van 250 meter rondom voor alle voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden, inclusief de gebieden die vanwege de oppervlakte of de datum van aanleg in de Wet Ammoniak en Veehouderij niet als kwetsbaar worden aangemerkt;
 - Een zone van 1000 meter rondom voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden met een status op basis van de Nb-wet of de Habitat-richtlijn;
 - Een zone van 250 meter rondom woongebieden;
 - Gebieden met de aanduiding “topkwaliteit” uit de Cultuurhistorische Waardenkaart.
- Delen van de landbouwontwikkelingsgebieden die overlappen met de aanduiding GHS-landbouw (zoals leefgebieden voor dassen, struweelvogels en weidevogels) en kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden (25-jaars zones) zijn aangeduid als verwevingsgebied. Dit voor zover die gebieden op basis van bovenstaande criteria niet reeds zijn begrensd als extensiveringsgebied.
- Bij de uitwerking is binnen de landbouwontwikkelingsgebieden gezocht naar de beste locaties voor inplaatsing. Dit op basis van criteria voor ammoniak (afstand tot kwetsbare gebieden), stank (afstand tot categorie 1, categorie 2 objecten en voorziene stedelijke uitbreidingen), landschappelijke waarden en andere ruimteclaims (zoekgebieden voor waterberging en vestiging van glastuinbouw).
- Bovenstaande criteria zijn ook gebruikt bij het inschatten van de uitbreidingsmogelijkheden van duurzame locaties die in de verwevingsgebieden zijn gelegen.

Omdat er soms grote verschillen bestaan in geschiktheid van potentiële landbouwontwikkelingsgebieden, is er binnen dit alternatief nog verder gevarieerd in de mate van concentratie. Zo ontstaan de volgende subalternatieven:

- **alternatief 1a)** Beperkte concentratie in een groter aantal landbouwontwikkelingsgebieden; Uitgangspunt is dat in elk reconstructiegebied voldoende inplaatsingsruimte is voor de bedrijven die willen verplaatsen uit de extensiveringsgebieden en deels ook de verwevingsgebieden.
- **alternatief 1b)** Sterke concentratie in enkele landbouwontwikkelingsgebieden. Keuze van de gebieden die als meest geschikt naar voren komen op basis van de hiervoor genoemde criteria.
- Bovenstaande uitgangspunten leiden ertoe dat, ten opzichte van het VKA, de oppervlakte van de landbouwontwikkelingsgebieden daalt, maar intensiever worden benut. De ‘scheiding’ wordt als het ware gemaximaliseerd.

Mate van regulering

Qua regulering geldt in dit alternatief het volgende:

- In de extensiveringsgebieden geldt, net als in het VKA, een ‘bouwblokstandstill’ (zie para-

- graaf 11.6.1);
- In het verwevingsgebied geldt dat uitbreiding van het bouwblok mogelijk is tot maximaal 1,5 hectare;
- Voor de landbouwontwikkelingsgebieden gelden geen maximum maten. Nieuwvestiging kan alleen in landbouwontwikkelingsgebieden plaatsvinden, maar er wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van bestaande locaties (net als in het VKA).

Stimulerende maatregelen

In de extensiveringsgebieden zal 80 % van het in te zetten budget (zoals opgenomen in het VKA. Voor de onderdelen verplaatsing en stimuleren toepassing bovenwettelijke techniek). De overige 20% is gericht op stimulering van de toepassing van milieuvriendelijke stalsystemen.

Ad.2. Alternatief 2 ‘Stimuleren en technische mogelijkheden’

Dit alternatief is gebaseerd op de veronderstelling dat de doelstellingen t.a.v. ammoniak en stank het beste (meest kosteneffectief) gehaald kunnen worden door de inzet van extra technieken.

Bovendien gaat het uit van een beperkte regulering.

Hierbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Omvang van de zones van de integrale zonering (ruimtelijke sturing)

- De omvang van de extensiveringsgebieden wordt kleiner dan in het VKA, zowel in oppervlakte als in het aantal bedrijven in de gebieden;
- De oppervlakte van het verwevingsgebied en het aantal bedrijven hierin stijgt in dit alternatief in vergelijking met het VKA en ten opzichte van alternatief 1;
- De volgende gebieden als extensiveringsgebied aangemerkt:
 - een zone van 250 meter rondom de zeer kwetsbare voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden, de zogenaamde Wav-A gebieden;
 - een zone van 250 meter rondom alle andere voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden, voor zover deze een status hebben op basis van de Nb-wet of de Habitat-richtlijn;
 - een zone van 100 meter rondom woongebieden.
- De landbouwontwikkelingsgebieden zijn de landbouwontwikkelingsgebieden zoals begrensd in het VKA;
- Alle andere gebieden, die dus niet voldoen aan de criteria voor extensiveringsgebied en ook niet zijn aangeduid als landbouwontwikkelingsgebied, zijn aangeduid als verwevingsgebied
- Net als bij alternatief 1 is binnen de landbouwontwikkelingsgebieden gezocht naar de beste locaties voor inplaatsing wanneer rekening wordt gehouden met stank, ammoniak, natuur, etcetera. De mate waarin rekening is gehouden met deze aspecten is echter minder dan bij alternatief 1. Dit geldt ook voor het inschatten van de uitbreidingsmogelijkheden van locaties die in de verwevingsgebieden liggen.

Regulering

Qua regulering geldt hetzelfde regime als in het concept VKA zoals vastgelegd in de overeenkomst van Cork.

In dit alternatief geldt voor het verwevingsgebied dat op duurzame locaties een uitbreiding tot een bouwblok van maximaal 2,5 hectare mogelijk is. Voor landbouwontwikkelingsgebieden geldt geen maximum voor de bouwblok grootte.

Stimulerende maatregelen

In dit alternatief wordt, afhankelijk van het in te zetten budget, 80 % gericht op stimulering

van de toepassing van milieuvriendelijke stalsystemen. 20 % van het budget wordt aangewend voor verplaatsing van bedrijven uit de extensiveringsgebieden.

7.2.3 Alternatieven voor de waterthema's

Binnen de waterthema's is vooral variatie mogelijk op het thema waterdoelen (anti-verdrogingsmaatregelen). De conclusies uit de quick scan toonden aan dat bij verdergaande maatregelen (ook maatregelen met effecten buiten de natte natuurplek op landbouwgrond) in het algemeen de meerwaarde meestal gering en relatief duur is. In verschillende gebieden is desalniettemin gevraagd te onderzoeken of met verdergaande maatregelen rondom de natte natuurplek plaatselijk toch meer milieu- en natuurwinst is te behalen (eventueel in combinatie met uitplaatsing en het realiseren van de ammoniakdoelstelling).

Daarom is, naast het VKA, de autonome ontwikkeling en de huidige situatie, een tweetal alternatieven opgesteld en doorgerekend:

- Alternatief 3: extra maatregelen gericht op de vernatting van natte natuurplek, door het nemen van maatregelen buiten het gebied.
- Alternatief 4: het nemen van extra maatregelen gericht op waterconservering.

In tabel 7.1 zijn deze alternatieven kort getypeerd.

Tabel 7.1: Typering van de alternatieven

Scenario	omschrijving	maatregelen
Alternatief 3	Water voor de natuur	In de gehele EHS maatregelen met uitstraling op de omgeving. Daarnaast worden in de natte natuurplek waar dit zinvol is verdergaande maatregelen in de directe omgeving van deze plekken genomen
Alternatief 4	Water voor de landbouw	Maatregelen uit het VKA aangevuld met maatregelen op de landbouwgronden die in de huidige situatie droogteschade ondervinden.

7.2.4 Overzicht van de alternatieven

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van alle alternatieven.

In figuur 7.1 zijn de alternatieven gevisualiseerd weergegeven in relatie tot de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en het VKA. De gebiedsspecifieke varianten zijn beschreven in §7.3.

Huidige situatie

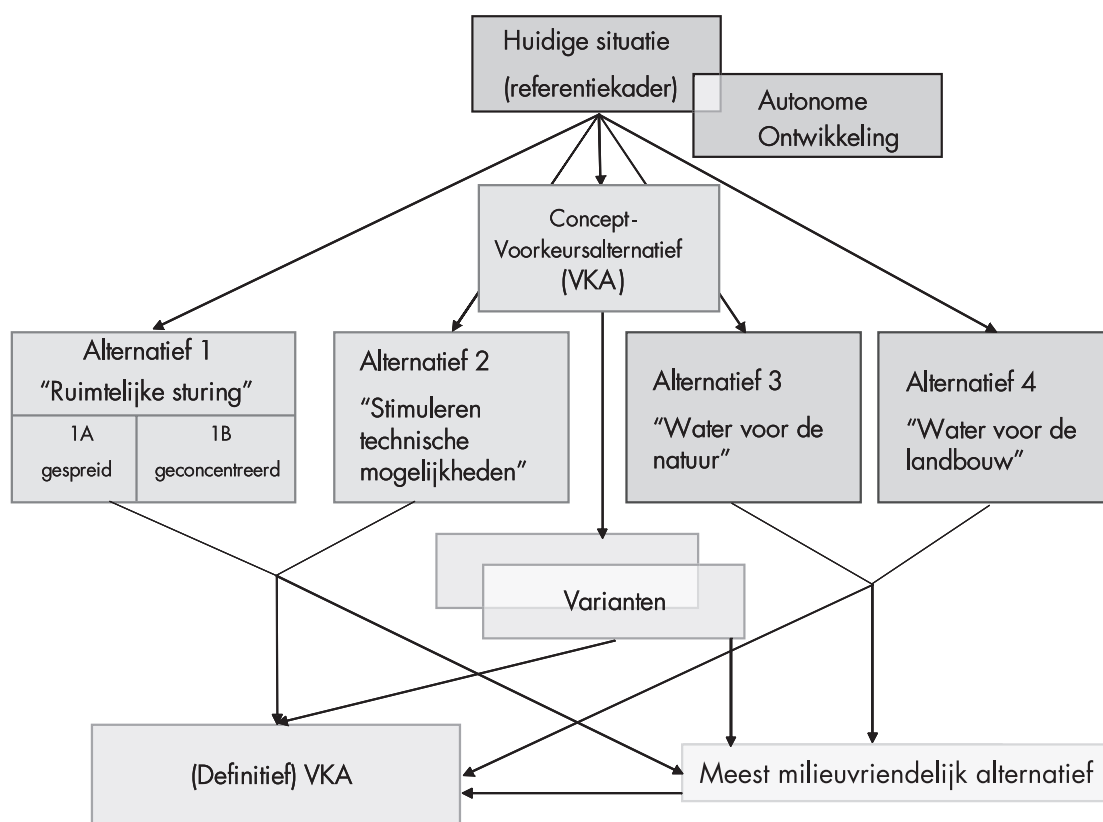
De huidige situatie is de referentie voor het beschrijven en het beoordelen van de effecten van de verschillende alternatieven. Zodoende wordt duidelijk welke voor- en nadelen elk alternatief heeft ten opzichte van de huidige situatie.

Autonome ontwikkeling

Naast de huidige situatie wordt de autonome ontwikkeling beschreven. Er kan dus vergeleken worden met zowel de huidige situatie als de autonome ontwikkeling.

(Concept-)voorkeursalternatief

Het eerste concept reconstructieplan zoals vastgesteld in januari 2004.



Figuur 7.1 Alternatieven in relatie tot huidige situatie, autonome ontwikkeling en voorkeursalternatief

Overige alternatieven

Naast het voorkeursalternatief zijn de volgende alternatieven in beschouwing genomen:

- Integrale zonering intensieve veehouderij
 - Alternatief 1: Ruimtelijke sturing (met twee variaties)
 - Alternatief 2: Stimuleren en technische mogelijkheden
- Waterdoelen
 - Alternatief 3: Water voor de natuur
 - Alternatief 4: Water voor de landbouw

Meest milieuvriendelijke alternatief

Het m.e.r.-besluit schrijft voor dat in een milieueffectrapport (MER) het alternatief wordt beschreven dat de best bestaande mogelijkheden om het milieu te beschermen, toepast of combineert. Dit wordt het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) genoemd. In het MER is onderzocht welke (realistische) alternatieven en varianten (of onderdelen daarvan) de minst schadelijke milieugevolgen hebben en/of de beste verbeteringen inhouden voor milieu, natuur en landschap. In het MMA moet het realiseren van de natuur- en milieudoelstellingen voorop staan, tenzij op voorhand kan worden aangetoond dat het realiseren van deze doelstellingen in het onderhavige plangebied in de planperiode niet realistisch is.

Bij het uitwerken van het MMA is gekeken naar het optimaliseren van de ruimtelijke inrichting. Alle realistische en haalbare effectbeperkende en compenserende maatregelen zijn daarbij in beschouwing genomen. Daarnaast is gekeken naar het uitvoeren van vergenvorderde techni-

sche maatregelen om emissies verder te beperken dan is voorgeschreven op grond van (inter)nationaal beleid, naar het beschrijven van mogelijkheden om milieuvriendelijke vormen van landbouw en recreatie te bevorderen, naar aanvullende mogelijkheden om nieuwe natuurgebieden te creëren en naar (extra) middelen om verontreiniging van bodem, grondwater en luchtverontreiniging tegen te gaan.

Dit maatregelenpakket (voor zover reëel en haalbaar) is gecombineerd tot het MMA; het alternatief met de minste nadelige milieugevolgen en de meeste verbeteringen voor milieu, natuur en landschap. Het MMA is ontwikkeld na het opstellen van de effectbeschrijving van het VKA en de onderlinge vergelijking van de alternatieven. Het MMA is in hoofdstuk 9 beschreven.

Het definitieve VKA

Na de effectbepaling is het VKA aangepast en geoptimaliseerd. Het definitieve VKA is beschreven in hoofdstuk 6. In §9.3 is aangegeven op welke punten het definitieve VKA verschilt van het concept-VKA waarop het MER is toegepast.

7.3 Gebiedsspecifieke varianten

In deze paragraaf wordt eerst aangegeven hoe tot deze gebiedsspecifieke varianten is gekomen. Vervolgens worden de varianten voor Boven-Dommel beschreven.

7.3.1 Overwegingen bij gebiedsspecifieke varianten

Naast de algemene onderwerpen die in de alternatieven worden bekeken zijn er in de regio vaak nog gebiedsspecifieke dilemma's waarvoor de milieueffectrapportage behulpzaam kan zijn bij het maken van de juiste keuzen.

Soms ontstaat bij deze gebiedsspecifieke dilemma's de wens om bepaalde effecten gedetailleerder door te willen rekenen (lokale details en verfijnde modellen) om conclusies te kunnen trekken.

De effectbeschrijving kan voor deze onderdelen, met het abstractieniveau van het plan, echter niet gedetailleerder plaatsvinden dan volgens het beoordelingskader MER is vastgesteld. Bij de overwegingen of een aangedragen variant uiteindelijk in de effectbeschrijving meegenomen is, is nadrukkelijk bezien of in het kader van het reconstructieplan een relevante conclusie is te trekken en of de varianten op voldoende mate onderscheidend zijn van het voorkeursalternatief. De varianten zijn gebruikt als hulpmiddel bij de besluitvorming.

7.3.2 Gebiedsspecifieke varianten in Boven-Dommel

Naast de alternatieven die voor alle reconstructiegebieden gelden zijn in het reconstructiegebied Boven-Dommel de volgende varianten in overweging genomen:

1. Alternatieve landbouwontwikkelingsgebieden

In deze variant worden van twee alternatieve landbouwontwikkelingsgebieden de effecten onderzocht. Het gaat om de volgende gebieden: ten oosten van Sterksel (Peelven, gemeente Heeze-Leende) en een gebied rond Budel-Schoot (Klein Schoot) ten zuiden van Budel. Naast een beschrijving effecten van deze landbouwontwikkelingsgebieden is eveneens gekeken of deze tot de meest geschikte landbouwontwikkelingsgebieden behoren.

2. Projectlocatiegebieden Chijnsgoed en Peelven

Een deel van de landbouwontwikkelingsgebieden Chijnsgoed (ten zuiden van Sterksel) en Peelven zijn vanuit milieuoogpunt waarschijnlijk minder geschikt voor nieuwvestiging. In deze variant wordt onderzocht welke delen van deze twee landbouwontwikkelingsgebieden het meest geschikt zijn voor geconcentreerde nieuwvestiging.

3. Extra inzet op verplaatsing vanuit omgeving Borkel en Schaft

Een variant waarbij extra wordt ingezet op de verplaatsing van intensieve veehouderijen, specifiek ten westen en ten oosten van de Malpie en rond het Leenderbos. De verwachting is dat door deze verplaatsingen veel milieuwinst behaald kan worden op het gebied van ammoniakdepositie en stankhinder. Dit wordt onderzocht in deze variant.

4. Middelen waterdoelen concentreren

Een variant waarin voor wat betreft de waterdoelen prioritair wordt ingezet op realisatie van belangrijke natuurplek via maximale koppeling van waterdoelen, beekherstel en waterberging. In prioritair beekherstelgebieden Keersop, Tongelreep, Sterkselse Aa en Kleine Dommel is het de bedoeling veel waterberging te realiseren in combinatie met vernatting van natuur. Maximale inzet gaat naar de hoogwaterproblematiek van Eindhoven en Den Bosch. Dat kan inhouden dat er bovenstrooms maximale waterbergingscapaciteit gezocht wordt (dus langs Run, Keersop, Dommel, Tongelreep, Sterkselse Aa, Bulder Aa, Strijper Aa), gekoppeld aan beekherstel en waterdoelen in combinatie met maatregelen ten aanzien van een aangepaste zonering, extra uitplaatsing, etcetera.

5. Zonering stank rondom kernen

Er is onderzocht wat het effect is van grotere extensiveringsgebieden rond woonkernen in verband met de stankregelgeving. Hierbij is ook de relatie met (verruimd) VAB-beleid aangeven.

8 Effecten



In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de effecten van de reconstructie van het platteland van Boven-Dommel. De analyse van de effecten, zowel van het VKA als voor de overige in beschouwing genomen alternatieven, vormt een kernonderdeel van de milieueffectrapportage (m.e.r.). Voor de effectbepaling is een beoordelingskader met een onderverdeling in aspecten en bijbehorende criteria opgesteld.

De provincie Noord-Brabant streeft naar een duurzame ontwikkeling van het platteland. Vanwege dit doel en de daarbij horende ambities is in het beoordelingskader naast onderzoek naar de omgevingsaspecten (fysieke omgevingskwaliteiten en milieuaspecten) ook de sociaal-maatschappelijke en de economische dimensie van duurzaamheid en hun relatie met de ecologische duurzaamheid meegenomen. De nadruk is daarbij gelegd op de economische pijlers die in het landelijke gebied het meest van belang zijn, zoals de economische vitaliteit in de landbouw, de recreatie, de werkgelegenheid in deze sectoren en de leerbaarheid op het platteland.

De effectbepaling heeft hiermee het karakter van een integrale effectbepaling, hetgeen tegemoet komt aan de wens van verschillende partijen om ecologie en economie in hun onderlinge verband te kunnen beoordelen.

Per aspect zijn verschillende beleidsdoelen geformuleerd. In de effectbeschrijving wordt zo veel mogelijk inzichtelijk gemaakt in welke mate de verschillende beleidsdoelen gehaald worden. Zo wordt duidelijk gemaakt of de beoogde milieu- en andersoortige effecten ook daadwerkelijk optreden en in welke mate. Uiteraard zal zowel ingegaan worden op de positieve alsook de negatieve effecten. Op deze wijze kan worden vastgesteld of de beleidsdoelen op de juiste wijze zijn vertaald in het plan.

De effectbeschrijving is gericht op het VKA en de alternatieven en varianten zoals opgenomen in het eerste concept reconstructieplan. Nadien is het reconstructieplan, mede op basis van de uitkomsten van de effectbepaling, op onderdelen aangepast.

Daar waar in dit hoofdstuk het VKA genoemd wordt, is dus feitelijk het concept-VKA bedoeld uit het eerste concept. In paragraaf 9.3 is beschreven op welke onderdelen het definitieve VKA is aangepast ten opzichte van het eerste concept. Ook wordt hier de relatie met het meest milieuvriendelijke alternatief aangegeven.

Basis voor de beschrijving van de effecten is het beoordelingskader. Dit bestaat uit 45 beoordelingscriteria, verdeeld over een zevental thema's; water en bodem (13 criteria), milieu (4), natuur (7), landschap en cultuurhistorie (7), landbouw (7), recreatie en toerisme (3) en wonen, werken en leefbaarheid (4). Qua volgorde is er voor gekozen de zogenaamde lagenbenadering te volgen.

Begonnen wordt met de effecten op de kwaliteiten van de onderste lagen van het systeem (het bodem- en watersysteem) gevolgd door de milieusituatie, de natuur- landschappelijke en cultuurhistorische waarden, en als laatste de effecten op het sociale en economische patroon.

De criteria zijn zoveel mogelijk gekoppeld aan de doelen in het reconstructieplan en gaan in op de mate van doelbereik voor de verschillende thema's. Het beoordelingskader is gedurende het opstellen van het plan verder uitgewerkt. In de Startnotitie MER (oktober 2002) was al een voorlopig beoordelingskader voor een effectbepaling gepresenteerd. Via de inspraak op deze Startnotitie en vanuit het advies van de Commissie-m.e.r. en de MER-Richtlijnen van het bevoegd gezag is gebleken dat het wenselijk is de effectbepaling zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij het abstractieniveau van het plan en de doelen die in het plan geconcretiseerd worden.

Tijdens het opstellen van de reconstructieplannen werd steeds duidelijker welk abstractieniveau in het plan invulling kreeg. Het beoordelingskader is in overleg met de betrokken partijen (provincie, waterschappen, ZLTO, BMF etc) steeds verder toegespitst op wat haalbare en nuttige effectbepalingen waren. Het streven om zoveel mogelijk effecten kwantitatief in beeld te brengen is hierbij overeind gebleven.

De methode van effectbepaling en de effectbeschrijving per criterium zijn uitgewerkt in de vorm van zogenoemde 'factsheets' die als bijlage zijn opgenomen op de CD-ROM bij dit plan. Dit hoofdstuk bevat een samenvatting van de effectbeschrijvingen in de factsheets.

De factsheets kennen een vaste indeling, waarbij uitgebreid wordt ingegaan op de wijze van effectbepaling, de relevante ingrepen, de effecten (met tabellen en kaartbeelden), de leemten in kennis en informatie en de relatie met het monitoringsprogramma. In de zonering is zo goed mogelijk rekening gehouden met grensoverschrijdende emissies en grensoverschrijdende waarden (bijvoorbeeld Vogel- en Habitatrictlijngebieden). Verder zijn voor zover mogelijk en relevant de grensoverschrijdende effecten meegenomen in de effectbepaling.

De effectbeschrijvingen zijn steeds gericht op de eindsituatie in 2016, dus na uitvoering van de reconstructie. Het effect wordt vergeleken met de huidige situatie (2004). Ook is vastgelegd welke autonome ontwikkelingen worden verwacht in de periode 2004-2016. Hiermee is de meerwaarde van de reconstructie ten opzichte van de autonome ontwikkeling eveneens zichtbaar gemaakt. In de factsheets is per criterium een beoordelingsschaal voor de effecten gegeven. Omwille van de inzichtelijkheid zijn alle effectscores vertaald naar een kwalitatieve beoordeling op een 7-puntsschaal waarbij de effectscores de volgende betekenis hebben:

- = sterk negatief effect
- = negatief effect
- = licht negatief effect
- 0 = geen effect
- + = licht positief effect
- ++ = positief effect
- +++ = sterk positief effect

8.1 Overzicht effecten

In onderstaande tabel is een samenvattend overzicht van de effectbeoordelingen van het VKA ten opzichte van de huidige situatie en ten opzichte van de autonome ontwikkeling opgenomen. In de §8.2.1 tot en met §8.2.7 zijn de effecten per thema nader beschreven. In §8.2.8 zijn de belangrijkste effecten van het VKA, die afwijkend zijn van de effecten die naar verwachting ook zonder reconstructie zouden optreden, samengevat. Ook zijn in §8.2.8 opmerkingen ten aanzien van het bereiken van de gestelde doelen opgenomen.

Tabel 8.1 Overzicht effectbeoordelingen VKA

Code fact- sheets ⁸	Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Water en bodem			
Wb-1	Beïnvloeding gebruiksfuncties zoekgebieden ruimte voor de rivier	nvt	nvt
Wb-2	Beïnvloeding gebruiksfuncties waterbergingsgebieden	+	+
Wb-3	Beïnvloeding wateroverlast	++	+
Wb-4	Beïnvloeding grondwaterregime natuur	++	++
Wb-5	Beïnvloeding waterhuishouding landbouwgronden	-	-

Code fact- sheets ⁸	Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Wb-6	Beïnvloeding vochtvoorziening landbouwgronden	+++	++
Wb-7	Beïnvloeding nitraatconcentratie in het grondwater	+	0
Wb-8	Beïnvloeding fosfaatconcentratie *	+	-
Wb-9	Beïnvloeding waterkwaliteit in natuurgebieden	++	+
Wb-10	Beïnvloeding uitspoelingsrisico	+	0/+
Wb-11	Beïnvloeding grondwaterbeschermingsgebieden	++	+
Wb-12	Beïnvloeding beekherstel	+++	+
Wb-13	Beïnvloeding bodemkwaliteit	+	+
Milieu			
Mi-1	Verandering gemiddelde depositie van stikstof in voor verzuring gevoelige gebieden	+	0
Mi-1	Verandering depositiepieken van ammoniak op voor verzuring gevoelige gebieden	++	+
Mi-1	Samengestelde score depositie van ammoniak en stikstof	++	+
Mi-2	Afname emissie van ammoniak in totale reconstructiegebied	++	0
Mi-2	Afname emissie van ammoniak in randzones van de (zeer) kwetsbare delen van de EHS	++	+
Mi-2	Samengestelde score emissie van ammoniak	++	+
Mi-3	Afname van aantal stankgehinderten uit stallen	+	+
Mi-3	Afname van het aantal stankgehinderten door veldemissies	++	0
Mi-3	Samengestelde score afname aantal stankgehinderten	++	0
Mi-4	Verandering kwaliteit stiltegebieden	0	+
Mi-4	Verandering kwaliteit donkere gebieden	-	0
Natuur			
Na-1	Tempo realisering EHS	n.v.t.	+
Na-2	Kwaliteit gerealiseerde EHS	++	+
Na-3	Mate en kwaliteit realisatie EVZ's	+++	+
Na-4	Verandering natuurwaarden in RNLE'n	+	0
Na-5	Verandering instandhouding bijzondere soorten	+	0
Na-6	Verandering kwaliteit "richtlijngebieden"	++	+
Na-7	Verandering verstoringsgevoelige natuur	++	+
Landschap en cultuurhistorie			
Lc-1	Beïnvloeding cultuurhistorische waarden	+	+
Lc-2	Beïnvloeding archeologische waarden	+	0
Lc-3	Beïnvloeding aardkundige waarden	+	0
Lc-4	Inpassing agrarische bedrijven	++	+
Lc-5	Ruimtelijke kwaliteit	+	+
Lc-6	Verandering van de landschappelijke kwaliteit van de RNLE	++	+
Lc-7	Verandering in de kwaliteit van de groene open ruimtes (landschapsecologische zones)	0	-
Landbouw			
La-1	Verwachte verbetering van veterinaire veiligheid	+	+
La-2	Verandering perspectief voor verbreding van de economische basis van de landbouw	++	+
La-3	Verandering in perspectief intensieve veehouderij	+++	++
La-4	Veranderingen in perspectief voor biologische landbouw	+	0

Code fact- sheets ⁸	Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
La-5	Verandering perspectief voor de grondgebonden extensieve veehouderij	+	+
La-6	Verandering perspectief voor grondgebonden akker- en tuinbouw (incl. overige teelten)	+++	++
Recreatie en toerisme			
Rt-1	Verandering perspectief toeristisch-recreatieve sector	++	+
Rt-2	Verbetering ruimtelijke structuur	+	0
Rt-3	Verandering in recreatieve belevingswaarde	++	+
Wonen, werken en leefbaarheid			
Slv-1	Ontwikkeling van de werkgelegenheid in het buitengebied	+	+
Slv-2	Veranderingen in de leefbaarheid van kleine kernen	0	+
Slv-3	Verandering in verkeershinder door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+	0
Slv-4	Verandering in verkeersveiligheid door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+	0

8.2 Effecten van het VKA en de alternatieven

8.2.1 Water en bodem

Waterberging

De zoekgebieden voor regionale waterberging zijn in het VKA overgenomen. De bergingsopgave voor het hoofdsysteem (de Maas) is in Boven-Dommel niet van toepassing.

Het VKA geeft invulling aan de opgave voor regionale waterberging. Het gaat hierbij zowel om de ruimtelijke vrijwaring van zoekgebieden als het concreet inrichten hiervan om de kans op overlast te verminderen. Een deel van de zoekgebieden regionale waterberging ligt binnen de grenzen van de EHS zodat deze gebieden automatisch gevrijwaard zijn van kapitaalintensieve ontwikkelingen. Voor de overige zoekgebieden gelden de restricties van het Streekplan. Het VKA geeft niet duidelijk aan hoe moet worden omgegaan met de bestaande kapitaalintensieve functies in de bergingsgebieden.

Een deel van het zoekgebied voor regionale waterberging wordt door het VKA niet expliciet gevrijwaard van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Dit zijn vooral de gebieden die op lange termijn ingezet moeten worden zoals het voorlopig reserveringsgebied rond de Kleine Dommel. Dit gebied is namelijk aangemerkt als stedelijk uitlooptgebied. Ontwikkeling mag overigens alleen plaatsvinden als door een watertoets is aangetoond dat er geen blijvende schade optreedt.

De inzet van instrumenten als herverkaveling leidt tot het sneller beschikbaar komen van ruimte voor regionale waterberging. De gebruiksfunctie van waterbergingsgebieden wordt dus licht positief (+) beïnvloed door het VKA ten opzichte van de huidige situatie. Dit geldt ook voor de invloed van het VKA op de autonome ontwikkeling (+).

In de periode tot 2016 wordt een deel van de zoekgebieden voor regionale waterberging (onder andere langs de Keersop, de Tongelreep, de Sterkselsche Aa, de Dommel, de Kleine Dommel, rond het Ringselven en een gebied ten zuiden van Dommelen) daadwerkelijk inge-

⁸ Deze codes verwijzen naar de beoordelingscriteria zoals gehanteerd bij de effectbepaling en komen overeen met de codes zoals opgenomen in de hoofdstukken 3 en 4.

richt. Hierdoor is de wateroverlast in 2016 minder dan in de huidige situatie. Door de vernatting van natuurgebieden en de peilopzet in landbouwgebieden (waterconservering) neemt de sponswerking van de bodem in principe af. De vernattingsmaatregelen van het VKA worden echter uitgevoerd onder de restrictie dat de huidige afvoercapaciteit van het gebied behouden blijft. Vernatting heeft daarmee geen negatief effect. Het VKA heeft een positief effect op de wateroverlast (++) ten opzichte van de huidige situatie. Via het autonome spoor komen waterschappen op termijn ook tot de concrete begrenzing en inrichting van de waterbergingsgebieden, maar algemeen mag worden aangenomen dat het planvormingsproces en de inzet van instrumenten als herverkaveling wel tot een versnelling leidt. Het VKA scoort daarom per saldo licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Het VKA leidt tot een vermindering van de wateroverlast, maar niet precies is aan te geven in welke mate deze vermindering optreedt. Hiervoor wordt door de waterschappen de waterbergingsopgave nader gekwantificeerd en ruimtelijk uitgewerkt.

Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR)

In Boven-Dommel ligt ruim 5.367 hectare natte natuur (bestaand en nog te realiseren).

Hiervan is 2.622 hectare aanzienlijk verdroogd en worden dus de gewenste hydrologische condities in de huidige situatie niet gehaald.

In de autonome ontwikkeling zal het areaal verdroogd natuurgebied afnemen tot 2.392 ha. De meerwaarde van het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling ligt met name in de mogelijkheid om externe werking (vernatting in omliggend landbouwgebied) toe te staan bij de zogenaamde natte natuurplek. Daarnaast zal de uitvoering sneller verlopen door het VKA en zal de waterconservering in de landbouw en de inzet van Koopmangelden plaatselijk positieve resultaten laten zien. Door de uitvoering van het VKA zal het areaal verdroogd natuurgebied, ten opzichte van de huidige situatie, met circa 1.380 hectare afnemen (modelberekeningen door TNO). Door uitvoering van het VKA worden in totaal op 4.122 hectare van alle natte natuurgebieden de gewenste hydrologische condities hersteld.

Ten opzichte van de huidige situatie (51% hersteld) is sprake van een vermeerdering van het areaal herstelde natte natuur en natte natuurplek met 26% naar 77% in totaal. Het VKA scoort daarom positief (++). Ten opzichte van de autonome ontwikkeling (55% hersteld) is de vermeerdering van het areaal herstelde natuur 22%. Het VKA heeft daarom ook een positief effect (++) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Het herstel van de hydrologische condities in de natte natuurgebieden zorgt ervoor dat 54% van het areaal verdroogde natuur, ten opzichte van het referentiejaar 1994, is hersteld in 2016. Berekeningen, met aannames ten aanzien van de voortgang van de maatregelen voor vernatting, laten zien dat in 2008 39% hersteld is. Met de voorgestelde ingrepen wordt dus voldaan aan de Rijksdoelstelling van 40% hersteld areaal in 2010.

De berekeningenresultaten zijn gebaseerd op de aanname dat de EHS uiterlijk in 2016 volledig is gerealiseerd en dat bij herstel van natte natuurplek uitstralingseffecten op omliggende landbouwgronden zijn toegestaan. Het is de vraag of deze aanname terecht is, gezien de snelheid waarin de EHS wordt gerealiseerd (zie onderdeel natuur). Indien de realisatie van de EHS vertraagt, vertragen ook de vernattingsmaatregelen binnen de EHS en daarmee in sterke mate het realiseren van de anti-verdrogingsdoelstellingen.

De vernatting van natuurgebieden leidt op circa 4.700 hectare landbouwgrond in de nabijheid van deze natuurgebieden, tot een verslechtering van de productieomstandigheden. Op deze gronden neemt de opbrengst gemiddeld 5% af. Dit effect op de waterhuishouding van deze landbouwgrond is negatief (—) ten opzichte van de huidige situatie en autonome ontwikkeling. Het VKA voorziet in compensatie van natschade omdat de vernatting plaats vindt op basis van vrijwilligheid.

Voor ruim 4.400 hectare landbouwgrond leidt de vernatting van natuurgebieden tot een verbetering van de productieomstandigheden. In de huidige situatie is sprake van te droge landbouw-

gebieden. Door het VKA neemt de opbrengst op deze gronden gemiddeld 3% toe. In combinatie met de voorgenomen maatregelen ter verbetering van de vochtvoorziening van de landbouw, wordt ten opzichte van de huidige situatie een sterk positief effect in de vochtvoorziening van landbouwgronden gerealiseerd (+++). In de autonome ontwikkeling worden ook waterconserveeringsprojecten opgestart. De meerwaarde van het VKA bestaat uit versnelde realisatie door de uitvoeringsgerichtheid van reconstructie en de positieve effecten van ingrepen in natte natuurgebieden. Daarom scoort het VKA licht positief (++) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Water- en bodemkwaliteit

Het VKA beschrijft een reeks bestaande beleidslijnen en maatregelen die een positieve impuls zullen geven aan de verbetering van de waterkwaliteit. Het VKA is echter geen “actieprogramma waterkwaliteit”. Naast het “omarmen” van de autonome maatregelen stimuleert het VKA vooral maatregelen bovenop het bestaande beleid, echter op basis van vrijwilligheid.

De in de bodem aanwezige fosfaatvoorraden dragen aanzienlijk bij aan de uitspoeling van fosfaat. Het effect van brongerichte maatregelen, zoals minder mest of het uit de productie halen van landbouwgrond, op het halen van de minimale ecologische eisen zoals genoemd in de Europese Kaderrichtlijn Water is daarom beperkt.

Effectgerichte maatregelen, zoals de aanleg van bufferstroken, de herinrichting van waterlopen of de aanleg van zuiveringsmoerassen lijken perspectiefrijk, maar de kennis over de daadwerkelijk optredende effecten van deze maatregelen is op dit moment nog onvoldoende.

Ten aanzien van de water- en bodemkwaliteitsdoelstellingen ligt er dus nog steeds een grote opgave om aan de gestelde normen te voldoen (met name de Europese Kaderrichtlijn Water). Zo maakt het huidige en voorgenomen beleid geen einde aan de fosfaatophoping in de bodem. Door een mix van effecten in de autonome ontwikkeling en een aantal indirecte effecten van planingrepen treedt een lichte verbetering op van de grondwaterkwaliteit voor nitraat (+) en de oppervlaktewaterkwaliteit voor fosfaat (+). De kwantitatieve onderbouwing van deze effectbepaling (uitgevoerd door Alterra) is vooral gebaseerd op veranderend landgebruik (realisatie EHS) en veranderingen in uitspoeling als gevolg van veranderende hydrologische omstandigheden (vernatting). Bij nitraat gaat het daarbij om uitspoeling naar het grondwater en bij fosfaat om uitspoeling naar het oppervlaktewater.

Hierbij treden wel ruimtelijke verschillen op. Het positieve effect dat bereikt wordt door het wegvallen van de bemestingsdruk, treedt op binnen de grenzen van de EHS. De vernatting van het omliggende landbouwgebied en de waterconservering in de overige landbouwgronden leidt daarentegen tot een (tijdelijke) vergroting van de uitspoeling van fosfaat buiten de EHS. Bij gelijkblijvende bemestingsdruk zal deze uitspoeling lang aanhouden.

Het VKA voegt weinig toe aan het autonome spoor. Op basis hiervan wordt het effect van het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling voor nitraat en fosfaat respectievelijk als neutraal (0) en licht negatief effect (-) beoordeeld. Het negatieve effect voor fosfaat is tijdelijk en treedt op als gevolg van grondwaterstandverhogingen. De extra uitspoeling van fosfaat neemt op de langere termijn (na de planperiode) af door een nieuw evenwicht.

Het VKA leidt tot een aanzienlijke verandering van de bodem- en waterkwaliteit in de natuurgebieden van Boven-Dommel; immers in grote delen van de te realiseren (natte) EHS vinden grondgebruikveranderingen plaats en worden de hydrologische condities geoptimaliseerd.

Binnen natuurgebieden vindt zowel een vermindering plaats van de uitspoeling van nitraat naar het grondwater als van fosfaat naar het oppervlaktewater. De verhoging van de grondwaterstand leidt weliswaar tot een iets grotere fosfaatuitspoeling maar dit wordt volledig gecompenseerd door het wegvallen van de bemestingsdruk. Deze conclusie is alleen van toepassing indien de volledige EHS tijdig wordt gerealiseerd.

Voor zowel nitraat als fosfaat treedt er in de natte natuurgebieden een verbetering op. Op circa 2.200 hectare wordt een verlaging in de nitraatconcentratie bereikt en op 1.190 hectare

gaat het fosfaatgehalte omlaag. Dit is respectievelijk 42% en 23% van alle natte natuur in Boven-Dommel. Dit betekent een positief effect (++) ten opzichte van de huidige situatie. Door de realisatie van de EHS via het autonome spoor en het uitvoeren van maatregelen ter verbetering van de waterhuishouding (zonder externe werking), is het effect van het VKA op de waterkwaliteit in natuurgebieden ten opzichte van de autonome ontwikkeling licht positief (+).

Ten opzichte van de huidige situatie leidt het VKA tot een vermindering van het risico van uitspoeling (zowel natuur als landbouw) op uitspoelingsgevoelige gronden. Dit is een licht positief (+) effect. Een aantal onderdelen van het VKA wordt ook in het kader van de autonome ontwikkeling bereikt. Het VKA heeft daardoor bijna geen effect (0/+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Ten opzichte van de huidige situatie kan gesteld worden dat binnen beschermingszones van de kwetsbare winningen Welschap, Aalsterweg, Klokiputen, Grote Heide en Luyksgestel en de zeer kwetsbare winning Budel, de situatie van de grondwaterkwaliteit positief zal veranderen (++), met name omdat de uitspoeling van nitraat afneemt door verhoging van de grondwaterstand. De autonome ontwikkeling draagt voor het merendeel hieraan bij, waardoor het netto effect van het VKA beperkt is (+).

Het veranderend grondgebruik zorgt in heel Boven-Dommel voor een positief effect op de bodembelasting met zware metalen en bestrijdingsmiddelen, maar daarentegen kan de grondwaterstandverhoging voor uitspoeling van zware metalen zorgen. Met de aanname dat het veranderend grondgebruik een groter effect heeft dan de verhoging van de grondwaterstand is het netto effect licht positief (+) ten opzichte van de huidige situatie. De bodemkwaliteit verandert daarmee op kleine schaal. Ook in de autonome ontwikkeling wordt een groot deel van de verandering in grondgebruik en de grondwaterstandverhoging bereikt, maar het is de vraag of genoemde bodemsaneringen zouden zijn uitgevoerd. Om deze reden scoort het VKA positief (++) ten opzichte van de autonome ontwikkelingen.

Resumerend kan gesteld worden dat het VKA dus een beperkt positieve bijdrage leveren aan de verbetering van de water- en bodemkwaliteit, maar dat veel van de maatregelen via het autonome spoor geïnitieerd worden. Het huidige beleid is hoogstwaarschijnlijk onvoldoende om de normen (nu MTR, later KRW) overal te bereiken. Dit geldt met name voor nutriënten (stikstof en

Tabel 8.2 Effectscores Water en bodem

Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Beïnvloeding gebruiksfuncties zoekgebieden ruimte voor de rivier	nvt	nvt
Beïnvloeding gebruiksfuncties waterbergingsgebieden	+	+
Beïnvloeding wateroverlast	++	+
Beïnvloeding grondwaterregime natuur.	++	++
Beïnvloeding waterhuishouding landbouwgronden.	—	—
Beïnvloeding vochtvoorziening landbouwgronden	+++	++
Beïnvloeding nitraatconcentratie in het grondwater	+	0
Beïnvloeding fosfaatconcentratie	+	-
Beïnvloeding waterkwaliteit in natuurgebieden	++	+
Beïnvloeding uitspoelingsrisico	+	0/+
Beïnvloeding grondwaterbeschermingsgebieden	++	+
Beïnvloeding beekherstel	+++	+
Beïnvloeding bodemkwaliteit	+	+

fosfaat). De conclusie is gerechtvaardigd dat veel aanvullend beleid (waaronder ook maatregelen voor beheer en inrichting) nodig zal zijn om de doelen daadwerkelijk te realiseren (RIVM, 2004).

Beekherstel

In 2016 zijn naar verwachting alle te herstellen beeksystemen (162 km) daadwerkelijk hersteld (+++). Ook zonder het VKA zijn deze beeksystemen waarschijnlijk hersteld omdat 86% hiervan binnen de EHS-grenzen liggen. Door de gecombineerde inzet van instrumenten en het combineren van meerdere doelen kan echter wel de uitvoering worden versneld en een grotere landschapsecologische kwaliteit worden bereikt. Het effect ten opzichte van de autonome ontwikkelingen is daardoor licht positief (+).

Effecten van de alternatieven “water voor de natuur” en “water voor de landbouw” op water en bodem

Alternatief 3, “water voor de natuur”

In het studiealternatief “water voor de natuur” is nagegaan of verdergaande vernattingsmaatregelen ten behoeve van het verdrogingherstel zinvol zijn. Op grond van eerdere onderzoeken (onder andere Effectenonderzoek Water, 2003) is geconcludeerd dat er binnen Boven-Dommel geen natte natuurplekjes liggen waarvoor verdergaande maatregelen efficiënt zijn. Daarbij komt het feit dat er weinig overige natte natuur binnen Boven-Dommel ligt. Hierdoor is dit alternatief niet onderscheidend van het VKA.

Alternatief 4, “water voor de landbouw”

Indien extra waterconserveringsmaatregelen voor de landbouw worden genomen, laten generieke (dus geen lokale uitwerkingsplannen) berekeningsresultaten zien dat dit tot een vermindering van de droogteschade leidt op 1.600 hectare extra aan landbouwgrond ten opzichte van het VKA.

Het alternatief voor de landbouw heeft een te verwaarlozen effect op de doelrealisatie binnen de (natte) natuur. Bijkomend effect van de vernatting is een veranderend uitspoelingspatroon voor fosfaat en nitraat. Door verdergaande vernatting van landbouwgronden veroorzaakt met name de uitspoeling van fosfaat een gering negatief effect ten opzichte van het VKA.

Tabel 8.3 Resultaten wateralternatieven voor Boven-Dommel

	HS	AO	VKA	Alt. Natuur	Alt. Landbouw
Waterdoelen natuur*	51%	555%	77%	77%	77%
Toename natschade landbouw		Interne buffering dus geen toename natschade.	4.707 ha	4.726 ha	Natschade zal door gerichte inzet van waterconserveringsmaatregelen zeer beperkt blijven
Afname droogteschade landbouw		Interne buffering dus geen afname droogteschade.	4.469 ha	4.487 ha	6.837 ha

* percentage van het totale areaal natte natuur waarin voldaan (90-100% doelrealisatie) wordt aan de hydrologische randvoorwaarden.

8.2.2 Milieu

Emissie van ammoniak

In 2016 is er ten opzichte van 2004 voor heel Noord-Brabant sprake van een aanzienlijke daling van de ammoniakemissie en de gemiddelde depositie van ammoniak (en totaal stikstof) op natuurgebieden. De ammoniakemissie uit de landbouw in Noord-Brabant neemt af van 31 kton in de huidige situatie tot circa 20 kton in 2016. Hiermee wordt de inspanningsverplichting van 18 kton uit het NMP4 voor 2010 nog niet gehaald, maar deze omvang ligt naar rato wel onder de NEC-richtlijn (deze is niet naar provincies verdeeld). De afname van de ammoniakemissie uit de landbouw is vrijwel geheel toe te schrijven aan de autonome ontwikkeling (toepassen AMvB Huisvesting, evenwichtsbemesting, andere aanwendingstechnieken).

In het VKA wordt als doelstelling het terugdringen van de emissiehoeveelheden genoemd, waarbij het stimuleren van technische maatregelen, alsmede het monitoren van de emissie als belangrijkste maatregelen worden genoemd. Ook wordt dit argument genoemd om inplaatsing van veehouderijen in principe alleen toe te passen om knelpuntsituaties in het gebied Boven-Dommel op te lossen. De emissie in het reconstructiegebied bedraagt in 2016 naar verwachting circa 1,2 kton.

De begrenzing van de extensiveringsgebieden in het VKA zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van stalemissies in de zones rondom kwetsbare natuurgebieden. De verplaatsing en beëindiging van locaties leidt lokaal tot een significante afname van stalemissies in de zones rondom de Wav-A gebieden. Zo zijn er in het reconstructiegebied in totaal 38 gespecialiseerde intensieve veehouderijen gelegen in de 250 meter zones rondom de Wav -A gebieden gelegen (in totaal circa 160 veehouderijen). De vergunde stalemissies van deze 38 bedrijven bedraagt circa 50% van de totaal vergunde stalemissies in die zones. Het VKA voorziet in verplaatsing van 9 van deze locaties. Daarnaast is ook voor 10 locaties voorzien in het financieel stimuleren van de toepassing van bovenwettelijke technieken om de ammoniakemissies te verlagen.

Gezien de afname van de ammoniakemissie uit de landbouw, met name ook rondom kwetsbare natuur, scoort het VKA positief (++) ten opzichte van de huidige situatie. Een groot deel van dit positieve effect wordt veroorzaakt door de afwaartse beweging die ook autonoom zal optreden vanwege de hiervoor genoemde regelgeving. Door de begrenzing van de extensiveringsgebieden en het operationaliseren van landbouwonwikkelingsgebieden wordt deze afwaartse beweging door het VKA versterkt, in combinatie met concrete maatregelen om de emissies rond de meest kwetsbare natuurgebieden te verplaatsen of te verkleinen. Het effect van het VKA op de afname van de totale emissie van ammoniak uit stallen of uit veldemissies, dus ook de emissies buiten de zones rondom de meest kwetsbare natuur, is zeer beperkt. De afname die hierin wordt voorzien is bijna volledig toe te schrijven aan de autonome ontwikkeling. Daarom scoort het VKA voor dit criterium (afname ammoniakemissie totaal en afname ammoniakemissies in de zones rondom de zeer kwetsbare natuurgebieden) licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Depositie van ammoniak en stikstof op natuurgebieden

De gemiddelde depositie op de meest kwetsbare bos- en natuurgebieden in Boven-Dommel daalt van circa 2500 mol per hectare naar circa 1700 mol per hectare. Deze daling wordt vooral veroorzaakt door de verwachte evenwichtsbemesting, toepassing van andere technieken t.a.v. mesttoediening en de implementatie van de AmvB Huisvesting. De extra daling die door verplaatsingen uit - of het stoppen van alle intensieve veehouderijen in extensiveringsgebieden kan worden bereikt, bedraagt maximaal 4%. Indien uitplaatsingen uit extensiveringsgebieden gepaard gaan met inplaatsingen binnen Boven-Dommel, of niet alle intensieve veehouderijen in de extensiveringsgebieden worden beëindigd, is de extra daling beperkter. Voor het VKA wordt die extra afname door het veranderen van de ruimtelijke spreiding van de stalemissies

op 2% geschat. De ruimtelijke spreiding wordt ook beïnvloed door de landelijke- en Europese regelgeving.

De zonering en de maatregelen die in het VKA zijn opgenomen, richten zich vooral op de omvang en spreiding van stalemissies van intensieve veehouderijen. De extra afname van de gemiddelde stikstofdepositie door deze maatregelen is beperkt. Dit komt omdat stalemissies een relatief groot invloedsgebied hebben en ook andere emissiebronnen deze gemiddelde depositie bepalen, zoals stalemissies van rundveebedrijven, oppervlakte-emissies en emissies uit andere bronnen dan de landbouw. Een andere ruimtelijke spreiding van stalemissies van veehouderijen heeft wel een positief lokaal effect, te weten een afname of afvlakking van lokale depositiepieken. Daarmee bereikt het VKA een significante afname van deze depositiepieken. Deze positieve effecten kunnen deels teniet worden gedaan door uitbreiding van locaties op relatief ongunstige locaties in de verweingsgebieden.

De betekenis van de integrale zonering intensieve veehouderij voor de depositie van ammoniak op natuurgebieden ligt vooral in de “beschermde” werking: het voorkomen van nieuwe depositiepieken. De “sanerende” werking (afname van de gemiddelde depositie) op de korte termijn is weliswaar beperkt, maar indien de totale emissie op de langere termijn (na 2016) verder afneemt, wordt de ruimtelijke verdeling van de (lokale) depositiepieken steeds belangrijker voor wat betreft het behalen van de gestelde natuurdoelen. Desalniettemin geldt dat binnen de plantermijn de depositieniveaus nog steeds boven het kritische niveau voor de meest gevoelige natuur liggen. In 2016 voldoet ruim 250 hectare Wav-A gebied en ruim 2600 hectare Wav-B gebied aan de kritische depositiewaarde. Zeer kwetsbare natuurgebieden (Wav-A gebieden) hebben een kritische depositiewaarde van minder dan 1400 mol per ha. Om een groter doelbereik voor deze gebieden te bewerkstelligen is een nog veel sterkere afname van de emissie (uit de landbouw en uit andere bronnen) nodig.

Het VKA scoort neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling als het gaat om de afname van de gemiddelde stikstofdepositie en positief (++) ten opzichte van de autonome ontwikkeling als het gaat om de afname van de depositiepieken.

Stank

Het aantal inwoners in Boven-Dommel met (een kans op) hinder door stank uit stallen bedraagt in de huidige situatie circa 6.000. Doordat in de autonome ontwikkeling moderne stalsystemen worden toegepast, bedrijven stoppen en bedrijven verplaatsen, daalt het aantal gehinderden. Schaalvergroting van intensieve veehouderijbedrijven kan er toe leiden dat het aantal stankgehinderden toeneemt, ook als die schaalvergroting past binnen de (huidige) wettelijke randvoorwaarden.

Ingeschat wordt dat het VKA een afname van het aantal stankgehinderden door stallen bereikt tot circa 5.300 gehinderden. Dit is een afname van circa 10% ten opzichte van de huidige situatie. De extra daling van het aantal stankgehinderden uit stallen ten opzichte van de verwachte autonome ontwikkeling is beperkt, omdat de bestaande stankregelgeving al sterk bepalend is voor de ontwikkelingsmogelijkheden van iv-bedrijven.

Gemeten in het aantal inwoners binnen de wettelijke stankcirkels is het effect van het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling groter, namelijk een afname van circa 25% van het aantal inwoners binnen de wettelijke stankcirkels. Omdat de afstandsgrafieken die ten grondslag liggen aan die wettelijke stankcirkels de invloed van relatief grote bedrijven op het aantal gehinderden uit stallen onderschatten, kan er lokaal veel minder sprake zijn van een afname van het aantal gehinderden uit stallen.

Indien die regelgeving wordt versoepeld (wegvallen cumulatie), neemt de betekenis van de begrenzing van extensiveringsgebieden toe en daarmee ook het effect dat toegeschreven kan worden aan het VKA.

Door het verplaatsen van bedrijven en het subsidiëren van bovenwettelijke technische maatregelen

gelen zoals dat is opgenomen in het VKA (18 verplaatsingen en het stimuleren van bovenwettelijke technieken bij 10 locaties), kan het oppervlak bebouwde kom dat overlapt met een stankcirkel met circa 20 tot 25% afnemen ten opzichte van de huidige situatie. Dat kan bijvoorbeeld leiden tot meer mogelijkheden voor woningbouw in die kernen.

Het VKA scoort licht positief (+) ten opzichte van de huidige situatie op vermindering van het aantal stankgehinderten uit stallen. Gezien de afname van de stankoverlast uit stallen die in de autonome ontwikkeling mag worden verwacht (AMvB Huisvesting, IPPC-richtlijn, Streekplan) scoort het VKA neutraal (0) tot licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling: het aantal gehinderden daalt beperkt, maar door het begrenzen van extensiveringsgebieden rondom de meeste kernen wordt een toename van stankhinder deels voorkomen.

Een groot deel van de stankoverlast wordt veroorzaakt door veldemissies, na het uitrijden van mest. In Boven-Dommel zijn er circa 27.000 inwoners met een kans op stankhinder door veldemissies. De huidige wet- en regelgeving is niet gericht op beperking van deze stankbronnen (het zijn piekbelastingen) en het VKA neemt geen specifieke maatregelen gericht op het terugdringen van deze overlast, maar richt zich vooral op de omvang en ruimtelijke spreiding van stalemissies. De stankhinder uit de veldemissies neemt autonoom af (bijvoorbeeld door vermindering van de bemesting). De exacte omvang van deze afname is niet bekend, hiervoor is nader onderzoek noodzakelijk. Indien de afname van geuremissie die hierdoor bereikt kan worden vergelijkbaar is met de afname van de ammoniakemissie, daalt het aantal gehinderden door veldemissies fors.

In combinatie met de verwachte vermindering van stankhinder door veldemissies (met name door evenwichtsbemesting), scoort het VKA positief (++) op vermindering van stankhinder uit de landbouw ten opzichte van de huidige situatie en neutraal ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Daarbij dient te worden aangetekend dat ten opzichte van de autonome ontwikkeling het VKA slechts zeer beperkt kan bijdragen aan de vermindering van het totaal aantal gehinderden door stankhinder uit de landbouw.

Licht en geluid

Autonoom neemt de geluidsbelasting toe, bijvoorbeeld door toename van verkeer en lawaaisporten. Voor de geluidsbelasting in de stiltegebieden zijn met name de recreatieve ontwikkelingen van belang. De locaties van (met name) de recreatieve gebieden zijn, vanuit het perspectief van de stiltegebieden bekeken, niet in alle gevallen 'gunstig' gelegen. Het effect van de autonome ontwikkelingen op de geluidsbelasting ten opzichte van de huidige situatie wordt als licht negatief beoordeeld (-). In het VKA is als doelstelling opgenomen de geluidsbelasting in de stiltegebieden te behouden of te verminderen. Daartoe zijn verschillende (aanzetten tot) maatregelen opgenomen, maar deels nog weinig concreet uitgewerkt. Er wordt in het VKA aandacht besteed aan het versterken en uitbreiden van de toeristisch-recreatieve sector, waaronder recreatieve poorten wat mogelijk kan leiden tot meer geluid in en nabij stiltegebieden. Het effect van het VKA op de geluidsbelasting is per saldo als licht positief beoordeeld (+). Dit betekent dat het effect van het VKA ten opzichte van de huidige situatie per saldo is te beoordelen als neutraal (0).

Door autonome ontwikkelingen zal de lichtbelasting toenemen. Het VKA bevat geen concrete maatregelen voor licht, maar wel aandacht voor licht bij andere maatregelen. Projecten worden ondersteund waar zich in het kader van de reconstructie kansen voordoen donkere gebieden te herstellen. Dit wordt als positief beoordeeld. Ontwikkelingen van glastuinbouw en intensieve recreatie buiten de donkere gebieden kunnen een negatief effect hebben. Per saldo is het effect van het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling als neutraal beoordeeld (0). Vanwege de autonome toename van licht is de beoordeling van het effect van het VKA ten opzichte van de huidige situatie licht negatief (-).

Tabel 8.4 Effectscores Milieu

Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Verandering gemiddelde depositie van stikstof in voor verzuring gevoelige gebieden	+	0
Verandering depositiepieken van ammoniak op voor verzuring gevoelige gebieden	++	+
Samengestelde score depositie van ammoniak en stikstof	++	+
Afname emissie van ammoniak in totale reconstructiegebied	++	0
Afname emissie van ammoniak in randzones van de (zeer) kwetsbare delen van de EHS	++	+
Samengestelde score emissie van ammoniak	++	+
Afname aantal stankgehinderden uit stallen	+	+
Afname van aantal stankgehinderden door veldemissies	++	0
Samengestelde score afname aantal stankgehinderden	++	0
Verandering kwaliteit stiltegebieden	0	+
Verandering kwaliteit donkere gebieden	-	0

Effecten van de alternatieven integrale zonering op milieu*Alternatieven 1 a en 1b, sterke en zeer sterke ruimtelijke sturing*

Bij het alternatief 1a (sterke ruimtelijke sturing van de intensieve veehouderij) verandert de ammoniakemissie in totaliteit niet, maar de ruimtelijke spreiding van de emissie verandert wel. De gemiddelde stikstofdepositie op de Wav-A gebieden verandert niet ten opzichte van het VKA.

In het alternatief 1b zeer sterke sturing vindt nieuwvestiging plaats in de "beste" landbouwontwikkelingsgebieden binnen de zeven reconstructiegebieden. Omdat deze gebieden niet in dit reconstructiegebied zijn gelegen, is er binnen dit alternatief een (beperkte) afname in de totale hoeveelheid van de emissie en scoort dit alternatief voor het aspect ammoniakdepositie goed: een afname van 7% ten opzichte van het VKA.

Daarnaast is er bij deze beide ruimtelijke alternatieven sprake van een zekere extra beschermende werking (tegenaan nieuwe depositiepieken) ten opzichte van het VKA, omdat er ten opzichte van het VKA extra extensiveringsgebieden zijn begrensd. Wanneer in de toekomst (na 2016) de achtergronddepositie verder afneemt, wordt de betekenis van lokale depositiepieken voor het behalen van de natuurdoelen relatief groter en zal het effect van sterke ruimtelijke sturing op de gemiddelde stikstofdepositie groter worden.

Bij een sterke ruimtelijke sturing (1a) neemt per saldo het aantal inwoners binnen de wettelijke stankcirkels het meest af ten opzichte van het VKA (14%). Binnen het alternatief 1b is er sprake van een nog sterkere afname van het aantal inwoners binnen de wettelijke stankcirkels ten opzichte van het VKA (25% t.a.v. het VKA), omdat binnen dit alternatief geen landbouwontwikkelingsgebieden zijn begrensd in het reconstructiegebied Boven-Dommel.

Binnen het alternatief 1a is er sprake van een toename van de kans op stankhinder in de omgeving van de geconcentreerde vestiging van de iv-locaties in de landbouwontwikkelingsgebieden.

Alternatief 2, technische maatregelen

In alternatief 2 (inzetten op technische maatregelen en grotere verwevingsgebieden dan in het VKA, ten koste van de extensiveringsgebieden), is er sprake van een beperkte afname van ammoniakemissie en geuremissie ten opzichte van de autonome ontwikkeling, indien de inzet van deze maatregelen niet gepaard gaat met een toename van het aantal dieren.

De afname van de gemiddelde ammoniakdepositie is in dit alternatief net zo groot als in alternatief 1b (7% ten opzichte van het VKA). Dit komt omdat technische maatregelen voor bedrijven rond natuurgebieden in verhouding goedkoper zijn dan het verplaatsen van bedrijven en er daarom bij een zelfde budget meer knelpunten kunnen worden opgelost. Indien de toepassing van bovenwettelijke technieken samengaat met een uitbreiding van het aantal die-

ren, wordt het positief effect weer te niet gedaan. Een voorwaarde zou kunnen zijn dat maximaal de helft van de emissiereductie door de (gesubsidieerde) inzet van bovenwettelijke technieken wordt benut voor de uitbreiding van de veestapel. De afname van de gemiddelde depositie is in dat geval nog steeds groter dan de afname die bereikt wordt in het VKA en het alternatief 1a sterke sturing.

In alternatief 2 is de afname van het aantal inwoners binnen de wettelijke stankcirkels t.o.v. de huidige situatie minder groot dan bereikt wordt in het VKA en in de ruimtelijke alternatieven.

De beschermende werking van de zonering die hoort bij dit alternatief is minder groot dan die van het VKA. Dit kan leiden tot het ontstaan van nieuwe depositiepieken en een toename van het aantal stankgehinderden uit stallen (ten opzichte van het VKA).

Tabel 8.5 Resultaten alternatieven integrale zonering Boven-Dommel

	HS	AO	VKA	Alt. Sterke ruimtelijke sturing 1a	Alt. Sterke ruimtelijke sturing 1b	Alt. 2 Technische maatregelen
Stikstofdepositie op Wav-A gebieden, gemiddeld	2545 mol	1715 mol	1715 mol	1685 mol	1600 mol	1590 mol
Aantal stankge- hinderden door stank uit stallen	6.000	5.500	5.350	5.500	5.300	5.400

8.2.3 Natuur Ecologische hoofdstructuur

Het VKA bevat diverse maatregelen die de aankoop van de EHS kan versnellen. Dit zijn bijvoorbeeld aankoopstrategieplannen, kavelruilprojecten en grondaankopen voor waterdoelen en beekherstel. Voor Boven-Dommel moet er vóór 2011 ongeveer 1744 hectare nieuwe natuur verworven worden en 1220 hectare via beheersovereenkomsten worden gerealiseerd en dat is exclusief de verwerving voor de ecologische verbindingzones. Het VKA leidt tot een beperkte versnelling van het proces van verwerven en inrichten en het verbeteren van water- en milieuomstandigheden. Desondanks zal realisatie van de EHS in 2011 niet worden gehaald. Ook 2016 wordt niet gehaald. De hiervoor benodigde forse stijging van de grondmobiliteit in Boven-Dommel is onwaarschijnlijk. Vanwege de beperkte versnelling scoort het VKA licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

De samenhang en omvang van de EHS krijgen een impuls met de beperkte versnelling van de realisatie van de EHS. De verschillende maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren en verdroging tegen te gaan leiden tot beperkt positieve effecten. Het herstel van de waterdoelen voor de natuur wordt niet overal in de natte natuurgebieden gehaald. Daar waar de waterdoelen wel worden gehaald, levert dit een positieve bijdrage aan de kwaliteit van de EHS. De afname van de stikstofdepositie brengt het bereiken van de kritische depositiewaarden voor natuurdoelen dichterbij, maar deze worden voor de meeste natuurgebieden nog niet gehaald. De ontwikkeling van recreatie vindt vaak plaats buiten de kwetsbare natuurgebieden. Zonering van recreatie, verplaatsing van recreatiebedrijven die nu in de EHS liggen en andere maatregelen leveren een positieve bijdrage aan de rust in de EHS, doordat de recreatie in een beperkt deel van de EHS wordt geconcentreerd of zelfs uit de EHS wordt gehaald.

Bovengenoemde verbetering van de kwaliteit van de EHS leiden tot een licht positief (+) effect van het VKA ten opzichte van de huidige situatie. In de autonome ontwikkeling treden

genoemde verbeteringen voor het grootste deel ook op. Alleen voor waterdoelen is de verbetering groter door het VKA. Daarom scoort het VKA neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Verbindingszones

In Boven-Dommel neemt het totale areaal ecologische verbindingzone toe van 24 hectare op dit moment naar 192 hectare in 2016. Het doel is te komen tot realisatie in 2010. Vanwege de inzet van middelen voor (robuuste) ecologische verbindingzones en het aanpakken van knelpunten in het ecologisch netwerk mag ten opzichte van de huidige situatie een sterke toename van de ontsnippering worden verwacht (+++).

Realisatie van alle verbindingzones in 2010 is niet haalbaar, maar realisatie in 2016 ligt wel binnen bereik. Er worden met name natte verbindingzones ingericht in het kader van beekherstelprojecten en specifieke versnipperingsknelpunten worden aangepakt. Relatief weinig beekherstelprojecten worden voorzien in de eerste planperiode, bijvoorbeeld bij de Keersop en de Sterkelse Aa. Wel worden gemeenten en waterschappen ondersteund bij de realisatie van verbindingzones.

Het VKA biedt voor de ecologische verbindingen ook ten opzichte van de autonome ontwikkeling meerwaarde (score +). Dit is met name toe te schrijven aan de versnelling, de extra aanleg van faunapassages en de gecoördineerde inzet van middelen en uitvoering, bijvoorbeeld met beekherstelprojecten.

Soortenbescherming

De versnelde realisatie van de EHS en de verbindingzones, de verbetering van de milieuomstandigheden van de EHS, agrarisch natuurbeheer en soortenbescherming door de Flora- en Faunawet leiden naar verwachting tot een vermindering van de achteruitgang van beschermde soorten. Vooral amfibieën profiteren hiervan. Hun habitatkwaliteit verbetert sterk door vernatting, vermindering van verzuring en vermesting, en realisatie van landschapselementen.

Aan de andere kant kunnen maatregelen op het gebied van landbouw, recreatie en economische ontwikkeling mogelijk nadelige effecten hebben op de instandhouding van een aantal van de Habitatrictlijnsoorten. Met name bij de ontwikkeling van nieuwe verblijfsaccommodatie en recreatievoorzieningen op de projectlocatie en binnen het intensieve recreatiegebied nabij Heeze is zorgvuldigheid vereist. De locatie heeft overlap met leefgebieden van Rugstreeppad, Heikikker, Kamsalamander, Poelkikker, Gevlekte witsnuitlibel en vleermuizen. Afhankelijk van de invulling kunnen deze ontwikkelingen nadelig effect hebben op de leefgebieden van deze soorten. Bij de ontwikkeling van de twee intensieve recreatiegebieden ten zuiden van Valkenswaard zal rekening gehouden moeten worden met de Heikikker. Verder is er een overlap van 104 hectare landbouwontwikkelingsgebied met leefgebied voor struweelvogels. Verwacht mag worden dat voor Habitatrictlijnsoorten het leefgebied als gevolg van het VKA zal verbeteren ten opzichte van de huidige situatie. De positieve effecten van natuurgerichte maatregelen wegen zwaarder dan de mogelijke negatieve effecten van de ontwikkelingen op het gebied van recreatie en landbouw.

De maatregelen die worden getroffen verbeteren de situatie voor de leefgebieden van struweelvogels ten opzichte van de huidige situatie. In Boven-Dommel komen geen leefgebieden voor dassen voor. Per saldo brengt het VKA een beperkte verbetering met zich mee voor leefgebieden voor Habitatrictlijnsoorten en struweelvogels (+) ten opzichte van de huidige situatie.

De verwachting is dat het VKA voor de RNLE'n Kempische beken en Kempische grensbossen zal leiden tot een lichte toename van de natuurwaarden ten opzichte van de huidige situatie (+). Daarin is verdisconteerd dat het positieve effect van maatregelen zoals beekherstel en de realisering van de EHS enigszins te niet wordt gedaan door de locatiekeuze en ontwikkeling van de intensieve recreatiegebieden binnen de RNLE Kempische beken. Deze gebieden vor-

men een risico voor de samenhang en rust binnen de RNLE.

In de “richtlijngebieden” krijgt realisatie van de EHS prioriteit. Verder dragen maatregelen tegen de verdroging bij aan de bescherming van bijzondere soorten en habitats. Met name in Vogel- en Habitatrichtlijngebied Leenderbos & Grote Heide / De Plateaux en

Habitatrichtlijngebied Strabrechtse Heide en Beuven worden op een relatief groot deel van de oppervlakte de waterdoelen gehaald. Daarom scoort het VKA positief (++) op de kwaliteit van richtlijngebieden ten opzichte van de huidige situatie. Omdat veel van deze maatregelen ook reeds in de autonome ontwikkeling worden genomen, scoort het VKA licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Rond de meeste beschermde gebieden draagt het VKA bij aan afname van de verstoring door recreanten. Het VKA scoort positief (++) op verandering van verstoringgevoelige natuur in vergelijking met de huidige situatie, wat betekent dat de verstoring licht afneemt. Door de concentratie van de recreatie wordt verstoringgevoelige natuur binnen de EHS en de Habitatrichtlijngebieden meer ontzien. Wel is zorgvuldigheid vereist bij de ontwikkeling van projectlocaties en intensieve recreatiegebieden die weliswaar geen overlap met de EHS en de Habitatrichtlijngebieden hebben maar er op sommige punten wel tegenaan liggen, zoals bij Heeze, in Cranendonck en in RNLE Kempische grensbeken.

De inpassing van de recreatieve poort tussen Valkenswaard en Leende vraagt ook aandacht omdat deze midden in het Habitatrichtlijngebied Grote Heide en De Plateaux is gelegen. Dit betekent dat er lokaal een toename zal zijn van de recreatiedruk. Ook is er overlap tussen stedelijk uitloopgebied en de EHS.

Ten opzichte van de autonome ontwikkeling heeft het VKA een licht positief effect (+) omdat veel van de voorgenomen maatregelen ook zonder reconstructie uitgevoerd zouden worden.

Tabel 8.6 Effectscores natuur

Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Tempo realisering EHS	n.v.t.	+
Kwaliteit gerealiseerde EHS	++	+
Mate en kwaliteit realisatie EVZ's	+++	+
Verandering natuurwaarden in RNLE'n	+	0
Verandering instandhouding bijzondere soorten	+	0
Verandering kwaliteit “richtlijngebieden”	++	+
Verandering verstoringgevoelige natuur	++	+

Effecten van de alternatieven integrale zonering in Boven-Dommel op natuur

Alternatieven 1a en 1b (zeer) sterke ruimtelijke sturing

De alternatieven (zeer) sterke ruimtelijke sturing kennen ten opzichte van het VKA Boven-Dommel een sterkere vorm van concentratie van intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden; het areaal landbouwontwikkelingsgebied kleiner.

In de alternatieven (zeer) sterke ruimtelijke sturing zijn de landbouwontwikkelingsgebieden die overlappen met leefgebieden voor struweelvogels en weidevogels en beïnvloedingszones rondom wettelijk beschermde gebieden begrensd als verwevingsgebied. Bovendien zijn de uitbreidingsmogelijkheden voor bestaande agrarische bedrijven in de verwevingsgebieden beperkter (maximum bouwblok van 1,5 hectare i.p.v. 2,5). Door deze andere zonering en bijbehorend regulerend beleid, wordt de kans op aantasting van natuurwaarden minder groot ingeschat dan in het VKA. Daarnaast wordt in deze alternatieven in belangrijke mate ingezet op verplaatsing van bedrijven.

Alternatief 2 stimuleren technische mogelijkheden

In alternatief 2 (minder extensiveringsgebieden dan in het VKA, meer verwevingsgebieden; meer inzetten op technische maatregelen en minder op verplaatsingen) is er kans op extra aantasting van natuurwaarden door groei van bestaande bedrijven (ten opzichte van het VKA) in de verwevingsgebieden en de extra inzet op techniek is vooral gericht op de afname van de ammoniak- en stankemissie. Er is daardoor minder landbouwontwikkelingsgebied nodig en de overlap van landbouwontwikkelingsgebieden met de hiervoor genoemde leefgebieden en beïnvloedingszones rondom wettelijk beschermde gebieden kan eveneens vermeden worden.

8.2.4 Landschap en cultuurhistorie

Behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie

Over het algemeen bieden de planvoornemens uit het VKA voor Boven-Dommel kansen voor een verbetering van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden in het gebied. Deze positieve impulsen zullen vooral tot uiting komen in het Belvederegebied Dommeldal, binnen de RNLE'n (Kempische Beken en Kempische Grensbossen (en het kleine deel van Kempische landgoederen dat binnen Boven-Dommel is gelegen)) en in de beekdalen.

Positieve veranderingen voor landschap en cultuurhistorie zijn onder meer het stimuleren van agrarisch landschapsbeheer en maatregelen ter behoud en versterking van landschap, cultuurhistorie en aardkundige waarden, zoals beekherstel bij de Dommel en de aanleg van nieuwe landgoederen (ten zuiden van Valkenswaard).

Daarnaast zijn er bedreigingen voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarden in het algemeen en het Belvederegebied Dommeldal in het bijzonder, zoals de landbouwontwikkelingsgebieden en gebieden voor intensieve recreatie. Verder verdienen de sociale- en economische ontwikkelingszones rond enkele kernen aandacht met het oog op de invloed die ze kunnen hebben op historisch geografische waarden.

Al deze ontwikkelingen zullen goed ingepast moeten worden in het landschap.

Beeldkwaliteitsplannen bieden daarvoor de nodige kansen. Het VKA draagt tevens bij aan extra financiële en planologische mogelijkheden voor de sloop of het hergebruik van vrijkomende stallen.

Resumerend kan gesteld worden dat het VKA voor cultuurhistorische waarden per saldo licht positief (+) scoort in vergelijking met de huidige situatie. Het VKA biedt namelijk veel kansen voor versterking van cultuurhistorische waarden zoals in de RNLE'n en in de beekdalen. Er zijn ook risico's op aantasting van deze waarden die de score beperkt houdt. Het gaat met name om de waarden bij sociale- en economische ontwikkelingszones rond een aantal kernen en de landbouwontwikkelingsgebieden Peedijk en een deel van de Oosterikse heide in het Belvederegebied Dommeldal liggen.

Voor archeologische waarden scoort het VKA eveneens licht positief (+). Het VKA biedt kansen voor versterking van beleving van archeologische waarden door de drie beeldkwaliteitsplannen, RNLE'n en de projecten die opgestart gaan worden gericht op behoud, versterking en herstel van landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Bovendien mag ook van het grote areaal dat gelegen is in het Belvederegebied Dommeldal een positieve impuls worden verwacht. Anderzijds zijn er ook risico's op aantasting van deze waarden, met name bij bouwwerkzaamheden en grondverzet in of rondom archeologische monumenten, per saldo blijft de score licht positief.

Voor aardkundige waarden scoort het VKA licht positief (+), omdat de beoogde maatregelen bij uitwerking in concrete projecten naar verwachting grotendeels inpasbaar zullen zijn zonder afbreuk te doen aan de aardkundige waarden. Daarnaast hebben de maatregelen in het kader van natte natuurgebieden en het herstel van landschappelijke- en cultuurhistorische waarden naar verwachting een licht positief effect op de aardkundige waarden.

In vergelijking met de autonome ontwikkeling wordt geen verandering in de aardkundige waar-

den van Boven-Dommel verwacht (0). De ontwikkelingen in het kader van de Belvederegedachte en de plannen in het Streekplan hebben namelijk ook een beperkt positief effect.

De veranderingen in het landschapsbeeld als gevolg van het VKA zullen een licht positieve (+) invloed op de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied in Boven-Dommel hebben. De bestaande kenmerken van het landschap worden in grote delen van het reconstructiegebied versterkt. Dat gebeurt bijvoorbeeld in de beekdalen en in de RNLE-n. Dit draagt tevens bij aan de gebruikswaarde- en belevingswaarde van het landschap voor recreanten. De inplaatsing van intensieve veehouderijen wordt deels voorzien in open zandontginningen. Beleidsmatig wordt er geen bijzonder gewicht aan de openheid van deze gebieden toegekend. De nieuwe ontwikkelingen (schaalvergroting en nieuwvestiging) leiden wel tot verandering in de belevingswaarde. De waardering van deze verandering in beleving hangt af van het perspectief van waaruit deze wordt beschouwd: het perspectief van de dynamiek van deze gebieden (dan is verandering in openheid een logisch gevolg van continue dynamiek) of het perspectief van de “al eeuwen bestaande openheid” (dan is verandering in openheid een negatief te waarderen proces). In de beeldkwaliteitsplannen die zijn opgesteld voor de landbouwonwikkelingsgebieden worden ontwerpen voor uitbreiding en nieuwvestiging voorgesteld die aansluiten bij de aard en schaal van de gebieden.

Bij de effectscore in dit MER wordt een zwaarder gewicht gegeven aan de eerste invalshoek - mede vanwege het ontbreken van een beleidsmatige waardering van openheid- en wordt vermindering van openheid in deze situatie niet negatief gescoord.

Er zijn ook planelementen die afbreuk doen aan de belevingswaarde, zoals de sociale- en economische ontwikkelingszones in gebieden met hoge landschappelijke- en cultuurhistorische waarden in het Belvederegebied Dommeldal.

De in het VKA opgenomen maatregelen die een positieve invloed hebben op de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteit worden voor een groot deel binnen de RNLE'n uitgevoerd. In Boven-Dommel gaat het om het gebied Kempische beken en een deel van de kempische landgoederen en de Kempische Grensbossen. Daarnaast zullen de RNLE'n van een aantal in potentie negatieve ontwikkelingen als gevolg van de reconstructie gevrijwaard blijven. Dit betekent een verbetering van de landschappelijke kwaliteit in die RNLE'n in vergelijking met de huidige situatie (++).

In de groene open ruimtes (landschapsecologische zones) zal de kwaliteit waarschijnlijk niet of nauwelijks veranderen ten opzichte van de huidige situatie (0). Er worden enerzijds maatregelen genomen om de openheid verder te benadrukken, maar het VKA laat ook mogelijkheden open voor een verdere verstening van de groene open ruimte en stimuleert deze ontwikkeling ook ten dele. Zo zal voor de landschapsecologische zone langs de Dommel en kleine Dommel de combinatie van ontwikkelingen en maatregelen er naar verwachting toe leiden, dat de ruimtelijke kwaliteit van het beekdal zal toenemen. De stedelijke druk oostelijk van Eindhoven en de aanwijzing als stedelijk uitloopgebied westelijk van Geldrop zal er echter toe leiden dat de ruimtelijke kwaliteit zal teruglopen.

Inpassing agrarische bebouwing

Het VKA voor Boven-Dommel biedt goede voorwaarden (score ++) voor de landschappelijke inpassing van nieuwbouw/uitbreiding/verplaatsing van agrarische bedrijven. Er wordt meerdere malen gewezen op het belang van een goede architectonische en landschappelijke inpassing. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de beeldkwaliteitsplannen.

De voorwaarden voor inpassing zouden zonder VKA eveneens, maar in beperktere mate, geboden zijn. Aandacht voor een aantrekkelijker landschap is immers een belangrijk thema in de lopende ontwikkelingen van de plattelandsvernieuwing. Om die reden is ten opzichte van de autonome ontwikkeling sprake van een licht positieve score (+) op dit criterium.

Tabel 8.7 Effectscores Landschap en cultuurhistorie

Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Beïnvloeding cultuurhistorische waarden	+	+
Beïnvloeding archeologische waarden	+	0
Beïnvloeding aardkundige waarden	+	0
Inpassing agrarische bedrijven	++	+
Ruimtelijke kwaliteit	+	+
Verandering van de landschappelijke kwaliteit van de RNLE	++	+
Verandering in de kwaliteit van de groene open ruimtes (landschapsecologische zones)	0	-

Effecten van de alternatieven integrale zonering in Boven-Dommel op landschap en cultuurhistorie*Alternatieven 1a en 1b (zeer) sterke ruimtelijke sturing*

In de alternatieven (zeer) sterke ruimtelijke sturing zijn er ten opzichte van het VKA Boven-Dommel extra extensiveringsgebieden aangewezen in gebieden met een hoge landschappelijke waarde. Daarnaast kennen deze alternatieven een sterkere vorm van concentratie van intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden en is het areaal landbouwontwikkelingsgebied kleiner.

De uitbreidingsmogelijkheden voor bestaande agrarische bedrijven in de verwevingsgebieden beperkter (maximum bouwblok van 1,5 hectare i.p.v. 2,5). Door deze andere zonering en bijbehorend regulerend beleid, wordt de kans op aantasting van landschappelijke waarden minder groot ingeschat dan in het VKA. Daarnaast wordt in deze alternatieven in belangrijke mate ingezet op verplaatsing van bedrijven. Dit biedt extra mogelijkheden voor landschappelijke inpassing van nieuwe bedrijven en de sloop- of hergebruik van de vrijgekomen locaties. De concentratie van grote intensieve veehouderijen in een beperkt aantal gebieden leidt tot achteruitgang van de landschappelijke belevingswaarde van die landbouwontwikkelingsgebieden. Bij keuze voor dit alternatief zouden de beeldkwaliteitsplannen hierop in moeten spelen.

Alternatief 2 stimuleren technische mogelijkheden

In alternatief 2 (minder extensiveringsgebieden dan in het VKA, meer verwevingsgebieden; meer inzetten op technische maatregelen en minder op verplaatsingen) is er kans op extra aantasting van landschappelijke waarden door groei van bestaande bedrijven (ten opzichte van het VKA) in de verwevingsgebieden. De extra inzet op techniek is vooral gericht op de afname van de ammoniak- en stankemissie en leidt dus niet tot een betere landschappelijke inpassing van intensieve veehouderijen of ontstening in landschappelijk waardevolle gebieden. De kans op aantasting van de landschappelijke belevingswaarde van de landbouwontwikkelingsgebieden is in dit alternatief iets minder groot dan het VKA en de ruimtelijke alternatieven, omdat er minder sprake zal zijn van bedrijfsverplaatsingen uit extensiveringsegebieden. Er is daardoor ook minder landbouwontwikkelingsgebied nodig.

8.2.5 Landbouw

Veterinaire kwetsbaarheid

De veterinaire veiligheid in de intensieve veehouderij is in 2016 verbeterd ten opzichte van de huidige situatie. Dit komt vooral door de tendens van schaalvergroting en concentratie waardoor het aantal locaties met intensieve veehouderij sterk afneemt. Bovendien wordt door ruimtelijke en milieuhygiënische maatregelen bevorderd dat bedrijven zich op goede locaties kunnen doorontwikkelen. Hierdoor ontstaan meer gesloten bedrijven. Een belangrijk positief effect komt ook door effectieve maatregelen op de bedrijven en in de keten.

Het VKA bevat niet de ontwikkeling van projectlocaties en stuurt niet concreet in de richting

van meer gesloten bedrijven. Er zijn wel middelen opgenomen om initiatieven voor meer samenwerking in de keten te ondersteunen. De toegevoegde waarde van de maatregelen in het VKA ten opzichte van de autonome ontwikkeling is echter beperkt, omdat veel ook al autonoom gebeurt, bijvoorbeeld het samenvoegen van locaties.

In het VKA zijn de wettelijk vereiste varkensvrije zones nader begrensd en het VKA gaat uit van het in de planperiode volledig opheffen van de varkenshouderij in deze zones. De varkensvrije zones bieden de mogelijkheid om bij calamiteiten gebieden met buffers af te sluiten, bedoeld om de verspreiding van dierziekten in de hand te houden (uitgaande van een non-vaccinatie beleid). Inmiddels hebben ministeries en provincies afgesproken dat er niet tot daadwerkelijke realisatie van de varkensvrije zones zal worden overgegaan, vanwege de mogelijkheid die er is ontstaan om te vaccineren.

Ruimtelijke structuur landbouw

Ruimtelijke structuur Intensieve veehouderij (iv)

Een kwart van de grotere iv-locaties in Boven-Dommel zijn gelegen in de extensiveringsgebieden, 35 locaties. Voor verreweg de meeste van deze locaties geldt dat de ontwikkelingsmogelijkheden nu al beperkt zijn vanwege de stankcirkelproblematiek, de ligging in een zone rondom de meest kwetsbare natuurgebieden of het beleid zoals dat nu is opgenomen in het Streekplan voor de GHS natuur.

Ruim 60% van de grotere iv-locaties zijn gelegen in de verwevingsgebieden en bijna 10% van de grotere iv-locaties zijn gelegen in de landbouwontwikkelingsgebieden. Voor de goed gelegen locaties binnen de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden zullen, door de rechtstreekse doorwerking, de planologische ontwikkelingsmogelijkheden toenemen. Dit betreft circa 55 iv-locaties in de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden, waarvan circa 20 grotere iv-bedrijven.

Door de versoepeling van de landelijke ammoniak- en stankregelgeving krijgt een aantal bedrijven meer milieuruimte.

In het VKA is ruim 1000 hectare landbouwontwikkelingsgebied aangewezen. Goed gelegen locaties binnen de verwevingsgebieden bieden ook kansen voor het hergebruik van een bestaande locatie voor verplaatsers uit de extensiveringsgebieden of van een minder goed gelegen locatie binnen het verwevingsgebied.

Waarschijnlijk leidt de vertaling van Europese regels ten aanzien van de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijn gebieden tot beperkingen van de milieuruimte, vooral in deze zone van 0 - 500 meter rondom deze gebieden. Daarnaast is het mogelijk dat in een deel van de begrensde landbouwontwikkelingsgebieden de feitelijke ontwikkelingsmogelijkheden hierdoor beperkt zullen zijn.

Ondanks deze beperkingen biedt het VKA voldoende geschikte locaties voor de intensieve veehouderijbedrijven van de toekomst. Naast de ruimtelijke en milieukundige randvoorwaarden zijn vooral de internationale concurrentieverhoudingen bepalend voor het ontwikkelingsperspectief van de sector.

Per saldo zijn er beduidend meer iv-locaties waarvoor het ontwikkelingsperspectief wordt vergroot dan de locaties waar er sprake is van een vermindering van het ontwikkelingsperspectief. Daarnaast bevat het VKA ook middelen om bedrijven die op hun huidige plek nu al of in verband met de begrenzing van extensiveringsgebieden weinig ontwikkelingsmogelijkheden hebben, te verplaatsen of te beëindigen.

Het VKA scoort zeer positief (++++) op de verandering in het ontwikkelingsperspectief van de intensieve veehouderij ten opzichte van de huidige situatie en positief (++) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Ruimtelijke structuur overige landbouw

Het VKA ondersteunt initiatieven om de ruimtelijke structuur te optimaliseren. Ook zijn er maatregelen opgenomen die gericht zijn op het optimaliseren van de vochtvoorziening (waterconservering). Deze leiden voor circa 4500 hectare tot een gemiddeld lichte verbetering (2-4%) van de productieomstandigheden. Deze leiden voor circa 4500 hectare tot een gemiddeld lichte verbetering (2-4%) van de productieomstandigheden. Plaatselijk worden landbouwgronden ook natter op circa 4700 ha, door externe werking van vernatting van natuurgebieden, met opbrengstderiving (meest met 2-4 %, op ongeveer een zesde van de oppervlakte met 5-9%). Deze natschade wordt wel gecompenseerd.

Het perspectief voor de grondgebonden landbouw wordt ook beperkt vergroot door een hogere grondmobiliteit en een verbeterde verkaveling, meer mogelijkheden voor verbreding in samenhang met andere functies en meer kansen op een financieel haalbare extensivering (melkveehouderij) in kwetsbare gebieden. Echter ook ongewenste intensivering van de melkveehouderij zal zich blijven voordoen (meer koeien per hectare bedrijfsoppervlakte). Met ongewenst wordt bedoeld een intensivering van de melkveehouderij die gepaard gaat met nadelen voor het milieu.

Veel van de in het VKA opgenomen maatregelen voor het perspectief van de grondgebonden akker- en tuinbouw zijn ook al zonder reconstructie in gang gezet. Het VKA bevat een gebiedscategorie-indeling voor de ontwikkeling van intensieve teelten en teeltondersteunende voorzieningen. Dit inclusief doorwerking naar bestemmingsplannen. Daarmee biedt het VKA duidelijkheid over de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van intensieve teelten. Verder biedt het VKA meer perspectief door het beter oplossen van knelpuntsituaties in samenhang met andere reconstructiedoelen (bijvoorbeeld door landinrichting, optimaliseren van de vochtvoorziening). Het VKA scoort sterk positief (+++) ten opzichte van de huidige situatie en positief (++) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Verbrede landbouw

De kansen voor verbreding van de landbouw nemen toe. De landbouwsector geeft hier in de jaren tot 2016 vooral op eigen kracht vorm aan. Het VKA biedt meer mogelijkheden voor verbredingsactiviteiten dankzij veranderingen in de (ruimtelijke) regelgeving. Een belangrijke stap in de stimulering van verbrede landbouw wordt gevormd door verruimde planologische mogelijkheden. Daarnaast zullen ontwikkelingen gericht op verbreding financieel worden ondersteund. Tenslotte wordt samenwerking tussen agrarische ondernemers onderling en met andere partijen bevorderd. Daarom scoort het VKA positief (++) ten opzichte van de huidige situatie en licht positief (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Duurzame productie

Het VKA heeft een positief effect (+) op het aandeel biologische landbouw ten opzichte van de huidige situatie. Enerzijds is vooral de vraag van consumenten leidend voor het perspectief, anderzijds bevat het VKA ambities en maatregelen voor het vergroten van het aantal biologische bedrijven. De in het VKA opgenomen maatregelen kunnen wel een verschil gaan maken met de autonome ontwikkeling, mits een concrete invulling aan met name ook de vraagzijde vorm. Door gebrek aan zicht op de maatregelen die worden genomen, is het effect nu niet in te schatten. Omdat de vraag van de consumenten toch vooral leidend is, scoort het VKA neutraal op verandering in perspectief van de biologische landbouw ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Het doel van 10% biologische landbouw in 2010 wordt waarschijnlijk niet gerealiseerd.

Tabel 8.8 Effectscores Landbouw

Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Verwachte verbetering van veterinaire veiligheid	+	+
Verandering perspectief voor verbreding van de economische basis van de landbouw	++	+
Verandering in perspectief intensieve veehouderij	+++	++
Veranderingen in perspectief voor biologische landbouw	+	0
Verandering perspectief voor de grondgebonden extensieve veehouderij	+	+
Verandering perspectief voor grondgebonden akker- en tuinbouw (incl. overige teelten)	+++	++

8.2.6 Recreatie en toerisme

De toeristisch recreatieve sector is in het algemeen een groeisector. Het VKA faciliteert deze groei onder andere door verbetering van routestructuren en verbetering van natuur en landschap. Deze maatregelen in samenhang met de ruimtelijke sturing van functies (zonering, minder stankhinder) vergroten de kansen voor deze sector.

Probleempunt zijn de geplande intensief recreatieve ontwikkelingen in kwetsbare gebieden. Zo overlappen in Boven-Dommel enkele intensief recreatieve gebieden en projectlocaties met een RNLE, EHS, met landschappelijke en cultuurhistorisch waardevolle gebieden en/of gebieden met een hoge archeologische verwachtingswaarde. Voor dit probleem worden in het VKA weinig of geen oplossingen aangedragen.

Over het geheel genomen zorgen de stimulansen voor kwaliteitsverbetering en innovaties in het VKA ervoor dat het VKA duidelijk positief scoort (++) op het onderdeel verandering toeristisch recreatief perspectief voor de sector ten opzichte van de huidige situatie. Ten opzichte van de autonome ontwikkeling scoort het VKA wat minder positief (+), met name omdat initiatieven en ontwikkelingen naar verbreding en verbetering van het aanbod (Ontspannend Brabant) ook zonder de reconstructie in gang waren gezet en een positief effect op de toeristisch-recreatieve structuur zouden hebben. De beperkte sturing maakt dat het daadwerkelijk toegevoegd effect van het VKA minder groot zal zijn, ook al omdat de stelling is dat de sector zelf de geboden kansen zal moeten verzilveren.

De voornemens ter verbetering van de planologische inbedding en de inzet op verplaatsing van bedrijven uit kwetsbare EHS zullen een beperkt positief effect hebben ten opzichte van de huidige situatie (+) en gunstig uitwerken voor de ruimtelijke structuur van het toeristisch recreatief product. Omdat de concrete inzet in het VKA beperkt is, de nodige onderdelen aan bestaande initiatieven zijn opgehangen en er vooralsnog geen doorwerking van het VKA in het Streekplan is opgenomen, scoort het VKA neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling. De enige concreet aan de autonome ontwikkeling toegevoegde maatregel is namelijk de verplaatsing van mogelijk 2 bedrijven uit de kwetsbare EHS. Dit doet de score onvoldoende stijgen om duidelijk in het positieve gebied te eindigen. Het VKA is daarvoor te weinig sturend en laat veel over aan de markt en de initiatieven uit de sector. Het VKA schuift de feitelijke keuzen in veel gevallen door naar volgende fasen in de planvorming waarmee het concrete resultaat op dit moment nauwelijks is te beoordelen.

Tot slot is er sprake van een duidelijke verbetering (++) van de recreatieve belevingswaarde ten opzichte van de huidige situatie door met name de impuls in de routestructuren (ontwikkeling van 12 nieuwe routestructuren) en secundair de substantiële inzet op het gebied van natuur en landschap. Tevens wordt er een beleidsplan nautisch beheer voor de kanovaart in Boven-Dommel opgesteld. Ten opzichte van de autonome ontwikkeling, waarin ook zonder reconstructie toeristisch recreatieve projecten en initiatieven realiteit zullen worden is het positieve effect lager beoordeeld (+).

Tabel 8.9 Effectscores Recreatie en toerisme

Criterium	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Recreatie en toerisme		
Verandering perspectief toeristisch-recreatieve sector	++	+
Verbetering ruimtelijke structuur	+	0
Verandering in recreatieve belevingswaarde	++	+

8.2.7 Wonen, werken en leefbaarheid

Economische vitaliteit

De maatregelen in het VKA Boven-Dommel zullen stimulerend werken op de bestaande dynamiek en werkgelegenheid. Zoals het VKA zelf al aangeeft zal het waarschijnlijk niet mogelijk zijn om het autonome verlies aan arbeidsplaatsen in de primaire sector op te vangen met nieuwe werkgelegenheid in het buitengebied, meer als gevolg van een mismatch dan door een echt tekort. Ten opzichte van de ontwikkeling van geheel Noord-Brabant zal er autonoom sprake zijn van een ontwikkeling in werkgelegenheid in het buitengebied min of meer gelijk aan het Brabantse gemiddelde als gevolg van het kleine belang van de agrarische sector in de landelijke delen van Boven-Dommel. In combinatie met het VKA is er zelfs sprake van een bovengemiddelde ontwikkeling in het buitengebied. Binnen de mogelijkheden van het VKA zijn veel gelegenheden aangegrepen om het verlies aan agrarische arbeidsplaatsen op te vangen. Ten opzichte van de huidige situatie scoort het VKA licht positief (+). In de autonome ontwikkeling wordt geen toe- of afname van de werkgelegenheid verwacht. Als gevolg van de voorgestelde ingrepen zullen nieuwe arbeidsplaatsen gecreëerd worden. Gelet op het feit dat lang niet alle maatregelen concreet zijn, is niet in te schatten wat hiervan het effect is. Waarschijnlijk is wel dat het VKA een positieve bijdrage zal leveren ten opzichte van de ontwikkeling die reeds gaande is, dus een licht positief effect (+) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Leefbaarheid

Om de leefbaarheid op peil te kunnen houden moet er een economisch draagvlak zijn. Dit draagvlak kan negatief (bijvoorbeeld door het verminderen van de agrarische bedrijvigheid) of positief (door de ontwikkeling van nieuwe economische dragers) worden beïnvloed. Deze ontwikkelingen doen zich ook zonder reconstructie voor. Het proces van reconstructie zal deze al bestaande dynamiek beïnvloeden.

In het VKA zijn enkele specifieke ingrepen opgenomen die gericht zijn op een verbetering van de leefbaarheid in de kleine kernen. Hierbij gaat het om zowel organisatorische maatregelen als de ondersteuning van initiatieven. Zo is in het VKA aangegeven dat mogelijkheden worden nagegaan om een passende voorzieningenstructuur in de kleine kernen te behouden en/of te realiseren; door middel van dorpsontwikkelingsplannen wordt een breed gedragen plan van aanpak voor de leefbaarheid van alle in het buitengebied gelegen kleine kernen opgesteld. Voor het uitwerken van de plannen zijn geen aanvullende middelen begroot. Voor de grotere kernen worden ‘Stad-land-programma’s’ opgesteld om de verrommeling van overgangszones tussen kern en landelijk gebied tegen te gaan. Hiervoor zijn evenmin aanvullende middelen begroot.

Op basis van indirecte ingrepen als de verplaatsing van bedrijven uit de kernrandzones, de bevordering en mogelijkheden voor nieuwe economische dragers in de kernrandzones alsmede het terugdringen van stankhinder bij bedrijven uit de kernrandzones zijn positieve effecten te

verwachten op de leefbaarheid van de kleine kernen (zowel feitelijke leefbaarheid als mogelijkheden voor woningbouw).

Het effect ten opzichte van de huidige situatie is waarschijnlijk neutraal (0) in verband met de reeds autonome afname van de leefbaarheid. Ten opzichte van de autonome ontwikkeling kan door de opgenomen directe en indirecte maatregelen een beperkt positief effect (+) worden verwacht.

Verkeer en vervoer

Het VKA bevat diverse ingrepen die een beperkte toename van de verkeersstromen zullen veroorzaken. Deze toename is geconcentreerd rond de landbouwontwikkelingsgebieden (vrachtverkeer), de 5 recreatieve poorten en de projectlocaties en intensief recreatieve gebieden (personenverkeer). Daarnaast kan in algemene zin een afname van met name landbouwverkeer worden verwacht in de extensiveringsgebieden en in het gehele gebied vanwege de ontwikkeling richting gesloten bedrijven in de intensieve veehouderij. Per saldo kan voor heel Boven-Dommel verwacht worden dat deze verschuivingen in verkeersstromen met toe- en afname elkaar grotendeels in evenwicht houden.

De aanpak van het sluipverkeer door onder andere de aanleg van de N69 brengt een licht positieve (+) verandering met zich mee ten opzichte van de huidige situatie. Omdat de aanpak van het sluipverkeer ook in de autonome ontwikkeling plaatsvindt. Scoort het VKA neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

De toename in verkeersintensiteit als gevolg van de reconstructie-ingrepen is verwaarloosbaar. Wel zal het sluipverkeer door kernen afnemen en zal de verkeersveiligheid toenemen door de autonome toepassing van de principes van duurzaam veilig. Op basis hiervan is de conclusie dat er sprake is van een lichte toename van de verkeersveiligheid in vergelijking met de huidige situatie. Alle bovengenoemde ingrepen treden autonoom op. Daarom scoort het VKA neutraal (0) ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Tabel 8.10 Effectscores Wonen, werken en leefbaarheid

Criterion	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Wonen, werken en leefbaarheid		
Ontwikkeling van de werkgelegenheid in het buitengebied	+	+
Veranderingen in de leefbaarheid van kleine kernen	0	+
Verandering in verkeershinder door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+	0
Verandering in verkeersveiligheid door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+	0

8.2.8 Resumé belangrijkste effecten

Op basis van de effectbeschrijving zijn hieronder de belangrijkste effecten van het VKA, die afwijkend zijn van de effecten die ook zonder het VKA zullen optreden, beschreven. Ook zijn enkele opmerkingen over het bereiken van de gestelde doelen in dit overzicht opgenomen.

Positieve effecten

- Extra herstel van verdroogde natuur (1150 hectare extra).
- Er is veel aanvullend beleid nodig om de doelen t.a.v. de water- en bodemkwaliteit daadwerkelijk overal te realiseren.

- Het VKA geeft t.a.v. verzuring een extra bescherming voor de EHS, omdat
 - een toename van depositie van ammoniak op een deel van de kwetsbare natuurgebieden wordt tegengegaan
 - door de integrale zonering een afwaartse beweging van emissiepunten wordt gestimuleerd
 - Een aantal knelpunten ten aanzien van lokale depositiepieken van ammoniak wordt weggenomen of verminderd door verplaatsing van bedrijven of het nemen van technische maatregelen
- Bovenstaande ingrepen leiden slechts tot een zeer beperkte afname van de gemiddelde depositie op de kwetsbare bos- en natuurgebieden. De depositieniveaus liggen ook in 2016 nog steeds boven het kritische niveau voor de meest gevoelige natuur.
- Dankzij het VKA wordt een toename van stankoverlast uit stallen rondom de meeste kernen tegengegaan en een afwaartse beweging van emissiepunten wordt gestimuleerd
- Meer mogelijkheden voor een landschappelijke inpassing van agrarische bedrijven
- Het VKA versterkt per saldo het ontwikkelingsperspectief van de intensieve veehouderij:
 - door het operationaliseren van landbouwontwikkelingsgebieden en het bieden van extra planologische ruimte in landbouwontwikkelingsgebieden
 - door de directe doorwerking van de extra planologische ruimte in de verwevingsgebieden
 - door het verplaatsen van bedrijven die op hun huidige locatie weinig ontwikkelingsmogelijkheden hebben
- Meer ontwikkelingsmogelijkheden voor de grondgebonden landbouw door de verhoging van de grondmobiliteit en de inzet van herverkaveling.
- Het VKA zorgt voor extra mogelijkheden voor sloop of hergebruik van vrijkomende stallen
- Meer ruimte voor woningbouw in een aantal kernen door een soepeler planologisch regime en het wegnemen van stankcirkels.
- Meer ontwikkelingsperspectief voor economische activiteiten in kleinere kernen (soepeler planologisch regime, maatregelen gericht op nieuwe arbeidsplaatsen)
- Door de integrale aanpak wordt meer effect met hetzelfde geld bereikt:
 - bij het inrichten van waterbergingsgebieden
 - bij de uitvoering van beekherstelprojecten
 - bij de realisatie van de EHS en ecologische verbindingzones
 - bij de verbetering van de landschappelijke kwaliteit van het agrarisch buitengebied
- Door de inzet van extra instrumenten als een grondbank, wettelijke herverkaveling en dorpsontwikkelingsprogramma's kan de uitvoering van bestaand beleid worden versneld, vooral in de beekdalen, in zones rondom de belangrijkste natuurgebieden en in kernrandzones.

Negatieve effecten

- Het verhogen van de grondwaterstand in natuurgebieden heeft een onbedoeld neveneffect: extra uitspoeling van fosfaat en een verminderde sponswerking van de bodem.
- Kans op sterke groei van intensieve veehouderij op relatief ongeschikte plekken (bestaande locaties) in het verwevingsgebied zoals
 - locaties op relatief korte afstand van kwetsbare (Wav-B) natuurgebieden
 - Locaties rondom woonkernen of andere stankgevoelige objecten
 - Locaties in landschappelijke kwetsbare gebieden
- Kans op verstoring van natuurgebieden door intensivering van recreatie
- Kans op aantasting van archeologische waarden door grondverzet.
- Het toestaan van intensieve functies (nieuwe intensieve veehouderijlocaties, recreatie) in

- gebieden die in het Streekplan zijn aangeduid als leefgebied voor struweelvogels.
- Minder ontwikkelingsperspectief voor een beperkt deel van de intensieve veehouderijen in de extensiveringsgebieden.
- Minder optimale waterhuishouding voor landbouw in de directe omgeving van enkele hydrologisch gevoelige natuurgebieden.

8.3 Effecten van de varianten

Effecten van variant 1: Extra landbouwontwikkelingsgebieden

Het gebied Peelven ligt dicht bij kwetsbare natuurgebieden (zowel A-gebieden als B-gebieden Wav) en stankgevoelige objecten. Zo liggen twee van de huidige locaties met vee in Peelven binnen 250 meter van A-gebieden, vier binnen 250 meter van B-gebieden en vier binnen 400 meter van de kern Sterksel. Door inrichting van het gebied Peelven als landbouwontwikkelingsgebied, kan de depositie van ammoniak op kwetsbare natuur toenemen. Tevens kan de stankhinder in Sterksel toenemen.

Het oostelijke deel van Peelven ligt voldoende ver van kwetsbare natuurgebieden en stankgevoelige objecten vandaan, om ingericht te kunnen worden als landbouwontwikkelingsgebied, zonder dat hierbij negatieve effecten op natuurgebieden of stankgevoelige objecten optreden. In dit gunstig gelegen deel van Peelven liggen nu 3 locaties met vee.

Indien wordt gekeken naar de beste landbouwontwikkelingsgebieden, scoort het gunstig gelegen deel van Peelven zeer goed. Het behoort niet tot de allerbeste landbouwontwikkelingsgebieden, omdat het nog wel binnen 1000 meter van zeer kwetsbare natuur en binnen 3 kilometer van wettelijk beschermde kwetsbare natuur (Habitatrichtlijngebied Strabrechtse Heide) ligt. Het gebied Klein-Schoot ligt dicht bij stankgevoelige objecten. Zo liggen twee van de huidige locaties met vee in Klein Schoot binnen 400 meter van de kern Budel-Schoot en 1 binnen 300 meter van het bebouwingscluster Klein-Schoot. Door inrichting van het gebied Klein-Schoot als landbouwontwikkelingsgebied, kan de stankhinder in Budel-Schoot toenemen.

Binnen het gebied Klein Schoot is het noordoostelijke deel het meest geschikt, omdat hier de afstand tot zowel stankgevoelige objecten als zeer kwetsbare natuur het grootst is. Ook dit deel ligt echter nog binnen 1500 meter van het Vogelrichtlijngebied Weerter- en Budelerbergen. Aangezien dit gebied voor verzuring gevoelig is, kunnen uitbreiding en nieuwvestiging in het landbouwontwikkelingsgebied leiden tot negatieve effecten op het Vogelrichtlijngebied. Het landbouwontwikkelingsgebied Klein-Schoot ligt bovendien in de 25-jaarszone grondwaterbeschermingsgebied van de drinkwaterwinning Budel.

Effecten van variant 2: Projectlocatiegebieden Chijnsgoed en Peelven

Het westelijke deel van Chijnsgoed is niet geschikt voor geconcentreerde nieuwvestiging, omdat het binnen 250 meter van kwetsbare natuur ligt. Het zuidelijke deel van Chijnsgoed is niet geschikt voor geconcentreerde nieuwvestiging, omdat het binnen 600 meter van stankgevoelige objecten (Maarheeze) ligt.

Het zuidoostelijke deel is het meest geschikt voor geconcentreerde nieuwvestiging. Dit is een zeer goed landbouwontwikkelingsgebied. Het behoort nog niet tot de allerbeste landbouwontwikkelingsgebieden, omdat daarvoor het daarvoor iets te dicht bij natuurgebieden of woonkernen ligt. Enkele delen liggen binnen 1000 meter van een zeer kwetsbaar natuurgebied (A-gebied), andere delen liggen binnen drie kilometer van wettelijk beschermde kwetsbare natuur (Habitatrichtlijngebied Weerterbos) of binnen 800 meter van stankgevoelige objecten categorie 1 (Sterksel).

De beschrijving voor Peelven is opgenomen bij variant 1.

Effecten van variant 3: Extra inzet op verplaatsing vanuit omgeving Borkel en Schaft

In de omgeving Borkel en Schaft liggen volgens het BVB van 31 december 2003 vijftien bedrijven met een vergunning voor veehouderij, waarvan zeven bedrijven een intensieve tak hebben. Al deze bedrijven veroorzaken een stankprobleem door de ligging nabij bebouwing: drie bedrijven liggen in de kern, één bedrijf ligt nabij een recreatief object, de overige vier liggen in lintbebouwing.

Drie van de vier bedrijven in de lintbebouwing en het bedrijf nabij het recreatieve object veroorzaken een depositiepiek op zeer kwetsbare gebieden (A-gebieden) van meer dan 1000 mol per hectare per jaar. Het gaat hierbij in drie gevallen bovendien om een Natuurbeschermingswetgebied.

Door extra in te zetten op verplaatsing kan het stankprobleem in de kernen en de lintbebouwing opgelost worden. Bovendien kunnen lokale depositiepieken op de natuur weggenomen worden. Voor vier van de zeven bedrijven draagt verplaatsing bij aan beide doelen.

Verplaatsing levert weinig winst op voor de gemiddelde depositie op de natuurgebieden. Uit de alternatieven voor de integrale zonering blijkt dat het voor reductie van de stikstofdepositie kosteneffectiever is om in te zetten op emissiereducerende maatregelen, dan op verplaatsing. De vier bedrijven die zowel een stank- als een milieuprobleem veroorzaken, zitten in de huidige situatie al op slot doordat zij binnen 250 meter van A-gebied liggen. Verplaatsing van deze bedrijven heeft drie voordelen: oplossen stankprobleem, verminderen ammoniakprobleem en bieden toekomstperspectief aan de ondernemer. Hierdoor zijn deze verplaatsingen kostenefficiënter dan verplaatsing van bedrijven waar slechts een of twee doelen mee bereikt worden.

Effecten van variant 4: Middelen waterdoelen concentreren

De inzet van de beschikbare middelen binnen een aantal prioritaire gebieden kan vanuit verschillende invalshoeken positief doorwerken.

Ten eerste de opgave met betrekking tot de natte natuurgebieden. Berekeningsresultaten (ikv voorliggend MER en Effectenonderzoek Water (2003)) laten zien dat middels de ingrepen waarin het VKA voorziet in circa 80% van het areaal voldaan wordt aan de gewenste hydrologische condities. Echter scenarioberekeningen met toenemende maatregelen laten geen toename in het hersteld areaal zien. Dit houdt in dat aanvullende maatregelen bovenop het VKA niet efficiënt zijn; dit los van het feit of deze middels waterberging of beekherstel ingevuld zouden kunnen worden. Wel is het denkbaar dat op lokaal niveau (bijvoorbeeld beekdalgraslanden) een extra herstel behaald kan worden door aanpassingen aan het beekprofiel. Deze optie dient per locatie verkend te worden.

De waterbergingsopgave wordt door de waterschappen nader uitgewerkt, wat zal inhouden dat de waterberging zodanig wordt gepositioneerd dat in totaliteit (stroomgebiedsniveau) de minste overlast optreedt.

In combinatie met een uitgebreidere vorm van beekherstel zou koppeling kunnen leiden tot een meerwaarde. Dit is echter strikt afhankelijk van de condities waaronder beekherstel plaats vindt. Dit bepaald immers of de wateroverlast bovenstrooms dan wel in de midden- of benedenloop zal optreden. Het landgebruik ter plekke bepaald vervolgens de mate van overlast. Indien de beschikbare middelen worden aangewend om het landgebruik nabij de waterlopen in de bovenlopen te extensiveren en hier primair de bergingsopgave te zoeken, kan een duidelijke meerwaarde ontstaan. Niet alleen door doordat de overlast hierdoor beperkt wordt (inundatie van gebied met weinig schade) maar ook doordat het beekdal zich in een bredere zone kan ontwikkelen en er een zone ontstaat waarin mogelijk de negatieve kwaliteitsbeïnvloeding vanuit het landbouwgebied kan worden weggefilterd.

De problematiek van inundatie met verontreinigd water blijft wel onverminderd overeind.

Inundatie kan frustreren met bepaalde natuurdoeltypes. Dit dient per geval afgestemd te worden met de terreinbeheerder. De problematiek zal overigens in de toekomst afnemen door het

vigerend beleid (KRW).

In overleg met de eigenaren en gebruikers van de omliggende agrarische gronden kunnen maatregelen worden genomen die leiden tot een beperking van de bemesting zodat er op vrijwillige basis een “waterkwaliteitsbuffer” rondom de gebieden kan worden gecreëerd. Dit leidt tot een afname van lokale depositiepieken door veldemissies. Ook kan op deze wijze een eventueel optredend negatief bij-effect van de vernatting (extra uitspoeling van fosfaat) worden gecompenseerd. Ook hiervoor geldt dat de bovenlopen voor beken hier het meest voor in aanmerking komen. Immers, indien het water in de bovenlopen van slechte kwaliteit is, beïnvloedt dit het hele beekstelsel.

De relatie tussen watermaatregelen (vernatting en verbeteren waterkwaliteit) met het uitplaatsen van veehouderijen uit extensiveringsgebieden is in de regel minder evident aangezien de intensieve veehouderij slechts deels grondgebonden is en dus niet gekoppeld is aan het landgebruik in de directe omgeving. Het uitplaatsen van intensieve veehouderijen leidt wel tot een afname van lokale depositiepieken uit stallen, maar de te behalen milieuwinst door extensivering van het grondgebruik en minder bemesting (in relatie tot waterdoelstellingen en de kosten van de maatregelen) is groter. De kansen om door middel van verplaatsing van bedrijven, in combinatie met het stimuleren van bovenwettelijke technieken om stalemissies te verkleinen en stimulerende maatregelen om veldemissies te beperken zijn in het grootst in de extensiveringsgebieden rondom de natuurgebieden ten zuidwesten van Weebosch en Luyksgestel, ten zuidwesten van de Borkelsche Heide en rondom ‘t Leenderbos ten zuidwesten van Leenderstrijp. Concluderend moet gesteld worden dat een gekoppelde inzet vooral zinvol kan zijn voor het realiseren van doelstellingen rondom beekherstel en waterberging, maar dat positieve effect sterk gerelateerd is aan de precieze ingrepen. Het pakket aan inrichtingsmaatregelen dient dan ook gebiedsspecifiek en in overleg met de terreineigenaren uitgewerkt te worden waarbij oog is voor de doorwerking in het benedenstroomse deel van het stroomgebied.

Effecten van variant 5: Zonering stank rondom kernen

Volgens het vigerende beleid zal bij vaststelling van het reconstructieplan de stankregelgeving versoepelen (vervallen van cumulatie) in verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden en in extensiveringsgebieden met het primaat natuur. Inmiddels heeft de staatssecretaris bij brief van 2 april 2004 aan de tweede kamer toegezegd dat de versoepeling van de stankregelgeving in de gehele reconstructiegebieden zal gaan gelden. Het verschil tussen verwevingsgebied en extensiveringsgebied is dus enkel nog gelegen in de uitbreidingsruimte die aan het bouwblok wordt gegeven via de (planologische doorwerking van de) integrale zonering.

Indien de zone rondom de kern wordt begrensd als extensiveringsgebied, kunnen intensieve veehouderijbedrijven alleen nog hun huidige bouwrechten benutten. Hiermee wordt voorkomen dat het stankprobleem in de kernen toeneemt. Daarnaast is geld beschikbaar om bedrijven in de extensiveringsgebieden te verplaatsen of te beëindigen. Hiermee wordt het stankprobleem verminderd.

Doordat met bovengenoemde maatregelen het aantal stankcirkels afneemt, zal zich minder vaak een conflict voordoen tussen stankcirkels en nieuwe economische dragers (NED's) / hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's). De mogelijkheden voor VAB's en NED's nemen dus toe.

Indien de zone rondom de kern wordt begrensd als verwevingsgebied, kunnen intensieve veehouderijbedrijven uitbreiden, totdat hun stankcirkel een stankgevoelig object raakt. Daarnaast is omschakeling van een (agrarisch) bouwblok naar een intensieve veehouderij mogelijk. In veel gevallen zal de stankhinder in de kern hierdoor toenemen, omdat ook buiten de stankcirkel van een bedrijf stankhinder wordt ervaren, met name wanneer er meerdere bedrijven dicht bij elkaar liggen. Daarnaast worden er niet of nauwelijks middelen beschikbaar gesteld om bedrijven in verwevingsgebieden te verplaatsen of beëindigen. Bij de begrenzing van de zones rond-

om de kernen als verwevingsgebied, zullen bestaande stankproblemen dan ook nauwelijks worden verminderd.

Bij de begrenzing van de zones rondom de kernen als verwevingsgebied, kunnen de stankcirkels zowel in omvang als in aantal toenemen. Omdat VAB's en NED's in het algemeen stankgevoelige objecten zijn, ontstaat er bij toename van de stankcirkels dus minder ruimte voor VAB's en NED's.

Wanneer wordt gekeken naar de zonering rondom de kernen in Boven-Dommel, dan blijkt dat het verwevingsgebied soms behoorlijk dicht naar de kern komt of er zelfs tegenaan ligt. De bestaande locaties met een vergunning in het BVB kunnen bij uitbreiding in het verwevingsgebied een stankprobleem veroorzaken en de mogelijkheden voor VAB's en NED's beperken. In de praktijk blijkt dat diverse van deze locaties in het verwevingsgebied nu hun stankcirkel al niet meer kunnen uitbreiden, omdat deze reeds overlapt met de woonkern. Hierdoor zal het stankprobleem en de beperking van de mogelijkheden voor VAB's en NED's slechts beperkt toenemen door de verwevingsgebieden dichtbij de kern te leggen. Omgekeerd moet geconstateerd worden, dat bij grotere extensiveringsgebieden rondom de kernen, meer bedrijfsverplaatsingen en -beëindigingen zullen plaatsvinden, waardoor het stankprobleem afneemt en de mogelijkheden voor VAB's en NED's toenemen.

Grotere extensiveringsgebieden rondom kernen hebben voor stank en sociaal-economie dus twee voordelen: toename van het stankprobleem en beperking van mogelijkheden voor VAB's en NED's door stankcirkels wordt voorkomen; door verplaatsing en beëindiging van intensieve veehouderijen wordt het stankprobleem verminderd en nemen de mogelijkheden voor VAB's en NED's toe.

8.4 Leemten in kennis en informatie

In de factsheets is per thema aangegeven welke leemten in kennis en informatie geconstateerd zijn (zie CD ROM). Hierbij is ook het belang van de ontbrekende kennis aangegeven.

Voor de leemten in kennis en informatie is een aantal algemene redenen te noemen:

- Gezien het abstractieniveau van het VKA kan niet aan alle details aandacht worden besteed;
- Soms ontbreken actuele gegevens omdat ze op een bepaalde peildatum zijn geïnventariseerd. Daarna zijn autonome ontwikkelingen opgetreden die niet verwerkt zijn in de gehanteerde bestanden;
- Een aantal effectbepalingen vergt ingewikkelde of tijdrovende modelberekeningen die niet nu niet mogelijk waren.

Aard en omvang van de leemten staan een algemeen oordeel over de positieve en negatieve milieueffecten en een verantwoorde vergelijking van de alternatieven niet in de weg.

Wel is het van belang om de geconstateerde leemten in de verdere planvormings- en uitvoeringsfase steeds opnieuw te beschouwen (monitoring).

In algemene zin kan worden gesteld dat de in dit rapport gepresenteerde kwantitatieve waarden voor de effecten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden. Getracht is om een zo nauwkeurig mogelijke benadering van de werkelijkheid te geven. De omvang van een effect is in veel gevallen echter niet exact te voorspellen. De gepresenteerde waarden moeten dan ook vooral bezien worden tegen de achtergrond van het doel van deze studie: het zichtbaar maken van de belangrijkste ontwikkelingen en de onderlinge verschillen tussen de in beschouwing genomen alternatieven.

9 Vergelijking van de alternatieven



In hoofdstuk 8 zijn per aspect de effecten beschreven en in een overzichtstabel weergegeven. Daarbij is, daar waar dat relevant was, ook het verschil tussen het conceptvoorkeursalternatief en de alternatieven aangegeven. Een logische volgende stap is de integrale vergelijking van de effecten van het plan en een onderlinge vergelijking van de alternatieven.

Bij een integrale vergelijking geldt altijd dat niet elk gemeten effect even belangrijk is. Aan sommige aspecten/criteria wordt een groter belang toegekend dan aan andere. Enkele belangrijke milieu-items zijn bijvoorbeeld; anti-verdrogingsmaatregelen, verbetering van de bodem- en grondwaterkwaliteit, reductie van de ammoniakemissie en realisatie van de EHS. Belangrijke sociale en economische items zijn het perspectief voor de landbouw en het perspectief voor de toeristisch-recreatieve sector. Juist op de belangrijkste milieu-items zijn ook de alternatieven gericht. Dit neemt echter niet weg dat ook andere items lokaal of integraal van groot belang zijn.

Een integrale vergelijking tussen de aspecten en de verschillende alternatieven en varianten, bijvoorbeeld via een onderlinge weging van aspecten of via een multicriteria-analyse, wordt in dit plan niet gemaakt. Het belang dat zou worden toegekend aan de verschillende aspecten of criteria is al snel arbitrair en sterk gebieds- en persoonsgebonden (bijvoorbeeld het economische versus het milieubelang). Daarnaast geldt dat het reconstructieplan abstract is en een grote diversiteit aan uitvoeringsonderdelen en ingrepen kent, verspreid over een groot gebied. Een integrale vergelijking zou hierdoor snel onoverzichtelijk worden. Bovendien is het plan sterk modulair opgebouwd, waarbij prima keuzes op onderdelen te maken zijn. Gelukkig leidt het plan in vergelijking tot de huidige situatie veelal tot positieve effecten. Hierdoor is de afweging vooral gericht op de vraag hoe maximale kwaliteit in het landelijke gebied (omgevings-, sociale- en economische kwaliteit) gehaald kan worden voor de middelen die beschikbaar zijn. Hierbij zullen steeds keuzes en afwegingen op onderdelen gemaakt moeten worden. Met andere woorden; waar zet ik in op welke maatregelen en welk (milieu-)rendement en -voordeel kan daarmee gehaald worden?

De reconstructieplannen zijn sterk interactief tot stand gekomen. De uitkomsten uit het eerste effectenonderzoek (quick scan) zijn gebruikt om het concept-VKA te optimaliseren. Na de definitieve effectbepaling, gericht op het concept-VKA en de overige alternatieven, zijn de uitkomsten uit het MER verder benut om het VKA te optimaliseren.

Geleidelijk is ook het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) tot stand gekomen. Hierbij is steeds nagegaan welke maatregelen en ingrepen expliciet (kunnen) leiden tot een hoger milieurendement. In §9.1 wordt het MMA beschreven. In §9.2 wordt vervolgens een vergelijking gemaakt tussen het concept-VKA, de alternatieven en het MMA en wordt aangegeven in hoeverre het MMA bepalend is geweest voor het plan. In §9.3 wordt in breder verband, maar wel op hoofdlijnen, beschreven welke wijzigingen in het VKA verder zijn doorgevoerd, op basis van de MER-uitkomsten, danwel om andere redenen. Hierin zijn overigens geen maatregelen opgenomen die wezenlijk leiden tot een negatievere effectscore op één of meerdere criteria.

9.1 Meest milieuvriendelijke alternatief

9.1.1 Beschrijving meest milieuvriendelijke alternatief

Het m.e.r.-besluit schrijft voor dat in een Milieueffectrapport het alternatief wordt beschreven dat de best bestaande mogelijkheden om het milieu te beschermen, toepast of combineert. Dit wordt het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) genoemd. Het MMA is het alternatief met de minste nadelen en vooral de meeste voordelen voor het milieu. Het alternatief dient reëel, realistisch en technisch haalbaar en uitvoerbaar te zijn. Het gaat uit van de meest optimale combinatie van maatregelen en ingrepen voor milieu, natuur en landschap.

Het MMA is opgebouwd uit bouwstenen. Deze zijn gebaseerd op de punten waar zich op basis van de effectbeschrijving van het voorkeursalternatief (VKA) en de overige alternatieven uit het MER mogelijkheden voordoen voor (verdere) verbetering van de milieusituatie.

Sommige van deze bouwstenen zijn direct meegenomen in de aanpassing van het VKA tot het ontwerp, of worden meegenomen in de verdere uitwerking en plannen voor de uitvoering die volgen op het VKA.

Theoretisch is het niet altijd mogelijk om alle mogelijke milieumaatregelen mee te nemen, omdat de voorgestelde aanpassingen in het ene aspect altijd negatieve (bij)effecten kunnen hebben in een of meerdere andere milieu-componenten. Bij het uitwerken van het MMA is vooral gekeken naar het optimaliseren van de ruimtelijke inrichting, waarbij de meest realistische en best haalbare effectbeperkende (mitigerende) en compenserende maatregelen worden meegenomen.

Het MMA voor het reconstructieplan Boven-Dommel komt grotendeels overeen met het MMA voor alle reconstructiegebieden in Brabant. Waar nodig zijn gebiedspecifieke accenten aangegeven. Het MMA voor Boven-Dommel bevat de volgende hoofdrichtingen:

1. Terugdringen overlap landbouwontwikkelingsgebieden met kwetsbare gebieden:

Het oppervlak landbouwontwikkelingsgebied (1000 hectare) is ruim in relatie tot het aantal bedrijven dat verplaatst wordt volgens het VKA, gelet op het beperkt aantal grotere iv-locaties die door de begrenzing van de extensiveringsgebieden worden belemmerd in hun ontwikkelingsmogelijkheden en in relatie tot de planologische ruimte voor uitbreiding van bestaande locaties in de verwevingsgebieden en in de landbouwontwikkelingsgebieden. Daarnaast geldt dat een deel van het landbouwontwikkelingsgebied ligt binnen een zone van 1500 meter van wettelijk beschermde gebieden. Er is een reële kans dat deze gebieden niet als inplaatsingsgebied kunnen functioneren.

Het lijkt goed mogelijk om het totaal areaal landbouwontwikkelingsgebied te verkleinen gelet op de inplaatsingsbehoefte. Om conflicten met beleid voor de bescherming van natuurgebieden te voorkomen, kan het areaal landbouwontwikkelingsgebied worden teruggebracht met struweelgebieden, weidevogelgebieden, dassenleefgebieden en gebieden met landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Het negatieve effect op het milieu en de aanwezige natuurwaarden (door nieuwvestiging en uitbreiding in gebieden met een beschermde status) kan in sommige gevallen ook via de inzet van compenserende en mitigerende maatregelen plaatsvinden, zo blijkt uit het MER. Het is dan afhankelijk van de mate en wijze van compensatie of het negatieve effect ook daadwerkelijk teruggedrongen kan worden.

Een deel van de landbouwontwikkelingsgebieden uit het VKA zijn daarom in het MMA begrensd als verwevingsgebied.

2. Terugdringen groeimogelijkheden in verwevingsgebieden

Veel ontwikkelingen in de intensieve veehouderij zullen in de verwevingsgebieden plaatsvinden. Voor het bereiken van de in het reconstructieplan genoemde doelstellingen is het van belang dat schaalvergroting op relatief ongunstige locaties wordt voorkomen. De groeimogelijkheden in verwevingsgebieden (en landbouwontwikkelingsgebieden) kunnen de milieuwinst, die gehaald

wordt uit emissiereductie en verplaatsing, nivelleren. Het MMA gaat daarom uit van meer beperkingen voor de intensieve veehouderij in delen van verwevingsgebieden die vanuit milieu-overlast minder goed zijn gelegen. In het MMA wordt voorgesteld om in eerste instantie een maximum bouwblokmaat van 1,5 hectare in te voeren. Dit maximum is te doorbreken, maar alleen voor de (zeer) goed gelegen locaties in verwevingsgebieden. Hiermee wordt voorkomen dat positieve effecten die optreden door het verplaatsen en stoppen van bedrijven in extensiveringsgebieden voor een deel teniet worden gedaan door schaalvergroting op ongunstig gelegen locaties in verwevingsgebieden. Dit principe geldt het sterkst binnen een zone van 500 meter rond kernen. Bij natuurgebieden is dit effect vooral relevant voor depositiepieken op natuurgebieden.

Het MMA en de integrale zonering Intensieve Veehouderij

Op kaart 24 is de integrale zonering behorende bij het MMA weergegeven.

De extensiveringsgebieden die op deze kaart zijn weergegeven, zijn samengesteld uit de extensiveringsgebieden uit het VKA, aangevuld met een zone van 250 meter rondom kernen (woongebieden) en een zone van 500 meter rondom de voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden met een status als richtlijn (HRL, VRL)- of natuurbeschermingsgebied (voor zover niet al begrensd als extensiveringsgebied in het VKA). In deze gebieden geldt, net als in het VKA, dat vergroting van het agrarisch bouwblok van intensieve veehouderijen niet is toegestaan.

De landbouwontwikkelingsgebieden uit het MMA zijn de landbouwontwikkelingsgebieden die onderdeel zijn van alternatief 1a: sterke ruimtelijke sturing. In andere ecinstructiegebieden zijn de landbouwontwikkelingsgebieden die onderdeel zijn van het alternatief 1b (zeer sterke ruimtelijke sturing) als prioritair aangemerkt. Deze gebieden zijn niet gelegen in het reconstructiegebied Boven-Dommel. In de landbouwontwikkelingsgebieden geldt een maximum bouwblok maat van 3 hectare. Ook is in deze gebieden omschakeling naar intensieve veehouderij toegestaan (voor zover het duurzame locaties betreft). In de prioritaire landbouwontwikkelingsgebieden (gelegen buiten het reconstructiegebied) geldt geen maximum bouwblok maat.

De overige gebieden (voor zover niet aangeduid als “geen reconstructie”) zijn begrensd als verwevingsgebied. Om te voorkomen dat grootschalige ontwikkelingen plaatsvinden op slecht gelegen locaties in de verwevingsgebieden, wordt naast een absoluut plafond ook een relatief plafond gehanteerd. Een bouwblok in een verwevingsgebied kan maximaal 20% worden vergroot, met, in eerste instantie, een absoluut maximum van 1,5 hectare. Dit betekent niet dat verdere bedrijfsontwikkeling is uitgesloten. Voor (zeer) goed gelegen locaties is ontwikkeling boven 1,5 hectare mogelijk, tot maximaal 2,5 hectare.

Bij uitbreiding buiten het vigerende bouwblok in verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden kunnen diverse tegenprestaties worden verlangd om ongewenste effecten op milieu, natuur en landschap te voorkomen. Dit kan variëren van een aantal basiseisen bij een uitbreiding binnen de maximummaat, via extra tegenprestaties bij een uitbreiding boven de maximummaat (van 1,5 hectare in verwevingsgebieden) en verdergaande tegenprestaties bij nieuwvestiging.

3. Waterdoelen rondom natte natuurparels: In het VKA is opgenomen dat overal rond natte natuurparels een bufferzone komt van 500 meter, maar dat geen maatregelen genomen worden in die 500 meterzone die leiden tot een verdere vernatting. Voor de natte natuurparels loont het om rondom enkele natte natuurparels in te zetten op verdergaande maatregelen. Voor de kwaliteit van de natuurwaarden, en het bereiken van de randvoorwaarden voor de gewenste natuurdoeltypen is extra vernatting nuttig.

4. Versnelde realisatie EHS: Vanuit de wens om de EHS te realiseren en de wens om milieudoelen te halen loont het extra in te zetten op versnelde realisatie van de EHS met name in en rondom de natte natuurparels. In natte natuurparels kan hiermee de bemestings-

druk teruggedrongen worden waardoor de kwaliteit van bodem en water (in combinatie met grondwaterstandsverhoging) zich gunstig zullen ontwikkelen.

5. Waterconservering ten behoeve van de landbouw: In een alternatief is voorgesteld verdergaande waterconserveringsmaatregelen door te voeren in grote delen van de landbouwgebieden. Dit blijkt sterk voordelig voor de landbouwopbrengst als gevolg van verbetering van groeiomstandigheden in droge gebieden en slechts beperkt nadelig als gevolg van extra vernatting in reeds natte gebieden. De maatregel wordt vooral ingezet ten behoeve van de landbouw, maar heeft tevens voordelen voor de natuur, zeker ook op de plekken waar (droge) natuurgebieden liggen.

Naast bovengenoemde hoofdpunten worden de volgende maatregelen in het MMA voorgesteld:

- Alleen iv-bedrijven verplaatsen indien er sprake is van gecombineerde problematiek. Bedrijfsverplaatsingen sterk sturen op basis van een gecombineerde, gemaximaliseerde milieuwinst op gebied van verbeteren landschappelijke kwaliteit, verminderen ammoniakdepositie en verminderen stankhinder.
- Inzet van een extra sloopregeling, vergelijkbaar met de Rbv/Ruimte voor Ruimte regeling (voorfinanciering of beleidsruimte in ruil voor sloop van stallen) te koppelen aan meer planologische ruimte (hergebruik VAB's, kernrandzones);
- Nieuwvestiging bij voorkeur alleen toestaan indien deze plaatsvindt in de vorm van projectlocaties, dus met meerdere bedrijven bij elkaar, hetgeen leidt tot extra milieu- en veterinair rendement en concentratie.
- Het actief intrekken van milieuvergunningen en onbenutte delen van bouwblokken (indien bedrijf of tak intensieve veehouderij niet meer in werking is, bij voorrang in de extensiveringsgebieden en bij locaties in verweingsgebieden die niet als duurzaam kunnen worden aangemerkt);
- Meer inzet op toepassing van technische maatregelen voor ammoniak en stank, die verder gaan dan nu wettelijk verplicht is of gaat worden conform alternatief 2 (regulerend, zoals regionale aanscherping AmvB Huisvesting, of stimulerend, bijvoorbeeld financieel subsidiëren of koppelen aan extra uitbreidingsruimte). De behaalde "winst" op het gebied van ammoniak en stank komt voor de helft ten goede aan de ondernemer (extra uitbreidingsruimte) en voor de helft ten goede aan het milieu (verlaging emissie).
- Zonering en bijbehorende regels ook toepassen op de grotere niet-grondgebonden melkveebedrijven (> 3 gve/ha, >110 koeien en bijbehorend jongvee).
- Extra stimulerende maatregelen (in kernrandzones) gericht op verminderen stankoverlast door veldemissies (na het uitrijden van mest);
- Extra stimulerende maatregelen (rond de meest kwetsbare natuurgebieden) gericht op verminderen ammoniakemissie door bemesting (in combinatie met extensivering van het agrarisch grondgebruik).
- Het stimuleren van mestvergisting, en vervolgens het toepassen van vergiste mest in kernrandzones en rond de kwetsbare natuurgebieden met een status (VHR en NB-wet) gericht op:
 - minder stankoverlast door veldemissies;
 - minder uitspoeling van nitraat;
 - minder ammoniakemissie door bemesting;
 - productie van duurzame energie.
- Vrijwaren zoekgebieden voor regionale waterberging van kapitaalsintensieve ontwikkelingen
- Het aanwijzen van bufferzones (voorkomen van ongewenste ingrepen in de waterhuishouding) rondom alle natte natuurgebieden, ook voor die gebieden waar er nog geen maatregelen worden genomen.

- Aanleg zuiveringsmoerassen, vloeivelden, uitmijning, afgraven, dempen van afvoersloten, scheiden van waterstromen, etcetera ten behoeve van het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit in en rond natuurgebieden;
- Extra inzet van het instrument herverkaveling en extensivering grondgebruik rondom natte natuurgebieden en in beekdalen;
- Naar voren halen aanpak van ontsnipperingsknelpunten met als gevolg eerder functioneel zijnde verbindingszones;
- Extra inspanningen om ook de droge ecologische verbindingen versneld te realiseren
- Zwaardere maatregelen inzetten om knelpunten die natuurontwikkeling tegenhouden op te lossen door bijvoorbeeld onteigening;
- Extra aandacht voor ‘uitgekiende’ lokalisering lokaties intensieve recreatie en sociale- en economische zones vermindert knelpunten voor beschermde soorten, verstoring natuurgebieden, cultuurhistorisch waardevolle gebieden, archeologische monumenten en aardkundig waardevolle gebieden;
- meer hinderveroorzakende recreatiebedrijven verplaatsen uit natuurgebied, recreatieve poorten minder en beter situeren ten opzichte van de verstoringsgevoelige natuur
- Het principe van uitbreiding koppelen aan tegenprestaties ook op andere sectoren (zoals glastuinbouw, boomteelt, intensieve recreatie, grotere niet-grondgebonden melkveebedrijven) van toepassing laten zijn.
- Differentiatie aanbrengen in mogelijkheden voor ontwikkelingszones sociale economie in/ buiten cultuurhistorisch waardevolle gebieden;
- Regels hergebruik cultuurhistorisch waardevolle boerderijen verruimen, mits daar behoud en herstel van waardevolle panden tegenover staat.
- Concentratie van inzet van leefbaarheidsmaatregelen in kleine kernen en kernen die zijn gelegen op grote afstand van middelgrote kernen en steden.

9.1.2 Kosten van het meest milieuvriendelijke alternatief **Integrale zonering en flankerend beleid**

De hoeveelheid te besteden geld is een zeer bepalende factor voor de te behalen resultaten. Hoe meer geld beschikbaar is, hoe positiever zal een alternatief scoren op het gebied van de milieueffecten. Anders geformuleerd, een MMA waarin alle milieudoelen worden gerealiseerd, zal veel meer budget vragen dan opgenomen in de begroting van dit reconstructieplan. Het is op dit moment niet reëel te veronderstellen dat een veel hoger budget beschikbaar zal zijn. Mochten er meer gelden beschikbaar zijn voor de uitvoering van het reconstructieplan, dan zullen de positieve milieueffecten groter zijn. Is er minder geld beschikbaar, dan zullen er minder positieve milieueffecten zijn. Dit geldt zowel voor het VKA als het MMA.

Om er voor te zorgen dat het MMA voor het onderdeel integrale zonering en flankerend beleid een gelijkwaardig en realistisch alternatief is, is het MMA dus ontwikkeld met de geachte dat eenzelfde hoeveelheid geld beschikbaar is. Het MMA varieert dus in eerste instantie niet op het gebied van de totale hoeveelheid beschikbare gelden. Wel verschilt het MMA van het VKA voor wat betreft het regulerend beleid.

Het aantal bedrijven dat in het MMA wordt verplaatst (circa 5) is lager dan het aantal zoals dat in het VKA is opgenomen (27). Het aantal verplaatsters in het MMA is gebaseerd op het aantal grotere intensieve veehouderijbedrijven, gelegen in extensiveringsgebieden, waarbij er sprake is van een zogenaamd “gecombineerde problematiek”. Dus bijvoorbeeld zowel een knelpunt t.a.v. landschap als t.a.v. ammoniak. Het aantal (grotere) iv-bedrijven waarbij er sprake is van zo’n gecombineerde problematiek bedraagt circa 15. De inschatting is dat maximaal circa 5 van deze bedrijven daadwerkelijk verplaatst willen/kunnen worden.

De besparing op de begrotingspost ten opzichte van het VKA zo wordt bereikt is circa 20 miljoen euro. Dit geld wordt in het MMA ingezet om het toepassen van bovenwettelijke technie-

ken te stimuleren (stallen en veldemissies), ten einde het aantal lokale depositiepieken te verminderen, een extra reductie van stalemissie te bewerkstelligen, extra knelpunten ten aanzien van overlap van stankcirkels met stankgevoelige objecten op te lossen en het aantal geurgehinderden te reduceren.

Bodem en water

De extra maatregelen die in het MMA worden voorgesteld voor het thema bodem en water brengen extra kosten met zich mee. Het gaat dan vooral om extra kosten voor:

- Waterconservering in landbouwgebied
- Extra inrichtingskosten natte natuur (vergraving toplaag, uitmijning, scheiding waterstromen)

In Boven-Dommel is het alternatief water voor de natuur niet onderscheidend ten opzichte van het VKA (zie §8.2.1). Er zijn dus ook geen extra kosten van het MMA voor compensatie van natschade op landbouwgronden door extra vernatting van natuur.

Waterconservering landbouwgebied

De verbetering van de vochtvoorziening in de landbouw heeft vooral betrekking op het aanpassen (optimaliseren) van de lokale ont- en afwatering. Hiervoor zijn reeds kosten opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

Het verder optimaliseren van de maatregelen hoeft niet per definitie aanvullende kosten met zich mee te brengen.

Extra inrichtingskosten voor verbetering waterkwaliteit

Binnen het MMA worden aanvullende maatregelen voorgesteld om de uitspoeling van met name fosfaat (maar ook bijvoorbeeld zware metalen) tegen te gaan (uitmijning) of het effect ervan te minimaliseren (scheiden waterstromen). De maatregel is niet tot in detail uitgewerkt. Uitgaande van het Effectenonderzoek Water wordt ten aanzien van de aanvullende kosten uitgegaan van een eenheidsprijs van 10.000 euro per hectare ten behoeve van inrichtingsmaatregelen. Het areaal waarop deze maatregelen plaats zouden moeten vinden is niet aan te geven.

Natuur en landschap

Over het algemeen zal gelden dat het MMA duurder is dan het Voorkeursalternatief voor wat betreft de overige onderdelen. Daarnaast moet het benodigde geld soms eerder ingezet worden. Voor de waterdoelen rondom natte natuurplek wordt in het MMA ingezet op verdergaande maatregelen rondom enkele natte natuurplek. Deze extra vernatting zal extra geld kosten vanwege de benodigde compensatie voor andere functies in die gebieden.

De in het MMA opgenomen versnelde realisatie van de EHS betekent vooral dat het hiervoor benodigde budget eerder in de tijd ingezet zal moeten worden. Er moeten eerder grondaankopen worden gedaan. Ook voor het eerder aanpakken van versnipperingsknelpunten moet het budget eerder ingezet worden. De extra inspanningen om ook de droge ecologische verbanden versneld te realiseren kosten extra geld, evenals de inzet van zwaardere maatregelen om knelpunten die natuurontwikkeling tegenhouden op te lossen.

Het verplaatsen van bijvoorbeeld intensieve recreatiebedrijven uit kwetsbare natuur neemt ook extra kosten met zich mee.

9.2 Vergelijking tussen concept-VKA, alternatieven en het MMA

In het MMA is, op basis van de effectbeschrijving van het concept-VKA en de overige alternatieven, nagegaan of een verdere milieuverbetering mogelijk is. Uit de vorige paragraaf blijkt dat op een aantal milieu-aspecten het MMA positiever scoort dan het concept-VKA. Soms zijn

maatregelen gericht op een verbetering van de omgevingskwaliteit (bijvoorbeeld het ontzien van kwetsbare gebieden als natte natuurparels) goed in te passen in een duurzame economische landbouw. Een vergaand MMA om de milieudoelen (met name de doelen omtrent ammoniakemissie) te halen is realistisch, doch beperkt al snel de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij.

Daar waar dit niet het geval is, zijn elementen uit het MMA en de alternatieven overgenomen in het plan. Dit geldt voor de volgende onderdelen:

1. Inperking van het areaal landbouwontwikkelingsgebied binnen 1500 meter van Vogel-, Habitatrichtlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden en het reduceren van directe ontwikkelingsmogelijkheden in struweelvogelgebieden, weidevogelgebieden, dassenleefgebieden, waterpotentiegebied en gebieden met landschappelijke en cultuurhistorische waarden door het introduceren van secundaire landbouwontwikkelingsgebieden;
2. Extra bescherming van de belangrijkste natuurgebieden (natte natuurparels) tegen verdroging;
3. Waterconservering voor de landbouw, waarbij de natuurwaarden in deze gebieden licht meeprofiteren van de vernatting;
4. Het actief intrekken van onbenutte milieuvergunningen indien het bedrijf of de tak intensieve veehouderij niet meer in werking is.

Dit leidt kort samengevat tot de volgende milieuvoordelen en een substantieel betere score op de 7-puntsschaal:

- Minder depositie op de belangrijkste natuurgebieden door een betere zonering (conform alternatief 1). De schaalvergroting wordt meer geconcentreerd ingevuld en conflictsituaties rondom gebieden met een natuurstatus worden vermeden;
- Meer effecten in het watersysteem en de waterkwaliteit in en rondom de natte natuurparels (conform alternatief 3).

9.3 Gemaakte keuzes voor het VKA

Bij het vaststellen van het reconstructieplan zijn een aantal veranderingen aangebracht ten opzichte van het eerste conceptreconstructieplan. Hieronder staat aangegeven wat de *belangrijkste* veranderingen zijn. Deze veranderingen zijn mede gebaseerd op de informatie uit de effectbeschrijving van het eerste conceptreconstructieplan en op reacties op het eerste concept.

1. **Waterbergingsgebieden:** Met het oog op de planologische doorwerking van concrete waterbergingsgebieden is in het ontwerp een onderscheid gemaakt tussen de reeds ingerichte waterbergingsgebieden (inundatiegebieden) en de in de eerste planfase te realiseren gebieden. Beide categorieën zullen doorwerken in de bestemmingsplannen. Daarnaast zijn de voorlopig te reserveren waterbergingsgebieden 2050 opgenomen. In het eerste concept hadden we nog onderscheid gemaakt tussen te realiseren waterbergingsgebieden in de eerste fase, in de tweede fase en ná de tweede fase. De laatste twee categorieën zijn opgenomen in de categorie “voorlopig te reserveren waterbergingsgebieden 2050”. Hiermee sluiten we beter aan bij de planning van de waterschappen, die in de eerste planperiode met een begrenzingsvoorstel komen voor alle te realiseren waterbergingsgebieden.
2. **Natte natuurparels:** Beschermingszones van 500 meter rond alle natte natuurparels, waarin maatregelen worden genomen om de natte natuurparels hydrologisch te beschermen. Deze zones krijgen een planologische doorwerking.
3. **Soortenbescherming:** Naar het soortenbeschermingsbeleid is geconcretiseerd. Er zijn soorten en gebieden genoemd waarmee in de reconstructie aan de slag wordt gegaan.
4. Het **beeldkwaliteitsplan** voor landbouwontwikkelingsgebieden: in het eerste concept

stond dat dit plan een toetsingskader vormt voor de inplaatsing. Dit is te hard geformuleerd. Het vorm een hulpmiddel voor het vinden van geschikte locaties voor nieuwvestiging. Het is echter geen blauwdruk.

5. **RNLE:** De belangrijkste aanpassingen zijn:
 - De toekomstige Lage Heideweg (Valkenswaard is buiten de RNLE gelegd. Dit wordt gecompenseerd door de RNLE-grens bij de Peedijk op te schuiven in oostelijk richting.
 - Ter compensatie van verkleiningen van rond onder andere de Vlaamse weg en de Paaldijk (heeze Leende) was het gebied Kerkhof toegevoegd aan de RNLE (eerste concept). Hier komen nog drie andere gebieden bij: het gebied rondom Euvelwegen aan de RNLE toegevoegd worden. Ondanks de smalle verbinding die hiervoor gemaakt moet worden met het reeds bestaande RNLE-gebied biedt deze toevoeging wel de mogelijkheid om de ecologische verbindingszone van de Sterkselse Aa beter te realiseren. Een andere toevoeging betreft een gebied onder Leenderstrijp. Aan weerszijde van de Strijper Aa wordt daarbij voorzien in een strook die onder de RNLE komt te vallen. Ook hier ontstaan betere mogelijkheden voor de realisatie van een ecologische verbindingszone. Ter hoogte van de Pandijk in Sterksel kan een strook toegevoegd worden aan de RNLE ter versterking van het natuurgebied de Pan.
6. **Varkensvrije zones:** Deze zijn uit het plan verwijderd. Dit komt omdat ministeries en provincies hebben afgesproken, dat niet tot daadwerkelijke realisatie van de varkensvrije zones zal worden overgegaan, vanwege de mogelijkheid die er is ontstaan om te vaccineren;
7. **Plantaardige teelten:** In het eerste concept is aangegeven dat er planologische uitwerking zou worden gegeven aan van de ontwikkelingsmogelijkheden van plantaardige teelten. Gebleken is het bestaande ruimtelijke beleid reeds voldoende garanties biedt voor de bescherming van kwetsbare gebieden en de groei van bedrijven op geschikte locaties. Wel hebben wij aangegeven wat in onze ogen de geschikte en minder geschikte gebieden zijn voor plantaardige teelten. Er zijn echter in het ontwerp geen extra regels toegevoegd om sturing te geven aan ontwikkeling van de intensieve teelten. De categorie-indeling van geschikte gebieden en minder geschikte gebieden is op een aantal onderdelen gewijzigd. Dit als gevolg van een gelijkshakeling tussen andere reconstructiegebieden.
8. **Balans in- en uitplaatsing intensieve veehouderij:** er is een overzicht opgenomen in het plan van het aantal geschikte vrijkomende locaties en de behoefte aan verplaatsing van andere bedrijven, binnen Boven-Dommel.
9. **Recreatie en toerisme:** Het projectlocatiegebied R&T op de grens van Eindhoven en Veldhoven is komen te vervallen.
10. **VAB's en NED's:** Ten aanzien van de mogelijkheden voor vrijkomende agrarische bebouwing wordt aangesloten bij de provinciale beleidsnotitie 'buitengebied in ontwikkeling'.
11. **Uitwerking van het reconstructieplan:** In het eerste conceptreconstructieplan is aangegeven dat er verschillende worden voorgedragen waar een uitwerkingsplan in relatie met herinrichting van toepassing zou zijn. Er is een concreet gebied toegevoegd voor zo'n uitwerkingsplan waar herinrichting van toepassing is: het ruikverkavelingsgebied Wintelre-Oerle; de meeste andere genoemde gebieden in het eerste concept worden uitgewerkt met behulp van integrale gebiedsplannen.
12. **Integrale zonering:** Er zijn wijzigingen doorgevoerd op de begrenzingen van de integrale zonering die in het eerste concept is opgenomen.
 - De landbouwontwikkelingsgebieden zijn verdeeld in primaire en secundaire landbouwontwikkelingsgebieden. Als er sprake is van overlap met kwetsbare functies en wanneer er tussen 1000 en 1500 meter afstand een VHR of NBwetgebied gelegen is, zijn de gebieden secundair landbouwontwikkelingsgebied. Hier kan geen nieuwvestiging plaatsvinden.

- Er is op aanwijzingen van het Rijk extensiveringsgebieden onderscheid gemaakt tussen gebieden waar de Stankwet van toepassing is (overige extensiveringsgebieden) en waar niet (extensiveringsgebieden met primaat natuur);
 - De landbouwontwikkelingsgebieden zijn minimaal 1000 meter gelegen vanaf VHR en NBWetgebieden. Dat leidt in concreto tot het vervallen van de landbouwontwikkelingsgebieden Peedijk (Valkenswaard) en de Randweg-Oost (Cranendonck). Deze gebieden zijn begrensd als verwevingsgebied. Het westelijk deel van landbouwontwikkelingsgebied Maaierheide vervalt en wordt verwevingsgebied. In het oosten komt er een klein stukje bij.
 - Een aantal verwevingsgebieden binnen 220 m van een A-gebied, zijn herbegrensd als extensiveringsgebied.
 - Vanuit de achterbanconsultatie diverse wijzigingsvoorstellen gedaan over het veranderen in extensiveringsgebieden in verwevingsgebieden en vice versa. Deze hadden in de meeste gevallen te maken met het belangen van één of meerdere locaties ter plekke. Het gaat om gebieden in de gemeente Veldhoven, Waalre, Cranendonck, Bergeijk en Heeze-Leende.
13. **Ontwikkelingsruimte intensieve veehouderij:** In de plannen wordt uitgegaan van het al langer in Brabant gehanteerde principe “bouwblok op maat”. In de verwevingsgebieden op duurzame locaties geldt dat tot een omvang van 1,5 hectare vergroting van bouwblokken aan de gemeenten wordt overgelaten. In de LOG's ligt deze grens voor de duurzame locaties op 2,5 hectare. Bij uitbreidingen boven deze omvang blijft de goedkeuringsseis van GS gelden. Voor nieuwvestiging geldt altijd het goedkeuringsvereiste.

Bij de vaststelling van het plan is, mede op basis van de inspraak, een aantal wijzigingen aangebracht. Het gaat meestal om verbeteringen, verduidelijkingen, actualisaties en een betere juridische verankering.

Wat hebben we gedaan met de aanbevelingen vanuit het MMA

Het MMA in de eerste paragraaf van dit hoofdstuk geeft een overzicht van ambitieuze maar realistische mogelijke extra ambities ten opzichte van het VKA. Indien er ooit aanleiding is om de ambitie van het VKA naar boven bij te stellen, bijvoorbeeld bij de eerstvolgende evaluatie over 4 jaar, dan komen wellicht de volgende MMA-ambities in aanmerking om in overweging te nemen, vanwege de hieronder ook beschreven argumenten:

1. Terugdringen overlap landbouwontwikkelingsgebieden met kwetsbare gebieden

In het huidige plan gaan we er vanuit dat we minimaal de begrensde landbouwontwikkelingsgebieden nodig hebben voor de behoefte aan inplaatsing. Wel hanteren we daarbij de volgende randvoorwaarden:

- We sluiten aan bij de notitie duurzame locaties en duurzame projectlocaties (GS).
- Hanteren minimaal 1000 meter afstand tussen Vogel- en Habitatrictlijngebieden en landbouwontwikkelingsgebieden.
- We maken onderscheid in primaire en secundaire landbouwontwikkelingsgebieden.

2. Waterconservering ten behoeve van de landbouw

De maatregelen ten behoeve van waterdoelen voor natuur leiden tot positieve effecten voor de landbouwgronden. Er zijn hiermee nog weinig landbouwgebieden over waar waterconservering nodig is. Waar dat wel nodig is doen we het wel.

3. Versnelde realisatie EHS door middel van verlaging bemestingsdruk

In het eerste concept nemen geen specifieke maatregelen om de bemestingsdruk ten aanzien van natte natuurplekjes terug te dringen. Als blijkt dat het wel nodig is om dit te doen ten

behoefte van de realisatie van de EHS dan doen we dat in de 1e herziening van het reconstructieplan.

4. Uitbreiding bouwblok intensieve veehouderij of andere sectoren zoals boomteelt, intensieve recreatie, etcetera) koppelen aan tegenprestatie tav eventueel landschap of milieu; inzet op Bovenwettelijke techniek.

Dit zijn nieuwe strategieën tov ons plan. In het tweede generatieplan kunnen we een dergelijke strategie uitwerken. Als al eerder in de uitvoering blijkt dat dit nodig staan wij hier voor open.

5. Sloopregeling (extra ten opzichte van bestaande regelingen)

Als in de uitvoering blijkt dat dit nodig staan wij hier voor open.

6. Intrekken milieuvergunningen

Deze intentie staat al in het voorliggende plan.

7. Alleen verplaatsing indien er sprake is van gecombineerde problematiek en een 'levensvatbaar' bedrijf

Deze insteek willen wij hanteren bij de realisatie van het voorkeursalternatief. Bij de verdeling van middelen zullen wij als eerste kijken naar bedrijven die voldoen aan genoemde criteria. Alleen verplaatsen vanuit ammoniak of stank levert (te) weinig baten (milieu) op tav de kosten (financieel) die het met zich meebrengt.

8. Verplaatsters in MMA is lager. Middelen inzetten voor andere doelstellingen

Toelichting: Het MMA gaat er vanuit dat maar van circa een kwart van de verwachte te stoppen locaties ook daadwerkelijk gaat verplaatsen. Dit betekent een duidelijke kostenmeevaller. De besparing die zo kan worden bereikt, kan worden benut voor andere maatregelen van het MMA (stimuleren technische maatregelen; extra vernatting natuurgebieden, maatregelen bodem- en waterkwaliteit etcetera).

Het slim inzetten van financiële middelen en ontschotting hebben wij als doelstelling in het plan zitten. Wij zien deze aanbeveling als een uitwerking daarvan. Echter, wij willen middelen niet alleen inzetten van doelstellingen van het MMA, maar ook voor andere doelstellingen (zie ons voorkeursalternatief) waar nu nog niet voldoende financiële middelen voor in beeld zijn. Omdat wij niet het MMA als voorkeursalternatief hanteren gaan wij er overigens vanuit dat de vrijkomende middelen niet van die aard zijn zoals wordt voorgesteld in het MMA.

9. Mestvergisting ten behoeve van de reductie stankoverlast

In 2e concept sluiten wij aan bij de MER-aanbeveling om de veld-emissies aan te pakken om zo het aantal stankgehinderden te reduceren. (uit de MER blijkt dat het verplaatsen van bedrijven relatief weinig winst oplevert voor het aantal stankgehinderden, tov de aanpak van veldemissies). Mestvergisting is hier een vorm van.

10. Eerder starten met ontsnippering.

Wij hebben de aanpak van versnippering als doelstelling voor de eerste planfase opgenomen (zat al in ons plan).

11. Droge EVZ versneld realiseren

Wij sluiten aan bij het tempo van gemeenten en waterschappen. Wij stimuleren en bevorderen kansen ter realisatie van de EVZ, ook als er zich kansen voordoen om versneld te realiseren.

12. Extra aandacht voor 'uitgekiende' lokalisering boom- en sierteeltgebieden

Wij hebben een stimuleringskaart gemaakt met een uitgekiende lokalisering van gebieden die wel geschikt, minder geschikt of niet geschikt zijn voor plantaardige teelten.

13. Terugdringen groeimogelijkheden in verwevingsgebieden

Door middel van een wijzigingsbevoegdheid bij grotere bouwblokken dan 1,5 hectare.

Op de volgende hoofdpunten heeft de *commissie het plan niet veranderd*, vanwege de hieronder beschreven argumenten, ondanks dat de effectbeschrijving daartoe wel aanleiding zou kunnen geven:

14. Verdergaande maatregelen voor waterdoelen rondom natte natuurgebieden:

In Boven-Dommel blijkt uit de GGOR-studie dat verdergaande maatregelen voor de Natte natuurgebieden in verhouding heel weinig extra winst opleveren, ook in verhouding met de hoeveelheid geld en inspanning die er geleverd moeten worden om de geringe extra winst te bereiken. Wij beperken onze maatregelen dus tot de grenzen van het natuurgebied.

15. Nieuwvestiging alleen toestaan indien deze projectmatig plaats vinden (met extra milieu- en veterinair rendement) en/of bij voldoende tegenprestaties

De voorgestelde regeling van GS over ontwikkelingsplannen en onderzoeksplicht tav hervestiging binnen 10 km nemen we op in het plan. Dit vinden wij voldoende, gezien de bestaande wet en regelgeving die van toepassing is op nieuwvestiging.

16. 500 meter zones

Tekst MER De 500 meter zones rondom de voor verzuring gevoelige delen van de natuurgebieden die tevens een status als vogelrichtlijn-, habitatrictlijn- of natuurbeschermingsgebied hebben, als extensiveringsgebied begrenzen. Er wordt binnen 500 meter ook verwevingsgebied gehanteerd.

10 Uitvoering



In de reconstructie staat de uitvoering centraal. In dit hoofdstuk gaan wij in op onze uitvoeringsstrategie (§10.1) en de organisatie van de uitvoering (§10.2). In §10.3 geven wij een indicatie van de kosten van dit plan. De inzet van regelingen en instrumenten komt aan bod in §10.4. Paragraaf 10.5 gaat in op de bestuursovereenkomsten. Vervolgens komt in §10.6 de rol van communicatie in de uitvoering aan bod. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met de wijze waarop wij de uitvoering gaan monitoren (§10.7).

10.1 Uitvoeringsstrategie

10.1.1 Programmering op doelen

Het reconstructieplan is een ‘doelenplan’: het geeft aan wat we in 2016 gerealiseerd willen hebben. De programmering van de uitvoering vindt plaats aan de hand van deze doelen. Een plan met helder geformuleerde einddoelen heeft veel voordelen ten opzichte van de meer traditionele blauwdrukplannen met een ruimtelijk eindbeeld:

1. *Het vergroot de doelgerichtheid en kosteneffectiviteit in de programmering en uitvoering.* Heldere, meetbare doelen dwingen tot nadenken over de beoogde effecten van projecten en de bijdrage die de projecten kunnen leveren aan het realiseren van de doelen. Zo kan de (kosten) effectiviteit van verschillende projecten of activiteiten tegen elkaar afgewogen worden en kunnen de juiste keuzes gemaakt worden - welke projecten worden waar en wanneer uitgevoerd?.
2. *Monitoring, evaluatie en bijstelling worden eenvoudiger.* Een belangrijk onderdeel van de uitvoering van de reconstructie is - ook voor het Rijk - de monitoring en evaluatie van de behaalde resultaten, op basis waarvan het uitvoeringsprogramma kan worden bijgesteld. Daarbij gaat het steeds minder om de vraag of een activiteit of project inderdaad is uitgevoerd, maar veel meer om de vraag in welke mate de activiteit of het project heeft bijgedragen aan het realiseren van de doelen. Het formuleren van heldere, meetbare doelen maakt deze werkwijze mogelijk.
3. *Het vergroten van de flexibiliteit.* Sturen op doelen biedt flexibiliteit bij de uitvoering in de streek. Als de omstandigheden veranderen, kunnen de betrokken partijen activiteiten eerder, later of op andere wijze uitvoeren. Hiervoor hoeven niet steeds opnieuw bestuurlijke afspraken gemaakt te worden, op voorwaarde dat de doelen gehaald worden.
4. *Ambities blijven overeind,* terwijl de uitvoeringstermijn kan veranderen. Door doelen centraal te stellen kunnen ook bij tegenvallende financiële ruimte de ambities overeind blijven, zonder het plan meteen te moeten bijstellen. Sturen op doelen maakt het mogelijk om de doelen gedurende de uitvoering te faseren, dus sneller of juist langzamer te realiseren, afhankelijk van de mogelijkheden die zich voordoen.
5. *Het vormt de basis voor bestuurlijke afspraken.* Helder geformuleerde, meetbare doelen vormen een goede basis voor bestuurlijke afspraken tussen relevante betrokken partijen. De opbouw van het plan en de geformuleerde doelen bieden hiervoor de mogelijkheid. Ze vormen het beleidsmatige toetsingskader voor de programmering van de activiteiten in de streek.

Uitvoeringsprogramma

Het reconstructieplan geeft inzicht in de doelen voor de lange termijn, in hetgeen we in 2016, aan het eind van het reconstructieproces bereikt willen hebben. In het uitvoeringsprogramma wordt de vertaalslag gemaakt van deze lange termijn doelen naar de doelen voor de korte termijn, de komende vier jaar. Deze vormen als het ware een tussenstop op weg naar de realisatie van dit eindbeeld op de lange termijn. Deze tussendoelen zijn zo goed als mogelijk gekwantificeerd en meetbaar gemaakt.

10.1.2 Gefaseerde aanpak in de uitvoering

Reconstructie is en blijft een dynamisch proces. Het is niet mogelijk alles tegelijk op te pakken. Een gefaseerde aanpak van plan en uitvoeringsprogramma maakt het mogelijk tijdig bij te sturen op basis van de ervaringen in de uitvoering. Ook kunnen nieuwe ontwikkelingen, inzichten of andere prioriteiten in het beleid worden verwerkt.

De volgende overwegingen hebben een rol gespeeld bij de fasering:

1. Onze prioriteiten bij het realiseren van bepaalde doelen (in willekeurige volgorde):
 - de ontwikkeling van natuurlijke watersystemen (waterberging, beekherstel, vernatting);
 - de realisering van de ecologische hoofdstructuur en herstel en bescherming van het landschap;
 - de uitplaatsing van de intensieve veehouderij in de extensiveringsgebieden gekoppeld aan inplaatsing en ontwikkeling van de intensieve veehouderij op duurzame locaties;
 - economische ontwikkeling en behoud van leefbaarheid in het landelijk gebied;
2. Het belang van een combinatie van thematische ambities en maatregelen en van de aanpak van meer complexe, gestapelde (geïntegreerde) problematiek en maatregelen. Op sommige plaatsen zullen thematische maatregelen volstaan. Maar vaak zal dat niet het geval zijn. Een integrale aanpak is immers eigen aan het reconstructieproces. Ook willen we meer weerbare kwesties die een langere voorbereidingstijd vragen niet in de tijd naar achter schuiven. Dan is het van belang de voorbereiding daarvan in de periode 2005 - 2008 te starten.
3. Overwegingen van praktische aard: de quick wins: maatregelen die snel kunnen worden uitgevoerd en projecten die snel kunnen worden gerealiseerd.
4. Maatregelen en activiteiten die de bevolking in het gebied het meest wenselijk acht.

10.1.3 Van doelen naar projecten

Op gang brengen van het proces

Om het uitvoeringsproces op gang te brengen is een stevig geloof in de doelen van reconstructie nodig plus het hierbij behorende enthousiasme, initiatief en verantwoordelijkheid van partijen in de streek, gesteund door provincie en Rijk. De provincie wil het uitvoeringsproces op gang brengen door heldere afspraken te maken in een uitvoeringsconvenant. Hierin komen afspraken over wie wat doet, wie wat betaalt en hoe we de uitvoering van de grond krijgen. We willen initiatiefnemers stimuleren en ondersteunen. We vragen de reconstructiecommissie om drijvende krachten in de streek mobiliseren. Door partijen met elkaar in contact te brengen kunnen projecten gezamenlijk worden opgepakt. Hierdoor wordt de bestuurlijke, beleidsmatige en financiële haalbaarheid aanzienlijk vergroot. De samenwerking die in de afgelopen jaren al is ontstaan, is van essentieel belang om tot een effectieve uitvoering te komen. Deze zal worden gecontinueerd en waar mogelijk uitgebouwd. Waar nodig willen wij nieuwe samenwerkingsverbanden tot stand brengen.

Oog voor verschillen in uitgangssituatie

Afhankelijk van de uitgangssituatie kan de strategie om doelen te realiseren verschillen. Een goede analyse van de ruimtelijke, economische en milieuproblematiek is dan ook essentieel om tot goede projecten te komen.

Daarbij moeten tal van vragen beantwoord worden. Speelt er één probleem en is er dus één doel, of is er een combinatie van problemen en moeten er dus meerdere doelen die met elkaar samenhangen gerealiseerd worden? Is er een verkavelingsprobleem in het gebied? Hoe groot is dan de omvang daarvan? Ook vragen als 'is er een landinrichtingscommissie of andere uitvoeringscommissie in het gebied actief die de realisering kan oppakken' moeten worden beantwoord? Per gebied moet steeds worden gekeken naar de meest effectieve en efficiënte uitvoeringsvorm.

Wanneer zich in een gebied kansen voordoen om in een (integraal) project meerdere doelen tegelijk te realiseren moeten deze worden benut. Een goed voorbeeld hiervan zijn de beekdalen. Vaak willen we hier meerdere doelen tegelijk realiseren zoals beekherstel, natuurontwikkeling, waterberging, landschapsversterking, multifunctionele landbouw en recreatieve routestructuren. Het bedenken van slimme combinaties in één project dient dan vele doelen.

Oog voor het totale programma

De reconstructie is geen vrijblijvend proces. De partijen in de streek moeten voldoende oog hebben voor het totale programma waarin de doelen zijn vastgelegd en waarop de financiering is gebaseerd. Dat heeft consequenties voor de manier waarop zij verantwoordelijkheid nemen voor individuele projecten.

Het is daarom van belang individuele projecten te beoordelen op hun positie binnen het totale programma. Criteria die een rol spelen bij de beoordeling van projecten zijn bijdrage aan de reconstructiedoelen ook in relatie tot de kosten van het project, haalbaarheid en tempo van uitvoering.

Samenwerking en creativiteit

De uitvoering van de reconstructie vergt een grote inzet van alle partijen. Maar ook vooral een grote creativiteit en bereidheid om samen te werken in de manier waarop het proces wordt opgepakt. Dat planning met blauwdrukken niet werkt, is al eerder vast komen te staan. Maar we kunnen gebruik maken van nieuwe verworvenheden op het gebied van planning. Kern daarvan is om betrokkenen in een vroeg stadium bij elkaar te brengen om gezamenlijk te bepalen hoe de gestelde doelen in de praktijk het best kunnen worden gerealiseerd en welke projecten daarvoor nodig zijn. Door kennis van bedrijven, belangengroepen, ontwerpers, burgers, overheden en kennisinstituten aan elkaar te koppelen, worden nieuwe kansen gecreëerd. Op die manier wordt vernieuwing en innovatie in de hand gewerkt en kunnen het imago en de ontwikkelkracht van de regio worden versterkt.

Het is van groot belang de juiste mensen te selecteren om het proces op gang te brengen en te houden. De ideevorming vraagt om innovatieve wetenschappers, specialisten en creatieve geesten. De draagvlakvorming vraagt om spelers uit de wereld van opinievorming en beleid. De uitvoering vraagt om financiers, bestuurders en projectontwikkelaars. In Brabant spelen diverse ontwikkelingsmaatschappijen hierin nu al een onmisbare rol.

Bij de planvorming heeft de zogenoemde Telos-Driehoek centraal gestaan. Dit is een model dat ontwikkeld is door het Brabants Centrum voor Duurzaamheidsvraagstukken. Het kan gebruikt worden om het ecologische, economisch en sociaal-cultureel kapitaal met elkaar in evenwicht te brengen. Het is van belang dat deze manier van denken ook in de uitvoering terugkomt.

Een krachtige ondersteuning van de uitvoering door de betrokken overheden is onontbeerlijk. Dit vergt een meer bedrijfsmatige en sterker op uitvoering gerichte manier van handelen van de betrokken overheden, Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen.

Het reconstructieproces is een integraal proces. Dat vergt een grote mate van synergie in het denken en handelen van bestuurders en ambtenaren van de verschillende beleidssectoren die bij de plattelandsontwikkeling zijn betrokken. Beoordelaars van ruimtelijke of sociale en econo-

mische plannen, vergunningverleners en subsidieverstrekkers moeten in een vroegtijdig stadium bij de ontwikkeling van uitvoeringsplannen worden betrokken om kansen en haalbaarheid van projecten mee in te schatten. Dit maakt vroegtijdige bijsturing mogelijk en voorkomt teleurstelling achteraf. Daarnaast is het van belang dat financiële programma's binnen diverse overheden ontkokerd worden.

10.2 Uitvoeringsorganisatie

10.2 ↔ 6.2

In het reconstructieproces is een goede wisselwerking en samenwerking tussen de verschillende overheden, maatschappelijke partners en particulier initiatief tot stand gekomen. Gezamenlijk hebben bestuurslagen en maatschappelijke instellingen de ambities voor Boven-Dommel bepaald. Deze gezamenlijke aanpak en verantwoordelijkheid, die in de voorbereidingsfase van het reconstructieplan is opgebouwd, zal in de fase van uitvoering worden voortgezet en uitgebreid.

Hoofdpijn daarbij is dat de uitvoering in de streek wordt vorm gegeven. De streek weet wat er in het gebied speelt en waar de kansen liggen. De streek is ook het best in staat om snel en effectief de beoogde doelen te realiseren. De reconstructiecommissie en het samenwerkingsverband van uitvoerende partijen hebben dan ook een belangrijke rol in de uitvoering.

Gedeputeerde Staten zullen de uitvoering in Boven-Dommel actief ondersteunen. Structureel worden een gebiedscoördinator en een gebiedsmakelaar ingezet. Deze medewerkers participeren ook in het hierboven genoemde samenwerkingsverband. Verdere capaciteitsinzet wordt flexibel op basis van het provinciale uitvoeringsprogramma toegekend. Voorts wordt per gebied bijgedragen in de kosten van een streekmanager. De reconstructiecommissies krijgen de beschikking over een werkbudget.

Binnen de provincie wordt een “back-office” ingericht die in de praktijk zal werken als vraagbaak voor vragen in de regio en als loket cq eerste aanspreekpunt voor vragen op inhoudelijk, financieel en juridisch gebied. De “back-office” is voorts het coördinatiepunt voor afstemming met de lijnorganisatie, de toetsing van projectvoorstellen en voor de provinciale programmering en monitoring.

10.3 Indicatieve kosten

10.3 ↔ 6.4

De bekostiging van het uitvoeringsproces is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Wij hebben op basis van normkosten de totale kosten tot 2016 berekend. Voor de realisatie van het voorkeursalternatief (doelen 2016) worden de kosten geraamd op € 278 miljoen.

De volgende tabel geeft een indicatief overzicht van de kosten per reconstructiedoel.

Tabel 10. 1 indicatieve kosten per reconstructiedoel in Boven-Dommel

Reconstructiedoelen		Kosten t/m 2016	
Proces	0. Procesgelden	€	600.000
Water en bodem	1. Mogelijkheden voor regionale waterberging zijn toegenomen	€	42.000.000
	2. De gewenste hydrologische situatie is gerealiseerd (GGOR)	€	9.000.000
	3. Waterkwaliteit (grond- en oppervlaktewater) en bodemkwaliteit zijn verbeterd (fosfaat, stikstof, bestrijdingsmiddelen)	€	12.000.000
	4. Ecologische en landschappelijke kwaliteit van beken én kreken is verbeterd	€	31.000.000
	5. Schonere bodems	€	11.000.000
Subtotaal Water en Bodem		€	100.000.000
Milieu	6. Ammoniakdepositie op de Wav-gebieden en emissie in het totale reconstructiegebied is verminderd	€	7.000.000
	7. Stankhinder is verminderd	€	13.000.000
	8. Duurzame productie van energie en duurzame mestverwerking is toegenomen	€	500.000
	9. De kwaliteit van stilte en donkere gebieden is verbeterd	€	300.000
Subtotaal Milieu		€	21.000.000
Natuur	10. De EHS is gerealiseerd	€	94.000.000
	11. Ecologische verbindingzones zijn gerealiseerd	€	17.000.000
	12. Kwetsbare soorten zijn beschermd	€	8.000.000
	13. Agrarisch natuur- & landschapsbeheer is geoptimaliseerd	€	300.000
Subtotaal Natuur		€	119.000.000
Landschap en	14. Landschappelijke en cultuurhistorische waarden zijn versterkt en hersteld	€	368.000
	15. Beeldkwaliteit van het landelijk gebied is verbeterd	€	2.000.000
	16. Optimale ruimtelijke kwaliteit in stedelijke regio's	€	2.700.000
Subtotaal Landschap en Cultuurhistorie		€	5.000.000
Landbouw	17. Veterinaire kwetsbaarheid is verminderd	€	240.000
	18. De ruimtelijke structuur voor de landbouw is verbeterd	€	24.000.000
	19. Economische basis voor de landbouw is verbreed	€	500.000
	20. Duurzame productie is toegenomen	€	500.000
Subtotaal Landbouw		€	25.200.000
Recreatie en toerisme	21. Mogelijkheden voor toerisme en recreatie in het landelijk gebied zijn verbeterd	€	4.700.000
Subtotaal Recreatie en toerisme		€	4.700.000

Reconstructiedoelen		Kosten t/m 2016	
Wonen, werken en leefbaarheid	22. Sociale gevolgen van veranderingen binnen de landbouw worden opgevangen	€	600.000
	23. Economische ontwikkelingen op het platteland worden gestimuleerd	€	600.000
	24. De leefbaarheid in het landelijk gebied is behouden en versterkt	€	1.500.000
Subtotaal Wonen, werken en leefbaarheid		€	2.700.000
Totaal		€	278.200.000

Uitgangspunt bij de gevolgde programmeringsystematiek is dat wij met het Rijk meerjarige afspraken kunnen maken. Wij willen met het Rijk elke vier jaar afspraken maken over de doelen die wij willen realiseren en het geld dat hiervoor beschikbaar wordt gesteld in het kader van het Investeringsfonds Landelijk Gebied. Na de vier jaar wordt verantwoording gegeven aan het Rijk over de uitvoering van het programma in die vier jaar.

10.4 Samenhang in regelingen en instrumenten

10.4 ↔ 6.5

Om de doelen te kunnen realiseren hebben we de beschikking over een aantal instrumenten. Bij de reconstructie van het landelijk gebied spelen zowel regulerend als stimulerend instrumentarium een rol. Het regulerende instrumentarium staat beschreven in hoofdstukken 6 en 11 van deel B. Hier gaan we vooral in op het stimulerende instrumentarium. Dat wil zeggen (financiële) steun voor projecten die bijdragen aan de reconstructie van het landelijk gebied. Naast de verschillende subsidieregelingen hebben we nog andere instrumenten die we in kunnen zetten om onze doelen te realiseren. Ook worden indien nodig nieuwe instrumenten ontwikkeld. De stimulerende instrumenten zijn ondergebracht in vijf instrumentenpakketten, die hierna worden beschreven.

10.4.1 Instrumentenpakketten

Pakket 1: Inrichting

Realisatie van de doelstellingen van de reconstructie (natuur, landbouw, water, milieu, recreatie, nieuwe economische activiteiten) betekent in delen van het reconstructiegebied een aanpassing van het gebruik van gronden en gebouwen. Aanpassing van de inrichting van percelen en gebieden aan dit veranderde gebruik ondersteunt dit vaak in belangrijke mate. Ook kan het nodig zijn de gebruiksmogelijkheden van een perceel of gebied te vergroten door een aangepaste inrichting.

Er bestaan vele subsidieregelingen waarvan gebruik kan worden gemaakt bij de (fysieke) herinrichting van het landelijk gebied. Voortdurend verdwijnen er regelingen en komen er nieuwe voor in de plaats. Daarom geven wij hier geen overzicht van deze regelingen. Wij constateren dat dit woud van regelingen de uitvoerders van projecten verlamt. Als we een flinke slag willen slaan in de uitvoering, moeten we de diverse subsidieregelingen bundelen. Om bestaande instrumenten meer aan te laten sluiten op de projecten en de verkokering van regelingen te verminderen, onderzoeken wij de mogelijkheid van een reconstructiefonds. Daarnaast wordt in de uitvoeringsorganisatie kennis over regelingen en instrumenten gebundeld, om vanuit één loket ondersteuning te kunnen bieden.

Het Rijk zal de diverse rijksgeldstromen voor het landelijk gebied zoveel mogelijk gaan bundelen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). De verschillende regelingen die er nu

zijn, worden gesaneerd en het detailniveau van de te realiseren doelen zal worden verminderd. Bij het ILG gaat het ook om nieuwe bestuurlijke verhoudingen, waarbij verantwoordelijkheden op de juiste plek worden gelegd. Provincie en regio's krijgen daarbij de ruimte om eigen (politieke) keuzes te maken.

Pakket 2: Grondmobiliteit

Voor de realisatie van veel doelen uit het reconstructieplan is functieverandering van landbouwgronden nodig. Dat geldt onder andere voor het realiseren van doelen op het gebied van natuur, landschap en waterberging. Maar ook voor de ruimtelijke structuur van de landbouw zelf, en met name de grondgebonden melkveehouderij (grote aaneengesloten huiskavels), is verwerving van gronden, een ruimtelijke herstructurering, het flexibel toedelen van gronden, en het optimaal benutten van de grondmobiliteit gewenst. Dit pakket bestaat uit de volgende instrumenten:

- **Kavelruil.** Voor het verhogen van de grondmobiliteit wordt het instrument kavelruil breed ingezet in samenhang met inbreng van gemeentegronden (grondpot) c.q. aanhaking / uitbreiding van het provinciale grondverwervingsbeleid. We stellen hiervoor voldoende en professionele uitvoeringscapaciteit beschikbaar.
- **Wettelijke herverkaveling.** In veel gebieden met gestapelde problematiek is herverkaveling bij uitstek het instrument om de doelen te realiseren. Herverkaveling is daarmee één van de belangrijkste instrumenten van de reconstructie. Hier wordt in hoofdstuk 11 nader op ingegaan.
- **Grondbank.** Voor de uitvoering van veel reconstructieprojecten moet vooraf grond worden aangekocht. In het uitvoeringsprogramma is de totale verwervingsbehoefte geraamd, evenals de benodigde hoeveelheid strategische aankopen. Voor deze strategische aankopen worden huidige BBL-gronden ingezet. Daarnaast maken Rijk en provincie gelden vrij voor strategische aankopen. De waterschappen en veel gemeenten hebben al budgetten hiervoor. De gezamenlijke partijen stemmen hun aankoopactiviteiten onderling goed af (via een aankoopoverleg).
- **Onteigening.** De Reconstructiewet biedt de mogelijkheid om het instrument onteigening in te zetten voor de realisatie van het reconstructieplan. Op dit moment willen we via verwerving op vrijwillige basis onze doelen realiseren. Bij komende planherzieningen gaan wij na of het nodig is onteigening in te zetten.

Pakket 3: Groene en blauwe diensten

Er is een veelheid aan regelingen voor de stimulering van allerlei vormen van (agrarisch) beheer van landschap, natuur en bos, en voor de ontwikkeling van bos, mensgerichte natuur en soortenbescherming. Daarnaast zijn er ook de (voorziene) regelingen ten aanzien van verdrogingsbestrijding (natschaderegeling), voor waterberging, Koopmansgebieden en groenblauwe dooradering. Wij willen deze regelingen gecoördineerd en aanvullend op elkaar inzetten. De uitvoeringsorganisatie zal een belangrijke rol spelen in deze coördinatie. In Brabant zijn nog nauwelijks regelingen beschikbaar voor blauwe diensten. Regelingen voor blauwe diensten kunnen een belangrijke rol vervullen bij de realisatie van verdrogingsherstel van natuurgebieden en realisatie van waterberging. Wij ontwikkelen een regeling voor blauwe diensten die invulling geeft aan de behoefte en aansluit op de bestaande regelingen voor groene diensten. Indien mogelijk vervangen we bestaande regelingen voor groene diensten door een integrale regeling voor groenblauwe diensten.

Pakket 4: Verplaatsen, slopen en beëindigen

Door middel van de integrale zonering willen wij de intensieve veehouderij ruimtelijk sturen. Intensieve veehouderijbedrijven krijgen in de integrale zonering geen uitbreidingsmogelijkhe-

den op plaatsen waar ze nadelige milieugevolgen hebben (de extensiveringsgebieden en delen van verwevingsgebieden). Op plaatsen waar de nadelige milieugevolgen het kleinst zijn (op duurzame locaties in de landbouwontwikkelingsgebieden en duurzame locaties in verwevingsgebieden) bieden we veel ruimte. Een afwaartse beweging vanuit de extensiveringsgebieden wordt gestimuleerd door in deze zone gelegen bedrijven (financieel) te ondersteunen bij beëindiging of verplaatsing. Onder deze gebieden vallen extensiveringsgebieden met primaat natuur én overige extensiveringsgebieden, voor zover gelegen binnen de 250 meter van voor verzuring gevoelige gebieden. Dit laatste in financiële samenwerking met gemeenten. De gemeenten nemen deze verantwoordelijkheid op zich voor verplaatsing van bedrijven vanuit de extensiveringszones rondom bebouwingsconcentraties. Daarnaast willen we ook andere typen bedrijven (zoals glastuinbouw) die in kwetsbare gebieden liggen (financieel) ondersteunen bij het beëindigen of verplaatsen. Ook toeristisch-recreatieve bedrijven geven in sommige gevallen aan te willen verplaatsen, omdat zij op hun huidige locatie, veelal in de EHS, geen uitbreidingsmogelijkheden hebben. We bevorderen dat de gebouwen die na beëindiging of verplaatsing vrij komen, gesloopt worden om het landschapsbeeld te verbeteren en de verstening van het buitengebied tegen te gaan. In de extensiveringsgebieden rondom bebouwingsconcentraties bieden we ruimte voor hergebruik van de voormalige agrarische bedrijfslocaties.

Voor dit pakket zijn de volgende instrumenten beschikbaar of in ontwikkeling:

- Verplaatsingsregeling Intensieve Veehouderij (VIV):
Voor de ondersteuning van verplaatsingen is de Verplaatsingsregeling Intensieve Veehouderij (VIV) in het leven geroepen. Er kan een financiële ondersteuning gegeven worden wanneer een bedrijf bij openstelling van het project zoals bedoeld in artikel 3 van de beleidsregeling Verplaatsing Intensieve Veehouderijen, in het vigerende (ontwerp) reconstructieplan gelegen is in een extensiveringsgebied met het primaat natuur. Indien het bedrijf anderszins in een extensiveringsgebied ligt op een afstand kleiner dan 250 meter tot een voor verzuring gevoelig gebied ingevolge de Wet Ammoniak en Veehouderij, is deelname aan het project mogelijk mits bij aanmelding uit een schriftelijke verklaring van een derde partij (zoals een gemeente of eigenaar van een stankgevoelig object) blijkt dat deze partij een substantiële bijdrage wil leveren aan de door de provincie Noord-Brabant te betalen koopsom en deze bereidheid effectief maakt en gestand doet gedurende de looptijd van het project.
Voorts wordt de VIV in die zin aangepast dat bedrijven zoals bedoeld in § 11.6.1 ad b. onder “Toekenning van bouwblokken”, sub 8, zich ook kunnen aanmelden voor de VIV. De achterblijvende stallen in de extensiveringsgebieden moeten worden gesloopt om de verstening van het landschap tegen te gaan. De kosten van het slopen worden vergoed in het kader van het verplaatsingsproject. In de jaren 2005-2007 heeft de provincie budget beschikbaar voor circa 50 verplaatsingen (circa 40 mln). De provincie vraagt het Rijk ook gelden voor verplaatsing beschikbaar te stellen.
- Beëindigingsregeling:
Naast geld voor verplaatsing komt er geld beschikbaar voor beëindiging van intensieve veehouderijbedrijven. Voor intensieve veehouderijen, die zijn gelegen in de gebieden en waarvoor de voorwaarden gelden zoals omschreven onder punt 1, die niet willen verplaatsen maar beëindigen, kunnen zich aanmelden voor een beëindigingsregeling. Hierbij wordt zowel een vergoeding voor het doorhalen van de dierrechten als een vergoeding voor de sloop van de leegkomende stallen (ter voorkoming van verstening van het landschap) verstrekt. In de jaren 2005-2007 heeft de provincie budget beschikbaar voor circa 75 beëindigingen (circa € 12,5 mln).
- Ruimte voor Ruimte: Intensieve veehouderijbedrijven die niet in aanmerking kunnen komen of willen komen voor de beëindigingsregeling kunnen bij beëindiging gebruik maken van de bestaande ‘ruimte voor ruimte’-regeling. In deze regeling worden de kosten

van sloop van stallen gedragen door het bouwen van woningen. Bedrijven krijgen dan géén vergoeding voor het moeten doorhalen van de dierrechten. Deelname aan de Ruimte voor ruimteregeling staat ook open voor intensieve veebedrijven buiten extensiveringsgebieden en is vooral aan de orde wanneer bedrijven hun locatie of andere percelen hebben op een plaats waar, conform het Streekplan 2002, woningbouw in het kader van Ruimte voor Ruimte mogelijk is (in de regel aansluitend aan bestaande bebouwing).

- Sloopregeling: de sloop van agrarische bebouwing die vrij komt door verplaatsing en beëindiging is in de verplaatsings- en beëindigingsregelingen opgenomen. Onafhankelijk daarvan staat ook agrarische bebouwing leeg. Wij zijn voornemens een subsidieverordening in te stellen waarin de kosten voor de sloop van overbodige agrarische bebouwing in het buitengebied (deels) vergoed wordt, onafhankelijk van de verplaatsings- en beëindigingsregelingen.
- OntwikkelingsBureau Intensieve Veehouderij (OBIV). Om de intensieve veehouderijbedrijven die willen verplaatsen uit een extensiveringsgebied te begeleiden, is de OBIV (voorheen OMIV) opgericht. De OBIV ondersteunt gemeenten bij de ontwikkeling van landbouwonwikkelingsgebieden. Ook worden agrarische ondernemers, die overwegen om tot bedrijfsverplaatsing te komen, hierbij ondersteunt.
- Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij (TOM)
Voor de glastuinbouw geldt dat bedrijven soms nu niet op de beste plekken zijn gelegen (EHS, GHS en AHS-landschap). De Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij ondersteunt de verplaatsing van glastuinbouwbedrijven door het ontwikkelen van duurzame projectlocaties.
- Herstructurering toeristisch-recreatieve bedrijven:
We onderzoeken de mogelijkheden voor herstructurering van toeristisch-recreatieve bedrijven in kwetsbare gebieden.

Pakket 5: nieuwe economische dragers en leefbaarheid

Een van onze prioriteiten is het oplossen van de problematiek van de kernrandzone.

Knelpunten zijn er ten aanzien van het voorzieningenniveau in de kleine kernen, uitlooptmogelijkheden vanuit de kernen, ontwikkeling van agrarische activiteiten c.q. andere economische dragers gericht op de kernen (zorgactiviteiten, boerderijwinkels), toeristisch-recreatieve ontwikkelingen, stankoverlast, mogelijkheden voor woningbouw in relatie met stankproblematiek en ontwikkeling van landschappelijke kwaliteit van de kernrand.

Hiertoe zijn de volgende instrumenten beschikbaar:

- Het Streekplatform de Kempen helpt bij het initiëren van lokale projecten ter verbetering van de sociale en economische structuur. In het Streekplatform wordt de regionale kennis van dit thema gebundeld. Het platform stelt een streekmanager aan. Deze heeft een belangrijke taak bij het initiëren van lokale projecten ter verbetering van de sociaal economische structuur. de streekmanager levert een bijdrage aan de regionale kennis van dit thema en zet in op innovatie en kennisontwikkeling.
- Dorpsontwikkelingsplannen. In een dorpsontwikkelingsplan wordt vanuit de reconstructiedoelen, de lokale ruimtelijke problematiek (wat voor problemen zijn er in het betreffende dorp en de omgeving?) en de lokale sociale agenda (waaraan hechten de bewoners het meeste belang?) een lokaal toegespitst programma opgesteld, met (integrale) projecten die bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid en nieuwe inkomensmogelijkheden voor agrariërs (beleid ten aanzien van Voormalige Agrarische Bedrijfsgebouwen). Het dorpsontwikkelingsplan wordt gezamenlijk opgesteld en uitgevoerd door bewoners, gebruikers en overheden. Iedere partij draagt vanuit zijn eigen rol bij aan de uitvoering. Door de gezamenlijke en integrale aanpak kunnen problemen opgelost worden die door een individuele of sectorale aanpak niet of veel minder snel opgelost zouden kunnen worden. Vooral het proces waarlangs het dorpsontwikkelingsplan tot stand komt (via ‘dialoog’) is bepalend

voor het succes van het instrument. Tot op heden is er weinig ervaring met een dergelijk proces. Dit instrument heeft daarom nog verdere ontwikkeling. Er worden niet alleen voor dorpen ontwikkelingsplannen gemaakt. Ook ontwikkelingsplannen voor bebouwingsclusters en stad-landplannen vallen hieronder, omdat hier dezelfde doelstellingen spelen.

- AGRO & Co. Dit is een ontwikkelingsmaatschappij die vooral proces- en productinnovatie wil faciliteren. Daarnaast is financiële ondersteuning mogelijk, bijvoorbeeld voor omschakelende agrariërs.
- Brabants platform voor Duurzaamheidsinitiatieven. Wij hebben het initiatief genomen voor een Brabants platform voor Duurzaamheidsinitiatieven. Vanuit het platform wordt één Brabantse Duurzaamheidsagenda opgesteld. Diverse bestaande provinciale programma's gaan daarin samenwerken zoals 'Actie Brabant Duurzaam' en 'Leren Voor een Duurzame Samenleving' (deels een Rijksprogramma). In het kader van de duurzaamheidsagenda worden concrete projecten die passen in de Telosdriehoek en uitgevoerd worden door allianties van partijen (bedrijfsleven, overheden, maatschappelijke organisaties), geïnitieerd en medegefinancierd.

10.4.2 Nieuwe instrumenten

In de praktijk komt het te vaak voor dat het geld dat beschikbaar is binnen bestaande regelingen niet volledig wordt benut. Tegelijk zijn er goede projecten en projectideeën die niet van de grond komen door gebrek aan geld. Hiervoor zijn twee oorzaken te benoemen. De huidige financiële regelingen zijn vaak star. Ze hebben een veelheid aan criteria, waardoor het soms bijna onmogelijk is om de projectaanvraag zo in te dienen, dat deze binnen de regeling past. Om alle goede projecten en projectideeën van de grond te krijgen, willen wij meer samenhang brengen in de inzet van bestaande instrumenten. Daarnaast willen we waar nodig nieuwe instrumenten ontwikkelen.

Wij onderzoeken concreet de mogelijkheden voor nieuw instrumentarium met betrekking tot blauwe diensten, verplaatsing van recreatiebedrijven en sloop van leegstaande (agrarische) bedrijfsgebouwen. Daarnaast willen we samenwerkingsverbanden aangaan met marktpartijen, via publiek-private samenwerkingsconstructies. De ervaringen die hiermee in het verleden zijn opgedaan (OBIV, TOM, ORR (Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte)), willen we hierbij optimaal benutten.

10.5 Bestuursovereenkomsten

De problemen in de reconstructiegebieden zijn zo complex dat samenwerking van alle betrokken overheden noodzakelijk is. Daarom bepaalt de Reconstructiewet (artikel 14, lid twee) dat bij het reconstructieplan een bestuursovereenkomst gesloten wordt tussen Gedeputeerde Staten en de besturen van de betrokken gemeenten en waterschappen.

Om de betrokkenheid van de verschillende partijen tijdens de uitvoering te waarborgen is op 10 november 2004 een vervolgovereenkomst met de waterschappen gesloten. Met de gemeenten wordt op 5 juli 2005 een vervolgovereenkomst gesloten. In deze overeenkomsten worden de afspraken ten aanzien van de taken en verantwoordelijkheden bij het realiseren van de uitvoeringsprojecten, de kostenverdeling, het flankerend beleid e.d. meer in detail vastgelegd. De overeenkomsten hebben het karakter van een inspanningsverplichting voor de realisatie van het plaatselijke uitvoeringsprogramma.

10.6 Communicatie

Het realiseren van de ambities en succesvol uitvoeren van de voorgenomen projecten en maatregelen staat of valt met een goede communicatiestrategie en -aanpak. Deze in voorbereiding,

samen met onze uitvoeringspartners in de streek. Daarbij maken wij tevens afspraken over de organisatie van de communicatie en de inzet van instrumenten, middelen en mensen.

Hierbij zijn de volgende punten van belang:

- Heldere boodschappen, zowel wat betreft het doel en de meerwaarde van het reconstructiesproces in Boven-Dommel als wat betreft de maatregelen en projecten die de streek onderneemt om de ambities te realiseren;
- Het uitdragen van successen, geslaagde projecten en ambities die zijn gerealiseerd.
- Transparantie in het totale proces van voorbereiding, besluitvoering, uitvoering en evaluatie van projecten en maatregelen. En:
- Investerings in instrumenten, zoals:
 - goed toegankelijke, professionele loketfuncties;
 - functioneel gebruik van websites (internet);
 - nieuwsbrieven;
 - informatiebijeenkomsten;
 - ondersteunend materiaal in de vorm van brochures e.d. over financiële regelingen, succesvolle voorbeelden, instanties en organisaties waarop voor ondersteuning een beroep kan worden gedaan;
 - communicatiemateriaal waarvan de verschillende partners gebruik kunnen maken;
 - persartikelen in regionale bladen en in huis-aan-huis bladen.

Deze geactualiseerde aanpak van de communicatie zal medio 2004 gereed zijn en najaar 2004 worden geïmplementeerd.

10.7 Monitoring

Het is gebruikelijk om bij een milieueffectrapport een aanzet te geven voor een evaluatie- en monitoringsprogramma. Dit gebeurt om na te gaan of de daadwerkelijk optredende effecten overeenstemmen met de voorspelde (milieu-)effecten. In de factsheets (zie CD-ROM) is per beoordelingscriterium een aanzet gegeven tot een evaluatie- en monitoringsmethode in relatie tot het nagestreefde doelbereik.

Binnen de provincie wordt een monitoringssysteem opgezet gericht op het uitvoerings*proces*, de *prestaties en de (beleids-)effecten* die te verwachten zijn. De in het MER gehanteerde beoordelingscriteria worden geïntegreerd in het monitoringssysteem.

Dit monitoringssysteem wordt aangeduid als Management Informatie Systeem (MIR). Dit is feitelijk een systeem van proces- en prestatie*monitoring*. Met behulp hiervan is het mogelijk om:

- de hoofdfasen van een project te volgen en de planning te bewaken (proces*monitoring*). Bovendien worden knelpunten geregistreerd.
- de in het uitvoeringsprogramma geprogrammeerde prestaties/kosten/financiering te vergelijken met de daadwerkelijk beschikte én gerealiseerde prestaties/kosten/financiering vanuit die projecten. Op die manier wordt bewaakt of hetgeen geprogrammeerd wordt ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd (*prestatie*monitoring**).
- de ontwikkeling ten opzichte van de nulsituatie te monitoren. Hiermee wordt de invloed van de autonome ontwikkeling op de prestaties zichtbaar gemaakt (inclusief die van projecten die niet in de database zijn opgenomen).
- de uitputting van subsidieregelingen te volgen.

De *effect*monitoring** (huidige situatie, geplande effecten en reële effecten) zal in 2005 verder worden uitgewerkt. Via MIR kunnen de effecten gekoppeld worden aan de onderliggende prestaties.

Rapportages

De gegevens uit het MIR staan in principe ter beschikking van alle bij het reconstructieproces betrokken partners. Ze kunnen gebruikt worden ten behoeve van de verantwoordingsrapportages die conform de Reconstructiewet minimaal eenmaal in de twee jaar moeten worden opgesteld. Daarnaast bevat de MIR bijvoorbeeld gegevens ten behoeve van de jaarverslagen van de reconstructiecommissie, projectoverzichten en stand van zaken van de uitvoering.

De provincie presenteert de monitorresultaten in de vorm van rapporten en waar mogelijk ook in de vorm van kaartbeelden. Analyse van de gegevens, conclusies en aanbevelingen dienen de doelgroepen zelf te maken. Wij zullen met de reconstructiecommissie afspraken maken over het verstrekken van gegevens uit MIR.

Relatie met evaluatie

De reconstructieplannen worden na 4 jaar geëvalueerd. Dat gebeurt op basis van te zijner tijd vast te stellen “evaluatietermen”. Op basis van de evaluatieresultaten worden de plannen bijgesteld.

Het verschil tussen evaluatie en monitoring is dat de resultaten van de monitoring kunnen en moeten leiden tot verbetering van de **uitvoering** van het plan. Het plan zelf wijzigt niet.

Evaluatieresultaten leiden in het algemeen wél tot bijstelling van het plan. Uiteraard zal de evaluatie gebruik maken van de informatie uit de MIR, daarnaast kan ook andere informatie verzameld worden.

11 Juridische aspecten



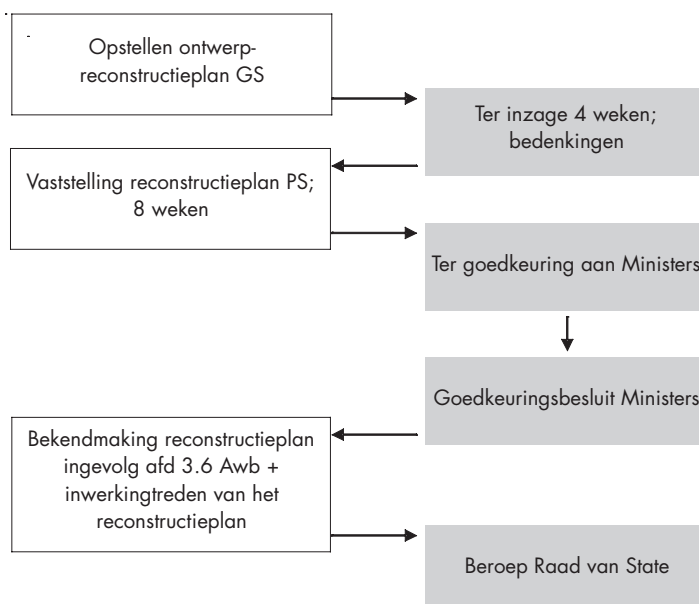
Op 1 april 2002 is de Reconstructiewet concentratiegebieden (Rcw) in werking getreden (staatsblad 2002, 115), met uitzondering van de artikelen 49 tot en met 97 (herverkaveling) waarvoor een latere inwerkingtreding is voorzien. Deze concentratiegebieden zijn aangewezen in de Wet herstructurering varkenshouderij (staatsblad 1998,236). Het betreft het concentratiegebied Zuid (delen van de provincies Noord-Brabant en Limburg) en het concentratiegebied Oost (delen van de provincies Gelderland, Overijssel en Utrecht). In Brabant is de gehele provincie aangewezen met uitzondering van West-Brabant, waar geen grote concentraties van intensieve veehouderijbedrijven zijn.

De Reconstructiewet bepaalt dat Provinciale Staten per reconstructiegebied een reconstructieplan vaststellen, waarin zij aangeven welke doelen worden nagestreefd, welke maatregelen daarvoor worden genomen en op welke manier de reconstructie vervolgens uitgevoerd zal worden. De uitvoering van het plan vindt plaats binnen een termijn van 12 jaar.

In dit hoofdstuk worden de verschillende juridisch aspecten van het reconstructieplan belicht, te beginnen met de wettelijke status, de verschillende planvormen en de procedure van het plan. Vervolgens komen enkele bijzondere onderwerpen aan de orde.

11.1 Procedure van het reconstructieplan en MER

Zoals eerder aangegeven kan het reconstructieplan ingrijpende consequenties hebben. Om die reden moet vóór de vaststelling van het reconstructieplan de uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure van de Algemene wet bestuursrecht worden gevolgd. Paragraaf 3.5.6. van de Algemene wet bestuursrecht is van toepassing, met dien verstande dat de termijn voor het indienen van bedenkingen vier weken bedraagt. De vaststellingsprocedure is hieronder schematisch weergegeven.



Voorafgaand aan deze procedure heeft de reconstructiecommissie van het betreffende gebied een conceptreconstructieplan/MER opgesteld. Dit conceptplan is besproken in en met de streek door middel van de streekcentraalbijeenkomsten.

Het ontwerpreconstructieplan is gebaseerd op het advies van de reconstructiecommissie in de vorm van het zogenaamde tweede conceptreconstructieplan/MER. Het ontwerpreconstructieplan wordt vier weken ter inzage gelegd en een ieder kan gedurende deze termijn bedenkingen indienen bij Gedeputeerde Staten. Het college doet vervolgens een afgewogen voorstel aan Provinciale Staten met betrekking tot de ingediende bedenkingen en de vaststelling van het reconstructieplan. Het vastgestelde reconstructieplan dient vervolgens door de ministers van VROM en LNV goedgekeurd te worden. Na goedkeuring van de Ministers wordt het reconstructieplan onverwijld bekendgemaakt. Het reconstructieplan treedt door deze bekendmaking in werking. Hierna staat voor een belanghebbende beroep open bij de Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State.

De vaststelling van het reconstructieplan door Provinciale Staten is een besluit waarvoor een milieueffectrapportage moet worden uitgevoerd. Deze plicht is verankerd in het Besluit milieueffectrapportage 1994. Het milieueffectrapport vormt dan ook een onderdeel van het onderhavige reconstructieplan.

11.2 Wijziging van het reconstructieplan

Gezien de duur van het reconstructieproces is het mogelijk dat toekomstige ontwikkelingen aanleiding geven tot het wijzigen van het reconstructieplan. Gedeputeerde Staten bezien elke vier jaar of het reconstructieplan gewijzigd zou moeten worden (artikel 12 lid 2). Ook het rijk kan tussentijds om wijziging van het plan verzoeken, als daar zwaarwegende redenen voor zijn. Voor een wijziging van het plan geldt de procedure zoals in de vorige paragraaf beschreven is.

11.3 Uitwerking van het reconstructieplan

11.3 ↔ 11.3
6.3

In de praktijk zal het niet mogelijk zijn om voor alle wensen en doelstellingen direct maatregelen te formuleren. De wet biedt daarom de mogelijkheid om het reconstructieplan nader uit te werken. In het reconstructieplan moet daartoe echter wel een basis gelegd worden. Artikel 18 van de Reconstructiewet spreekt in dit verband van “... met inachtneming van in het plan vervatte regelen”.

Een uitwerking van het reconstructieplan (URP) geeft voor een deel van het reconstructiegebied of voor een bepaald thema een invulling van die “regelen” (hoofdlijnen) in concrete maatregelen en voorzieningen. Het opstellen van een uitwerking is verplicht, als er sprake is van herverkaveling van gronden.

Een uitwerking van het reconstructieplan doorloopt dezelfde procedure als het reconstructieplan (zie §11.2). Dit betekent dat het plan dient te worden vastgesteld door PS en daarna goedgekeurd door de ministers van LNV en VROM.

11.3.1 Lopende landinrichtingsprojecten

In de Reconstructiewet (artikel 97) is een overgangsregeling voor lopende landinrichtingsprojecten opgenomen. Landinrichtingsprojecten in uitvoering waarvoor de richtlijnen ten behoeve van het Plan van toedeling zijn vastgesteld, worden voortgezet binnen het wettelijk kader van de huidige Landinrichtingswet. Landinrichtingsprojecten waarvoor nog geen richtlijnen voor het plan van toedeling zijn vastgesteld worden uitgevoerd volgens de bepalingen van de Reconstructiewet.

De landinrichtingsprojecten gaan verder onder de werking van de Landinrichtingswet. Er vindt

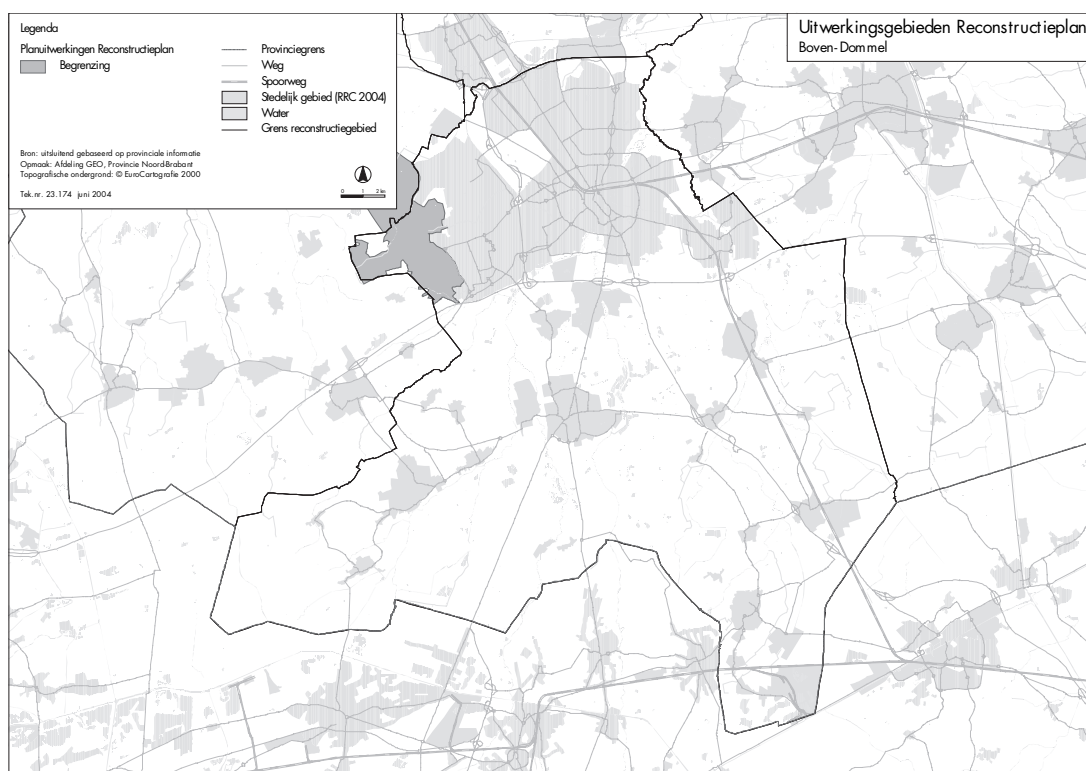
regelmatig afstemming plaats tussen de landinrichtingscommissie en de reconstructiecommissie over hoe de doelen het best gerealiseerd kunnen worden.

De volgende landinrichtingsprojecten die worden als project onder reconstructie voortgezet: Bergeijk-Keersop. In dit gebieden gaat de landinrichtingscommissie verder als uitvoeringscommissie van dit project.

11.3.2 Planuitwerking en herverkaveling

Uitwerkingen van het reconstructieplan worden gemaakt voor deelgebieden van Boven-Dommel waar inzet van het instrument herverkaveling is voorzien. Overwegingen die ten grondslag liggen aan inzet van dit instrument in een deelgebied zijn: stapeling van doelen, veel belanghebbenden en veel functie- dan wel eigendomsverandering van gronden nodig om de doelen te realiseren.

In eerste instantie zijn de landinrichtingsprojecten die worden voortgezet onder reconstructie onder de loep genomen. Voor deze projecten is een afweging gemaakt of inzet van het instrument herverkaveling noodzakelijk is om de reconstructiedoelen te realiseren. In Boven-Dommel is dit het geval voor het project Wintelre-Oerle. De landinrichtingscommissie gaat in deze gebieden verder als herverkavelingscommissie.



Figuur 11.1 Uitwerkingsplannen in Boven-Dommel

Hoe wordt omgegaan met de andere landinrichtingsprojecten is beschreven in paragraaf 10.2.3

Verder worden er geen planuitwerkingen voorzien voor voor de eerste vier jaar.

Wel hebben wij een aantal gebieden aangewezen waar wij aan de slag willen met 'integrale gebiedsplannen'. In deze gebieden is een stapeling van doelen en knelpunten aan de orde, waardoor een nadere planuitwerking gewenst is. Integrale gebiedsplannen zijn plannen waarin

ook een nadere uitwerking van het reconstructieplan plaatsvindt, zij het alleen niet in de zin van de Rcw. Wij hebben er voor gekozen om de procedure en status van de uitwerkingen in eerste instantie zo klein mogelijk te houden en aan te sluiten bij initiatieven vanuit de streek en op basis van vrijwilligheid. Mocht gedurende de looptijd van het plan blijken dat er geen integrale gebiedsplannen van de grond komen willen wij in het tweede generatie plan (2008-2012) alsnog het instrument URP inzetten voor een aantal gebieden.

Tabel 11.1 zoekgebieden waar de inzet van een integrale planuitwerking gewenst is

Zoekgebied integraal gebiedsplan	Argumentatie op basis van ontwikkelingsrichtingen in dit plan
Projectlocaties R&T: Heezerenbosch; Budel-Maarheeze, nabij A2.	Ontwikkeling van recreatiebedrijven vraagt om ruimte
Omgeving ruilverkavelingsweg-Aartsbrandven (Cranendonck)	Realisatie verbindingzones, landschappelijke inrichting, mogelijke projectlocatie recreatie, inrichting van een landbouwontwikkelingsgebied (langs Ruilverkavelingsweg) en structuurversterking overblijvende bedrijven
Gebied rondom het Cranendonckse Bos Buulderbroek	Realisatie EHS, beekherstel, waterdoelen, realisatie van een waterbergingsgebied, landschappelijke inrichting en cultuurhistorie, recreatieve mogelijkheden, structuurverbetering melkveehouderij en andere grondgebonden bedrijven
Gebied ten noorden en zuiden van de Sterkselse Aa aan de oostzijde van de spoorlijn Eindhoven-Weert	Realisatie EHS, beekherstel, waterdoelen, realisatie van een waterbergingsgebied, structuurverbetering melkveehouderij in combinatie met landbouwontwikkelingsgebied Chijnsgoed.
Kavelruilgebied Bergeijk-Keersop	Realisatie EHS, beekherstel, waterberging, waterdoelen en structuurverbetering melkveehouderij
Burgemeester Aartslaan	Landschappelijke herinrichting, versterking recreatie en inrichting van een landbouwontwikkelingsgebied (Maaijerheide)
Gebied ten zuiden van Luijksgestel (brongebied van de Keersop: Sengelsbroek), mogelijk in samenhang met projectgebied Keersopdal	Realisatie EHS, beekherstel, waterberging, waterdoelen en structuurverbetering melkveehouderij
De Pielis	Realisatie van een Robuuste Ecologische Verbinding en structuurversterking grondgebonden landbouw,
Gebied rond Waalre. (o.a) Gat van Waalre	Stapeling functies. Grondeigendom is onduidelijk.

Deze gebieden worden voorlopig aangemerkt als zoekgebied voor de ontwikkeling van een integraal gebiedsplan.

11.4 Juridische aspecten van de uitvoering

Artikel 31 van de wet bepaalt dat Gedeputeerde Staten per reconstructiegebied een uitvoeringsprogramma vaststellen. Dit is het zogenaamde regionaal uitvoeringsprogramma (RUP). Een uitvoeringsprogramma bevat een opsomming van activiteiten die zullen worden uitgevoerd om de doelstellingen van het reconstructieplan te kunnen realiseren. Op basis van dit uitvoeringsprogramma worden er afspraken gemaakt tussen Rijk en provincie over de financiering van de uitvoering. Ten minste eenmaal in de twee jaar bekijken Gedeputeerde Staten of het regionaal uitvoeringsprogramma gewijzigd moet worden.

De wet kent ook een aantal juridische instrumenten om de doelstellingen van het plan te realiseren. Deze worden in deze paragraaf beschreven. Daarnaast wordt wanneer individuele belangen in het geding zijn flankerend beleid ingezet. Flankerend beleid wordt beschreven in hoofdstuk 12.

11.4.1 Planologische doorwerking

Een uitgangspunt van de Reconstructiewet is, dat bij de totstandkoming van een reconstructieplan alle ruimtelijk relevante aspecten van de reconstructie integraal zijn afgewogen. Daarom biedt de Reconstructiewet de mogelijkheid om in het reconstructieplan te bepalen dat de keuzes, die in het plan zijn gemaakt voor bepaalde, als zodanig aangewezen gebieden, bepalend zijn voor de ruimtelijke plannen van provincie (Streekplan) en gemeenten (bestemmingsplan). Dit wordt aangeduid met de term doorwerking. In §11.5 komt de doorwerking naar het Streekplan aan bod. In §11.6 wordt de doorwerking naar het bestemmingsplan behandeld. Daarnaast is ook de verhouding tussen het reconstructieplan en het waterschapsinstrumentarium van belang. Dit komt in §11.4.4. aan de orde.

11.4.2 Verbod artikel 36; handelingen strijdig met reconstructie

Het ter inzage leggen van een ontwerp-reconstructieplan brengt bepaalde rechtsgevolgen met zich mee. Ingevolge art 36 lid 1 Rcw is het vanaf dat moment verboden handelingen te verrichten met betrekking tot onroerende zaken, die de verwezenlijking van het reconstructieplan ernstig belemmeren. Dit verbod duurt voort totdat het reconstructieplan voor die onroerende zaken verwezenlijkt is. Gedeputeerde Staten kunnen op verzoek voor dergelijke handelingen ontheffing verlenen. Als er inderdaad sprake is van een ernstige belemmering ligt het niet voor de hand dat Gedeputeerde Staten die ontheffing zullen verlenen.

Het gaat hier om feitelijke handelingen waarvoor geen vergunning nodig is. Een bijvoorbeeld: het planten van meerjarige gewassen op percelen waarvoor in het reconstructieplan een geheel andere functie is voorzien, bijvoorbeeld in de recreatieve sfeer. Een ander voorbeeld is het verrichten van handelingen die een beoogd waterbergingsgebied minder geschikt maken voor waterberging.

Eventuele schade die ontstaat doordat men bepaalde handelingen niet meer mag uitvoeren moet gezien worden als schade als gevolg van de reconstructie en valt derhalve onder artikel 30 Rcw zodat een dergelijke claim ingediend moet worden bij Gedeputeerde Staten.

11.4.3 Coördinatie van besluitvorming artikel 39 e.v.

Een aantal activiteiten in het kader van de uitvoering van het reconstructieplan is vergunningplichtig op grond van sectorale wetgeving. Het meest in het oog springende voorbeeld hiervan is wel de milieuvergunning voor een te verplaatsen veehouderij. Maar ook zijn vaak bouw- en aanlegvergunningen van de gemeenten en peilbesluiten van de waterschappen zijn vaak nodig om de uitvoering gestalte te kunnen geven. De Reconstructiewet bevat hiervoor een procedurele coördinatieregeling. GS kunnen op basis van de wet een voortvarende uitvoering van de reconstructie bevorderen door de voorbereidings- en besluitvormingsprocedures in de tijd op elkaar af te stemmen. Let wel, het gaat hier enkel om een procedurele afstemming, niet om

een inhoudelijke. De initiatieven om te komen tot een gecoördineerde behandeling kunnen komen van betrokken bestuursorganen of een of meerdere aanvragers van besluiten. Ook in het geval er alleen nog maar sprake is van een voornemen voor een aanvraag kunnen GS een gecoördineerde voorbereiding bevorderen.

11.4.4 Relatie reconstructieplan en het waterschapsinstrumentarium

Een aantal activiteiten in het kader van de uitvoering van het reconstructieplan is vergunningplichtig op grond van sectorale wetgeving. Het meest in het oog springende voorbeeld hiervan is wel de milieuvergunning voor een te verplaatsen veehouderij. Maar ook zijn vaak bouw- en aanlegvergunningen van de gemeenten en peilbesluiten van de waterschappen zijn vaak nodig om de uitvoering gestalte te kunnen geven. De Reconstructiewet bevat hiervoor een procedurele coördinatieregeling. GS kunnen op basis van de wet een voortvarende uitvoering van de reconstructie bevorderen door de voorbereidings- en besluitvormingsprocedures in de tijd op elkaar af te stemmen. Let wel, het gaat hier enkel om een procedurele afstemming, niet om een inhoudelijke. De initiatieven om te komen tot een gecoördineerde behandeling kunnen komen van betrokken bestuursorganen of een of meerdere aanvragers van besluiten. Ook in het geval er alleen nog maar sprake is van een voornemen voor een aanvraag kunnen GS een gecoördineerde voorbereiding bevorderen.

Relatie reconstructieplan en het waterschapsinstrumentarium

In aansluiting op en ter uitvoering van het reconstructieplan zal de waterhuishouding in een aantal gevallen worden gewijzigd. Op die wijzigingen is het waterschapsinstrumentarium van toepassing. De Reconstructiewet heeft geen doorwerking naar het waterschapsinstrumentarium zodat bedoeld instrumentarium volledig van kracht blijft naast de regelgeving opgenomen in de Reconstructiewet. Dit heeft tot gevolg dat in het kader van de uitvoering van het reconstructieplan het waterschap:

- Aan derden ontheffingen verleent/ weigert voor ingrepen in de waterhuishouding.
- Zelf besluiten tot wijziging van de waterbeheersing neemt voor die projecten waar het waterschap zelf tot aanpassing van de waterhuishouding overgaat.
- Waar nodig de waterschapskeur afstemt op de beoogde wijzigingen.

Het kan natuurlijk wel zo zijn dat in het reconstructieplan al wordt aangegeven welke doelstelling bereikt moet worden. Als dit het geval is, is het reconstructieplan bepalend en dat heeft weer zijn weerslag op een aspect als planschade.

11.4.5 Relatie reconstructieplan met Streekplan en Uitwerkingsplannen

Het reconstructieplan is vastgesteld op basis van het bepaalde in de Reconstructiewet. Ingevolge deze wet wordt in een reconstructieplan beleid ontwikkeld (artikel 11) ter bevordering van een goede ruimtelijke structuur, in het bijzonder met betrekking tot landbouw, natuur, bos, landschap, recreatie, water, milieu en infrastructuur, alsmede ter verbetering van een goed woon-, werk- en leefklimaat en van de economische structuur. Het reconstructieplan is daarmee een nieuwe rechtsfiguur waarin op regionaal niveau beleidskeuzen en uitgangspunten van beleid worden neergelegd over de meest wenselijke ruimtelijke structuur in een gebied naast het instrumentarium dat al een basis heeft in de Wet op de Ruimtelijke Ordening, zoals het Streekplan. Hierdoor fungeert het reconstructieplan naast het Streekplan als toetsingskader voor de beoordeling van ruimtelijke plannen en zullen ook gemeenten initiatieven moeten beoordelen aan de hand van de uitgangspunten van zowel Streekplan als reconstructieplan. Voorgaande is slechts anders voor die delen die zijn aangewezen als rechtstreeks doorwerkend naar Streekplan of bestemmingsplan, zoals verwoord in paragrafen 11.5 en 11.6 van deel B.

Naast een ruimtelijk beleidskader zijn in het reconstructieplan concrete uitvoeringsmaatregelen opgenomen op diverse terreinen; deze concrete maatregelen en voorzieningen hebben geen

rechtstreeks planologisch gevolg en hoeven daartoe ook niet te leiden. Daarnaast zijn inmiddels uitwerkingsplannen van het Streekplan vastgesteld waarin de gewenste verstedelijkingsrichting met betrekking tot wonen en werken voor de komende periode is aangegeven. Hiertoe zijn in de uitwerkingsplannen gebieden aangeduid waarbinnen transformatie naar stedelijk gebied afweegbaar is. Juist ten aanzien van deze gebieden waar transformatie afweegbaar is, bestaat er een overlap met het reconstructieplan. De integrale zonering uit het reconstructieplan is afgestemd op de voor transformatie afweegbare ruimten in de uitwerkingsplannen voor zover daarin concreet is voorzien in een verstedelijkingsopgave tot 2015 (in tekst en/of plankaarten). Dit heeft er in ieder geval toe geleid dat binnen deze gebieden geen landbouwontwikkelingsgebied is aangewezen.

11.5 Doorwerking naar het Streekplan

In februari 2002 hebben Provinciale Staten het Streekplan Brabant in balans vastgesteld. In dit Streekplan is al een duidelijke relatie gelegd met de reconstructie. Dit is bijvoorbeeld gebeurd in Bijlage 2: “Streekplan en revitalisering landelijk gebied”. Hierin wordt verwezen naar de “Hoofdlijnen Provinciale Uitgangspunten Reconstructie Zandgronden” van 1999 en de nota “Reconstructie aan zet; Koepelplan Reconstructie Zandgronden” van juni 2001.

Bij het opstellen van het onderhavige reconstructieplan is het Streekplan als uitgangspunt genomen. Desondanks hebben zich bij het opstellen van de gewenste ruimtelijke indeling van het reconstructiegebied enkele ontwikkelingen aangediend, die noodzaken tot afwijken van het geldend Streekplan.

De Reconstructiewet maakt het mogelijk om in een reconstructieplan af te wijken van het Streekplan. In dat geval, geldt de vaststelling van het reconstructieplan op grond van artikel 11 lid 5 en artikel 16 Rcw voor deze onderdelen van rechtswege als een herziening van het Streekplan. Er is geen afzonderlijk besluit van Provinciale Staten meer nodig op grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO).

Hoewel de Reconstructiewet hierin niet voorziet, is de Provinciale Planologische Commissie vanwege de ruimtelijke impact van het reconstructieplan in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de belangrijkste ruimtelijke elementen van het plan.

Op de volgende onderdelen geldt dit reconstructieplan als een herziening van het Streekplan Brabant in balans:

1. Ten aanzien van de integrale zonering voor de intensieve veehouderij betreft het de volgende onderdelen:
 - Het aanwijzen van (secundair) landbouwontwikkelingsgebied:
 - in GHS-landbouw en AHS-landschap;
 - Het plaatselijk begrenzen van een deel van de kernrandzone als verwevingsgebied.
 - Het plaatselijk begrenzen van de zone tussen 220 en 250 meter rondom A-gebieden als verwevingsgebied.
 - Het rekenen van nertsenhoudertijen tot de intensieve veehouderij.
 - In alle overige gevallen waarbij in het reconstructieplan ten aanzien van het agrarisch vestigingsbeleid voor de intensieve veehouderij afwijkende mogelijkheden worden geboden ten opzichte van het Streekplan 2002.
2. Het aanwijzen van concreet begrensde waterbergingsgebieden alsmede de op plankaart 1 in afwijking van het streekplan aangewezen zoekgebieden regionale waterberging 2050 Streekplan.
3. De begrenzing van de RNLE'n voorzover daarbij is afgeweken van de kaders die het Streekplan 2002 daarvoor geeft.

11.6 Doorwerking naar bestemmingsplannen

De Reconstructiewet (Rcw) gaat ervan uit dat het instrumentarium van de Wet op de Ruimtelijke Ordening ook in relatie tot reconstructieplannen het uitgangspunt blijft vormen en dat de in artikel 27 van de Rcw opgenomen regeling van doorwerking in het gemeentelijk planologisch beleid als sluitstuk dient. Een sluitstuk om te bereiken dat ontwikkelingen, die gewenst zijn ten behoeve van de uitvoering van het plan, op een procedureel betrekkelijk eenvoudige manier kunnen worden gerealiseerd maar dat daarnaast ook ontwikkelingen, die niet passen in het reconstructieplan, kunnen worden tegengegaan. Dit alles in afwachting van de noodzakelijke aanpassing van bestemmingsplannen.

Deze vorm van doorwerking betekent dat in het kader van een reconstructieplan voor deze onderdelen een volledige planologische afweging wordt gemaakt, die bepalend is voor het gemeentelijk beleid. Het instrument is vooral bedoeld om activiteiten, die gericht zijn op het verwezenlijken van het plan en die expliciet in het plan zijn voorzien – “ter uitvoering van” – op een procedureel eenvoudige wijze te kunnen realiseren. Bijvoorbeeld inrichtingsmaatregelen als opgenomen in artikel 11 lid 4 Rcw. Verder biedt het instrument de mogelijkheid om ontwikkelingen tegen te gaan, die in strijd zijn met het reconstructieplan.

De doorwerking in het gemeentelijk planologisch beleid op grond van artikel 27 Rcw omvat de volgende elementen:

1. Doorwerking vindt alleen plaats voor de in het reconstructieplan (of een latere wijziging of uitwerking) als zodanig aangeduide gebieden. Er is geen nader besluit nodig om de doorwerking te realiseren.
2. Het reconstructieplan geldt als voorbereidingsbesluit in de zin van artikel 21 WRO waardoor ongewenste ontwikkelingen kunnen worden voorkomen. Er ontstaat een aanhoudingsplicht voor aanvragen om bouwvergunning, die in overeenstemming zijn met het geldend bestemmingsplan. Ook ontstaat er een aanhoudingsplicht voor aanvragen voor een aanlegvergunning.
3. Een reeds bestaande aanhoudingsplicht op grond van een gemeentelijk voorbereidingsbesluit of een in procedure gebracht bestemmingsplan geldt niet voor aanvragen voor projecten ter uitvoering van een reconstructieplan.
4. Bij strijd tussen een reconstructieplan en een geldend bestemmingsplan geldt het reconstructieplan als vrijstellingsbesluit ex artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening voor (bouw)werken, die voortvloeien uit het reconstructieplan.
5. Een op grond van een gemeentelijk besluit bestaande aanlegvergunningplicht geldt niet voor werken en werkzaamheden ter uitvoering van een reconstructieplan.
6. Bij strijd tussen een reconstructieplan en een leefmilieuverordening (Wet stads- en dorpsvernieuwing), blijven de voorschriften van de leefmilieuverordening buiten toepassing.

Dit is dus een behoorlijk ingrijpende regeling, die sterk afwijkt van de gewone regeling in de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Dit ingrijpend karakter wordt nog geaccentueerd doordat artikel 29 lid 3 van de Reconstructiewet bepaalt, dat er geen bedenkingen kunnen worden ingediend en dat er ook geen beroep mogelijk is tegen die onderdelen van een bestemmingsplan, die voortvloeien uit een bekendgemaakt reconstructieplan. Wanneer in een reconstructieplan artikel 27 van toepassing is verklaard, is er voor dat onderdeel sprake van een duidelijke keuze waartegen in het kader van het reconstructieplan volledige rechtsbescherming openstaat. Het zou een doublure zijn indien vervolgens in het kader van het bestemmingsplan de keuze uit het reconstructieplan weer ter ten principale en zelfs tot en met de Afdeling bestuursrechtspraak ter discussie gesteld zou kunnen worden.

Omdat de geldende bestemmingsplannen in de meeste gevallen nog niet in overeenstemming zijn met dit reconstructieplan en de aanpassing veelal nog enige tijd op zich zal laten wachten, verklaren wij artikel 27 van de wet van toepassing op de volgende onderdelen van dit plan:

- de begrenzing en werking van de landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden (ofwel: de integrale zonering voor de intensieve veehouderij);
- de begrenzing en werking van het in te richten waterbergingsgebieden;
- de begrenzing en werking van de natte natuurplek en een zone van de 500 meter rondom de natte natuurplek.

Op plankaarten 1 en 2 is dienaangaande duidelijk aangegeven welke onderdelen rechtstreeks doorwerken. Voorts werkt het geformuleerde beleid in paragraaf 11.6.1, 11.6.2 en 11.6.3 rechtstreeks door, behoudens voor zover expliciet is aangegeven dat een onderdeel van rechtstreekse werking is uitgesloten. Indien de rechtstreekse werking is uitgesloten, is medewerking aan initiatieven die passen binnen het geformuleerde beleid slechts mogelijk nadat daarvoor een separate procedure is gevolgd.

Gelet op de doelstelling en de tekst van de Reconstructiewet is de voorbereidingsbescherming die volgt uit artikel 27 alleen van toepassing op aanvragen die betrekking hebben op de rechtstreeks (door)werkende delen van het plan. Hieruit volgt dat de voorbereidingsbescherming, respectievelijk aanhoudingsplicht, uitsluitend betrekking heeft op een bouwaanvraag die betrekking heeft op de intensieve veehouderij. Voor andere bouwaanvragen geldt dat dus niet.

Voorgaande geldt ook voor die gebieden waarin nadere aanlegvergunningplichten zijn opgenomen. Alleen voor de specifiek genoemde werkzaamheden geldt een voorbereidingsbescherming. Planologische doorwerking kan verder alleen maar gelden voor de gebieden die in dit plan als zodanig zijn begrensd. Voor zover aanduidingen voor planologische doorwerking zouden zijn gelegen buiten deze begrenzing en binnen het stedelijk gebied hebben deze derhalve in dit kader geen status.

De hiervoor omschreven doorwerking geldt totdat de bestemmingsplannen in overeenstemming zijn gebracht met het reconstructieplan en ook daadwerkelijk van kracht zijn geworden. Zolang de aanpassing van de bestemmingsplannen nog niet heeft plaatsgehad, dient bij de beoordeling van initiatieven overeenkomstig het verwoorde beleid in dit plan te worden gehandeld. Dit betekent dat medewerking aan initiatieven slechts mogelijk is indien duidelijk is dat de beoogde uitbreiding van de bebouwing past binnen de maximaal toelaatbare omvang van het bouwblok, die op grond van de rechtstreekse werking van dit plan is toegelaten.

Met de gemeenten zijn overigens in het kader van de bestuursovereenkomst afspraken gemaakt over de noodzakelijke aanpassing van hun bestemmingsplannen.

Bij de beoordeling van de aanpassing van die bestemmingsplannen aan het reconstructieplan, kunnen Gedeputeerde Staten met betrekking tot het vestigingsbeleid voor de intensieve veehouderij bepalen dat wijzigingsplannen (artikel 11 WRO) geen goedkeuring behoeven mits er niet van zienswijzen tegen het wijzigingsplan is gebleken. GS hebben aangegeven van deze bevoegdheid gebruik te zullen maken indien het bouwblok niet groter wordt dan 1,5 hectare (verwevingsgebied) respectievelijk 2,5 hectare (landbouwontwikkelingsgebied).

11.6.1 Integrale zonering intensieve veehouderij

In §6.9.1 is ingegaan op de uitgangspunten die wij gehanteerd hebben bij de integrale zonering. In deze paragraaf zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij in de extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden beschreven. Om de reikwijdte van deze ontwikkelingsmogelijkheden te kunnen overzien is een eenduidige begripsbepaling noodzakelijk. In onderstaand kader is een aantal begrippen die direct in relatie staan tot

de integrale zonering intensieve veehouderij nader gedefinieerd.

Voor zover er sprake is van een gemengd bedrijf geldt het hierna geformuleerde beleid enkel voor de intensieve veehouderijtak van dat bedrijf.

In een beperkt aantal gevallen vindt onbedoeld een doorsnijding plaats van een vigerend bouwblok door de integrale zonering. Een dergelijke doorsnijding is vanuit oogpunt van rechtszekerheid niet gewenst. Bij doorsnijdingen wordt het lichter rechtsregiem van toepassing verklaard op het hele bouwblok, tenzij bij de betreffende doorsnijding een ‘harde’ grens van de integrale zonering in het geding is (afstand van 220 meter rond A-gebieden en 1000 meter rond Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingswetgebieden), in dat geval is het zwaarste rechtsregiem van toepassing. Hierbij geldt dat extensiveringsgebied het zwaarste en landbouwon ontwikkelingsgebied het lichtste regiem omvat.

Indien de doorsnijding van een bouwblok een ‘harde’ grens betreft en het gedeelte van het doorsneden bouwblok dat binnen het zwaarste regiem ligt (afstand van 220 meter rond A-gebieden en 1000 meter rond Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingswetgebieden) ondergeschikt en niet benut is, kan worden uitgegaan van het lichter regiem met als gevolg dat de bouw-en gebruiksrechten voor dat gedeelte komen te vervallen.

Begripsbepaling in verband met de integrale zonering intensieve veehouderij

Brabantbrede balans Intensieve veehouderij

De totale balans tussen de te verplaatsen intensieve veehouderijen en de locaties voor inplaatsing van deze bedrijven in de 7 reconstructiegebieden tezamen.

Bestemmingsplan gebaseerd op het streekplan van 1992 en 2002

Een bestemmings- of wijzigingsplan waarin directe bouwrechten zijn vastgelegd en waarover GS een besluit omtrent goedkeuring van dat plan hebben genomen na 17 juli 1992 en vóór 22 april 2005.

Uitbreiding

Onder uitbreiding van een agrarisch bedrijf wordt verstaan een vergroting van het bestaande bouwblok.

Hervestiging van een agrarisch bedrijf

Het verplaatsen van een bestaand agrarisch bedrijf van het ene agrarisch bouwblok naar een ander agrarisch bouwblok, waar de agrarische activiteiten zijn gestaakt.

Nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf

De projectie van een agrarisch bouwblok op een locatie die volgens het ter plaatse geldende bestemmingsplan niet is voorzien van een bouwblok.

Omschakeling van een agrarisch bedrijf

Het geheel of gedeeltelijk overstappen van de ene agrarische bedrijfsvorm in een andere agrarische bedrijfsvorm danwel het overstappen van een niet-agrarisch gebruik in een agrarische bedrijfsvorm.

Bouwblok

Een in een bestemmingsplan vastgelegde ruimtelijke eenheid, waarbinnen de bebouwing en voorzieningen ten behoeve van een bestemming dient te worden geconcentreerd.

Bouwblok op maat

Het bouwblok op maat principe gaat uit van de normaal te voorziene ontwikkelingsmogelijkheden binnen een planperiode met een afweging naar de kwaliteiten van het omliggend gebied en de concrete bedrijfseconomische omstandigheden. Hierbij worden de bestaande bebouwing en voorzieningen vervat in een bouwvlak, wordt rekening gehouden met een uitbreiding van ca. 15% (zie bijlage 5 voor een toelichting).

Bouwrecht

Een rechtstreeks – zonder vrijstellings- of wijzigingsprocedure – aan een bestemmingsplan c.q. een daarbinnen opgenomen bouwblok te ontleen recht om bebouwing te mogen oprichten, uitgezonderd omschakeling.

Concrete initiatieven voor uitbreiding

Van concrete initiatieven voor uitbreiding is sprake indien op de datum van de ter visie legging van het ontwerp-reconstructieplan bij de gemeente daarvoor een ontvankelijke bouwaanvraag is ingediend. Onder ontvankelijke bouwaanvraag wordt verstaan de aanvraag die met toepassing van artikel 4:5 Algemene wet bestuursrecht juncto artikel 47 Woningwet door burgemeester en wethouders in behandeling is genomen.

Bestaande intensieve veehouderij

Een intensieve veehouderij die als zodanig functioneert en waarvoor het toekennen van een agrarische bedrijfsbestemming is gerechtvaardigd gelet op de concrete bedrijfseconomische omstandigheden.

Duurzame locatie intensieve veehouderij

Een bestaand agrarisch bouwblok met een zodanige ligging dat het zowel vanuit milieu-oogpunt (ammoniak, stank en dergelijke) als vanuit ruimtelijk oogpunt (natuur, landschap en dergelijke) verantwoord is om te laten groeien tot een bouwblok van maximaal 2,5 hectaren voor een intensieve veehouderij.

Ontwikkelingsplan

Een door of namens de gemeente opgesteld, uitvoeringsgericht plan voor een concreet landbouwontwikkelingsgebied in aanvulling op het ruimtelijke plan. Het plan richt zich vooral op functionele kwaliteiten en beschrijft hoe het landbouwontwikkelingsgebied optimaal en duurzaam wordt benut en ingericht. Het plan bevat een concrete uitvoeringssparagraaf, waaruit blijkt hoe de doelstellingen worden gerealiseerd.

Extensiverings-, verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden

a. Extensiveringsgebieden

Een *extensiveringsgebied* is volgens de Reconstructiewet een “ruimtelijk begrensd gedeelte van het reconstructiegebied met het primaat wonen of natuur, waar uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk is of in het kader van de reconstructie onmogelijk wordt gemaakt.”

Dit betekent dat voor extensiveringsgebieden het volgende beleid geldt, behoudens voorzover er overwegende bezwaren bestaan vanuit ruimtelijke-, landschappelijke-, maatschappelijke- en/of milieuhygiënische optiek:

Algemeen

1. Uitbreiding, hervestiging en nieuwvestiging is op grond van de wet in extensiveringsgebieden niet toegestaan.
2. Gezien de doelstellingen van de Reconstructiewet in extensiveringsgebieden is omschakeling naar een vorm van intensieve veehouderij evenmin toegestaan aangezien omschakeling een toename betekent van de intensieve veehouderij.

Voor een bestaand bedrijf gelden mede gelet op hetgeen in de overeenkomst van Cork, d.d. 11 juli 2003 is overeengekomen de volgende beleidsuitgangspunten:

Toekenning van bouwblokken

Aan bestaande intensieve veehouderijen wordt een ‘bouwblok op maat’ toegekend. Het vertrekpunt hierbij is het respecteren van in (actuele) bestemmingsplannen toegekende bouwrechten. De volgende randvoorwaarden worden hierbij in acht genomen:

3. Bouwrechten in bestemmingsplannen die gebaseerd zijn op het Streekplan van 1992 en 2002 worden gerespecteerd en zijn vervat in een daarop gebaseerd bouwblok.
Bouwblokken in bestemmingsplannen die zijn gebaseerd op het streekplan van 1992 en 2002 maar waaraan goedkeuring is onthouden aan de bouwrechten, dan wel waarin geen directe bouwrechten zijn vastgelegd, worden vervat in een ‘bouwblok op maat’, conform bijlage 5.2.
4. Bestaande intensieve veehouderijbedrijven, waarvan de bouwrechten zijn vastgelegd in een bestemmingsplan dat niet is gebaseerd op het Streekplan van 1992 en 2002 maar die een aantoonbaar concreet initiatief hebben dat past binnen de vigerende bestemmingsplanregeling, krijgen een beoordeling volgens ‘bouwblok op maat’, conform bijlage 5.2;
5. bouwrechten die zijn vastgelegd in bestemmingsplannen die niet zijn gebaseerd op het Streekplan van 1992 en 2002 en waarbij geen sprake is van aantoonbaar concrete initiatieven, komen te vervallen. Hier wordt ter bepaling van de bouwrechten een strakke lijn om de bebouwing van de intensieve veehouderij getrokken.

Uitbreiding

Bouwblokken die zijn vastgesteld volgens het hierboven onder 3 tot en met 5 bepaalde uitgangspunt mogen ten behoeve van het voldoen aan de wettelijke vereisten met betrekking tot het dierenwelzijn worden uitgebreid.

In bijzondere gebieden, zoals de EHS, dicht op de EHS of in Belvédèregebieden, worden bedrijven actief benaderd om ongewenste uitbreiding, die op grond van de voorgaande regels gerealiseerd zou kunnen worden, te voorkomen. Getracht wordt de invulling van niet gebruikte rechten hiermee te voorkomen. Argumenten hiervoor zijn onder andere het terugdringen van emissie en depositie van stank en ammoniak in de nabijheid van of op daarvoor gevoelige gebieden of objecten en van verstening.

b. Verwevingsgebieden

Een *verwevingsgebied* is volgens de Reconstructiewet een “ruimtelijk begrensde gedeelte van het reconstructiegebied gericht op verweving van landbouw, wonen en natuur, waar hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk is, mits de ruimtelijke kwaliteit of functies zich daar niet tegen verzetten.”

Dit betekent dat voor verwevingsgebieden het volgende beleid geldt, behoudens voorzover er overwegende bezwaren bestaan vanuit ruimtelijke-, landschappelijke-, maatschappelijke- en/of milieuhygiënische optiek:

Algemeen

1. Nieuwe bouwblokken zijn niet toegestaan.
2. Hervestiging en omschakeling naar een intensieve veehouderij binnen een bestaand bouwblok is mogelijk mits de locatie kan worden aangemerkt als duurzaam.
3. Een locatie voor een intensieve veehouderij is duurzaam, tenzij de omgevingskwaliteiten anders uitwijzen. De handleiding duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de

intensieve veehouderij (zoals opgenomen in bijlage 5.1, hierna te noemen “de handleiding”) dient hierbij als toetsingskader.

4. Op duurzame locaties zijn bouwblokken tot 1,5 hectare, met inachtneming van de voorwaarden zoals geformuleerd onder toekenning/uitbreiding van bouwblokken, mogelijk.
5. De toekenning/uitbreiding van bouwblokken boven de 1,5 hectare tot het maximum van 2,5 hectare is -op grond van dit reconstructieplan- niet rechtstreeks mogelijk.

Toekenning van bouwblokken

6. Bouwrechten in bestemmingsplannen die gebaseerd zijn op het Streekplan van 1992 en 2002 worden gerespecteerd en zijn vervat in een daarop gebaseerd bouwblok. Bouwblokken in bestemmingsplannen die zijn gebaseerd op het streekplan van 1992 en 2002 maar waaraan goedkeuring is onthouden aan de bouwrechten, dan wel waarin geen directe bouwrechten zijn vastgelegd, worden vervat in een ‘bouwblok op maat’. Indien er sprake is van een duurzame locatie kan er met toepassing van de handleiding een bouwblok van maximaal 2,5 hectare worden toegekend (zie bijlage 5.1). Indien er al sprake is van een groter bouwblok dan 2,5 ha zal maatwerk worden geleverd waarbij zuinig ruimtegebruik uitgangspunt is.
7. Bestaande intensieve veehouderijbedrijven, waarvan de bouwrechten zijn vastgelegd in een bestemmingsplan dat niet is gebaseerd op het Streekplan van 1992 en 2002 maar die een aantoonbaar concreet initiatief hebben, krijgen een beoordeling volgens ‘bouwblok op maat’, conform bijlage 5.2. Indien er sprake is van een duurzame locatie kan er met toepassing van de handleiding een bouwblok van maximaal 2,5 hectare worden toegekend (zie bijlage 5.1).
8. Bouwrechten die zijn vastgelegd in bestemmingsplannen die niet zijn gebaseerd op het Streekplan van 1992 en 2002 en waarbij geen sprake is van aantoonbaar concrete initiatieven, komen te vervallen. Hier wordt ter bepaling van de bouwrechten een strakke lijn om de bebouwing van de bestaande intensieve veehouderij getrokken, tenzij sprake is van een duurzame locatie in welk geval er met toepassing van de handleiding een bouwblok van maximaal 2,5 ha kan worden toegekend. De niet-duurzame locaties worden voor wat betreft het in te zetten flankerend beleid gelijkgesteld aan locaties in extensiveringsgebieden mits het een volwaardig bedrijf betreft én het bedrijf op het moment van vaststellen van dit plan nog ontwikkelingsmogelijkheden heeft.

Uitbreiding

Bouwblokken die zijn vastgesteld volgens het hierboven onder 6 tot en met 8 bepaalde uitgangspunt, mogen ten behoeve van het voldoen aan de wettelijke vereisten met betrekking tot het dierenwelzijn worden uitgebreid. Indien er sprake is van een duurzame locatie is uitbreiding tot maximaal 2,5 ha toegestaan, voor zover nodig, gezien de beoogde bedrijfsomvang en -opzet (Bouwblok op Maat).

c. Landbouwontwikkelingsgebieden

Een *landbouwontwikkelingsgebied* (LOG) is volgens de Reconstructiewet “een ruimtelijk begrensde gedeelte van het reconstructiegebied met het primaat landbouw, dat geheel of gedeeltelijk voorziet, of in het kader van de reconstructie zal voorzien in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderij”.

Dit betekent dat voor landbouwontwikkelingsgebieden het volgende beleid geldt, behoudens voorzover er overwegende bezwaren bestaan vanuit ruimtelijke-, landschappelijke-, maatschappelijke- en/of milieuhygiënische optiek:

Algemeen

- a) Nieuwe bouwblokken zijn mogelijk op basis van de hieronder beschreven voorwaarden en alleen voorzover dit gepaard gaat met het planologisch, juridisch en feitelijk opheffen van een bouwblok bestemd voor de intensieve veehouderij buiten een verwevings- of landbouwontwikkelingsgebied (behoudens de niet duurzame locaties als bedoeld in 11.6.1 ad. b sub 8).
- b) Onverminderd het bepaalde onder a. en de hierna genoemde voorwaarden gelden ten aanzien van de ontwikkeling van het LOG Chijnsgoed de volgende criteria:
 - maximum aantal nieuwvestigingen: 5;
 - maximum bouwblokgrootte: 3 ha, waarvan 0,5 ha benut wordt voor groene inpassing;
 - het opstellen van een ontwikkelingsplan is verplicht, waarbij in ieder geval aandacht wordt besteed aan stankaspecten.
- c) De (gezamenlijke) omvang van de op te heffen locatie(s) zoals bedoeld onder a) bedraagt tenminste de omvang van één volwaardig bedrijf per nieuw bouwblok.
- d) Een nieuw bouwblok is enkel mogelijk voor de vestiging van een volwaardig bedrijf.
- e) In de op plankaart 2 als zodanig aangegeven secundaire landbouwontwikkelingsgebieden zijn nieuwe bouwblokken niet mogelijk.
- f) Binnen de primaire landbouwontwikkelingsgebieden; aandachtsgebieden struweelvogels/dassen is nieuwvestiging alleen mogelijk op basis van een door de regionale reconstructiecommissie aan Gedeputeerde Staten aangeboden en door hen geaccordeerd plan van aanpak, waarin de invulling van de in hoofdstuk 6.9.4 genoemde randvoorwaarden in ieder geval zijn opgenomen. Een en ander onder de in het reconstructieplan opgenomen voorwaarden voor het toekennen van bouwblokken in landbouwontwikkelingsgebieden.
- g) Het verbod op nieuwvestiging in een secundair landbouwontwikkelingsgebied vervalt indien:
 - GS hebben besloten dat de brabantbrede balans van in-en uitplaatsing zulks vereist;
 - uit recent onderzoek is gebleken dat het betreffende gebied niet als GHS en/of AHS-landschap (waterpotentiegebied) wordt begrensd;
 - de Nederlandse wetgeving, waarin de Europese richtlijnen zijn vertaald, nieuwvestiging binnen de zone van 1000-1500 meter rondom Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingswetgebieden, mogelijk maakt;
 Een en ander onder de voorwaarde dat er geen overige redenen aanwezig zijn tot handhaving van het verbod tot nieuwvestiging én mits wordt voldaan aan de in het reconstructieplan opgenomen voorwaarden voor nieuwvestiging;
- h) Hervestiging op en omschakeling binnen een bouwblok is mogelijk.
- i) Omschakeling van een agrarisch bouwblok naar een bouwblok voor niet-agrarische bedrijvigheid of burgerbewoning is niet toegestaan.
- j) In een landbouwontwikkelingsgebied is ruimte voor mestverwerkingsinstallaties onder de voorwaarden als bepaald in het Streekplan Noord-Brabant 2002 (blz 127).
- k) Bouwblokken tot 2,5 hectare zijn, met inachtneming van de voorwaarden zoals geformuleerd onder toekenning/uitbreiding van bouwblokken, mogelijk.
- l) De toekenning/uitbreiding van bouwblokken boven de 2,5 hectare is -op grond van dit reconstructieplan- niet rechtstreeks mogelijk.

Toekenning van bouwblokken

- m) Bestaande bedrijven krijgen een beoordeling volgens het “bouwblok op maat” principe (bijlage 5.1). Binnen het landbouwontwikkelingsgebied Chijnsgoed, waar de maximale bouwblokomvang 3 hectare is, geldt dat indien er reeds sprake is van een groter bouwblok dan 3

hectare maatwerk zal worden geleverd waarbij zuinig ruimtegebruik uitgangspunt is.

n) Toekenning van nieuwe bouwblokken geschiedt voorts op één van de volgende wijzen (dit onderdeel werkt niet rechtstreeks door):

- I. Toekenning van een nieuw bouwblok, met uitzondering van het landbouwontwikkelingsgebied Chijnsgoed, geschiedt onder de voorwaarde dat door middel van onderzoek is aangetoond dat binnen een straal van 10 km van de beoogde nieuwvestigingslocatie geen reële mogelijkheid bestaat om het bedrijf te (her)vestigen op een bestaande of voormalige agrarische bedrijfslocatie, of op een niet-agrarische locatie.
- II. Toekenning van nieuwe bouwblokken is mogelijk indien toepassing wordt gegeven aan een door GS geaccordeerd Ontwikkelingsplan dat voldoet aan de randvoorwaarden zoals geformuleerd in paragraaf 6.6.2.

Uitbreiding van bouwblokken

Uitbreiding van bouwblokken is met inachtneming van relevante wet- en regelgeving onbeperkt mogelijk, dit voor zover nodig, gezien de beoogde bedrijfsomvang en –opzet (Bouwblok op maat).

Binnen het landbouwontwikkelingsgebied Chijnsgoed geldt een maximum bouwblok grootte van 3 hectare.

Toelichting vestigingsbeleid in landbouwontwikkelingsgebieden

Algemeen

De beleidstekst voorziet in twee mogelijkheden voor de nieuwvestiging van een intensieve veehouderij, namelijk in het kader van een ontwikkelingsplan voor een landbouwontwikkelingsgebied en los daarvan. Op deze manier wordt de beweging afwaarts van extensiveringsgebieden bevorderd.

In beide situaties moet tegenover elke nieuwvestiging een volledige beëindiging staan buiten een verwevings- of landbouwontwikkelingsgebied (behoudens de niet duurzame locaties als bedoeld in 11.6.1 ad. b sub 8). Daarbij wordt de bestemming aangepast en worden vergunningen ingetrokken. De gebouwen voor intensieve veehouderij worden voor zover doelmatig gesloopt. Dat betreft zowel de stallen als andere gebouwen, bouwwerken, waaronder sleufsilos, en verhardingen. Sloop is niet altijd doelmatig, omdat bijvoorbeeld de stallen (gedeeltelijk) kunnen worden gebruikt voor een andere, passende functie.

Het slopen zal deels financieel worden ondersteund vanuit verplaatsingsregelingen. Toch is het nodig deze bepaling op te nemen omdat niet alle verplaatsingen met financiële ondersteuning hoeven plaats te vinden, bijvoorbeeld via gefaseerde verplaatsing.

Alleen uitplaatsing van een volwaardig bedrijf buiten een verwevings- of landbouwontwikkelingsgebied (behoudens de niet duurzame locaties als bedoeld in 11.6.1 ad. b sub 8) geeft recht op een nieuw bouwblok. Dit hoeft niet per sé om één bedrijf te gaan; ook is het mogelijk dat meerdere kleinere locaties die te samen de omvang hebben van een volwaardig bedrijf worden uitgeplaatst. Om te voorkomen dat nieuwe bouwblokken in landbouwontwikkelingsgebieden ondoelmatig worden gebruikt, geldt het vereiste van een volwaardig bedrijf.

Onderdeel I

Hier gaat het om nieuwvestigingen buiten het kader van een ontwikkelingsplan voor een landbouwontwikkelingsgebied, met andere woorden ‘losse initiatieven’. Zulke nieuwvestigingen moeten mogelijk zijn, omdat anders de nieuwvestigingsmogelijkheden geheel afhankelijk zouden zijn van het bestaan van ontwikkelingsplannen voor landbouwontwikkelingsgebieden. In dat geval zou de prikkel voor een afwaartse beweging te gering kunnen zijn, vanwege het ontbreken van voldoende ontwikkelingsplannen. Naarmate meer landbouwontwikkelingsgebieden worden ontwikkeld – al dan niet met een ontwikkelingsplan – wordt het moeilijker nog losse nieuwvestiging te realiseren.

De voorwaarde die er aangekoppeld is beoogt recht te doen aan het uitgangspunt dat gebruikmaking van een

bestaande locatie de voorkeur verdient boven nieuwvestiging. In de praktijk is gebleken dat binnen een straal van 10 km van de beoogde vestigingslocatie meestal wel mogelijkheden zijn om een bestaande locatie te benutten.

Daarvoor moet wel een degelijk onderzoek worden verricht. Dat onderzoek bestaat uit:

- een inventarisatie van alle 'binnen een afstand van 10 km van de beoogde vestigingslocatie, te koop staande' bouwblokken (agrarisch en niet-agrarisch) met een beoordeling van de geschiktheid voor vestiging van het bedrijf;
- een inventarisatie van bestaande bouwblokken (zowel agrarisch als niet-agrarisch) geschikt voor (her)gebruik in de landbouwontwikkelingsgebieden binnen 10 km van de beoogde vestigingslocatie, die zijn beoordeeld op het beschikbaar komen binnen een termijn van 6 maanden.

Onderdeel II, algemeen

Hier gaat het om de nieuwvestigingen ter uitvoering van een ontwikkelingsplan voor een landbouwontwikkelingsgebied. De beoordeling van het ontwikkelingsplan is aan Gedeputeerde Staten. Vorm en inhoud van het plan zijn in principe vrij, zolang het plan maar voldoet aan de gestelde eisen zoals verwoord in paragraaf 6.6.2 van dit plan. Hierdoor is maatwerk op gebiedsniveau mogelijk.

11.6.2 Waterberging in concreet begrensde gebieden

In §6.2.1. is opgenomen dat het realiseren van waterbergingsgebieden een van de drie sporen is om regionale waterlast te voorkomen. In dit plan zijn daarom voorlopige reserveringsgebieden 2050 aangewezen waar kapitaalintensieve functies in principe geweerd worden. Daarnaast zijn op plankaart 1 tot op perceelsniveau begrensde waterbergingsgebieden aangewezen, onderverdeeld in 'bestaand inundatiegebied' en 'in te richten waterbergingsgebied'. Deze laatste categorie betreft de gebieden waarvan de inrichting, of in elk geval de start daarvan, is voorzien in de eerste planperiode.

Besloten is om voor 'bestaand inundatiegebied' en 'in te richten waterbergingsgebied' het instrument planologische doorwerking uit artikel 27 van de Reconstructiewet in te zetten. Dit betekent dat de gebieden zoals begrensd op plankaart 1 met de vaststelling van dit plan zijn aangewezen als gebieden waar een voorbereidingsbesluit geldt als bedoeld in artikel 21, eerste lid van de wet op de Ruimtelijke Ordening.

Aan dit voorbereidingsbesluit is een aanlegvergunningstelsel gekoppeld als hieronder beschreven.

In deze gebieden mogen enkel ontwikkelingen plaatsvinden die neutraal of dienstbaar zijn aan het doel van waterberging en worden ontwikkelingen die daarmee in strijd zijn geweerd. Om de reikwijdte van de ontwikkelingsmogelijkheden te kunnen overzien is een eenduidige begripsbepaling noodzakelijk. In §11.6.1 zijn reeds de begrippen uitbreiding, hervestiging, nieuwvestiging, omschakeling, bouwblok en bouwrecht gedefinieerd. In onderstaand kader zijn de begrippen agrarisch bedrijf, bouwwerk en bebouwing gedefinieerd.

Begripsbepaling in verband met regionale waterberging

Begrippen verbonden met de landbouw

Agrarisch bedrijf

Een bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen of het houden van dieren.

Overige begrippen

Bouwwerk

Elke constructie van enige omvang, van hout, steen, metaal of ander materiaal, die hetzij direct, hetzij indirect met de grond verbonden is, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.

Bebouwing

Eén of meerdere bouwwerken.

Beleidsuitgangspunten voor bebouwing

In de concreet voor waterberging aangewezen gebieden geldt voor agrarische bedrijven het volgende beleid:

- Nieuwe bouwblokken zijn niet toegestaan;
- Hervestiging en omschakeling is mogelijk mits dit niet gepaard gaat met een uitbreiding;
- Uitbreiding is enkel mogelijk indien en voor zover het waterbergend vermogen van het gebied niet onevenredig wordt aangetast;
- Uitbreiding van de bebouwing binnen een bestaand bouwblok is mogelijk.

In de concreet voor waterberging aangewezen gebieden geldt voor overige bebouwing het volgende beleid:

- Bebouwing die ten dienste staat van waterberging is mogelijk tot een hoogte van maximaal 2 meter;
- Bebouwing die niet ten dienste staat van waterberging is mogelijk indien en voor zover het waterbergend vermogen van het gebied niet onevenredig wordt aangetast.

Aanlegvergunningstelsel

1. Behoudens het bepaalde in lid 3 is het verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) op en in de gronden van een concreet begrepsd waterbergingsgebied, de hierna aangegeven werken, of werkzaamheden uit te voeren:
 - a. Ophogen van gronden;
 - b. Het aanbrengen van kaden of het wijzigen daarvan.
2. Alvorens te beslissen over een aanvraag voor een aanlegvergunning als bedoeld in lid 1 horen burgemeester en wethouders het ter plaatse bevoegde waterstaatsgezag.
3. Het in lid 1 vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van de volgende werken en werkzaamheden:
 - a. Werken en werkzaamheden in het kader van het normale beheer en onderhoud
 - b. Werken en werkzaamheden, waarmee is of mag worden begonnen op moment van in werking treden van het reconstructieplan.
4. Indien voor concreet begrensde waterbergingsgebieden op grond van gemeentelijke bestemmingsplannen een aanlegvergunningstelsel van kracht is, zijn de daarin genoemde andere werken en/of werkzaamheden slechts toelaatbaar indien door die andere werken en/of werkzaamheden of door de daarvan direct of indirect te verwachten gevolgen de functie van waterberging niet onevenredig wordt of kan worden aangetast.

11.6.3 500 meter zones rondom natte natuurparels

In dit reconstructieplan worden maatregelen voorgesteld om met prioriteit de sectorale waterdoelen in natte natuurparels te behalen. Om te voorkomen dat de huidige hydrologische situatie van de natte natuurparels verder verslechtert, wordt er een beschermingsbeleid gevoerd. Dit beschermingsbeleid heeft betrekking op de natte natuurparels, inclusief de zogenaamde ‘beschermingszone natte natuurparel’ (een zone van gemiddeld 500 meter daaromheen). De concrete begrenzing van deze gebieden zal door GS begin 2005 worden vastgesteld in het kader van de wijziging van de Verordening waterhuishouding en is opgenomen op plankaart 1.

Het beleid in deze gebieden is gericht op het verbeteren van de condities voor de natuur en externe bescherming voor ingrepen die een ongewenste beïnvloeding van natuurwaarden kunnen hebben. Er is een hydrologisch standstill van toepassing. Er mogen in het gebied of in de omgeving geen activiteiten plaatsvinden die een verslechtering van de situatie in de natte natuurparel tot gevolg hebben. Tevens is uitgangspunt dat ingrepen kunnen worden geweerd die individueel slechts een beperkt effect hebben, maar die door cumulatie van effecten toch kunnen leiden tot een ongewenste beïnvloeding van natuurgebieden. Dit wordt geregeld via de provinciale Verordening waterhuishouding en de waterschapskeuren.

Om ongewenste ontwikkelingen te voorkomen zijn op plankaart 1 de natte natuurparels en beschermingszones aangegeven. Hiervoor geldt planologische doorwerking in de zin van artikel 27 van de Reconstructiewet met daaraan gekoppeld het hieronder opgenomen aanlegvergunningstelsel. Hiermee geldt voor deze gebieden een voorbereidingsbescherming tot het moment dat de gemeenten - indien noodzakelijk - hun bestemmingsplan hierop hebben aangepast. Aanvragen voor werken en werkzaamheden moeten getoetst worden aan doelstellingen van het hydrologisch beschermingsbeleid.

Aanlegvergunningstelsel

1. Behoudens het bepaalde in lid 3 is het verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) op en in de gronden van een natte natuurparel en de 500 meter zone daaromheen, de hierna aangegeven werken, of werkzaamheden uit te voeren:
 - a. Het verzetten van grond van meer dan 100 m³ of op een diepte van meer dan 60 centimeter onder maaiveld een en ander voorzover geen vergunning vereist is in het kader van de Ontgrondingenwet;
 - b. De aanleg van drainage ongeacht de diepte tenzij het gaat om vervanging van een reeds bestaande drainage;
 - c. Het verlagen van de waterstand anders dan door middel van het graven van sloten of het toepassen van drainagemiddelen, met uitzondering van grondwateronttrekkingen;
 - d. Het aanbrengen van niet-omkeerbare verhardingen en/of verharde oppervlakten van meer dan 100 m² anders dan een bouwwerk.
2. Alvorens te beslissen over een aanvraag voor een aanlegvergunning als bedoeld in lid 1 horen burgemeester en wethouders het ter plaatse bevoegde waterstaatsgezag.
3. Het in lid 1 opgenomen aanlegvergunningvereiste geldt niet voor zover de daar genoemde werken en werkzaamheden worden uitgevoerd binnen een bouwblok.
4. Het in lid 1 vervatte verbod geldt niet voor het uitvoeren van de volgende werken en werkzaamheden:
 - a. Werken en werkzaamheden in het kader van het normale beheer en onderhoud
 - b. Werken en werkzaamheden, waarmee is of mag worden begonnen op moment van in werking treden van het reconstructieplan.

5. Indien voor de als natte natuurparel en de 500 meter zone daaromheen aangewezen gebieden op grond van gemeentelijke bestemmingsplannen een aanlegvergunningstelsel van kracht is, zijn de daarin genoemde andere werken en/of werkzaamheden slechts toelaatbaar indien door die andere werken en/of werkzaamheden of door de daarvan direct of indirect te verwachten gevolgen de waterhuishoudkundige situatie niet onevenredig wordt of kan worden aangetast.

Toelichting

Lid 1

Grondverzet van meer dan 100 m² of dieper dan 60 centimeter onder maaiveld

Hieronder vallen onder andere het diepploegen en diepwoelen. Reden hiervoor is het voorkomen dat lokale leem- en kleilaagjes worden doorbroken. Het doorbreken van deze lagen heeft veranderende stroming van water tot gevolg. Hierbij gaat het zowel om de verandering in kwantiteit, minder toestroming, als de kwaliteit door veranderde buffering van het water. Aantasting van natuurlijke en aan de waterhuishouding gerelateerde geomorfologische kenmerken wordt hiermee voorkomen (bijvoorbeeld het afgraven van stroomruggen, het ophogen van natuurlijke laagten, het normaliseren van natuurlijke profielen en oevers van waterlopen);

De aanleg van drainage, ongeacht de diepte.

Het gaat hier om de aanleg van nieuwe drainage. De vervanging van bestaande drainage (op dezelfde diepte, of minder diep, en met dezelfde diameter) valt niet onder het aanlegvergunningstelsel.

Het verlagen van de waterstand anders dan met sloten en drainagemiddelen (onderbemaling);

Het aanbrengen van verhardingen/verharde oppervlakten van meer dan 100 m², anders dan een bouwwerk.

Het gaat hierbij onder andere om de aanleg van parkeerterreinen en vloeistofdicke bodem voor containerteelt. Bij een bouwwerk is al een vergunningprocedure waarbij de effecten meegewogen kunnen worden.

Lid 2

Het doel van dit artikellid is tweeledig. Enerzijds wordt hiermee bereikt dat de vergunningverlening getoetst wordt aan de doelstellingen van het hydrologisch beschermingsbeleid, anderzijds geeft dit de gemeenten de mogelijkheid deze inhoudelijke toets ook daadwerkelijk door de waterschappen te laten verrichten. Dit laatste voorkomt dat de gemeenten op dit gebied zelf expertise zouden moeten opbouwen of aantrekken.

Lid 3

Aan activiteiten binnen een bouwblok worden geen verdere beperkingen opgelegd.

Lid 4

Werken en werkzaamheden die onder het normale onderhoud en beheer vallen zijn niet vergunningplichtig. Hieronder vallen ook werkzaamheden voor normaal agrarisch gebruik. Verder is hier bepaald dat werkzaamheden waarmee al was begonnen voor het moment van inwerkingtreding van de plannen niet alsnog vergunningplichtig worden.

Lid 5

De meeste gemeentelijke bestemmingsplannen kennen een eigen aanlegvergunningstelsel. Hierin wordt voor allerlei activiteiten een aanlegvergunning vereist ook voor activiteiten die in

eerste instantie geen relatie lijken te hebben met het hydrologische beschermingsbeleid. Teneinde te voorkomen dat gemeenten bij het verlenen van vergunningen voor die andere activiteiten geheel voorbij gaan aan de hydrologische situatie is bepaald dat bij elke vergunningverlening de waterhuishoudkundige situatie in acht moet worden genomen.

11.7 Uitvoering en handhaving

Gedeputeerde Staten zijn op grond van artikel 37 Rcw in beginsel verantwoordelijk voor de uitvoering van de reconstructieplannen. Wij stellen het regionaal uitvoeringsprogramma vast en zien toe op de uitvoering zelf. Verder hebben wij een coördinerende rol bij de behandeling van met elkaar samenhangende aanvragen voor activiteiten ter uitvoering van het reconstructieplan. De Reconstructiewet bevat geen afzonderlijke bepalingen voor ‘handhaving’.

Dit hangt samen met het feit, dat het reconstructieplan in belangrijke mate gericht is op uitvoering. Het is het veel minder normstellend van aard dan bijvoorbeeld een bestemmingsplan. Er zal dus minder sprake zijn van handhavingsvraagstukken, die rechtstreeks uit het reconstructieplan voortvloeien.

Een handhavingsvraagstuk, dat direct samenhangt met het reconstructieplan, vloeit voort uit het verbod om handelingen te verrichten, die de verwezenlijking van het reconstructieplan ernstig belemmeren (artikel 36). Hier ligt een duidelijke taak voor Gedeputeerde Staten, die ook belast zijn met de besluitvorming op aanvragen om ontheffing van dit verbod.

Voor het overige blijft er op grond van artikel 125 Gemeentewet op handhavingsgebied een belangrijke taak weggelegd voor burgemeester en wethouders. Immers, zij blijven belast met het reguliere toezicht op de naleving van bestemmingsplannen en van de milieuwetgeving. De Reconstructiewet brengt hier geen verandering in, ook niet wanneer er sprake is van doorwerking in het gemeentelijk planologisch beleid. Immers dit instrument is niet van invloed op de bevoegdheden als zodanig van burgemeester en wethouders, maar is wel van invloed op de wijze waarop burgemeester en wethouders met hun bevoegdheden moeten en kunnen omgaan. Een reconstructieplan, dat voor een bepaald gebied als voorbereidingsbesluit geldt, leidt tot een aanhoudingsplicht voor aanvragen om bouwvergunning, die in overeenstemming zijn met het vigerend bestemmingsplan. Burgemeester en wethouders dienen dergelijke aanvragen op de gebruikelijke wijze te toetsen en te bezien of de aanhoudingsplicht kan worden doorbroken.

Voor zo ver een reconstructieplan voor een bepaald daarbij aangewezen project geldt als vrijstelling in de zin van artikel 19 WRO, kunnen (en moeten) burgemeester en wethouders een aanvraag om bouwvergunning voor dat project verlenen.

12 Flankerend beleid



Bij het opstellen en uitvoeren van een reconstructieplan spelen veel belangen een rol. In het Koepelplan zijn de uitgangspunten voor het flankerend beleid omschreven. Het Koepelplan legt een belangrijke taak bij de reconstructiecommissie bij de uitvoering van dit beleid. Al tijdens de totstandkoming van dit plan heeft de reconstructiecommissie gezocht naar oplossingen die zo min mogelijk schade toebrengen aan individuele belangen.

Ondanks het feit dat er tijdens planvorming en uitvoering van het reconstructieplan grote zorgvuldigheid in acht wordt genomen, kunnen zich situaties voordoen waarbij inwoners van en bedrijven in het reconstructiegebied zich niet kunnen vinden in de inhoud van het reconstructieplan. Bijvoorbeeld omdat ze vrezen hiervan schade en/of beperkingen te ondervinden. Om hieraan tegemoet te komen is flankerend beleid ontwikkeld. Het begrip flankerend beleid wordt gebruikt voor verschillende vormen van compensatie. Flankerend beleid is gericht op het voorkomen van schade en op het aanbieden van alternatieven. Dit is een heel algemene omschrijving die veel kan omvatten. Het leveren van maatwerk tijdens de totstandkoming van het reconstructieplan, is hierbij één van de uitgangspunten. Maar ook in een later stadium, bij de uitvoering van het reconstructieplan, kan er sprake zijn van flankerend beleid.

In §12.1 wordt uitgelegd wat onder flankerend beleid wordt verstaan. Vervolgens komt in §12.2 en §12.3 aan bod wanneer flankerend beleid ingezet kan worden en hoe dit in zijn werk gaat.). Paragraaf 12.4 besteedt specifiek aandacht aan flankerend beleid op het gebied van waterthema's.

In §12.5 is aangegeven wat een belanghebbende moet doen om voor flankerende maatregelen in aanmerking te komen. Als laatste wordt in §12.6 stilgestaan bij het aspect schade.

12.1 Wat is flankerend beleid?

In de inleiding is al aangegeven dat zich tijdens de planvorming en bij de uitvoering van het reconstructieplan situaties kunnen voordoen waarbij het plan leidt tot schade of beperking van rechten. Mede om te voorkomen dat mensen schade leiden als gevolg van het reconstructieplan, is flankerend beleid ontwikkeld (Koepelplan). Daarnaast kan flankerend beleid een oplossing bieden in situaties waarin het niet zozeer om schadeaspecten gaat.

Flankerend beleid is een naam voor maatregelen die heel divers kunnen zijn. Het betreft alle maatregelen die de nadelige gevolgen voor belanghebbenden bij de realisering van de reconstructiedoelen zoveel mogelijk kunnen voorkomen. De maatregelen kunnen als volgt worden ingedeeld:

- treffen van compenserende maatregelen (bijvoorbeeld oppervlakkige drainage aanbrengen om het door peilverhoging toegenomen risico op natschade te verkleinen);
- bieden van alternatieven (bijvoorbeeld het financieel en beleidsmatig ondersteunen van bedrijven bij het voortzetten van de activiteiten op een passender locatie of het ondersteunen van een ondernemer bij het aanpassen van zijn bedrijfsvoering aan de nieuwe situatie, maar ook het aanbieden van een beëindigingsvergoeding);

- financieel compenseren (bijvoorbeeld het vergoeden van het verschil in waarde van een onroerend goed voor en na de planuitvoering).

12.2 Wanneer kunnen flankerende maatregelen ingezet worden?

Het reconstructieplan doorloopt een bepaalde wettelijk voorgeschreven procedure. Deze staat in hoofdstuk 11 beschreven. In de verschillende fasen van deze procedure kunnen flankerende maatregelen een oplossing bieden. Bij de voorbereiding van het reconstructieplan zijn er mogelijk al signalen opgevangen dat er problemen kunnen ontstaan voor burgers als gevolg van het reconstructieplan.

Ook in de uitvoering van het reconstructieplan kan flankerend beleid een rol spelen. Het reconstructieplan vormt de basis voor het bestemmingsplan. Gemeenten zullen bij het aanpassen van het bestemmingsplan het reconstructieplan in acht moeten nemen. Indien een belanghebbende zich niet kan vinden in de inhoud van het reconstructieplan, moet deze ageren tegen het reconstructieplan. Dit is namelijk bij vaststelling van het bestemmingsplan niet meer mogelijk.

12.3 Flankerend beleid: een instrument van de overheid

Provincie

Flankerend beleid is een instrument waarvan de verantwoordelijke overheid gebruik maakt om de reconstructie te doen slagen. Provinciale Staten stellen het reconstructieplan vast en daarmee is de provincie in eerste instantie verantwoordelijk voor het reconstructieproces en daarmee ook voor de inzet van het flankerend beleid. In beginsel moeten alle verzoeken c.q. initiatieven tot flankerende maatregelen worden ingediend bij Gedeputeerde Staten.

De reconstructiecommissie

Gezien de kennis van het gebied en de ervaring van de afgelopen ‘reconstructiejaren’ speelt de reconstructiecommissie bij het beoordelen van verzoeken c.q. initiatieven tot flankerende maatregelen wel een prominente rol.

Waterschappen en gemeenten

Bij het reconstructieproces zijn ook andere overheden betrokken. De waterschappen en gemeenten nemen bij de uitvoering een aparte positie in.

Gemeenten spelen een belangrijke rol omdat het reconstructieplan uiteindelijk ruimtelijk vertaald moet worden in het bestemmingsplan. Zodoende zullen de gemeenten ook een rol spelen bij het flankerend beleid. Een flankerende maatregel zou kunnen betekenen dat een ‘vrijstelling ex artikel 19’ van de Wet op de ruimtelijke ordening nodig is om de maatregel te kunnen verwezenlijken.

Voor de waterschappen is de situatie anders. Gelet op het feit dat er in de Reconstructiewet geen wettelijke relatie is gelegd met het waterschapinstrumentarium, wordt in de volgende paragraaf uiteengezet hoe de rol van het waterschap is binnen het flankerend beleid.

12.4 Flankerend beleid en Water

Zoals in hoofdstuk 6 aangegeven, wordt binnen de reconstructie een aantal waterthema’s aangepakt.

Er zijn vijf waterthema’s: gewenste grondwatersituatie (realiseren van natuurdoelen), beek- en

kreekherstel, regionale waterberging, waterkwaliteit en ruimte voor de rivieren. Het laatste thema is de verantwoordelijkheid van het Rijk zodat het hier buiten beschouwing blijft. De thema's gewenste grondwatersituatie, beek- en kreekherstel en regionale waterberging worden in de vorm van projecten gerealiseerd. Bij elk project worden de gevolgen voor belanghebbende grondeigenaren en gebruikers in beeld gebracht. Ook wordt aangegeven op welke wijze met die belangen wordt omgegaan. Er gelden dezelfde waarborgen voor een objectieve beoordeling van de gevolgen van het project voor die belangen. Hiernaast zullen de waterschappen in het kader van de watertoets beoordelen of de effecten op de waterhuishouding van plannen met een ruimtelijk beslag voldoende inzichtelijk zijn gemaakt.

Tussen de provincie en waterschappen is een bestuursovereenkomst gesloten met betrekking tot de verhouding tussen de provincie en de waterschappen. In deze overeenkomst zijn afspraken gemaakt over de maatregelen ten behoeve van de realisering van de waterthema's, de instrumenten c.q. regelingen die in het kader van het flankerend beleid ingezet kunnen worden en wie er financieel verantwoordelijk is.

12.5 Praktische invulling

Indien het reconstructieplan nadelige gevolgen heeft voor een belanghebbende, ligt het initiatief in eerste instantie bij de belanghebbende om aan te geven dat hij voor bepaalde flankerende maatregelen in aanmerking wil komen. Er is een protocol opgesteld waardoor het voor een ieder duidelijk is waar deze terecht kan met zijn verzoek om flankerend beleid. Het protocol is eigenlijk een soort wegwijzer. Zoals eerder gemeld, is de provincie in beginsel verantwoordelijk voor de inzet van flankerende maatregelen. Kort gezegd komt het erop neer dat een verzoek om flankerend beleid wordt gericht aan Gedeputeerde Staten. Het verzoek wordt in behandeling genomen door het projectbureau van het betreffende reconstructiegebied. De gebiedscoördinator, tevens secretaris van de reconstructiecommissie, zal in overleg met de belanghebbende de eventuele mogelijkheden voor flankerend beleid bekijken. Het kan uiteraard ook andersom. Het uiteindelijke voorstel wordt in de reconstructiecommissie besproken, waarna zij advies uitbrengt aan Gedeputeerde Staten. Het voorstel en het advies van de reconstructiecommissie worden ter besluitvorming voorgelegd aan Gedeputeerde Staten.

De provincie is in beginsel verantwoordelijk. Maar het kan ook zijn dat de belanghebbende, gezien de aard van het project, bij het waterschap moet zijn voor flankerende maatregelen. Als een verzoek niet bij het juiste orgaan wordt ingediend, wordt het doorgezonden naar het bevoegde orgaan.

12.6 Verzoek om schadevergoeding

Hoe zorgvuldig dit flankerend beleid ook is en bij de uitvoering wordt toegepast; er moet rekening worden gehouden met situaties waarin de vaststelling van dit reconstructieplan tot schade leidt die redelijkerwijs niet of niet geheel ten laste van de belanghebbende behoort te blijven. Dergelijke planschadeclaims kunnen pas worden ingediend nadat dit reconstructieplan rechtskracht heeft gekregen. Zij kunnen worden ingediend bij Gedeputeerde Staten die de verzoeken afwikkelen volgens de provinciale procedureverordening. De verordening voorziet onder meer in het inschakelen van een onafhankelijke adviescommissie en/of een onafhankelijk opererend deskundig bureau als het SAOZ (Stichting Adviesburo Onroerende Zaken). Met deze werkwijze wordt een zo groot mogelijke objectiviteit bereikt.

Degene die een schadeclaim heeft ingediend krijgt altijd gelegenheid om mondeling of schriftelijk te reageren op een door een onafhankelijke commissie of deskundige uitgebracht advies. Pas daarna neemt het college van Gedeputeerde Staten een besluit.

Als de indiener het niet eens is met het besluit, kan hij hiertegen een bezwaarschrift indienen en ten slotte is er nog beroep op de rechtbank en hoger beroep op de Afdeling bestuursrecht-spraak mogelijk.

Literatuurlijst

- ARCADIS, 2001. Voorrangsinventarisatie perspectiefgebieden intensieve veehouderij
- Besluit milieueffectrapportage 1994, staatsblad 540, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 7 mei 1999, staatsblad 224
- Commissie Koopmans, 2000. Advies van de Commissie Herstructurering Melkveehouderij: Grondgebonden melkveehouderij: Regionaal maatwerk
- Commissie Wijfels, 2001. Advies Toekomst voor de Veehouderij
- Commissie Waterbeheer 21e eeuw, 2000. Waterbeleid voor de 21e eeuw
- Dienst Landelijk Gebied, 2001. Verkenningnotitie *Boven-Dommel* landschap en cultuurhistorie
- Dienst Landelijk Gebied, 2001. Verkenningnotitie natuur *Boven-Dommel*
- Dienst Landelijk Gebied, 2001. Verkenningnotitie toerisme en recreatie *Boven-Dommel*
- Dienst Landelijk Gebied, 2002. Ecologische aspecten van overstroming en inundatie
- Europese Commissie 2003. 2003/859/EG: Beschikking van de Commissie van 5 december 2003 tot wijziging van Beschikking 2002/106/EG betreffende de vaststelling van een discriminatoire test op klassieke varkenspest (Voor de EER relevante tekst) (kennisgeving geschied onder nummer C(2003) 4522).
- Europese Gemeenschap, 1979. Vogelrichtlijn, Richtlijn van de raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand, 1979-1997
- Europese Unie, 1991. Richtlijn nr. 91/676/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (Nitraatrichtlijn)
- Europese Unie, 1992. Habitatrichtlijn
- Europese Unie, 1996. Europese Kaderrichtlijn Water
- Flora- en faunawet, 2002. Staatsblad 1998, 403.
- Gezondheids- en welzijnswet voor dieren. Staatscourant 1993, nr. 7; zoals laatst gewijzigd bij besluit van 18 december 2002, Staatscourant 247
- Iwaco, 2001. Voorrangsinventarisatie Perspectiefgebieden Intensieve Veehouderij

Landinrichtingswet. Staatsblad 1985, 299

Marktplan Adviesgroep BV i.o.v. Kamer van Koophandel Midden Brabant, Provincie Noord-Brabant, ZLTO, 2003. Agrotourisme, z'n investering waard?

Meststoffenwet, Staatsblad 1998, 100, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 7 december 2000, Staatsblad 538

Ministerie van LNV, 1990. Natuurbeleidsplan

Ministerie van LNV, 1995. Structuurschema Groene Ruimte

Ministerie van LNV, 2000a. Natuur voor Mensen, Mensen voor de Natuur. Nota natuur, bos en landschap in de 21e eeuw

Ministerie van LNV, 2000b. Nota Voedsel en Groen, Het Nederlandse Agro-food Complex in perspectief

Ministerie van LNV, 2001a. Structuurschema Groene Ruimte 2. Samenwerken aan Groen Nederland, PKB deel 1

Ministerie van LNV, 2001b. Regeling Beëindiging Veehouderijtakken

Ministerie van LNV, in ontwikkeling. Integrale aanpak mestbeleid.

Ministerie van LNV, 2002a. Rijks Uitgangspunten Notitie

Ministerie van LNV, 2002b. Rijkskader Reconstructieplannen

Ministerie van LNV, persbericht van 16 september 2003

Ministeries van LNV, VROM, V&W, VWS en SZW, 2001. Zicht op gezonde teelt

Ministeries van OCenW, LNV, VROM en V&W, 1999. Nota Belvédère, Beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting

Ministeries van OCenW, VROM, V&W en LNV, 2000. Ontwerpen aan Nederland: architectuurbeleid 2001-2004

Monumentenwet, Staatsblad 1988, 638, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 6 december 2001, Staatsblad 584

Ministerie van VROM, 1992. Nationaal Milieubeleids Plan 3

Ministerie van VROM, 1992, 1993. Vierde nota ruimtelijke ordening (VINEX en VINAC)

Ministerie van VROM, 2001a. Op grond van nieuw beleid. Nota grondbeleid

Ministerie van VROM, 2001b. Nationaal Milieubeleids Plan 4

Ministeries van VROM, VWS, 1997. Beleidslijn Ruimte voor de Rivier

Ministerie van VWS, 1999. Werken aan sociale kwaliteit

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1990. Structuurschema Verkeer en Vervoer II/Nationaal Verkeers- en Vervoersplan.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1999. Vierde Nota Waterhuishouding

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 2000. Waterbeleid in de 21e eeuw, anders omgaan met water

Natuurbeschermingswet. Staatsblad 1998, 403

Voorstel van wet tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in verband met Europeesrechtelijke verplichtingen, 2001

Natuurschoonwet 1928, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 14 december 2000, staatsblad 551.

Provincie Noord-Brabant, 1998. Waterhuishoudingsplan 2 “Samen werken aan water” 1998-2002

Provincie Noord-Brabant, 1999a. Beleidsnota Glastuinbouw

Provincie Noord-Brabant, 1999b. Brabant Contrastrijk. Ruimtelijke visie op de toekomst van Brabant

Provincie Noord-Brabant, 2000a. Beleidsnotitie Ondersteunende Voorzieningen in de land- en tuinbouw

Provincie Noord-Brabant, 2000b. Cultuurhistorische waardenkaart Noord-Brabant.

Provincie Noord-Brabant, 2000c. Nota landschapsbeeld.

Provincie Noord-Brabant, 2000d. Plan van aanpak Biologische landbouw Noord-Brabant 2000-2004

Provincie Noord-Brabant, 2000e. Provinciaal Milieubeleidsplan 2000-2004

Provincie Noord-Brabant, 2000f. Reconstructieplan Pilot De Hilver

Provincie Noord-Brabant, 2000g. Reconstructieplan Pilot Gemert-Bakel

Provincie Noord-Brabant, 2001a. Beleidsnota landbouwkundige verbeteringen “De bodem in zicht”

Provincie Noord-Brabant, 2001b. Leidraad Mest, beleidskader voor mestbewerkingsinitiatieven

Provincie Noord-Brabant, 2001c. Ontspannend Brabant, Beleidskader Toerisme en Recreatie

- Provincie Noord-Brabant, 2001d. Provinciale Uitgangspunten Nota (PUN).
- Provincie Noord-Brabant, 2001e. Reconstructie aan zet. Koepelplan reconstructie concentratiegebieden
- Provincie Noord-Brabant, 2001f. Boven-Dommel Verkenningennotitie Landbouw
- Provincie Noord-Brabant, 2001g. Boven-Dommel Verkenningennotitie Stilte en Duisternis
- Provincie Noord-Brabant, 2001h. Verkenning water en bodem Boven-Dommel
- Provincie Noord-Brabant, 2001i. Verkenningennotitie agrarisch stankbeleid reconstructiegebied Boven-Dommel
- Provincie Noord-Brabant, 2001j. Verkenningennotitie ammoniak Boven-Dommel
- Provincie Noord-Brabant, 2002a. Brabant in Balans. Streekplan Noord-Brabant 2002
- Provincie Noord-Brabant, 2002b. Natuur- en Landschapsoffensief Brabant, beleidsnota natuur en landschap in Noord-Brabant 2002-2012
- Provincie Noord-Brabant, 2002c. Natuurgebiedsplan; streefbeelden en subsidies voor natuur en landschap
- Provincie Noord-Brabant, 2002d. Kadernota Sociaal-Economisch Beleid 2002-2006
- Provincie Noord-Brabant, 2002e. Kookboek Cultuurhistorie.
- Provincie Noord-Brabant, 2002f. Provinciale milieuverordening.
- Provincie Noord-Brabant, 2002g. Startnotitie Milieueffectrapportage reconstructie Boven-Dommel
- Provincie Noord-Brabant, 2003a. Integraal Hydrologisch Streefbeeld Boven-Dommel
- Provincie Noord-Brabant, 2003b. Richtlijnen voor milieueffectrapport reconstructiegebied Boven-Dommel
- Provincie Noord-Brabant, 27 april 2004, Concept beleidsnota “Buitengebied in ontwikkeling”
- Provincie Noord-Brabant, 2004, Aardkundig Waardevolle Gebiedenkaart Noord-Brabant; gedetailleerde begrenzing (1:25.000) van de op plankaart 2 van het streekplan geselecteerde gebieden
- Raad voor het Landelijk Gebied, 2001, Bergen met beleid
- Reconstructiewet concentratiegebieden, Wet van 31 januari 2002, houdende regels inzake de reconstructie van de concentratiegebieden
- Regionale reconstructiecommissie Boven-Dommel, 2001. Streefbeeld Boven-Dommel

Regionale reconstructiecommissie Boven-Dommel. Eerste concept reconstructieplan/MER Boven-Dommel

Regionale reconstructiecommissie Boven-Dommel, 2004. Onderbouwing integrale zonering

Sociaal-economisch platform, 2002. Sociaal-economische visie Boven-Dommel

Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening/Nota Ruimte

Wet geluidhinder, 16 februari 1979

Wet Milieubeheer (Wm), 1980. Staatsblad 1979, 442, zoals laatst gewijzigd bij besluit van 20 juni 2002, 347

Besluit luchtkwaliteit, Staatsblad 2001, 269

Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO), 1995

Wet herstructurering varkenshouderij. Staatsblad 1998, 236, zoals laatst gewijzigd bij ministeriële regeling van 28 juli 2000, Staatscourant 146

Bijlage 1 Verklaring afkortingen

AHS	Agrarische hoofdstructuur
AMvB	Algemene maatregel van bestuur
AO	Autonome ontwikkeling
ASP	Aankoopstrategieplan
Awzi	Afvalwaterzuiveringsinstallatie (bij bedrijven)
AWG	Ambtelijke werkgroep
BBL	Bureau beheer landbouwgronden
BEVAR	Beëindigingsregeling varkenshouderijen
BL	Brabants Landschap
BLOW	Bestuursovereenkomst landelijke ontwikkeling windenergie
BMF	Brabantse Milieu Federatie
BOM	Brabantse ontwikkelingsmaatschappij
BPG	Brabants Particulier Grondbezit
BVB	Bestand Veehouderijbedrijven (Provincie Noord-Brabant)
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CHW	Cultuurhistorische waarden
Cie m.e.r.	Commissie voor de Milieueffectrapportage
Cobema	Compensatie benedenstroomse effecten Maaswerken
DIAS	Distributie Ammoniak en Stank
DLG	Dienst Landelijk Gebied
DLO	Dienst Landbouwkundig Onderzoek
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EU	Europese Unie
EVZ	Ecologische verbindingszone
GEA	Geologische en aardkundige waarden
GECO	Gebiedscoördinator
GGOR	Gewenst grond- en oppervlaktewaterregime
GHS	Groene hoofdstructuur
GIOS	Groen in en om de stad
GIS	Geografisch informatie systeem
GS	Gedeputeerde Staten
GVE	Grootvee eenheid
HOWABO	Hoogwaterbescherming 's-Hertogenbosch
HEGS	Hergebruik en eindbestemming gesloten stortplaatsen
HRL	Habitatrichtlijn
HS	Huidige situatie
HSL	Hoge Snelheidslijn
IBA	Individueel behandelingsstelsel afvalwater
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IHS	Integraal hydrologisch streefbeeld
ILG	Investeringsbudget landelijk gebied
IPO	Interprovinciaal overleg

IPPC	Integrated pollution prevention and control
IV	Intensieve veehouderij
IVM	Integrale verkenningen Maas
IWB	Integraal waterbeheer
IZ	Integrale zonering
KBG	Klankbordgroep
KRW	Kaderrichtlijn water
kton	Kiloton
Leader+	Europese subsidieregeling voor plattelandsgebieden
LEI	Landbouw Economisch Instituut
LI	Landinrichting
LNv	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LOP	Landbouwontwikkelingsplannen
MER	Milieu effect rapport (het product)
m.e.r.	Milieu effect rapportage (het proces)
MINAS	Mineralen aangiftesysteem
MIR	Management informatie systeem
MJP	Meerjarenprogramma
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MKZ	Mond- en klauwzeer
MMA	Meest milieuvriendelijke alternatief
MTR	Maximaal toelaatbaar risico
N	Stikstof
NEC	National emissions ceiling
NED	Nieuwe economische drager
Nevedi	Nederlandse vereniging diervoederindustrie
Nb-wet	Natuurbeschermingswet
NGE	Nederlands grootte eenheid
NMP	Nationaal Milieubeleidsplan
NW4	Vierde Nota Waterhuishouding
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
OBIV	Ontwikkelingsbureau Intensieve veehouderij
P	Fosfaat
PBTB	Platform Brabants toeristisch bedrijfsleven
PCLG	Provinciale commissie voor het landelijk gebied
PMC	Product-markt-combinatie
PMV	Provinciale milieuverordening
PKB	Planologische kernbeslissing
POP	Plattelandsontwikkelingsplan
PPC	Provinciaal planologische commissie
PPS	Publiek-private samenwerking
PS	Provinciale Staten
PUN	Provinciale uitgangspunten nota
Rav	Regeling ammoniak en veehouderij
RBON	Regeling beheersovereenkomsten en natuurontwikkeling
RBV	Regeling beëindiging veehouderijtakken
Rcw	Reconstructiewet concentratiegebieden
REV	Robuuste ecologische verbinding
RIVM	Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieu
RK	Rijkskader

RLG	Revitalisering van het landelijk gebied
RNLE	Regionale natuur- en landschapseenheid
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
RRC	Regionale reconstructie commissie
RvR	Ruimte voor de rivier
RvR-regeling	Ruimte voor ruimte regeling
RvSt	Raad van State
RUN	Rijks uitgangspunten nota
Rwzi	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SAN	Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer
SAOZ	Stichting adviesbureau onroerende zaken
SBB	Staatsbosbeheer
SEOB	Sociaal economisch overlegorgaan Brabant
SEP	Sociaal-economisch platform
SES	Sociaal Economisch Samenwerkingsverband
SGB	Subsidieregeling gebiedsgericht beleid
SGP	Strategisch groenproject
SGR	Structuurschema Groene Ruimte
SN	Subsidieregeling natuurbeheer
Stb	Staatsblad
TELOS	Brabants centrum voor duurzaamheidsvraagstukken
T&R	Toerisme en recreatie
TOM	Tuinbouw ontwikkelingsmaatschappij
URP	Uitwerking van het reconstructieplan
VAB	Voormalige agrarische bedrijfslocatie, ook wel: vrijkomende agrarische bebouwing
VIV	Verplaatsingsregeling Intensieve Veehouderij
VHR	Vogel- en Habitatrichtlijn
VIP	Voorrangsinventarisatie perspectiefgebieden intensieve veehouderij
VKA	Voorkeursalternatief
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRL	Vogelrichtlijn
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VVZ	Varkensvrije zone
V&W	Verkeer en Waterstaat
Wav	Wet ammoniak en veehouderij
WB21	Waterbeheer in de 21e eeuw
Wm	Wet milieubeheer
WRO	Wet op de ruimtelijke ordening
Wsv	Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwe- vingsgebieden
ZLTO	Zuidelijke land- en tuinbouworganisatie

Bijlage 2 Waterparagraaf

Resultaten watertoets reconstructiegebied Boven-Dommel

Algemeen

Onder regie van waterschap de Dommel is het onderdeel ‘advies’ van de watertoets door de waterbeheerders uitgevoerd. Uit een analyse van dit advies blijkt dat niet alle opmerkingen binnen de criteria van de watertoets vallen. Dit zijn opmerkingen over de MER, tekstuele opmerkingen of aspecten die naar mening van de waterbeheerders verder uitgewerkt hadden kunnen worden. In deze bijlage is alleen ingegaan op die onderdelen van het advies van de waterbeheerder die binnen de criteria van de watertoets vallen.

Het advies van de waterbeheerders is ingedeeld in categorieën. Elk advies is voorzien van het kopje ‘opmerking’, waarna vervolgens onder het kopje ‘reactie’ is weergegeven op welke wijze de betreffende opmerking, indien van toepassing, is verwerkt in het ontwerp-reconstructieplan.

Adviezen waterbeheerders

Planologische doorwerking

Opmerking

De visie van de Brabantse waterschappen over planologie en flankerend beleid m.b.t. de water-thema's waterberging, waterdoelen en beekherstel is nog onvoldoende terug te zien in de MER en concept reconstructieplannen. Wij vragen u extra aandacht te besteden aan de afspraken die hierover zijn gemaakt.

Reactie

De plannen zijn hier op aangepast. Voor concrete waterbergingslocaties en 500m. beschermingszones rondom natte natuurplek wordt gebruik gemaakt van zogenaamde art.27 procedure in de Reconstructiewet. Voor wat betreft flankerend beleid zijn in de bestuurs-overeenkomst tussen de waterschappen en de provincie Noord-Brabant sluitende afspraken gemaakt, die niet in dit plan zijn opgenomen, maar wel leidend zijn bij de uitvoering van de reconstructie.

Opmerking

Volgens het WHP2+ moet ook planologische bescherming (2x5m) voor waterlopen met de functie waternatuur worden opgenomen.

Reactie

In het waterhuishoudingsplan is een planologische bescherming voor een dergelijke zone niet opgenomen. In het WHP wordt een dergelijke zone genoemd om aan te geven dat de doelstelling waternatuur zich ook uitstrekt tot op de oevers. Voor het overige wordt verwezen naar de reactie op het onderdeel planologische doorwerking 25m. zones beek- en kreekherstel.

Waterberging

Opmerking

Vrijwaring van kapitaalintensieve ontwikkelingen is in zoekgebieden waterberging niet te garanderen omdat planologische bescherming voorbij een planhorizon van 10 jaar juridisch

niet mogelijk is.

Reactie

Deze opmerking wordt onderschreven. Daarom wordt voor de voorlopige reserveringsgebieden aangesloten bij het beschermingsregime zoals geformuleerd in het streekplan.

Opmerking

Kapitaalintensieve ontwikkelingen in waterbergingsgebieden zijn gebonden aan voorwaarden en condities zoals deze in het kader van de watertoets worden gesteld. Kapitaalintensieve ontwikkelingen mogen niet de totaal benodigde oppervlakte waterberging verminderen of kostenverhogend werken.

Reactie

Het reconstructieplan voldoet aan deze eis, door voor de voorlopige reserveringsgebieden 2050 aan te sluiten bij het in het streekplan geformuleerde beleid en voor de concrete bergingslocaties gebruik te maken van de zogenaamde art. 27 procedure uit de Reconstructiewet.

Opmerking

Om kapitaalintensieve ontwikkelingen tegen te gaan is besloten concrete waterbergingsgebieden planologisch te beschermen. D.w.z. nieuw vestiging is niet mogelijk en uitbreiding bebouwing binnen bouwblok alleen mogelijk na continuïteitstoets. Aangenomen mag worden dat dit in het 2e conceptplan wordt opgenomen.

Reactie

Dit is opgenomen in het ontwerpreconstructieplan.

GGOR

Opmerking

De realisatie van de gewenste waterhuishoukundige doelen binnen natuurparels en overige delen van de EHS binnen het reconstructieplan is sterk afhankelijk van de verwerving van de EHS. Aangezien uit het MER blijkt dat de verwerving en realisatie van de EHS niet volledig in reconstructieperiode gerealiseerd kan worden, is het de vraag of de doelen voor de verdroogde natuur conform de Cork-afspraken wel bereikt worden.

Reactie

Het belang van grondverwerving in relatie tot het realiseren van doelen wordt onderschreven. Daarom wordt bij de uitvoering ook sterk ingezet op grondverwerving in de EHS, waarbij gronden in natte natuurparels een hoge prioriteit hebben.

Opmerking

Er is geen GGOR voor landbouwgronden afgesproken. In het reconstructieplan een procesafpraak opnemen dat dit voor de tweede generatie reconstructieplannen wordt uitgewerkt.

Reactie

Voor de onderdelen die het waterthema Waterdoelen betreffen, wordt gesteld dat aan het einde van het reconstructietraject alle benodigde maatregelen voor het realiseren van het GGOR genomen moeten zijn. Los van de haalbaarheid hiervan moeten wij op dit moment het GGOR nog vaststellen. Vervolgens moeten de waterschappen het GGOR gaan uitwerken. Wij vinden het in dit stadium nog te vroeg hierover een termijn in dit plan op te nemen. Wat ons betreft zijn het nemen van maatregelen en het vaststellen van een termijn bespreekbaar als de GGOR is vastgesteld.

Voor wat betreft de aanpak van droogteschade is de belang van waterconservering op landbouwgronden expliciet in dit plan opgenomen.

Opmerking

De effecten van vernattingsmaatregelen in de reconstructieplannen kunnen voor een aantal gebieden leiden tot vernattingsknelpunten in het stedelijk gebied. De acceptatie van vernatting zal in stedelijk gebied gering zijn en technische compensatie van vernattingseffecten is kostbaar. Er zijn berekeningen op groot schaalniveau uitgevoerd, waaruit blijkt dat er geen regionale effecten zijn, maar er is niet specifiek gekeken naar de consequenties voor het stedelijk gebied op lokaal niveau.

Reactie

De acceptatie van vernatting zal in stedelijk gebied gering zijn en technische compensatie van vernattingseffecten is kostbaar. Op dit moment is concrete beoordeling nog niet mogelijk vanwege het hoge abstractieniveau van de reconstructieplannen, maar in de uitwerking zal hier nadrukkelijk naar gekeken moeten worden. Uitgangspunt bij het omgaan met vernattingseffecten in stedelijk gebied is dat in bestaand stedelijk gebied de droogleggingseisen gerespecteerd zullen worden. Zoveel als mogelijk zal getracht worden met lokale technische compensatie de effecten te compenseren.

Opmerking

Afstemming met landinrichting de Hilver is noodzakelijk.

Reactie

Het landinrichtingsproject de Hilver bevindt zich in een zeer vergevorderd stadium. De besluitvorming is een kwetsbaar en zeer moeizaam tot stand gekomen proces. Daarom is het verstandiger om nieuwe ontwikkelingen omtrent waterdoelen (voorlopig) niet toe te passen. Voor eventuele alderelandinrichtingen in dit reconstructiegebied gelden de afspraken zoals gemaakt in Cork.

Waterkwaliteit*Opmerking*

Essentieel is de uitgesproken verwachting dat de fosfaat- en nitraatnormen in 2022 niet zullen worden gehaald. Wij verzoeken u dan ook om, binnen uw mogelijkheden en bevoegdheden, dit naar zowel het Rijk als naar de Europese Unie kenbaar te maken, zodat hiermee bij de verdere invulling van de Europese Kaderrichtlijn Water rekening kan worden gehouden.

Reactie

GS kennen en onderkennen de problematiek. Voorliggend plan kan vanzelfsprekend geen oplossing bieden aan de door de waterbeheerder voorgestelde aanpak. Het IPO zal een brief over deze problematiek naar het Rijk verzenden.

Opmerking

De aanwezigheid van risicovolle overstorten en ongezuiverde lozingen is niet inzichtelijk gemaakt.

Reactie

In dit plan is opgenomen dat verbetering van de waterkwaliteit een hoge prioriteit heeft. De gebieden waar men als eerste met verbetering van de waterkwaliteit aan de slag wil zijn specifiek benoemd. Gegeven het abstractieniveau van de plannen is het niet opportuun specifieke knelpunten te benoemen. Tijdens de projectmatige aanpak tijdens de uitvoering zijn risicovolle overstorten relevant. Vanaf dat moment is een inventarisatie zinvol.

Opmerking

De verandering van de grondwaterstand en grondgebruik zal leiden tot een tijdelijke verhoging van de uitspoeling van eutrofiërende stoffen naar het diepe grondwater of het oppervlaktewater. In de concrete uitwerking van maatregelen (op een later tijdstip) dient echter toetsing van

de effecten plaats te vinden aan de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn, waarbij middels compenserende maatregelen nadelige effecten op de waterkwaliteit zoveel mogelijk voorkomen worden.

Reactie

Dit wordt onderschreven. Het hierboven beschreven uitgangspunt is inmiddels opgenomen in de plannen.

Opmerking

Bij de ‘Wijze van effectbepaling’ wordt gesteld dat m.b.t. veranderingen in grondgebruik alleen is gekeken naar de effecten van een omzetting naar natuur. Wij hadden echter verwacht dat de integrale zonering met extensiverings- en verweavingsgebieden hier ook effect zou hebben op de bemestingsdruk en daarmee op de waterkwaliteit. En: Bij de ‘Wijze van effectbepaling’ wordt gesteld dat het reconstructieplan zich niet uitspreekt over grootschalige teeltwijzigingen, zodat m.b.t. veranderingen in grondgebruik alleen is gekeken naar de effecten van een omzetting naar natuur. Wij hadden echter verwacht dat de integrale zonering met extensiverings- en verweavingsgebieden hier ook effect zou hebben op de bemestingsdruk en daarmee op de (grond)waterkwaliteit.

Reactie

Conform de Reconstructiewet is de integrale zonering gericht op de intensieve veehouderij. Voor een sturing op grondgebruik kan de Reconstructiewet niet gebruikt worden tenzij men overgaat tot schadevergoedingen. Deze mogelijkheid wordt niet benut en de komende jaren zal gekeken worden of er andere instrumenten bedacht kunnen worden om deze problematiek aan te pakken.

Beekherstel / EVZ's

Opmerking

Realisatie van alle ecologische verbindingzones is voor 2012 niet haalbaar volgens de MER. Een reden is dat de grondmobiliteit tegen zijn grenzen aanloopt. Daarnaast is het inrichtings-traject dat na verwerving dient te worden doorlopen traag door de hieraan gekoppelde procedures. Wij zijn van mening dat de provincie Noord-Brabant hierin een belangrijke rol kan vervullen door grondmobiliteit en procedures te optimaliseren. Bovendien wordt momenteel de indruk gewekt dat in Landinrichtingsgebieden waar het plan van toedeling is gepasseerd de resterende taakstelling m.b.t. ecologische verbindingzones moeilijk is te realiseren.

Reactie

Met dit reconstructieplan wordt een belangrijke stap gezet voor het realiseren van de ecologische verbindingzones. Wij onderschrijven het belang van grondverwerving. Daarom zijn in de bestuursovereenkomst die tussen de provincie Noord-Brabant en de waterschappen ook afspraken gemaakt die betrekking hebben op grondverwerving. Deze afspraken zijn vanzelfsprekend niet opgenomen in dit plan, maar in de bestuursovereenkomst. Daar waar het plan van toedeling gepasseerd is zijn de instrumenten om een resterende taakstelling m.b.t. ecologische verbindingzones te realiseren inderdaad beperkt.

Opmerking

Gezien het aantal beektrajecten waarvoor in de eerste uitvoeringsperiode herstel voorzien wordt is het twijfelachtig of de doelstelling voor de gehele reconstructieperiode gehaald wordt.

Reactie

Het ambitieniveau voor beekherstel zoals geformuleerd in dit plan en het uitvoeringsprogramma is een afspiegeling van het ambitieniveau van de waterschappen.

Bijlage 3 Fasering reconstructiedoelen Noord-Brabant

Reconstructiedoelen in fase 1

Water en bodem

Regionale waterberging

- Het uitwerken en realiseren van waterbergingscapaciteit om wateroverlast te voorkomen door: - het instandhouden of repareren van natuurlijke overstromingsvlakten in de beekdalen, stroomvertraging en peilverhoging - water vast te houden bij de bron - scheppen van ruimte om bij hoge afvoer tijdelijk water te bergen (retentiegebieden) en deze gebieden te vrijwaren van kapitaalintensieve ontwikkelingen.

Randvoorwaarde: Combineren van rivierverruiming en waterrecreatie

Waterdoelen en grondwaterstand (GGOR)

- In hydrologisch kwetsbare delen van de EHS worden sectorale waterdoelen voor natuur gerealiseerd.
- In bestaande en nieuwe natuurgebieden wordt de waterhuishouding geoptimaliseerd.
- De vochtvoorziening voor landbouwgebieden wordt geoptimaliseerd.

Water- en bodemkwaliteit

- In prioritaire natuurgebieden worden de ecologische kwaliteitsnormen voor water- en bodemkwaliteit behaald.
- In uitspoelingsgevoelige gebieden, wordt een vermindering van de kans op uitspoeling van nitraat, fosfaat en bestrijdingsmiddelen behaald.
- Ter verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit worden ongezuiverde lozingen op het oppervlaktewater en riooloverstorten gesaneerd, conform het provinciale rioleringsbeleid.

Beekherstel

- De ecologische en landschappelijke kwaliteit van de beken en beekdalen, inclusief bijbehorende brongebieden wordt hersteld.

Milieu

Ammoniak

- Vermindering van de belasting met ammoniak van kwetsbare en zeer kwetsbare natuurgebieden.

Stank

- Vermindering van het percentage stankgehinderden tot 12% van de bevolking in 2003 en het percentage ernstig stankgehinderden tot 0% van de bevolking in 2010.

Natuur

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

- Realisatie van de EHS in 2011.

Regionale natuur- en landschapseenheden

- Voor het beschermen en versterken van natuur- en landschapswaarden in de GHS en in de AHS-landschap worden RNLE'n nader begreemd.

Landschap en cultuurhistorie

Agrarische bebouwing

- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) wordt intensieve veehouderij groen en architectonisch ingepast in het landschap.
- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) wordt het landschapsbeeld verbeterd door sloop van oude, leegstaande elementen.

Ruimtelijke structuur landbouw

- Ter realisatie van bodem- en waterkwaliteitsdoelen wordt de melkveehouderij plaatselijk geëxtensiverd (Commissie Koopmans).

Wonen, werken, leefbaarheid

Sociale en economische structuur

- Ter verbetering van de sociale en economische structuur op het platteland worden sociale aspecten van veranderingen binnen de landbouwsector, in het bijzonder van de krimp in de intensieve veehouderij, opgevangen.
- Ter verbetering van de sociale en economische structuur op het platteland worden sociale en economische mogelijkheden voor het platteland, onder andere nieuwe economische dragers, gestimuleerd.
- Behoud en versterking van leefbaarheid op het platteland.
- Stimuleren van het sociaal-economisch platform dat lokale initiatieven op dit gebied initieert, stimuleert en begeleidt.

Reconstructiedoelen in fase 2

Water en bodem

Ruimte voor de rivier

- Ter voorkoming van wateroverlast van de grote rivieren draagt reconstructie bij aan de realisatie van een riviersysteem dat voldoet aan de wettelijke veiligheidsnormen zoals uitgewerkt in 'waterbeheer 21e eeuw'. Hiervoor wordt een begrenzing van potentiële zoekgebieden voor rivierverruiming opgenomen in het reconstructieplan. De gebieden binnen deze begrenzing worden gevrijwaard van kapitaalintensieve ontwikkelingen.

Water- en bodemkwaliteit

- Ter verbetering van de bodem- en grondwaterkwaliteit worden maatregelen genomen die leiden tot de kwaliteitsnormen conform de EU-nitraatrichtlijn in 2017. Verder worden maatregelen genomen die leiden tot vermindering van de fosfaat- en bestrijdingsmiddelenbelasting van bodem en grondwater.
- Er worden maatregelen genomen om de gewenste oppervlaktewaterkwaliteit conform de MTR-norm en de Europese Kaderrichtlijn Water in 2022 voor fosfaat, nitraat en voor bestrijdingsmiddelen te behalen.

- In grondwaterbeschermingsgebieden met een 25 jaarszone, wordt de grondwaterkwaliteit verbeterd.
- In zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden met een 100 jaarszone, wordt de grondwaterkwaliteit verbeterd.

Milieu

Geluid

- Behouden of verminderen van de huidige geluidsbelasting in stiltegebieden.

Natuur

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

- Bescherming van de EHS tegen ongewenste invloeden (eventueel verdroging en vermessing) en het scheppen van randvoorwaarden voor de realisatie van natuurdoelen.

Verbindingszones

- Ten behoeve van het realiseren van een duurzaam ecologisch netwerk en het versterken van de milieu- en ruimtelijke kwaliteit van de EHS, worden ecologische verbindingzones (EVZ) gerealiseerd in 2010.
Randvoorwaarde: Bij de inrichting van de EVZ's streven naar meervoudig grondgebruik, mits dit het ecologisch functioneren niet verstoort.
- Voor het beschermen van bijzondere soorten worden REV's begrensd en gerealiseerd.
Randvoorwaarde: Bij de inrichting van de REV's wordt gestreefd naar meervoudig grondgebruik, mits dit het ecologisch functioneren niet verstoort.

Soortenbescherming

- De reconstructie draagt bij aan instandhouding, herstel en ontwikkeling van een zo natuurlijk mogelijke verscheidenheid van wilde diersoorten, door een bijdrage te leveren aan uitvoering van soortenbeschermingsplannen.
- Beschermen en versterken van natuur- en landschapswaarden in de GHS en in de AHS-landschap zoals weergegeven in het Streekplan 2002 van de provincie Noord-Brabant.

Beheer van natuur en landschap

- Randvoorwaarde:
Bereiken bestuurlijke overeenstemming over afstemming Nationale Parkenbeleid en reconstructie.

Landschap en cultuurhistorie

Behoud, beheer en herstel van landschap en cultuurhistorie

- Behoud en herstel van cultuurhistorische (inclusief archeologische), architectonische en aardkundige waarden zoals aangegeven in de Belvédèregebieden en gebieden aangegeven op de Cultuurhistorische Waarden kaart en de Aardkundig Waardevolle gebiedenkaart (Noord-Brabant).

Landbouw

Ruimtelijke structuur landbouw

- De ruimtelijke structuur voor grondgebonden bedrijven (zoals grondgebonden veehouderij, akker- en tuinbouw) wordt geoptimaliseerd.
- Ter verbetering van de ruimtelijke structuur van de niet-grondgebonden landbouw krijgen sterke intensieve veehouderijbedrijven die als gevolg van reconstructie in hun ontwikkelingen worden belemmerd de mogelijkheid tot voortzetting op een andere, wel geschikte locatie.

- Ter verbetering van de ruimtelijke structuur van de niet-grondgebonden landbouw wordt aan glastuinbouwbedrijven de mogelijkheid gegeven en worden zij gestimuleerd tot vestiging op duurzame projectlocaties (zoals aangegeven in het Streekplan 2002).
- Ter verbetering van de ruimtelijke structuur van de niet-grondgebonden landbouw wordt in de Peel wordt één projectvestiging glastuinbouw gerealiseerd.
- Randvoorwaarde: Bedrijven op goede locaties behouden hun ontwikkelingsmogelijkheden.
- Randvoorwaarde: Ondersteunende voorzieningen worden toegestaan of geweerd conform de Beleidsnotitie Ondersteunende Voorzieningen.

Recreatie en toerisme

- Ter versterking van de toeristisch recreatieve sector wordt een regionaal ontwikkelingsplan toerisme en recreatie (ofwel toeristisch-recreatieve visie) uitgewerkt.
- Ter realisering van het regionaal ontwikkelingsplan toerisme en recreatie worden ruimtelijke randvoorwaarden geschapen, onder andere voor verplaatsing van kansrijke recreatiebedrijven naar geschikte locaties.

Wonen, werken, leefbaarheid

Verkeer en vervoer

- Randvoorwaarde: Mobiliteitseffecten veroorzaakt door maatregelen in het kader van de reconstructie hebben geen negatieve gevolgen voor de leefbaarheid, bereikbaarheid en verkeersveiligheid.

Reconstructiedoelen in fase 3

Water en bodem

Bodembeheer

- Verhogen van de kwaliteit en de gebruikswaarde van de bodem.
- Het reconstructieplan draagt bij aan inpassing van voormalige stortplaatsen.
- Het reconstructieplan draagt bij aan het oplossen van de problematiek van bodemverontreiniging in de Kempen.

Milieu

Ammoniak

- Het reconstructieplan draagt bij aan het in balans brengen van de totale ammoniakemissie met het emissieplafond van het reconstructiegebied.

Mestver- en bewerking en duurzame energie

- Optimaal benutten van kansen voor energiebesparing en het produceren van groene energie.
- Bijdragen aan verantwoorde mestbewerking en -verwerking conform de Leidraad Mest.

Licht

- Behoud en herstel van donkere gebieden.

Natuur

Verbindingszones

- De werking van de EVZ's wordt versterkt door het benutten van de groenblauwe dooradering.
- Ter verbetering van de ruimtelijke en intrinsieke kwaliteit van natuurgebieden wordt de versnippering van natuurgebieden teruggebracht of voorkomen.

Regionale natuur- en landschapseenheden

- Doelstellingen voor de RNLE zoals aangegeven in het Streekplan 2002 worden gerealiseerd.

Beheer van natuur en landschap

- Optimale inzet van agrarisch natuurbeheer in de GHS, EHS, RNLE's, EVZ's, REV's en Landschapsecologische zones, bijvoorbeeld door versterking en vergroting van samenwerkingsverbanden tussen agrariërs voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer.
- Maximale afsluiting van beheersovereenkomsten binnen beheersgebieden in de EHS.
- Randvoorwaarde: Agrarisch natuurbeheer draagt optimaal bij aan soortenbescherming.
- Randvoorwaarde: Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) draagt agrarisch natuurbeheer optimaal bij aan het behoud en de versterking van landschappelijke en cultuurhistorische waarden.
- Randvoorwaarde: Reconstructie en Nationale Parkenbeleid versterken elkaar wederzijds.

Landschap en cultuurhistorie

Behoud, beheer en herstel van landschap en cultuurhistorie

- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) levert reconstructie een bijdrage aan de realisatie van nieuwe landgoederen.

Stedelijke regio's

- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) worden boslocaties bij de stadsregio's gerealiseerd.
- Ten behoeve van een optimale ruimtelijke kwaliteit (herkenbare identiteit en hoge informatie en belevingswaarde) blijven groene en open gebieden tussen de steden in de stedelijke regio's (de zogenaamde landschapsecologische zones) behouden en/of versterkt.
- Randvoorwaarde: Afstemmen van de planvorming voor het landelijk en het stedelijk gebied.
- Randvoorwaarde: Verankeren van het convenant GIOS en hieruit voortvloeiende Provinciale stadsconvenanten in de planvorming.

Landbouw

Veterinaire kwetsbaarheid

- De veterinaire veiligheid wordt verbeterd door ontwikkeling van de ketenbenadering in de landbouwsector.

Verbrede landbouw

- Ten behoeve van de economische basis voor agrariërs en voor de versterking van recreatie en landschap wordt verbrede landbouw gestimuleerd. Vormen van verbrede landbouw waar aan gedacht wordt zijn landbouw en zorg, agrotouristische diensten, streekproducten, agrarisch natuurbeheer en overige nieuwe nevenactiviteiten.

Duurzame productie

- Groei van de biologische landbouw met gemiddeld 40% per jaar.
- Minimaal evenredige groei van de biologische landbouw in de intensieve sectoren.
- Het stimuleren van clustering van biologische landbouw.
- Groei van het aantal bedrijven met een duurzame productie, waaronder energiebesparing en gesloten, schone productiesystemen op bedrijfs-, keten- en gebiedsniveau.

Recreatie en toerisme

- Stimuleren van een kwaliteitsverbetering, verhoging van verscheidenheid en professionalisering van het toeristisch recreatief product.
- Ter versterking van de toeristisch recreatieve sector wordt de toegankelijkheid van het agrarisch gebied en natuurgebieden vergroot.
- Ter versterking van de toeristisch recreatieve sector worden routes en routenetwerken ontwikkeld.

Wonen, werken, leefbaarheid

Verkeer en vervoer

- Randvoorwaarde: Ter verbetering van verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid van het landelijk en stedelijk gebied wordt het recreatieve netwerk van fietspaden verbeterd, waar mogelijk gecombineerd met het utilitair fietsverkeer.
- De principes van het convenant Duurzaam Veilig worden op het gemeentelijk wegennet geïmplementeerd.

Bijlage 4 Samenvatting van het MER

4.1 Aanleiding en doel

In de Reconstructiewet Concentratiegebieden is vastgelegd dat Gedeputeerde Staten (GS) een reconstructieplan opstellen dat, na ter visie legging en inspraak, wordt vastgesteld door Provinciale Staten (PS). Gekoppeld aan het reconstructieplan wordt een milieueffectrapportage-procedure (m.e.r.-procedure) doorlopen. Hiermee wordt vooruitgelopen op de actualisatie van het Besluit milieueffectrapportage waarin wordt vastgelegd dat reconstructieplannen m.e.r.-plichtig zijn.

Milieueffectrapportage is in het leven geroepen om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. In dit Milieueffectrapport (MER) worden overigens niet alleen milieu- en omgevingsaspecten, maar ook de sociale en economische aspecten meegenomen. Doel van de effectrapportage is het ondersteunen van PS, GS en de reconstructiecommissies bij het maken van keuzes.

4.2 Procedure

Gezien de grote transparantie in het reconstructieproces en de intensieve betrokkenheid van diverse partijen is er voor gekozen de m.e.r.-procedure integraal onderdeel uit te laten maken van het planvormingsproces in het kader van de Reconstructiewet.

Zodra de eerste contouren van het plan zich aftekende is een eerste effectbepaling ingezet en gepresenteerd in de reconstructiecommissies. Toen eind 2003 het eerste volledige conceptplan beschikbaar was is op een gestructureerde manier via een tevoren bepaald beoordelingskader voor alle zeven de reconstructiegebieden de effectbepaling uitgevoerd. De uitkomsten van de effectbepaling hebben geleid tot enkele aanpassingen van het voornemen. Om de hoeveelheid papier in te perken en de nauwe relatie tussen plan en MER te benadrukken is er voor gekozen het MER integraal onderdeel te laten zijn van het plan.

De m.e.r.-procedure is begonnen met een Startnotitie (Provincie Noord-Brabant, oktober 2002). Deze gaf in hoofdlijnen informatie over aanleiding en doel van het reconstructieplan en het verloop van de procedure. Vervolgens is via inspraak op de Startnotitie aan de betrokkenen en de wettelijke adviseurs gevraagd welke aspecten in het MER onderzocht moeten worden en welke mogelijke alternatieven zij relevant vinden. De onafhankelijke Commissie milieueffectrapportage en het bevoegd gezag (BG; PS gedelegeerd aan GS) hebben mede op basis van deze inspraak aanbevelingen gedaan voor de inhoud van het MER. Deze zijn opgenomen in de Richtlijnen voor het MER (provincie Noord-Brabant, april 2003). Deze richtlijnen zijn bepalend geweest voor de inhoud van de MER-onderdelen in het reconstructieplan. Het resultaat van de wettelijk verplichte watertoets en de natuurtoets (Habitattoets op basis van de Europese Habitatrichtlijn) is eveneens opgenomen in het plan.

Op dit moment ligt het reconstructieplan/MER voor. Het plan is in samenspraak met de reconstructiecommissies tot stand gekomen. De werkgroep BG van de provincie, GS en het

Rijk hebben positief geadviseerd over de inhoud en gevolgde aanpak.

Het reconstructieplan/MER wordt in de inspraak gebracht en gedurende vier weken ter visie gelegd.

In deze periode kunnen bedenkingen worden ingebracht en er wordt een hoorzitting georganiseerd. Op grond van de inspraakreacties en het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage, besluiten GS om het plan- waar nodig- te wijzigen. PS stellen het reconstructieplan vast. Het plan moet vervolgens nog worden goedgekeurd door de ministers van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselveiligheid (LNV) en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).

4.3 Plaats van het MER in het plan

Het reconstructieplan/MER voldoet uiteraard aan de eisen die de wetgever stelt aan een MER. De belangrijkste zaken zijn opgenomen in deel A van het reconstructieplan/MER. In deel B zijn alle wettelijk benodigde onderdelen van een MER opgenomen. In deel A is een schema opgenomen waar in de rapporten de MER-onderdelen te vinden zijn.

Het ontwerpconstructieplan/MER geeft een beschrijving van de voorgenomen activiteit (het voorkeursalternatief) en een aantal (realistische) alternatieven. De alternatieven sluiten aan bij het abstractieniveau van het plan en zijn gericht op kernonderdelen die wezenlijke verschillen in (milieu-)effect geven.

Ook bevat het MER een beschrijving van de huidige situatie, de te verwachten autonome ontwikkeling en een overzicht van de optredende (milieu-)effecten gerelateerd aan de gestelde doelen. Verder wordt ingegaan op de genomen en te nemen besluiten (het beleidskader), de leemten in kennis en informatie en een aanzet voor de evaluatie en monitoring van de optredende effecten gerelateerd aan de geldende doelen.

4.4 Wat beschrijft deze samenvatting verder

In deze samenvatting zijn de belangrijkste conclusies uit het MER samengevat. Hierbij wordt ingegaan op de voorgenomen activiteiten, de alternatieven, de belangrijkste (milieu-)effecten, de leemten in kennis en informatie, het MMA en de vergelijking van alternatieven.

4.5 De voorgenomen activiteit

Het reconstructieplan is gericht op een ingrijpende verandering van het landelijke gebied in Noord-Brabant. Per gebied variëren de doelen. De volgende activiteiten zijn in de meeste plannen opgenomen:

- **Herstel van het water- en bodemsysteem.** Het streven is erop gericht om het water bovenstrooms zo lang mogelijk vast te houden en -waar mogelijk- het grondgebruik af te stemmen op het natuurlijke watersysteem. Om wateroverlast te voorkomen worden bepaalde gebieden aangewezen voor waterberging (rivierverruiming en noodoverloopgebieden). Ook zullen waterbergingsgebieden voor het regionale watersysteem worden aangewezen. Om de verdroging in een aantal natuur- en landbouwgebieden op te lossen, zijn aanpassingen nodig. In deze gebieden worden maatregelen getroffen om het water langer vast te houden en de grondwaterstanden te verhogen. Ook is het noodzakelijk om de waterkwaliteit te verbeteren, bijvoorbeeld door de ongezuiverde lozingen uiterlijk in 2005 te saneren, maar ook door het uitvoeren van specifieke pilots om de waterkwaliteit te verbeteren. Voor een groot aantal beken wordt de ecologische en landschappelijke kwaliteit

hersteld. Ook voor de nabij breuken gelegen wijstgronden zal de waterhuishouding hersteld worden.

- De **milieukwaliteit** verbeteren we door de ammoniakbelasting op de zeer kwetsbare natuurgebieden terug te dringen en door een balans te vinden tussen de totale ammoniak-emissie en het regionale emissieplafond. Via de introductie van een integrale zonering met drie typen gebieden: landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensive-ringsgebieden wordt de groei van ammoniakuitstoot nabij natuurgebieden ingeperkt. Deze gebieden kennen ieder een eigen regime voor de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij. Bedrijven worden gestimuleerd om te verplaatsen naar duurzame locaties in verwevingsgebieden of landbouwontwikkelingsgebieden. De integrale zonering is op perceelsniveau begrensd, waarbij zoveel mogelijk gebruik is gemaakt van logische, bestaande grenzen en gestreefd is naar grotere eenheden. Ook rondom kernen is extensiveringsgebied gelegd waardoor het aantal mensen dat door stank gehinderd wordt, af kan nemen. Ook worden projecten gestart gericht op mestverwerking en -bewerking en duurzame energie. Ook worden maatregelen genomen die zorgen voor minder lawaai in stiltegebieden en zijn er initiatieven die donkere gebieden weer donker maken.
- De **natuurwaarden** worden versterkt door een versnelde realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in 2011 (aankoop en beheersovereenkomsten) en door bescherming van de EHS tegen ongewenste invloeden (bijvoorbeeld verdroging en vermesting). Daarnaast wordt gezorgd voor betere randvoorwaarden voor de realisatie van de gewenste natuurdoelen. Ook de ecologische verbindingzones zijn gerealiseerd in 2010. Zij versterken de ruimtelijke kwaliteit van de EHS als duurzaam ecologisch netwerk. Verder zijn er een aantal robuuste (grootschaligere) ecologische verbindingzones begrensd. Via dit plan worden ook de zogenoemde regionale natuur- en landschapseenheden begrensd. Om de doelstellingen voor de robuuste verbindingen en de regionale natuur- en landschapseenheden te realiseren, wordt gestreefd naar een optimale inzet van agrarisch natuurbeheer, bijvoorbeeld door versterking en vergroting van samenwerkingsverbanden van agrariërs. Agrarisch natuurbeheer en andere instrumenten en maatregelen dienen tenslotte ook een bijdrage te leveren aan het behoud, herstel en de ontwikkeling van een zo natuurlijk mogelijke verscheidenheid aan planten- en diersoorten.
- De kenmerkende kwaliteiten van **landschap en cultuurhistorie** worden via dit plan behouden, versterkt en verder ontwikkeld. Hierbij wordt aandacht besteed aan de cultuurhistorische, archeologische, architectonische en aardkundige waarden. Dit is onder andere aan de orde bij het aanwijzen van gebieden waar nieuwe functies kunnen komen en bij de uitwerking van reconstructieprojecten. Hierbij worden bestaande waarden gerespecteerd en wordt de diversiteit van het landschap (bijvoorbeeld open en besloten, droge en natte gebieden) behouden en waar mogelijk versterkt. Nieuwe intensieve agrarische bedrijven moeten goed ingepast worden in het landschap. Daarnaast verbetert het landschapsbeeld door de sloop van oude, leegstaande gebouwen. Ten slotte kunnen ook nieuwe landgoederen bijdragen aan een versterking van de landschappelijke kwaliteiten.
- Het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden voor duurzame **landbouw** is een belangrijke reconstructiedoelstelling. Allereerst behouden bedrijven op goede locaties hun ontwikkelingsmogelijkheden. Daarnaast zijn locaties en gebieden aangewezen waar intensieve veehouderijbedrijven die in hun ontwikkelingen worden belemmerd, de mogelijkheid krijgen verder te gaan. Het kan hierbij gaan om een bestaande duurzame locatie in een verwevingsgebied of landbouwontwikkelingsgebied. Ook kan het een nieuwe locatie betreffen in

een landbouwontwikkelingsgebied (in het reconstructiegebied Maas en Meierij zijn geen nieuwvestigingsmogelijkheden opgenomen).

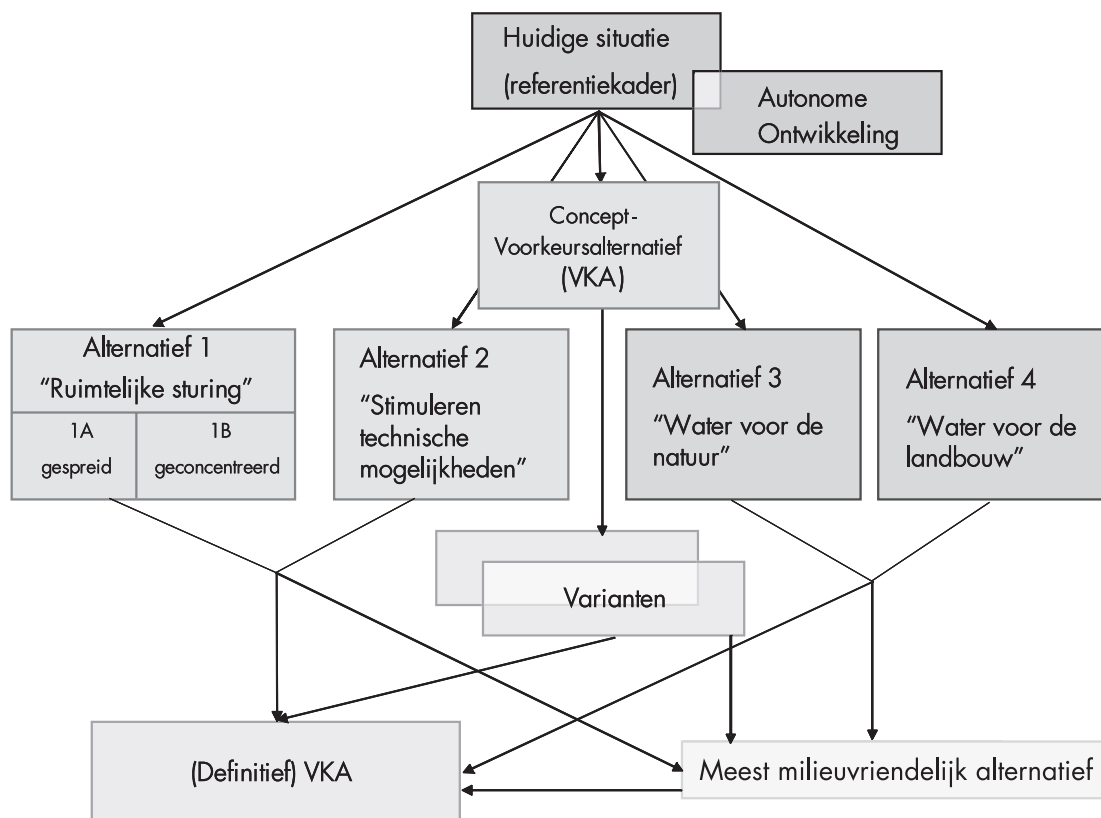
- Voor de varkenshouderij is het van belang dat er maatregelen worden getroffen om de verspreiding van epidemieën onder varkens te voorkomen. Het ontwikkelen van de ketenbenadering levert hieraan een bijdrage. De melkveehouderij moet op een aantal plaatsen extensiveren, om de bodem- en waterkwaliteitsdoelen te realiseren. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de ruimtelijke structuur. Voor de melkveehouderij, maar ook voor andere grondgebonden bedrijven dient de ruimtelijke structuur te worden geoptimaliseerd. Hiervoor zullen wij een aantal projecten starten.
- Voor de boom- en vaste plantenteelt wordt door middel van maatwerk een oplossing geboden aan bedrijven die op maatschappelijk gezien ongunstige locaties liggen. Ook voor de glastuinbouw wordt een optimale ruimtelijke structuur ontwikkeld. Naast de gangbare landbouw wordt de biologische en verbrede landbouw gestimuleerd. Hierbij wordt gestreefd naar een groei van de biologische landbouw met gemiddeld 10% per jaar. Vormen van verbrede landbouw die gestimuleerd zullen worden zijn: de combinatie van landbouw en zorgfuncties, agrotouristische diensten, verkoop van streekproducten, agrarisch natuurbeheer en overige nieuwe nevenactiviteiten.
- Ter versterking van **recreatie en toerisme** worden ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden geboden. Het kan daarbij gaan om nieuwe locaties voor recreatiebedrijven die zich op hun huidige locatie niet verder kunnen ontwikkelen, bijvoorbeeld omdat ze te dicht bij kwetsbare natuur liggen. Ook het toeristisch-recreatieve product wordt opgewaardeerd en geprofessionaliseerd, onder andere door het stimuleren van kwaliteitsverbetering en vergroting van de verscheidenheid. Op verschillende plekken worden nieuwe routes en routenetwerken ontwikkeld, die de toegankelijkheid van het agrarisch gebied en natuurgebieden vergroten.
- Om de **sociale en economische structuur** te versterken worden vier speerpunten onderscheiden. Allereerst worden de sociale en economische aspecten van veranderingen binnen de landbouw opgevangen. Dit is in met name bij de intensieve veehouderij van belang. Daarnaast willen we nieuwe economische dragers voor het platteland ontwikkelen. Ook wordt er aandacht besteed aan maatregelen die de leefbaarheid op het platteland kunnen vergroten. Hiervoor zal er voor een aantal kernen een ruimtelijke, sociale en economische visie worden ontwikkeld. Tenslotte zal extra aandacht besteed worden aan de uitvoering van het sociale en economische beleid.
- Bij **verkeers- en vervoersprojecten** die in het kader van de reconstructie worden opgepakt, wordt aangesloten bij de principes van Duurzaam Veilig. Zo kunnen de verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid worden vergroot door ontbrekende schakels in het (recreatieve) fietspadennetwerk aan te leggen. Algemeen geldt dat reconstructie-maatregelen positieve gevolgen moeten hebben voor de leefbaarheid, bereikbaarheid en verkeersveiligheid.

4.6 Alternatieven

In een milieueffectrapport moeten de voorgenomen activiteit (het voorkeursalternatief) en het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) worden beschreven. Het MMA is het alternatief dat de best bestaande mogelijkheden om het milieu te beschermen, toepast of combineert.

Het is gebruikelijk om ook andere alternatieven uit te werken. In dit Reconstructieplan/MER zijn vier alternatieven uitgewerkt. Ze variëren op twee kernkwesties in het reconstructieplan: de integrale zonering voor de intensieve veehouderij (alternatief 1 en 2) en de waterdoelen (alternatief 3 en 4).

Naast de alternatieven is ook naar varianten gekeken. Een variant heeft betrekking op een gebiedsspecifiek aandachtspunt in een sector of deelgebied. De alternatieven en varianten zijn in figuur B4.1 schematisch weergegeven. In de tekstkaders worden ze verder toegelicht.



Figuur B4.1 Alternatieven en varianten in relatie tot huidige situatie, autonome ontwikkeling en het voorkeursalternatief

Alternatief 1 'Ruimtelijke sturing'

Dit alternatief is gebaseerd op de veronderstelling dat de doelstellingen voor ammoniak, stank, natuur en landschap het beste gehaald kunnen worden door een zo groot mogelijke ruimtelijke scheiding tussen de intensieve veehouderij en kwetsbare waarden. De extensiveringsgebieden worden groter dan in het voorkeursalternatief. De landbouwontwikkelingsgebieden worden kleiner ten opzichte van het voorkeursalternatief: alleen de beste locaties voor inplaatsing zijn aangeduid als landbouwontwikkelingsgebied. Binnen dit alternatief zijn twee subalternatieven onderscheiden:

Alternatief 1a: beperkte concentratie met in elk reconstructiegebied voldoende inplaatsingsruimte voor de bedrijven die willen verplaatsen uit de extensiveringsgebieden en deels ook uit de verwevingsgebieden.

Alternatief 1b: Sterke concentratie in enkele landbouwontwikkelingsgebieden. Het gaat om de gebieden die binnen de zeven reconstructiegebieden als meest geschikt naar voren komen op basis van een aantal verschillende criteria.

Alternatief 2 'Stimuleren en technische mogelijkheden'

Dit alternatief is gebaseerd op de veronderstelling dat de doelstellingen voor ammoniak en stank het beste (meest kosteneffectief) gehaald kunnen worden door de inzet van extra technieken. Het alternatief gaat verder uit van een beperkte regulering. De extensiveringsgebieden zijn in dit alternatief kleiner dan in het voorkeursalternatief.

Alternatief 3 'Water voor de natuur'

In de gehele EHS (en niet alleen in de natte natuurparels zoals is opgenomen in het voorkeursalternatief) worden maatregelen met uitstraling op de omgeving genomen. Daarnaast worden in die natte natuurparels waar dit zinvol is, verdergaande maatregelen in de directe omgeving van deze parels genomen.

Alternatief 4 'Water voor de landbouw'

De maatregelen die in het voorkeursalternatief zijn voorgesteld worden aangevuld met waterconserveringsmaatregelen op de landbouwgronden die in de huidige situatie droogteschade ondervinden.

Varianten

Om ook aandacht te kunnen geven aan gebiedsspecifieke aandachtspunten waarvoor meerdere reële oplossingen zijn, is gebruik gemaakt van varianten. Deze zijn in tegenstelling tot de alternatieven gericht op één concreet thema of één specifiek deelgebied.

Meest milieuvriendelijke alternatief (MMA)

In het MMA staat het realiseren van de natuur- en milieudoelstellingen voorop.

Bij het uitwerken van het MMA wordt vooral gekeken naar het optimaliseren van de ruimtelijke inrichting. Alle realistische en haalbare effectbeperkende en compenserende maatregelen worden daarvoor bekeken. Verder valt te denken aan stimulerende en/of technische maatregelen om emissies verder te beperken dan wettelijk verplicht is, aan extra maatregelen ten behoeve van bodem-, grondwater- en luchtkwaliteit, aan extra en/of strenger regulerend beleid en aan het verbeteren van de landschappelijke en natuurkwaliteit.

Dit pakket aan maatregelen, voor zover reëel en haalbaar is gecombineerd tot het MMA; het alternatief met de minste nadelige milieugevolgen en de meeste verbeteringen voor milieu, natuur en landschap. Het MMA is ontwikkeld op basis van de effectbeschrijving en de vergelijking van de alternatieven. Figuur 1 geeft schematisch de positie van het MMA ten opzichte van de andere alternatieven weer.

4.7 Beoordelingskader (milieu-) effecten

De effectbepaling is gericht op een viertal milieu- en omgevingsaspecten; water & bodem, milieu (waaronder ammoniak, stank, geluid en licht), natuur en landschap & cultuurhistorie. Daarnaast zijn de effecten bepaald voor de economische pijlers die in het landelijke gebied het meest van belang zijn; de economische vitaliteit in de landbouw, recreatie & toerisme, de aan deze sectoren gerelateerde werkgelegenheid en de leefbaarheid op het platteland.

De effectbepaling heeft hiermee het karakter van een integrale effectbepaling, hetgeen tegemoet komt aan de wens van verschillende partijen om ecologie en economie in hun onderlinge verband te kunnen beoordelen.

Basis voor de beschrijving van de effecten is het beoordelingskader. Dit bestaat uit 45 beoordelingscriteria, verdeeld over de aspecten; water & bodem (13 criteria), milieu (4), natuur (7), landschap & cultuurhistorie (7), landbouw (7), recreatie & toerisme (3) en wonen, werken & leefbaarheid (4). Qua volgorde is er voor gekozen de zogenaamde lagenbenadering te hantieren. Begonnen wordt met de effecten op de kwaliteiten van de onderste lagen van het systeem (het bodem- en watersysteem) gevolgd door de milieusituatie, de natuur- landschappelijke en cultuurhistorische waarden, en als laatste de effecten op het sociale en economische patroon. Het beoordelingskader is gedurende het opstellen van het plan verder uitgewerkt en mede tot

stand gekomen op basis van inspraak op de Startnotitie m.e.r. en na uitgebreide interactie met diverse betrokken partijen. De effectbeschrijving sluit aan bij het abstractieniveau van de plannen en is deels getalsmatig bepaald (bijvoorbeeld voor ammoniak, stank, grondwaterstanden en grondwaterkwaliteit) en deels beschrijvenderwijs (kwalitatief) vastgelegd.

De criteria zijn steeds gekoppeld aan de doelen van het reconstructieplan. Uiteraard zal zowel ingegaan worden op de positieve als de negatieve effecten. In de effectbeschrijving wordt zo veel mogelijk inzichtelijk gemaakt in welke mate de verschillende beleidsdoelen gehaald worden (volledige doelrealisatie leidt tot een maximale score). Zo wordt duidelijk gemaakt of de beoogde milieu- en andersoortige effecten ook daadwerkelijk optreden en in welke mate. Op deze wijze kan worden vastgesteld of de beleidsdoelen op de juiste wijze zijn vertaald in het plan.

De effectbepalingmethode en de effectbeschrijving per criterium zijn uitgewerkt in de vorm van zogenoemde 'factsheets' die als bijlage zijn opgenomen op de CD-ROM bij dit plan. De factsheets kennen een vaste indeling, waarbij uitgebreid wordt ingegaan op de wijze van effectbepaling, de relevante ingrepen, de effecten (met tabellen en kaartbeelden), de leemten in kennis en informatie en de relatie met het monitoringsprogramma.

De effectbeschrijving is primair gericht op het concept-VKA. Omdat de alternatieven betrekking hebben op slechts enkele van de aspecten en planelementen (de zonering in alternatief 1 en 2 en de mate van vernatting bij natte natuurgebieden in alternatief 3 en vernatting in landbouwgebieden in alternatief 4) is apart aangegeven welke milieuvoordelen en nadelen de alternatieven hebben. De alternatieven zijn bedoeld om te bezien of met een andere zonering en een verdergaande vernatting, een hoger doelbereik gerealiseerd kan worden.

De beschrijvingen zijn steeds gericht op de situatie in 2016, dus na uitvoering van de reconstructie. Het effect wordt vergeleken met de huidige situatie (2004). In het plan is ook vastgelegd welke autonome ontwikkelingen worden verwacht in de periode 2004-2016. Hiermee is de meerwaarde van de reconstructie ten opzichte van de autonome ontwikkeling ook zichtbaar gemaakt. In deze samenvatting is dit buiten beschouwing gebleven. Deze notitie gaat in op de belangrijkste (Brabantbrede) effecten en de daaraan te verbinden conclusies en overwegingen.

In de factsheets is per criterium een beoordelingsschaal voor de effecten gegeven. Omwille van de inzichtelijkheid zijn alle effectscores vertaald naar een kwalitatieve beoordeling op een 7-puntsschaal waarbij de effectscores de volgende betekenis hebben:

---	= sterk negatief effect
--	= negatief effect
-	= licht negatief effect
0	= geen effect
+	= licht positief effect
++	= positief effect
+++	= sterk positief effect

Hierna wordt ingegaan op de belangrijkste effecten per aspect.

Uit de effectbepaling zal blijken dat in 2016 veel positieve effecten zijn opgetreden voor zowel de omgevingskwaliteit (water & bodem, milieu, natuur, landschap & cultuurhistorie) alsook voor de sociale en economische vitaliteit (landbouw, recreatie, wonen- werken & leefbaarheid). De totaalbalans is veelal positief, wat niet betekent dat op onderdelen of lokaal een ander beeld kan ontstaan. De kwalitatieve scores zijn veelal een optelling van verschillende effecten

verspreid over het gehele reconstructiegebied. De mate van verbetering varieert sterk. Wel blijkt dat een deel van de verbetering ook zonder het reconstructieplan zou plaatsvinden en dat de doelen uit het Europees-, Rijks- en provinciaal beleid niet altijd worden gehaald. Uit de hierna volgende Brabantbrede beschrijvingen zal blijken in welke mate het doelbereik op de verschillende criteria gerealiseerd kan worden. In het MMA wordt beschreven op welke wijze een nog groter rendement voor de milieuaspecten gehaald kan worden. In deze samenvatting wordt niet ingegaan op de verschillen tussen de reconstructiegebieden. Ook wordt niet ingegaan op de varianten.

4.8 Effecten per aspect

Water en Bodem

Tabel B4.1 Overzicht effecten water en bodem

Criterion	VKA t.o.v. huidige situatie
Water en bodem	
Beïnvloeding gebruiksfuncties zoekgebieden ruimte voor de rivier	-
Beïnvloeding gebruiksfuncties waterbergingsgebieden	+
Beïnvloeding wateroverlast	++
Beïnvloeding grondwaterregime natuur	++
Beïnvloeding waterhuishouding landbouwgronden	-
Beïnvloeding vochtvoorziening landbouwgronden	++
Beïnvloeding nitraatconcentratie in het grondwater	+
Beïnvloeding fosfaatconcentratie	+
Beïnvloeding waterkwaliteit in natuurgebieden	++
Beïnvloeding uitspoelingsrisico	+
Beïnvloeding grondwaterbeschermingsgebieden	++
Beïnvloeding beekherstel	+++
Beïnvloeding bodemkwaliteit	+

De reconstructieplannen vrijwaren niet alle zoekgebieden van kapitaalsintensieve ontwikkelingen. Het reconstructieplan zorgt wel voor minder wateroverlast door het realiseren van waterberging. Dit geldt voor de zoekgebieden voor rivierverruiming en de mogelijke overloopgebieden bij de Maas en voor de regionale waterbergingsgebieden verspreid over de provincie. In 2016 zal een deel van de regionale waterbergingsgebieden zijn ingericht. De waterschappen zullen de gebieden nog verder begrenzen.

De verdroging van natuurgebieden neemt autonoom al sterk af. Rondom de natte natuurparels zal ook vernatting in omliggende landbouwgebieden worden toegestaan hetgeen leidt tot een verdere afname van het areaal verdroogd natuurgebied (46% ten opzichte van het referentiejaar 1994). Er zal voldaan worden aan de Rijksdoelstelling om 40% van het areaal hersteld te hebben in 2010.

Op 7% van de Brabantse landbouwgronden (19.500 ha) treedt een verslechtering op van de productieomstandigheden terwijl op 19.800 hectare een verbetering optreedt. De natschade zal gecompenseerd worden.

Ten aanzien van de waterkwaliteit treedt een lichte verbetering op van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit voor nitraat en fosfaat. Hiermee blijft de waterkwaliteit nog ver van de normen uit de Europese Kaderrichtlijn Water. Binnen de natuurgebieden neemt uitspoeling

van nitraat naar het grondwater af. De uitspoeling van fosfaat naar het oppervlaktewater neemt eveneens af. De verhoging van de grondwaterstand leidt weliswaar tot een grotere fosfaatuspoeling die echter (op termijn) wordt gecompenseerd door het wegvallen van de bemestingsdruk. Voor zware metalen geldt dat de afname door een veranderend grondgebruik groter zal zijn dan de toename van uitspoeling door grondwaterstandsverhoging.

Qua beekherstel geldt dat een aanzienlijke verbetering wordt gerealiseerd.

Verdergaande vernatting rondom de natte natuurplek (conform alternatief 3) loont op een aantal locaties. Op andere plekken zou de natschade voor de landbouw te groot worden. Extra vernatting in landbouwgebieden (alternatief 4) leidt tot een vermindering van droogteschade voor de landbouw. De natuur profiteert hiervan maar voor de fosfaatuspoeling ontstaat voor lange tijd een negatief effect.

Milieu

Tabel B4.2 Overzicht effecten milieu

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Milieu	
Verandering gemiddelde depositie van stikstof in voor verzuring gevoelige gebieden	+
Verandering depositiepieken van ammoniak op voor verzuring gevoelige gebieden	++
Samengestelde score emissie van ammoniak en stikstof	++
Afname emissie van ammoniak in totale reconstructiegebied	+
Afname emissie van ammoniak in randzones van de (zeer) kwetsbare delen van de EHS	++
Samengestelde score depositie van ammoniak	++
Afname van aantal stankgehinderten door stank uit stallen	++
Afname van het aantal stankgehinderten door veldemissies	+
Samengestelde score afname aantal stankgehinderten	+
Verandering kwaliteit stiltegebieden	-
Verandering kwaliteit donkere gebieden	0

Het reconstructieplan zorgt voor een verbetering van de milieukwaliteit. In 2016 is er sprake van een aanzienlijke daling van de ammoniakemissie en de gemiddelde depositie van ammoniak (en totaal stikstof) op natuurgebieden. De ammoniakemissie neemt Brabantbreed af van 31 kton in de huidige situatie tot 20 kton in 2016. Hiermee wordt de inspanningsverplichting van 18 kton uit het NMP4 voor 2010 nog niet gehaald. De afname is vrijwel geheel toe te schrijven aan de autonome ontwikkeling (toepassen AmvB Huisvesting, mestafzetcontracten e.d.).

De begrenzing van de extensiveringsgebieden in de plannen zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van stalemissies in de zones rondom kwetsbare natuurgebieden. Verplaatsing en beëindiging leiden lokaal tot een significante afname van stalemissies. De mogelijkheden voor uitbreiding van locaties in verwevingsgebieden zijn ruim en kunnen daarom tot extra stalemissies in de nabijheid van de zeer kwetsbare en kwetsbare bos- en natuurgebieden leiden. Daarnaast liggen plaatselijk landbouwontwikkelingsgebieden zeer dicht bij zeer kwetsbare en kwetsbare natuur, waardoor ook hier een toename van de ammoniakemissie in zones rondom kwetsbare natuur plaats kan vinden.

De gemiddelde stikstofdepositie op natuurgebieden in de reconstructiegebieden daalt van 3200 mol per hectare naar 2100 mol per hectare, op basis van verwachtingen ten aanzien van de mesttoediening en de implementatie van de AMvB Huisvesting. Door de reconstructieplannen

neemt de depositie in reconstructiegebieden verder af tot 2080 mol per hectare. Door verplaatsing of beëindiging van alle intensieve veehouderijen in extensiveringsgebieden kan een extra daling van gemiddeld 6% bereikt worden ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Deze daling varieert tussen de reconstructiegebieden van 3% in De Baronie tot ruim 8% in Peel en Maas en Maas en Meierij. Indien uitplaatsingen uit extensiveringsgebieden gepaard gaan met inplaatsingen binnen het reconstructiegebied, is de extra daling beperkter.

Zeer kwetsbare natuurgebieden (Wav-A gebieden) hebben een kritische depositiewaarden van minder dan 1400 mol per ha. Ondanks de verwachte daling van de gemiddelde depositie, die dus vooral toe te schrijven is aan de autonome ontwikkeling, worden dus ook in 2016 de kritische depositiewaarden van de meeste kwetsbare natuurgebieden nog steeds overschreden.

De begrenzing van de extensiveringsgebieden zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van depositie op de meest kwetsbare natuurgebieden. De verplaatsing en beëindiging van locaties leiden tot een significante afname van lokale depositiepieken op de zeer kwetsbare bos- en natuurgebieden. De mogelijkheden voor uitbreiding van locaties in verwevingsgebieden zijn echter ruim en kunnen daarom tot nieuwe depositiepieken op de zeer kwetsbare en kwetsbare bos- en natuurgebieden leiden. Ook groei en nieuwvestiging in landbouwonwikkelingsgebieden nabij kwetsbare natuur kunnen een dergelijk effect veroorzaken.

Voor wat betreft stank geldt dat circa 82.800 inwoners in Brabant (een kans op) hinder door stank uit stallen ondervinden. Doordat in de autonome ontwikkeling moderne stalsystemen worden toegepast, bedrijven stoppen en bedrijven verplaatsen, daalt het aantal gehinderden. De extra daling van het aantal gehinderden door stalemissies die door verplaatsing of beëindiging van intensieve veehouderijen uit extensiveringsgebieden kan worden bereikt, bedraagt maximaal 16% (t.o.v. de huidige situatie). De norm (geen stankgehinderden) wordt hiermee niet gehaald. Door het verplaatsen van bedrijven en het subsidiëren van bovenwettelijke technische maatregelen, zoals dat is opgenomen in de reconstructieplannen, kan het oppervlak bebouwde kom dat overlapt met een stankcirkel met circa 20-25% afnemen.

De begrenzing van de extensiveringsgebieden en de hiermee gepaard gaande beperking van de uitbreidingsmogelijkheden zorgt voor een extra bescherming tegen de toename van stankhinder in een groot deel van de zones rondom woongebieden. De verplaatsing van locaties en het (financieel stimuleren van) het toepassen van bovenwettelijke technische maatregelen om de geuroverlast te beperken leidt tot een significante afname van de stankhinder door stalemissies in deze zones. De planologische en milieuruimte die wordt geboden in de verwevingsgebieden rondom kernen kan dit positief effect weer teniet doen. Dit komt doordat veel locaties in verwevingsgebieden dichtbij kernen meer uitbreidingsmogelijkheden krijgen dan ze hadden op basis van het Streekplan.

Door het wegvallen van de cumulatieve toets in de verwevingsgebieden (dit gebeurt met de vaststelling van de reconstructieplannen) kan het aantal gehinderden door stankemissies uit stallen in het buitengebied toenemen (de stank neemt niet toe maar wel de wijze van effectbepaling). De cumulatieve toets houdt in dat bij berekening van de stankcirkel ook de stankproductie van nabijgelgen locaties in beschouwing genomen moet worden. Ook bij het wegvallen van de cumulatieve toets door veranderingen in de landelijke regelgeving is het mogelijk dat het aantal gehinderden door stankemissies uit stallen toeneemt.

Belangrijk om te vermelden is dat de meeste stankoverlast wordt veroorzaakt door veldemissies, na het uitrijden van mest. De huidige wet- en regelgeving is niet gericht op beperking van deze stankbron (het zijn piekbelastingen). De reconstructieplannen nemen geen maatregelen gericht op het terugdringen van deze overlast. Ze richten zich op de omvang en ruimtelijke spreiding van stalemissies. De stankhinder uit de veldemissies neemt autonoom licht af (bijvoorbeeld door het sluiten van mestafzetcontracten).

De doelstelling om de toename van geluidbelasting in stiltegebieden te realiseren wordt niet gehaald. De locaties van (met name) de recreatieve gebieden zijn, vanuit het perspectief van de stiltegebieden bekeken, niet in alle gevallen gunstig. Dit doet zich bijvoorbeeld voor in de Peel waar een recreatieve poort in het stiltegebied Strabrechtse heide ligt, en in Beerze Reusel waar bijvoorbeeld intensief recreatieve gebieden tegen een drietal stiltegebieden ligt. De plannen bevatten geen concrete voorstellen voor verplaatsingen van recreatieve objecten om het geluidsniveau in de stiltegebieden terug te dringen. Ook autonoom neemt de geluidsbelasting toe, bijvoorbeeld door toename van verkeer en lawaaisporten. De plannen bevatten (meer of minder concrete) initiatieven om de geluidsbelasting van stiltegebieden niet toe te laten nemen. In Beerze Reusel, De Baronie en Maas en Meierij wordt bovendien voorgesteld om het areaal stiltegebied uit te breiden. De verwachting is dat dit niet voldoende is om de toename aan geluidsbelasting volledig tegen te gaan.

De huidige lichtbelasting verandert met name door projectvestigingen glastuinbouw (bijvoorbeeld in De Peel), die bovendien niet autonoom zouden worden ontwikkeld, en door door-groeigebieden glastuinbouw. De plannen bevatten (meer of minder concrete) initiatieven om de hoeveelheid licht niet toe te laten nemen (mitigerende maatregelen). In Peel en Maas wordt voor de Maashorst voorgesteld de lichthinder vanuit straatverlichting e.d. terug te dringen. In de Baronie wordt voorgesteld om met België te overleggen over de lichthinder die vanuit België komt. De verwachting is dat dit niet voldoende is om de toename aan licht volledig tegen te gaan.

Natuur

Tabel B4.3 Overzicht effecten natuur

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Natuur	
Kwaliteit gerealiseerde EHS	++
Mate en kwaliteit realisatie EVZ's	++
Verandering natuurwaarden in RNLE'n	++
Verandering instandhouding bijzondere soorten	+
Verandering kwaliteit "richtlijn gebieden"	++
Verandering verstoringsgevoelige natuur	+

De EHS wordt bijna geheel gerealiseerd, maar dit zal naar verwachting pas in of na 2016 het geval zijn. De plannen bevatten diverse maatregelen die de aankoop van de EHS kunnen versnellen zoals aankoopstrategieplannen, kavelruilprojecten en grondaankopen voor waterdoelen en beekherstel. Gegeven de beperkte grondbiliteit en de benodigde organisatorische en beheersmatige inspanningen voor versnelde realisatie, lijkt het desondanks niet waarschijnlijk dat de totale EHS in Brabant in 2010 is gerealiseerd. De kwaliteit van de EHS neemt tijdens de planperiode duidelijk toe. De samenhang en omvang krijgt een impuls met de versnelde realisatie van de EHS. De verschillende maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren en verdroging tegen te gaan leiden tot beperkt positieve effecten. De afname van de stikstofdepositie brengt het bereiken van de kritische depositiewaarden voor natuurdoelen dichterbij, maar de waarden worden voor de meeste natuurgebieden nog niet gehaald. De ontwikkeling van recreatie vindt in de reconstructiegebieden vaak plaats buiten de kwetsbare natuurgebieden. Zonering van recreatie en andere maatregelen leveren een positieve bijdrage aan de rust in de

EHS, doordat de recreatie in een beperkt deel van de EHS wordt geconcentreerd. De plannen bevatten echter geen maatregelen om recreatiebedrijven in de EHS te verplaatsen.

De ecologische verbindingzones worden bijna geheel gerealiseerd en de versnippering door infrastructuur vermindert. Vanwege de inzet van middelen voor (robuuste) ecologische verbindingzones en het aanpakken van knelpunten in het ecologisch netwerk mag ten opzichte van de huidige situatie een toename van de ontsnippering worden verwacht. Aanleg van faunapassages is veelal pas voorzien in de periode 2012-2016. Verbindingzones functioneren pas optimaal zodra de versnipperingsknelpunten zijn opgeheven. Realisatie in 2012 is niet haalbaar, maar realisatie in 2016 ligt wel binnen bereik. Er worden met name natte verbindingzones ingericht in het kader van beekherstelprojecten en er worden specifieke versnipperingsknelpunten opgelost. Daarnaast worden gemeenten en waterschappen ondersteund bij de realisatie van verbindingzones.

De verwachting is dat de plannen voor de meeste RNLE'n zullen leiden tot een toename van de natuurwaarden ten opzichte van de huidige situatie. Dit komt met name door maatregelen zoals reeds beschreven bij realisatie en kwaliteit van de EHS. De plannen bevatten geen maatregelen die specifiek bedoeld zijn om de natuurwaarden van de RNLE'n te versterken, maar gaan ervan uit dat maatregelen zoals hierboven genoemd, voldoende bijdragen aan de natuurkwaliteit van de RNLE'n.

Ook met de beschermde planten- en diersoorten zal het in de toekomst beter gaan door de realisatie van de EHS en verbindingzones, de verbetering van de milieumstandigheden, agrarisch natuurbeheer, landschapsherstel en soortenbescherming. Vooral amfibieën profiteren. De kwaliteit van hun habitat verbetert sterk door vernatting, vermindering van verzuring en vermeting en door de realisatie van landschapselementen. De kwaliteit van de leefgebieden van de (meest) kwetsbare soorten is in 2016 nog niet optimaal, door te hoge stikstofdepositie, kwaliteit van water en bodem en plaatselijk ook door het niet halen van de waterdoelen. De ontwikkelingen op het gebied van landbouw (met name de landbouwontwikkelingsgebieden) en recreatie (de projectlocatiegebieden en intensief recreatieve gebieden) vormen een risico voor diverse Habitatrichtlijnsoorten. De effecten zijn afhankelijk van de exacte plaats en vorm van de ingreep in relatie tot de exacte verspreiding van de beschermde soorten. Dit zal bij de uitwerking nader moeten worden bezien.

De leefgebieden voor struweelvogels, dassen en weidevogels kennen nog een overlap met landbouwontwikkelingsgebieden. Deels kunnen de waarden worden gecompenseerd. Hier geldt dat effecten op de hier aanwezige soorten afhankelijk zijn van de exacte plaats en mate van inplaatsing en uitbreiding van intensieve veehouderijen.

Voor Habitatrichtlijnsoorten, weidevogels, struweelvogels en dassen zal het leefgebied als gevolg van de reconstructieplannen per saldo verbeteren ten opzichte van de huidige situatie. Maatregelen op het gebied van natuur en water, zoals de realisatie van ecologische verbindingzones, beekherstel en agrarisch natuurbeheer, dragen bij aan deze verbetering. In de "richtlijn gebieden" krijgt realisatie van de EHS prioriteit. Verder dragen maatregelen tegen de verdroging bij aan de bescherming van bijzondere soorten en habitats. Rond de meeste beschermde gebieden dragen de plannen bij aan afname van de verstoring door recreanten. De plannen bevatten echter ook maatregelen die een negatieve invloed (kunnen) hebben op de kwaliteit van richtlijngebieden. Met name landbouwontwikkelingsgebieden nabij richtlijngebieden kunnen bij een sterke mate van uitbreiding en inplaatsing een negatief effect hebben op de kwaliteit van voor verzuring gevoelige richtlijngebieden.

Landschap en cultuurhistorie

Tabel B4.4 Overzicht effecten landschap en cultuurhistorie

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Landschap en cultuurhistorie	
Beïnvloeding cultuurhistorische waarden	+
Beïnvloeding archeologische waarden	0
Beïnvloeding aardkundige waarden	0
Inpassing agrarische bedrijven	++
Ruimtelijke kwaliteit	+
Verandering van de landschappelijke kwaliteit van de RNLE	++
Verandering in de kwaliteit van de groene open ruimtes (landschapsecologische zones)	0

De planvoornemens uit de reconstructieplannen bieden kansen voor een verbetering van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden in Brabant. Deze positieve impulsen zullen vooral tot uiting komen in de Belvédèregebieden, binnen de RNLE-gebieden en in de beekdalen. Positieve veranderingen voor landschap en cultuurhistorie zijn onder meer het stimuleren van agrarisch landschapsbeheer en maatregelen ter behoud en versterking van landschap, cultuurhistorie en aardkundige waarden. Een voorbeeld hiervan is het herstellen van de wijstgronden in de reconstructiegebieden Peel en Maas, Maas en Meierij en De Peel.

Daarnaast zijn er ook bedreigingen voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarden, zoals de inrichting van landbouwontwikkelingsgebieden, gebieden voor intensieve recreatie, boomteelt- en glastuinbouwgebieden en sociale en economische ontwikkelingszones. De mate waarin ontwikkelingen in Belvédèregebieden leiden tot negatieve effecten, is sterk afhankelijk van de vormgeving en inpassing van deze ontwikkelingen. Het credo van Belvédère is immers: 'behoud door ontwikkeling'.

De veranderingen in het landschapsbeeld als gevolg van de reconstructie-ingrepen zullen een licht positieve invloed op de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied hebben. In verschillende landschappelijk open gebieden is inplaatsing van nieuwe intensieve veehouderijbedrijven voorzien, zoals in Peel en Maas in de Peelontginningen. Veelal wordt er geen bijzonder gewicht aan de openheid van deze gebieden toegekend. Een uitzondering vormen de komgronden in de polders bij Lith. In het reconstructieplan Maas en Meierij is hier echter geen nieuwvestiging voorzien. De nieuwe ontwikkelingen (schaalvergroting en nieuwvestiging) leiden wel tot verandering in de belevingswaarde. De waardering van deze verandering in beleving hangt af van het perspectief van waaruit deze wordt beschouwd. Met behulp van beeldkwaliteitsplannen wordt aandacht besteed aan een adequate landschappelijke inpassing van intensieve veehouderijen. De plannen zorgen voor extra financiële en planologische mogelijkheden voor de sloop of het hergebruik van vrijkomende stallen. De sociale en economische ontwikkelingszones rond verschillende kernen verdienen aandacht met het oog op de invloed die ze kunnen hebben op historisch geografische en/of archeologische waarden.

De RNLE-gebieden blijven grotendeels gevrijwaard van (in potentie) negatieve ontwikkelingen. De voor landschap en cultuurhistorie positieve maatregelen worden voor een groot deel binnen de RNLE uitgevoerd, waardoor de landschappelijke kwaliteit van de RNLE'n verbetert in vergelijking met de huidige situatie.

In de groene open ruimtes (landschapsecologische zones) zal de kwaliteit waarschijnlijk niet of nauwelijks veranderen ten opzichte van de huidige situatie, met name vanwege de sociale en economische ontwikkelingen. Er worden enerzijds maatregelen genomen om de openheid verder te benadrukken, maar de plannen laten ook mogelijkheden open voor een verdere versterking en verglazing van de groene open ruimte en stimuleren deze ontwikkeling ook ten dele.

De reconstructieplannen geven niet of nauwelijks aan hoe landschappelijk om wordt gegaan met de dynamiek van de intensieve veehouderij in de verwevingsgebieden en de dynamiek in andere agrarische sectoren, zoals rundveehouderij, glastuinbouw of boomteelt. Aandacht voor een aantrekkelijker landschap is een belangrijk thema in de lopende ontwikkelingen van de plattelandsvernieuwing. Bij de verdere uitwerking zal dit aandacht moeten krijgen.

Landbouw

Tabel B4.5 Overzicht effecten landbouw

Criterion	VKA t.o.v. huidige situatie
Landbouw	
Verbetering van veterinaire veiligheid	+
Verandering perspectief voor verbreding van de economische basis van de landbouw	++
Verandering in perspectief intensieve veehouderij	+++
Veranderingen in perspectief voor biologische landbouw	+
Verandering perspectief voor de grondgebonden extensieve veehouderij	+
Verandering perspectief voor grondgebonden akker- en tuinbouw (incl. overige teelten)	++

De veterinaire veiligheid neemt toe door minder, maar grotere bedrijven en door maatregelen in de keten. Dit gebeurt deels ook al autonoom.

De intensieve veehouderij krijgt veel meer perspectief door de begrenzing van verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden en het stimuleren van bedrijfsverplaatsing. In de extensiveringsgebieden neemt het perspectief (plaatselijk) af. Circa 31 % van de locaties met een vergunde tak intensieve veehouderij zijn gelegen in de extensiveringsgebieden. Voor circa 70% van deze locaties geldt dat de ontwikkelingsmogelijkheden nu al beperkt zijn vanwege de stank-cirkelproblematiek (individuele cirkels), de ligging in een zone rondom de meest kwetsbare natuurgebieden (de zogenaamde Wav-A gebieden) of het beleid zoals dat nu is opgenomen in het Streekplan voor de gebieden die zijn aangeduid als GHS-natuur.

Er liggen ruim 600 locaties met een vergunning volwaardige tak intensieve veehouderij (70 nge of meer, circa 1 arbeidskracht) in de extensiveringsgebieden. Circa 80% van deze locaties heeft te maken met de hiervoor geschetste beperkingen in hun ontwikkelingsmogelijkheden. In de reconstructieplannen is voorzien in de verplaatsing van bijna de helft van het huidig (vergund) aantal grotere intensieve veehouderij-locaties in de extensiveringsgebieden.

Circa 50% van de grotere intensieve veehouderij-locaties is gelegen in de verwevingsgebieden en circa 13% in de landbouwontwikkelingsgebieden. De rest (circa 6%) is gelegen in de niet-reconstructiegebieden (stedelijke bebouwing en toekomstige uitbreidingen).

Voor de goed gelegen locaties binnen de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden zullen de planologische ontwikkelingsmogelijkheden toenemen. Dit betreft circa 50% van alle intensieve veehouderij-locaties in de verwevingsgebieden en 83% in de landbouwontwikkelingsgebieden. Dankzij de planologische doorwerking voor de integrale zonering voor de uitbreidingsmo-

gelijkheden van bestaande bedrijven, neemt voor ruim 1000 locaties de planologische mogelijkheden voor uitbreiding toe. Door de versoepeling van de landelijke ammoniak- en stankregeling (beperking van het areaal kwetsbare gebieden in het kader van de Wet ammoniak en veehouderij en het vervallen van de toets op cumulatie van stankcirkels) krijgt een aantal bedrijven meer milieuruimte.

In de reconstructieplannen is bijna 18000 hectare landbouwontwikkelingsgebieden opgenomen. Dit areaal is ruim in relatie tot het aantal te verplaatsen locaties uit de extensiveringsgebieden. Daarnaast zijn er ruime mogelijkheden voor omschakeling naar intensieve veehouderij in (delen van) de verwevingsgebieden en de landbouwontwikkelingsgebieden.

Per saldo zijn er beduidend meer intensieve veehouderij-locaties waarvoor het ontwikkelingsperspectief wordt vergroot dan locaties waar sprake is van een vermindering van het ontwikkelingsperspectief. Daarnaast bevatten de plannen ook ruime middelen om bedrijven die op hun huidige plek nu of op basis van de reconstructieplannen weinig ontwikkelingsmogelijkheden hebben, te verplaatsen of te beëindigen.

Het perspectief voor grondgebonden landbouwsectoren verbetert voor circa een kwart van het landbouwareaal door onder andere herverkaveling en een betere waterhuishouding. Voor de boom- en vaste plantenteelt en glastuinbouw zijn er mogelijkheden voor het oplossen van knelpuntsituaties en het bieden van ontwikkelingslocaties.

Het perspectief voor de grondgebonden landbouw wordt ook enigszins vergroot door een hogere grondmobiliteit en een verbeterde verkaveling, meer mogelijkheden voor verbreding in samenhang met andere functies en meer kansen op een financieel haalbare extensivering (melkveehouderij) in kwetsbare gebieden. Daarentegen zal intensivering van de melkveehouderij met milieunadelen zich blijven voordoen.

Veel van de in de reconstructieplannen opgenomen maatregelen voor het perspectief van de grondgebonden akker- en tuinbouw, zijn ook al zonder reconstructie in gang gezet.

Glastuinbouwbedrijven worden gestimuleerd tot vestiging op duurzame projectlocaties.

Daarnaast is in een aantal plannen nieuw regulerend beleid aangekondigd voor boomteelt en intensieve teelten.

De kansen voor verbreding en duurzame productie nemen toe. De landbouwsector geeft hier in de jaren tot 2016 vooral op eigen kracht vorm aan. De plannen bieden meer mogelijkheden voor verbredingsactiviteiten dankzij veranderingen in de (ruimtelijke) regelgeving. Een belangrijke stap in de stimulering van verbrede landbouw wordt gevormd door verruimde planologische mogelijkheden. Daarnaast worden ontwikkelingen gericht op verbreding, financieel ondersteund. Tenslotte wordt samenwerking tussen agrarische ondernemers onderling en met andere partijen bevorderd.

De reconstructieplannen hebben een licht positief effect op het aandeel biologische landbouw ten opzichte van de huidige situatie. De vraag van consumenten is vooral leidend voor het perspectief. De plannen bevatten wel ambities op dit punt maar geen of weinig concrete maatregelen. Door gebrek aan zicht op de maatregelen die worden genomen, is het effect nu niet in te schatten. Het doel van 10% biologische landbouw wordt waarschijnlijk niet gehaald.

Recreatie en toerisme

Tabel B4.6 Overzicht effecten recreatie en toerisme

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Recreatie en toerisme	
Verandering perspectief toeristisch-recreatieve sector	++
Verbetering ruimtelijke structuur	+
Verandering in recreatieve belevingswaarde	++

Het perspectief voor de toeristisch-recreatieve sector verbetert door het reconstructieplan. Deze verbeteringen betreffen allereerst het ontwikkelen van projectlocaties en recreatieve poorten. De ruimtelijke structuur en het aanbod verbeteren en het aanbod wordt breder. Voor een aantal verblijfsrecreatieve bedrijven die in de Groene Hoofdstructuur liggen en zich niet duurzaam (verder) kunnen ontwikkelen, is een oplossing gezocht. De belevingswaarde van het landschap neemt toe door routestructuren, verbetering van het landschap en uitbreiding van de natuur.

Wonen, werken en leefbaarheid

Tabel B4.7 Overzicht effecten wonen, werken en leefbaarheid

Criterium	VKA t.o.v. huidige situatie
Wonen, werken en leefbaarheid	
Ontwikkeling van de werkgelegenheid in het buitengebied	-
Veranderingen in de leefbaarheid van kleine kernen	0
Verandering in verkeershinder door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+
Verandering in verkeersveiligheid door nieuwe activiteiten in het kader van de reconstructie	+

Autonome ontwikkelingen zullen leiden tot een (beperkte) afname van de werkgelegenheid in de agrarische sector. Op het gebied van wonen, werken en leefbaarheid roept het reconstructieplan een halt toe aan de afname van de werkgelegenheid en vermindering van de leefbaarheid in kleine kernen. In de plannen zijn diverse (rechtstreekse) maatregelen opgenomen die een positief effect hebben op de werkgelegenheid. De belangrijkste hiervan zijn: de versterking van nieuwe economische sectoren op het platteland, verbreding van de landbouw en verruiming van de planologische voorwaarden.

In de reconstructieplannen is wel aangegeven dat het niet mogelijk zal zijn om het autonome verlies aan arbeidsplaatsen in de agrarische sector in zijn geheel op te vangen met nieuwe werkgelegenheid in het buitengebied. Binnen de mogelijkheden van de plannen zijn echter diverse gelegenheden gecreëerd om deze ontwikkeling toch zoveel mogelijk op te vangen. Daarnaast kunnen initiatieven elders ook bijdragen aan opvang van het verlies aan werkgelegenheid, zodat het effect op de totale economische ontwikkeling in Brabant beperkt zal zijn.

Om de leefbaarheid op peil te kunnen houden moet er een economisch draagvlak zijn. Dit draagvlak kan negatief (bijvoorbeeld door het verminderen van de agrarische bedrijvigheid) of positief (door de ontwikkeling van nieuwe economische dragers) worden beïnvloed. Deze ont-

wikkelingen doen zich ook zonder reconstructie voor. Het proces van reconstructie zal deze al bestaande dynamiek beïnvloeden.

In de plannen zijn enkele specifieke ingrepen opgenomen die gericht zijn op een verbetering van de leefbaarheid in de kleine kernen. Hierbij gaat het om zowel organisatorische maatregelen (zoals de ondersteuning bij het opstellen van dorpsontwikkelingsplannen) als de ondersteuning van initiatieven. De leefbaarheid in de kernrandzones zal toenemen door verplaatsing van bedrijven, het terugdringen van stankhinder en het bevorderen van goed ingepaste nieuwe economische dragers. Daarnaast ontstaan er nieuwe mogelijkheden voor woningbouw.

Op het gebied van verkeer en vervoer treedt een verschuiving op. Door de afname van het aantal landbouwbedrijven en een betere ruimtelijke zonering neemt de verkeershinder licht af. Een afname van met name landbouwverkeer worden verwacht in de extensiveringsgebieden en in het gehele gebied vanwege de ontwikkeling richting gesloten bedrijven in de intensieve veehouderij. Hier staat tegenover dat er een toename van het verkeer optreedt rond de landbouwontwikkelingsgebieden, de projectlocaties recreatie en de recreatieve poorten. Enkele landbouwontwikkelingsgebieden liggen ongunstig ten opzichte van de provinciale ontsluitingswegen, waardoor het landbouwverkeer via omliggende kernen zal moeten rijden. Dit kan overlast geven. Ook rond de recreatieve gebieden kan op verschillende dagen een piek in de verkeersbelasting optreden.

Door de autonome toepassing van de principes van Duurzaam Veilig is de verwachting dat de verkeersveiligheid autonoom (zonder reconstructie) zal toenemen ten opzichte van nu. De afname van het landbouwverkeer draagt bij aan een grotere verkeersveiligheid.

4.9 Leemten in kennis en informatie

De effectbepaling zoals hierboven beschreven kent een aantal beperkingen die als volgt samen te vatten zijn:

- Gezien het abstractieniveau van het VKA kan niet aan alle details aandacht worden besteed;
- Soms ontbreken actuele gegevens omdat ze op een bepaalde peildatum zijn geïnventariseerd. Vervolgens zijn autonome ontwikkelingen opgetreden die niet verwerkt zijn in de gehanteerde bestanden;
- Om gedetailleerde conclusies te kunnen trekken zijn ingewikkelde of tijdrovende modelberekeningen vereist die op dit moment technisch niet uitvoerbaar zijn door het ontbreken van voldoende gegevens (bijvoorbeeld de verspreiding van zware metalen en bestrijdingsmiddelen);

Aard en omvang van de leemten staan een algemeen oordeel over de positieve en negatieve milieueffecten en een verantwoorde vergelijking van de alternatieven niet in de weg. Wel is het van belang om de geconstateerde leemten in de verdere planvormings- en uitvoeringsfase steeds opnieuw in beschouwing te nemen via monitoring en een evaluatieprogramma. Hierin is voorzien.

4.10 Het Meest milieuvriendelijke alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief is opgebouwd uit bouwstenen. Deze zijn gebaseerd op de punten waar zich op basis van de effectbeschrijving van het VKA en de overige alternatieven uit het MER mogelijkheden voordoen voor (verdere) verbetering van de milieusituatie. Bij het uitwerken van het MMA is vooral gekeken naar het optimaliseren van de ruimtelijke inrichting, waarbij de meest realistische en best haalbare effectbeperkende (mitigerende) en compenserende maatregelen worden meegenomen. Het MMA bevat de volgende hoofdrichtingen:

Om er voor te zorgen dat het MMA voor het onderdeel integrale zonering en flankerend beleid een gelijkwaardig en realistisch alternatief is, is het MMA ontwikkeld met de gedachte dat eenzelfde hoeveelheid geld beschikbaar is.

1. Overlap landbouwontwikkelingsgebieden met kwetsbare gebieden

In het MMA is er voor gekozen een aantal of delen van landbouwontwikkelingsgebieden uit het VKA te begrenzen als verwevingsgebied: gebieden die overlap vertonen met de leefgebieden voor dassen en struweelvogels, gebieden die gereserveerd zijn voor waterberging en gebieden die minder optimaal gelegen zijn voor wat betreft ammoniak en stank. Ook wordt ruime afstand gehouden tot Habitatrichtlijn-, Vogelrichtlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden. Ook de delen van de landbouwontwikkelingsgebieden die op relatief korte afstand van kernen liggen of overlappen met hoge landschappelijke waarden, zijn in het MMA begrensd als verwevingsgebied.

2. Terugdringen groeimogelijkheden in verwevingsgebieden

Veel ontwikkelingen in de intensieve veehouderij zullen in de verwevingsgebieden plaatsvinden. Voor het bereiken van de in het reconstructieplan genoemde doelstellingen is het van belang dat schaalvergroting op relatief ongunstige locaties wordt voorkomen. De groeimogelijkheden in verwevingsgebieden (en landbouwontwikkelingsgebieden) kunnen de milieuwinst, die gehaald wordt uit emissiereductie en verplaatsing, nivelleren. Het MMA gaat daarom uit van meer beperkingen voor de intensieve veehouderij op locaties die vanuit milieuoverlast minder goed zijn gelegen. In het MMA wordt voorgesteld om in eerste instantie een maximum bouwblokmaat van 1,5 hectare in te voeren. Dit maximum is te doorbreken, maar alleen voor de (zeer) goed gelegen locaties in verwevingsgebieden. Hiermee wordt voorkomen dat positieve effecten die optreden door verplaatsingen en het stoppen van bedrijven in extensiveringsgebieden, deels teniet worden gedaan door schaalvergroting op ongunstig gelegen locaties in verwevingsgebieden. Dit principe geldt het sterkst binnen een zone van 500 meter rond kernen. Bij natuurgebieden is dit effect met name relevant voor depositiepieken op natuurgebieden (binnen 500 meter van kwetsbare gebieden).

3. Waterdoelen rondom natte natuurparels

In het VKA is opgenomen dat er overal rond natte natuurparels een bufferzone komt van 500 meter, maar dat er geen maatregelen genomen worden in die 500 meterzone die leiden tot een verdere vernatting. Voor de natte natuurparels loont het om rondom enkele natte natuurparels in te zetten op verdergaande maatregelen. Voor de kwaliteit van de natuurwaarden, en het bereiken van de randvoorwaarden voor de gewenste natuurdoeltypen is extra vernatting nuttig.

4. Versnelde realisatie EHS

Vanuit de wens om de EHS te realiseren en de wens om milieudoelen te halen loont het extra in te zetten op versnelde realisatie van de EHS met name in en rondom de natte natuurparels. In natte natuurparels kan hiermee de bemestingsdruk teruggedrongen worden waardoor de kwaliteit van bodem en water (in combinatie met grondwaterstandsverhoging) zich gunstig zullen ontwikkelen.

5. Waterconservering ten behoeve van de landbouw

In een alternatief is voorgesteld verdergaande waterconserveringsmaatregelen door te voeren in grote delen van de landbouwgebieden. Dit blijkt sterk voordelig voor de landbouwopbrengst als gevolg van verbetering van groeiomstandigheden in droge gebieden en slechts beperkt nadelig als gevolg van extra vernatting in reeds natte gebieden. De maatregel wordt vooral

ingezet ten behoeve van de landbouw, maar heeft tevens voordelen voor de natuur, zeker ook op de plekken waar (droge) natuurgebieden liggen.

Naast bovengenoemde hoofdpunten worden de volgende maatregelen in het MMA voorgesteld:

-
- Alleen intensieve veehouderijbedrijven verplaatsen indien er sprake is van gecombineerde problematiek;
 - Inzet van een extra sloopregeling (voorfinanciering of beleidsruimte in ruil voor sloop van stallen) te koppelen aan meer planologische ruimte (hergebruik VAB's, kernrandzones);
 - Nieuwvestiging alleen toestaan indien deze plaatsvindt in de vorm van projectlocaties, dus met meerdere bedrijven bij elkaar, hetgeen leidt tot extra milieu- en veterinaire rendement en concentratie;
 - Het actief intrekken van milieuvergunningen en onbenutte delen van bouwblokken;
 - Meer inzet op toepassing van technische maatregelen ten aanzien van ammoniak en stank, die verder gaan dan nu wettelijk verplicht is of gaat worden conform alternatief 2;
 - Ook zonering en bijbehorende regels toepassen op de grotere niet-grondgebonden melkveebedrijven;
 - Extra stimulerende maatregelen (in kernrandzones) gericht op verminderen stankoverlast door veldemissies (na het uitrijden van mest);
 - Extra stimulerende maatregelen (rond de meest kwetsbare natuurgebieden) gericht op verminderen ammoniak-emissie door bemesting (in combinatie met extensivering van het agrarisch grondgebruik);
 - Het stimuleren van mestvergisting, en vervolgens het toepassen van vergiste mest in kernrandzones en rond de kwetsbare natuurgebieden met een status (Vogelrichtlijn-, Habitatrichtlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden);
 - Vrijwaren zoekgebieden voor regionale waterberging van kapitaalsintensieve ontwikkelingen;
 - Het aanwijzen van bufferzones (voorkomen van ongewenste ingrepen in de waterhuishouding) rondom alle natte natuurgebieden, ook voor die gebieden waar er nog geen maatregelen worden genomen;
 - Aanleg zuiveringsmoerassen, vloeivelden, uitmijning, afgraven, dempen van afvoersloten, scheiden van waterstromen etcetera, ten behoeve van het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit in en rond natuurgebieden;
 - Extra inzet van het instrument herverkaveling en extensivering grondgebruik rondom natte natuurgebieden en in beekdalen;
 - Naar voren halen aanpak van ontsnipperingsknelpunten waardoor verbindingzones eerder functioneren;
 - Extra inspanningen om ook de droge ecologische verbindingen versneld te realiseren;
 - Zwaardere maatregelen inzetten om knelpunten die natuurontwikkeling tegenhouden op te lossen door bijvoorbeeld onteigening;
 - Extra aandacht voor 'uitgekiende' lokalisering intensieve recreatie en sociale en economische zones;
 - Het principe van uitbreiding koppelen aan tegenprestaties ook in glastuinbouw, boomteelt, intensieve recreatie, grotere niet-grondgebonden melkveebedrijven;
 - Differentiatie aanbrengen in mogelijkheden voor ontwikkelingszones sociale economie in en buiten cultuurhistorisch waardevolle gebieden;
 - Minder planologische ruimte in de groene open zone (zand- en broekontginningen);
 - Concentratie van inzet van leefbaarheidsmaatregelen in kleine kernen en kernen die zijn gelegen op grote afstand van middelgrote kernen en steden.
-

De hoeveelheid te besteden geld is een zeer bepalende factor voor de te behalen resultaten. Hoe meer geld er beschikbaar is, hoe positiever zal een alternatief scoren op het gebied van de milieueffecten. Of anders geformuleerd, een MMA waarin alle milieudoelen worden gerealiseerd, zal veel meer budget vragen dan opgenomen in de begroting van dit ontwerpreconstructieplan. Het is op dit moment niet reëel te veronderstellen dat een veel hoger budget beschikbaar zal zijn. Mochten er meer gelden beschikbaar zijn voor de uitvoering van het Reconstructieplan, dan zullen de positieve milieueffecten groter zijn. Is er minder geld beschikbaar, dan zullen er minder positieve milieueffecten zijn. Dit geldt zowel voor het VKA als het MMA.

Het MMA zet de middelen meer in op het stimuleren van bovenwettelijke technieken (stallen en veldemissies) om het aantal lokale depositiepieken te verminderen, een extra reductie van stalemissie te bewerkstelligen, extra knelpunten ten aanzien van overlap van stankcirkels met stankgevoelige objecten op te lossen en het aantal geurgehinderden te reduceren.

4.11 Vergelijking

Een integrale vergelijking tussen de aspecten en de verschillende alternatieven en varianten, bijvoorbeeld via een onderlinge weging van aspecten of via een multicriteria-analyse, wordt in dit plan niet gemaakt. Het belang dat zou worden toegekend aan de verschillende aspecten of criteria is al snel arbitrair en sterk gebieds- en persoonsgebonden (bijvoorbeeld het economische versus het milieubelang). Daarnaast geldt dat het reconstructieplan abstract is en een grote diversiteit aan uitvoeringsonderdelen en ingrepen kent, verspreid over een groot gebied. Een integrale vergelijking zou hierdoor snel onoverzichtelijk worden. Bovendien is het plan sterk modulair opgebouwd waarbij prima keuzes op onderdelen te maken zijn.

Gelukkig leidt het plan in vergelijking tot de huidige situatie veelal tot positieve effecten. Hierdoor is de afweging vooral gericht op de vraag hoe maximale kwaliteit in het landelijke gebied (omgevings-, sociale- en economische kwaliteit) gehaald kan worden voor de middelen die beschikbaar zijn. Hierbij zullen steeds keuzes en afwegingen op onderdelen gemaakt moeten worden. Met andere woorden: waar zet ik in op welke maatregelen en welk (milieu-)rendement en -voordeel kan daarmee gehaald worden.

De alternatieven en het MMA zijn mede bepalend geweest voor het uiteindelijke plan (Voorkeursalternatief). De volgende wijzigingen zijn mede op basis van de MER-uitkomsten doorgevoerd:

1. De gebieden binnen 1000 meter van Vogel- , Habitatrictlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden zijn standaard aangewezen als verwevingsgebied.
2. De Landbouwontwikkelingsgebieden zijn ingedeeld in primaire en secundaire gebieden. De gebieden binnen 1500 meter van Vogel- , Habitatrictlijn- en Natuurbeschermingswetgebieden en in struweelvogelgebieden, weidevogelgebieden, das-senleefgebieden, zoekgebieden rivierverruiming, zoekgebied overloopgebieden en water-potentiegebied zijn aangewezen als secundaire landbouwontwikkelingsgebieden. Daar kan alleen nieuwvestiging plaats in een later stadium via een wijzigingsbevoegdheid van het bestemmingsplan mits de noodzaak daartoe aanwezig is. Er resteert 12.250 hectare primair en 2.850 hectare secundair landbouwontwikkelingsgebied;
3. Alle gebieden binnen 220 meter van kwetsbare natuurgebieden zijn aangewezen als extensiveringsgebied;
4. Extra bescherming van de belangrijkste natuurgebieden (natte natuurparels) tegen verdroging door inzet van verdergaande maatregelen.

Geen van deze maatregelen leiden naar verwachting tot een negatievere effectscore op één of meerdere milieucriteria.

De aanpassingen leiden kort samengevat tot de volgende milieuvoordelen (substantieel betere scores op de 7-puntsschaal):

- Minder depositie op de belangrijkste natuurgebieden door een betere zonering (conform alternatief 1). De schaalvergroting wordt meer geconcentreerd ingevuld en conflictsituaties rondom gebieden met een natuurstus worden vermeden;
- Meer effecten op het watersysteem en de waterkwaliteit in en rondom de natte natuurparels (conform alternatief 3).

De belangrijkste resterende verschillen in effecten tussen het MMA en VKA zijn:

- Extra bescherming van de belangrijkste natuurgebieden tegen verzuring en verdroging;
- Extra vermindering van het aantal stankgehinderden;
- Extra realisatie doelstellingen van EHS, waterberging en beekherstel;
- In het MMA neemt het ontwikkelingsperspectief van de intensieve veehouderij minder toe dan in het VKA.

Mochten er meer gelden beschikbaar zijn voor de uitvoering van het reconstructieplan, dan zullen de positieve milieueffecten groter zijn. Is er minder geld beschikbaar, dan zullen er minder positieve milieueffecten zijn. Dit geldt zowel voor het VKA als het MMA.

Een vergaand MMA om de milieudoelen (met name de doelen omtrent ammoniakemissie) te halen is realistisch, doch beperkt al snel de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij.

Bijlage 5 Vestigingsbeleid Integrale zonering

Bijlage 5.1 Handleiding duurzame locaties en duurzame projectlo- caties voor de intensieve veehouderij (2003)

Hierna volgt integraal de tekst uit de “Handleiding duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij” zoals vastgesteld door Gedeputeerde Staten d.d. 2 december 2003.

INHOUD

1	Inleiding
2	Opbouw
3	Achtergrond
4	Beleidskader
4.1	Duurzaamheid
4.2	Planologisch kader streekplan
4.3	Revitalisering Landelijk Gebied
5	Beoordelingskader
5.1	Omvang bedrijf
5.2	Beoordeling duurzame locatie en duurzame projectlocatie
5.3	Procedure
6	Beoordelingstabel duurzame locaties
6.1	Randvoorwaarden vanuit de streekplanzonering (GHS en AHS)
6.2	Overige randvoorwaarden
7	Beoordelingstabel duurzame projectlocaties
7.1	Randvoorwaarden vanuit de streekplanzonering (AHS)
7.2	Overige randvoorwaarden
Bijlage	Omvang bedrijven in verband met MER en IPPC

1 Inleiding

Voorliggende handleiding vormt het toetsingskader voor Gedeputeerde Staten voor de beoordeling van duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij. De handleiding geeft een nadere invulling en verduidelijking van het in het Streekplan Noord-Brabant 2002, het Koepelplan “Reconstructie aan zet” (2001) en de uitgangspuntennota “Hand aan de ploeg voor West-Brabant” (2001) geformuleerde provinciaal beleid met betrekking tot duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij. Dit provinciaal beleid is de afgelopen jaren op enkele punten nader ingevuld en aangevuld met nieuwe inzichten (o.a. naar aanleiding van het “akkoord van Cork” in juli 2003). De handleiding is bedoeld als ondersteuning voor de planvorming in het kader van de Revitalisering Landelijk Gebied (RLG), welke plannen worden vastgelegd in Reconstructieplannen en (voor West-Brabant) Gebiedsplannen, voor het ruimtelijk ordeningsbeleid van gemeenten en voor het beoordelen door de provincie van initiatieven en plannen in het kader van de ruimtelijke ordening. Over een concept van deze handleiding hebben Gedeputeerde Staten advies gevraagd aan de Provinciale Planologische Commissie (PPC) en de Provinciale Commissie Landelijk Gebied (PCLG).

2 Opbouw

De handleiding is als volgt opgebouwd:

- **Achtergrond:** Hier wordt kort de positie van duurzame (project)locaties aangegeven.
- **Beleidskader:** In het Streekplan is aangegeven in welke gebieden onder voorwaarden duurzame (project)locaties mogelijk zijn en welke ontwikkelingen mogelijk zijn op een duurzame (project)locatie. Daarnaast bieden ook de in het kader van RLG op te stellen Reconstructieplannen en Gebiedsplannen een ruimtelijk kader.
- **Beoordelingskader:** In algemene zin wordt aangegeven op welke wijze tot een beoordeling van duurzame (project)locaties moet worden gekomen en welke procedure hiervoor geldt.
- **Beoordelingstabel duurzame locaties:** In de beoordelingstabel wordt op basis van provinciaal en rijksbeleid aangegeven met welke aspecten bij de beoordeling van duurzame locaties rekening dient te worden gehouden en op welke wijze dit dient te gebeuren.
- **Beoordelingstabel duurzame projectlocaties:** In de beoordelingstabel wordt op basis van provinciaal en rijksbeleid aangegeven met welke aspecten bij de beoordeling van duurzame projectlocaties rekening dient te worden gehouden en op welke wijze dit dient te gebeuren.

3 Achtergrond

In het kader van de Revitalisering Landelijk Gebied (RLG) zijn de begrippen duurzame locatie en duurzame projectlocatie voor de intensieve veehouderij ontwikkeld. In het Streekplan hebben deze begrippen een verankering in het ruimtelijk ordeningsbeleid van de provincie gekregen en zijn deze als volgt gedefinieerd:

Duurzame locatie intensieve veehouderij

Een bestaand agrarisch bouwblok met een zodanige ligging dat het zowel vanuit milieu-oogpunt (ammoniak, stank en dergelijke) als vanuit ruimtelijk oogpunt (natuur, landschap en dergelijke) verantwoord is om het te laten groeien tot een bouwblok van maximaal 2,5 hectaren voor een intensieve veehouderij.

Een locatie kan ook bij een kleiner oppervlak dan 2,5 ha. als duurzaam worden aangemerkt. Daarnaast zijn er bestaande situaties waarbij het vigerende bouwblok groter is dan 2,5 ha.; ook in deze gevallen kan er sprake zijn van duurzame locaties.

Duurzame projectlocatie intensieve veehouderij

Een locatie met een zodanige ligging dat het zowel vanuit milieu- oogpunt als vanuit ruimtelijk oogpunt verantwoord is om daar enkele bouwblokken voor intensieve veehouderijen te projecteren. Op een duurzame projectlocatie intensieve veehouderij is dus nieuwvestiging mogelijk. De omvang van een duurzame projectlocatie ligt in de orde van grootte van 10 hectaren.

Duurzame projectlocaties zijn alleen mogelijk in landbouwontwikkelingsgebieden, omdat alleen in deze gebieden nieuwvestiging van intensieve veehouderijen is toegestaan.

De beoordeling of locaties of projectlocaties duurzaam zijn, dient door gemeenten in het kader van het bestemmingsplan of een zelfstandige projectprocedure (artikel 19 WRO) te worden gemaakt. Het streekplan geeft aan binnen welke gebiedscategorieën van het streekplan duurzame (project)locaties aan de orde kunnen zijn. De Reconstructie- en Gebiedsplannen hebben de mogelijkheid om dit streekplankader nader in te vullen. Deze in het kader van RLG op te stellen plannen moeten aangeven in welke gebieden de intensieve veehouderij zal moeten afbouwen (de extensiveringsgebieden) en in welke gebieden cq op welke locaties onder voorwaarden ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij aanwezig zijn (de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden).

Zowel voor gemeenten als voor reconstructie- en gebiedscommissies is het dus van belang om duidelijkheid te hebben over in welke gebieden en onder welke voorwaarden duurzame locaties en duurzame projectlocaties kunnen voorkomen. Ook voor de provincie, in haar rol als planbegeleider/-toetsers is het van belang om op eenduidige wijze te kunnen adviseren en oordelen over initiatieven ten aanzien van duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij.

Indien men wil afwijken van de gehanteerde definities van duurzame (project)locaties zal een streekplanafwijkingprocedure moeten worden gevolgd. Dit vereist uiteraard een zorgvuldige onderbouwing en een goed vooroverleg. Reconstructieplannen bieden een wettelijk kader hier rechtstreeks in te voorzien.

4 Beleidskader

4.1 Duurzaamheid

Een duurzame ontwikkeling is gericht op het bereiken van een meerwaarde ten aanzien van economie, ecologie en maatschappij. In het streekplan zijn deze belangen integraal afgewogen. Ten aanzien van een duurzame ontwikkeling van de intensieve veehouderij spelen een drietal duurzaamheidsaspecten:

1. Duurzaamheidscriteria locatie
2. Duurzaamheidscriteria productiewijze
3. Duurzaamheidscriteria op gebiedsniveau

Duurzaamheidscriteria locatie

Het RO-, water-, natuur-, landschaps- en milieubeleid geven kaders voor waar en onder welke voorwaarden ontwikkeling van intensieve veehouderij mogelijk is. Dit op basis van de afweging tussen het beschermen van kwetsbare waarden en functies en het geven van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden (zoals de grootte van het bouwblok) voor de intensieve veehouderij.

Binnen RLG worden deze kaders middels de integrale zonering nader uitgewerkt. In de paragrafen 6 en 7 worden vanuit verschillende beleidscategorieën randvoorwaarden geformuleerd voor de duurzame ontwikkeling van locaties.

Duurzaamheidscriteria productiewijze

Via wet- en regelgeving (mestbeleid, welzijnseisen, e.d.) en maatschappelijke wensen (biologische productiewijze, voedselveiligheid) worden eisen gesteld aan de productiewijze. De markt en het (EU-)beleid bepalen in belangrijke mate het economisch perspectief. Op deze aspecten wordt in deze handleiding niet verder ingegaan¹.

Duurzaamheidscriteria op (regionaal) gebiedsniveau

Er zal een balans moeten zijn tussen gebieden waar gestreefd wordt naar uitplaatsing van intensieve veehouderij en gebieden waar ruimte is voor ontwikkeling van bedrijven die elders geen ontwikkelingsmogelijkheden meer hebben. Ten aanzien van deze balans is in het kader van RLG vastgesteld dat groei in de landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden gekoppeld is aan een meer dan evenredige krimp in de extensiveringsgebieden en dat er geen uitplaatsing zonder inplaatsing zal plaatsvinden. In de toelichtende tekst van het streekplan is aangegeven dat nieuwvestiging van intensieve veehouderij aan de orde kan zijn als er onvoldoende geschikte (bestaande) bouwblokken vrijkomen voor de opvang van intensieve veehouderijen die moeten worden verplaatst uit kwetsbare gebieden of vanwege stedelijke uitbreidingen.

¹ Aan deze duurzaamheidscriteria wordt verder inhoud gegeven in het project "Op weg naar een duurzame intensieve veehouderij in Brabant", dat als doel heeft om met behulp van een "Menukaart duurzame intensieve veehouderij" het provinciaal bestuur concrete en praktisch uitvoerbare voorstellen voor te leggen, op basis waarvan de transitie naar een duurzame veehouderij, tesamen met de maatschappelijke partners, ter hand kan worden genomen.

4.2 Planologisch kader streekplan

In het streekplan wordt voor het landelijk gebied een indeling gemaakt in de Groene en de Agrarische Hoofdstructuur (GHS en AHS). De GHS en AHS zijn beide onderverdeeld in twee hoofdzones, namelijk GHS-natuur, GHS-landbouw, AHS-landschap en AHS-landbouw. Deze indeling is nader onderverdeeld in subzones. De mogelijkheden voor duurzame (project)locaties verschillen per subzone.

In de onderstaande tabel is aangegeven in welke subzones onder voorwaarden mogelijkheden voor duurzame (project)locaties aanwezig zijn.

Hoofdzone	Subzone	Onder voorwaarden mogelijkheden voor:	
		Duurzame locaties	Duurzame projectlocaties
GHS-Natuur	Natuurparels	Nee	Nee
	Overig bos- en natuurgebied	Nee	Nee
	Ecologische verbindingzones	Nee	Nee
GHS-Landbouw	Leefgebied kwetsbare soorten: weidevogels	Ja	Nee
	Leefgebied kwetsbare soorten: overig	Nee	Nee
	Leefgebied struweelvogels	Ja	Nee
	Natuurontwikkelingsgebied	Nee	Nee
AHS -Landschap	Leefgebied dassen: gelegen in RNLE	Ja	Nee
	Leefgebied dassen: niet gelegen in RNLE	Ja	Ja
	Waterpotentiegebied	Ja	Nee
	RNLE-Landschapsdeel	Ja	Nee
AHS-Landbouw	Zoekgebied veeverdichtingsgebieden	Ja	Ja
	Vestigingsgebied glastuinbouw	Ja	Ja
	Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw	Ja	Ja
	Glasboomteeltgebied	Ja	Ja
	AHS-overig	Ja	Ja

Het streekplanbeleid is gericht op zuinig ruimtegebruik. Centraal staat het agrarisch hergebruik van vrijkomende (agrarische) bouwblokken boven het toestaan van nieuwe bouwblokken.

In Noord-Brabant hebben veel intensieve veehouderijbedrijven meerdere locaties. Het samenvoegen van locaties op een duurzame locatie is een optie die past binnen zuinig ruimtegebruik. Nieuwe bouwblokken op duurzame projectlocaties zijn dus alleen mogelijk als er geen reële mogelijkheden aanwezig zijn om gebruik te maken van vrijkomende bouwblokken of locaties waar het bedrijf kan samenvoegen.

Het streekplan maakt ten aanzien van de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw onderscheid in: nieuwvestiging, omschakeling en uitbreiding van het bouwblok. Daarnaast zijn er nog de begrippen: hervestiging en samenvoegen locaties.

Hieronder zijn deze begrippen omschreven.

- *Nieuwvestiging*
De projectie van een agrarisch bouwblok op een locatie die volgens het ter plaatse geldende bestemmingsplan niet is voorzien van een bouwblok.²
- *Omschakeling*
Het omzetten van een bouwblok van de ene agrarische bedrijfsvorm in een andere agrarische bedrijfsvorm of het omzetten van een niet-agrarisch bouwblok in een agrarisch bouwblok.³ Omschakeling wordt dus niet beschouwd als nieuwvestiging. Omschakeling van een niet-agrarisch bouwblok naar een agrarisch bouwblok voor de intensieve veehouderij is conform het streekplan overigens alleen mogelijk in de AHS-Landbouw; in de GHS en in de AHS-Landschap moet een duurzame locatie altijd een bestaand agrarisch bouwblok betreffen.
- *Uitbreiding bouwblok*
Het vergroten van een bestaand (vigerend) agrarisch bouwblok ten behoeve van de continuering van de huidige agrarische bedrijfsvorm.
- *Hervestiging*
Het overnemen van een (vigerend) agrarisch bouwblok door een agrariër die elders een (vigerend) agrarisch bouwblok verlaat. Hervestiging komt dus neer op het verplaatsen van een activiteit van het ene agrarische bouwblok naar het andere agrarische bouwblok. Planologisch verandert op de locatie waar de activiteit naartoe wordt verplaatst niets, tenzij sprake is van een andere agrarische bedrijfsvorm. In dat geval is er sprake van hervestiging in combinatie met omschakeling. Ook vanuit milieu-oogpunt behoeft er niets te veranderen (de milieuvergunning is gekoppeld aan de locatie), tenzij sprake is van een verandering in aard of aantal van de te houden dieren.
- *Samenvoegen locaties*
Het samenvoegen van één of meerdere locaties op een reeds bestaande locatie. Dit zal vrijwel altijd leiden tot uitbreiding van het bouwblok.
Het streekplanbeleid ten aanzien van duurzame locaties voor de intensieve veehouderij is:
 - geen nieuwvestiging; een duurzame locatie betreft per definitie een bestaande locatie;
 - hervestiging kan;
 - omschakeling kan (omschakeling van een niet-agrarisch bouwblok is alleen mogelijk in de AHS-Landbouw);
 - uitbreiding bouwblok kan tot maximaal 2,5 hectare.

² Volgens de streekplandefinitie is er alleen sprake van nieuwvestiging als de nieuwvestigingslocatie niet is voorzien van een agrarisch bouwblok en is er dus ook sprake van nieuwvestiging als er op de nieuwvestigingslocatie al wel een niet-agrarisch bouwblok aanwezig is. Conform de streekplantekst valt echter de omzetting van een niet-agrarisch bouwblok in een agrarisch bouwblok onder "omschakeling" en niet onder "nieuwvestiging". Voor deze laatste interpretatie wordt gekozen en de tegenstrijdigheid tussen streekplandefinitie en streekplantekst zal middels een (correctieve) herziening van het streekplan worden opgeheven.

³ Volgens de streekplandefinitie is er alleen sprake van omschakeling bij het overstappen van de ene agrarische bedrijfsvorm in een andere agrarische bedrijfsvorm. Conform de streekplantekst wordt echter ook de omzetting van een niet-agrarisch bouwblok in een agrarisch bouwblok als "omschakeling" beschouwd. Voor deze laatste, bredere, interpretatie wordt gekozen en de tegenstrijdigheid tussen streekplandefinitie en streekplantekst zal middels een (correctieve) herziening van het streekplan worden opgeheven.

Het streekplanbeleid ten aanzien van duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij is:

- nieuwvestiging kan;
- hervestiging kan;
- omschakeling kan (omschakeling van een niet-agrarisch bouwblok is alleen mogelijk in de AHS-landbouw);
- uitbreiding bouwblok kan : er is geen maximale maatvoering opgenomen; de totale omvang van een projectlocatie bedraagt ca. 10 ha.

Mestbewerking

Conform het streekplan is in bijzondere gevallen vestiging van een mestbewerkingsinstallatie mogelijk op een duurzame (project)locatie voor de intensieve veehouderij. Het “bijzondere” betekent dat deze locaties pas als stap 3 aan de orde kunnen komen als het zogenoemde “stapenplan mestlocaties” conform het streekplan (pag 127) is doorlopen. Dat wil zeggen dat eerst locaties moeten worden gezocht die voldoen aan stap 1: bedrijventerrein, veeverdichtingsgebied, vestigingsgebied glastuinbouw, terreinen voor rioolwaterzuiveringsinstallaties of stortplaatsen. Als dit aantoonbaar niet tot resultaten leidt, komen locaties aan bod die voldoen aan stap 2: bouwblokken gelegen in een landbouwontwikkelingsgebied. Als ook dit niet tot resultaten leidt komen locaties aan bod die voldoen aan stap 3. In de praktijk betekent dit dat in stap 3 alleen nog duurzame locaties aan de orde zijn, omdat duurzame projectlocaties altijd gelegen zijn in een landbouwontwikkelingsgebied (stap 2).

De capaciteit van een mestbewerkingsinstallatie op een duurzame locatie of op een duurzame projectlocatie mag niet meer bedragen dan 25.000 ton per jaar.

4.3 Revitalisering Landelijk Gebied

Het reconstructieplan cq het gebiedsplan zal een ruimtelijk kader bieden. In het reconstructieplan cq gebiedsplan zal, middels de integrale zonering, worden aangegeven in welke gebieden duurzame locaties en duurzame projectlocaties mogelijk zijn. Dit zal veelal een nadere afweging en inkadering zijn van de uitgangspunten uit het RO-, milieu-, natuur-, landschaps- en waterbeleid.

In de terminologie van de Revitalisering Landelijk Gebied zullen duurzame locaties voor de intensieve veehouderij uitsluitend te vinden zijn binnen de landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden en niet in de extensiveringsgebieden. In verwevingsgebieden kunnen de bestaande agrarische locaties duurzame locaties zijn, mits de omgevingskwaliteiten in brede zin (natuur, landschap, water, milieu, e.d.) dat toelaten. De insteek in verwevingsgebieden met betrekking tot duurzame locaties betreft al met al een “ja mits”- en tegelijkertijd een maatwerk-benadering. In paragraaf 6 van deze handleiding wordt deze benadering nader gepreciseerd door de randvoorwaarden te benoemen die vanuit de verschillende omgevingsaspecten aan duurzame locaties worden gesteld.

Duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij zullen uitsluitend in landbouwontwikkelingsgebieden te vinden zijn. Gezien de omvang van een duurzame projectlocatie (circa 10 hectaren) en de mogelijkheid hier nieuwe intensieve veehouderijen te vestigen, dient een dergelijke locatie of het gebied waarbinnen een dergelijke locatie ligt als een landbouwontwikkelingsgebied conform de Reconstructiewet te worden betiteld.

5 Beoordelingskader

5.1 Omvang bedrijf

Een bedrijf zal een bepaalde omvang moeten hebben om economisch duurzaam te zijn.

Ontwikkeling naar een bedrijf van de toekomst (bedrijf met een omvang van wat over 10-15 jaar als perspectiefrijke omvang noodzakelijk wordt geacht) dient mogelijk te zijn om te kunnen spreken van een duurzame (project)locatie.

Voor het bepalen of de locatie voldoende duurzaam is voor een dergelijke ontwikkeling is het van belang om te weten wat een dergelijke ontwikkeling betekent ten aanzien van de impact op het milieu (met name stank en ammoniak) en op de ruimte (omgevingskwaliteiten in brede zin).

Ontwikkeling naar bedrijf van de toekomst kan als minimumvariant worden gezien waaraan een duurzame (project)locatie zal moeten voldoen. Welke omvang en bijbehorende impact op milieu en ruimte hieraan is verbonden, is sterk afhankelijk van ontwikkelingen in markt en maatschappij, de bedrijfsspecifieke situatie en strategie van de ondernemer. Zo is bijvoorbeeld de noodzakelijke omvang en bijbehorende impact voor een zeugenbedrijf van een andere orde dan die voor een vleesvarkensbedrijf. Het is dan ook niet doenlijk om algemene normen vast te stellen voor de omvang en impact van bedrijven.

Om een beeld te krijgen van de omvang van het bouwblok in relatie tot het aantal gehouden dieren is als voorbeeld een toekomstgericht gesloten varkensbedrijf van 350 zeugen met 2100 vleesvarkens (en bijbehorende biggen) genomen. De omvang van het totale bouwblok (inclusief erfbeplanting, aan- en afvoerwegen, mestopslag, voersilo's, woonhuis e.d.) bedraagt op basis van de huidige praktijk dan ongeveer 1,75 ha. Door efficiënt te bouwen kan dit echter omlaag worden gebracht tot ongeveer 1,25 ha. Op een bouwblok van 2,5 ha kunnen bij een efficiënte indeling zelfs 3 tot 4 keer zoveel dieren (dus 1050 - 1400 zeugen met 6300 - 8400 vleesvarkens) worden gehouden.

Vigerende bouwblokken voor intensieve veehouderijen die nu al groter zijn dan 2,5 hectaren (en ingevuld met bedrijfsbebouwing) kunnen niet verkleind worden, onder andere in verband met planschade-aspecten. In zo'n geval wordt de huidige situatie erkend en vastgelegd/bevoren en kan er dus sprake zijn van een duurzame locatie, bijvoorbeeld in een verwevingsgebied, met een bouwblok groter dan 2,5 ha.

5.2 Beoordeling duurzame locatie en duurzame projectlocatie

Hergebruik boven nieuwvestiging

Centraal uitgangspunt van het streekplan is zuinig ruimtegebruik, waarbij is aangegeven dat het agrarisch hergebruik van bestaande bouwblokken centraal staat boven het toestaan van nieuwe bouwblokken. Dat betekent dat duurzame projectlocaties (met mogelijkheden voor nieuwvestiging!) alleen aan de orde zijn als, uit onafhankelijk onderzoek, blijkt dat er binnen het desbetreffende reconstructiegebied geen alternatieve bestaande locaties beschikbaar zijn. Bij het bepalen van deze mogelijkheden speelt het tijds- of kostenaspect in eerste instantie geen doorslaggevende rol. Uit het (onafhankelijk) onderzoek moet voldoende moeten blijken welke inspanningen zijn verricht bij het zoeken naar vrijgekomen of vrijkomende locaties en moet per onderzochte locatie kunnen worden gemotiveerd waarom een bepaalde locatie wel of niet geschikt is voor de vestiging van het bedrijf.

Wijze van beoordeling

Binnen de aanduiding duurzame (project)locaties is een gradatie in ontwikkelingsmogelijkheden mogelijk. Ook is de benodigde ontwikkelingsruimte sterk afhankelijk van het type bedrijf en de strategie van de ondernemer. Zo zullen niet alle duurzame locaties geschikt zijn voor bouwblokken van 2,5 ha, maar kunnen desondanks nog voldoende ontwikkelingsruimte hebben (zeker als efficiënt wordt gebouwd binnen het bouwblok en allerlei emissiereducerende maatregelen worden getroffen) voor een duurzame economische ontwikkeling voor de komende 10 tot 15 jaar. Kortom, een locatie voor intensieve veehouderij kan in bepaalde gevallen ook bij een kleinere oppervlakte dan 2,5 ha. als duurzaam worden aangemerkt. Ook binnen duurzame projectlocaties is een verscheidenheid aan ontwikkelingsmogelijkheden mogelijk en is maatwerk, afgestemd op de specifieke lokale omstandigheden en de strategie van de betrokken ondernemer(s), noodzakelijk.

Deze constatering maakt dat het vooraf concreet bestempelen van bestaande locaties als duurzame locaties, evenals het op voorhand concreet begrenzen en bestempelen van duurzame projectlocaties niet goed mogelijk is. Vanuit het oogpunt van speculatie en eventuele prijsopdriving lijkt het op voorhand aanduiden van locaties ook niet wenselijk.

Het begrip duurzame (project)locatie moet daarom veeleer als een bepaalde manier van toetsen van concrete initiatieven worden gezien. In paragraaf 4.2. is al aangegeven in welke (sub)zones van het streekplan geen respectievelijk (onder voorwaarden) wel mogelijkheden bestaan voor duurzame locaties en/of duurzame projectlocaties. Voor zover de streekplanzonering duurzame (project)locaties mogelijk maakt is in hoofdstuk 6 respectievelijk 7 middels een beoordelingstabel voor duurzame locaties respectievelijk duurzame projectlocaties aangegeven met welke randvoorwaarden rekening dient te worden gehouden bij de beoordeling van dergelijke locaties. Deze randvoorwaarden zijn afkomstig uit het rijks- en provinciaal beleid en zijn nader uitgewerkt ten behoeve van het kunnen maken van een beoordeling van duurzame (project)locaties. De beoordeling is alleen gericht op de effecten van(uit) het agrarisch bouwblok.

Voor een beoordeling of sprake is van een duurzame (project)locatie dient in eerste instantie door de initiatiefnemer zelf te worden aangegeven op welke wijze met de thema's in de beoordelingstabel rekening is gehouden. Dit kan worden gezien als een integrale omgevingstoets. Zeker bij duurzame projectlocaties zal gezien de te verwachten omvang van de hier nieuw te vestigen bedrijven waarschijnlijk ook een MER(beoordelings)plicht gelden. De gemeente is uiteindelijk verantwoordelijk voor een benodigde herziening van het bestemmingsplan, wijzigingsplan of zelfstandige projectprocedure (Artikel 19-1, WRO).

Voor een aantal thema's geldt dat als een locatie hier negatief op scoort er geen sprake kan zijn van een duurzame (project)locatie. Bijvoorbeeld wanneer sprake is van ligging binnen 250 meter van een voor verzuring zeer kwetsbaar bos- en natuurgebied volgens de definitie in het Streekplan en de PUN (verplicht extensiveringsgebied!). Voor de meeste thema's geldt echter dat ontwikkeling er mogelijk is mits wordt voldaan aan een aantal voorwaarden (gericht op instandhouden en versterken van aanwezige waarden of het compenseren van aangetaste waarden) of dat ontwikkeling niet mogelijk is, tenzij wordt aangetoond dat dit geen nadelige effecten met zich meebrengt.

Indien sprake is van een stapeling van waarden (bijvoorbeeld een gebied in de GHS-landbouw met zeer hoge cultuurhistorische, aardkundige en landschappelijke waarden) zullen de mogelijkheden voor duurzame (project)locaties geringer zijn. Hoe deze afweging uitvalt is maatwerk per gebied en zal moeten blijken uit een degelijke ruimtelijke onderbouwing, waarin aandacht moet worden besteed aan minimaal alle genoemde aspecten uit de beoordelingstabel. Hierbij is het van belang om RO- en milieu-aspecten in onderlinge samenhang en in het licht van de

komende RLG-zonering te bezien. Wanneer op grond van milieu-aspecten, dan wel de komende RLG-zonering, twijfels over de duurzaamheid van een locatie bestaan, kan dit reeds een argument zijn om ook in het kader van de RO de locatie niet als duurzaam te bestemmen.

Het is aan de commissie AAB (Advies Agrarische Bouwaanvragen) om concrete initiatieven te beoordelen ten aanzien van een duurzame economische omvang. Volwaardigheid en voldoende continuïteit zijn hierbij belangrijke toetsingsaspecten. Deze taak heeft de commissie AAB reeds nu.

5.3 Procedure

Deze handleiding is een nadere verduidelijking van het Streekplan. Bij de toepassing hiervan zijn dan ook de gebruikelijke RO-procedures van kracht. Dat betekent dat gemeenten in eerste instantie verantwoordelijk zijn voor het toepassen van de handleiding. De provincie zal bij het beoordelen van gemeentelijke bestemmingsplannen, wijzigingsplannen of artikel 19-aanvragen beoordelen of gemeenten voldoende rekening met deze handleiding hebben gehouden. Gedeputeerde Staten zien geen noodzaak om duurzame locaties in bestemmingsplannen buitengebied concreet aan te wijzen. Zij raden dit zelfs af. Iedere voorgenomen ontwikkeling op een bepaalde locatie zal immers telkens opnieuw moeten worden beoordeeld of zij voldoet aan de in deze handleiding geformuleerde uitgangspunten. Duurzame projectlocaties kunnen eventueel wel concreet worden aangewezen. Hiervoor geldt immers een ander planologisch beleid. Ook hier geldt echter dat iedere nieuwe ontwikkeling telkens opnieuw zal moeten worden beoordeeld.

6 Beoordelingstabel duurzame locaties

In de onderstaande tabel staan alle randvoorwaarden waarmee bij de beoordeling van duurzame locaties minimaal rekening dient te worden gehouden.

6.1 Randvoorwaarden vanuit de streekplanzonering (GHS en AHS)

	Streekplan-subzone	Randvoorwaarde	Uitwerking
GHS-Landbouw	Leefgebied kwetsbare soorten: subcategorie weidevogels	De handhaving van rust, openheid, hoge waterpeilen en stabiliteit in de inrichting en het beheer van het gebied dienen gewaarborgd te zijn (Streekplan).	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits op een goede manier rekening wordt gehouden met de genoemde randvoorwaarden. Indien dit het geval is, is de invloed van uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijbedrijven op weidevogels beperkt. Daarom worden de ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande intensieve veehouderijbedrijven zoveel mogelijk gerespecteerd. Bij uitbreiding en omschakeling dient nadrukkelijk aandacht te zijn voor behoud van de genoemde randvoorwaarden en de hier volgende uitwerking: - De ligging van het bouwblok. De effecten van uitbreiding of omschakeling zijn bij ligging midden in het leefgebied weidevogels veelal groter dan bij de ligging aan de rand van het leefgebied. - De richting van uitbreiding. Uitbreiding dient zo veel mogelijk niet plaats te vinden in de richting van de kern van het leefgebied weidevogels.
GHS- Landbouw	Leefgebied Struweelvogels	De handhaving van een besloten of halfopen landschapstructuur met een kleinschalige percelering, houtwallen, ruige perceelsranden en slootkanten, overhoekjes, solitaire bomen, dijken en onverharde wegen en paden dient gewaarborgd te zijn (Streekplan)	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits op een goede manier rekening wordt gehouden met de genoemde randvoorwaarden. Indien dit het geval is, is de invloed van uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijbedrijven op struweelvogels beperkt. Daarom worden de ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande intensieve veehouderijbedrijven zoveel mogelijk gerespecteerd. Bij uitbreiding en omschakeling dient nadrukkelijk aandacht te zijn voor behoud van de genoemde randvoorwaarden en de hier volgende uitwerking: - Het totaal aan groenstructuren en waardevolle landschapselementen binnen het desbetreffende leefgebied dient gelijk te blijven. Bij aantasting van bestaande groenstructuren of andere waardevolle elementen dient deze aantasting gecompenseerd te worden. Bij compensatie dient het om behoud en versterking van de aanwezige groenstructuren en andere waardevolle elementen te gaan. - Bij uitbreiding dient een ruime verplichte, functioneel groene inpassing van het bouwblok plaats te vinden. De aanleg en het beheer van groenstructuren wordt gestimuleerd (via de stimuleringsregeling SNBL en eventuele aanvullende regelingen). Uitgangspunt bij de versterking van groenstructuren is dat nieuw groen, vrij groen is (er komen dus geen verdere beleidsbeperkingen uit voort).

Streekplan-subzone	Randvoorwaarde	Uitwerking
AHS-Landschap	Leefgebied Dassen	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits op een goede manier rekening wordt gehouden met de genoemde randvoorwaarden. Indien dit het geval is, is de invloed van uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijbedrijven op dassen beperkt. Daarom worden de ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande intensieve veehouderijbedrijven zoveel mogelijk gerespecteerd. Bij uitbreiding en omschakeling dient nadrukkelijk aandacht te zijn voor behoud van de genoemde randvoorwaarden en de hier volgende uitwerking: - De locatie mag geen burcht en geen specifieke fouragegebieden (bijvoorbeeld een boomgaard of een vochtig grasland) nadelig beïnvloeden. - Het totaal aan groenstructuren en waardevolle landschapselementen binnen het desbetreffende leefgebied dient gelijk te blijven. Bij aantasting van bestaande groenstructuren en landschapselementen dient deze aantasting gecompenseerd te worden. Bij compensatie dient het om behoud en versterking van de aanwezige groen- en landschapsstructuren te gaan. - Bij uitbreiding dient een ruime, verplichte, functionele groene inpassing van het bouwblok plaats te vinden. De aanleg en het beheer van groenstructuren wordt gestimuleerd (via de stimuleringsregeling SNBL en eventuele aanvullende regelingen). Uitgangspunt bij de versterking van groenstructuren is dat nieuw groen, vrij groen is (er komen dus geen verdere beleidsbeperkingen uit voort).
	Waterpotentie-gebied	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits op een goede manier rekening wordt gehouden met de kwelotentie. In de praktijk zal de invloed van de uitbreiding van intensieve veehouderijbedrijven op de kwelotentie gering zijn. Indien sprake is van een structurele ingreep in de waterhuishouding, welke tot gevolg heeft dat de kwelotentie onomkeerbaar verminderd, is een duurzame locatie niet toegestaan.
	RNLE-landschapsdeel	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits op een goede manier rekening wordt gehouden met de genoemde randvoorwaarden. De ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande agrarische bedrijven worden zoveel mogelijk gerespecteerd. Bij uitbreiding en omschakeling dient nadrukkelijk aandacht te zijn voor behoud van de genoemde randvoorwaarden en de hier volgende uitwerking: - Het totaal aan groenstructuren en waardevolle landschapselementen binnen de desbetreffende RNLE dient gelijk te blijven. Bij aantasting van bestaande groenstructuren en waardevolle landschapselementen dient deze aantasting gecompenseerd te worden. Bij compensatie dient het om behoud en versterking van de aanwezige groenstructuren en waardevolle landschapselementen te gaan. - Bij uitbreiding dient een ruime verplichte functioneel groene inpassing van het bouwblok plaats te vinden. De aanleg en het beheer van groenstructuren wordt gestimuleerd (via de stimuleringsregeling SNBL en eventuele aanvullende regelingen). Uitgangspunt bij de versterking van groenstructuren is dat nieuw groen, vrij groen is (er komen dus geen verdere beleidsbeperkingen uit voort).

	Streekplan-subzone	Randvoorwaarde	Uitwerking
AHS-landbouw	Zoekgebied veevoerdichtings-gebieden	Geen specifieke randvoorwaarden voor duurzame locaties	
	Vestigingsgebied glastuinbouw	Ontwikkeling intensieve veehouderij dient ontwikkeling van deze gebieden voor de glastuinbouw niet te frustreren (Streekplan)	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits de uitbreiding van of omschakeling naar intensieve veehouderij de huidige en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de glastuinbouw niet belemmert. Dat betekent dat niet alleen rekening dient te worden gehouden met bestaande glastuinbouwbedrijven en hun uitbreidingsmogelijkheden, maar ook met toekomstige nieuwvestigingen. Pas als voldoende duidelijk de benodigde ruimte en locaties voor de glastuinbouw binnen het vestigingsgebied in beeld zijn, kan worden bezien in hoeverre en waar er nog mogelijkheden voor duurzame locaties zijn.
	Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw	ontwikkeling intensieve veehouderij dient ontwikkeling van deze gebieden voor de glastuinbouw niet te frustreren	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits de uitbreiding van of omschakeling naar intensieve veehouderij de huidige en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de in het gebied aanwezige glastuinbouw niet belemmert. Dat betekent dat rekening dient te worden gehouden met de hier liggende glastuinbouwbedrijven en hun ontwikkelingsmogelijkheden.
	Glasboomteeltgebied	ontwikkeling intensieve veehouderij dient ontwikkeling van dit gebied voor de glasboomteelt niet te frustreren	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits de uitbreiding van of omschakeling naar intensieve veehouderij de huidige en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de glasboomteelt niet belemmert. Dat betekent dat rekening dient te worden gehouden met de hier liggende glasboomteeltbedrijven en hun ontwikkelingsmogelijkheden.
	AHSoverig	Geen specifieke randvoorwaarden voor duurzame locaties	

6.2 Overige randvoorwaarden

Naast de specifieke randvoorwaarden per subzone uit het streekplan kunnen er randvoorwaarden van natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische water- en bodemhygiënische aard aanwezig zijn. Hieronder staan de thema's genoemd waarmee en op welke wijze rekening dient te worden gehouden bij de beoordeling of een locatie al dan niet duurzaam is.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Stankgevoelige objecten	In kernrandzones zijn duurzame locaties niet mogelijk (streekplan)	Het streekplan definieert een kernrandzone als volgt: Een gedeelte van het buitengebied dat grenst aan de bebouwde kom, met daarin relatief veel bebouwing op korte afstand van elkaar. In de praktijk wordt in de provinciale plantoetsing voornamelijk een zone van 250 meter rondom de kern als kernrandzone beschouwd. Afgesproken is dat in de reconstructie- en gebiedsplanvorming uiteindelijk wordt aangegeven waar rond de bebouwde kom vanuit stank-oogpunt extensiveringsgebieden zijn gelegen, alwaar geen duurzame locaties mogelijk zijn.
	De ontwikkeling moet passen binnen de wet- en regelgeving voor stank (stankwet en -regelgeving)	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits er voldoende afstand tot stankgevoelige objecten wordt aangehouden. De vigerende wet- en regelgeving ten aanzien van stank is hierbij het kader voor de minimaal noodzakelijke afstanden. Momenteel is de regelgeving op basis van de brochure "Veehouderij en Hinderverwet 1985" en de Richtlijn "Veehouderij en stankhinder 1996" met inbegrip van de daarover gevormde jurisprudentie bepalend. Zodra voor de gebieden die vallen onder het regime van de Reconstructiewet het Reconstructieplan is vastgesteld, zal voor de daarin aangewezen verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden de "Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden" van kracht worden. Verschil met de huidige regelgeving is, dat cumulatie (totale effect van meerdere bedrijven op het stankgevoelige object) van geurhinder niet wordt meegenomen in de vergunningverlening voor die bedrijven die zijn gelegen in landbouwontwikkelings- of verwevingsgebied. De wet- en regelgeving geeft aan welk aantal dieren maximaal gehouden mag worden afhankelijk van de afstand tot verschillende categorieën stankgevoelige objecten. Zonder rekening te houden met cumulatie moet op basis van de wet- en regelgeving (zowel huidig als toekomstig) worden gedacht aan de volgende te hanteren afstanden tot de verschillende categorieën (indeling in categorieën conform de nieuwe stankwetgeving): • Afstand tot cat. 1 > 400 respectievelijk 600 meter • Afstand tot cat. 2 > 300 respectievelijk 450 meter • Afstand tot cat. 3 > 200 respectievelijk 300 meter • Afstand tot cat. 4 > 150 respectievelijk 200 meter • Afstand tot cat. 5 > 50 meter Bovengenoemde afstanden zijn indicaties (afgerond op 50 meter) op basis van een bedrijf van 2500 respectievelijk 5000 mestvarkenen-eenheden (mve). De te hanteren afstand is afhankelijk van de omvang van het bedrijf en het type stalsysteem. De afstanden zijn dan ook puur indicatief.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
voor verzuring gevoelige gebieden (ammoniak)	In een zone van 250 meter rondom de zeer kwetsbare bos- en natuurgebieden zijn duurzame locaties niet mogelijk. (Streekplan).	De voor verzuring gevoelige gebieden worden bepaald door de Wet ammoniak en veehouderij (Wav). Hierbinnen maken GS onderscheid in kwetsbare (B-) en zeer kwetsbare (A-)gebieden. Zeer kwetsbare gebieden zijn de voor verzuring gevoelige bos- en natuurgebieden, waarvoor GS een natuurdoeltype hebben vastgesteld met een kritische depositiewaarde kleiner dan 1400 mol stikstof per hectare per jaar. In een zone van 250 meter, nader aan te wijzen als extensiveringsgebied, rondom deze zeer kwetsbare gebieden zijn duurzame locaties niet mogelijk. <i>Wet Ammoniak en Veehouderij (Wav)</i> Binnen 250 meter van de kwetsbare bos- en natuurgebieden hebben intensieve veehouderijbedrijven ontwikkelingsmogelijkheden binnen hun bedrijfsemis-sieplafond, welke voortkomt uit de Wav. Inmiddels is door het kabinet (Balkenende II) een wijziging van de Wav aangekondigd en zal het Rijk een voorstel doen voor de invulling van de vereisten die voortvloeien uit de Vogel-, Habitat- en IPPC-richtlijn. Na vaststelling van een nieuwe Wav en de duidelijkheid over de Europese richtlijnen zullen de reconstructie- en gebiedsplannen aangepast worden aan deze nieuwe wet en zal ook de beoordeling van duurzame locaties voor de intensieve veehoude-rij vanuit het beoordelingsaspect “verzuring” nog kunnen veranderen. <i>Natuurbeschermingswet- en Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden</i> Er dient te worden getoetst of door omschakeling of uitbreiding van een intensieve veehouderij geen significante gevolgen optreden voor de te bescher-men Natuurbeschermingswet- en Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden. Depositie van ammoniak op Natuurbeschermingswetgebieden en Habitatrichtlijngebieden is hierbij het belangrijkste item. Dat betekent dat een aanvullende toetsing, naast de toetsing in het kader van de Wav, noodzake-lijk kan zijn. Indien omschakeling of uitbreiding significante gevolgen voor het gebied heeft, en deze gevolgen niet middels passende maatregelen zijn weg te nemen, moet de milieuvergunning worden geweigerd en zijn duurzame locaties dus niet mogelijk. Indien het bedrijf MER-plichtig is, dient in het MER een eventuele toets ten aanzien van de Natuurbeschermingswet- en Habitatrichtlijn te worden opgenomen. Voor Natuurbeschermingswetgebieden zal het ministerie van LNV in gevallen waar dat speelt een Natuurbeschermingswetvergunning moeten afgeven. De provincie brengt hierover advies uit. Voor de beoordeling of sprake is van schadelijke handelingen (in de zin van de Natuurbeschermingswet) wordt door de provincie momenteel gebruikt gemaakt van de systematiek uit de inmiddels vervallen Uitvoeringsregeling Ammoniak en Veehouderij. Voor Habitatrichtlijngebieden gaat het om een rechtstreekse toepassing van deze richtlijn. Dat betekent dat het bevoegd gezag (de gemeente) in het kader van de milieuvergunning een passende beoordeling zal moeten maken. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de cumulatieve gevolgen van het voorgenomen initiatief. De EU heeft in een handleiding uiteen gezet wat wordt verstaan onder een passende beoordeling en significante gevolgen. Deze handleiding heeft echter geen juridische status. In bijzondere gevallen kan een aanvullende toetsing ook noodzakelijk zijn voor Vogelrichtlijngebieden. Over het algemeen leidt depositie van ammoniak in deze gebieden niet tot significante gevolgen voor het gebied en de daarin aanwezige vogelsoorten. Er dient evenwel in concrete gevallen wel te wor-den beoordeeld of mogelijke andere gevolgen kunnen optreden. In de nieuwe Natuurbeschermingswet, welke mogelijk in 2003 door de Tweede Kamer zal worden behandeld, zal door het Rijk worden aangegeven op welke wijze deze beoordeling (procedureel) zal moeten plaatsvinden.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
		MER / IPPC Bij grote uitbreidingen of oprichtingen (in geval van omschakeling) dient rekening te worden gehouden met een omgevingstoets vanuit de MER of IPPC. Gemeenten moeten zeker stellen dat de vergunningaanvraag aan de IPPC- en MER-richtlijn voldoet. Als uit de omgevingstoets blijkt dat omschakeling of uitbreiding tot ontoelaatbare nadelige gevolgen voor het milieu leidt en deze gevolgen niet middels passende maatregelen zijn weg te nemen, moet de milieuvergunning worden geweigerd en zijn duurzame locaties dus niet mogelijk. Deze omgevingstoets heeft onder meer betrekking op de aspecten verzu-ring (ammoniak) en stankhinder. In bijlage1 is aangegeven vanaf welke omvang van bedrijven een dergelijke omgevingstoets vanuit de MER of IPPC van toepassing is.
Ecologische verbindingszone's	De breedte en inrichting van de ecologische verbingszone dient gehandhaafd te worden.	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits de uitbreiding van het bouwvlak de breedte en inrichting van een bestaande of toekomstig te realiseren ecologische verbingszone niet aantast; het functioneren van de ecologische verbinding dient voorop te staan. De uitbreiding van het bouwvlak dient in principe gepaard te gaan met de inrichting van een aangrenzende ecologische verbingszone.
Cultuurhistorisch waardevolle gebieden	In de historisch land-schappelijke vlakken met hoge en zeer hoge waarden, zoals weergegeven op de Cultuurhistorische Waardenkaart zijn alleen ruimtelijke ingrepen toelaatbaar die gericht zijn op de voort-zetting of het herstel van de historische functie en die leiden tot behoud of versterking van de cul-tuurhistorische (land-schaps)waarden (Streekplan).	Duurzame locaties zijn in principe niet mogelijk, tenzij wordt aangetoond dat uitbreidingen van bestaande bedrijven de cultuurhistorische waarden (hier-onder worden ook historische groenstructuren en de historische bouwkunst verstaan) niet aantasten. Een beeldkwaliteitsplan moet in deze situaties duidelijk maken hoe de cultuurhistorische waarden worden behouden en waar mogelijk versterkt. De mogelijkheid om aan de genoemde randvoorwaarde te voldoen verschilt per type gebied. Zo zal bijvoorbeeld in jonge heide-ontginningen eerder aan deze randvoorwaarde kunnen worden voldaan dan in bij-voorbeeld oude cultuurlandschappen.
Openheid	Instandhouding van openheid in de zee- en rivierkleigebieden (Streekplan).	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits rekening wordt gehouden met de volgende randvoorwaarden: • uitbreiding van het bouwvlak leidt niet tot verstoring van belangrijke zichtrelaties; • de openheid op provinciale schaal blijft herkenbaar; • er wordt zo veel mogelijk aangesloten bij bestaande bebouwing(sconcentraties).

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Archeologische waarden	In gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde, zoals deze is weergegeven op de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) dienen door middel van vooronderzoek de archeologische waarden in beeld te worden gebracht (streekplan)	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits door middel van archeologisch vooronderzoek in beeld wordt gebracht of daadwerkelijk archeologische waarden aanwezig en er voldoende garanties zijn dat eventuele archeologische waarden ter plekke behouden zullen blijven (behoud in situ). Dit betekent dat uitbreiding van bestaande vestigingen alleen kan geschieden wanneer rekening wordt gehouden met de archeologische waarden. Bij uitbreiding van het bouwvlak geldt voor archeologische waarden dat deze geconsolideerd dienen te worden. Het archeologisch waardeval terrein wordt ingericht, ingepast of ingesloten als groenstructuur binnen het plangebied of archeologie-vriendelijk overboud.
Aardkundig waardevolle gebieden	Aardkundig waardevolle gebieden zoals beekdalen, kreekgebieden, stuifzand- en landduinen die- nen behouden te blijven (Streekplan, Aardkundige Waardenkaart Noord-Brabant; zie ook het thema "ruimte voor beek- en kreekherstel" in het Integraal Hydrologisch Streekbeeld)	In aardkundig waardevolle gebieden gelegen in de GHS of in de AHS-landschap zijn duurzame locaties in principe niet mogelijk, tenzij wordt aangetoond dat dit geen fysieke aantasting (van reliëf en bodemopbouw) en visuele aantasting (zichtbaarheid en herkenbaarheid van deze gebieden in het landschap) met zich meebrengt, alsmede geen verstoring van landschappelijke samenhangen (bijv. overgangen van hoog naar laag of overgangen tussen en binnen landschapstypen) veroorzaakt. Hierbij zal altijd een goede hoogwaardige inpassing vereist zijn. In aardkundig waardevolle gebieden gelegen in de AHS-landbouw zijn duurzame locaties mogelijk, mits wordt gezorgd voor een goede hoogwaardige inpassing en de zichtbaarheid van het aanwezige reliëf niet vermindert. Dit is met name het geval in het grate en gevarieerde gebied van de Maasterrassen in Noordoost-Brabant. Onder een hoogwaardige inpassing verstaan we een inpassing waarbij geen schade wordt veroorzaakt aan de fysieke en visuele aspecten van deze gebieden en hun samenhang met het omliggende landschap, maar deze juist worden geaccentueerd. Ook in de gebieden aangrenzend aan de aardkundig waardevolle gebieden dient rekening te worden gehouden met de effecten van duurzame locaties op de zichtbaarheid van en de landschappelijke samenhang met de aanwezige aardkundige waarden.
Grondwater- beschermings- gebieden	De risico's voor de kwaliteit van het grondwater mogen niet toenemen (Streekplan, Provinciale Milieu-Verordening)	Duurzame locaties zijn mogelijk in de 25-jaars(beschermings)zone van kwetsbare en in het gebied tussen de 25- en 100-jaars-zonegrens van de zeer kwetsbare grondwaterwinningen, mits bij de uitbreiding van agrarische bedrijfsgebouwen en voorzieningen er aanvullende beschermende maatregelen (conform de provinciale milieuverordening) worden getroffen om te voorkomen dat de risico's voor de kwaliteit van het grondwater toenemen. Een en ander moet blijken uit een watertoets, waarbij het waterwinbedrijf wordt betrokken. Duurzame locaties zijn alleen mogelijk in de 25-jaarszone rond zeer kwetsbare grondwaterwinningen voor zover er geen sprake is van "oprichten" van vormen van intensieve veehouderij als omschreven in de PMV. Omschakeling van bijvoorbeeld een akkerbouwbedrijf naar een intensieve veehouderij wordt als oprichten in de zin van de PMV beschouwd! Het verdient verder aanbeveling om naast de grondwaterwinningen ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening, zoals in het streekplan aangegeven, ook aan industriële winningen aandacht te besteden.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Regionale waterberging	Geschiktheid van zoekgebied voor regionale waterberging dient niet verloren te gaan (Streekplan, Integraal Hydrologisch streefbeeld)	Duurzame locaties zijn mogelijk, mits de capaciteit van waterberging of afvoer of een efficiënte en duurzame inrichting van een waterbergingsgebied hierdoor niet of nauwelijks wordt beperkt. De zoekgebieden regionale waterberging houden geen beperking in voor de in het buitengebied gebruikelijke bebouwing. De definitieve aanwijzing van de regionale waterbergingsgebieden vindt plaats in één of meer uitwerkingsplannen "regionale waterberging". De aangewezen waterbergingsgebieden worden voorzien van een op de waterberging afgestemd planologisch regime. Toldat deze uitwerkingsplannen zijn vastgesteld zijn duurzame locaties mogelijk, mits de capaciteit van waterberging of -afvoer of een efficiënte en duurzame inrichting van een waterbergingsgebied hierdoor niet of nauwelijks wordt beperkt.
Ruimte voor de rivier	Geschiktheid van zoekgebied voor rivierverruiming dient niet verloren te gaan (Streekplan, Integraal Hydrologisch Streefbeeld)	Duurzame locaties zijn in principe mogelijk. De zoekgebieden rivierverruiming houden geen beperking in voor de in het buitengebied aanwezige bebouwing. Bestaande rechten worden gerespecteerd. Aan uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen zal over het algemeen medewerking kunnen worden verleend. Omschakeling naar een intensieve veehouderij is niet wenselijk vanuit de gedachte om in deze zoekgebieden (grootschalige) kapitaalintensieve ontwikkelingen tegen te gaan; nieuwe intensieve veehouderijen zijn dan ook in beginsel niet toegestaan. De overstromingsfrequentie van de uiteindelijk aan te wijzen gebieden is naar verwachting relatief gering, maar de impact hiervan kan behoorlijk groot zijn. Bij definitieve aanwijzing/begrenzing van deze gebieden zal hierover meer duidelijkheid bestaan. Dan zullen ook ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden nader worden vastgelegd. Wanneer een gebied feitelijk geschikt gemaakt wordt voor inzet ten behoeve van rivierverruiming zullen passende maatregelen voor de hierbinnen gelegen bedrijven genomen moeten worden.
Potentieel natte gebieden	Potentieel natte gebieden zijn van nature niet of minder geschikt voor bebouwing (Streekplan)	Duurzame locaties zijn in principe mogelijk. Alleen ten aanzien van nieuwe grootschalige kapitaalintensieve functies gelden restricties. Binnen het Integraal Hydrologisch Streefbeeld (IHS) geldt dit regime met name voor de legenda-eenheden "landbouwgebied beperkt door op de EHS afgestemde waterhuishouding", "extra maatregelen nodig voor het herstellen van de gewenste kwel", "aanpassen waterhuishouding hydrologische isolatie" en "herstel brongebied", binnen welke gebieden maatregelen gericht op het behoud en de versterking van de hydrologische "bufferwerking", zoals het dicht en verondiepen van waterlopen, waterconservering en het verhogen van het (grond)waterpeil, gewenst zijn. Bij de inrichting van een duurzame locatie dient rekening te worden gehouden met deze specifieke waterdoelen en daarvoor benodigde maatregelen.
Varkensvrije zones	Varkensvrije zones dienen varkensvrij te worden gemaakt (Reconstructiewet)	Duurzame locaties voor de varkenshouderij zijn niet mogelijk. Duurzame locaties voor intensieve veehouderijtakken, anders dan varkens, zijn wel mogelijk.
Beperken van directe hinder	Er dient rekening te worden gehouden met andere (agrarische) functies	Vanuit de praktijk zijn gevallen bekend waarbij sprake is van directe hinder vanuit intensieve veehouderijbedrijven op andere (agrarische) functies. Te denken valt hierbij aan stofhinder vanuit met name pluimveebedrijven voor de glastuinbouw (tuinbouwglas vervuult extra) of directe ammoniakschade op boomkwekerijen. Het is wenselijk om bij de beoordeling van duurzame locaties met dit hinderaspect rekening te houden en te bezien of in dergelijke gevallen passende maatregelen kunnen worden genomen.

Naast de hierboven genoemde thema's dient tevens te worden bezien hoe het voorgenomen initiatief past binnen de (komende) reconstructiezone-
ring en andere (toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Reconstructie-zone- ring	Duurzame locatie moet passen binnen doelstel- lingen reconstructiezone- ring	Binnen de reconstructie vindt op gebiedsniveau een integrale afweging plaats tussen de diverse belangen in het buitengebied. Er dient dan ook altijd te worden getoetst of de locatie past binnen de (komende) reconstructiezonering; uitgangspunt is dat duurzame locaties gelegen zijn binnen de zones “ver- wevingsgebied” en “landbouwontwikkelingsgebied” (zie verder par. 4.3. van deze handleiding). Bij eventuele strijdigheden tussen de reconstructiezonering en het Streekplan prevaleert het uiteindelijk vastgestelde Reconstructieplan. Tot die tijd is het Streekplan leidend; eventuele afwijkingen van het streekplanbeleid vereisen dan ook een streekplanafwijkingprocedure.
(Toekomstige) ruim- telijke ontwikkelin- gen	Rekening houden met de ontwikkeling van andere functies.	Bij de beoordeling van duurzame locaties dient rekening te worden gehouden met de toekomstige geplande en vastgestelde ontwikkeling van andere func- ties. Denk hierbij aan andere vormen van (intensieve) landbouw, recreatie, stadsuitbreiding en infrastructuur. Ontwikkeling van dergelijke functies kan betekenen dat geen sprake meer kan zijn van een duurzame locatie.

7 Beoordelingstabel duurzame projectlocaties

In de onderstaande tabel staan alle randvoorwaarden waarmee bij de beoordeling van duurzame projectlocaties minimaal rekening dient te worden gehouden.

7.1 Randvoorwaarden vanuit de streekplanzonering (AHS)

	Streekplan-subzone	Randvoorwaarde	Uitwerking
AHS-Landschap	Leefgebied Dassen, niet zijnde RNLE	De handhaving van bestaansvoorwaarden van de das dient gewaarborgd te zijn. Dit betekent dat burchten met rust worden gelaten, de dassen kunnen fourageren en er voldoende landschappelijke structuren als houtwallen, begroeide slootkanalen, vochtige graslanden en dergelijke aanwezig zijn (Streekplan).	Duurzame projectlocaties zijn in principe mogelijk, mits wordt aangetoond dat geen afbreuk wordt gedaan aan de genoemde randvoorwaarden en mits de locatie noodzakelijk is voor de opvang van te verplaatsen intensieve veehouderijen in het kader van het project "Revitalisering Landelijk Gebied". Realisatie van een projectvestiging in een dassenleefgebied kan gezien de omvang en uitstraling een behoorlijk effect hebben op de leefomstandigheden voor de das. Bij eventuele realisatie dient nadrukkelijk aandacht te zijn voor behoud van de genoemde randvoorwaarden en de hier volgende uitwerking: - De locatie mag geen burcht en geen specifieke fourageergebieden (bijvoorbeeld een boomgaard of vochtig grasland) nadelig beïnvloeden. - Het totaal aan groenstructuren en waardevolle landschapselementen binnen het desbetreffende leefgebied dient gelijk te blijven. Bij aantasting van bestaande groenstructuren en landschapselementen dient deze aantasting gecompenseerd te worden. Bij compensatie dient het om behoud en versterking van de aanwezige groen- en landschapsstructuren te gaan. - Bij nieuwvestiging en uitbreiding dient een ruime, verplichte, functioneel groene inpassing van het bouwblok plaats te vinden. De aanleg en het beheer van groenstructuren wordt gestimuleerd (via de stimuleringsregeling SNBL en eventuele aanvullende regelingen). Uitgangspunt bij de versterking van groenstructuren is dat nieuw groen, vrij groen is (er komen dus geen verdere beleidsbeperkingen uit voort).
AHS-Landbouw	Zoekgebied veeverdihtingsgebieden	Geen specifieke randvoorwaarden voor aanwijzing duurzame projectlocaties	
	Vestigingsgebied glastuinbouw	Ontwikkeling intensieve veehouderij dient ontwikkeling van deze gebieden voor de glastuinbouw niet te frustreren (Streekplan)	Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits de aanwijzing van een duurzame projectlocatie de huidige en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de glastuinbouw niet belemmert. Dat betekent dat niet alleen rekening dient te worden gehouden met bestaande glastuinbouwbedrijven en hun uitbreidingsmogelijkheden, maar ook met toekomstige nieuwvestigingen. Pas als voldoende duidelijk de benodigde ruimte en locaties voor de glastuinbouw binnen het vestigingsgebied in beeld zijn, kan worden bezien in hoeverre en waar er nog mogelijkheden voor duurzame projectlocaties zijn.

	Streekplan-subzone	Randvoorwaarde	Uitwerking
	Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw	Ontwikkeling intensieve veehouderij dient ontwikkeling van deze gebieden voor de glastuinbouw niet te frustreren	Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits de aanwijzing van een duurzame projectlocatie de huidige en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de in het gebied aanwezige glastuinbouwbedrijven niet belemmert. Dat betekent dat rekening dient te worden gehouden met de hier liggende glastuinbouwbedrijven en hun ontwikkelingsmogelijkheden.
	Glasboomteeltgebied	Ontwikkeling intensieve veehouderij dient ontwikkeling van dit gebied voor de glasboomteelt niet te frustreren	Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits de aanwijzing van een duurzame projectlocatie de huidige en toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van de glasboomteelt niet belemmert. Dat betekent dat rekening dient te worden gehouden met de hier liggende (glas)boomteeltbedrijven en hun ontwikkelingsmogelijkheden.
	AHSoverig	Geen specifieke randvoorwaarden voor aanwijzing duurzame projectlocaties	

7.2 Overige randvoorwaarden

Naast de specifieke randvoorwaarden per gebiedscategorie uit het streekplan kunnen er randvoorwaarden van natuurlijke, landschappelijke, cultuur-historische water- en bodemuishoudkundige of milieuhygiënische aard aanwezig zijn. Hieronder staan de thema’s genoemd waarmee en op welke wijze rekening dient te worden gehouden bij de beoordeling of een projectlocatie al dan niet duurzaam is.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Stank	In kernrandzones zijn duurzame projectlocaties niet mogelijk (Streekplan)	Het streekplan definieert een kernrandzone als volgt: Een gedeelte van het buitengebied dat grenst aan de bebouwde kom, met daarin relatief veel bebouwing op korte afstand van elkaar. In de praktijk wordt in de provinciale planologische voorschriften een zone van 250 meter rondom de kern als kernrandzone beschouwd. Afgesproken is dat in de reconstructie- en gebiedsplan uitendelijk wordt aangegeven waar rond de bebouwde kom men vanuit stankoogpunt extensiveringsgebieden zijn gelegen, alwaar geen duurzame projectlocaties mogelijk zijn (duurzame projectlocaties zijn alleen mogelijk in landbouwontwikkelingsgebieden).
	De ontwikkeling moet passen binnen de wet- en regelgeving voor stank (stankwet en -regelgeving)	Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits er voldoende afstand tot stankgevoelige objecten wordt aangehouden. De wet- en regelgeving ten aanzien van stank is hierbij het kader voor de minimaal noodzakelijke afstanden. Momenteel is de regelgeving op basis van de brochure “Veehouderij en Hinderwet 1985” en de Richtlijn “Veehouderij en stankhinder 1996” met inbegrip van de daarover gevormde jurisprudentie bepalend. Zodra voor de gebieden die vallen onder het regime van de Reconstructiewet het Reconstructieplan is vastgesteld, zal voor de daarin aangewezen verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden de “Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden” van kracht worden. Verschil met de huidige regelgeving is, dat cumulatie (totale effect van meerdere bedrijven op het stankgevoelige object) van geurhinder niet wordt meegenomen in de vergunningverlening voor die bedrijven die zijn gelegen in landbouwontwikkelings- of verwevingsgebied. De wet- en regelgeving geeft aan welk aantal dieren maximaal gehouden mag worden afhankelijk van de afstand tot verschillende categorieën stankgevoelige objecten. Zonder rekening te houden met cumulatie (totale effect van meerdere bedrijven op het stankgevoelige object) van stank van de op de projectlocatie aanwezige bedrijven (3-5) kan worden uitgegaan van de indicatie-afstanden zoals vermeld onder duurzame locaties (paragraaf 6.2).
Voor verzuring gevoelige gebieden (ammoniak)	In een zone van 250 meter rondom de zeer kwetsbare natuurgebieden zijn duurzame projectlocaties niet mogelijk. (streekplan). De ontwikkeling moet passen binnen de wet- en regelgeving voor ammoniak (Wet ammoniak en veehouderij, MER, IPPC, Natuur-beschermingswet-gebieden, Habitatrichtlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden)	De voor verzuring gevoelige gebieden worden bepaald door de Wet ammoniak en veehouderij (Wav). Hierbinnen maken GS onderscheid in kwetsbare (B-) en zeer kwetsbare (A)gebieden. Zeer kwetsbare gebieden zijn de voor verzuring gevoelige natuurgebieden, waarvoor GS een natuurdoeltype hebben vastgesteld met een kritische depositiewaarde kleiner dan 1400 mol stikstof per hectare per jaar. In een zone van 250 meter rondom deze zeer kwetsbare gebieden zijn duurzame projectlocaties niet mogelijk. Wet ammoniak en veehouderij (Wav) Binnen 250 meter van de kwetsbare natuurgebieden hebben intensieve veehouderijbedrijven ontwikkelingsmogelijkheden binnen hun bedrijfsemisplafond, welke voortkomt uit de Wav. Nieuwvestiging en daarmee duurzame projectlocaties zijn niet mogelijk. Inmiddels is door het kabinet (Balkenende II) een wijziging van de Wav aangekondigd en zal het Rijk een voorstel doen voor de invulling van de vereisten die voortvloeien uit de Vogel-, Habitat- en IPPC-richtlijn. Na vaststelling van een nieuwe Wav en de duidelijkheid over de Europese richtlijnen zullen de reconstructie- en gebiedsplan aangepast worden en zal ook de beoordeling van duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij vanuit het beoordelingsaspect “verzuring” nog kunnen veranderen.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
		<i>Natuurbeschermingswet- en Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden</i> Er dient te worden getoetst of door nieuwvestiging (omschakeling of uitbreiding) van een intensieve veehouderij geen significante gevolgen optreden voor de te beschermen Natuurbeschermingswet- en Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden. Depositie van ammoniak op Natuurbeschermingswetgebieden en Habitatrichtlijngebieden is hierbij het belangrijkste item. Dat betekent dat een aanvullende toetsing, naast de toetsing in het kader van de Wav, noodzakelijk kan zijn. Indien nieuwvestiging (omschakeling of uitbreiding) significante gevolgen voor het gebied heeft en deze gevolgen niet middels passende maatregelen zijn weg te nemen, moet de milieuvergunning worden geweigerd en is een duurzame projectlocatie dus niet mogelijk. Indien het bedrijf MER-plichtig is, dient in het MER een eventuele toets ten aanzien van de Natuurbeschermingswet en Habitatrichtlijn te worden opgenomen. Voor Natuurbeschermingswetgebieden zal het ministerie van LNV in gevallen waar dat speelt een Natuurbeschermingswetvergunning moeten afgeven. De provincie brengt hierover advies uit. Voor de beoordeling of sprake is van schadelijke handelingen (in de zin van de Natuurbeschermingswet) wordt door de provincie momenteel gebruikt gemaakt van de systematiek uit de inmiddels vervallen Uitvoeringsregeling Ammoniak en Veehouderij. Voor Habitatrichtlijngebieden gaat het om een rechtstreekse toepassing van de richtlijn. Dat betekent dat het bevoegd gezag (de gemeente) in het kader van de milieuvergunning een passende beoordeling zal moeten maken. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de cumulatieve gevolgen van het voorgenoemd initiatief. De EU heeft in een handleiding uiteen gezet wat wordt verstaan onder een passende beoordeling en significante gevolgen. Deze handleiding heeft echter geen juridische status. In bijzondere gevallen kan een aanvullende toetsing ook noodzakelijk zijn voor vogelrichtlijngebieden. Over het algemeen leidt depositie van ammoniak in deze gebieden niet tot significante gevolgen voor het gebied en de daarin aanwezige vogelwaarden. Er dient evenwel in concrete gevallen wel te worden beoordeeld of mogelijk andere gevolgen kunnen optreden. In de nieuwe Natuurbeschermingswet, welke mogelijk in 2003 door de Tweede Kamer zal worden behandeld, zal door het Rijk worden aangegeven op welke wijze deze beoordeling (procedureel) zal moeten plaatsvinden. <i>MER / IPPC</i> Bij grote uitbreidingen of oprichtingen (in geval van nieuwvestiging of omschakeling) dient rekening te worden gehouden met een omgevingsstoets vanuit de MER of IPPC. Bij duurzame projectlocaties zal altijd sprake zijn van zo'n omgevingsstoets. Gemeenten moeten zeker stellen dat de vergunningaanvraag aan de IPPC- en MER-richtlijn voldoet. Als uit de omgevingsstoets blijkt dat nieuwvestiging, omschakeling of uitbreiding tot ontoelaatbare nadelige gevolgen voor het milieu leidt en deze gevolgen niet middels passende maatregelen zijn weg te nemen, moet de milieuvergunning worden geweigerd en zijn duurzame projectlocaties dus niet mogelijk. Deze omgevingsstoets heeft onder meer betrekking op de aspecten verzuring (ammoniak) en stankhinder. In bijlage 1 is aangegeven vanaf welke omvang van bedrijven een dergelijke omgevingsstoets vanuit MER of IPPC van toepassing is.
Ecologische verbindingszone's	De breedte en inrichting van de ecologische verbindingszone dient gehandhaafd te worden.	Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits de nieuwvestiging cq uitbreiding van het bouwblok de breedte en inrichting van een bestaande of toekomstige realiseren ecologische verbindingszone niet aantast; het functioneren van de ecologische verbindingszone dient voorop te staan. Als een duurzame projectlocatie in de onmiddellijke nabijheid ligt van een ecologische verbindingszone dient de inrichting van de locatie gepaard te gaan met de inrichting van deze (aangrenzende) ecologische verbindingszone.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Landschap	Bij de inrichting van een duurzame projectlocatie dient een ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie te worden toegepast.	Een belangrijk uitgangspunt bij het ontwikkelen van een duurzame projectlocatie is dat daarbij gestreefd wordt naar een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap, in combinatie met een goed functionerende sociaal-economische structuur. De ruimtelijke kwaliteit is af te lezen aan een herkenbare identiteit en een hoge informatie- en belevingswaarde van het landschap. Over het algemeen dient een goede architectonische en landschappelijke inpassing van bedrijven gegarandeerd te zijn; een beeldkwaliteitsplan vormt hierbij een uitstekend hulpmiddel. In paragraaf 8.7.2 van het Koepelplan wordt nader aandacht besteed aan het beleid voor de ontwikkeling en het behoud van de kwaliteit en diversiteit van het landschap. In de onderstaande thema's wordt aangegeven hoe met de specifieke aspecten cultuurhistorie, openheid en archeologische en aardkundige waarden moet worden omgegaan.
Cultuurhistorie	In de historisch-landschappelijke vlakken met hoge en zeer hoge waarden, zoals weergegeven op de Cultuurhistorische Waardenkaart, zijn alleen ruimtelijke ingrepen toelaatbaar die gericht zijn op de voortzetting of het herstel van de historische functie en die leiden tot behoud of versterking van de cultuurhistorische (landschaps)waarden (Streekplan).	Duurzame projectlocaties zijn in principe niet mogelijk, tenzij realisatie van een projectlocatie de cultuurhistorische waarden (hieronder worden ook historische groenstructuren en de historische bouwkunst verstaan) niet aantast. Een beeldkwaliteitsplan moet in deze situaties duidelijk maken hoe de cultuurhistorische waarden worden behouden en waar mogelijk versterkt. Cultuurhistorische waarden behoeven niet altijd een belemmering te zijn, maar kunnen ook als inspiratiebron dienen bij het localiseren en inrichten van duurzame projectlocaties. In een aantal typen gebieden zal gezien de aard van deze gebieden nieuwvestiging uitgesloten zijn. Nieuwvestiging in gebieden met een historisch-landschappelijk hoge of zeer hoge waarde, die getypeerd zijn als oude ontginningen is uitgesloten. Nieuwvestiging in gebieden met een hoge tot zeer hoge waarde, die geëvalueerd zijn als jonge heide-ontginningen is in principe niet mogelijk, tenzij wordt aangeleend dat aan de eerder genoemde randvoorwaarden is voldaan. In gebieden die een andere classificatie hebben, zal per gebied moeten worden beoordeeld of nieuwvestiging op voorhand is uitgesloten of dat dit in principe niet mogelijk is, tenzij wordt aangeleend dat aan de eerder genoemde randvoorwaarden is voldaan.
Openheid	Instandhouding van openheid in de zee- en rivierkeigebieden (Streekplan).	Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits rekening wordt gehouden met de volgende randvoorwaarden: - Realisatie van de projectlocatie leidt niet tot verstoring van belangrijke zichtrelaties - de openheid op provinciale schaal blijft herkenbaar - Er wordt zo veel mogelijk aangesloten bij bestaande bebouwing(sconcentraties)

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Archeologische waarden	In gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde (zie Cultuurhistorische Waardenkaart) dienen door middel van vooronderzoek de archeologische waarden in beeld te worden gebracht (Streekplan)	Duurzame projectlocaties zijn mogelijk, mits door middel van archeologisch vooronderzoek in beeld wordt gebracht of daadwerkelijk archeologische waarden aanwezig en er voldoende garanties zijn dat eventuele archeologische waarden ter plekke behouden zullen blijven (behoud in situ). Dit betekent dat uitbreiding van bestaande vestigingen en nieuwvestiging alleen kan geschieden wanneer rekening wordt gehouden met de archeologische waarden. Bij nieuwvestiging of uitbreiding van het bouwblok geldt voor archeologische waarden dat deze geconsolideerd dienen te worden. Het archeologisch waardevol terrein wordt ingericht, ingepast of ingesloten als groenstructuur binnen het plangebied of archeologievriendelijk overboud.
Aardkundig waardevolle gebieden	Aardkundig waardevolle gebieden zoals beekdalen, kreekgebieden, stuifzand- en landduinen dienen behouden te blijven (Streekplan, Aardkundige Waardenkaart Noord-Brabant; zie ook het thema "ruimte voor beek- en kreekherstel" in het Integraal Hydrologisch Streefbeeld)	Duurzame projectlocaties zijn in principe niet mogelijk in aardkundig waardevolle gebieden, tenzij sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en nadat onderzoek heeft aangetoond dat er geen alternatieve locaties voorhanden zijn, of andere oplossingen waardoor aantasting van de hier aanwezige waarden wordt voorkomen. In het geval van een dergelijke onontkoombaarheid moet verzekerd zijn dat de aantasting van de aardkundige waarden en de daarmee samenhangende natuur- en landschapswaarden tot het minimum wordt beperkt en wordt gecompenseerd. Duurzame projectlocaties vallen namelijk onder het nee-tenzij principe uit het Streekplan. In het Streekplan is aangegeven wat moet worden verstaan onder zwaarwegende maatschappelijke belangen, alternatieve locaties of andere oplossingen en compensatie.
Grondwaterbeschermingsgebieden	De risico's voor de kwaliteit van het grondwater mogen niet toenemen (Streekplan, Provinciale Milieu-Verordening)	Duurzame projectlocaties zijn niet mogelijk binnen de beschermingszones van grondwaterwinningen. Nieuwvestiging van agrarische bedrijven is conform het streekplan namelijk uitgesloten in alle beschermingszones van kwetsbare (25-jaars zones) en zeer kwetsbare (100- en 25-jaars zones) grondwaterwinningen. Het verdient aanbeveling om naast de grondwaterwinningen ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening, zoals in het streekplan aangegeven, ook aan industriële winningen aandacht te besteden.
Regionale Waterberging	Geschiedheid van zoekgebied voor regionale waterberging dient niet verloren te gaan (Streekplan, Integraal Hydrologisch Streefbeeld)	Duurzame projectlocaties zijn in principe niet toegestaan, tenzij uit de watertoets blijkt dat de geschiktheid van het zoekgebied voor regionale waterberging niet verloren gaat. De impact van een projectlocatie op bergings- en afvoercapaciteit kan behoorlijk zijn. Duurzame projectlocaties worden volgens het streekplan gezien als grootschalige, kapitaalintensieve functies waarvoor een watertoets verplicht is.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Ruimte voor de rivier	Geschiktheid van zoekgebied voor rivierverruiming dient niet verloren te gaan (Streekplan, Integraal Hydrologisch Streefbeeld)	Duurzame projectlocaties zijn in principe niet toegestaan, tenzij uit de watertoets blijkt dat de geschiktheid van het zoekgebied voor rivierverruiming niet verloren gaat en de investering vanuit het oogpunt van veiligheid en schaderisico's verantwoord is. Duurzame projectlocaties worden volgens het streekplan gezien als grootschalige, kapitaalintensieve functies waarvoor een watertoets verplicht is.
Potentieel natte gebieden	Potentieel natte gebieden zijn van nature niet of minder geschikt voor bebouwing (Streekplan). Binnen het Integraal Hydrologisch Streefbeeld (IHS) geldt dit regime met name voor de legenda-eenheden "landbouwgebied" en "landbouwgebied beperkt door op de EHS afgestemde waterhuishouding", "extra maatregelen nodig voor het herstellen van de gewenste kwel", "aanpassen waterhuishouding hydrologische isolatie" en "herstel brongebied".	Duurzame projectlocaties zijn in principe niet mogelijk. Dit conform het streekplanbeleid ten aanzien van de ontwikkeling van grootschalige, kapitaalintensieve functies in potentieel natte gebieden, gelegen in de landelijke regio's, zoals aangeduid in het Streekplan. Een uitzondering is mogelijk als alternatieven voor de ontwikkeling van dit soort functies elders in de betreffende landelijke regio ontbreken of de ontwikkeling hiervan duidelijke ruimtelijke voordelen oplevert. Ruimtelijke voordelen zijn bijvoorbeeld het sparen van belangrijke natuurlijke, landschappelijke of cultuurhistorische (landschaps)waarden. Wel moet in dat geval op basis van een watertoets worden aangetoond, dat afdoende rekening wordt gehouden met de redelijkerwijs te verwachten opgaven vanuit het waterbeheer. De schaderisico's en het gebruik van ophoogzand moeten hierbij binnen aanvaardbare grenzen blijven.
Watertoets	Voor duurzame projectlocaties is de watertoets verplicht (Streekplan).	Bij de locatiekeuze, de (her)inrichting en het beheer van nieuwe ruimtelijke functies, waaronder duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij, dienen relevante waterhuishoudkundige aspecten (rekening houden met natte gebieden, waterberging, kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, tegen gaan van verdroging) te worden meegenomen. Het is van belang om de desbetreffende waterbeheerders in een zo vroeg mogelijk stadium bij de planvorming te betrekken, om in gezamenlijk overleg met de initiatiefnemer te bepalen welke waterhuishoudkundig relevante aspecten aan de orde zijn en hoe daarmee moet worden omgegaan. Het advies van de waterbeheerder weegt zwaar mee in de beoordeling van het plan.
Varkensvrije zones	Varkensvrije zones dienen varkensvrij te worden gemaakt (Reconstructiewet).	Duurzame projectlocaties voor de varkenshouderij zijn niet mogelijk. Duurzame projectlocaties voor intensieve veehouderijtakken, anders dan varkens, zijn in principe wel mogelijk.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Meest geschikte gronden voor de grondgebonden landbouw	Agrarisch belang van deze gronden moet worden meegewogen bij aanduiding als duurzame projectlocatie (Streekplan)	GS geven hiervoor geen nadere uitwerking
Beperken van directe hinder	Er dient rekening te worden gehouden met andere (agrarische) functies	Vanuit de praktijk zijn gevallen bekend waarbij sprake is van directe hinder vanuit intensieve veehouderijbedrijven op andere (agrarische) functies. Te denken valt hierbij aan stofhinder vanuit met name pluimveebedrijven voor de glastuinbouw (tuinbouwglas vervult extra) of directe ammoniakschade op boomkwekerijen. Het is wenselijk om bij de beoordeling van duurzame projectlocaties met dit hinderaspect rekening te houden en te bezien of in dergelijke gevallen passende maatregelen kunnen worden genomen.
Verkeer en vervoer	Eventuele toename van verkeersbewegingen moet passen binnen algemene randvoorwaarden gebied	Mobiliteitseffecten veroorzaakt door een duurzame projectlocatie (toename van relatief zwaar transport) mogen geen negatieve gevolgen hebben voor de leefbaarheid, bereikbaarheid en verkeersveiligheid. Bij de locatiekeuze dient hiermee rekening te worden gehouden en zonodig dient de infrastructuur daarop te worden afgestemd.

Naast de hierboven genoemde thema's dient tevens te worden bezien hoe het voorgenomen initiatief past binnen de (komende) reconstructiezonering en andere (toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen.

Thema	Randvoorwaarde	Uitwerking
Reconstructiezonering	Duurzame projectlocatie moet passen binnen doelstellingen reconstructiezonering	Binnen de reconstructie vindt op gebiedsniveau een integrale afweging plaats tussen de diverse belangen in het buitengebied. Er dient dan ook altijd te worden gekeerd of de projectlocatie past binnen de (komende) reconstructiezonering; uitgangspunt is dat projectlocaties deel uitmaken van de zone "landbouwontwikkelingsgebied". Bij eventuele strijdigheden tussen de reconstructiezonering en het Streekplan prevaleert het uiteindelijk vastgestelde Reconstructieplan. Tot die tijd is het Streekplan leidend; eventuele afwijkingen van het Streekplan vereisen een streekplandwijkingsprocedure.
(Toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen	Rekening houden met de ontwikkeling van andere functies.	Bij de beoordeling van duurzame projectlocaties dient rekening te worden gehouden met de toekomstige (geplande en vastgestelde) ontwikkeling van andere functies. Denk hierbij aan andere vormen van (intensieve) landbouw, recreatie, stadsuitbreiding en infrastructuur. Ontwikkeling van dergelijke functies kan betekenen dat geen sprake meer kan zijn van een duurzame projectlocatie.

Bijlage behorende bij de “Handleiding duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij”

Omvang bedrijven in verband met MER en IPPC

Milieu Effect Rapportage (MER)

Voor een aantal diersoorten geldt vanaf een bepaalde omvang van de veestapel een MER-plicht of een MER-beoordelingsplicht bij de aanvraag om een milieuvergunning. Bij een beoordelingsplicht moet de gemeente beoordelen of deze bedrijven een MER moeten laten opstellen. Of dit het geval is hangt af van de omgeving van het bedrijf. Indien hier kwetsbare waarden op het gebied van natuur, landschap, milieu, e.d. voorkomen kan een gemeente besluiten om een MER verplicht te stellen. Tabel 1 geeft de ondergrens voor de beoordelings- en MER-plicht voor verschillende diersoorten (Besluit milieu-effectrapportage 1994).

Tabel 1 ondergrens voor MER-plicht en MER-beoordelingsplicht

Diersoort	MER verplicht vanaf oprichting of uitbreiding met meer dieren dan	MER-beoordelingsplicht bij oprichting of uitbreiding met meer dieren dan
Mesthoenders	85.000	60.000
Hennen	60.000	45.000
Mestvarkens	3.000	2.200
Zeugen	900	350

International Pollution Prevention Control (IPPC)

De IPPC-richtlijn is een Europese richtlijn die verplicht dat bedrijven die uitbreiden boven een bepaalde omvang, de beste beschikbare emissie-beperkende technieken moeten toepassen.

Daarnaast geldt voor deze bedrijven een verplichte omgevingstoets. De richtlijn is van toepassing op pluimveebedrijven vanaf 40.000 dierplaatsen, vleesvarkensbedrijven vanaf 2000 dieren en fokzeugenbedrijven vanaf 750 zeugen.

Bijlage 5.2

Werkwijze toekenning en vergroting bouwblokken van bestaande intensieve veehouderijen

De hieronder geschetste werkwijze sluit nauw aan op de gangbare praktijk die gemeenten hanteren bij het vormgeven van bouwblokken bij (integrale herziening van) bestemmingsplannen buitengebied en de daarbij in de bestemmingsplanvoorschriften op te nemen flexibiliteitsbepalingen (“wijziging”). De stappen zijn schematisch weergegeven in figuur B5.2. Het toekennen van een agrarische bedrijfsbestemming (bouwblok) is pas aan de orde als sprake is van een bestaande, als zodanig functionerende, intensieve veehouderij.

Stap 1

Op basis van de al bestaande bebouwing (bedrijfswoning, bijgebouwen, stallen, machineberging, mestopslag, voedersilo's e.d.) en voorzieningen (tuin, erfverhardingen, kuilvoerplaten, erfbeplanting) wordt een “nauw begrensd bouwblok” vorm gegeven.

Dit betreft in de meeste gevallen een fictief bouwblok. Afgesproken is om dit nauw begrensde bouwblok alleen daadwerkelijk te hanteren:

- in extensiveringsgebieden wanneer het bestemmingsplan betreft die niet gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 (of 2002) en waarbij geen sprake is van aantoonbaar concrete initiatieven voor uitbreiding (zie hiervoor de begripsbepalingen onder § 11.6.1);
- in verwevingsgebieden wanneer het bestemmingsplan betreft die niet gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 (of 2002) en waarbij geen sprake is van aantoonbaar concrete initiatieven (zie hiervoor de begripsbepalingen onder § 11.6.1), en waarbij ook geen sprake is van een duurzame locatie.

Stap 2

In alle andere gevallen wordt een “bouwblok op maat” vorm gegeven. Het bouwblok op maat-principe gaat uit van de normaal binnen een bestemmingsplanperiode te voorziene ontwikkelingsmogelijkheden, met een afweging naar de kwaliteiten van het omliggende gebied en de concrete bedrijfseconomische omstandigheden. Bij de begrenzing van het bouwblok op maat wordt ook bij het ontbreken van aantoonbaar concrete initiatieven rekening gehouden met een uitbreiding van ca. 15% van het (fictieve) nauw begrensde bouwblok. Bij concrete uitbreidingsplannen die meer ruimte vereisen kan, afhankelijk van de integrale zonering, ook een grotere uitbreiding dan 15% door middel van het “bouwblok op maat” principe worden vorm gegeven. In alle gevallen wordt uitgegaan van zuinig ruimtegebruik.

In de *extensiveringsgebieden* is in de bestemmingsplannen die gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 al een bouwblok op maat aan intensieve veehouderijen toegekend; deze bouwblokken blijven in stand, maar kunnen niet meer uitgebreid worden (tenzij een uitbreiding noodzakelijk is enkel en alleen om aan de wettelijke vereisten met betrekking tot dierenwelzijn te voldoen). In de *extensiveringsgebieden* kan aan intensieve veehouderijen met aantoonbaar concrete initiatieven gelegen in bestemmingsplannen die niet gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 ook een bouwblok op maat worden toegekend. Bij het vormgeven van deze bouwblokken wordt rekening gehouden met een uitbreiding van het bouwblok met circa 15%. Vergroting van het aldus toegekende bouwblok is niet mogelijk (tenzij een uitbreiding noodzakelijk is enkel en alleen om aan de wettelijke vereisten met betrekking tot dierenwelzijn te voldoen). In de *verwevingsgebieden* wordt voor alle intensieve veehouderijen, mits en voorzover de locatie als duurzaam kan worden aangemerkt, een bouwblok vorm gegeven conform het bouwblok op

maat-principe. Bij concrete uitbreidingsplannen die meer ruimte vereisen kan ook een grotere uitbreiding dan 15% door middel van het “bouwblok op maat” principe worden vorm gegeven. In alle gevallen wordt uitgegaan van zuinig ruimtegebruik.

Dit bouwblok op maat kan ten hoogste 2,5 ha. groot zijn. De maximummaat van een duurzame locatie kan ook kleiner zijn, bijvoorbeeld 1,5 of 2 ha. Daardoor kunnen ook bouwblokken kleiner dan 2,5 ha als duurzaam aangemerkt worden. Indien er in de huidige situatie al sprake is van een groter bouwblok dan 2,5 ha. wordt maatwerk geleverd waarbij zuinig ruimtegebruik (bouwblok op maat) uitgangspunt is.

Voor de vaststelling van bouwblokken in *verwevingsgebieden* worden voor locaties die niet als duurzaam kunnen worden aangemerkt de bouwrechten gerespecteerd in bestemmingsplannen die gebaseerd zijn op het Streekplan 1992 of 2002. Vergroting van het aldus toegekende bouwblok op een niet duurzame locatie is niet mogelijk (tenzij een uitbreiding noodzakelijk is enkel en alleen om aan de wettelijke vereisten met betrekking tot dierenwelzijn te voldoen). In de *landbouwontwikkelingsgebieden* wordt voor alle intensieve veehouderijen een bouwblok toegekend conform het bouwblok op maat principe. Bij concrete uitbreidingsplannen die meer ruimte vereisen kan ook een grotere uitbreiding dan 15% door middel van het “bouwblok op maat” principe worden vorm gegeven. In alle gevallen wordt uitgegaan van zuinig ruimtegebruik.

Stap 3

Een eenmaal toegekend bouwblok op maat kan door middel van een in bestemmingsplannen opgenomen wijzigingsbevoegdheid (wijziging, artikel 11 WRO) vergroot worden. Via de in de voorschriften van het bestemmingsplan op te nemen wijzigingscriteria wordt aangegeven aan welke randvoorwaarden moet worden voldaan om vergroting van het bouwblok mogelijk te maken. Dit betreft ten minste het aanwezig zijn van concrete uitbreidingsplannen en het voldoen aan de relevante wet-en regelgeving (watertoets, milieuregelgeving e.d.). Verder is voor elke toepassing van de wijzigingsbevoegdheid de goedkeuring van GS vereist (tenzij GS bij de goedkeuring van het desbetreffende bestemmingsplan heeft aangegeven dat dit in bepaalde gevallen niet nodig is).

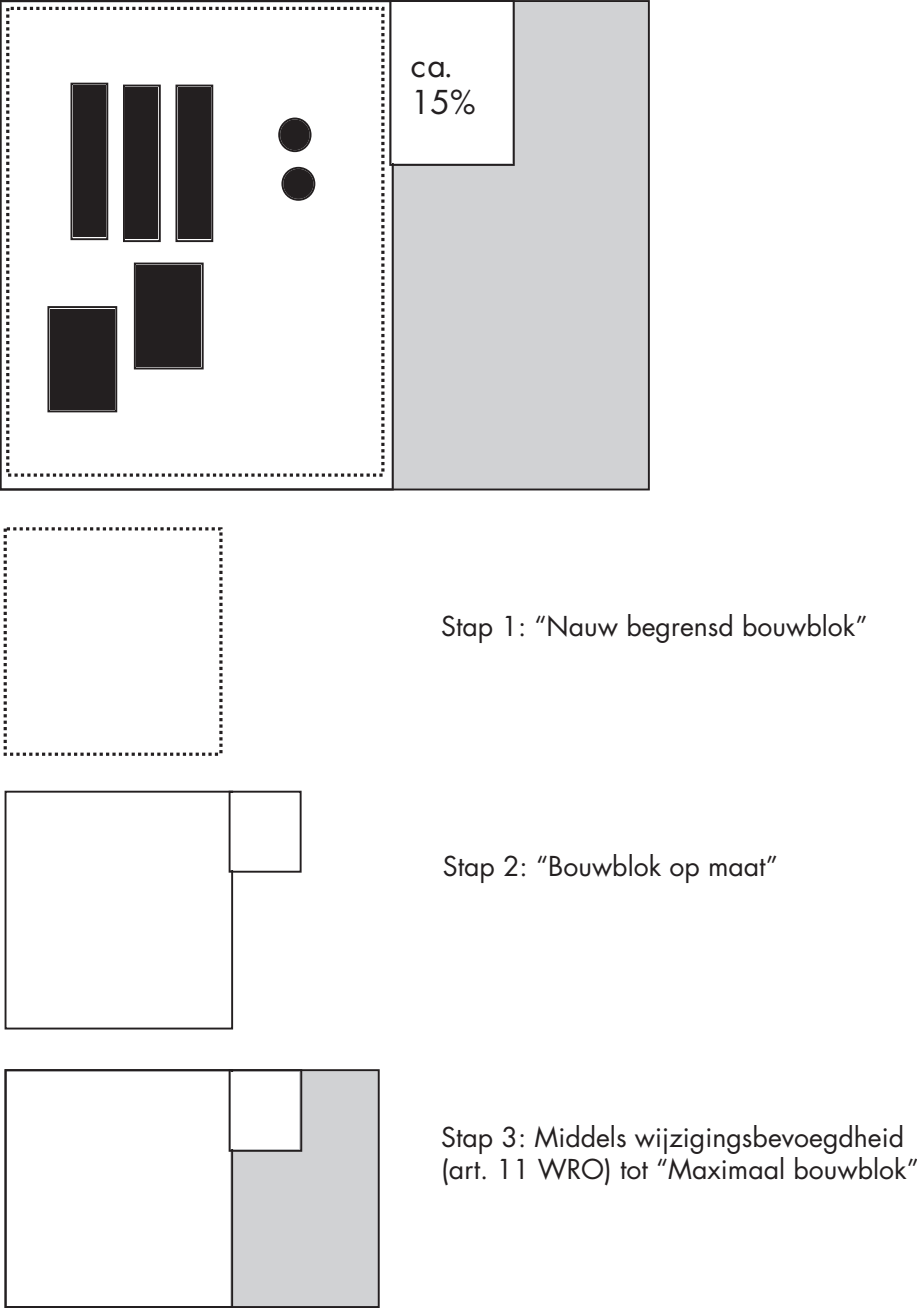
In *verwevingsgebieden* wordt een uitbreiding van het bouwblok via de wijzigingsbevoegdheid tot maximaal 2,5 ha toegestaan mits voor de desbetreffende intensieve veehouderij voldaan wordt aan het begrip “duurzame locatie” (zie handleiding).

In *landbouwontwikkelingsgebieden* wordt uitbreiding van het bouwblok toegelaten via de wijzigingsbevoegdheid. In sommige reconstructieplannen wordt ook in landbouwontwikkelingsgebieden een maximum voor de bouwblokomvang bepaald, (“maximaal bouwblok” te bereiken door middel van wijzigingsbevoegdheid).

In *verwevingsgebieden* heeft een vergroting van het bouwblok tot 1,5 ha middels een wijziging geen goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

In *landbouwontwikkelingsgebieden* kan goedkeuring achterwege blijven bij een vergroting van het bouwblok tot 2,5 ha.

In beide gevallen is dit alleen maar mogelijk als Gedeputeerde Staten dit bij de goedkeuring van die bestemmingsplannen hebben bepaald en mits niet gebleken is van zienswijzen tegen het wijzigingsplan. Gedeputeerde Staten zullen dit in het dictum van het goedkeuringsbesluit omtrent het bestemmingsplan opnemen.



Figuur B5.2 Stappen toekenning en vergroting bouwblokken

Bijlage 6 Balans in- en uitplaatsing intensieve veehouderij

De onderstaande balans is gebaseerd op het tweede concept-reconstructieplan.

Onderbouwing aanwijzing landbouwontwikkelingsgebieden Boven-Dommel in relatie tot balans uitplaatsing <> inplaatsing van de intensieve veehouderij

Doel

Op provinciaal niveau is een discussie gestart over de omvang van de landbouwontwikkelingsgebieden in relatie tot de te verplaatsen bedrijven uit de extensiveringsgebieden. Deze notitie geeft inzicht in de in- en uitplaatsingsbalans op basis van het eerste conceptreconstructieplan.

Inleiding

ZLTO Advies heeft in opdracht van de provincie, d.d. september 2002, onderzoek gedaan naar de inplaatsingsbehoefte van de intensieve veehouderij in Boven-Dommel (Onderzoek naar de inplaatsingsbehoefte van de intensieve veehouderij in Noord-Brabant; ZLTO, september 2002). De resultaten van het onderzoek, kunnen als volgt worden weergegeven:

- 89 intensieve veehouderijbedrijven zijn gelegen in het (toentertijd potentieel) extensiveringsgebied.
- Naar schatting zullen tussen de 23 en 28 intensieve veehouderijbedrijven in deze zone een uitplaatsingsbehoefte hebben. Dit is bijna 1/3 van de bedrijven gelegen in het extensiveringsgebied. Dit, omdat daadwerkelijke verplaatsing wordt bepaald door:
 - vermogenspositie ondernemer,
 - waarde van de te verlaten locatie en de kosten van een nieuwe locatie,
 - beschikbaarheid van inplaatsingslocaties,
 - aanwezige middelen en instrumenten om inplaatsing te kunnen realiseren,
 - de individuele behoefte om te verplaatsen.

Invloed van het akkoord van Cork

In het onderzoek van de ZLTO is gekeken naar de bedrijven die de wil en de potentie hebben te verplaatsen en op een andere locatie door te groeien, vanuit het interne bedrijfsperspectief. Deze potentie om te verplaatsen is onafhankelijk van de planologische en milieutechnische mogelijkheden op de huidige locatie in het extensiveringsgebied. Door het akkoord van Cork, waarbij afgesproken is dat bestaande bouwrechten in beginsel worden gerespecteerd, verandert de potentie van een bedrijf om te verplaatsen dus niet.

Wel kan het zijn dat bedrijven langer op de huidige locatie zullen blijven of tot de conclusie komen dat het door het respecteren van bestaande rechten, mogelijk blijft het bedrijf op de huidige locatie te exploiteren. Hierdoor kunnen verplaatsingen langzamer tot stand komen of kan het aantal verplaatsingen zelfs verminderen.

Invloed uiteindelijke zonering/actualisatie inschatting van het aantal verplaatsters

Op basis van de zonering, zoals die in de eerste conceptreconstructieplannen zijn opgenomen,

is het werkelijke aantal bedrijven in extensiveringsgebieden bekend. Voor Boven-Dommel zijn er 162 bedrijven met een hoofdtak intensieve veehouderij of overige veehouderij (niet rundvee). Hiervan hebben er 43 een totale bedrijfsomvang (dus inclusief een eventuele rundveetak) van boven 70 nge. 70 nge wordt gewoonlijk beschouwd als de ondergrens voor een op termijn levensvatbaar bedrijf. Ter illustratie: 70 nge komt overeen met circa 2.100 vleesvarkens, 250 zeugen (met biggen), 50.000 vleeskuikens, 23.000 legkippen.

Opgemerkt wordt dat de MER tot een iets lager aantal komt. Dit komt omdat de MER als ondergrens genomen heeft dat alleen de intensieve veehouderijtak groter moet zijn dan 70 nge. Het aantal gespecialiseerde intensieve veehouderijbedrijven dat de MER hanteert is 35.

Het ZLTO onderzoek houdt voor de bepaling van het aantal verplaatsters rekening met de bedrijfsgrootte, aantal hectare grond in eigendom, leeftijd ondernemer en de aanwezigheid van een opvolger. Hierdoor zijn er een aantal gemiddelde en kleine bedrijven die ondanks een betrekkelijk kleine bedrijfsomvang wel kunnen verplaatsen en vallen er een aantal grote bedrijven af die wegens gebrek aan een opvolger niet verplaatsen. Het ZLTO onderzoek heeft als basis GIAB gebruikt. De provincie en MER werken met het BVB bestand. Vergelijking van GIAB 2000 (op basis van metingen) met BVB 2000 (op basis van milieuvergunningen) leert dat er per GIAB 2000- opgave gemiddeld 1,7 locaties volgens BVB zijn. Derhalve ligt de aantallen op basis van BVB aanzienlijk hoger dan op basis van GIAB. Wanneer getracht wordt het ZLTO-onderzoek te actualiseren op de integrale zonering van het eerste conceptplan, kan dit als volgt gebeuren. In Boven-Dommel zijn totaal 162 locaties met hoofdtak intensieve veehouderij of overig (zowel klein, gemiddeld als groot, op basis van BVB). Wanneer dit gecorrigeerd wordt naar het aantal bedrijven op basis van Giab, resteren er 162:1,7 is 95 bedrijven. Wanneer hiervan conform het percentage uit het ZLTO-onderzoek 30% verplaatst zijn dit 29 bedrijven.

Het MMA van de MER gaat ervan uit dat er 2 of meer knelpunten moeten zijn voor een bedrijf om voor verplaatsing in aanmerking te komen. In Boven-Dommel gaat het dan om 14 bedrijven. Het MMA gaat ervan uit dat 35% van dit aantal verplaatst, dit is dus 5 bedrijven. In beginsel kunnen alle bedrijven in extensiveringsgebieden in aanmerking komen om te verplaatsen. Wanneer 35% van alle bedrijven in extensiveringsgebieden verplaatst wordt is dit op basis van de MER-getallen $35\% \times 35$ is 12.

Benutten duurzame locaties

In de MER is ingeschat hoeveel duurzame locaties er in de landbouwontwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden in Boven-Dommel vrijkomen. Uit het onderzoek, in combinatie met de steekproef waaruit blijkt dat dit aantal naar schatting met 30% verminderd moet worden door bijvoorbeeld bestaande burgerwoningen in het buitengebied, blijkt dat de volgende aantallen overblijven:

- Er zijn 15-29 duurzame locaties voorhanden, waarvan er nu op 8-15 locaties al sprake is van intensieve veehouderij.
- Naar schatting zal 22 % van de bestaande intensieve veehouderijbedrijven op een duurzame locatie hun bedrijf in de reconstructieperiode te koop aanbieden. Dit aantal is gebaseerd op de verwachting dat op termijn 40 % van de bedrijven zal doorgaan, en 60 % zal stoppen. Niet alle stoppende bedrijven worden te koop aangeboden, omdat de bedrijfsbeëindiger dan wel een van hun kinderen blijft wonen. Aangenomen wordt dat 3 % van het aantal beëindigende bedrijven jaarlijks te koop komt. Dit is per jaar $60\% \times 3\%$ is 1,8%. Voor de reconstructieperiode van 12 jaar is dit totaal afgerond 22%.
- Er zullen in de reconstructieperiode daardoor zo'n 3-6 duurzame locaties (22% van 15-29) op de markt voor inplaatsing vrijkomen, waarvan nu op 2-3 locaties (22% van 8-15) reeds sprake is van een intensieve veehouderijtak.

Landbouwontwikkelingsgebieden

De groei van nieuwe agrarische ontwikkelingen in landbouwontwikkelingsgebieden kan op twee manieren gestalte krijgen:

- ontwikkeling van nieuwe agrarische bouwblokken
- benutten van niet-agrarische bouwblokken

In Boven-Dommel wordt op basis van beeldkwaliteitsplannen voorlopig ingeschat dat er ruimte is voor 24 nieuwvestigingslocaties in alle landbouwontwikkelingsgebieden. Met een iets minder strikte toepassing van de gehanteerde criteria kan dit aantal nog wat hoger worden.

De ZLTO streeft er naar, ook in de Landbouwontwikkelingsgebieden, in eerste instantie zoveel mogelijk bestaande bouwblokken voor inplaatsing te (her)benutten.

Conclusie

Inplaatsingsbalans			
Inplaatsingsbehoefte:	12-29	herbenutten duurzame locaties:	2 tot 6
		Nieuwvestiging in L.O.G:	24
	12-29		26 tot 30

In de praktijk zal blijken dat de behoefte aan het aantal inplaatsingslocaties kleiner is dan het aantal verplaatsers. Hiervoor kunnen de volgende redenen worden aangevoerd:

1. Een aantal bedrijven heeft meerdere locaties en zal verplaatsen naar een bestaande eigen locatie;
2. Een aantal bedrijven zal buiten de reconstructiegebieden de Boven-Dommel en Noord-Brabant verplaatsen.

Gelet op het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er waarschijnlijk voldoende ruimte is om de inplaatsingsbehoefte te vangen, maar dat nieuwvestiging wel nodig is. Verder zal nog moeten blijken in hoeverre verplaatsing naar een locatie in een verwevingsgebied realistisch is, of dat verplaatsers zich zullen richten op landbouwontwikkelingsgebieden. In Boven-Dommel speelt hervestiging in verwevingsgebieden gezien het betrekkelijk kleine aantal duurzame locaties naar verwachting geen grote rol.

Bijlage 7 **Toelichting op plankaart recreatie en toerisme**

Inleiding

De toeristisch recreatieve visie bestaat uit drie onderdelen:

1. Een visie op de toeristisch-recreatieve positie en ontwikkeling;
2. Plankaart recreatie en toerisme;
3. Toelichtende tabel bij de plankaart.

De plankaart recreatie en toerisme (kaart B20) is een vertaling van de toeristisch-recreatieve visie (zie CD-ROM) en geeft inzicht in de toeristisch-recreatieve activiteiten en voorzieningen die in een (deel)gebied gewenst zijn. Afhankelijk van de beschikbare instrumenten en middelen kunnen wij bepaalde gewenste ontwikkelingen stimuleren of sturen. Bij het opstellen van de tabel en de plankaart is zoveel mogelijk een integrale benadering gehanteerd.

In deze bijlage wordt verder ingegaan op de status van de plankaart en de bijbehorende tabel.

Toelichting tabel en plankaart

De toeristisch-recreatieve visie is vertaald in een plankaart recreatie en toerisme. In de hieronder opgenomen tabel zijn de legenda-eenheden van de kaart toegelicht.

Tabel en kaart vormen samen één geheel. In de tabel is per gebied aangegeven wat de visie is voor dat gebied met de randvoorwaarden. Soms zijn voorbeelden opgenomen van ontwikkelingen die gewenst zijn ter ondersteuning van de visie. In de laatste kolom zijn de op dit moment bestaande initiatieven vermeld.

De gebieden uit de tabel zijn terug te vinden op de kaart. Ook de intensieve verblijfsaccommodaties, dagattracties en de recreatiepoorten zijn op de kaart aangegeven (de nummers op de kaart verwijzen naar het bedrijf in de tabel). Alleen de grotere intensieve verblijfsaccommodaties en dagattracties die een recreatiebestemming hebben, zijn opgenomen. Dat wil niet zeggen dat de overige (kleinschalige) bedrijven geen ontwikkelingsmogelijkheden hebben. Ook voor deze bedrijven moeten ruimtelijke afwegingen gemaakt worden.

De plankaart met bijbehorende tabel is een vertaling van de visie die wij hebben op recreatie en toerisme. De plankaart vormt het globale ruimtelijke kader. Bij concrete initiatieven zal de verdere precisering, detaillering en afweging plaatsvinden in de reguliere planologische procedures.

Relatie plankaart en streekplan

De aanduidingen op de plankaart zijn zoekgebieden voor de omschreven gewenste toeristisch-recreatieve ontwikkelingen met de daarbij aangegeven randvoorwaarden. Voor de mogelijke ontwikkelingen in deze gebieden gelden het streekplan, dit reconstructieplan en de lagenbenadering als beoordelingskader. Uitgangspunt is een gezonde verhouding tussen toeristisch-recreatieve activiteiten en de draagkracht van een gebied.

Project-locatie	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Strijp S	Locatie voor (boven) stedelijke en/of (boven) regionale trekker op het gebied van leisure.	Ontwikkeling 3e generatie leisure, d.w.z. integrale ontwikkeling leisure-werken-wonen-winkelen.		Hergebruik voormalige Philipsfabrieken voor eigentijdse woon-, winkel- en leisure-concepten.
Cranendonck	• Vestigingslocatie voor een grootschalige dagattractie. • Zoeklocatiegebied voor hervestiging van mogelijk uit te plaatsen recreatiebedrijven.	Aandacht voor natuur-ontwikkeling. Verbeteren ontsluiting op hoofd-wegenstructuur. Een eventuele nieuwe verblijfsaccommodatie is alleen wenselijk op de locatie van de huidige kazerne. Nieuwe verblijfsaccommodatie alleen als het iets nieuws toevoegt en een verrijking is van het bestaande aanbod in Boven-Dommel.	Volgens Structuurvisie Plus van gemeente Cranendonck (1999) is dit gebied aangemerkt als gelegenheidsgebied voor stedelijke ontwikkelingen waar- onder intensieve recreatieve projecten. Gebied legerplaats biedt perspectief voor verblijfs- accommodatie.	Particulier initiatief voor een dagrecreatief park op basis van een beproefd concept.
Heezenbosch	Verbreiding bestaande verblijfsaccommodatie met dagrecreatieve voorzieningen, ook gericht op regiobevol- king. Uitbreiding enkel in oostelijke richting.	Goede landschappelijke inpassing in omgeving. Aandacht voor verkeers- situatie. Het geheel moet passen in schaal en omvang van Heeze-Leende.	• Kwaliteitsverbetering bestaande accommo- datie is gewenst. • Streven naar landelijke bekendheid.	• Uitbreidingsplannen Heezenbosch (bouw zomerhuisjes en bouw dagrecreatieve voor- zieningen zoals zwembad, tennisbanen, fitness en horeca).
Intensief Recreatief Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
De Landsard	Concentratiegebied voor lawaaisporten.	Goede landschappelijke inpassing en behoud bestaande natuurwaarden.		
Veldhoven (Koningshof - Buiten Jan - Witven)	Versterking bestaande verblijfsaccommodaties en ontwikkeling van ondersteunende activiteiten.	Nieuwe ontwikkelingen alleen in combinatie met de bestaande accommodaties.		Kwaliteitsverbetering Buiten Jan en Witven.

Intensief Recreatief Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Sportpark Noord Eindhoven	Ontwikkeling tot multi- functioneel sportcomplex (skiën, klimmen, karten).		Ontwikkeling sport, bewegen, ontmoeting en aangrenzende functies kunst en cultuur waaronder muziek en dans, health en care, markten, educatie, naschoolse opvang, horeca, kleinschalige detailhandel gerelateerd aan sport.	Duikcentrum, baromedisch centrum/ brandwondencentrum, sporthotel, skate- en fietsparcour, CIOS opleiding, schietbaan, korfbalhal en bowling- centrum.
Jachthaven Beatrixkanaal	Ontwikkeling intensieve waterrecreatie.	Goede afweging tussen ecologische en land- schappelijke kwaliteiten en groencompensatie. Voldoende diepte voor plezier- en beroepsvaart. Behoud afwaterings- functie.	(Onderzoek naar) uitbreiding natte en droge ruimte.	Onderzoek Rijkswater- staat naar gebruik kanalen in Noord-Brabant.
Eindhoven Centrum	- Uitbouw van de positie van Eindhoven als interessant dagrecreatief bezoekdoel voor (regio)-bevolking, met name Jeugdigen en toeristen. - Verbetering allure en attractiviteit als totale beleving, passend bij internationale positie van Eindhoven.	- Vergroting diversiteit. - Verbetering gebruik bestaande faciliteiten. - Verbetering (groene) wandelroutes. - Uitbreiding groen-aanbod. - Accentuering pleinen. - Vergroting aanbod niet-commerciële rustplekken.	- Verbetering allure en attractiviteit. - Ontwikkeling cultuur- (historische)- en leisure-functies. - Uitwerken "avondstad-gedachte". - Ontwikkeling evenementen. - Ontwikkeling (verborgen) creatieve vermogen betreffende technologie en kunst.	Uitbouw Stadsschouwburg met een middenzaal.

Intensief Recreatief Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Genneper-parken: deel Sportpark-Intensieve recreatie	Te versterken recreatie-gebied voor intensieve recreatie, gericht op sport. (Overeenkomstig de Structuurvisie Genneper Parken 2003).	Ontwikkeling van bijzondere sportvoorzieningen met regionale en (inter)nationale uitstraling mits geen negatieve effecten voor kwaliteit Genneper-parken als geheel.	Oplossen knelpunten zoals ontsluiting, parkeren en bewegwijzering.	Ontwikkeling van een zwembad voor top- en breedtesport.
Achtereind	Het versterken van de huidige situatie door het realiseren van een duurzame ruimtelijke invulling van het gebied met een passende activiteit.	Richtlijnen MER		Plannen voor ontwikkeling van een golfbaan op het Achtereind.
Gebied Heeze-Leende	- Ontwikkeling van nieuwe kleinschalige dag- en verblijfsrecreatie met name in de overgangszones. - Kwaliteiten van de kernen en het landschap beter benutten voor toerisme en recreatie.	- Landschappelijk waardevol gebied waar de toerist/recreant goed doorgeleid moet worden: aanbrengen van structuur (routes en voorzieningen). - Omgeving Leenderstrijp alleen extensieve kleinschalige dag-recreatieve activiteiten. - Zorgen voor een goede recreatieve zonering vanuit Kasteel Heeze in overleg met de terreinbeheerders. - Goede landschappelijke inpassing in omgeving. - Aandacht voor verkeerssituatie. - Het geheel moet passen in schaal en omvang van Heeze-Leende.	- Creëren gezellige dorpskernen met winkeltjes en horeca. - Versterking van de creatieve routestructuren. - Versterking routes vanuit Kasteel Heeze (in overleg met de terreinbeheerders). - Ontwikkelen van Kasteel Heeze tot een recreatief startpunt voor wandelroutes (in overleg met de terreinbeheerders).	- Plannen voor uitbreiding en kwaliteits-versterking natuurkampeerterrein De Fuut. - Kwaliteitslag bestaande kleinschalige bedrijven. - Molenberg: huidige ingang Leenderbos verplaatsen naar - Molenberg (paarden-concentratiepunt). - Toegangsgebouwen tot Kasteel Heeze worden ontwikkeld tot een horeca attractiepunt met infocentrum.

Intensief Recreatief Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Kempervennen en Eurocircuit.	Een ontwikkelingsgebied voor intensieve dag- en verblijfsrecreatie.	Behoud en versterking van het landschap.	Aanleg van een golfbaan biedt mogelijkheden ter versterking van dag-recreatieve aanbod en vergroot de toeristisch-recreatieve aantrekkingskracht. Kleinschalige verblijfsrecreatie en/of kampeerboerderij ten zuiden van de Kempervennen.	Plannen voor outdoor-activiteiten Klein Borkel met voorzieningen.
Brugse Heide	- Ontwikkeling recreatiespoor met diverse activiteiten en evenementen. - Ruimte voor kwaliteitsversterking bestaande verblijfsaccommodaties. - Ruimte voor recreatieve stadsrandfuncties in het noordelijk deel van het gebied.	- Bij voorkeur vrijkomende (bedrijfs) gebouwen benutten voor nieuwe recreatievoorzieningen. - Een eventueel initiatief moet landschappelijk/ruimtelijk een positieve bijdrage leveren aan de omgeving.	- Aantrekkelijke fietsverbindingen vanuit Valkenswaard naar het gebied. - Landgoedachtige ontwikkelingen.	- Dommelvallei: plannen voor kwaliteitsuitbreiding. - Brugse Heide: plannen voor kwaliteitsuitbreiding - Koetsenmuseum. - Hervestiging outdoorbedrijf.
Stedelijk Uitloop Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
De Wielewaal en omgeving	Uitloopgebied en stedelijk bos voor noordwest Eindhoven gericht op fietsen en wandelen.	Afstemming tussen natuur en stedelijk gebruik. Natuurdoelstellingen van het bosgebied zijn nevens geschikt aan het recreatieve gebruik.	Openstelling Wielewaal voor recreatief medegebruik. Versterken van de relatie met het Beatrixkanaal. Optimalisering van de routestructuren.	- Vestiging horeca bij fruituin. - Landgoedontwikkeling Tegenbosch. - Ontwikkeling Sportpark De Herdgang. - Functiewijziging voormalige kazerne Oirschotsedijk.

Stedelijk Uitloop Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Dal van de Kleine Dommel	Uitloopgebied voor fietsen en wandelen met een extensief karakter. Geen intensivering van het huidig gebruik gewenst.	Accent ligt op extensief recreatief medegebruik. Bepaalde delen ontzien. Geen ontwikkeling van nieuwe recreatievoorzieningen. Is een Belvédèregebied: afstemming daarmee.	Recreatief medegebruik. Verbrede landbouw. Recreatieve buffer tussen Urkhovense Zeggen en Tongelrese Akkers.	Ontwikkeling randzone Urkhoven. Zoekgebied Waterberging.
Genneper- parken	Een landschappelijk stadspark waarin behoud en ontwikkeling van natuur en landschap voorop staan. Primair een rustgebied voor de Eindhovense bevolking: accent ligt op extensieve recreatie. (Overeenkomstig de Structuurvisie Genneper Parken 2003).	- Geen nieuwe voorzieningen of uitbreiden van de bestaande voorzieningen met uitzondering van voorzieningen in de zone Sportpark - Intensieve Recreatie. - Intensieve recreatie alleen bij ijsbaan, zwemparadijs en indoor-sportcentrum. - Tongelreepdal en Dommeldal alleen zeer extensieve recreatie zoals laarzenpaden.	- Verbeteren van de landschappelijke kwaliteit en het beheer. - Oplossen knelpunten zoals ontsluiting, parkeren en bewegwijzering.	Natuurontwikkeling
Zesgehuchten	Stedelijk Uitloopgebied voor Eindhoven en Geldrop met een accent op extensieve recreatieve routestructuren.	Behoud natuur, landschap en cultuurhistorische waarden.	Kansrijk gebied voor verbrede landbouw. Optimalisering van de routestructuren. Ecologische ontwikkeling ten oosten van Stratumse Hei.	Ontwikkeling ecologische boerderij door Brabants Landschap, de gemeenten Eindhoven en Geldrop.
Veldhoven	Stedelijk Uitloopgebied voor Veldhoven. Bestaande initiatieven sluiten aan bij het stedelijk uitloopgebied.			

Stedelijk Uitloop Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Stadsbos Valkenswaard- Waalre-Aalst.	Stedelijk bosgebied en recreatieve uitloop met ruimte voor ondersteunende intensieve dagrecreatieve voorzieningen.	Natuurdoelstellingen van het bosgebied zijn nevens geschikt aan het intensieve recreatieve gebruik.	Ruimte voor stedelijk gelieerde functies. Aandacht voor bereikbaarheid en toegankelijkheid voor senioren.	- Ontwikkeling mountainbikeroute. - Verzoek tot kwaliteitsverbeteringen en eventueel uitbreiding bestaande groepsaccommodatie met minicamping (Heikant). - Verzoek tot kwaliteitsverbetering en uitbreiding groepsaccommodatie jeugdherberg Valkenswaard.
Kansrijk Extensief Recreatief Landelijk Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Gebied tussen Veldhoven en Oerle / Zandoerle	Aantrekkelijk landschappelijk gebied om te wandelen en fietsen.	Geen vestiging van nieuwe recreatieve voorzieningen.	- Sobere informatievoorziening bij cultuurhistorische relict (bijvoorbeeld klein informatiepaneel bij grafheuvels). - Zichtbare cultuurhistorie opnemen in routestructuren.	
Dommeldal Zuidwest	Uitloopgebied voor fietsen en wandelen met een extensief karakter.	Behoud natuurwaarden en natuurontwikkeling.	- Verhogen van de A2 biedt ontwikkelingsmogelijkheden. - Verbetering ecologische continuïteit vanwege verhoging A2-A67. - Verbrede landbouw.	Verbreiding A2-A67.
Gat van Waalre	Recreatief medegebruik van de waterplas in de vorm van zeilen. Fietsen en wandelen in het omliggende gebied.		- Kleine horecagelegenheden. - Versterken van de routestructuren.	Pilotproject Gat van Waalre.

Kansrijk Extensief Recreatief Landelijk Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Providentia	Het gebied een meer openbaar karakter geven en toegankelijk maken voor routestructuren.	Ontwikkelingen moeten passen in maat en schaal van de kern Sterksel.	- Horecavoorziening op het terrein. - Verbeteren toegankelijkheid voor passanten. - Aanpassen routestructuren voor fietsers en wandelaars.	- Verleggen routestructuren (fiets-en wandelpaden). - Creëren horecavoorzieningen.
Zevenhuizense Heide	Recreatief gebruik van het bosgebied. Aan de randen van het gebied mogelijkheden voor recreatieve voorzieningen, ondersteunend aan het recreatief gebruik van bos. Combinatie van dag- en verblijfsrecreatie voor zorgbehoevenden.	- Betere ontsluiting op rijkswegennet. - Kwaliteitsslag maken.	Uitbouwen golfbaan van 18 holes naar 27 holes.	
Landschapspark Baronie Cranendonck	Realiseren van een parkachtig gebied voor natuur, bos, extensieve landbouw met recreatief gebruik.	Bestaande functies zoveel mogelijk handhaven. Versterken van de toeristische kwaliteiten zoals cultuurhistorische elementen, dierenpark, agrarisch kenniscentrum en natuureducatie.	- Versterken van het landschap. - Meandering beken in samenhang met water berging en extensieve recreatie langs de beken. - Verdere optimalisering van recreatieve routes. - Ontwikkelen van een educatieve en recreatieve rol door de omliggende agrarische bedrijven.	

Kansrijk Extensief Recreatief Landelijk Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Burgemeester Aartslaen	Ontwikkelen en verbeteren van het recreatieve karakter van de laan door het maken van een kwaliteitsslag door de bestaande recreatieve bedrijven.	Goede afstemming tussen landbouw en recreatie (werkgroep burgemeester Aartslaen). Uitvoering recreatief zoneringsplan Maaij-Liskes en Zandhoeve.		- Werkgroep Burgemeester Aartslaen ontwikkelt plan voor een goede inrichting van deze laan. - Bestaande ondernemers willen kwaliteitsslag maken (uitbreiden dagrecreatieve activiteiten en kwaliteitsversterking verblijfsmogelijkheden).
Ten westen van Luyksgestel	Ontwikkelingsgebied voor kleinschalige dag- en verblijfsrecreatie.	Bij nieuwvestiging voorzieningen ligt het accent op dagrecreatie. Ontwikkelingen afstemmen op het Recreatief Zoneringsplan De Kempen.	- Vestiging van een uitkijktoren op het hoogste punt van Brabant. - Realiseren van een fietspad vanuit de Zwarte Bergen naar de Cartierheide via de bossen. - Kansen voor verbrede landbouw, ook in combinatie met de plannen in de Pielis.	- Plan voor verbeteren van de parkeersituatie van het openluchttheater de Hunnebergen. - Uitbreiding seniorenhotel de Postelhoeve. - Uitbreiding Weijergaerde. - Zwarte Bergen: plannen voor kwaliteitsversterking.
Witrijt	Voor de enclave Witrijt ligt het accent op extensieve recreatieve ontwikkelingen.	Ontwikkelingen afstemmen op het Recreatief Zoneringsplan De Kempen.	Kansen voor verbrede landbouw.	- Witrijtseweg: Ombouw paardenstal voor huifkarverhuur en geven van paardrijlessen. - Plan voor uitbreiding Dennenlucht en organiseren van dagrecreatieve activiteiten.

Kansrijk Extensief Recreatief Landelijk Gebied	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Bergerheide	Versterking gebied voor recreatieve uitloop Bergeijk met ondersteunende dagrecreatieve voorzieningen. Versterking bestaande verblijfsaccommodaties.		- Ontwikkelen van een oversteek naar het wandelgebied ten noorden van camping de Paal. - Ontwikkelen van een uitkijktoren aan de Paaldreef. - Ontwikkelen van ommetjes vanuit Bergeijk.	- Camping De Paal: plannen voor kwaliteitsversterking.
Borkel en Schaft	Versterking gebied voor kleinschalige verblijfsrecreatie.		- Oude MOB-complex benutten voor een recreatieve bestemming met een groene uitstraling die aansluit aan draagvlak omgeving; verblijfsrecreatie en/of outdooractiviteiten. - Verplaatsen toeristisch informatiepunt en verbeteren informatievoorziening. - Oplossen knelpunt fietsknooppuntensysteem tussen Achterste Brug en Luikerweg (onverhard). - Versterken van de relatie cultuurhistorie en recreatief medegebruik. - Behouden en waar mogelijk versterken van de cultuurhistorische waarden.	- Ontwikkelen Molenhuis. - Verzoek voor een visvijver. - Ontwikkeling fietspad naar Bergeijk. - Initiatief voor een Vogelpark (watervogels) in combinatie met paardenhouderij aan 't Mortelke.

Kansrijk Extensieve Water- recreatie	Visie gebied	Randvoorwaarden	Wenselijke ontwikkelingen vanuit de visie	Bestaande initiatieven
Dommel (volgens Beleidsnota Nautisch Beheer Waterschap De Dommel)	Matig intensief kanovaren toegestaan. Kanovaren op traject Van Abbemuseum tot en met TU alleen onder strikte voorwaarden. Intensief kanovaren toegestaan op het traject Beatrixkanaal - Dommel.	- Maximaal 10 - 40 kano's per dag met middelgrote groepen. - Plan maken voor afbouwen intensiteit op overbelaste trajecten in overleg met exploitanten. - Voor het kanoën op de Dommel en andere stroompjes komen tot een betere regulering van de bezoekersstromen door het ontwikkelen van aantrekkelijke alter- natieve routes en pleisterplaatsen in minder kwetsbare gebieden.	- Ontwikkeling wandel- en fietsroutes langs Dommel, met name in Eindhoven. - Ontwikkeling cultuur (erfgoed) route. - Oplossen knelpunt Van Abbemuseum en stuw Prof. Dr. Dorgelolaan ten behoefte van ontwik- keling lange afstand kanoroute België-Maas. (deze wensen komen uit de streek en niet uit de Beleidsnota)	Fietsroute TUE. Diverse initiatieven Waterschap De Dommel.
Beatrixkanaal	Versterking en ontwikkeling van de recreatievaart en recreatief medegebruik oever.	Een recreatieve betekenis voor lokaal niveau.	Versterking en ontwikkeling recreatievaart en recreatief medegebruik oever.	Uitbreiding jachthaven Eindhoven. Bruggen voor wandelaars en fietsers Meerhoven.
Eindhovens Kanaal	Versterking en ontwikkeling van de recreatievaart en recreatief medegebruik oever.	Een recreatieve betekenis voor lokaal niveau.	Versterking en ontwikkeling recreatievaart en recreatief medegebruik oever.	

